

COLL. REG. MED. LOND.
MDXVIII
Ο ΒΙΟϹ
ΒΡΑΧΥϹ Η
ΔΕ
ΤΕΧΝΗ
ΜΑΚΡΗ

PRAXEOS MEDICAE
VNIVERSAE PRAECEPTA

AVCTORE

IOSEPHO FRANK

IOANNIS PETRI FILIO, AVGVSTISSIMO IMPERATORI ET TOTIVS ROSSIAE AVTOCRATORI A CONSILIIS STATVS, EQVITE ORDINIS ST. ANNAE, ST. WLODIMIRI, THERAPIAE SPECIALIS ET CLINICES IN CAESAREA VNIVERSITATE VILNENSI PROFESSORE EMERITO, PLVRIMARVM ACADEMIARVM ET SOCIETATVM MEDICARVM SODALI.

PARTIS SECVNDAE
EDITIO ALTERA EMENDATA ET AVCTA.

VOLVMINIS PRIMI SECTIO SECVNDA,
FASCICVLVS PRIOR

CONTINENS

DOCTRINAM DE MORBIS COLVMNAE VERTEBRALIS ET SINGVLORVM NERVORVM ALIISQVE EX VARIIS SYSTEMATIS NERVOSI PARTIBVS ORTVM HABENTIBVS.

LIPSIAE

SVMPTIBVS BIBLIOPOLII KUENIANI

CIƆIƆCCCXLI.

LECTORI.

Utroque munere, et incepta persequendi et editiones repetendi, urgetur hujus operis autor celeberrimus. Quum vero, ne hoc opus egregium et fructuosissimum, ex votis propriis et omnium desideriis mox perficiendum, prolatetur, alterum negotium obire haud posset; de voluminibus denuo edendis me adiit, quod maximae mihi est laetitiae summoque decori. Nam, translato archetypo in sermonem patrium (VII adhuc prodiere tomi) rationem operis ac institutionem bene cognitas habere et novae editionis curae probasse non imparem sentit me autor. Et ipse fateri adigor, nisi translationis utilitati sedulo collegissem, autoris optatis simul respondere me non potuisse; nam innumerabilia exstant facta et argumenta, quae medicorum sedulitati debet scientia!

Quantas habeam gratias fautori amico, qui acceptum negotium dedit simulque re et consilio juvit; quanti eum verear et collegas, qui opus ejusdem praestantissimum cognoverint: eo testari studebam, ut quae ad rem spectarent non omitterem, sed caute etiam agerem, ne opus foret nimis fusum atque prolixum et vix unquam ad autorem quem non legissem provocarem et lectorem delegarem — verbo, ut omnes, quae mihi erant vires intenderem, ne in labore conficiendo aemulus deessem Josephi Frankii, qui simplex est et brevis, ut Hippocrates, atque candidus et veritatis cultor, ut Sydenhamus.

Quocirca lector benevole quae damus accipe et vale!

Scripsi Lipsiae a. MDCCCXL.

Dr. G. Chr. G. Voigt.

DE MORBIS
COLUMNAE
VERTEBRALIS.

Caput I.

De morbis columnae vertebralis in genere.

§. I.

Doctrinae limites, dignitas et literatura.

1. Sicuti fundamenta doctrinae morborum encephali in capitibus de cephalaea, encephalitide et hydrocephalo jecimus, illius autem complementum pro tractatu apoplexiae, catalepseos et vesaniarum reservavimus; ita fundamenta doctrinae morborum columnae vertebralis in capitibus de rhachialgia, rhachialgitide et hydrorhachitide jaciemus, illius autem complementum pro tractatu de paralysi, tetano et variis convulsionum generibus reservamus. Quemadmodum enim exercitium facultatum animi a cerebro regitur, sic musculorum illud a medulla spinali. D. limites.

2. Quanti hinc columna vertebralis in oeconomia corporis humani sit momenti, patet. Ac re quidem vera, si perpendamus specum vertebralem, capiti, trunco et pelvi ut fulcrum inservire, vertebras cervicales, dorsales, lumbares et sacrales omne, quod inter encephali basin et coccygis os intercedit, spatium occupare, ac simul cum membranis, meningum propaginibus, me- D. dignitas.

dul-

dullam, pretiosissimam cerebri continuationem, amplecti et tueri, — ex hac autem medulla nervorum seriem intercostalem undique locupletantem proficisci atque tali pacto ipsa illa medulla iterum cum cerebro ac tandem cum gangliis et visceribus thoracis, abdominis et pelvis nexu arctissimo jungi et praeterea medullam spinalem nervos largiri diaphragmati [1]), partibus genitalibus [2]), vesicae urinariae [3]), sphincteri ani [4]), extremitatibus superioribus [5]) et inferioribus [6]), musculis occipitis [7]), colli [8]), nuchae [9]), dorsi [10]), lumborum

1) Nervorum cervicalium paris quarti ramus anterior, ramo paris tertii junctus et nervi dorsales inferiores.

2) Nervus spermaticus externus ex primo et secundo pari nervorum lumbalium; ac nervus pudendalis communis ex nervis sacralibus tribus inferioribus ortum ducentes.

3) Quatenus nervi sacrales ad plexum hypogastricum formandum concurrunt, et directe quoque vesicam adeunt.

4) Ex ramis parvulis nervorum sacralium ultimorum.

5) E plexu brachiali quatuor nervis cervicalibus inferioribus et primo dorsali originem debente.

6) 1. *Nervus cruralis* ex ramis anterioribus secundi, tertii et quarti nervi lumbaris. 2. *Nervus obturatorius* ex secundo et tertio nervo lumbari. 3. *Nervus ischiadicus* ex plexu ischiadico, qui ex connubio quarti et quinti nervi lumbaris; primi, secundi et tertii nervi sacralis emergit, et 4) *Nervus cutaneus anterior* ex pari secundo et tertio nervorum lumbalium.

7) Nervorum cervicalium par primum, secundum, tertium et quartum.

8) Potissimum par primum et quartum nervorum cervicalium.

borum[11]), pectoris[12]), abdominis[13]), et universo paene systemati dermoideo[14]); — sique perpendamus vertebras et partes annexas, singulis caussis morborum ossium, cartilaginum et ligamentorum obnoxias esse, — membranas medullam spinalem cingentes, mala quotquot sunt cum cerebri meningibus aliisque membranis communia agnoscere[15]), — ipsamque medullam spinalem veluti pulpam nerveam in genere pati, — atque spatium exstans inter vertebras et duram matrem, inter duram matrem et arachnoideam (ligamentum denticulatum formantem) et inter arachnoideam et piam matrem, iisdem aerumnis ac reliquae corporis humani cavitates subjici, — ac postremo vasa sanguinea et lymphatica specus vertebralis sua agnoscere mala, — si, inquam, haec omnia perpendamus; morborum corporis humani nullibi fontem uberiorem quam in columna vertebrali exstare, fateri adigemur.

3. Quam-

9) Ramus posterior paris quinti nervorum cervicalium.

10) Par sextum, septimum et octavum nervorum cervicalium, rami posteriores nervorum dorsalium et sacralium.

11) Nervi bini dorsales inferiores.

12) Par quartum nervorum cervicalium et nervorum dorsalium rami anteriores.

13) Nervi duo ultimi dorsales et nervi lumbares.

14) P. II. Edit. alter. Vol. I. Sect. 1. Cap. 1. §. III. 60.

15) „*Im Ganzen treffen wir bei den verschiedenen Affectionen der Wirbelsäule und des Rückenmarks, wie auch* Meckel *richtig behauptet, dieselben an, die wir am Schedel und Hirne wahrnehmen.*“ C. Wenzel, l. citand. p. 83.

D. literatura.

3. Quamobrem semper in ea versati sumus opinione, nil magis medicorum plebem a principibus in arte omni aevo distinxisse, quam ignoratio vel notio morborum columnae vertebralis. Atque hîc ad GALENUM, stupendum de morbis spinae scriptorem [16]), provocamus, qui medicos deplorat [17]), quatenus pharmaca ipsis partibus a paralysi correptis, et nequaquam, ut deberent, locis, ex quibus nervi has partes adeuntes oriuntur (columnae scilicet vertebrali), admovent. Ipse vero GALENUS elementa doctrinae de morbis spinae ex HIPPOCRATE hausit [18]). Quanta enim divi senis in morbis istiusmodi dignoscendis fuerit sagacitas, quaevis fere operum pagina ostendit [19]). CELSUS doctrinam huc spectantem maxime chirurgiae debuit [20]). Praeter HIPPOCRATEM, GALENUM et

16) Ed. Chart. de locis affectis L. I. C. 6. p. 7. L. II. C. 6. L. III. C. 8. 10. L. IV. C. 3. 4. 6. L. V. C. 3. L. VI. C. 4. De usu partium L. 1. C. 16. T. IV. p. 299. De nervorum dissectione C. I. T. IV. p. 241. De motu musculorum L. I. C. I. T. V. p. 364.

17) De locis affectis. Lib. V. Cap. 4. p. 35. a. Lib. IV. Cap. 4. p. 5. a.

18) In librum HIPPOCRATIS de articulis commentaria IV. Ed. Chart. T. XII.

19) Praedict. L. II. 2. C. 26. Ed. Lind. T. I. p. 506. De articulis C. 37. p. 793. C. 38. p. 794. C. 43. p. 799. 800. C. 46. p. 803. C. 48. p. 805. C. 50. p. 807. De intern. affectionib. Edit. KÜHN. T. II. p. 452. („Medulla spinalis potissimum resiccatur" etc.).

20) De medicina L. V. C. 2. p. 266. C. 26. N. 17. Ed. Targae p. 270. L. VI. C. 13. p. 525. L. VIII. C. 14. p. 525.

et Celsum, de morbis columnae vertebralis inter antiquos bene meruerunt Aretaeus [21]), Alexander Trallianus [22]) et Paulus Aegineta [23]). Quorum auctorum doctrinis nil plane a posteris ad restaurationem anatomiae usque additum est. Tunc autem structuram medullae spinalis magis magisque illustrarunt Bartholinus [24]), Blasius [25]), Vieussens [26]), Huber [27]), Monro [28]), Frotscher [29]), Ludwig [30]) et Gall [31]). Nihilominus praxis medica parum inde lucri accepit. Quo tempore enim chirurgia auctores classicos de morbis spinae Pott [32]) scilicet et Pallettam [33]) celebrabat, multa-

21) Diuturnorum Lib. I. C. I.

22) De Art. Med. L. I. C. 16. 23) Lib. 6. C. 117. p. 336.

24) Anatom. renovat. Lib. III. C. 3.

25) Anatome medull. spinal. et nervorum inde provenient. Amstel. 1662.

26) Nevrographia universalis. Lugd. 1681.

27) Progr. de medulla spinali. Goett. 1739. De medulla spinali, speciat. de nerv. ab ea provenient. commentatio. Goett. 1741.

28) *Observat. . . . on the nervous system. Edinb.* 1783. Vers. germ. Lips. 1787.

29) De medulla spinali, ejusque nervis. Erlang. 1788. Recus. in Ludwig script. nevrolog. min. T. IV. p. 70.

30) Icones anatomicae. Lips. 1789. Tab. I.

31) *Anatomie et physiologie du système nerveux. Paris. Tab.* 1. 2.

32) *Remarks on that kind of palsy of the lower limbs, which is frequently found to accompany a curvature of the spine* etc. *Lond.* 1779. Vers. germ. (quatuor): *Bemerk. üb. diej. Art. d. Lähmungen d. untern Gliedmassen,*

multaque opuscula de vertebrarum luxationibus [34]), fracturis [35]) et carie [36]) possidebat; medici praeter obser-

welche man häufig bey e. Krümmung des Rückgrats findet. Leipz. 1786.

33) *Anatomisch-patholog. Beobacht. üb. d. mit Lähmung verbund. Krümmung des Rückgrats. A. d. Ital. Tübing.* 1794. Ejusd. *sulla cifosi paralytica.* Mediolan. 1786.

34) A. Paré, *oeuvres. L. XVI. chap.* 17. Fabr. Hildanus, obs. cent. V. p. 458. Friderici, diss. de contorsione vertebr. Jen. 1668. G. Bonet, sepulchr. Lugd. 1700. T. III. L. V. P. IV. C. III. p. 371. Zittmann, med. for. Lips. 1706. Cent. IV. cas. 5. Deggeler, diss. de luxatione vertebr. Altorf. 1707. Swieten, comment. T. I. p. 53. B. D. Mauchart, de luxat. nuchae. Tüb. 1747. J. L. Petit, *tr. des malad. des os.* T. I. p. 109. Curnotte, diss. sistens casum subluxat. vertebrae dorsi cum fractura complicatae, duodecima demum hebdomade funestae. Argent. 1761. Schaarschmidt, *med. chir. Nachr. Th.* 3. p. 339. C. G. Ludwig, Progr. de luxat. vertebr. colli a medico forensi circumspecte disquirenda. Lips. 1767. v. Advers. Pract. II. Vol. 2. p. 253. Murray, de spinae dorsi luxat. Ups. 1780. v. *Abh. d. Schwed. Aerzte.* 1. *B.* p. 159. Böttcher, *v. d. Krankh. d. Knochen. Bd.* 2. p. 110. Act. Soc. med. Hafn. Vol. II. Harrup, *N. med. journ. Lond.* Vol. 1. P. 4. Preiss, in: *Salzb. med. chir. Ztg.* 1792. *Bd.* 3. p. 29. Soemmerring, *Bemerk. üb. Verrenk. u. Bruch d. Rückgrats. Berl.* 1793.

35) C. G. Ludwig, progr. de paraplegia ex fract. vertebr. colli. Lips. 1767. et l. c. Vol. III. p. 507. Cfr. Morgagni, de sed. et caus. morb. Epist. LVI. Art. 35. Böttcher, l. c. p. 242. Lamotte, chirurg. observ. p. 348. Soemmerring, l. c. F. W. Neigenfind, *Krankheitsgesch. ein. Mensch., dem ein R.W. zerbrochen war*; in: Mursinna, *Journ.* 1802. *Bd.* 2. *St.* 3. p. 325. Preiss, *Beob. ein. am* 6. *Tage tödl. abgelaufen. Bruchs des letzt. R.W.-Beins*;

observationes de morbis medullae spinalis in operibus anatomiae pathologicae [37]), et in tractatibus de spina bifida [38]) et paralysi [39]) obvenientes, plane nil exhibere potuerant; donec I. P. FRANK [40]) tanti argumenti dignitatem viriliter, doctissimeque, inculcaverit, nosque maxime ad inflammationem medullae spinalis, a VALERIOLA non plane ignoratam [41]), multorum sane morborum chronicorum scaturiginem, attentos reddidit. Secuti sunt innumerabiles fere scriptores [42]).

§. II.

in: LODER, *Journ.* 1803. *Bd.* 4. *St.* 2. p. 282. AMELUNG, *Fall e. Fract. d.* 12. *R.W.-Beins*; in: HUFELAND, *Journ.* 1804. *Bd.* 20. *St.* 4. p. 21.

36) HUNAULD, diss. an ab ictu, lapsu, nisuve, quandoque, vertebrarum caries. Paris. 1742. FABR. HILDANUS, cent. V. obs. 66. BANG in: *Auswahl a. d. Tagebüch. d. K. Krankenhaus.* 1783. 1. *Jun.*

37) P. I. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. §. IX. 2. §. X. 5.

38) Cap. IV. §. XVII. 39) Cap. XII.

40) Orat. de vertebr. columnn. in morb. dignitate. Ticin. 1791. v. *Abh. f. pr. A.* 15. *Bd.* p. 260.

41) Obs. medic. Lib. V. p. 304.

42) S. G. VOGEL, *Handb. d. pr. Arzk. Th.* 4. *Stend.* 1795. p. 32—35. (ed. alter. 1816—20). PORTAL, *obs. sur la nat. et le trait. du rachitism. ou de courbure de la colonn. vertébr. Par.* 1797. Vers. germ. (qua utor). Lips. 1798. AUTENRIETH, diss. obs laes. medul spin. Tüb. 1811. MUSSY, *hist. de quelq. affect. de la col. vertébr. Par.* 1812. NIEL, *sur l'espine.* v. CORVISART, *journ. de méd. Par.* 1812. SCHMALZ, *Diagnost. in Tab.* 2. *Aufl. Dresd.* 1812 (4. *Aufl.* 1826). Tab. 57. GAUTIER DE CLAUBRY in: HARLESS, *n. Journ. d. ausl. med. chir. Lit. Bd.* 9. *St.* 2. BAYNTON, *an account of a successfull method of*

§. II.

De morbis cum peculiari columnae vertebralis affectione.

Generatim. 1. Priusquam autem ad ipsam doctrinam vitiorum columnae vertebralis perveniamus, generatim

treat. diseas. of the spine. Lond. 1813. Gordon, diss. de morbo vertebr. Edinb. 1813. Latour in: Harless, l. c. *Bd.* 7—8. Th. Copeland, *obs. on the sympt. and treat. of the diseased spine. Lond.* 1815 et 1823. Vers. germ. duae Lips. 1819 prodierunt, Kilian (qua utor) et K. Hesse. Collingwood in: *The Lond. med. and phys. journ.* 1816. Vol. 36. Racchetti, *della struttura, delle funzioni e delle malattie della midolla spin. Milano* 1816. Bradley, *obs. on a stridulous affect. of the bowels, and on some varieties of spinal disease. Lond.* 1818. Horn, *Archiv* 1823. *St.* 1. p. 49. *St.* 2. p. 405. J. L. Casper, *üb. d. Verletz. d. Rückenmarks. Berlin* 1823. Ch. Bell, *obs. on the injur. of the spine and the thighbone. Lond.* 1824. Edw. Harrison in: *Lond. med. and phys. journ.* 1824. *Vol. I. Apr. Mai.* et: *pathol. and pr. observ. on spinal diseas.* etc. *Lond.* 1827. Boyle, *a tr. on moxa applicable ... with some gener. observat. on spin. diseas. Lond.* 1824. G. B. Ollivier, *tr. de la moelle épinière et de ses malad. Par.* 1824. 1827 (qua utor), 1837. Vers. germ. J. Radius, *Leipz.* 1824. C. Wenzel, *üb. d. Krankh. am Rückgr. Mit* 8 *Kupfertaf. Bamb.* 1834. Fol. Petronelli, *réflex. sur quelq. lésions de la moelle épin. Montp.* 1826. Fages in: *Ephém. de Montp.* 1827. Wittfeld, *Fall ein. organ. R. M. Kr.* in: Horn, *Archiv.* 1827. *St.* 3. p. 478. J. Abercrombie, *pathol. and pr. research. on diseas. of the brain and the spinal cord. Lond.* 1828. *Third. ed.* 1834. Vers. germ. G. v. d. Busch. *Bremen* 1829 (prima hujus operis elementa in: *The Edinb. med. and surgic. journ.* 1818 et 19. Vol. 14 et 15 continentur et versa sunt a Fr. de

ratim in morbos, *quibus peculiaris columnae vertebralis affectio familiaris est*, oculi ictum conjiciemus. 2. *Febres*

Blois. Bonn. 1821). F. Hutin in: *N. bibl. méd.* 1828. *Jan. Févr.* Calmeil in: *Journ. des progrès.* 1828. XII. Valpeau, *Zerstörung u. Missbild. des Rückenmarks und ihre Einflüsse* in: Harless, *n. Jahrbb. Bd.* 12. *St.* 2. p. 91. J. Hinterberger, *Beiträge z. d. Rückgr.-Krankheit.* in: *Salzb. med. chir. Ztg.* 1828. *Bd.* 3. *N.* 54. Ejusd. *Rückgrathskrankheit. unter d. Form v. Kindbettfieb. u. d.* febr. nerv. Sydenh. in: Hufeland, *Journ.* 1830. *St.* 2. p. 53. W. Wallace, *ein Fall, welcher die Folgen ein. Zertrennung des R. M. zwischen dem* 3. *u.* 4. *Rückenwirbel beim Mensch. erläutert*, in: *N. Samml. auserlesen. Abhandl.* 1829. *Bd.* 12. *St.* 3. p. 522. M. Schlesinger, *ein Beitrag z. Lehre v. d. R. M.-Krankh.* in: Hecker, *lit. Annal.* 1829. *Mai.* p. 74—102. Hofer, *Gesch. ein. merkwürd. Krankh. des kl. Gehirns u. Rückenmarks, nebst dem Sectionsbefunde*; in: Hufeland, *Journ.* 1829. *Dezbr.* p. 79—93. Heussner, *merkwürd. Fälle v. R. M. Krankh.* in: Casper, *Repertor.* 1830. *Bd.* 27. *H.* 3. R. A. Stafford, *a tr. on the injur., the diseas. and distortions of the spine. Lond.* 1832. J. W. Arnim, *ein. Beobachtg. als Beitr. z. Lehre üb. die Krankheiten d. Rückenwirb.-Säule*; in: *Oesterr. med. Jahrb.* 1833. *Bd.* 5. p. 444. W. B. Fraenkel, *üb. Gelenkkrankh. u. insbesondere üb. d. Krankh. d. Wirbelsäule*, in: Graefe u. W. *Journ.* 1833. *Bd.* 19. p. 565. M. Rochoux, *rech. sur l'apoplexie et sur plusieurs autres malad. de l'appareil cérébro-spin. Par.* 1833. E. Enz, *Beobacht. üb. mehr. der symptomat. Krankheitsform., welche bei Empfindlichk. ein. gröss. od. klein. Stelle d. Wirbelsäule vorkommen*, in: Rust, *Magaz.* 1834. *Bd.* 41. *H.* 2. p. 195 et *Bd.* 44. *H.* 1. 2. J. B. Friedreich, *d. neuest. Erfahr. u. Ansicht. üb. d. Krankh. des R. M.* in: Schmidt, *Jahrbb.* 1834. *Bd.* 3. p. 229. H. P. Robarts, *Fall ein.*

Febres. §. 2. *Febres intermittentes* plerumque frigore a *lumbis per spinam assurgente*[1]) ordiuntur, quaeque, dum ut *perniciosae tetanicae* et *epilepticae* decurrunt, affectionis inflammatoriae medullae spinalis suspicionem movent [2]). Fonticulis lateribus spinae

Krankh. des R. M. ex: *Lond. med. gaz.* 1834. Vol. 13. *March* 22. in: Schmidt, *Jahrbb.* 1835. *Bd.* 5. p. 168. L. M. Rey, *sur la pathogén. de quelq. affect. de l'axe cérébro-spin.* etc. *Par.* 1834. S. Annan in: *The Americ. journ. of med. sc.* 1837. *Maj.* Zhuber, *eine organ. Krkh. d. Rückens., welche sich vorzüglich als nervöses Hüftweh aussprach*, in: *Oesterr. med. Jahrbb.* 1837. *Bd.* 13. p. 568. Niese, *Beitr. z. d. Krankh. d. R. M. Gebilde*, in: Pfaff, *Mittheil. a. d. Geb. d. Med. Altona* 1837. *H.* 9 *u.* 10. p. 1—61. F. Falger, diss. de morb. nonnull. med. spin. cognitione. Berol. 1837. Ph. Sauer, diss. de mollitiei med. spin. pathologia. Berol. 1837. J. Leske, diss. de cognoscend. medullae spin. ejusq. membran. morb. Berol. 1838. J. S. Waugh, *the science of the cerebro-spinal phenomena. Lond.* 1838. *Samml. z. Kenntniss d. Gehirn- u. R. M. Krankheit. Stuttg.* 1839. 2. *Hft.* (praeprimis de myelitide disserit). Andral, *Vorles. üb. d. Krankh. d. Nervenheerde. A. d. Fr. v.* Fr. J. Behrends. *Lpz.* 1839. L. W. Mauthner, *Gesch. ein. merkwürd. Krankh. des R. M. bei einem Kinde*; in: Hufeland, *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 37. (hypertrophia cerebri et medullae spinalis). Ph. Huntin, *Untersuch. z. Pathologie d. Rückenmarks*, in: Nasse-Gottschalk, *Samml. d. Gehirn- u. Rückenmarks-Krankheit. Bd.* 1. *H.* 1.

1) P. I. ed. alter. Vol. I. Sect. I. Cap. II. §. XXII. 2.

2) Cfr. cap. XII et XIV. E casibus, ab E. Enz (Rust, *Mag.* 1835. *Bd.* 44. *St.* 1.) allatis (quatuor ad hemitritaeum pertinentibus), febres intermitt. medullae spinalis affectione complicatas esse aut ex illa provenire posse, sufficienter

spinae lumbalis appositis, typum febris quartanae rebellis debellavimus. *Febris nervosa acuta* ut plurimum *lumborum dolore* invadit [3]), qui dolor quo magis saevit, eo graviorem morbum indicat [4]). Neque aliter res in *febre nervosa lenta Huxhami* se habet [5]). In utraque febre frictiones spirituosae secundum spinae curriculum institutae, periclitantem vitam haud raro restaurant [6]). *Febres rheumaticae*, quo magis involucra medullae spinalis, inprimis circa cervicem laedunt; eo graviores esse solent [7]). 3. Quum

elucet. C. F. Maillot (*tr. de fièvres ou irritat. cérébro-spin. intermitt. d'après les obs. rec. en Françe, en Corse et en Afriq. Par.* 1836) medullae spin. piam matrem illis febrib. defunctorum plane injectam, nec non medullam ipsam mollitam, invenit. Seidler, febr. intermitt. *mit Rückenmarksentzünd. complicirt*, in: *Med. Ver. Ztg.* 1837. *N.* 17. C. Kremers (*Beobacht. u. Unters. üb. d. Wechselfieb. Aach.* 1837) febris intermittentis symptomata medullae spinalis affectionibus, ex organo, ab illa nervos accipiente, morboso pullulantibus, adscribit et dolorem vertebrarum dorsi primarum symptoma febris intermittentis pathognomonicum accipit. Cfr. Delpeche, infra (*orthopaedia*) citand.

3) P. I. ed. alter. Vol. I. Sect. 2. cap. V. §. XXI. 2. Has febres recidivas esse, monet Enz, l. c.

4) l. c. 10. De febre Glascoviae regnante et affect. inflammat. cerebri et medullae spin. stipata, lege Sym in: *the Edinburgh. med. and surg. journ.* 1818. N. 55. E. Enz (l. c. et *Bd.* 41. *H.* 2. p. 195) monet, ex nimis loco sensibili medullae spinalis et columnae vertebralis febres nervosas exire posse.

5) l. c. 1. 6) l. c. 42.

7) Casum refer: J. Hinterberger (*Heidelb. klin. Annal.*

Exanthemata et impetigines.

3. Quum cutis a spina nervos maxime accipiat [8]), conditiones illius morbosae in febribus e. c. *peticulae*, *ecchymomata*, a labefactatione principii nervei medullae spinalis repeti possint. De miliaribus ex medullae spinalis laesione ortum trahentibus jam monuimus [9]). Et *zoster* hemiplegiarum instar, dimidium tantum corporis latus, et quidem plerumque a spinae dimidio ad lineae albae dimidium occupans, ac gravibus quandoque symptomatibus, ut anxietate, lipothymia, stipatus, forte nexum cum affectione medullae spinalis habet. *Variolarum* contagium primos effectus in medullam spinalem exercere, dolor dorsi et lumborum stadium invasionis comitans, indicat, qui dolor, quo major est, eo graviorem morbum designat [10]). *Lepram*, morbum scilicet cutis systemati nervoso infensissimum, maxime medullam spinalem aggredi, symptomata, quibus stipatur [11]), docent: sensus scilicet formicationis, anaesthesia tactus, major coëundi

1829. *Bd.* 5. *H.* 3. p. 428) febris atrocissimae et lethalis. „*Die dura mater spinalis war röthlich, an den Austrittsstellen der untern Nerven schwärzlich; die pia mater in dem Halswirbelkanale weiss mit hellrothen strotzenden Gefässen durchwebt, im untern Theile hell- u. dunkelroth*" etc.

8) §. 1. N. 2. (14) Cfr. Cap. XIII. §. LXVII. De induratione textus cellulosi.

9) P. I. ed. alt. Vol. II. Sect. 2. Cap. VIII. §. XLVII. 2. (19)

10) Ibid. Vol. III. Sect. 1. Cap. IV. §. XXI. 2. (16).

11) Ibid. Vol. III. Sect. 2. Cap. XX. §. LX. 6.

coëundi potentia [12]), et torositatis musculorum amissio. In *plica* omnes systematis nervosi inter partes medullam spinalem quam maxime pati, dictum est [13]), ac pluries iterum comprobandi adveniet opportunitas. Praevio lapsu super spinam dorsi, plurimos tumores steatomatosos super cutem extremitatum, praecipue superiorum, evolutos conspeximus.

4. *Vocem* et functiones *respirationis* [14]) et *circuli sanguinis* haud raro a vitiis medullae spinalis laedi, jam GALENUS docuerat [15]); plurimaque a nobis in medium proferenda raucedinis, dyspnoeae, motusque abnormis cordis [16]) exempla confirmabunt. Neque id mirum videbitur perpendenti nervum accessorium WILLISII cum vago, laryngeos emit- Morbi laryngis et pectoris.

12) Vide infra N. 6.

13) l. c. Cap. XXII. §. LXXIII. 5.

14) „*Die Beschwernisse in der Respiration, die wir als Folge der Affection des Rückgraths sehen ... bezeichnen im Ganzen den Uranfang dieses Uebels.*" WENZEL, l. c. p. 275. v. casum, a WALLACE, l. c., relatum.

15) De locis affectis L. V. C. 3. Ed. Chart. T. 7. p. 482. „... in spinalis medullae affectibus, quomodo respiratio laedatur, thorace proprio affectu nequaquam laborante, sed vel nervo quopiam a spinali medulla procedente, vel spinali medulla ipsa."

16) In corpore defunctae magna respirandi difficultate cum dolore in cordis regione, palpitatione vehementi, irregulari et diffusa, nil reperiebatur, quam pars medullae cervicalis inferior plane emollita, in substantia medullari sanguis fluidus limpidusque, vasa membranorum turgida et arachnoidea opaca. Ex *Archiv. gén. de méd. Févr.* 1834 in: FRORIEP, *Notiz. Bd.* 41. *N.* 4. p. 64.

emittente, arctissime jungi, *diaphragma* et *musculos thoracem moventes*[17]), nervos a pari quarto cervicalium et a ramis anterioribus nervorum dorsalium accipere[18]) et *cor* a nervo intercostali utpote nervum cardiacum superficialem aliosque ramos cardiacos suppeditante et ad plexum cardiacum formandum maxime concurrente, potenter regi; de quo argumento praeter Galenum[19]) legi merentur Vernay[20]), Morgagni[21]), Eller[22]), Zinn[23]), le Gallois[24]), Brodie[25]), Ever. Home[26]), Racchetti[27]), C. F. Bellingeri[28]), A. C. Bock[29]), C. Bell[30]),

17) In casu memorabili ab A. Shaw (Froriep, *Notiz. Bd* 41. N. 14. p. 217) allato musculi externi, qui unacum diaphragmate inspirationi inserviunt, solummodo respirationis munere fungentes paralytici erant, in caeteris autem corporis motibus vim contractivam incolumem servabant.

18) De vi cerebelli et medullae spin. in respirat. legatur Joh. Gross, in *Annals of Philos. by* Thomson. *Lond.* 1815. *Febr.*

19) De locis affectis. L. III. C. 10. p. 20. 21.

20) Du Hamel, R. Sc. Acad. Hist. L. 3. S. 5. C. 2. N. 1.

21) Op. c. Epist. III. N. 3. 22) De morbis acutis 224.

23) Exp. circa corpus callosum in Ludwig script. nevrolog. minor. T. IV. p. 123.

24) *Expér. sur le principe de la vie, notamment sur celui des mouvements du coeur et sur le siége de ce principe. Paris* 1812. Minoris momenti objectiones a Wilson Philipp adversus le Gallois experimenta factas habeo (*the Lond. Med. Repos. Vol. V.* 1816. *Jan.*).

25) *Philosoph. Transact.* J. 1812.

26) *Philosoph. Trans.* 1815. P. I. p. 91. 27) Op. c. v. 229. 233.

28) De medulla spin. nervisq. ex ea prodeuntib. etc. Aug. Taur. 1823. Vers. germ. H. Kaulla. Stuttg. 1833.

29) *Darst. d. Gehirns, Rückenmarks u. d. Sinneswerkz Lpz.* 1824.

C. Bell [30]), Romberg [31]), William et Daniel Griffin [32]), J. Marshall [33]), E. Enz [34]), Marshall Hall [35]),

30) *An exposition of the natural syst. of the nerves of the hum. body. Lond.* 1824. 1830. 1837. Vers. germ. *v.* M. H. Romberg. *Berl.* 1832. *Append. to the papers of the nerves.* ib. 1827. *On the nervous circle which connects the voluntary muscles with the brain*, in: *Philosoph. Transact.* 1826. p. 163—173 (Autor celeberrimus „*respiratory nerves*," i. e. apparatum nervorum in medulla spinali radicautium et organa respiratioui dicata gubernantium describit).

31) *Neuropathologische Stud.* in: Rust *Mag.* 1830. *Bd.* 32. *H.* 2. p. 281—309. *H.* 3. p. 473—494. et in: Casper, *Wochenschr.* 1836. N. 19. 25. 38. 1837. N. 45 (epitome Belliana propriis cum observationibus. Nervi respiratorii, corpus olivare inter et restiforme exeuntes, sunt: N. facialis, glossopharyngeus, lingualis, vagus, accessorius, phrenicus et respiratorius externus. Accessorio musculus sterno-cleido-mastoideus et trapezius, respiratorio externo serratus magnus anticus et phrenico diaphragma funguntur. Altera ex parte inspiratio musculis, qui medullae spinali nervos debent; exspiratio vero non nisi medulla spinali musculos abdominis contrahente perficitur. Sunt ergo nervi respiratorii in conservanda vita maximi momenti, ut autor sat luculenter enucleavit).

32) *Observ. on functional affect. of the spinal cord and ganglionic syst. of nerves, in which sympathetic, nervous, and imitative diseases are illustrated. Lond.* 1834 (praecipue de medullae spinalis ejusdemque nervorum irritatione morbosa disserunt).

33) *Pract. observ. on diseases of the heart, lungs, stomach, liver* etc. *occasioned by spinal irritation: and on the nervous syst. in general, as a source of organic disease. Illustrated by cases. Lond.* 1835 (Multos affert morbos, ex affectione medullae provenientes, e. c. octo casus morbor.

HALL [35]), H. SMITH [36]), R. D. GRAINGER [37]), G. W. MÜNTER [38]) et ARNOLD [39]).

Morbi abdominis.

5. Sicuti vero musculi thoracis agendi vim a nervis medullae spinalis accipiunt; ita et *musculi abdominales* [40]). Affectiones eorum chronicae, plerum-

cordis vasorumque majorum; sex cas. phthisis pulmonalis; duos asthmatis etc.)

34) l. c. in: RUST *Mag.* 1835. *Bd.* 44. *St.* 1 (Tussim et oppressionem pectoris saepissime medullae spinalis affectionis symptomata esse. Phthisin pulmonalem haereditariam non raro irritatione medullae spinalis provocari; ut fratres GRIFFIN jam admonuerunt).

35) *Memoirs on the nervous system. Lond.* 1837 (opus maximi pretii, praecipue quoad systema excitomotorium s. vim illius medullae spinalis partis et quorundam nervorum, a cerebro non dependentium). Cfr. ejusd. *Ueb. d. reflectirende Function d. verlängert. R. M.* ex: *Philos. transact.* P. 2. p. 635. in: MÜLLER *Archiv* 1834. *H.* 4. p. 374—384.

36) *Untersuch. d. Ansicht. v.* CHARL. BELL, *üb. d. anat. u. phys. Eigenschaft. d. R. M.* ex: *Americ. journ.* 1837. *Aug.* in: SCHMIDT, *Jahrbb.* 1838. *Bd.* 20. p. 9. (decedit in singulis a BELLIO, quod vix, ne vix quidem probamus).

37) *Obs. on the struct. and funct. of the spinal cord. Lond.* 1838. (assentit HALLIO).

38) *Vers. ein. neuen Theorie d. Verrichtung. d. Gehirns u. Nervensyst.* etc. *Lpz.* 1838. (perlustrat, modo HALLII, motus irritatione reflexos).

39) *Unters. im Geb. d. Anat. u. Phys.* 1. *Bändch.: üb. d. Bau d. Gehirns u. R. M. Zür.* 1839.

40) §. 1. N. 2. (13.) Post multos labores sub ardentibus solis radiis vir, habitans Lezano, in dolorem incidit spinae inter ultimam vertebram dorsalem et primam lumbalem ad costas lateris dextri extensum, qui jam per annum saevit. Aeger dumtaxat pedibus insistere aut corpore

rumque a spina originem ducunt, ac saepe nimis cum morbis viscerum subjacentium confunduntur [41]). Verisimile quoque est *motum peristalticum intestinorum* a medulla spinali nervi intercostalis ope gubernari [42]).

6. Nervi *vesicae urinariae* [43]) et *partium* *ge-* Morbi pelvis.

 ni-

erecto incedere potest, *dum manus utrinque aut costis spuriis aut inferioris abdominis partibus super inguina vehementer admovet:* aliàs enim antrorsum cadit.

41) J. Marshall, l. c. tales casus, et quidem quatuor hepatis morbis, totidem dyspepsiae, unum cardialgiae atrocissimae etc., omnes in medulla spinali radicantes, affert.

42) Racchetti l. c. p. 231. A. Cooper (*treat. on dislocat. and on fract. of the joints. Lond.* 1822. *Second edit.* 1823), de affectibus laesionum traumaticarum circa columnam vertebralem disserens, illis adscribit: „*distention of the intestinal canal; and connected with this we have to observe the remarcable flaccidity of the abdominal muscles.*" Wenzelii observationes extra dubium ponunt, digestionis organa a medulla spinali affici. Addit autor l. c. p. 275: „*In der Folge wird es deutlich, dass der gestörte Einfluss der Nerven auf die Organe, die zum Schlingen erforderlich sind, zur Steigerung dieser Beschwernisse* (alimenta sumendo) *beiträgt.*" Et p. 277: „*dass die Bauchmuskeln in ihren Verrichtungen gestört, ihre Wirkungen auf den Darmkanal mehr oder weniger beeinträchtigt sind; dass darum dem Darmkanale keine beschränkende Einwirkung seiner krankhaften Ausdehnung entgegensteht.*" J. Hinterberger, l. c. quatuor observationes huc spectantes affert. In Cholera intestinorum affectiones et ex medulla spinali oriri, quis est, qui dubitet? Cfr. Hinterberger, cap. III. §. XI. 2. citand.

43) §. 1. N. 2. (3.)

nitalium[44]) quum a medulla spinali proveniant, in difficultatibus urinae[45]), impotentia virili, sterilitate[46]), fluore albo[47]), chlorosi, graviditate[48]),

abor-

44) Cfr. WALTHER, Tab. nerv. thorac. et abdom. Tab. I. II.

45) „*Diese Erscheinung* (urinae retentio et incontinentia) *scheint durch ein Gesetz, dem die Nerventhätigkeit unterworfen ist, erklärt werden zu können, nämlich dass ein gewisser Grad von Druck oder Reiz Krampf oder Convulsionen erzeugt, ein höherer Grad desselben aber Kraftverlust oder Lähmung veranlasst.*" WALLACE, l. c. G. CH. OESTERLEN, *Beobacht. ein. günzl. Zerreiss. d. fibrösen Gebilde d. Wirbels. nebst ein. Bemerkung über paralytische Urinanhaltung*, in: *Heidelb. klin. Annal. Bd.* 8. *H.* 3. p. 407 (ischuria, etsi urinae vesica repleta).

46) E. HARRISON, *on the influence of disturbed spin. nerv. ... as cause of sterility in both sexes*; in REECE, *the monthly gaz. of pr. med. N.* 1. Ejusd. *an essay on the powerfull influence of the spinal nerv. over the sexual organs* etc. *Lond.* 1831. Domusculum inter, insectorum dorso affixum, eorumque ovaria consensum esse, fertur. N. act. acad. nat. cur. Vol. XII. P. II.

47) Anonymus, in REECE l. c. 1831. Jan. p. 21. operis JEWELL (*pr. obs. on leucorrhoea. Lond.* 1831.) rationem reddens, monet: „*This variety of fluor albus I have generally traced to morbid excitement of the nerves of the lumbar portion of the spine, frequently occasioned by irregularity in the vertebrae.*"

48) De graviditatis effectu in medullam spinalem disserit FR. L. MEISSNER (SIEBOLD *Journ.* 1828. *Bd.* 7. p. 372) et enarratis quatuor casibus lethalibus (e myelitide), concludit p. 390: „*Es ist noch weit natürlicher, wenn die Schwangerschaft einen unmittelbaren Einfluss auf die Plexus hypogastrici, sacrales u. den Plexus coccygeus äussert, die sämmtlich genau mit dem untern Theile des Rücken-*

abortu, gonorrhoea, et in tabe dorsali ad columnam vertebralem continuo respiciendum esse patet.

7. Enimvero in *tabe*, quam *dorsalem* vocant, non solum, sed et in aliis plurimis tabis speciebus[49]) suspicionem originis morbi e specu vertebrali haud vilipendendam ducimus. Non quidem ut antiquam illam hypothesin atque a Hallero[50]) et Monroo[51]) refutatam, nervos principium nutriens largiri, recoquere satagamus; sed propterea quod nutritionis processum, praeter cerebrum, nervi vagi ope, quammaxime a medulla spinali pendere existimamus. Notum enim est arterias imi ventris, officinae scilicet chyli, undique a nervis ab intercostali potissimum provenientibus circumdatas esse[52]), — reproductionis opus in animalibus omnis generis directam cum evolutione medullae spinalis agnoscere rationem[53]), — et columnae vertebralis laesiones *atrophiam* partium, ex loco affecto nervos accipientium, comitari. Morbi tabifici.

8. Quod

marks zusammenhängen." Jam prius Siebold (*Handb. z. Erkenntn. u. Heil. d. Frauenzimmerkrankh. Frankf.* 1823. 2. *Aufl.* p. 237) de hoc argumento disseruit. Myelitidis acutae casum, illa ex causa exortae, affert J. S. Rosenthal in: Horn, *Archiv.* 1834. *St.* 4. p. 565.

49) J. Marshall, l. c., quinque casus tabis meseraicae affert.

50) Elem. physiol. T. IV. p. 404.

51) *On the nervous system. Cap.* 24. *Edinb.* 1785.

52) Racchetti l. c. p. 430.

53) Idem, ibidem. p. 431.

Morbi extremitatum.

8. Quod quidem atrophiae genus nullibi crebrius, quam in *extremitatibus*, praecipue *inferioribus* obvenit, quae propterea partes quammaxime affectionibus *paralyticis*, *tetanicis* aliisque *generis convulsivi* et *contracturis* ex vitio spinae pullulantibus subjiciuntur.

§. III.

De rerum positionibus evolutioni morborum columnae vertebralis faventibus.

Generatim.

1. Verum ut morborum e columna vertebrali originem trahentium caussae cognoscantur, rerum positiones, spinae labefactationi faventes, generatim ad trutinam vocandae sunt;

Laesiones externae.

2. Primum inter illas occupant locum *laesiones externae.* Spectant huc: res foetus tergum in utero ferientes, mala infantes portandi ratio, joca gymnastica, inprimis ante complementum corporis suscepta [1]), punitiones dorso inflictae [2]), por-

1) Probe id notent fautores exercitii illius gymnastici, quod Germani *das Turnen* vocant.

2) Ex verberatione, saltem ex ictibus dorso inflictis, milites saepissime morbis spinae laborant. Nullibi vero affectio spinae evidentior est, quam in hominibus quibus poena *Knut* inflicta fuit. Vilnae quinque cadavera homicidarum, quingentis ictibus *Knut* interfectis, quorum homicidarum duo, sub ipso poenae curriculo, reliqui vero paucis elapsis inde horis, praevia retentione alvi et urinarum, animam exhalarunt, examini subjeci. Livida et nigra erat postica trunci superficies. Sub integumentis dorsi cruor extravasatus ad quinque et ultra pollicum

portatio ponderum super capite [3]), violentiae externae luxationes [4]) et fracturas [5]) vertebrarum producentes, concussio spinae saltu vel lapsu ex alto [6]),

. . ab

altitudinem conspiciebatur. Musculi propinqui friabiles erant, meninges et medulla spinalis rubrae, extravasato seroso cruento circumdatae ac ecchymomatibus notatae. Cor et aorta omnino sanguine orbata. „*Von Schlägen auf den Rückgrath u. die Gegend des Kreuzbeines habe ich mehrmals diese Folgen* (vertebrar. inflammat. et suppurat.) *gesehen.*" WENZEL, l. c. p. 249. KILIAN (l. c. p. 62. N. 4) praeparatum attentione dignum militis ex ictu sclopeti in cervicem defuncti, describit.

3) e. c. rusticae et famulae montes vel scalas cum amphoris aqua repletis capiti impositis ascendentes, maxime vero bajuli Italici (*facchini*) gravissima, quae ab hominibus unquam portari vidi, pondera capite et dorso ferunt.

4) CRUVEILHIER, *zwei Fälle v. allmähl. Druck* (vertebris luxatis) *aufs R. M.* ex ejusd. *Anat. pathol. livr.* 25. *pl.* 4. in: SCHMIDT, *Jahrb.* 1839. *Bd.* 21. p. 47.

5) VEZIN *Splitterbruch des Heiligenbeins* in: HOLSCHER *Hannöv. Annal.* 1836. *Bd.* 1. *H.* 1. p. 32. sq. (duo casus lethales).

6) In cadavere post lapsum ex altitudine sedecim pedum ad posteriora die altero defuncti inveniebantur duae vertebrarum dorsi percussae, spina inflammata et medulla partis laesae contusa. GERSON u. JUL. *Mag.* 1823. *St.* 5. p. 196. WALLACE *Fall ein. Zerreiss. d. R. M.* ex: *Transact. of the soc. . . in Ireland.* Vol. 5. N. 10. p. 196. *Dublin.* 1828. in: GERSON *u.* JUL. *Mag. Bd.* 17. p. 188. SANDRAS *üb. d. speziellen Zeich. d. Verletzung. ... u. R. M.* ex: *Journ. gén. de méd.* 1829. *Debr.* in: ib. 1830. *Bd.* 20. p. 509. HANKEL *Verletz. des Rgr. mit gänzl. Zerreiss. des R. M.* in: *Med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 2. FRIEDREICH l. c. p. 236. MONTAULT, *üb. eine Commotio spinae*, ex:

ab itinere super vias saxosas aut inaequales in carris [7]) instituto, porro nisus in ponderibus elevandis [8]), laboribusque variis perficiendis.

Laesiones internae.

3. Columna autem vertebralis non solum per externas, sed etiam per *internas violentias* laedi potest. De anevrysmatibus aortae [9]) et abscessibus [10])

Journ. hebdom. 1836. *Mars. N.* 11. in: DIEFFENBACH *Ztschr.* 1836. *Bd.* 2. p. 374. MENDOUISE in: *Journ. gén. des connaiss. méd. prat.* 1836. *T.* 3. in: *Salzb. med. chir. Ztg.* 1837. *Dezbr.* 4. J. BRENNER v. FELSACH commot. cerebri et medullae spin. in: *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *Bd.* 13. p. 157. VOIGT *tödl. Verletz. d. untern Theile des Rgr.* in: *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 33. p. 164. F. BUSSE *Fall v. R. M.-Verletz.* in: HUFELAND *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 3. B. BRODIE, *pathol.-chir. Beobacht. üb. d. Verletz. des R. M.* ib. p. 20.

7) In Lithuania divites et nobiliores, itinera velocitatis caussa in carris (vulgo *bryczka*) instituere minime pudet, quae itinera instituendi ratio, si contra consuetudinem accidat, saepe gravibus columnae vertebralis vitiis ansam praebere experior. Affectionis exemplum columnae vertebralis ex itineribus continuis et defatigantibus exortae habet WENZEL, l. c. p. 253.

8) „*Das Aufheben und Tragen schwerer Lasten auf dem Rücken.*" WENZEL, l. c. p. 248.

9) HODGSON, *v. d. Krankheit. d. Arter. u. Ven. A. d. Engl. v.* COBBRWEIN. *Hannov.* 1817. p. 20 (vertebrae lumbales ex aneurysmate destructae; altero in casu vertebrae 3. 4 et 5. dorsi ex cordis hypertrophia). WENZEL l. c. p. 249. *Beobacht.* 20. TH. MOLISON, *Fall ein. Aneurysma d. Aorta, verbund. mit ein. Krankh. d. R. M.* ex: *Transact. of the med. and s. soc. of Edinb.* Vol. 3. P. I. p. 173. in: *N. Samml. auserles. Abhandl.* 1829. *Bd.* 12. *St.* 2. p. 285. (Et corpora quatuor vertebrarum laesa, et medul-

bus[10]) musculorum, inprimis psoae[11]), loquimur, ut frequentibus morborum columnae vertebralis caussis[12]).

4. Si

lae spinalis portio colore ac consistentia ex aneurysmate degenerata). J. MARSHALL l. c. (in introductione duos casus refert). *Sehr selten. Fall v. Aorten-Aneurysma, welches das R. M. durchbohrte.* FRORIEP *Notiz.* 1837. *Bd.* 4. N. 4. (Aneurysma, ovi gallinacei magnitudine, corpus vertebrae tertiae et quartae dorsalis perforaverat: medullam nervorumque spinae radices anteriores compresserat).

10) WENZEL, l. c. p. 253 ejusdem observationes, ib. CH. BELL, *appendix* etc. l. c. (abscessus nuchae destruxerat ligamentum vertebrae cervicalis secundae transversum, quo medulla oblongata laesa).

11) *The New England Journ. of med. and surg.* 1816. *Vol.* 5. BEDINGFIELD, *Compend. of med. practic.*

12) Nec silentio praetereundi sunt alii tumores omnis generis, aut extra aut intra vertebras exorti, istas medullamque spinalem comprimentes (MONOD, ex *N. bibl. méd.* 1827. *Mai,* in: FRORIEP *Notiz.* 1827 *Bd.* 18. *N.* 2) et destruentes (ROBERTS *Folgen v. Druck einer Geschwulst auf d. R. M.* (Medulla sub tumore inter 10 et 11. vertebram dorsalem absorpta), ex *Lond. m. and s. j.* 1834. *Vol. V. N.* 107, in: SCHMIDT, *Jahrbb.* 1834. *Bd.* 2. p. 293); nec non ossicula in membranis medullae (MAYO, *outlines* etc. *Cap. V.* OTTO *Lehrb. d. pathol. Anat. Bd.* 1. p. 437. REY, l. c. obs. 5), aut ossis fragmenta (REY l. c. obss. 11 et 12); tubercula spinae (G. B. PALLETTA, exercit. pathol. Mediol. 1820. Cap. IX. art. 3. HORN, *markschwammige Tuberk. auf d. Wirbels.* in: *Archiv.* 1833. *St.* 4. p. 614. FRIEDREICH l. c. p. 235. A. NELATON *Unters. üb. d. Knochen-Tuberk.* ex: *Archiv. gén. de méd.* 1837. *Févr.* in: FRORIEP *Notiz.* 1837. *Bd.* 4. *N.* 13) et in medulla (DUVERNOY *Tuberkelbild. im Gehirne u. R. M.* in: *Med. Correspondz.-Bl.* 1833. *N.* 1. EAGER *Fall v. Tuberk. im R. M.* ex:

Plethora. 4. Si viam tortuosam, quam arteria vertebralis in epistropheo, in atlante et circa foramen magnum occipitis sequitur, perpendamus, palam fit, malam structuram primae et secundae vertebrae, aut congestiones aliaque impedimenta in cerebro itineri ulteriori cruoris obstare, unde *plethora* saltem ad vertebras cervicales expectanda. Plethora quoque specus reliqui vertebralis expectanda; si aut obstructiones viscerum abdominalium, aut faeces et flatus intestina distendentes, aut uterus gravidus [13]), aut nixus sub partu, impediant, quo minus aorta abdominalis sese, quo decet, modo per multiplices suos ramos in viscera ventris depleat. Hoc nimirum in casu, sanguis in parte thoracica aortae congestus, ut majori copia in arterias subclavias, arterias intercostales primas largientes, et in reliquas arterias intercostales immediate ex aorta provenientes irruat, oportet. Quod si accidat, plethora arteriosa columnae vertebralis inevitabilis est, cum cujusvis arteriae intercostalis ramus alter per foramina intervertebralia ad medullam spinalem perveniat, et cum arteriis spinalibus anastomosin habeat. Sciendum quoque hasce arterias anevrysmatibus laborantes detectas fuisse [14]). Porro: cum plurimae spe-

Arch. gén. de méd. 1834. *Avril*, in: Schmidt, *Jahrb.* 1834. *Bd.* 4. p. 162. J. Bricheteau *cliniq. méd. de l'hôp. Necker* etc. *Par.* 1835.) etc.

13) De hoc argumento Frid. Hoffmannum legisse non poenitebit (Med. rat. syst. T. IV. C. I. Obs. 3).

14) Malacarne *Encephalotomia nuova univ. Torino* 1780.

specus vertebralis venae sese in venas intercostales depleant, venae vero intercostales omnes, praeter primam (utpote sese plerumque in venam subclaviam deplentem) in venam azygos terminentur, vena autem azygos sanguinem in venam cavam descendentem evacuet; sequitur, singulas caussas, quae huic evacuationi obstant (e. c. vitia pulmonis et cordis dextri), plethoram venosam (vulgo haemorrhoidalem [15])) specus vertebralis necessario jure gignere debere. Quae omnia si perpendas, quantum detrimentum medulla spinalis ex suppressis menstruis, haemorrhoidibus aliisque haemorrhagiis capere debeat, facile intelliges [16]).

5. Rustici, hortulani, aliique labores antrorsum flexo corpore sub radiis solaribus exercentes, morbis gravibus columnae vertebralis obnoxii sunt. Iisdem morbis subjiciuntur, qui hiemali tempore tergum vel prope caminum, vel adversus fornacem torrere solent [17]). Ex opposita plane caussa [18]) ad columnam vertebralem multum viatores patiuntur, quibus ventus frigidus tergum continuo alli- Calor, frigus.

15) WENZEL, l. c. p. 251. 21. *Beobachtung.*

16) De plethora specus vertebralis lege MORGAGNI Op. c. Ep. LXII. 6. GAUTHIER et CLAUBRY in: *Journ. gén. de la soc. de Méd. à Paris.* v. HARLESS *Journ. d. ausl. Liter.* 9. *Bd.* 2. *St.* Cfr. DÜRR in: HUFELAND's *Journ.* 26. *Bd.* 2. *St.* p. 86. sq. S. G. VOGEL *Hdb. d. pr. AW.* in capite: *v. d. Rückenmarksentzündung.* HUNTIN l. c.

17) Sic sexus inprimis sequior in Lithuania, per horas bene multas fornaci calefacto dorso adhaeret, sibique gravia mala attrahit.

18) ENZ, GRIFFIN ll. cc.

allidit, item homines aestuante corpore alvum foras aut in latrinis male custoditis, deponentes. Milites, aliique, qui pileo rotundo amplo (causiâ) orbati sub coelo pluvioso frigidoque iter instituunt, per aquam ab occipite ad cervicem, dorsum et lumbos depluentem, in morbos inprimis rheumaticos columnae vertebralis incidunt [19]). Sic iterum HIPPOCRATIS sententia [20]), qua frigus maxime medullae spinali infensum declaratur, se sustinet, quod eo facilius intelligitur, cum nervi cutis maxime e medulla spinali proficiscantur.

Motus. 6. Nec effectum *motus effreni* in columnam vertebralem reticebimus. Enim vero non solum equi hac ex causa facile in tetanum conjiciuntur; sed et homines, uti exempla *cursorum*, ante currum principum quondam volitantium, docent [21]). Interea et hic extrema inter se confluunt. Enim vero *decubitus* supinus diuturnus, inprimis convalescentium, vulneratorum in nosocomiis haud parum ad morbos columnae vertebralis excitandos conferre videtur [22]).

Venus. 7. De partium genitalium cum columna vertebrali nexu, jam monuimus [23]). HIPPOCRATES dixe-

19) ELIAS ENGHOLM *Handb. d. Kriegshygiene. Leipz.* 1818. (Vir egregius exposcit, ut galeae militum (*tschakko's*) postrorsum umbraculo nucham custodiente munitae sint).

20) Aph. V. 18. A. 9.

21) Memorabile hujus generis exemplum VALSALVA observavit, referente MORGAGNIO Op. c. Ep. II. 20. 2. 3.

22) BRERA Op. c. v. HARLESS l. c. p. 17. 23) §. II. N. 6.

dixerat[24]): „Dorsalis tabes a medulla fit. Corripit autem maxime recentes sponsos et veneri deditos." Ast praeter seminis jacturam[25]), ipsa jam *pubertas* ita in medullam spinalem, uti dentitio in cerebrum, imperium exercet[26]).

Animi pathemata. 8. Inter animi pathemata *timor* et *terror* maximum in medullam spinalem exercere videntur imperium.

Venena. 9. Praeter contagia, de quibus supra dictum est[27]), et *venena* medullae spinali haud parcent. De veneno *upas antiar* et *tieuté*, nec non de *coriaria myrtifolia* id demonstratum videtur[28]); de *plumbo*[29]), *hydrargyro*[30]), *secali cornuto*[31]), *strychno*

nuce

24) De morb. L. II. C. 49. Edit. Lind. T. II. p. 75.

25) C. A. Tott *chron. Myelitis u. Tabes dors. ex pollutionibus*, in: *Allg. med. Annal.* 1838. *N.* 31. p. 487. Tab. dors. ex onania, ib. p. 484. Heussner l. c. cas. 2. (ex onania paralysis extremitat. infer.).

26) Cfr. Cap. X. §. XLVIII. *chloroseos*, utpote morbi, saepe evolutionis periodum concomitantis, symptomata, pallor scilicet cutis, palpitatio cordis, retentio menstruorum, impotentia motus, optime ex effectione columnae vertebralis explicari possunt.

27) §. II. 2. 3.

28) Schnell Diss. veneni *upas antiar* vires exhibens. Meyer in: Graefe *u.* W. *Journ.* 1829. *Bd.* 13. *St.* 3. p. 380. Roux in: *Lond. med. and phys. j.* 1829. *Apr.* Meyer et v. Esenbeck in: Hufeland *Journ.* 1829. *Apr.* p. 43. Wildberg *Mag. f. d. ger. Azw.* 1832. *Bd.* 1. p. 311. C. J. Mulder in: Poggendorf *Annal. d. Physik u. Chemie.* 1838. *N.* 7. p. 414.

29) Cfr. Cap. XII. §. XIII.

30) Cap. II. §. VIII.

31) Cfr. Cap. XIV.

nuce vomica [32]) et de *cortice angusturae* [33]), vix dubitandum.

Metastases.

10. Nec rarum est metastases ex variolis, morbillis [34]) et ex blennorrhoea urethrali, ad columnam vertebralem contingere.

Rhachitis, syphilis, scorbutus et lues.

11. Superesset de *rhachitide, arthritide, scorbuto* et *syphilide*, ut caussis morborum columnae vertebralis, mentionem injicere, verum cum diatheses hujusmodi maxime *systemati osseo columnae spinalis*, scilicet *vertebris*, infensae sint, et *paralysin* vel *hydrorhachitidem chronicam* socias agnoscant, illorum doctrinam, quatenus ad praxeos medicae imperium spectat, infra [35]) exponere decrevimus.

§. IV.

Quando affectio columnae vertebralis argui possit; et quomodo illius examen pathologicum instituendum sit.

Suspicamur affection. columnae vertebralis.

1. Quamvis ad affectionem columnae vertebralis arguere saepe haud arduum sit, nempe si vel aeger locum morbo detentum ipse exacte designat, vel si medicus morborum cum peculiari co-

32) Ollier in: *The Lond. med. reposit.* 1823. *Vol.* 19. *Jun.* Segalas in: Meckel, *Archiv f. d. Phys.* 1823. *Bd.* 8. *H.* 2. Bouillaud *Vergift. durch d. N. V.*, ex *Journ. hebdom.* 1834. *N.* 12. in: Schmidt *Jahrb.* 1834. *Bd.* 3. p. 162.

33) Emmert in: Hufeland *Journ.* 1817. *Nov.* p. 109.

34) Pouteau *oeuvres posthumes. Vol. I.* Hufeland *Journ. d. pr. Heilk.* 3. *Bd.* §. 181.

35) Cap. III. et XII.

columnae vertebralis affectione apparentium[1]) et rerum positionum peculiari modo evolutioni morborum columnae vertebralis faventium[2]) probe rationem habeat; attamen exempla non desiderantur adeo obscura, ut neque sedes doloris, neque forma morbi, neque caussae praegressae, lucem accendant, nisi aliae etiam in auxilium deducantur indagationes[3]). Sciendum enim est, in morbis spinae sedem doloris non semper ad locum affectum, sed aliquando in parte remota accusari[4]), e. c. ad costas, ad musculos abdominales, ad coxas, ad extremitates. Generatim suspicamur, morbum originem ex columna vertebrali trahere: 1°. si aeger iis in partibus patiatur, quae nervos ex determinato medullae spinalis loco accipiunt; — 2°. si morbus multifariis stipatur symptomatibus, quorum nexus aliter vix intelligi possit, nisi ad originem communem tot nervorum, quot ex medulla spinali pullulant, respectus habeatur; — 3°. si morbus stante corpore augmentum capiat, eoque horizontaliter decumbente imminuatur[5]) aut vice versa[6]); — 4°. si aeger corpus ex uno in aliud latus

1) §. II. 2) §. III.

3) De diagnosi J. B. Friedreich l. c. p. 229—231 legisse non poenitebit.

4) Racchetti pulchre de hoc argumento disseruit l. c. p. 284. sq. Hinterberger, Griffin, Enz ll. cc.

5) Copeland, op. c.

6) Quamvis enim cum Copelando admittam generatim morbos a spina venientes, sub corporis positione horizontali evidenter imminui, attamen et exceptiones vidi, ubi

latus convertendi difficultatem experiatur; — 5°. si sensus et motus [7]) praecipue laesi sint; — 6°. si abscessus externi ad spinam aut thoracem appareant [8]) — et 7°. si symptomata horis matutinis leviora, progrediente die, eadem ratione, qua aeger magis magisque defatigatur, invalescant [9]). Quoad diagnosin et caussas morborum columnae ver-

scilicet morbus decumbente aegro magis saeviebat, quod ex calore lecti majorem affluxum humorum ad columnam vertebralem attrahente repeterem.

7) Ex SANDRAS (*journ. gén. de méd.* 1829. *Dcbr.*) paralysis inter omnia medullae spinalis affectionis symptomata primum est. PARÉ (*de la paralyse. Liv.* 9. p. 313) dixerat, capite non affecto paralysin extremitatum inferiorum sine caussa externa exortam e medulla spinali provenire.

8) Post abscessum integumentorum ossis sacri *Lisfranc* inter folia arachnoideae totius medullae spinalis ad quartum cerebri ventriculum usque pus invenit. v. ALBERS in *Heidelb. klin. Annal.* 1828. *Bd.* 4. *Spplmtheft* 1. p. 143. BOURJOT ST. HILAIRE, abscessum externum inter et affectionem columnae vertebralis internam sympathiam videt, contenditque, pus, in spina productum semper semperque unam eandemque viam eligere ad exteriora. v. FRORIEP *Notiz. Bd.* 43. *N.* 14. p. 215.

9) Ex physiologia notum est, hominem, praesertim juvenem, matutinis horis, constanter quidquam longiorem esse, quam ubi cubitum petierat, quod phaenomenon per elasticitatem cartilaginum intervertebralium mane adhuc vigentem, vespere autem jam depressam, explicatur. Qua concessa explicatione, sequitur, quod morbi, qui ex compressione nervorum, inter vertebrarum interstitia exeuntium, oriuntur, horis matutinis minus, gravius vespertinis urgere debent, — atque sic aliquando in praxi observare licet.

vertebralis, hae quandoque adeo per longa temporis intervalla, ab effectibus separantur, ut nexum invenire perarduum sit. Sic lapsum in dorsum effectum, paralysin vesicae urinariae, post quatuor demum annos exseruisse observavimus. Praeterea accidit saepe, quod plurimae caussae morborum columnae vertebralis inter se connubium ineant, quo in casu, si una illarum tantum innotuerit, effectum intelligere vix possumus. Sic levissimus ictus, spinae prius omnino sanae inflictus, vix aut ne vix quidem detrimentum affert, secus autem, si vertebra jam antea vitio rhachitico, scrophuloso, aut venere contaminata fuerit. Postremo effectus laesionum spinae non semper per notiones neurologicas nobisque hucusque notas, saltem primo intuitu, explicatur. Sic impotentiae virilis e spina proficiscentis caussam in columnae vertebralis portione lumbari vel sacrali quaereres, — ast saepe incassum, cum ea plerumque ad basin occipitis vel ad initium nuchae quaerenda sit [10]. Incontinentiam urinae ex affectione tertiae vertebrae *dorsalis* observavimus, quod iterum cum origine nervorum vesicae urinariae nequaquam cohaerere videtur.

2. Rebus ita se habentibus nil ad diagnosin morborum spinae illustrandam restat, quam *examen columnae vertebralis*. Quoties hinc vel minime latentis vitii spinae habes suspicionem, partem de morbo suspectam, nunc stante, nunc decumbente aegro

Examen columnae vertebralis.

10) Cap. II. §. VII. N. 1.
Frank Prax. II. 1. 2. 1.

aegro examina. Quaevis vertebra speciatim tactu et visu investigetur, et quidem nunc descendendo nunc ascendendo per columnam vertebralem. Etiamsi pars affecta saepe neque tumorem neque aliud signum externum exhibeat, tamen plerumque a rudiore attactu dolet[11]). Praeterea egregium et a nobis pluries confirmatum criterium Copeland fortuito detexit[12]). Consistit illud in spongia aqua fervida imbuta, cum qua super cutim secundum longitudinem columnae vertebralis decurritur. Quousque calor sic ad vertebras sanas applicatur, aeger nil nisi sensum caloris percipit; quo primum autem vertebra morbo ipsa detenta, vel partem affectam includens, tangitur, intolerabilis ardor persentiri solet. Caeterum et hic exceptiones inveniuntur, inprimis si *corpus* vertebrarum affectum sit[13]). Spinam dum examini subjicis, ne unquam *clavicularum*, *costarum* et *sterni* obliviscaris, partium scilicet, quarum conditiones

11) „*Man führe den Finger an den Vorsprüngen der Dornfortsätze abwärts u. wenn man auf eine empfindliche Stelle stösst, so hat man den Sitz des Leidens gefunden.*“ Andral, l. c. p. 809.

12) Op. c.

13) Est, cur Andral (l. c.) pergit: „*Die Methode, mit einem in warmes Wasser getauchten Schwamme, über die Dornfortsätze zu fahren, um die empfindliche Stelle als den Sitz des Uebels ausfindig zu machen, hat kein befriedigendes Resultat geliefert,*“ et Kieser (*Klin. Beiträge. Lpz.* 1834. *Abschn.* 3) hoc remedium diagnosticum incertissimum nominat.

nes abnormes saepe indicium vitiorum spinae largiuntur.

3. In difficili arte specum vertebralem dissecandi, tyrones praecipue exercendi juxta praecepta a Cassebohm[1]), Ackermann[15]), Oechy[16]), anonymo[17]), Autenrieth[18]), Crusio[19]), Fleischmann[20]), Hesselbach[21]), Wildberg[22]), Ritgen[23]), Aral[24]), Staupa[25]), anonymo[26]), Mende[27]); Rhachiotomia

Bock[28]),

14) *Anweis. z. anat. Betracht. d. m. K., herausgegeb. v.* Baldinger. *Berl.* 1769. p. 662.

15) *Tabell. Uebers. b. gerichtl. Leichenöffnung. Lpz.* 1801.

16) *Anweiss. z. gesetzmäss. u. zierl. Leichenöffn. Prag* 1802.

17) *Anat. pathol. Anweis. f. ger. Wundärzte. Stendal* 1804.

18) *Anleit. f. ger. Aerzte. Tübing.* 1806.

19) *Anweis. f. ger. Aerzte. Götting.* 1806. p. 107.

20) *Anleit. f. forens. u. poliz. Untersuch. Erlang.* 1811.

21) *Anleit. f. gesetzmäss. Leichenöffn. Würzb.* 1812. p. 34. Ed. altera: *Handb. f. ger. Aerzte u. Wundärzte b. gesetzmäss. Leichenöffnungen. Giess.* 1819. p. 60.

22) *Anweis. z. ger. Zerglieder. Berl.* 1817. et: *Lehrb. d. ger. A. W. Erfurt* 1824. §. 904. p. 521.

23) *Handb. b. gesetzmäss. Leichenöffn. Giess.* 1819.

24) Casper *Characterist. d. französ. Med.* etc. *Lpz.* 1822. p. 424. et Froriep *Notiz.* 1829. *Bd.* 26. *N.* 7. p. 112 (de novo rhachitomo et nova spinam aperiendi methodo sermo est). Cfr. J. L. C. Schroeder van der Kolk in *Samml. auserles. Abh.* 1829. *Bd.* 12. *St.* 4. p. 688.

25) *Anweis. z. ger. u. pathol. Unters. m. Leichname. Wien* 1827. p. 218. (aperit spinam ab anteriori parte, corpora vertebrarum dissecando).

26) *Anleit. z. ger. med. Unters. m. Leichname. Ofen* 1829.

27) *Ausführl. Hdb. d. ger. Med. Lpz.* 1829. *Th.* 5. p. 379. §. 2401. sq.

Bock[28]), B. Heine[29]), Wagner[30]) et Pitzner[31]) tradita. Infinitum interest, assiduis industriis et sedulis exercitiis dexteritatem in dissecanda columna vertebrali acquirere. Vidimus rhachiotomiam anteriorem et posteriorem manu concinna et pari perspicuitate perfici.

§. V.

De prognosi et cura.

Generatim. 1. *Prognosis* et *cura* morborum columnae vertebralis, quin res in doctrina de morbis systematis nervosi generali traditas[1]) repetamus et argumenta in speciali doctrina tradenda anticipemus, vix expositionem generalem admittunt. Sufficiat hinc meminisse:

Prognosis. 2. quod spectat ad *prognosin;* morbos columnae vertebralis maxime subdolos et fraudulentos esse, — minimos eorum gradus, nisi vitae[2]), saltem sensui motuique insidias struere, — atque pe-

28) *Ueb. ger. Section. d. m. K.* etc. *Meiss.* 1830.

29) Serrulam ad spinam apte aperiendam construxit. Froriep *Notiz.* 1830. *Bd.* 28. *N.* 15.

30) Prosector Scholae Viennensis. Ut Staupa et Aral columnam vertebralem ab anterioribus aperit, corpora vertebrarum dissecando. Methodus laudatur v. W. Horn *Reise in Rücksicht auf med. u. naturw. Institute. Berlin* 1831. *Th.* 1. p. 265.

31) *Leitfad. b. ger. Leichenöffnung. Landsh.* 1833.

1) P. II. ed. alter. Vol. 1. Sect. 1. c. 1.

2) Velpeau, l. c. ex observationibus propriis concludit, laesiones medullae spinalis ipsas graviores certis sub circumstantiis non lethales esse.

periculum eo magis adesse, quo nobiliora in consensum trahantur organa, quoque altiori in loco spina affecta sit; summum periculum urgere, si morbus sedem suam figat prope medullam oblongatam, videlicet prope spatium, quod inter primos nervos cervicales et ultimum par nervorum cerebri intercedit [3]), quo scilicet in loco, nisi cum GALLIO vitae organon, saltem illius centrum admittimus:

3. quod spectat ad *curam* in morbis columnae vertebralis, pro re nata, methodus variis diathesibus, ex quibus morbi ii pullulant, accommodata, locum obtinet. Vigente diathesi inflammatoria, indicata *venae sectio*, plerumque e saphena, fit. Evacuatio cruoris localis in aegrotis delicatioribus, potius *hirudinum* quam *cucurbitularum scarificantium*, utpote nimis irritantium, ope instituitur. In morbis indolis rheumaticae, scrophulosae, rhachiticae, praemissa si opus fuerit methodo antiphlogistica, efficacissima auxilia sunt *vesicatoria*, *fonticuli*, et magis etiam *setacea*, utpote facilius circa columnam vertebralem firmanda. Nec *causticum*, tum *actuale* [4]) tum *potentiale*, in malo rebelli negligendum. Praeterea, prout vel *vertebra* vel *meninges*, vel ipsa *medulla*, patiuntur, pharmaca magis vel in ossa, vel in membranas, vel in pulpam nerveam agentia eliguntur; hinc vel *radix rubiae tinctorum*, *gummi resina asae foetidae*, *extractum* Cura.

3) HUBER l. c. § 5. p. 5. RACCHETTI l. c. p. 187.

4) CH. HEIBERG, l. citando.

tractum pampinorum vitis viniferae, *acidum phosphoricum*, *murias calcis*, *aqua calcis*, — vel *calomel*, *unguentum oxydi hydrargyri grysei* (et praeter luem veneream) — vel *flores arnicae montanae*, *herba chenopodii ambrosioidis*, *strychnos nux vomica* [5]), *camphora*, *et electricitas* [6]). Quae singula vix quid praestare valent, nisi *debitae positionis corporis* studeatur [7]). Generatim quamvis vertebrae, non ita ut cranium, operationes chirurgicas ferre videantur [8]); attamen in morbis columnae vertebralis permultum auxilia mechanica [9]) va-

5) De virtute medicatrice N. v. loquitur OLLIVIER (l. c. p. 838. et sq.), qui et *Acidum hydrocyanicum* laudat (p. 842). Pericula, in nosocomio Berolinensi (*Charité*) instituta docent, strychnino totum systema nervorum, praecipue medullae spinalis irritari et alternari. Contraindicari debilitate corporis et vi vitali exhausta. RUST *Magaz.* 1836. *Bd.* 46. *St.* 1. BURDACH *Beitr. z. Wirk. d. Strychnins* in: *Med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 19. histor. morb. 2.

6) H. EARLE (*journ. of sc., lit. and arts. Lond.* 1822. *Vol.* 13. p. 96) galvanismi effectum salutarem in spinae morbis sanandis vehementer laudat. — *Electropunctura* commendata est, atque adhibita, a STRAMBIO autem infausto cum successu. Ex *Giorn. crit. di med. analit. Milano* 1827. *Settbr.* in GRAEFE u. *W. Journ.* 1828. *Bd.* 11. *H.* 4. p. 646.

7) Cap. XII. §. LXIV.

8) CAROLUS BELL l. c.

9) „*Die Heilung der Krümmungen durch Werkzeuge wurde seit kurzem eine so allgemeine Angelegenheit der Aerzte u. Nichtärzte, dass es unmöglich ist, die Geschichte aller Heilversuche mitzutheilen.*" WENZEL l. c. p. XII. Autor mechanicorum auxiliorum utilitatem nec negans, nec ultra extollens, eos casus designat (p. 440—450), in quibus cura per illa tentari et sperari potest.

valent; nisi, quod ab *orthopaedia*[10]), haud cautissime

10) Temporibus jam remotissimis ipse Hippocrates aliique medici ad spinae vertebralis curvaturas minuendas atque sanandas usi sunt auxiliis mechanicis, a G. Coopmann (disput. med. de cyphosi. Franequer. 1770. p. 31) descriptis recensitisque, quorum maxima pars plus damni quam utilitatis attulit. Posteri haec instrumenta emendarunt, nova invenerunt et generatim ita construxerunt, ut aut extendendo corpus distortum, aut premendo, aut tandem utroque simul sanandi scopo inserviant, ut est videre prae ceteris ex: Fr. Glisson de rhachitide seu morbo puerili, qui vulgo *the rickets* dicitur. Lond. 1612. Hag. Com. 1682. N. Andry *l'orthopédie ou l'art de prévenir et de corrig. dans les enfans les difformités du corps. Par.* 1741. 2 *Vol.* Vers. germ. *Berl.* 1744 et 1762. Le Vacher, *nouv. moy. de préven. et de guérir la courbure de l'épine;* in: *Mém. de l'ac. r. de chir. Par.* 1768. *T.* 4. p. 596. Isenflamm *pract. Anmerk. üb. d. Knochen. Erlang.* 1782. p. 217. Scheldrake, *essay on the var. caus. and effects on the distorted spine* etc. *Lond.* 1783. G. F. Venel *descript. de plus. nouv. moy. mécan. propr. à préven., borner et même corriger dans cert. cas les courb. latéral. et la tort. de l'épine du dos. Orbe en Suisse* 1788. Cfr. *Mém. de Lausanne. T.* 3. *N.* 35. D. van Gesscher *Anmerk. over de Wangestalt. der Ruggrat* etc. *Amsterd.* 1792. Vers. germ. J. G. Wewetzer. Gött. 1794. J. G. Schmidt descript. machinae ad gibbositat. minuendas atque sanand. Marb. 1794. Vers. germ. *Leipz.* 1796. Portal l. c. Jagwitz, *üb. d. glückl. Kur ausgewachs. Person.*, in: *Oekonom. Nachr. d. Gesellsch. in Schlesien. Bd.* 4. p. 413. K. S. Braeunert diss. hist. machinar. ad gibbosit. sanand. Hal. 1798. F. Feiler de spinae dorsi incurvat. earumq. curat. Norimb. 1807. B. G. N. Schreger *Vers. ein. nächtl. Streckapparat. f. Rückgrathgekrümmte. Erl.* 1810 — Quo circiter ex tempore *instituta* sic dicta *ortho-*

orthopaedica (ex ὀρθός, rectus, et παιδίον, infans) proficiscebantur, et quidem primum, ni fallimur et si forte VENEL (*sur l'établissement pour le traitm. des enfans affligés de difformités osseuses, érigé à Orbe en Suisse par feu Mr. le profess.* VENEL *et contin. par son neveu et élú* SACCARD) excipiamus, *Lipsiae* a J. CH. JEORG (*üb. Verkrümm. d. m. K. u. eine rationelle u. sichere Heilart derselb. Lpz.* 1810 et 1816. Ejusd. *d. Kunst, d. Verkrümm. d. Kind. z. verhüt. u. d. entstand. sicher u. leicht z. heil.* ib. 1816.), quem mox J. G. HEINE, *Würceburgi* (*Nachr. v. d. gegenwärt. Stande d. orthopäd. Instituts in Würzb.* ib. 1821. Ejusd. *Geschichtl. Darstell. d. Begründ. d. orthopäd. Carolinen-Instit.* etc. ib. 1824. Ejusd. *Hausord. d. orthopäd. Instit.* ib. 1826. Ejusd. *Allgem. Bemerk. üb. Orthopäd.* in: PIERER, *Annal.* 1826. *II.* 1. p. 121. Ejusd. *Verzeichn. d. system. Bestand. des Modell.- Cabinets im Carolin.-Instit. z. Würzb.* etc. ib. 1827. et J. G. Heine *nach sein. frühern Lebensverhältniss. u. sein. Bild. in d. chir. Mechanik ..... z. orthopäd. Heilkünstl. von ihm selbst geschildert.* ib. 1827.) et multi alii inter omnes fere gentes eruditas secuti sunt. Quorum institutorum nonnulla nominasse sufficiet: *Parisiis* a MILLI primum 1822 fundatum, cui nunc BOUVIER et DUVAL praesunt (G. KRAUSS in: *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 5. et F. J. SACHS, *Berl. med. Centralztg.* 1838. *N.* 45. p. 889.); a MAISONABLE cum DUPAU et BELLANGER (C. A. MAISONABLE, *üb. d. Deformität d. Wirbels* ex ejusd. *journ. de cliniq.* 1825. *cah.* 1. in: FRORIEP, *Notiz.* 1825. *Dezbr.* p. 327 et 350. Ejusd., BELLANGER et DUPAU, *journ. clin. sur les déformités, sur la mécaniq.* etc. *Par.* 1828. Ejusd. *orthopédie clin. sur les difformités dans l'espèce hum. Par.* 1834. *T.* 1 et 2. Extract. germ.: *d. Verkrümmung. des Rgr. u. deren Heilung v.* E. MAISONABLE, *übers. v.* E. MARTINY. *Quedlinb. u. Lpz.* 1837); a PRAVAZ 1826, cum J. GUÉRIN (C. G. PRAVAZ *méthode nouvelle pour le traitm. des déviations de la colonn. vertébr., précédée d'un exam. critiq. des divers moy. employés*

employés par les orthopédistes modernes. Par. 1827. Ejusd. *mém. sur l'orthopéd. Par.* 1830. Cfr. *Summar. d. Neuest. u. Wissenwürdigst. a. d. gesammt. Med. Lpz.* 1835. *Bd.* 11. p. 113. Idem disserit de apparatibus orthopaedicis in: SCHMIDT, *Jahrb.* 1834. *Bd.* 2. p. 385. et gymnasticam, ut remedium prophylacticum (*somascétique*) et curativam laudat in: *Mém. de l'ac. roy. de méd. Par.* 1833. *T.* 3. *fasc.* 1. *Gaz. méd.* 1833. *Jan. et Févr.* porro: *Etabliss. orthopéd.* in: *Bullet. des sc. méd.* 1826. *N.* 5. p. 141. GUÈRIN in: *Journ. des connaiss. méd. pr. et de pharmacol. Par.* 1835. *Févr.* Cfr. FRORIEP, *Notiz.* 1835. *N.* 1008.); a TAVERNIER et HOSSARD (G. KRAUSS, l. c. p. 890). *Morlaei* a F. HUMBERT (FODÉRÉ, *mém. sur les incurvat. morbid. de la colonn. épinière qui peuvent être redressées par des moy. mécan. et sur la maison établie à Morlay, pour y remédier de cette manière,* in: *Journ. complém. du Dict. d. sc. méd.* 1824. *T.* 17. *cah.* 71. p. 193. SCOUTETTEN in: *Arch. gén. de méd.* 1824. *Octbr. Lit mécan. pour remédier aux vices de conformat. et particulièrem. aux déviations de la colonne vertébr. Bull. des sc. méd.* 1825. *Août.* p. 359. Fundator hujus instituti et instrumentum ad curvaturas spinae dimetiendas invenit: Ejusd. *de l'invention et de l'emploi de l'hybomètre* etc. *Ligny* 1834. Ejusd. *père et fils de l'emploi des moy. mécan. et gymnastiq. dans le traitm. des difformités du syst. osseux. Bar le Duc* et *Paris.* 1831 et 1834). *Lugduni* a JAL (*Rapport fait à la soc. de méd. de Lyon sur l'établissem. orthop. dirigé par* M. JAL. *Lyon* 1826). Prope *Montem Pessulanum* a J. DELPECH (*sur l'art, appellé orthopédiq.,* in: *Revue méd.* 1827. *Juil.* p. 5. *Octbr.* p. 5. 1828. *T.* 1. Ejusd. *de l'orthomorphie par rapport à l'espèce hum. ou ... sur les caus., les moy. de prévenir et guér. les princip. difform. et sur les véritables fondemens de l'art orthopéd. Par.* 1829. *Vol.* 2. Vers. germ. *Weimar.* 1830. Idem in: *Bull. des sc. méd.* 1829. p. 420. et *Revue méd. franc. et étrang.* 1829. *Novbr.* p. 213. Ejusd. et TRINQUIER, *obs. clin. sur les difform. de la taille et des membr. Par.* 1834). — *Berolini* a. 1823

a HAMMER

a Hammer (Rust, *Mag.* 1832. *Bd.* 38. *H.* 2. p. 251.); a. 1835 ab A. Krüger (*Berlin. med. Centralztg.* 1839. *N.* 26. p. 516). *Cannstadii* 1829 a J. Heine (ejusd. *Erster Bericht* in: Schmidt, *Jahrbb.* 1835. *Bd.* 5. p. 134. *Schwäbischer Mercur.* 1832. *April. N.* 105. Ejusd. *Orthopäd. Heilanst. zu Cannst.*, i. e. *zweit. öffentl. Ber. Cannst.* 1834 et in: *Würtemb. med. Correspondenzbl. Bd.* 3. *N.* 40. Ejusd. *dritter Ber.* in: Schmidt, l. c. 1836. *Bd.* 12. p. 95. Ejusd. *viert. Ber.* ib. 1838. *Bd.* 20. p. 91). *Stuttgardiae* 1835 a Blumhardt (ejusd. *die orthopäd. Anstalt in Stuttg. u. Bemerkung. üb. d. Behandl. d. Seitenkrümmung. des Rgr. in d. Seitenlage*, in: *Würtemb. med. Correspondenzbl. Bd.* 6. *N.* 11. et *Bd.* 9. *N.* 15). Prope *Aquisgranum* a Kramer (K. G. Neumann in: *Berlin. med. Centralztg.* 1838. *N.* 45. p. 940). — *Louanii* (Klose, *Ztg. f. d. gesammte Med.-Wes. Lpz.* 1829. *N.* 18. p. 271). — *Holmiae* 1827 a Ackermann (Froriep, *Notiz.* 1829. *Bd.* 25. *N.* 16). — *Moscuae* a Mandilény (*inst. orthop. fondé et dirigé par* . . . *Mosc.* 1839). — *Hagae Comitum* a Heine (J. L. Casper, *krit. Repert.* 1832. *Bd.* 32. *H.* 1. Ejusd. *Copie ein. Briefes üb. Orthopäd. Haag* 1834. Cfr. *Summar. d. Neuest. u. Wissenswürdigst. a. d. gesammt. Med.* 1836. *Bd.* 3. p. 215—217). — *Pesthini* ab A. Schoepf (ejusd. *Popul. Andeut. üb. Scropheln, engl. Krankh.* etc., *bestimmt für d. orthopäd. Heilanst. u. Gymnast. Ofen* 1836. Ejusd. *Ueb. d. Pesther orthopäd. Heilanst., ihre wissenschaftl. Grundl. u. das damit verbundene gymno-pädagog. Erziehungsinst. f. körperlich schwache Jugend.* in: *Oesterr. med. Jahrbb.* 1838. *Bd.* 16. *St.* 1. Institutum inundatione fluminis interiit), aliaque (Lubeccae, Jenae, Lipsiae, Hamburgi, Hannoverae, Lugduni Batavorum, Hafniae et Augustae Taurinorum). — Basin scientificam, huc usque desideratam, nostri aevi studiis debet ars orthopaedica, quamvis institutis illis provocatis et nimio plus multiplicatis ad ludum jocumque exaggeratam et fallaciis mendaciisque (Bouvier et Guérin: *Täuschung u. selbst Betrug*

in

in Beziehung auf Orthopädie; in: FRORIEP, *Notiz.* 1835. *Bd.* 46. *N.* 14. p. 217, exempla afferunt) profanatam emendatione et perfectione valde indigere, fateri adigamur. Nam paucis exceptis primi institutorum fundatores praesidesque, nec non alii orthopaedistae, minus in rebus medicis quam arte mechanica versati in eo peccarunt, quod solummodo inveniendis applicandisque machinis et instrumentis, saepe nimis compositis et incongruis sanandi scopum attingere studuerint et, conditiones deformitatum spinae dynamicas vilipendentes, quae vix nisi dynamicis remediis effici possunt, unice mechanicis peragere voluerint. Tandem vero, nervorum vasorumque influxu corpus humanum distorqueri (CH. BELL, ROMBERG, LACHAISE, DELPECH), e. c. nervorum inspiratoriorum oeconomia turbata diversissimas trunci curvaturas effici posse (L. STROMEYER, *üb. Paralyse d. Inspirationsmuskeln. Hannov.* 1836.), edocti et, praeter curvaturam spinae habitualem, et muscularem, nec non ossearìam et dyscrasicam occurrere (HEIDENREICH), experti; verbo, aetiologia ex principiis medicis culta et, quae, corporis dispositione data, ex gravitatis et ponderis legibus systema osseum et fibrosum de loco et statu dimoveri (SHAW): quae, dico, mala haereditario-connata et haereditario-oriunda (SIEBENHAAR); — corporis evolutio praecox (WAGNER); — educationis modernae et vivendi rationis vitia (SHAW), mala consuetudo, prava corporis positio et negotia incongrua (FRAENKEL); — nutritio spinae et partium constituentium impedita, vitiata (WENZEL, KRÜGER), et passivitas, ut articulorum affectionis sequelae (FRAENKEL); — musculorum dorsi debilitas et antagonismus perturbatus et inaequalis (GÜNTHER *üb. d. Verhältniss d. Muskeln d. rechten Seite zu denen der linken bei d. geschlängelten Krümmung d. Rgr.* in: PFAFF, *Mittheil.* 1836. *H.* 9 et 10, WENZEL, BARTELS, DELPECH, SHAW, DODS); — sanguinis congestio nimii ad spinam et ejus partes, inflammatio, suppuratio, emollitio,

litio, gangraena, caries et aliae affectiones atque degenerationes primariae (BARTELS) et secundariae cartilaginum intervertebralium (DELPECH cartilaginem inter secundam et tertiam vertebram cervicalem in paroxysmis febris intermittentis intumesci videbat, unde praeter alias deformitates deviatio secundaria in regione dorsali et lumbari contigit) et ossium spinae, nec non partium ad eam pertinentium et vicinarum (WENZEL, HEIDENREICH, OUVRARD, BARTELS); — quaeque tandem dyscrasia universalis aliorumque organorum morbi (HEIDENREICH, FRAENKEL, KRÜGER), ut rheumatismus, arthritis, rhachitis, scrophulosis, syphilitis, psora, herpes, pedum sudor suppressus (WENZEL, WAGNER) etc. valeant, rite cognitis, dubitamus, quin illae causae earumque sequelae machinis et apparatibus artificialibus tollendae et abigendae sint, nec speramus, ea indicationibus: dispositionem spinae ad deviationes extinguendi (WENZEL) et corporis constitutionem emendandi atque musculos roborandi (SHAW, KRÜGER, WAGNER, DUPUYTREN, COULSON, R. HEINE); — momenta causalia, quotquot sint, debilitandi removendique (LACHAISE, R. HEINE); — morbos concurrentes, ex quibus deformitas localis pullulat, inquisitos sanandi (LACHAISE, KRÜGER); — partium affectarum harmoniam interruptam et aequilibrium sublatum, incitando processu dynamico locali restituendi; — deformitates reducendi et quidem sine caeterarum partium earumque functionum ullo detrimento, etc. responsura fore. Est quidem medela deformitatum, de quibus agitur, et mechanica et dynamica; et in ea versamur opinione, illam nil nisi auxilium, hanc vero remedium esse. Quibus ex causis autores majores et moderatiores usum apparatuum mechanicorum restrinxerunt eosque, qui corpori humano nimiam vim inferunt, rejecerunt. Haec omnia elucent ex operibus, quae sequuntur: J. MACARTNEY, *obs. on curvatur. of the spine. Dublin* 1817. et in: *The Lond. med. and phys. journ.* 1824. *Novbr.* W. MALSCH, de nova machina Graefiana, distorsionib.

sionib. spin. dorsi sanand., nec non disquisit. deformitat. istar. Berol. 1813. Borella, *cenni d'ortopedia*, in: *Mem. della R. acad. delle sc. di Torino* 1821. *T.* 26. W. T. Ward, *pract. obs. on distorsion of the spine. Lond.* 1822. J. Shaw, *on the nat. and treatm. of the distorsions, to which the spine and the bones of the chest are subject. Lond.* 1822. Vers. germ. *Weimar.* 1825. Ejusd. *Engravings illustrative of a work on the nat. and treatm. of the distorsions to which the spine* etc. *Lond.* 1824. Ejusd. *Observat. on the causes and early sympt. of defects in the form of the spine* etc. *Lond.* 1827. et in: *The Lond. m. and phys. journ.* 1827. *March.* Cfr. Horn, *Archiv.* 1827. *H.* 2. p. 297. et Graefe *u. W. Journ.* 1828. *Bd.* 11. *St.* 1. p. 137. T. Jarrold, *an inquiry into the caus. of the curvatur. of the spine, with suggest. as to the best means of preventing, or when formed, of removing the later. curvat. Lond.* 1824. R. W. Bamphield, *an essay on curvat. and diseas. of the spine, includ. all the forms of spin. distors. Lond.* 1824. Vers. germ. Fr. J. Siebenhaar. *Lpz.* 1830. Merat, *notes sur les moy. employés par le Dr. Leythof, méd. à Lubeck, pour redresser les os déviés de leur direction naturelle*, in: *N. bibl. méd. Par.* 1824. *Octbr.* et *Bullet. des sc. méd.* 1825. *Juin.* p. 135. *Orthopädie in Berlin:* Hufeland, *Journ.* 1826. *März.* p. 117. Dufour, *sur l'art de prévenir ou de corriger les difformités du corps, désigné sous le nom d'orthopédie*, in: *Revue méd.* 1827. *Novbr. N.* 11. p. 283. C. Lachaise, *précis physiol. sur les courb. de la col. vertébr. Exposé des moy. de prévenir et de corrig. les difformités de la taille, particulièr. chez les jeunes filles, sans le secours des lits mécan. à extension. Par.* 1827. Vers. germ. F. J. Siebenhaar. *Lpz.* 1829. Amoros *obs. sur l'ouvrage du Dr. Lachaise* etc. *Par.* 1827. Idem: *Heilung ein. Rgr.- u. Rippenverkrümm.* in: Broussais, *annal.* 1831. *Mai.* v. Schmidt, *Jahrb.* 1835. *Bd.* 5. p. 219. F. W. Heidenreich, *Orthopäd. od. üb. d. Werth d. Mechanik z. Heil. d Verkrümm. am m. Leibe. Berl.*

Berl. 1827. 2. *Abth. d. Verkrümm. d. Wirbels.* ib. 1831. Ejusd. *Werth d. Orthopäd.*, in: HECKER *Annal.* 1830. *Apr.* p. 430. Cfr. *Salzb. chir.-med. Ztg.* 1830. *Bd.* 2. *N.* 34. *Beilage* p. 147. Ejusd. *Orthop. u. orthop. Behandl.*, in: GRAEFE *u. W. Journ.* 1833. *Bd.* 19. *St.* 3. p. 362. ERENIUS, *Gesch. d. Behandl. d. Verkrümm. am m. K.* in: M. MARCUS, *ärztl. Notiz. Moskau* 1827. *Th.* 1. BLÖMER's *Streckstuhl, beschrieb. v.* E. GRAEFE, *Journ.* 1827. *Bd.* 9. CHR. HEIBERG, *Verfahr. b. Rgrth-Verkrümm.* in: GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1828. *Jul. Aug.* p. 81. WAGNER, *üb. d. zweckmäss. Behandl. d. am häufigst. vorkomm. Rgr.-Verkrümm.*, in: HORN, *Archiv.* 1828. *Sptbr. Octbr.* p. 863. J. P. OUVRARD, *méditat. sur la chir. prat. .... et d'orthopédie. Par.* 1828. Cfr. HUFELAND, *Journ.* 1832. *Juni* p. 62. CH. L. MOURQUÉ, *considérat. gén. sur l'utilité des bains de mer dans le traitm. des difformités du tronc. Par.* 1828. C. F. BARTELS, *üb. d. Behandl. d. Seitenkrümm. d. Rgr.* in: GRAEFE *u. W. Journ.* 1829. *Bd.* 12. *H.* 3. p. 386. F. J. SIEBENHAAR, *üb. d. seitl. Verdreh. d. Wirbels.* ib. p. 408. Ejusd. *Zur Lehre üb d. Erblichk. ... in Bezug auf Orthopäd. insbesondere.* ib. 1831. *Bd.* 16. *H.* 4. p. 521. Ejusd. *Die orthopäd. Gebrech. d. m. K. od. Anweis., d. Verdrehung. u. Verkrümm. d. Rumpfes ... zu verhüt. od. frühzeit. z. erkennen. Dresd.* 1833. ZIMMERMANN, *üb. eine neue Maschine z. Heilg. d. Rgrth.-Krümm.* in: GRAEFE *u. W. Journ.* 1829. *Bd.* 13. *H.* 1. p. 149. Ejusd. *Die Verkrümm. des Rückgr. ... nebst d. neuest. vorzügl. Hülfsm. dageg. Lpz.* 1830. F. BIRD, *Heil. ein. Verletz. d. Rgr., die das Entstehen ein. Buckels drohete*, in: GRAEFE *u. W. Journ.* 1829. *Bd.* 13. *H.* 3. p. 479. A. MEYER, *d. orthopäd. Anstalt.* etc. *Würzb.* 1829. J. LAFOND, *recherch. prat. sur les principal. difformités du corps hum. et sur les moy. d'y remédier. Par.* 1829. C. G. MÜHRY, de spinae dorsi distorsionib. ... adject. novar. machin. a Langenb. invent. descript. Gött. 1829. *Traitm. de la courb. latér. Bull. des sc. méd.* 1829. *Juill.* p. 57. J. BEALE, *a tr. on deformit. ... of the nat. and treatm.*

of

of the princip. distort. and contract. of the . . . spine. Lond. 1830. 2. *edit.* 1833. *Bulletin des sc. méd.* 1830. *Mars.* p. 453. L. Krüger, *ein Wort üb. d. Verkrümm. d. Rgr. u. deren Behandl. mittelst Maschinen*, in: Horn, *Archiv.* 1831. *Jul. Aug.* p. 645. Mende, in: *Gemeinsame deutsche Ztschr. f. Geburtsk.* 1831. *Bd.* 6. *H.* 1. p. 76. J. v. Vering, *üb. d. Anwend. mechan. Vorricht. z. Heil. d. Krümm. des Rgr.*, in: Pierer, *allg. med. Ztg.* 1831. *N.* 17. B. Ch. Vogel, *üb. Erkenntniss u. Heil. d. Rgr.-Verkrümm. Nürnb.* 1832. J. Syme, *the principles of surgery. Edinb.* 1832. W. B. Fraenkel, *üb. d. Gelenkkrankh. u. insb. üb. d. Kranhh. d. Wirbels.*, in: Graefe *u. W. Journ.* 1833. *Bd.* 19. *St.* 4. p. 565. S. Hare, *pract. obs. on curvatur. of the spine. Lond.* 1833. Ed. altera: *pr. obs. on the caus. and treatm. of curvat. of the spine, with . . . a means of preventing the disease, and etching and descript. of an apparatus for the correction of the deformity.* ib. 1838. G. Hume Weatherhead, *a. tr. on rickets, . . . a plate and description of an improved reclining couch for the distorted. Lond.* 1835. Rognetta, *méthode du poids céphaliq.* in: *Revue méd.* 1834. et Froriep, *Notiz. Bd.* 40. *N.* 21. p. 336. Cfr. Schmidt, *Jahrbb.* 1835. *Bd.* 6. p. 104. F. L. E. Mellet, *manuel prat. d'orthop. ou traité élémentaire sur les moy. de prévenir et de guérir toutes les difformités du corps hum. Par.* 1835. R. Heine, *d. Winde, das Bücken u. d. Heben geg. Rgr.-Krümm.* in: Rust, *Mag.* 1836. *Bd.* 46. *H.* 2. C. Wing, *üb. Harrisson's Behandl. d. Wirbelverkrümm.* ex: *The Lancet* 1836. *Octbr.* p. 166, in: Dieffenbach, *Ztschr.* 1837. *Bd.* 4. p. 539. W. Coulson, *on deformit. of the chest and spine illustr. by plates. Lond.* 1837. 2. *edit.* 1839. (prima edit. 1836). A. M. Burbaud Riofrey *on the advantag. of exercise in some spin. deviat. Lond.* 1837. Vallin, *de la torsion qui accompagne constamm. les déviat. latér. d'épine, ou nouv. méthode de traiter les déviations de la taille. Nantes* 1837. L. Stromeyer, *Beiträge z. operativ. Orthopädik, od. Erfahr. üb. d. sub-*

tissime adhibita[11]), maxime timemus, deformitates externae, cum damno longe graviori viscerum, corrigentur.

d. subcutane Durchschneidung verkürzt. Muskeln u. Sehnen. Hannov. 1838. J. F. Dieffenbach, *ein. Bemerkung. üb. d. Orthopäd. in Frankr.*, in: *Hamburg. Ztschr.* 1833. *Bd.* 8. *H.* 1. Werner, *med. Gymnastik, mit* 100 *Figur. Dresd. u. Lpz.* 1838. F. A. Forke, *organ. Methode, die Verkrümm. d. Wirbels. in d. Blüthenjahr. zu behandeln*; in: Holscher, *Hannöv. Annal.* 1839. *Bd.* 4. *H.* 1. p. 36. sq. (fonticulis irritantibus in lateribus spinae, et hydriodato ferri, externe et interne adhibito, omnes spinae deviationes se sanasse, docet respuitque machinas orthopaedicas).

11) Exemplo Schoepf (l. c.) aliorumque paucorum.

Caput II.

De rhachialgia.

---

§. VI.

Definitio, sedes.

Definitio. 1. Rhachialgia[1]) est dolor, haud raro periodicus, e columna vertebrali emanans, sine febre.

Sedes. 2. Rhachialgia sedem figit ad cervicem, ad dorsum, ad lumbos, ad os sacrum, et ad plurimas ha-

1) Sciendum nomen *rhachialgiae* aliis pro *colica pictonum* designanda inservisse. E. c. Astruc, quaest. med. an morbo colicae pictonum, *rectius rhachialgia dicto*, venae sectio? Paris 1750.

harum partium simul [2]). Occupat ipsa nunc totum spinae ambitum, nunc unum tantum illius latus (*Hemi-rhachialgia*).

§. VII.

Symptomata. Caussae.

1. *Rhachialgia cervicalis* dolore plerumque gravativo, quasi a pondere imposito, ad nucham insignitur. Dolor iste ad occiput, ad faciem [1]), ad dorsum, et ad brachia extendi solet. Graviori in casu socia illi sunt: rigor colli vel inflexio morbosa capitis [2]), susurrus aurium [3]), impotentia virilis [4]), vocis extinctio [5]), torpor vel motus invo- R. cervicalis.

2) G. Th. Plass, diss. de doloribus spinae dorsi. Berol. 1837.

1) Mense novembri 1818. virgo in clinico meo decubuit, cui lignum magnâ vi super occiput et nucham cecidit. Palpebras apertas tenendi experiebatur difficultatem, quod ex nervi nexu occipitalis magni (a pari secundo nervorum cervicalium) cum nervo temporali (a ramo tertio paris quinti) repeterem. Praeterea aderant vomitus, pulsus ad 40 ictus, et torpor brachiorum. Quamvis morbus jam a sex mensibus duraverit; convaluit sub usu hirudinum ad occiput et nucham, cucurbitularum scarificantium ad dorsum, eccoproticorum, et fonticulorum ad latera cervicis.

2) *Obstipitas gibbosa* Sauvagesii quodammodo huc spectat. Interea haud opus est, ut ipsae vertebrae colli afficiantur, nam et simplex medullae spinalis et musculorum affectio idem phaenomenon producit. Cfr. cap. XII. §. LX. 6.

3) Familiare hoc symptoma, inprimis rhachialgiae cervicalis haemorrhoidalis et plicosae, per *nervum auricularem magnum*, a paris tertii nervorum cervicalium ramo sexto, repeto.

4) Jam Hippocrates dixerat (De genitura liber, Cap. II.

voluntarii brachiorum [6]) aut digiti annularis et auri-

p. 53. in: HALLERI art. med. princip. T. II. De aere, aquis et locis lib. cap. XI. p. 29. ib. T. I.) laesiones basis cranii *impotentiam virilem* generare; quod die 5. mensis maji 1818 in judaeo 40 annorum confirmatum habui. Vir enim iste post ictum ad nucham, dolorem circa sextam et septimam vertebram colli reliquentem, *illico omnem coeundi facultatem amisit.* Nec vox, nec barbae crescendi modus in hoc aegro mutationem evidentem subierunt. Sed id peculiare erat, quod aeger sub motu scapularum vel spontaneo vel voluntario, *flatuum explosionem* experiebatur (verisimiliter ramus, quem par sextum nervorum cervicalium nervo intercostali suppeditat, hic scenam ludebat). Laesiones vertebrarum cervicalium infra basin cranii effectum impotentiae virili contrarium producere videntur; sic saltem ex *pollutionibus* hominum, qui laqueo suspenduntur, quorumque vertebrae cervicis a carnifice luxantur, concluderem.

5) GALENUS jam docuit (de symptom. caus. L. I. C. 5. p. 16.) quod omnibus iis, quibus medulla spinalis ad collum laeditur, *vox deficiat.* Die 3. martii 1817. juvenem feminam ex phthisi tuberculosa pulmonali amisi. Haec jam ante hujus morbi evolutionem vocem extinctam exhibebat, quod a tuberculis pulmonum, nervum recurrentem comprimentibus, repetii. Verum cum aegra haemorrhoidaria, continuo de cervicis dolore conquesta sit, ac duos ante mortem dies rigorem colli, et ultimis vitae horis tetanum experta fuerit; caussam potius in medulla cervicali, utpote nervum accessorium Willisii largiente, cujus ramus internus laryngi providet, quaererem. Vere anni 1818. virum athleticae constitutionis mania furibunda periodica haemorrhoidali laborantem curavi. Aeger mihi paroxysmi adventum ex eo rite praedixit, quod *raucedine* laborare incipiebat; qua adventante, doloreque habituali occipitis exasperato, malum erumpere solebat. Quomodocunque

auricularis [7]), pandiculationes, oscitationes, motus abnormes cordis cum sensu angustiae ac plerumque sensus specificus debilitatis, ac si gravis morbus vel ipsa mors immineret [8]).

2. *Rhachialgia dorsalis, notalgia* aliorum [9]) symptomatibus multifariis comitatur. Hujusmodi sunt: respiratio impedita, anhelans, suspiriis profundis intercepta [10]), angustiae, cruciatus ad hypo- R. dorsalis.

D 2

res se habeat, anatomici et physiologi dicant, num ex eo, quod laesa medulla spinali potentia coeundi et vox detrimentum capiunt, nexus partium genitalium cum larynge explicari posset. Forte et barbae evolutio ex nervis cervicalibus cutis faciei partim providentibus explicanda foret.

6) Vide cap. X. §. XLVIII. N. 2.

7) Hoc symptoma an. 1815. in mercatore equorum rhachialgia cervicali crudeli, quae ex cephalaea ortum ducebat, adfecto, observavi.

8) Quocunque fere in morbo, qui doloro nuchae, praesertim gravativo, stipatur, aeger peculiare genus debilitatis experitur, cujus nuper aegra mihi rationem reddidit, dicendo „ita me habeo urgente hoc dolore, ac si jam mortis portiunculam mecum ferrem."

9) A Gr. Νῶτος, dorsum, et ἄλγος dolor. Swediauer nov. nosol. method. systema. Vol. I. p. 439. Halae 1812.

10) An. 1813. peculiarem respirandi difficultatem in virgine observavi. Aegra sat expedite loquens omni sexagesima horae parte semel bisve sermonem interrumpere, et profundam inspirationem veluti suspirium instituere coacta erat. Ut caussam ipsa, quod solita fuerat tergum fornaci calido per horas multas admovere, accusaverat. An. 1817. puellam duodecim annorum cum initio cyphoseos tertiae et quartae vertebrae dorsalis curavi, quae etiam profunda suspiria ducere coacta erat, ac praeterea cutim brachio-

pochondria praesertim sub costis spuriis [11]), constrictio musculorum abdominalium, conversio corporis ex uno in aliud latus plane impedita [12]), difficultas sedendi, surgendi, deambulandi nisi antrorsum flexo corpore, alvus tarda, urinae emittendae nisus creber, saepeque eam retinendi impo-

rum lividam, palpitationem cordis et emaciationem exhibebat. Medicorum alter tubercula pulmonis, alter vitium cordis suspicabatur. Cognita propius morbi sede, hirudines primum, dein fonticulos ad latera vertebrarum affectarum, apponere jussi, concessa diaeta lactea ordinataque suspensione corporis ope brachiorum loco altiori affixorum. Mense novembri 1818. pro foemina in auxilium ductus fui, quae cum ante annum in curru incommodo iter super viam asperam instituisset, ob cruciatum ad latus dextrum thoracis domum semiviva attigit. Mox vena sauciabatur cum levamine magno, at relicto dolore ad dorsum ad costas spurias lateris dextri, quarum tertia a propria cartilagine veluti separata intus conversa reperta est. Aegra eandem respirandi difficultatem, ut memoratae virgines, experiebatur et praeterea crebras oscitationes et aliquando singultum, uti videtur ex irritatione diaphragmatis. Cum ipsa ad removendam costam affectam aut potius illius cartilaginem nullam operationem idoneam admittere voluisset, simplex applicita est fascia, laminam metallicam in spatium inter hepar et costas, quousque fieri licuit, intrusam sustinens, cum conspicuo aegrae levamine.

11) Pluries hepar et lienem immerito accusavi, priusquam dolorum istiusmodi originem ex medulla spinali cognoverim.

12) Aegrorum unus mihi fassus est, se potius surgere atque iterum cubitum petere, quam inter decumbendum grave onus ex uno in aliud latus sese convertendi suscipere.

potentia[13]), emaciatio inprimis extremitatum inferiorum, cutis eas obducentis anaesthesia, et flacciditas musculorum gastrocnemiorum.

3. Quae dictae cutis et extremitatum inferiorum conditiones, frequentius etiam in *rhachialgia lumbali* (osphyalgia[14])) et *sacrali* observantur[15]). Quo R. lumbalis et sacralis.

13) Virgo nobilis ex Russia alba, viginti annos nata, junctis pedibus super scamnum saltans, illico dolorem inter scapulas persentiit, quem vero flocci penderat. Elapso nonnullorum mensium curriculo, en sine nota caussa, respirandi difficultas, paulo post urinae incontinentia, crurumque debilitas et macies. Quibus malis farraginem remediorum medici opposuerunt, at incassum. Aegra taedio affecta, Vilnam an. 1816. petiit meaeque curae se commisit. Quamvis morbi historiam enarrando de dolore inter scapulas jam vix conquereretur; attamen probe partem examinare volui. Nullum quidem reperii tumorem, ad vertebra tertia dorsalis rudiorem respuebat attactum. Quod symptoma, cum prima morbi caussa, saltu scilicet, componendo, totum malum ex affectione columnae vertebralis repetii. Qua de caussa applicitis duobus fonticulis, ad latera vertebrae affectae, exhibitis interne, muriate calcis et arnica, commendatoque decubitu supino per maximam diei partem, primum respirandi difficultas, dein urinae incontinentia, tandem crurum imbecillitas et postremo eorum macies evanuerunt. Virgo elapsis sex mensibus domum sana petiit, serius adhuc incolumis vivit, quamvis gravissima animi pathemata ferre debuisset.

14) A Gr. ὀσφὺς, lumbus, ἄλγος, dolor. Hauff, *einige Bemerk. üb. d. gewöhnliche Kreuzweh* (lumbago et rhachialgia); in: *Würtemb. med. Correspondenzbl.* 1837. *N.* 7.

15) Vir quadraginta annorum vitam sedentariam degens, haemorrhoidarius, anno 1818. consilium meum pro dolore vehementi ab ultimis vertebris lumbalibus ad medium

Quo in morbo praeterea obvenire solent formicatio, frigus, concussio electrica, crurum imbecillitas [16]), urinae difficultates, pertinax alvi obstructio et impotentia ad coitum.

Caussae. 4. *Caussae* rhachialgiae sunt: vertebrarum luxatio [17]), fractura [18]), caries [19]), violentiae ex-

ossis sacri descendente petiit. Dolor ille jam a decem annis plus minus percipitur, verum a vesicatorio ante biennium parti affectae imposito, vehementer auctus est. Ex eo tempore accessit anaesthesia cutis crura obtegentis et tanta quidem, ut neque frictionem ope pectinis setacei ruditer susceptam persentiat. Extremitates inferiores (sunt aegri verba), veluti ligneae percipiuntur. Musculi illarum admodum flaccidi, et gressus infirmus. Urinae evacuatio difficilis, quandoque involuntaria cum alvi obstructione pertinaci. Formosae uxoris ad latus nunc impotens jacet. Curam ab eccoproticis et hirudinibus inchoavi. Serius fonticulos lateribus spinae admovere curavi, aegro quam maxime hucusque sublevato.

16) *„Die untern Extremitäten steif, der Gang schleppend"* (in rhachialgia nervosa). HAUFF l. c.

17) Cfr. cap. I. §. 1. N. 3 (34). Praeterea NEWMANN *obs. d'une luxat. des vertébr. cervic.*, ex *Med. repositor.* in: *Journ. de méd. chir. et pharm. Décembre* 1815. p. 362. THILLAYE Ibid. 1816. *Mars.* BEDINGFIELD op. c. EHRLICH *chirurg. Beobacht. Lpz.* 1815. Obs. 25. (casus memorabilis, in opere commendationo diguo). A. E. SCHUPKE diss. de luxat. spontan. atlantis et epistrophei. Berol. 1816. MIKRENDORF in RUST *Mag. Bd.* 12. *St.* 2. p. 413. CASPER ib. *Bd.* 14. *St.* 3. RUST *Arthrokakologie. Wien* 1817. §. 105 sq. (cum extensa huc spectante literatura). PALLETTA exercitat. patholog. Mediol. 1820. BOYER *Abh. üb. chirurg. Krankh. A. d. Französ. v.* TEXTOR, *Bd.* 4. p. 96. A. COOPER *a tr. on dislocat. and on fractur. of the joints. Lond.* 1822

externae spinae illatae, ut lapsus, ictus, concus-

Ed. alter. 1823. p. 539. WENZEL, l. c. p. 338—357. P. v. WALTHER, *üb. d. Verrenk. d. Halswirb. nach eigen. Beobacht.* in: GRAEFE *u. W. Journ. Bd.* 3. p. 197. *Unvollk. Verrenk. d. Halswirb.* in: RUST, *Mag.* 1824. *Bd.* 16. *St.* 3. p. 420. *Beobacht. ein. Verrenk. des* 2. *Lendenwirb.* in: HORN, *Archiv.* 1825. *St.* 3. p. 469. *Subluxat. d. Halswirb.* in: RUST, *Mag. Bd.* 20. *St.* 1. p. 156. J. CLOQUET, *Beobacht. ein. Luxat. d. Wirbels., welche mit Fractur complicirt war u. geheilt wurde.* FRORIEP, *Notiz.* 1826. *N.* 322. *Dislocat. des Kreuzb.* in: HORN, *Archiv.* 1827. *St.* 6. p. 1096. (13). TYRRELL, *Aussägung d. Bogens u. d. Dornfortsatz. d.* 12. *R. W.* (quae cum prima lumbali luxata fuit), ex *The Lancet.* 1827. *Vol.* 11. p. 685, in: GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1827. *St.* 2. LAWRENCE, *üb. d. Dislocat. d. Wirb.* ex: *Med. chir. transact.* 1827. *Vol.* 13. in: HORN, *Archiv.* 1828. *H.* 1. p. 163. Ejusd. *Selten. Fall ein. vollkomm. Verrenkung d.* 4 *Halswirb. ohne Bruch*, in: FRORIEP, *Notiz.* 1827. *Bd.* 17. *N.* 11. et *Hamburg. Mag.* 1828. *H.* 2. p. 536. SIMEONS, luxat. column. vertebr., in: GRAEFE *u. W. Journ.* 1823. *Bd.* 11. *H.* 2. p. 314. CAMERER, *tödl. Fall ein. luxat. nuchae spontan.* ib. *H.* 4. p. 623. BARLY, *Halswirb.-Verrenk.* in: FRORIEP, *Notiz.* 1828. *Bd.* 19. *N.* 20. MEYER, luxat. vertebr. dorsal. in: *Verhandl. d. med. chir. Gesellsch. des Kant. Zürich.* 1828. p. 60. J. F. RAUCH, diss. de vertebr. cervical. luxat. Berol. 1828. J. A. PITTSCHAFT, subluxat. vertebr. colli; in: HUFELAND, *Journ.* 1829. *St.* 3. p. 63. LIEBLEIN, *Heil. ein. ... spontan. Verrenkg. d. Rückenwirb.* in: GRAEFE *u. W. Journ.* 1830. *Bd.* 14. *H.* 3. p. 449. *Bullet. des sc. méd.* 1830. *Novbr.* p. 273. M. MOMBERT, *Subluxat. einig. Rück.- u. Lenden-Wirbel*, in: SIEBOLD, *Journ.* 1831. *Bd.* 10. *St.* 3. p. 529. (2). SEIFERT, *üb. d. prognost. Bedeutung u. d. therapeut. Behandl. d. Halswirbelverrenkung*, in: RUST, *Mag.* 1831. *Bd.* 34. *H.* 3.

H. 3. p. 419. Olivier, *Luxat. d. Cervicalwirb.*, ex *Archiv. gén. de méd.* 1830. *T.* 4. *Decbr.* in: Froriep, *Notiz* 1831. *Bd.* 29. *N.* 11. p. 172. Schneider, *Verrenk. ein. Rückenwirb.* in: *Heidelb. klin. Annal.* 1831. *Bd.* 7. *H.* 3. *Halswirbelverrenk.* in: Rust, *Mag.* 1832. *Bd.* 37. *H.* 2. p. 280. (7). Schulze, *Subluxat. d. Atlas;* in: *Med. Ver.-Ztg.* 1832. *N.* 8. *Luxat. des Rgr.* ex *Edinb. med. and surg. j.* 1832. *April* in: Froriep, *Notiz. N.* 731. Casper, *Luxat. des Epistroph. v. Atlas;* in ejusd. *Wochenschr.* 1833. *N.* 9. p. 161. Burdach, *geheilte Subluxat. d.* 3. *Halswirb.* ib. *N.* 18. p. 380. J. Syme, *v. freien Stücken eintretende Luxat. d. Cervicalwirbelb.* in: Froriep, *Notiz. Bd.* 34. *N.* 5. Ejusd. *Luxat. d. Rgr.* ib. M. A. Vanheddeghem, *Beobacht. ein. vollständ. Verrenk. d. Wirbels.*, ex *Gaz. méd.* 1834. *Févr. N.* 6. in: Gerson u. Jul. *Mag.* 1835. *St.* 1. p. 150. Sedillot, *Beobacht. ein. plötzl. Luxat. d. Epistroph.*, ex: *Gaz. méd.* 1833. *T.* 1. *N.* 63. in: ib. p. 153. A. J. Spenser, *Ausrenkg. d. Zahnfortsatz. d. Epistroph. auf d.* 3. *Halswirb.* ex *The Boston med. and surg. j.* 1834. *Vol.* 10. *N.* 11. in: ib. *St.* 3. Chailly, *Luxat. d.* 5. *R. W.* in: Schmidt, *Jahrbb.* 1835. *Bd.* 6. p. 123. Dupuytren, *v. d. Luxat. d. Wirb. u. d. Krankheit., welche mit ihr verwechselt werden können;* ex ejusd. *klin. chir. Vorträg. im Hôt. Dieu z. Paris. Für Deutschl. bearb. v. v.* Bech u. Leonhardi. *Lpz.* 1834. *Bd.* 1. *St.* 15. in: Schmidt, *Jahrbb.* 1835. *Bd.* 7. p. 227. *Luxat. d.* 3. *Halswirb.* in: Froriep, *Notiz. Bd.* 46. *N.* 3. p. 48. W. Thomson, *Fall v. freiwill. Luxat. d. Vertebra dentata.* in: Schmidt, l. c. *Spptb.* I. 1836. p. 110. A. Shaw, *Dislocat. d. letzt. Rwirb. ohne Verletz. d. R. M.-Funct.* in: Dieffenbach, *Ztschr.* 1836. *Bd.* 2. *H.* 2. p. 240. Ejusd. *Fall v. Rgr.-Verletz.* (dislocatio vertebrae dorsi ultimae et lumbalis primae), ex: *Lond. m. gaz.* 1836. *March.* in: Schmidt, *Jahrb.* 1837. *Bd.* 14. p. 56. G. Dorrance, *ein Fall v. Verrenk. u. Bruch des Rgr.* ex *Americ. journ.* 1835. *Aug.* in: Schmidt, *Jahrb.* 1837. *Bd.* 14. p. 56. Elkendorff, *Verrenk. ein. Hals-*

Halswirb. in: CASPER, *Wochenschr.* 1837. *N.* 25. MEYER, *Luxat. d.* 5. *Halswirb.* in: HENKE, *Ztschr.* 1837. p. 337. J. N. EISELT, luxatio nuchae (duo casus) in: *Oesterr. med. Jahrbb.* 1837. *Bd.* 15. *St.* 1. p. 53. GALIAY, Arthrit. cervical. *u.* Luxat. spontan. atloideo - occipital. etc. ex *Bull. de thérap. T.* 15. p. 372. in: SCHMIDT, *Jahrb.* 1839. *Bd.* 22. p. 330. STEPH. S. STANLEY, *Verrückung d. Halswirbel;* ex *The Lancet* 1839. *Febr.* 23. p. 786. in: HUFELAND *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 19.

18) C. BELL, *surg. observat., being a quart. report of cas treat. in the Middlesex hosp. Lond.* 1816. et: *Beobacht. üb. Brüche u. Verrenkung. des Rgr.,* in: *Rhein. Blätt. Bd.* 2 *St.* 2. p. 79. F. HAUGK, diss. sist. obs. de fract. stern et vertebrar. Lips. 1816. PALLETTA, I. c. p. 231—238. e p. 319. COOPER, l. c. p. 548. WENZEL, l. c. p. 335. JEFFREY, *Fälle v. Brüch. d. Rgr.* in: FRORIEP, *Notiz. Bd.* 15. *N.* 3. p. 39. A. W. OTTO, *Brüche d. Wirbelb.* in ejusd. *seltene Beobacht. Berl.* 1824. *Erster Abschn.* 7. DOM. BRANCA, *sopra la rottura dell' osso del collo;* in: OMODEI, *ann. univers.* 1827. *Gennaj.* p. 29. (fractura processus odontoidei). LISFRANC, *Beobacht. ein. Bruch. d. Rw.* in: GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1827. *H.* 4. Ejusd. *Heil. d. Knochenbr. d. Ws.* in: GRAEFE *u. W. Journ.* 1829. *Bd.* 12. *H.* 3. Ejusd. *Fract. des Rgr.* ex: *Gaz. méd. T.* 3. in: SACHS, *Berl. med. Ztg.* 1832. *N.* 13. REVEILLON, *Halswirbelbr.,* ex *Journ. gén. de méd.* 1827. *Mars.* in: GRAEFE *u. W.* l. c. *Fractur d. Wirbels;* ex *Nouv. biblioth. méd.* 1829. in: BEHREND, *Journ.* 1830. *H.* 4. p. 32. SMITH, *Fract. d. Dornfortsätze dreier Wirbel;* ex *The N. Amer. med. and surg. J.* 1829. in: FRORIEP, *Notiz.* 1830. *Bd.* 26. *N.* 5. LAWRENCE, *Fall v. Bruch d. Rw.* in: GERSON *u.* J. *Mag.* 1830. *H.* 1. p. 134. *Revue méd.* 1830. *Dcbr.* p. 372. KRIMER, *Bruch d. Steissbeins, Ursache langjähr. Nervenleid.* in: *Med. Conversationsbl.* 1830. *N.* 12. p. 93. BRECHET, *Fall ein. Heil. ein. Bruches d. Ws.* ex ejusd. *la cliniq.* 1829. *N.* 23. in: GERSON *u.* J. *Mag.* 1831. *H.* 1. BODENUS, *Bruch*

Bruch d. Ws. u. d. Brustb., wobei das Leben noch 54 *Stunden bestand*, in: *Badische Annal. f. d. ges. Heilk. Karlsr.* 1831. *Bd.* 4. *H.* 1. p. 92 (4.). Quain, *Tod in Folge v. Fractur d. Halswirbel unter merkwürd. Umständ.* in: Behrend, *allg. Repertor.* 1833. *N.* 11. p. 171. J. Averweg, diss. de fractur. complic. praecip. corpor. vertebr. Berol. 1834. James (duo casus dubii) ex *Lond. med. Gaz.* 1834. *Vol.* 1. *Jan.* 1. in: Schmidt, *Jahrb.* 1834. *Bd.* 3. p. 387. R. Froriep, *ein selten. Fall v. Fract. d.* 2. *Lendenwirb.* in: *Med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 4. W. J. Thomas, *Fall v. Bruch d.* 4. *Halsw. mit R. M.-Erweichung*, ex: *Monthly archiv.* 1834. *Maj.* in: Schmidt, *Jahrb.* 1835. *Bd.* 6. p. 306. E. H. Lauth, *Fract. d. Wirb. d. Halsgeg.* in: Schmidt, *Jahrb.* 1835. *Bd.* 6. p. 377. Ejusd. *Bruch d. R. Wirbels.* ex: *Mém. de l'ac. r. de méd.* 1835. *T.* 4. in: Schmidt, l. c. 1836. *Bd.* 12. p. 366. B. Philipps, *Fall ein. Fract. des Atlas;* ex *Lond. med. gaz.* 1836. *March.* in: Dieffenbach, *Ztschr.* 1836. *Bd.* 2. *H.* 2. p. 238. et in: Froriep, *Notiz.* 1837. *Bd.* 2. *N.* 18. Idem: *Bruch des Atlas u. d. process. odontoideus ohne plötzlichen Tod;* in: Hufeland, *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 15. R. Stafford, *Fall ein. Fract. u. Dislocat. des* 11. *u.* 12. *R. W.* ex ibid. in: Dieffenbach, *Ztschr.* l. c. p. 240. Dugonjon, *Fall ein. Fractur d.* 5. *Halswirb.* ex *Journ. hebdom.* 1836. *Juin. N.* 23. in: Dieffenbach, l. c. 1836. *H.* 3. p. 120. D. L. Roger, *Fract. d. Ws. mit Depression d. Process. spinos.* ex *Americ. journ.* 1835. *N.* 31. in: Schmidt, *Jahrb.* 1837. *Bd.* 13. p. 197. Grass, *Bruch d.* 2. *R. Wirb.* in: *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 33. p. 164. Hiram A. Prout, *Bruch d.* 5. *Halswirb. ohne Verrenk. des Knochenkörp.* ex *Americ. journ. of the med sc.* 1837. *Novbr.* in: Fricke u. Oppenh. *Ztschr.* 1839. *Bd.* 10. *H.* 1. p. 117.

19) J. Bouillaud *obs. de phlegmas. et de carie des vertèbr. cervic. suiv. de quelq. réflex. sur la malad. décrite par les auteurs sous le nom de mal vertébral;* in *Journ. compl. T.* XX. *N.* 78. *Debr.* 1824. A. W. Otto l. c. VIII (cor-

pora

cussio [20]), compressio e. c. per indumentum fibularium, perversa puerorum sedendi ratio, inprimis scribendo, delineando, medicamenta irritantia spi-

pora vertebr. colli 4. et 5. absorpta). SCHNEIDER *merkwürd. Rgr.-Krümmung durch Keuchhusten* (caries vertebrar. colli), in *Heidelb. klin. Annal.* 1831. *Bd.* 7. *H.* 3. p. 476 (13). M. JAEGER *d. Entzünd. d. Wirbb.*, *ihre Art. u. Ausg. in Knochenfr. u. Congest.-Abscesse. Erlang.* 1831. STANNIUS *Fall v. Communication ein. durch Caries entstand. Höhle in d. Körp. d. Wirbelb. mit d. Bronchien*, in CASPER *Wochenschr.* 1834. *N.* 37. CONSTANT *doppelte Caries vertebralis; plötzlicher Tod in Folge d. Luxat. des Hinterhauptbein. auf d. Atlas*, in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *Bd.* 6. p. 111. BOURJOT ST. HILAIRE *üb. d. symptom. Abscesse, welche die Entblöss. u. Caries d. Wirbs. begleiten* etc. ex *Revue méd. Nov.* 1834. in SCHMIDT l. c. p. 139. DUPUYTREN *Caries d. Wirbs.* in ejusd. *klin.-chir. Vortr.* l. c. *St.* 6. in SCHMIDT l. c. *Bd.* 7. p. 224. FLANDIN (cartilag. atlantis et epistroph. caries) in SCHMIDT l. c. Bd. 7. p. 371. J. F. KERST, *Heelk. Mengeling. Utrecht.* 1835. (caries ossis coccygis ex gangraena a decubitu). J. SYME, *Caries d. Atlas u. Epistropheus, Dislocat. d. Process. dentat.*, ex *Edinb. m. and s. j.* 1836. *Jan.* in: DIEFFENBACH, *Ztschr.* 1836. *Bd.* 2. *H.* 2. p. 239. FRICKE, *Caries d. Wirbels.* ib. *Bd.* 1. p. 9. LIND, *induratio glandulae prostatae mit Caries d. Kreuzb., ein seltener Krankheitsfall*; in: PABST, *allg. Ztg.* 1837. *N.* 29. VOIGT, *tödl. Verletz. d. untern Theiles d. Rgr.* (caries processus spinosi et transversi trium vertebr.); in: *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 33. CRUVEILHIER, *Krankh. d. Halswirbelkörper mit Druck auf das R. M.* ex ejusd. *Anat. pathol. Livr.* 25. in: FRORIEP, *Notiz.* 1837. *Bd.* 2. *N.* 20. (suppuratio et caries).

20) Cfr. cap. I. §. III. 2. (2). Frequentia rhachialgiae exempla in veredariis obveniunt.

spinae prope nimis admota [21]), nisus in brachiis extendendis [22]), in ponderibus elevandis, sub salsatione [23]), plethora [24]) potissimum haemorrhoidalis, aut a menstruorum suppressione [25]), caloris vel frigoris acrioris vis columnam vertebralem adficiens, animi pathemata [26]), venus nimia, onania, castitas [27]), pubertas [28]), graviditas [29]), rhachitis, scrophula, rheuma, arthritis et lues, dum vel vertebras, vel meninges, vel medullam ipsam laedunt [30]), de quo argumento plurima infra.

§. VIII.

21) Cfr. 3. (15.). In hominibus, quorum spina a vitio rhachitico venereo aut a plethora detinetur, vesicatoria aliaque emplastra irritantia, caute nuchae et inter scapulas applicari debent. Nemo enim de effectibus externae irritationis in partem jam alioquin morbosam spondere potest. Ex simplici inter scapulas sacrificatione, paralysis brachii ortum duxit. (Fabr. Hildanus Cent. V. obs, 71).

22) e. o. apud lotrices lintea altiori loco extendentes, vel alias feminas, dum vela ad fenestras suspendunt.

23) Cfr. N. 2. (13).

24) Ollivier l. c. obs. 61. p. 505. obs. 66. p. 529.

25) Ollivier, l. c. obs. 59. p. 499. Hauff, l. c. (apud feminas tres statuit rhachialgiae formas, quarum causa menstruatio est).

26) Riedlin millenarius 110. Hauff, l. c. In femina 50 annorum.

27) Coitus et pollutiones transitoriam rhachialgiam lumbarem saepe auferunt.

28) Lumbos tum maribus tum feminis circa epocham pubertatis dolere lippis et tonsoribus notum est.

29) Lossius consil. N. 31.

30) Quod et de pedum sudore suppresso valet. Cfr. obs. 19. apud Wenzel, l. c. p. 245.

§. VIII.

Diagnosis.

1. Rhachialgiam pro dolore, e spina vertebrali sine febre emanante definivimus [1]). Sequitur inde, dolores, qui ad spinam quidem percipiuntur, ex ea autem non emanant, aut qui e spina quamvis emanent, febre stipantur, neutiquam ad rhachialgiam revocandos esse. A rhachialgia hinc generatim distingui debent rheumatismus acutus cervicis, dorsi et lumborum [2]), ac illius exitus et in specie aegritudines quotquot *doloribus symptomaticis* cervicis, dorsi et lumborum, insigniuntur. De istis speciatim. Generatim.

2. *Rhachialgiam cervicalem* aliquando *morbi faucium* et *oesophagi* mentiuntur, eamque plus vice simplici tum in *angina* tum in *dysphagia* observavimus. Interea non obliviscendum, posse hujusmodi morbos ita rhachialgiam post se trahere (dum scilicet vertebras cervicis aggrediuntur ac vaginae medullae et medullae ipsi infensi fiunt [3])); sicuti R. cervicalis distinguitur.

1) Quum tractatus de *dolore capitis* in compendiis therapiae specialis civitatis jus obtinuerit, ut etiam illi *doloris vertebrarum* locus concedatur, nihil obstat.

2) P. I ed. alt. Vol. III. S. 2. cap. XXX. §. CV. N. 4. 7. 8.

3) A.o. 1798. virum valde emaciatum in nosocomio civico Vindobonensi (cujus tunc medicus primarius constitutus eram) cum *ulcere faucium syphilitico*, antiquo, admodum foetente, neglecto curavi, qui praeterea de *torpore brachiorum* conquerebatur. Illico medico secundario Dr. Weiss edixi, me de carie vertebrarum cervicalium vix dubitare. Deerat adhuc dolor nuchae, post duos tantum

sicuti rhachialgia, praesertim ea, quae e carie vertebrarum cervicalium oritur, anginam excitasse visa est[4]).

R. dorsalis distinguitur. 3. *Rhachialgia dorsalis* simulatur a morbis partis posticae *pulmonum*, forte et a vitiis, parum adhuc intellectis *ductus thoracici*[5]), et certissime ab iis *pancreatis*[6]) et *aortae*.

R. lumbalis distinguitur. 4. *Rhachialgia lumbalis* itidem cum *vitiis aortae*[7]) (caeterum rhachialgiam ex carie verte-

bra-

menses secutus, quo accedente extemplo paralysis brachii sinistri et tardius dextri oriebatur. Repentina praedicta mors, tot aerumnis finem imposuit. Secto cadavere corpora vertebrae cervicalis tertiae, quartae, quintae, carie erosa, deteximus. Erosio vaginam medullae cervicalis inflammatae attingebat. Talem *cariem* haud raro *mercurii* effectum sistere contendit Mathias: *an inquiry into the hist. and nature of the disease produced in the human constitution by mercury, with obs. on its connex. with Lues venerea. Lond.* 1811. 2. *edit.*

4) *Angina vertebralis Hippocratis.* v. Aph. S. III. N. 26. et prorrhetic. L. I. Galenus de loc. aff. L. IV. C. 3. Aetius tetrab. II. Serm. 4. C. 47. Paul. Aegineta L. III. C. 27. Rust l. c. Cfr. P. III. Vol. I. Sect. 2. cap. III. §. VII.

5) Nec non *ventriculi.* Cfr. Cruveilhier, *üb. d. Rückenschmerz u. sein. therapeut. Werth.* ex *Bullet. de thérap. T.* 12. p. 388. in: Schmidt, *Jahrbb.* 1838. *Bd.* 17. p. 273. Idem autor admonet: cum mala organorum pectoris abdominisque frequenter cum dolore in aliquo spinae loco conjuncta sint (quem locum „*point dorsal*" vocat), remedia therapeutica hic sunt dirigenda ut medendi scopus celerius et securius attingatur.

6) Bonet sepulcr. L. III. S. 22. Obs. 25. (abscessus).

7) Ao. 1815. puellam de saevo vertebrarum lumbalium dolore conquerentem curavi. Aegra morbum a gravi pon-

brarum saepe sociam agnoscentibus [8])) confundi potest. Confunditur interdum cum morbis *renum* e. c. eorum volumine aucto [9]), calculo [10]) et cum affectionibus *lienis* [11]) et cum *neuralgia ischiadica*.

5. *Rhachialgia sacralis* cum morbis *uteri* [12]), et *intestinorum*, praesertim *intestini* recti [13]), utpote

R. sacralis distinguitur.

dere ao. 1812, sub vehentissimo terrore, elevato repetebat. Crura imbecillima fuerant atque frigebant. Jam rhachialgiam lumbarem coram habere credideram, cum tamen abdominis examen de aneurysmate aortae descendentis nullum dubium reliquerit. Nisi hoc in casu et vertebrae jam cariosae fuerint et in nervos spinales extremitatibus inferioribus prospicientes egerint, crurum imbecillitas et frigus, defectui circuli sanguinis ex aorta aneurysmatica, in arterias iliacas et crurales, adscribendi videntur.

8) Caries, vel saltem devastatio, vertebrarum ex aneurysmatibus aortae tam frequens est, ut rarissime haec aneurysmata sine carie illa invenerim. Cfr. Morgagni Op. c. Ep. XVIII. 25. Ep. XXVI. 5. Weikard *verm. med. Schr.* 2. *B.* p. 37. Baillie op. c. ed. Soemmerringii p. 17. Walter *anat. Museum* 2. *Bd.* p. 113. Mianowski *Pamiętników towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego. T. I.* 1818. *k.* 191.

9) Cowper in: *Philosoph. transact. N.* 222. v. Leske *auserl. Abh. I. B.* p. 178.

10) Qui pro quovis renum calculo, immerito pro lumbagine declarato, aureum nummum acciperet, brevi temporis spatio dives evaderet.

11) Bonet l. c. Sect. 22. Obs. 30.

12) Cum aegrotantes scirrho uteri laborantes praeprimis de doloro lumborum querelas faciant, ac reliqua symptomata minus molesta saepe vix aut ne vix quidem incuseut; medicus non satis expertus facile in errorem ducitur.

13) Intestini recti angustatio et scirrhus, saltem ingruente

pote dolores ad os sacrum excitantibus, nisi ad reliqua symptomata respiciatur, confundi possit.

Indoles rhachialgiae.

6. Determinatâ praesentiâ et sede rhachialgiae, illius *indoles traumatica, inflammatoria, rheumatica, arthritica, gastrica, rhachitica, scrophulosa, scorbutica, syphilitica, plicosa, nervosa,* determinanda est.

R. traumatica.

7. *Rhachialgia traumatica* examine aegri, praesertim de anamnesticis, rite instituto, communissima invenitur. Cum vero rhachialgiae saepe crurum imbecillitate stipentur, ne lapsum utpote symptoma morbi, pro caussa habeamus, cavendum. Ad rhachialgiam traumaticam et illum spinae dolorem illamque deformationem columnae vertebralis, cui *actio perversa musculorum* ansam porrigit [14]), revocamus. Diagnosis specialis luxationis, et fracturae vertebrarum chirurgiae sistit objectum, quod tamen non impedit, quo minus de una luxationis forma, utpote sub adspectu morbi ad imperium medicinae spectantis obveniente, quaestionem instituamus: loquimur *de luxatione spontanea vertebrarum superiorum colli.*

Rh. a luxatione spontanea vertebrarum superiorum colli.

8. Quae *rhachialgia ex luxatione scilicet spon-*

morbo, praeter alvi obstructionem vix aliud symptoma quam ossis sacri dolorem excitant.

14) Legatur de hoc argumento PORTAL op. in capite praecedente citat. p. 132. GOUCY *chirurgie* p. 166. TULPIUS observ. L. IV. C. 5. BONET sepulchret. anat. de convuls. observat. 35. LORRY de melancholia p. 115. SAUVAGES nosologia. T. I. p. 437. LIEUTAUD hist. anat. T. II et *Journ. de Trev.* 1722.

spontanea vertebrarum superiorum colli (*spondylarthrocace cervicalis*), jam HIPPOCRATI [15]), GALENO [16]), AËTIO [17]), et PAULO AEGINETAE [18]) nota, a recentioribus, tum medicis tum chirurgis, fere praetervisa, a RUSTIO [19]) vero et discipulo ejus [20]) graphice descripta, a dolore colli, noctu, tempore humido, frigido sub deglutitione aut profunda inspiratione saeviente, orditur. Examinatis cavitatibus oris et faucium nil detegitur morbosi. Urget autem dolor lateris unius colli, a flexione capitis, scapulam versus, invalescens. Dolor hujusmodi, potius tensivus quam pungens, a larynge usque ad cervicem, quin immo ad scapulam lateris adfecti extenditur. Loca dolentia intuitu nil morbosi exhibent, at compressa regione, qua atlas occipiti et epistropheo jungitur, aegrotus dolorem vehementem percipit. (Finis *primae periodi*). Auctis sensim sensimque, praesertim sub capitis motu, indicatis symptomatibus, raucedo, rigor colli et reclinatio capitis versus scapulam, lateri prius dolenti oppositam, plerumque dextram [21]), facie deorsum spectante, superveniunt. Quae symptomata, postquam per hebdomadum vel mensium nonnullorum spatium duraverunt, malorum appa-

15) Aphor. Sect. 3. N. 26. Prorrheticor. L. I.

16) De locis affectis L. IV. c. 3.

17) Tetrabibl. II. Serm. 4. C. 27.

18) L. III. C. 27.

19) Op. c. p. 76. §. 112. (tredecim hujus morbi vidit exempla).

20) SCHUPKE l. c. Tract. de luxat. spont. vertebr. colli super. Berol. 1816.

21) Sedes morbi, teste RUST, longe saepius in latere cervicis sinistro l. c. p. 78.

apparens levamen observatur. (Finis *secundae periodi*). Enim vero non solum dolores remittunt, sed et capitis motus liberior evadit. At brevi post difficultas deglutiendi, alta voce loquendi et profunde respirandi redeunt. Dolor terebrans occipitis et nuchae continuo saevit, propagaturque usque ad frontis regionem. Jam vero caput ad latus alterum, ut plurimum sinistrum, cum sensu intolerabili ponderis reclinatur [22]). Decubitus, excepto quodammodo in dorsum, undique difficilis, quivisque motus, socio cruciatu, physiognomiae aegroti peculiarem characterem imprimente [23]), absolvitur. Caput non nisi manuum auxilio suffultum elevari potest. Sub motu nuchae hinc inde stridor [24]). Accedentibus susurru aurium, temulentiâ, vertigine, spasmis, convulsionibus, paralysi, praesertim extremitatum superiorum [25]), aphoniâ, sputis purulentis, sudoribus colliquativis, aeger post mensium nonnullorum curriculum, nisi benefica natura in primis morbi stadiis anchylosi salutari succurrat [26]), vel febre lenta consumitur, vel, et saepius quidem, derepente moritur. *Cadavera* [27]) exhibuerunt: pus inter oesophagum et vertebras colli, pharyngem exulceratam, periosteum et ligamenta prope atlantem et

22) Cfr. C, XII. §. LX. 7. De paralysi colli.

23) RUST (op. c. Tab. VII) talem imaginem exhibet.

24) „*Ein Knarren und Reiben der obersten Halswirbelbeine.*" RUST l. c. p. 80.

25) Cfr. §. LX.

26) RUST l. c. p. 81. §. 118.

27) RUST p. 80. §. 117.

et epistropheum consumta, processus condyloideos et odontoideum carie detentos [28]), foramen occipitale augustatum, meninges lividas, perforatas, substantiam cerebri et medullae spinalis degeneratam, arterias vertebrales erosas, sanguinem fundentes, et extravasatum puris in cavitate pectoris.

9. *Rhachialgia inflammatoria* plerumque ad cervicem et ad lumbos cum sensu gravativo obveniens, a rerum conditionibus, sanguinis affluxum ad spinam promoventibus inprimis a potu liquorum spirituosorum, a calore et alvi obstructione invalescit. Menstruantibus [29]), gravidis, haemorrhoidariis, aut amenorrhoeâ laborantibus communissima est. R. inflammatoria.

10. Dolor in *rhachialgia rheumatica* sedem saepe mutans, acutus percipitur; residet potissimum in ligamentis vertebrarum, ad earum periosteum, in meningibus, nec parcet ipsi medullae. Ibi, sub erectione vel flexione trunci augetur; hîc continuus est ac plurima organa, nervos a spina accipientia [30]), in consensum trahit. Subjiciuntur illi homines morbis nervosis caeterum non subditi, ut rustici et milites. R. rheumatica.

 11.

28) Ibidem Tab. V. fig. 1 et 2. Tab. VI. fig. 1 et 2.

29) Hippocrates Coacar. praenot. N. 541. 548. Charter. T. VIII. p. 885. Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. c. I. §. III. 52. Ollivier, l. c. p. 499. obs. 59.

30) Illorum nervorum optimam notionem accipies ex sequenti opere: A. C. Bock *d. R. M. – Nerv. nach ihr. ganz. Verlaufe, Vertheil. u. Verbind., nebst Abbild. derselb. auf 7 Kpfrtaf. Leipz.* 1827.

R. arthritica.

11. *Rhachialgia arthritica*, a Barthez [31]) pulchre descripta, praesertim homines aetatis mediae et senes, quorum columna vitio rhachitico, scrophuloso, traumatico haemorrhoidali labefactata quondam fuit, aggreditur. Magnam cum rhachialgia rheumatica alit similitudinem, praeter sedem, quam sibi libenter ad dorsum eligit. Recens morbus periodice recurrere et a repentinis atmosphaerae mutationibus augeri solet; antiquior spinam recurvat. Quamvis caussa arthritica ipsam medullam spinalem afficere possit, quod illius induratio [32]) testari videtur; attamen plerumque vertebras carie inficit [33]), ligamenta earum anteriora longa et brevia veluti cornea, nec non cartilagines, ob depositum ad eas phosphatum calcis, osseas reddit, ita ut lubricum amittant et veluti anchylosi [34]) laborantes motui obstent. Quanta inde

31) *Abhandlung üb. die Gichtkrankheiten. A. d. Franz. Berlin* 1803. 2. *Th.* p. 86.

32) Harderi apiarium obs. LVIII. I. P. Frank l. c.

33) Negat quidem id Barthez, at immerito, uti ex Lieutaudii, Morgagnii et Portalii observationibus elucet. (v. Portalii l. c. p. 129).

34) Acta N. C. T. VIII. obs. 124. G. Fleischmann *Leichenöffnungen. Erl.* 1815. §. 91. p. 255 sq (casus memorabilis verae anchylosis vertebrarum dorsalium cum ossificatione fasciae longitudinalis anterioris. Vertebrarum corpora in latere dextro perfecte coalita erant, in sinistro substantiae cartilaginosae quid comparuit). J. Cloquet *Ankylose d. Wirbels.* in Froriep *Notiz. Bd.* 5. *N.* 8. p. 127 (omnium vertebrarum anchylosis, non cartilaginum ossificatione, sed periostei incrustatione ossearia effecta.

inde nervorum spinalium, qui prope locum affectum decurrunt, compressio fiat, alibi [35]) docebitur. Hic monuisse sufficiat, in diagnosi rhachialgiae arthriticae maxime ad morbos praegressos et ad habitum aegri, nec non ad alia diatheseos arthriticae signa [36]) respiciendum esse. Inter illos herpes aliaeque impetigines praepostere fugatae, quarum caussa ad vertebrarum cartilagines conjecta est, commemorari merentur.

12. *Rhachialgia gastrica* pro symptomatica haberi posset, nisi saburrae et flatus tubum intestinalem distendentes, re ipsa congestioni in specu ver- R.gastrica.

Corpora vertebrarum solummodo in dextro latere anchylosi laborabant). A. W. OTTO *selt. Beobacht. z. Anat., Phys. u. Pathol. Berl.* 1824. *I. Abschn. VIII* (anchylosis primae — quartae vertebrae colli inter se et cum osse occipitis). RETZIUS in RUST *Repertor.* 1828. *Bd.* 21. *H.* 2. p. 258 (omnes posteriores vertebrarum dorsi partes anchylosi affectae continuum constituebant). J. H. CH. TREFURT *üb. d. Ankylose des Steissbeins* etc. *Gött.* 1836. SEBASTIAN *üb. Anchylose.* ex *Tydschr. voor nat. Geschied. en Physiol.* 1836. *St.* 3. in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *Bd.* 18. p. 203 (analysis casuum 38 anchylosis spinae). LARREY *Beschreib. ein. durch d. vollkomm. Ankylose des Kopfes mit dem ersten Wirbel u. fast aller Knochen des Stammes, so wie durch die sonderbare Bildung d. Wirbels. u. d. Brust merkwürd. Skelets*; ex *La presse méd.* 1837. *Mars. N.* 23. in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *Bd.* 18. p. 69. STEPHAN S. STANLEY *case of perfect anchylosis of the super. cervic. vertebr. to each other* etc. in: *The Lancet* 1839 *Febr.* 23. p. 786. v. HUFELAND *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 19. (anchylosis perfecta primarum quatuor vertebrarum cervicalium).

35) Cap. XII. §. LXII. N. 4. 36) v. cap. de arthritide.

vertebrali sanguinis ansam porrigerent; quo sub respectu rhachialgia gastrica speciem rhachialgiae inflammatoriae constituit. Ab ista valde rhachialgia gastrico - verminosa differt, qua vigente musculi columnam vertebralem ambientes, vehementer convelluntur, ac sub magnis cruciatibus *cyphosin transitoriam* excitant[37]).

R. rhachitica et scrophulosa. 13. *Rhaohialgia rhachitica* et *scrophulosa* a PORTALIO[38]) illustrata, vix rite intelligenda nisi doctrina rhachitidis et scrophularum alibi tradenda[39]) praemissa fuerit, ex vertebris proficiscitur, spongiosis, asperis, cruentis[40]), compressis, suppuratione[41]), carie, mollitie et anchylosi detentis. Columna vertebralis ut plurimum inde incurvatur. Curvor vel retrorsum (*cyphosis*), vel ad latera (*scoliosis*), vel antrorsum (*lordosis*), contingit[42]). Doloris parum hoc rhachialgiae genus

37) PORTAL l. c. p. 135. 38) Op. c. 39) P. III. S. 2.

40) PORTAL l. c. p. 42.

41) VOIGTEL *Handb. d. pathol. Anatomie.*

42) Spina curvata caeteris organis plus minusve imperat et corpus humanum vario modo format disponitque. Praeprimis curvorem, prima juventute ante perfectam corporis evolutionem exortum et praegrandem, semper sequitur statura minor et minima. Cranii, amplioris quam par est, pars facialis minus perfecte constructa comparet, quam pars cerebralis; foramen magnum apud omnes curvatos magis antrorsum promotum oblique positum; facies brevis arctaque, cachectici coloris; cutis jam ante aetatis annum trigesimum quadragesimumve rugosa. Organa viri sexualia praegrandia, potentiora (WENZEL, l. c. p. 328). Pelves deformatae, paucis exceptis in scoliosi et cyphosi. Extremitates superiores justam longitu-

nus producit, at eo facilius paralysi ansam praebet [43]).

dinem superant; inferiorum femur justo brevius, tibia autem longior quam par est. (Cfr. M. STERN *üb. d. körperl. Veränderung., welche d. Rgr.-Verkrümmung. begleiten;* in FRORIEP *Notiz. Bd.* 39. *N.* 3. p. 39—48). Quibus externis et interna conveniunt. Spina curvata medulla tenditur flectiturque; cavitates pectoris et abdominis angustantur, earum organa et systema gangliosum premuntur et fungentes turbantur; quo fit, ut, quamvis, illis deformitatibus tarde procedentibus, curvati sat bene valeant, normalis evolutio et nutritio corporis quodammodo impediatur. — Cognoscimus vero columnae vertebralis deformitates earumque sequelas partim ex cap. I. §. I. 3. (42). §. V. 3. (10). citatis, partim ex sequentibus tractatibus: ROLFINCK diss. de artic. doloribus, *gibbositate* etc. Jen. 1637. TULPIUS obs. med. L. III. cap. I. misera virginis gibbosae conditio. WEDEL diss. de gibbere. Jen. 1684. PLATNER pr. de iis qui ex tubercul. gibbosi fiunt. Lips. 1744. HALLER pr. gibbi descript. Gott. 1749. SWAGERMANN *Verhandel. van het waterhooft, en 'andere gebreeken der ruggegraat. Amsterd.* 1767. COOPMAN l. c. PORTAL *hist. de l'anatom. et de la chirurg. Par.* 177 . *T. V.* p. 96. et l. c. C. H. A ROY de scoliosi, L. B. [illegible]. HARTMANN diss. efficacia gibbositatis in mutandis vasor. directionib. Francof. 1778. WILKINSON *phys. and philos. essays of the distort. of the spine. Lond.* 1783. DONNER diss. de gibbositate. Goett. 1785. REYNDERS de scoliosi ejusq. caus. et sanat. Gron. 1787. PH. JONES *essay on crookedness or distorsion of spine: Lond.* 1788. CHOULANT decas pelvium spinarumq. deformatar., quam adject. nonnull. annotat. descript. exhib. etc. Lips. 1818. P. CH. OLIVIER *essai sur l'anatom. et les vices de conformat. de la moëlle épinière de l'homme. Par.* 1823. BAMPFIELD in *The Lond. med. and phys. journ.* 1823. *Vol.* 49. et l. c. J. SHAW *further obs. on the lateral or serpentine curvature of the*

bet [43]). Socia agnoscere solet vitia systematis glandularum lymphaticarum, hepatis et mesenterii [44]). 14.

spine. Lond. 1825 et l. c. A. MEYER *Scoliosis, durch Einreib. v. Cantharidentinktur geheilt;* in FRIEDREICH *u.* HESSELBACH *Beitr. z. Nat.- u. Heilk. Nürnb.* 1827. *Bd.* 2. p. 156. OUVRARD l. c. (enumerat omnes curvaturae species). C. F. TORTUAL *pract. Beitr. z. Therapie d. Kinderkrankh. Münster* 1829 (Scoliosis grandis cum deformato osse ischii dextri sanata mercurio sublimato). SCHNEIDER *merkwürdige Rgr.-Krümmung durch Keuchhusten;* in *Heidelb. klin. Annal.* 1831. *Bd.* 7. *H.* 3. A. GORACUCHI diss. de incurvationibus columnae vertebral. abnormib. Vindobon. 1831. FLEISCHMANN *ungewöhnl. Krümmung d. Wbs.* in *Berlin. med. Ztg.* 1832. *N.* 28 (Casum, non minus memorabilem, habet SACHERO in *Annal. univ. di med.* 1830). M. STERN diss. de gibbosis nonnulla. Berol. 1833. Idem *anat.-physiol. Bemerk. üb. Rgr.-Krümmung.,* in MÜLLER *Archiv* 1834. *H.* 3. p. 225—267. et l. c. D. C. SIMON *coup d'oeil sur les princip. caus. actuel. des noeuds de nerfs et des difformités de la taille de jeun. person. St. Petersb.* 1834. E. W. DUFFIN *on the nat. and caus. of lateral deformity of the spine. Lond.* 1834. CHASSAINGAC *Bemerk. z. Anat., Phys. u. Pathol. d. Wirbels.* ex *Archiv. gén.* 1834. *Mars.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *Bd.* 3. p. 277. A. COMBE *the principles of physiology, applied on the preservat. and to the improvement of physical and mental educat. Lond.* 1834. *Cap.* 4 et 5. L. STROMEYER *üb. Paralyse,* l. c. *IX. Beobacht. Ueb. d. Verhältnisse der Scoliose z. Rhachitis.* E. J. KÖNIG, *neueste (?) Andeutg. üb. d. Seitwärtskrümm. des Rgr.* etc. *Stuttg.* 1837. FEHR, *Nutzen des inn. u. äuss. Gebr. des braun. Berg. Leberthrans bei einem an der Kyphosis leidend. 8jähr. rhachit.-scrophulös. Knaben;* in POMMER *schweizer. Ztschr.* 1838. *Bd.* 3. *H.* 1.

43) Cap. XII. §. LXII. N. 4. 44) PORTAL l. c. p. 53.

14. *Rhachialgiam* dari *scorbuticam* nemo imperii diatheseos scorbuticae in systema ossium memor, mirabitur. Dolores ad lumbos praecipue urgentes ab initio fugaces sunt et noctu aucti[45]). Superficies externa vertebrarum affectarum vix a norma deflectit. Verum corpora vertebrarum porosa, excavata, collapsa, consumta, non sine laesione medullae ipsius, reperiuntur[46]). Diagnosis rhachialgiae, de qua loquimur, ex signis et aetiologia scorbuti desumitur. Mercurii abusus hîc sibi locum vindicare videtur[47]). R. scorbutica.

15. Longe vero saepius in rhachialgiis ipsa *syphilis* accusanda est. Dolor ut plurimum ad vertebras dorsi et lumborum praecipue noctu et ab attactu urget; locus affectus et tumore insignitur, qui dolorem praecessisse est visus[48]). Columna vertebralis aliquando miros in modos incurvatur, scilicet nunc antrorsum, facie humum, nunc retrorsum, vultu coelum versus spectante[49]). R. syphilitica.

Extre-

45) Idem ibidem. p. 83.

46) Berth *osteologie. T. III.* p. 86. Portal l. c. p. 88. 19.

47) Virum ao. 1818. Vilnae curavi, qui notas diatheseos scorbuticae ex mercurii abusu exhibebat. Praeter ossium generales dolores, et vertebrae, ultima scilicet dorsalis atque prima lumbalis, dolebant. Abdomen praeterea quasi cingulo comprimi videbatur. Regimen antiscorbuticum et inprimis radicis sarsaparillae decoctum dolores quotquot erant debellavit. Cum idem vir serius pulverem antispasmodicum rubrum Stahlii sumsisset, pauca quae in eo ob cinnabarem invenitur, mercurii dosis ossium omnium dolores revocavit.

48) Portal l. c. p. 3.

49) Idem ibidem. p. 4—6.

Extremitates spasmis, anaesthesia, convulsionibus tentantur. Nutritionis opus multum vigente febricula hectica laeditur. Cadaverum enim sectiones hominum ex rhachialgia syphilitica defunctorum, mensenterii glandulas et hepar simul infarctu laborasse, docuerunt[50]). Vertebrae detectae sunt carie erosae, cerae instar molles, corporique sustinendo impares, ita ut adulti, infantibus fere similes facti, facile concidant. Specus, quo loco vertebrae affectae sunt, angustatur, repleturque sero viridescente[51]).

R. plicosa. 16. *Rhachialgia plicosa* totam columnam vertebralem detinere solet. In viro generalem vertebrarum dorsi anchylosin vidimus. Cutis tergum cooperiens admodum tensa et extenuata est, unde processus spinosi facillime numerari queunt. Plurimi constrictionem, cinguli instar abdomen detinentem, queruntur. Aeger sub repentinis atmosphaerae mutationibus maxime patitur. Extremitates praecipue inferiores progrediente morbo contractura afficiuntur. Generatim plurima plicae symptomata, ex affectione medullae spinalis explicari possent, qua de caussa operae pretii erit, columnam vertebralem in cadaveribus plicosorum examini subjicere.

R. nervosa. 17. *Rhachialgia nervosa* ex medullae spinalis primaria affectione, ut plurimum ex venere nimia et onania oritur. Dolor vel nucham vel lumbos[52]), con-

50) Idem ibidem. p. 5. 10. 51) Idem ibidem. p. 5.

52) Hauff (l. c.) affert casum rhachialgiae lumbalis nervo-

concessis remissionibus, occupat. Eo vigente oestrus venereus in exhaustis licet aegrotis sub repetitis pollutionibus diurnis et nocturnis accenditur [53]). Credimus immo nisum inconsuetum ad venerem, praesertim tenera adhuc in aetate, saepe *symptoma* potius, quam caussam morbi spinae esse, de quo argumento alibi plura [54]). Rhachialgia nervosa transitoria et hystericis familiaris est, immo malorum multiplicitas, quam in omnibus corporis partibus accusare solent, affectioni medullae spinalis praecipue tribuenda videtur.

§. IX.

Prognosis.

1. *Principiis obsta!* Quod quidem praeceptum nullibi habet majus momentum, quam in rhachialgia, quae pro varia sua sede et indole varia eaque gravissima mala portendit. Generatim.

2. Morbi generis nervosi alias incomprehensibiles, puta paralysis, tetanus, convulsiones, chorea Sti Viti, etc., probe intelligerentur, si doloris levioris, quondam ex transitoria columnae vertebralis laesione orti, ratio haberetur. Ex parva enim caussa gravissima pullullare solent mala. Rhachialgia traumatica.

3.

sae, nec ab haemorrhoidibus, nec a menstruatione anomala, sed, ut videtur, a nimia caudae equinae sensibilitate effectae.

53) Virum 21 annorum mense novembri 1818. vidi, qui sub insultu rhachialgiae nervosae lumbalis penem retractum ac rigidissimum exhibebat.

54) P. IV. cap. de tabe dorsali.

R. inflammatoria et rheumatica.

3. Nulla vero *rhachialgiae* species periculum magis urgens agnoscit, quam *inflammatoria* et *rheumatica*. Illa ob metum, ne vasa sanguinea praeter modum distenta rumpantur [1]); haec ob timorem ne caussa rheumatica in involucra medullae saeviens extravasatum specus serosum inducat. Utroque in casu *apoplexiam columnae vertebralis* cruentam vel serosam expectandam esse, clare patet. Quodsi hujus apoplexiae in speciali capite non tradamus doctrinam, ratio in eo quaerenda est, quod omnes huc spectantes notiones in capitibus de rhachialgitide, hydrorhachitide et de paralysi aliunde tradere cogimur [2]).

4.

1) Ollivier l. c. obs. 61 (ruptura vasor.), 62. 64. 66.

2) Interea conferantur: Ollivier l. c. *chap.* 6. Hutin *apoplexie de la moëlle épin.*, in *N. Bibl.* 1828. *Jan. Févr.* v. Hecker *lit. Annal.* 1829. *Apr.* Apoplexia spinalis; ex *N. Bibl.* 1829. *Novbr.* in Horn *Archiv.* 1830. *St.* 6. Monod et Cruveilhier in Kalisch *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 16. Elsaesser in Schmidt *Jahrbb. Bd.* 10. p. 324 (8). C. G. Sachero *Gesch. ein. Apoplexie d. Rückenmarks*; ex *Repertor. del Piemonte*, 1834. *Ottbr. Novbr.* in Schmidt *Jahrb. Bd.* 9. p. 309. Grisolle *Apoplexie u. Erweichung d. R. M.* ex *Journ. hebdom.* 1836. *N.* 10. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Bd.* 11. p. 31. Cless apoplex. sanguin. cerebr. et spinalis; in *Würtemb. med. Corresp.-Bl.* 1837. *Bd.* 7. *N.* 51. Evory Kennedy *Beobacht. üb. Hirn- u. R. M.-Apoplexie;* ex *Dublin journ.* 1837. *Jan.* in Froriep *Notiz.* 1837. *Bd.* 2. *N.* 3. A. M. Hornung apopl. spinal. sanguin.; in *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *Bd.* 12. *St.* 4. p. 594. Idem apopl. spinal. serosa; ib. p. 595. Trusen *unvermuthet plötzl. Todesfälle u. deren auffallende Sectionsergebnisse*, in

4. Ipsa *rhachialgiae arthriticae* descriptio, quid. R. arthritica et gastrica.

HUFELAND, *Journ.* 1837. *St.* 12. *Fall* 9. PH. HUNTIN, l. c. *Apoplexie des R. M.* — Apoplexia spinalis aut rarissime occurrit, aut potius crebrius non cognoscitur. Quae exstant observationes morbi et necroscopiae haec docent: Horripilat aegrotus, inquietus et caducus est repentine; conqueritur de dolore, saepe vehemensissimo in uno alterove spinae loco. Caput fervescit, facies rubet, albuginea injecta est, pupilla contracta, sitis plerumque magna, urinae interdum cruentae, sensus et animi facultates incolumes, excepta voce: nam semper aphonia magis minusve perfecta adest, nec non deglutiendi et respirandi difficultates, vigiliae, cutis temperatura normalis, pulsus rhythmo normalis aut parum acceleratus, plenus, durus aut mollis, tensus et pulsui cutaneo non absimilis (*stadium congestionis*). Progredientibus respirandi et deglutiendi difficultatibus paralysis observatur extremitatum superiorum et inferiorum, vesicae urinariae et intestini recti, unde urinae et faecum exitus inscius; sensuum functiones laesae, coma, stridor dentium, ex sede morbi trismus aut convulsiones extremitatum et, accedentibus saepe febre et apoplexia cerebrali, mors (*stadium exsudationis*). *Necroscopia:* Venae columnae vertebralis sanguine atro turgidae, substantia vertebrarum fusca, textura cellulosa, membranae et partiatim medullae substantia rubrae quasi injectao et haec emollita; extra membranas nec non in medullae substantia sanguinis coagulati et seri extravasata; nervi medullae spinalis injecti; capitis cavitas plerumque normalis: raro vasa injecta et serum atque sanguis extravasatus. — *Caussae* apoplexiam cerebralem excitantes (P. II. ed. alt., Vol. I. S. I. C. V. §. XXVI. 1 et 2) partim et huc spectant. Addimus tantummodo portationem ponderum gravium in dorso et omnia, quae columnae vertebralis plethorae favent: nam caussa proxima congestio est sanguinis et extravasatio intra spinam

quid timendum sit, testatur. Interea et minores ejusdem mali gradus exstant, vidimusque haud paucas rhachialgias indolis arthriticae, quae excitatis, dum vigebant, multifariis symptomatibus nervosis, inprimis ad extremitates inferiores, hora somni [3]), per urinam sedimento arthritico instructam, perque sudores, aut diarrhoeam placide terminabantur. Idem de *rhachialgia gastrica* quam maxime transitoria valet.

Rh. rhachitica et scrophulosa.

5. Prognosis *rhachialgiae rhachiticae* et *scrophulosae* ex tractatu de paralysi magis magisque palam fiet. Jam vero illius descriptio, quanto periculo stipetur, satis ostendit.

Rh. scorbutica, syphilitica et plicosa.

6. *Rhachialgia scorbutica* haud aliter, quam inter homines egenos, caussis scorbuticis diu obnoxios obvenit, et dum cariem vertebrarum sociam habet,

et ejusdem organa. — *Diagnosis* est difficilis. J. P. Frank primus differentiam apoplexiam inter cerebralem et spinalem statuit, quae sensuum animique facultatum integritate ab illa distinguitur, nec non pulsu sic dicto spinali et loco spinae, aut nuchae et inter scapulas, aut crucis, aliquo valde dolente. — *Prognosis* est infausta, crebrius cito lethalis, aut transit morbus, facultatibus animi illaesis, in paralysin insanabilem. Febris accessoria, saltem si symptomata cephalica adsint aut redeant, non bonum est signum, ut bis experti sumus. — *Cura:* Remedia interna et externa, contra apoplexiam cerebralem (l. c. §. XXIX.) commendata, incassum adhibita sunt, quod nec minus de hirudinibus, cucurbitulis cruentis, epispasticis et moxa, ad spinam applicatis, valet: sublevarunt, non sanaverunt morbum.

3) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. c. VIII. §. XXXVIII. 1 (1).

habet, vix spem sanationis relinquit. Idem de *rhachialgia syphilitica* valeret, nisi etiam in provecto morbo specificâ medendi ratione veluti miracula operarentur [4]). Utinam idem de *rhachialgia plicosa*, prognosin a plica [5]) desumente, dicere liceret!

7. Quamvis caussa *rhachialgiae nervosae* minus materialis, quam caussae reliquarum rhachialgiarum videatur, attamen nisi malum transitorium sit, cura multis difficultatibus [6]), in tractatu de epilepsia et de tabe dorsali enucleandis premitur. R. nervosa.

§. X.

C u r a.

1. Modus vitiis gravissimis columnae vertebralis medendi, praecipue in tractatu de cyphosi paralytica exponetur; qua de caussa hic solum therapia rhachialgiae, utpote simplicis doloris spinae, expectanda est [1]). Generatim.

2. Curam vertebrarum luxationis, fracturae et diastaseos chirurgiae derelinquendo, adversus *rhachialgiam traumaticam* recentem commendamus C.rh. traumaticae.

4) Portal l. c. p. 13. 5) P. I. ed. alt. Vol. III. S. 2. c. XXII. §. LXXIV.

6) In femina, de qua Hauff (l. c.), diversissimae medendi methodi adhibitae sunt, ast incassum. Omnibus medicamentis remotis aegrota melius se habet.

1) De cura in genere censet Hauff (l. c.), sanguinem stagnantem lenibus eccoproticis, sulphure, et sanguinis extractionibus localibus removendum esse, et commendat remedium palliativum: Pannus laneus triplex aut quadruplex complicatus et in regionem lumbalem impositus ferro calefacto (*Biegeleisen*) laevigatur.

mus in plethoricis et robustis hominibus *venae sectionem* et quidem in affectione vertebrarum cervicis ac dorsi, e brachio, in illa lumborum et sacralium e pede. Peracta phlebotomia ad *hirudines*, duodecim, viginti, circa vertebras dolentes applicitas confugiendum. Super partem affectam *aquam frigidam*, cum salibus refrigerantibus, aut acetate plumbi, linteorum complicatorum ope applicamus. Simul alvum *eccoproticis* apertam tenemus, imperatâ severâ diaetâ, conciliatâque aegroto *positione horizontali* ac *summâ quiete*. Nec rhachialgia traumatica senescens hirudines semper respuit, quae si morbum non auferrent, illico ad *fonticulos* ad latera vertebrae affectae confugiendum foret, exhibito intus infuso *florum arnicae*. Vertebrae vix *terebrationem* ut cranium admittere videntur [2]); interea vel ad hanc sub iisdem rerum positionibus, sub quibus *cranii trepanatio* indicatur, conclamato caeterum in casu, sine scrupulo confugeremus. Luxationi spontaneae vertebrarum provectae, *causticum potentiale* lateribus nuchae admovetur. In primis stadiis *hirudines* et *fonticuli*. Praeterea latente labe quadam, pharmaca ad vitium scrophulosum, arthriticum, venereum eradicandum, idonea [3]) administranda sunt.

C. rh. inflammatoriae.

3. *Rhachialgia inflammatoria*, magis etiam, quam

2) Carol. Bell l. c. Quam audacem, a Cline propositam operationem Tyrrel bis, infausto autem eventu, instituit. *V. The Lancet*, 1827. *Vol. XI.* p. 685. Gerson et Jul. *Mag.* 1827. *St.* 2. p. 356. Froriep *Notiz. Bd.* 4. *N.* 1.

3) Rust l. c.

quam traumatica, methodum exposcit antiphlogisticam. Nec una hîc valere solet *phlebotomia*, sive *hirudinum* applicatio. Primâ nempe applicatione istorum ad partem affectam operatâ, alteram libenter circa ani vasa instituimus, inprimis si morbus in haemorrhoidariis, aut amenorrhoeâ laborantibus obveniat. Caveamus hîc a linimentis acribus, a sinapismis et a vesicatoriis circa spinam admotis; quatenus haec majorem cruoris copiam ad partem affectam determinant. Contra vero scopo revulsivo, irritantia extremitatibus admoveri possunt, alvo simul eccoproticis subductâ. Spinae fotum frigidum vix et nonnisi per transennam admovemus. Verum, saltem noctu, aegro positionem in alterutrum latus, lecto pelle alcis vel alia obducto, conciliamus.

4. Methodus vix indicata et *rhachialgiae rheumaticae* quadrat; enim vero solummodo fracto omnino impetu inflammatorio morbi, ad *diapnoica* et *vesicatorium*, leviori in malo, lateribus vertebrae affectae admotum, aliàs illi ipsi superimpositum, confugere licet. Nec *balnea tepida, vapores aquei* vel *sulphurei* [4]) omitti debent. Quod si caussa rheumatica jam *collectioni liquoris extravasati* in specu vertebrali ansam dederit; secundum regulas alibi tradendas [5]) incedendum foret. C. rh. rheumaticae.

5. *Rhachialgiae arthriticae* in limine *evacuationis sanguinis*, saltem *locales*, opponendae. C. rh. arthriticae.

Prae-

4) DE CARRO: *Observations pratiques sur les fumigations sulphureuses. Vienne.* 1819.

5) Cap. IV. §. XIX. N. 7.

Praeterea omnia, ut dicunt, colatoria adaperta tenenda sunt, quo scopo *electuarium lenitivum* ad vesperas, et decoctum *stipitum solani dulcamarae* mane inserviunt, non neglectis *balneis acribus* pedum, vel *universalibus sulphureis*. Porro vita sedentaria cum moderato corporis motu commutanda. Conducunt praeterea *frictiones* cum panno laneo, vaporibus *succini*, *mastichis*, *benzoes* imbuto, mane et vespere secundum columnae vertebralis curriculum institutae. Spinae rigiditati *emollientia topica*, *unguentum* ex *axungia porcina* cum *acido nitrico*, aut *phosphorico*, *emplastrum saponis* vel *diaphoreticum Mynsichti*, *balnea vaporis*, *embrocatio*[6]) opponuntur; quae si non juvarent, sine temporis jactura ad *fonticulos* circa locum affectum institutos confugiendum est.

C. rh. gastricae. § 6. Cum *rhachialgia gastrica* saepius plethoram spinalem sociam agnoscat[7]), illius curam *hirudinibus* circa vertebras dolentes ordimur. Novae autem congestiones *resolventium*, *eccoproticorum* et *carminativorum* usum exposcunt. *Vermes anthelminthicis* expelluntur.

C. rh. rhachiticae et scrophulosae. 7. Experientia multiplici edocti sumus, et *rhachialgiae rhachiticae* atque *scrophulosae* hirudines, circa spinae partem affectam applicitas, convenire. Praeterea cum, praesenti in morbo, viscera abdominalia plerumque simul labefactata sint[8]), caute alvum sollicitamus, caute inquam, ne

6) Kausch *üb. d. Anwend. d. Douche*; in Hufeland *Journ.* 1824. *St.* 3. p. 33. Embrocatio aquae calidioris.

7) §. VIII. 11. 8) Ibidem. 12.

ne latentem forte inflammationem glandularum meseraicarum provocemus. Si rhachialgia, sine omni vertebrae tumore obveniat, et aeger infantibus delicatis adnumeretur, *fonticulos* nequaquam lateribus spinae, sed potius ad *brachia* admovemus. Quam maxime enim interest, omnia quae columnam vertebralem irritare possent, evitare. Qua de caussa et indumenta fibularia, quibus orthopaediae addicti curvorem columnae vertebralis avertere aut corrigere student, cum PORTALIO [9]) aliisque [10]) non nisi cautissime admittimus. Contra vero modicum corporis motum, in aëre libero, rusticano, choreas, palaestram, maxime vero *natationem*, simplici *balneo frigido* longe anteponendam, commendamus. Victus esto praecipue vegetabilis cum carne juniorum animalium. Nisi aegri alvi obstructione laborant, potus ex *glandibus quercus roboris tostis*, vernali tempore *succi recenter expressi herbarum boraginis officinalis, veronicae beccabungae, hederae terrestris* conducunt. Ex fonte pharmaceutico semel bisve de die vasculum semis decocti radicis vel *rubiae tinctorum*, vel *inulae helenii*, et ad noctem exiguae at diu continuatae doses *aethiopis antimonialis* [11]) vel *muriatis calcis* adhibentur. Ad spinam, doloris jam jam expertem, firmandam, *frictiones tergi* ope *vini calidi, alcohol camphorati, spiritus formica-*

 rum,

9) L. c. p. 47—68. 10) Cfr. cap. I. §. V. 3 (10).

11) Non pudet pharmacum istud a grano dimidio ad granum spatio nychthemeri ipsis adolescentibus exhibere.

rum, mastichis, roris marini vel alia jure proponuntur.

C. rh. scorbuticae et syphiliticae.

8. Cum *rhachialgia scorbutica et syphilitica* methodum generalem scorbuto et syphilidi medendi, exposcant, therapia illarum in aliis hujus operis locis, quaerenda est [12]).

C. rh. plicosae.

9. *Rhachialgia plicosa* curam variam in variis aegris exposcit, ac vix alia quam palliativa obtinetur. Robustis et succi plenis *cucurbitulae scarificantes* loco dolenti, et *hirudines* ano admotae, *eccoprotica* ex salibus refrigerantibus cum *sulphure*, et *balnea marina* conducunt. Debilioribus prosunt decoctum radicis *inulae helenii*, herbae *vincae pervincae*, stipitum *solani dulcamarae*, extractum *daturae stramonii*, *emplastra aromatico-narcotica* ad partem dolentem, ne dicamus de auxiliis evolutionem trichomatis elicientibus [13]).

C. rh. nervosae.

10. *Rhachialgia nervosa* ex nimia venere vel onania, *balnea subfrigida*, praesertim *marina*, et usum extracti *cinchonae*, *florum salis ammoniaci martialium*, et maxime *camphorae* [14]) exposcit. Generatim conducunt *balnea tepida*, frictio spinae cum *laudano liquido Sydenhami* et *aethere*, vi cum *oleo hyoscyami nigri cocto*, cum *balsamo vitae Hoffmanni externo*, atque intus, lenia amara, ut extractum *fumariae officinalis*, *cardui benedicti*,

12) P. II. Vol. II. Sect. 2. C. de scorbuto. P. IV. Vol. II. Sect. 1. cap. de syphilide.

13) P. I. ed. alter. Vol. III. Sect. 2. C. XXII. §. LXXV. 2.

14) Ad granum unum hora somni.

dicti, maxime vero decoctum florum *arnicae montanae*, vel radicis *inulae helenii*, nec non infusum *chenopodii ambrosioidis*.

11. Quantum in cura *rhachialgiae* ad *complicationes* et ad conditionem peculiarem aegrotantis respiciendum sit, ille intelliget, qui haud ignorat: fieri posse, ut homo, cujus columna vertebralis in infantia a rhachitide labefactata fuit, serius violentias illius externas patiatur, ut inde magis magisque male tractata spina, ingruentibus annorum curriculo vel arthritide vel syphilide vel utraque simul, haec mala maxime in locum jam prius affectum irruant majoremque ad eum cruoris affluxum determinent, atque sic *rhachialgiam* producant, quam puderet quidem *rhachitico-traumatico- arthritico- syphilitico-inflammatoriam* nuncupare, quaeque tamen non sine respectu tot tantarumque complicationum curanda foret! C.rh. complicata.

Caput III.

De rhachialgitide.

---

§. XI.

Definitio, litteratura.

1. *Rhachialgitis* dicitur inflammatio medullae spinalis et meningum eam ambientium, febre, do- Definitio.

dolore spinae et affectionibus multifariis partium, ab illa nervos accipientium, stipata [1]).

Litteratura. 2. Praeter auctores, qui de morborum doctrina columnae vertebralis in genere bene meruerunt [2]); *rhachialgitidis* illam excoluere: HAEFNER [3]), BERGAMASCHI [4]), BRERA [5]), HEER [6]), DESFRAY [7]), GOELIS [8]), DZONDI [9]), BARBAROUX [10]), M. FUNK [11]), K. L. KLOHSS [12]), CLOT [13]), PARENT-DUCHATELET et L. MARTINET [14]), PINEL [15]), ROMBERG [16]), SONNENKALB [17]), L. WOLFF [18]), SIBERGUNDI [19]), WETZ-

1) SYNON. Myelitis (a *Μυελὸς* medulla), notiseomyelitis, (a *νωτιαῖος* ad dorsum pertinens), spinitis. GERM. *Rückenmarksentzündung.* ITAL. *Rachialgitide.*

2) Cap. I. §. I. 3.

3) Diss. de medull. spin. inflammat. Marb. 1799.

4) *Osservaz. sulla infiammaz. della spin. midoll. e delle sue membrane. Pav.* 1810. *Sulla mielitide stenica e sul tetano,* ib. 1820.

5) *Della rachialgit. cenni patol.* v. *Atti dell' Acad. ital. delle scienze, lett. ed arti. Vol. I. Livorno* 1810. Vers. germ. J. CH. HARLESS. *Nürnb.* 1813.

6) Diss. de inflammat. medull. spin. Erlang. 1813.

7) *Diss. essai sur le spinitis. Par.* 1813.

8) *Salzb. med.-chir. Zeitg.* 1815. *N.* 85.

9) *Ueb. Nervenentzünd., insonderh. üb. Entzünd. des R. M. Halle* 1816. p. 120. sq.

10) Diss. de medullae spin. inflamm. Taur. 1818.

11) *D. R. M.-Entzünd. Bamb.* 1819. 1825. 1832.

12) Diss. de myelitide. Hal. 1820.

13) *Recherch. sur le spinitis. Montp.* 1820.

14) *Recherch. sur l'inflammat. de l'arachnoide cérébr. et spin. Par.* 1821. Cfr. OMOIDEI, *ann.* 1825. *Vol.* 35. p. 402. *Vol.* 36. p. 186. 1826. *Genn.* p. 72.

15) *Beobacht. üb. R. M.-Entzünd.* in HORN *Archiv.* 1822. *St.* 5.

16) Arachnoitis spinal. ib. 1823. *St.* 1. p. 58.

Wetzler [20]), G. F. Friedreich [21]), Desportes [22]), Brierre [23]), P. Gassaud [24]), J. B. Mugna [25]), J. Hinterberger [26]), Jahn [27]), Dressel [28]), Schmidt [29]), Stegmann [30]), Behr [31]), Albers [32]), J. Ale-

17) *Eine eigenthüml. u. ganz besondere Krankh. des R. M., nebst ein. Bemerk. üb. d. Entzünd. desselb.* in *Zeitschr. f. Nat.- u. Heilk. Dresd.* 1823. *Bd.* 3. *H.* 1. p. 65.

18) *Beobacht. ein. chron. Entzünd. d. R. M. Hamb.* 1824.

19) *Beobacht. ein. Myelit. epidem.*, in Harless *rhein. Jahrb.* 1824. *Bd.* 7. *St.* 2. p. 79.

20) *Fall v. chron. R. M. Entzünd.* in Harless l. c. 1824. *Bd.* 9. *St.* 2. p. 85.

21) Diss. de myelitide. Berol. 1825.

22) *Note sur l'inflamm. de la moelle épinière, considérée comme cause de diverses affect. de la poitrine et de l'abdom.*, in *Revue méd. Févr.* 1825. Cfr. Omoidei *ann.* 1826. *Febbr.* p. 377.

23) *Fall ein. beobacht. Myelitis;* ex *N. biblioth.* 1826. 5. in Hecker *lit. Ann.* 1827. *Octbr.* p. 165. (4).

24) *Obs. sur deux cas d'inflamm. de la moelle rhachidienne, précéd. de quelq. reflexions sur cette malad.*, in *N. bibl. méd. Par.* 1828. *Mars.* German. in Froriep *Notiz.* 1828. *Bd.* 20. *N.* 19. p. 297.

25) *Sopra una forma particolare di rhachialgit. acuta che attacca a preferenza i fanciulli;* in Omoidei *ann.* 1828. *Agost.* p. 258.

26) *Abhandl. üb. d. Entzünd. d. R. M.* etc. *Linz* 1831. et in *Med.- chir. Ztg.* 1832. *Bd.* 2. *N.* 31—35.

27) *Bemerk. üb. d. Entzünd. d. R. M.* etc. in Hohnbaum *med. Convers.-Blatt.* 1831. *N.* 1. p. 2. *N.* 2. p. 9.

28) *Hydrocephal. acut. mit nachfolg. Myelitis;* in Hohnbaum l. c. 1832. *N.* 10. p. 73.

29) *R. M.-Entzünd. u. der. Folgen;* in Rust *Mag.* 1832. *Bd.* 37. *H.* 2. p. 282. et Hufeland *Journ.* 1833. *St.* 2. p. 130.

30) Myelit. lumbal. chronica; in Horn *Archiv.* 1832. *St.* 5.

J. Alexander [33]), Fuchs [34]), J. B. Friedreich [35]), C. F. Bellingeri [36]), Schreyer [37]), Cless [38]), Winternitz [39]), Rösch [40]), Bartels [41]), C. Tiale [42]), Andral [43]), Niese [44]), S. Annan [45]), H. J. Maletius [46]), Bonorden [47]) et passim citandi.

§. XII.

p. 906. cfr. ejusd. *Merkwürdige Folgen ein. Falles;* in ib 1828. *St.* 2. p. 306 (6).

31) *Entzünd. des verlängert. R. M.* in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 9. p. 166.

32) *D. Entzünd. d. hart. Haut d. R. M.* (perimeningitis med. spin.) in Graefe *u. W. Journ.* 1833. *Bd.* 19. *H.* 3. p. 347.

33) *Ein Fall v. R. M.-Entzünd.* ex *Lond. med. gaz.* X. in *Summar. des Neuest. a. d. in- u. ausl. Med.* 1833. *Bd.* 5. p. 83.

34) *Myelitis*, in *Heidelb. klin. Annal.* 1833. *Bd.* 9. *H.* 1. p. 50.

35) *Ueb. d. Entzünd. d. R. M.* in Schmidt *Jahrbb.* 1834. *Bd.* 3. p. 231. sq.

36) *Beobacht. v. Myelit., nebst physiol.-pathol. Beobacht. üb. diese Krankh.* Ex Omoidei *ann.*, in Froriep *Notiz.* 1834. *Bd.* 51. *N.* 1.

37) *R. M.-Entzünd.* (myelitis); in Clarus *u.* Radius *Beitr. z. pr. Heilk. Bd.* 2. p. 353.

38) *Zwei Fälle v. Myelitis;* in ejusd. 6. *Jahresber.* v. *Würtemb. Med.-Correspond. Bl.* 1834. *N.* 12—15.

39) Diss. de myelitide. Vindob. 1834.

40) *Wirbelentz., Spinitis.;* in *Allg. med. Ztg.* 1835. *Juli.*

41) Myelo-meningitis, in ejusd. *Jahresber.* in Rust *Mag.* 1836. *Bd.* 47. *H.* 1.

42) Diss. de notio-myelit. et notio-meningit. Paduae 1836.

43) *D. Entzünd. des R. M. Aus d. Vorles. im J.* 1836. in *Analekt. d. speziel. Pathol. u. Therap.* v. H. Bressler *u.* J. Jacobson. *Berl.* 1838. *Bd.* 1. *H.* 6. p. 804.

44) A. *d. Entzünd. d. medulla spinal. selbst.* B. *d. Ent-*

§. XII.

Symptomata. Necroscopia. Caussae.

1. Nisi rhachialgitis a caussis traumaticis excitetur (quo in casu morbus e columna vertebrali emanat), aut occulte et chronice [1]) decurrat; *febre* annunciatur, eo vehementiore, quo junior et sensibilior est aegrotus. Febris ista plerumque cum *horrore* ingruit, subsequente *aestu* magno (praesertim ad spinam), remissiones horis matutinis concedente. *Pulsus* creber, contractus, durus, variabilis, diu noctuque aequali micat modo. Maxime *anxietas* jactationibus extremitatum comitata urget. Generatim adspectus aegri gravem morbum indicat, conspicua virium jactura insignitum. Eo magis debilitas percipitur, quo propior dolor cer-

Symptomata.

zünd. d. R. M.-Häute. C. *die Entz. d. knöchernen Scheide d. R. M.* in PFAFF *Mittheil. Jahrg.* 3. 1837. *H.* 9 et 10.

45) *Bemerk. üb. R. M. - Reizung u. Entzünd.* ex *The Americ. j. of the med. sc.* 1837. *Mai.* p. 85—102. in DIEFFENBACH *Ztschr.* 1837. *Bd.* 6. *H.* 1. p. 109.

46) Diss: de myelitide. Konigsb. 1837.

47) *Arachnitis spinalis d. Kinder;* in *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 10.

1) KIENE *Fall ein. Myelitis extensa chronica,* in W. STRBINZ *Sanitäts - Hptber.* 1836. HEUSINGER myelitis chronica, in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Bd.* 11. p. 91. BACH *chron. R. M.-Entzünd. in Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *Bd.* 15. *St.* 1. p. 140. ULRICH *chron. Entzünd. des R. M.* in CASPER *Wochenschr.* 1838. *N.* 9. C. A. TOTT *chron. Myelit.* in *Allg. med. Annal.* 1838. *N.* 31. p. 487 et 89. HOLSCHER *chron. Entzünd. des R. M. u. seiner Häute,* in *Hannöv. Annal.* 1838. *Bd.* 3. *H.* 2.

cervici est. Nisi aeger ad tenerrimos infantes pertineat, dolorem [2]) pro re nata acutum, pungentem, ardentem, gravativum, distendentem, pulsantem, nunc (sat raro) per universum spinae decursum [3]), nunc (longe frequentius) ad unam tan-

2) „*Aus allen mitgetheilt. Krankheitsgeschicht. geht hervor, dass der Schmerz im Rückgrathe bei jeder Form sich fand.*" J. HINTERBERGER l. c. p. 191.

3) Quantae angustiae rhachialgitidem totam spinam comprehendentem comitentur, sequens casus, quem ut luculentissimum hujus morbi exemplum exponimus, docet. Centurio militum 42 annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, affectionibus arthritico-haemorrhoidariis obnoxius, liquoribus fermentatis minime parcens, suscepto vehementi refrigerio die 2. Mart. 1819 horis vespertinis in horripilationem, subsequente calore urente, socio lumborum dolore, incidit. Noctis curriculo dolor a lumbis sursum ad occiput usque extenditur, continua vi crescens ad desperationem usque. Advocor postridie hora quinta matutina, a consternata familia, aegrum veluti rabidum vix amplius coërcere apta. Ejulans anxiusque ille super abdomen decumbebat, brachiis et cruribus ad latera extensis. Interrogato aegroto, quid doleat, universum, intersecta loquela, respondit corpus. Palpebras, inquit, a se invicem deducere nequeo, cruciatus immanis dentes quotquot sunt et maxillas detinet, quarum inferiorem vix movere possum, dolor ardens et pulsans ab occipite per totum spinae curriculum propagatur, extremitates et praecipue inferiores sensu destituuntur, concutiuntur, pectus perstringitur adeo vehementer, ut spiritum ducere nequeam, molestissimam abdominis contractionem, tantamque virium prostrationem percipio, ut in articulo mortis me versari persuasus sim. Alvus clausa, urina excreta, pulsus obscurus, mollis, ad centum; cordis motus vehemens. Calor urens. Declarato morbo pro rhachialgitide

tantum illius partem, dorsum vel cervicem, accusat. Dolor iste haud semper a corporis motu[4]) augetur [5]). Nec aegri omnes immobiles et recte decumbunt. Plurimos enim curvato potius trunco[6]), cruribus retroflexis, decussatis, calcibusque podici appropinquatis, vel super abdomen decumbere, vidimus. Alii extremitates inferiores vehementer dolentes ne movere quidem possunt[7]). Infantes quandoque capite pulvinaribus fortiter adpresso, pedi-

rheumatico-arthritica, spatio nychthemeri venae sectionem ex pede ad libram, hirudines duodecim circa occiput, et totidem cucurbitulas scarificantes ad latera spinae simul cum decocto tamarindorum et salibus mediis tanto cum successu adhibui ut aeger paucorum dierum spatio sanitati restitutus fuerit. Maxime venae sectio singula mala infregit: ea enim peracta, illico palpebrarum et maxillarum motus cum extremitatum sensu rediit, dolore ad spinam multum imminuto. (Quam morbi historiam Ollivier l. c. *obs.* 74. p. 602 sq. affert).

4) Sed in dorsum decumbente. Klohss l. c. p. 32. Wolff l. c. p. 14.

5) *Dolorem spinae* a motu corporis hoc in morbo constanter augeri, uno ore docent auctores, at vero pluries contrarium observavi. (Et Andral l. c. p. 808. dicens: „*In einigen Fällen wird der Schmerz durch Körperbewegung gesteigert*, *in andern hingegen nicht.*“) Doloris sub motu augmentum ad rheumatismum acutum musculorum spinam obtegentium vertebrarum earumque ligamentorum potius, quam ad rhachialgitidem proprie dictam spectat.

6) Wolff l. c. p. 29, in aegroto, memoratu digno, observavit: „*Streben nach gekrümmter Lage des Körpers.*“ Ollivier l. c. *obs.* 95.

7) Kiene l. c. (paralysis extremitatum). In Behrii (l. c.) aegroto *nisus retrogradiendi* memorabilis est.

pedibusque lecti fulcro admotis, repetitis vicibus truncum, prosiliente abdomine, motu, opisthotonum minitante, sublevant. Fere omnes ad lecti fundum corruunt; et si brachiis nutricis insedere coguntur, caput et verticem reclinant. Crinis et musculi colli nunc flaccidi nunc rigidi [8]), unde caput pro re nata vel pendulum est vel reclinatum. Saepe musculi colli uno in latere relaxati, in alio contracti sunt, quo fit, ut caput versus scapulam alterutram reclinetur [9]). Multis sternum adeo elevatur, ut collo vix amplius comparente, mentum attingat. Facies, excepto nasi apice, rubet, ac infantes quantum patiantur, indicat. Oculi vel undique motu rotatorio agitantur, vel fixi sunt. Caeterum oculi praeter splendorem, in febribus familiarem, nil morbosi exhibent. Pupillam infantum hîc angustatam esse, non conspeximus. Plurimi raucedine laborant [10]). Sitis inexplebilis aridas fauces excruciat. In virgine ex ictu inter scapulas in lethalem rhachialgitidem dorsalem cum extravasato seroso cruento vertebrarum, conjecta, ipsum *aquae horrorem* observavimus [11]). Ipsa haec aegra

8) In corpore defunctae contractione spastica et dolente musculorum colli flexorum lateris sinistri una cum masticandi, deglutiendi respirandique difficultatibus, J. Arrighi arachnoideam medullae cervicalis, nec non piam matrem et partem substantiae inflammatas vidit. Omoidei *ann.* 1830. *Decbr.*

9) Poletti refert exemplum. v. Omoidei *ann.* 1825. *Novbr.*

10) Hoc symptoma in infante quatuordecim mensium cum Doctore experto Vilnensi *Barankiewicz* vidi.

11) Ann. 1812 in Clinico Vilnensi. De hydrophobiae sym-

aegra de sapore admodum ingrato ad linguae radicem, nec non de faucium constrictione conquerebatur. Generatim lingua albo muco obtegitur. Respiratio saepenumero anhelans est [12]). In recens natis costas a contractione musculorum thoracis intus tractas, sterno elevato et protuberante, plus vice simplici conspexisse licuit. Eorum nonnulli aërem cum magno nisu attrahunt, oscitant, et anguntur [13]). Tussis et sputa nulla nisi accidentalia. Pusiones continuos edunt ejulatus, raucos, aut tacite gemunt. Motus cordis [14]) et diaphragmatis [15]) laboriosi. In infantibus non minus quam in adultis, musculi abdominales saepe ita contracti sunt, ut segmentum transversum pectus a ventre separet. Nonnulli vomunt [16]), omnes aut diarrhoea [17]) aut pertinaci alvi obstructione [18]) laborant.

ptomatibus referunt: Ollivier l. c. p. 705. Jahn, Behr ll. cc. Deglutitionem difficilem viderunt: Ollivier l. c. *obs.* 77., Andral l. c. 811. aliique.

12) Ollivier l. c. *obs.* 80. 81. Andral l. c. p. 813. Abercrombie l. c.

13) Peculiare convulsionum infantilium genus cum indicata respirationis difficultate incipiens et de quo I. Clark loquitur (*Commentar. on some of the most import. diseas. of child. Lond.* 1815.) ex medullae spinalis inflammatione proficisci videtur.

14) Ollivier l. c. *obs.* 79.

15) De diaphragmatis affectione loquitur Andral l. c. p. 813, et ex Schreiteri observationibus diaphragmatis nervi in myelitide afficiuntur. v. Weitenweber *Beitr. z. gesammt. Nat.- u. Heilk. Prag* 1836. *II.* 1.

16) Brierre l. c. Ollivier l. c. *obs.* 83. Andral l. c. p. 811.

rant. Urina pauca saniosa, cruenta [19]), saepe cum repetito nisu deposita, aliàs diu retenta [20]). Adulti quandoque formicationem variarum partium accusant [21]). Brachia et crura veluti ab ictibus electricis hinc inde convelluntur [22]). Qui motus convulsivi interdum universum corpus prehendunt [23]). Aegra, de qua supra mentionem injecimus, ranarum experimentis galvanicis subjectarum instar convellebatur. Brachia motibus automaticis tentantur; saepe thoraci, vix non semper partibus genitalibus, admoventur. In nonnullis aegrotulis sola manus morbi vim denunciabat [24]). Vidimus enim

17) Ollivier l. c. *obs.* 82. Alexander l. c. Hornung l. citand. p. 589.

18) Ollivier l. c. *obs.* 68. 71. Cless, Andral, Kiene ll. cc.

19) Hippocrates de morb. Ed. Lind. L. II. C. 22. T. II. p. 110. Cfr. Bacchetti l. c. p. 360. Talem urinam non vidimus. Aegrota, de qua Kiene (l. c.), urinas *foetidissimas* emittebat.

20) Alexander l. c. Ollivier l. c. *obs.* 68. 71. 84.

21) Ollivier l. c. *obs.* 91. („*Fourmillement*"). Kiene l. c. („*Ameissenkriechen in den Gliedmassen*").

22) „*Bisweilen kündigt sich die Krankheit durch convulsivische Bewegungen an, so dass sie leicht mit Chorea verwechselt wird.*" Andral l. c. p. 807. Ollivier l. c. *obs.* 76. 88.

23) Ollivier l. c. *obs.* 79. 80. 81. Kiene l. c.

24) „*Engourdissement des doigts ou des orteils*" Ollivier l. c. *obs.* 86. 90. 95. „*Stupeur et refroidissement de la main droite*" ib. *obs.* 92. „*Froid et engourdissement dans le doigt indicateur, qui s'étendent ... au membre entier*" etc. ib. *obs.* 93. „*Gefühl von Erstarrungen in den Fingerspitzen*" Bach l. c.

enim in rhachialgitide pollicem intus conversum, digitos nonnullos peculiari modo flexos, omnes inter se admodum distantes[25]). In adultis cuncta corporis membra tremore delenta conspeximus[26]). In aliis paralytica urgent symptomata[27]). Cutis undique sudore diffluit et quandoque vel miliaribus vel hydroa sudamine cooperitur[28]). Nisi mature succurratur, symptomata hydropis acuti spinae, infra describenda[29]), succedunt.

2. Cranio a specu vertebrali separato serum cruentum, purulentum, prosilit. Sedes illius nunc inter vertebras et meninges[30]), nunc inter meninNecroscopia.

25) Memorabile hujus generis exemplum mense Mart. 1818 in pusione unius anni civis Vilnensis filio vidi. Aderat febris et caput reclinatum. Parentes mortem praedicebant, cum alter eorum infans, praevia tali manuum conditione convulsus, perierat. At vero hirudinibus vix cervici applicitis manus in ordinem compositae fuere et infans convaluit.

26) Cfr. cap. VII. §. XLIII. N. 1.

27) Schaeffer in Hufeland *Journal* 1815. *Octobr.* p. 71. Bergamaschi l. c. p. 30 et 50. Harless l. c. p. 289. Wolff l. c. p. 20. (myelitis incipiebat paralysi). Ollivier l. c. *obs.* 75. 78. et plures. Nieske l. c cas. 1. 2. 6. 8. „*Zuweilen wird nur ein Finger gelähmt, worauf denn später die andern Finger von Lähmung befallen werden, die später den ganzen Arm afficirt*" Andral. c. p. 807. 810. 814. Brierre l. c. (paralysis extremitatum lateris dextri), etc.

28) Odorem gas hydrothionici in morbo provectiori praeter Ph. A. Pieper (*d. Kinderpraxis im Findelhause* etc. *Götting.* 1831) nemo percepit.

29) Cap. IV. §. XIX.

ninges et medullam[31]), nunc ubique locorum, ita ut specus inundationem coram habere dixeris[32]). Observata praeterea fuere: periosteum vertebrarum erosum[33]), vertebrae friabiles[34]) et quandoque carie[35]) detentae: meninges extenuatae[36]), longe vero saepius, ut vidimus, incrassatae[37]), rubellae[38]), materie puriformi obductae[39]), cum ossificatione magnitudinis seminis cucumeris[40]), cum punctulis cartilagineis cretae instar albis[41]), me-

30) BERGAMASCHI l. c. 1820. p. 33 et 45. OLLIVIER l. c. *obs.* 81.

31) BERGAMASCHI l. c. p. 35. 43. 53. ABERCROMBIE l. c. OLLIVIER l. c. *obs.* 72.

32) HINTERBERGER l. c. („*der Wirbelkanal war so mit schwarzem Blute überfüllt, als sei eine Blutergiessung geschehen*"). BONORDEN l. c.

33) BRERA l. c. *obs.* 1. p. 30. BERGAMASCHI l. c. 1820. p. 32.

34) DZONDI l. c. p. 236. BRIERRE l. c. (inferior pars columnae, a vertebra dorsali nona, spongiosa).

35) WOLFF l. c. p. 31. GASSAUD l. c. (os sacrum cariosum). J. BOUILLAUD l. c. OLLIVIER l. c. *obs.* 90. M. JAEGER et alii, cap. II. §. VII. 4 (19) cit.

36) BRERA l. c. *obs.* 3. p. 35.

37) BRIERRE l. c. ANDRAL l. c. p. 804.

38) OLLIVIER l. c. *obs.* 18. 72. HINTERBERGER, BEHR, BARTELS, ALEXANDER ll. cc.

39) BRIERRE l. c et OLLIVIER l. c. *obs.* 70 (fluidum puriforme inter arachnoideam et piam matrem). ALEXANDER l. c. HILSENBERG in RUST *Mag.* 1837. *Bd.* 50. *H.* 2. (pus inter duram matrem et arachnoideam totius medullae spinalis cum abscessu sub ponte Varol. communicans).

40) MORGAGNI op. c. Epist. XXV. Art. 9. OLLIVIER l. c. *obs.* 86. „*Concretion albumineuse*" in arachnoidea. ib. *obs.* 72. cfr. obs. 31.

41) SOEMMERRING apud BAILLIE not. 524. OLLIVIER l. c. *obs.* 77. 86.

medulla punctis rubris notata [42]), vasis veluti arte injectis [43]), emollita [44]), firmior [45]), scirrhosa [46]), lympha coagulabili [47]) vel gelatina tremula [48]) obducta, suppuratione detenta [49]), variis in locis consumta [50]) aut degenerata [51]). Nervi ischiadici [52]) et crurales phlogosi correpti [53]). Cerebrum sae-

42) Sic in aegra, de qua supra.

43) Harless l. c. p. 73. Boyer *tr. des malad. chir. édit. I. T.* 3. p. 494. Bergamaschi l. c. p. 38. Ollivier *obs.* 88. Andral l. c. p. 804. Bonorden l. c.

44) Brera l. c. Abercrombie, Hinterberger, Brierre ll. cc. Ollivier l. c. *obs.* 75—84. 86—93. Froriep *Notiz. Bd.* 38. *N.* 95. p. 235. Rust *Mag.* 1825. *Bd.* 20. *H.* 2. p. 376. Andral l. c. p. 804.

45) Pluries vidi. Bergamaschi l. c. p. 33. 49. Pinel filii, *obs.* in Magendie *journ. de phys. expérim. et pathol. T.* 11. *N.* 3. Andral l. c. p. 804. Ollivier l. c. *obs.* 82. 90. 91. 92. Behr, Bonorden ll. cc.

46) Harder l. c. obs. 58. 47) Bartels, Alexander ll. cc.

48) Sic in pluribus cadaveribus reperi.

49) Brera l. c. obs. 1. Bergamaschi l. c. p. 32. Andral l. c. p. 804 (in casibus raris abscessus in medullae substantia).

50) Ferró *med. Arch.* 1800. 1801. Ploucquet Diss. exempl. singul. morbi paral. Tub. 1806. Chambon de Montaux *Krankengesch.* 3. *Bd. N.* 84. Bell *Edinb. new Comment. T.* 3. Perrault *J. de méd. T.* 6. p. 389. Portal *Cours d'anat. méd. T. I. IV.* Rullier in Froriep *Notiz. Bd.* 5. *N.* 8. p. 119. Ollivier l. c. *obs.* 83. 85. 92.

51) Gautier de Claubry l. c. p. 129. Wolff l. c. p. 30 sq. (in fungos dictos medullares). Sonnenkalb l. c. (in steatoma).

52) Brierre l. c. (n. ischiadicus emollitus). Funk l. c. p. 32 („*der ischiadische Nerve war sehr stark geröthet, lebhaft mit Gefässen durchwebt; die Nervenfäden stark in der Substanz roth*").

saepe normale [54]), aliàs inprimis cum cerebello inflammatum [55]).

Caussae. 3. In *aetiologia* rhachialgitidis tradenda, ad caussas generales morborum columnae vertebralis, quibus potum aquae gelidae sub nisu in pondere elevando ingurgitatae addimus [56]), respicere [57]), rerumque positiones evolutioni rhachialgiae faventes [58]) in memoriam revocare sufficiet. Doctrina quidem rhachialgitidis infantum, ut caussae, quae spinam foetus et recens nati ad inflammationem disponunt, enuclearentur, exposceret; verum cum enucleatio harum caussarum cum pathologia hydrorhachitidis et spinae bifidae cohaereat, eam ad caput sequens remisimus [59]).

§. XIII.

D i a g n o s i s.

Generatim. 1. *Diagnosin rhachialgitidis* tradendo, sequentes

53) Dzondi l. c. p. 238.

54) Bergamaschi op. c. cas. 2. 3. 5. 7. Funk l. c. p. 48 et multi alii.

55) Racchetti op. c. p. 372. 380. Bergamaschi l. c. *osservaz.* 8. p. 49. *osserv.* 9. p. 53. Ollivier l. c. *obs.* 69. p. 566. *obs.* 76. p. 617.

56) Vetula, ab anno menstruis jam orbata, noctu siti excruciata, amphoram aqua gelida repletam, ori admovendi gratia, elevavit, ac paullo post in rhachialgitidem incidit, quae a nisu in pondere elevando vix repeti posset, cum aegra tunc dolorem haud experta fuerit. Existimarim potius columnam vertebralem hîc a menstruorum cessatione plethora laborasse, quae per nisum aucta esset, unde frigus oesophago, vertebris tam vicino, applicitum, effectum deleterium in propinquam medullam exercuerit.

57) Cap. I. §. III. 58) Cap. II. §. VII. N. 4. 59) §. XVII. 1. 4.

tes se exhibent quaestiones: quaenam rhachialgiam inter et rhachialgitidem intercedit differentia? Estne rhachialgitis propagationis encephalitidis ad spinam effectus, aut morbus illius medullae et meningum primitivus? Primo in casu, quomodo morborum, de quibus agitur, *complicatio* cognoscenda, in altero, quomodo rhachialgitis ab encephalitide distinguenda? Porro: cum quibusnam aliis morbis possit rhachialgitis confundi? tandem quae sunt rhachialgitidis variae formae? Et postremo, rhachialgitis agnoscitne, aliarum inflammationum instar, differentiam quoad indolem?

2. *Quaenam rhachialgiam inter et rhachialgitidem intercedit differentia?* Eadem, quae inter cephalalgiam et encephalitidem stabilita est [1]. Jam alibi (praemisso monito, *dolores* potius aliorum morborum *symptomata*, quam *morbos per se* sistere, nosque *doloribus* ut morbis commoditatis solum practicae caussa varia capita dicasse [2]), fassi sumus [3]); morbos sub dolorum forma obvenientes saepe nil aliud quam *inflammationis occultae* esse effectum, nosque solum ob timorem, ne si quid *occulti* ut *reale* admitteretur, hypothesibus aditus pateret, *dolorem* ut rem facti potius, quam *inflammationem*, quatenus in aegro febre experte in partibus reconditis semper problematica est, pro morbo primario statuisse. Quae cum ita sint, *febrem* et *acutum morbi curriculum* pro signis rhachialgitidis genuinis ac perpetuis decla-

Rhachialgitis a rhachialgia distinguitur.

G 2 ra-

1) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. II. et III.
2) l. c. C. I. §. IV. 4. 3) l. c. C. III. §. XVI. 3.

ramus. Attamen per id in dubium vocamus maximam rhachialgiarum partem, *inflammationem chronicam* indolis arthriticae, rhachiticae, scrophulosae, scorbuticae, syphiliticae etc. pro caussa agnoscere.

An rhachialgitis encephalitidis effectum.

3. *Inflammationem cerebri et praesertim cerebelli* ad *medullam inprimis cervicalem propagari posse*, nisi HIPPOCRATI ipsi, ubi de *sphacelismo cerebri* loquitur, saltem librorum Hippocraticorum auctoribus notum fuit[4]). Praeterea id BORSIERI[5]), I. P. FRANK[6]), RACCHETTI[7]) et nostrae observationes confirmant. Imo, descriptio quam de *encephalitide cephalalgica* dedimus[8]), quantum hoc in morbo medulla cervicalis patiatur, clare ostendit. Verum altera ex parte edocti quoque sumus, rhachialgitidem non absolute ex encephalitide repetendam esse. Praeter rhachialgiam traumaticam, de cujus ortu primitivo in specu vertebrali nemo dubitat, inflammationis medullae dorsalis et lumbalis certissima signa, sine omni encephalitidis indicio, plus vice simplici invenimus. Diagnosin quidem, cum aegri convaluerint, necroscopiâ extra omnem dubitationis aleam ponere haud potuimus, interea tamen ad illam confirmandam rhachitidi medendi rationis successus sufficiat.

4.

4) De glandulis. *Edit.* LINDEN. C. 10. p. 420. „alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam."

5) Instit. med. pract. Vol. III. C. 6. §. 172. p. 233.

6) l. c. 7) l. c. p. 370.

8) P. II. ed. alt. Vol. I. C. III. §. XIV. 3.

4. *Complicationem encephalitidis cum rhachialgitide* cognoscimus, ex connubio symptomatum istiusmodi morborum, inprimis vero ex dolore occipitis ad cervicem extenso, ex affectione palpebrarum 9), e vocis extinctione, brachiorum torpore, et motibus automaticis. Interim cavendum, ne propagationi inflammationis ad medullam spinalem, ea adscribamus phaenomena, quae sero in encephalo exsudato, ac ad columnam vertebralem defluenti adscribenda sunt. Complicatio encephalitidis cum rhachialgitide.

5. Generatim autem *encephalitidem a rhachialgitide distinguimus*, quod ibi praesertim sensus et exercitium facultatum animi perturbantur, hîc vero maxime motus musculorum, inprimis extremitatum. Nec aetiologiae lumen in diagnosi istiusmodi morborum negligendum est. Encephalitis a rhachialgitide distinguitur.

6. Praeter encephalitidem, rhachialgitis confundi potest cum *inflammatione pharyngis, mediastini posterioris, diaphragmatis, renum* et cum *rheumatismo musculorum dorsi et lumborum* 10), maxime cum *psoitide* 11). Musculorum istiusmodi affectiones a rhachialgitide distinguuntur, quod in illis motus partium laborantium longe magis dolo- Rhachialgitis ab aliis distinguitur morbis.

9) Cfr. C. II. §. VII.

10) Inflammatio partis medullae sacralis cum haemorrhoidibus confundi potest, G. J. Blosfeld *Einig. üb. Witterungs- u. Krankheitsconstit. v. Riga* 1833. *März*, in Hufeland *Journ.* 1834. *St.* 6.

11) P. I. ed. alt. Vol. III. S. 2. C. XXX. §. CV. 8. Trusen *unvermuthet plötzliche Todesfälle u. der. auffallende Sectionsergebnisse*, in Hufeland *Journ.* 1837. *St.* 12. Casus tertius huc pertinet.

lorificus est, quod contra thoracis et abdominis viscera minus in consensum trahuntur, quod anxietas non tanta animadvertitur, et in genere quod morbus adspectum gravem inflammationis medullae spinalis proprium, vix exhibet.

Rh. formae. 7. Rhachialgitis cum symptomatibus admodum multifariis stipetur[12]), cumque inter ea plurima obveniant, quae magis quam febris et dolor spinae in sensus cadunt, e. c. *tremor, convulsiones, tetanus, paralysis*[13]); tirones in arte, symptomata ista terribilia saepe pro morbo primario habere et verum mali focum praetervidere, edocti sumus. Cui errori ut obviam eamus, sicuti varias encephalitidis formas stabilivimus[14]), ita et varias *rhachialgitidis formas* stabiliemus dividendo scilicet *rhachialgitidem*, in *rhachialgicam, tremefacientem, convulsivam*[15]), *tetanicam*[16]) et *paralyticam*. Quarum specierum peculiarem silentio praeterimus descriptionem, cum ea ex generali symptomatum rhachialgitidis enarratione desumi que-

12) §. XII. 1.

13) De his symptomatibus Albers (l. c.) speciatim disseruit.

14) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. III. §. XIV. 2.

15) Schmidt l. c. Heusinger l. citand.

16) Bettazzi in Behrend *Repert.* 1831. *Jul.* p. 127 (spinitis chronica cervicalis cum tetano). Rosenthal in Horn *Archiv.* 1834. *St.* 4. p. 565 (myelitis acuta in tetanum transiens). Richter *Trismus u. Tetanus in Folge v. Entzünd. des R. M.* in *Med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 15. Plitt l. citand. Niese l. c. 9. *Fall.* Lüders (Hufeland *Journ.* 1829. *Bd.* 68. *St.* 4. p. 3 et sq.) tetanum saepe caussam, non effectum myelitidis esse, contendit.

queat, cumque in capitibus de tremore, de epilepsia, de tetano et de paralysi, inflammationis medullae spinalis doctrinam ulterius prosequemur.

8. Sicuti encephalitis [17]) ita et *rhachialgitis, variam* agnoscit *indolem, traumaticam* [18]), *inflammatoriam, rheumaticam* [19]), *gastricam, arthriticam* [20]) et *nervosam,* ne amplius de chronicis inflammationibus, rhachialgiae scrophulosae [21]), syphiliticae [22]), reconditis caussis [23]) loquamur. Sufficiat autem varias istas rhachialgitidis species indicasse, cum modus diagnosin earum construendi, ex doctrina generali morborum systematis nervosi [24]) et medullae spinalis [25]), nec non ex ea rhachialgiae [26]) sponte eluceat. Rh. indoles.

§. XIV.

17) l. c. §. XVI. 7—16.

18) A. M VEHRING *Beobacht. üb. Krankh. des R. M. nach äuss. Verletzung.* in RUST *Mag. Bd.* 22. *H.* 2. p. 263. ROESCH l. c. HORNUNG myelit. traumat. in *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *Bd.* 12. p. 581. ANNAN l. c.

19) J. v. VEHRING *Heilart d. Gicht. Wien* 1832. *Kap.* 2. W. H. BERGER *kurz. Ber. üb. d. im J.* 1834 *im Zürch. Cantonhospit. . . . behandelt. Kr.* in POMMER *schweiz. Ztschr.* 1836. *Bd.* 2. *H.* 2 (spinitis cervicalis rheumatica, frequentius ibi occurrens et valde saeviens). PLITT *ein Fall v. Myelit. rheumat. in d. Form ein. Tetanus mit Opisthoton. auftretend,* in *Allg. med. Ztg.* 1837. *N.* 22. HORNUNG myelit. rheumat. l. c. p. 584.

20) HORNUNG myelit. arthritica. l. c. p. 587.

21) HORNUNG myelitis metastatica. l. c. p. 589.

22) STEGMANN l. c. (vertebrae ex dyscrasia syphilitica tumidae, ut caussa myelitidis).

23) No. 2.

24) P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. IV. 13—21.

25) Cap. I. §. IV.

26) Cap. II. §. VIII. 6.

§. XIV.

P r o g n o s i s.

Prognosis. 1. Rhachialgitis praeter encephalitidis exitus [1]), *resolutionem* videlicet, *hydropem acutum*, *suppurationem*, *alios agnoscit;* quos in *mutata consistentia medullae spinalis* et *meningum* eam ambientium nec non in *extinctione principii vitalis* illi adhaerentis quaerimus.

Resolutio. 2. *Resolutionem rhachialgitidis* expectare licet, si morbus non ex gravi quaedam laesione externa originem trahat, sique mature debita methodo curetur. Excepta enim rhachialgitide traumatica, reliquas morbi illius species, pro febribus rheumaticis, inflammatoriis, gastricis, arthriticis et nervosis habemus, quarum potissima vis medullae spinali et membranis eam involventibus incumbit, quod vel genio morborum regnantium, ob ignotas caussas spinae infenso, vel praedispositioni columnae vertebralis ad morbos, vel noxis, in eam evidenter agentibus adscribimus. Ex quo patet, aliam esse *inflammationis resolutionem*, aliam *febris crisin*. *Inflammationis* resolutio quocunque tempore sub recta medela in aegris caeterum sanis obtinetur, dummodo ea adhuc quatenus inflammatio perstat, ac necdum unum alterumque exituum indicatorum socium adhibeat: alioquin enim res magis ardua est. *Febris* autem sua stadia decurrit atque ad acmen perducta, crisin genio proprio accommodatam plerumque per sudorem, urinam et haemorrhagias experitur. 3.

1) P. II. Vol. I. S. 1. c. III. §. XVII.

3. *Hydrops acutus* ut *exitus* rhachialgitidis ad caput sequens, ut *comes* ad ipsum rhachialgitidis tractatum spectat. Quoties enim rhachialgitis *indolis rheumaticae* est, praesertim si in scrophulosis, utpote systemate lymphatico labefacto instructis, indicat; toties exsudatio serosa, seu seroso-purulenta, aut seroso-cruenta, ex parte inflammata in partes vicinas, morbo etiamsi neque multum provecto, neque omnino vehemente, expectanda. Ingruentem sub curriculo rhachialgitidis exsudationem arguimus: si dolor ex acuto evadat obtusus, si symptomata prius irritationem designantia nunc magis de stupore testentur, sique nova plane phaenomena, affectionem spinae *sub* loco inflammationis designantia, ingruant. Compertum enim habemus, extravasatum quo tenuius, eo minus circa partem inflammatam haerere, sed ob propriam gravitatem potius ad fundum columnae petere, quod sine evolutione novae malorum catervae neutiquam contingere posset. Hydrops acutus.

4. Rhachialgitis traumatica et inflammatoria facillime in *suppurationem* transit, praesertim si dorsum et lumbos aggrediatur. Ea ingruente aegri ex febribus gravissimis convalescere videntur, at vero sub fallaci ista convalescentia vires non solum non redeunt, sed magis magisque franguntur. Hac etenim in *phthisi rhachialgica* aeger febricula, maximis sudoribus stipata, tentatur, de die in diem magis magisque macilentus evadit, cute veluti aliena extremitates inferiores circumdante, Suppuratio.

do-

donec praevia plerumque vesicae urinariae aliarumque partium resolutione, crura prius paralytica, oedematosa fiant, gangraena afficiantur, et miser ad nates undique decubitu erosus, mente usque ad extremum compote, moriatur.

Mutatio consistentiae medullae et extinctio principii vitalis.

5. Cadaverum sectiones docent[2]), *medullam spinalem* per inflammationis processum nunc *indurari*, nunc *emolliri*, nunc *erodi*, ac *meninges* saepissime *incrassari*. Qui rhachialgitidis exitus, cum ocyus serius, vel *contracturis*[3]), vel *tremori*, vel *paralysi* ansam praebeant, horum morborum in doctrina magis magisque illustrabuntur. Hîc vero adhuc de probabili caussa mortis e rhachialgitide, de *extinctione* scilicet *principii vitalis medullae spinali adhaerentis*, quaestio injicienda. Hac enim ex caussa praecipue infantes, rhachialgitide cervicali detenti, saepe mori suspicamur, quorum cadavera inflammationem siccam fere erysipelaceam prope medullam oblongatam exhibent, quique praecipitanter ac praevia magna virium jactura obire solent. Immo posse medullam spinalem sine praevia inflammatione principio vitali spoliari, casus quatuor hominum, qui ex arbore altissima humum cum ceciderint, derepente paralysi correpti fuere, eaque demortui *nil morbosi* in specu vertebrali obtulerunt, docere videntur[4]).

Cae-

2) §. XII. 2.

3) Ut in puella tenera apud T. Constant ex *Gaz. méd. de Par.* 1835. *N.* 5. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Bd.* 9. p. 102. Ollivier l. c. *obs.* 93. 94.

4) I. P. Frank de colum. verteb. in morb. dignit. Opusc. delect. l. c. p. 30.

Caeterum cavendum, ne repentinam in rhachialgitide praesertim cervicali mortem, ibi dynamicae principii vitalis extinctioni adscribamus, ubi obitus caussa in *haemorrhagia specus vertebralis* quaerenda est. Haemorrhagias enim hîc uti in cerebro [5]) ex lento inflammationis processu oriri, ac *apoplexiam spinalem* producere posse, neutiquam dubitamus.

§. XV.

C u r a.

1. Rhachialgitidi medendi vix alias tradere possumus regulas, praeter eas, quae adversus inflammationes in genere [1]) et dolore columnae vertebralis in specie [2]) traditae fuere. Interea duo cum Racchetti [3]) praecipiemus *monita*. Generatim.

2. Quae medullam cervicalem aggreditur inflammatio, saepe tantum producit virium lapsum, ut medicus minus expertus facile ab evacuationibus sanguinis abstineri, et ad usum remediorum vulgo excitantium dictorum confugere possit. Idem timendum foret, si inflammata medulla dorsali, tractoque in consensum corde pulsus fieret debilis, irregularis et intermittens. Quoniam vero istiusmodi debilitatis notae, re ipsa ex inflammatione proficiscuntur, inflammationis autem resolutio aliter quam per methodum antiphlogisticam viriliter administratam obtineri nequeat, clare patet, in hac methodo, nec in excitantium usu, auxilium quaerendum esse. Monitum primum.

3.

5) P. II. ed. alt. Vol. I. S. 1. C. V. §. XXVII. 3.

1) P. I. ed. alt. Vol. I. S. 2. C. I. 2) C. II. §. X. 3) Op. c. p. 390 sq.

Monitum secundum.

3. Verum ne quid nimis! Quamvis enim methodum antiphlogisticam in primo rhachialgitidis limine, tanquam sacram anchoram habeamus; attamen illius usum non indiscriminatim ad sequentia hujus morbi stadia extendendum esse censemus. Quo primum enim rhachialgitis non amplius ut inflammatio simplex, sed jam jam ut *inflammatio extravasato nupta*, occurrit, numquam quidem evacuatio cruenta localis omitti potest; at caute cum venae sectionibus incedendum. Qua de caussa, in morbo provecto, inprimis si evacuatio cruoris localis sine levamine fuerit, viriumque potius produxerit decrementum, indicatio *vasa lymphatica excitandi, ut humorem in specu vertebrali extravasatum absorbeant*, stabilitur. Cui indicationi satis faciunt *vesicatorium* amplum loco affecto superimpositum illiusve protracta suppuratio, porro *calomel*, vel, si diarrhoea obstaret, *unguentum oxydi hydrargyri grisei* lateribus spinae vel extremitatibus illinitum, et *florum arnicae decoctum*. Cum vero praeter indicationem, ut absorbeatur humor extravasatus, et altera praesto sit indicatio, *absorpti* scilicet *humoris eliminationem promovendi*, in rhachialgitide inflammatoria, rheumatica et alia quavis non traumatica, medici est, viam, per quam natura *crisin* absolvere nititur, eruere, nisumque illius sustinere. Quamobrem febre ad maturitatem perducta, si signa critica [4]) *sudorem* annuncient; lenia *diapnoica*, inprimis aliquid *acc-*

ta-

4) P. I. ed. alt. Vol. I. S. 1. §. XVII. 4.

tatis ammoniae liquidae, arnicae decocto jungitur. Annunciata crisi per *urinam*, decoctum vel radicis *ononidis spinosae*, vel stipitum *solani dulcamarae*, propinandum. *Haemorrhagia critica*, ob vanum debilitatis futurae metum, neutiquam cohibenda[5]). Viribus ad criseos opus adimplendum deficientibus, modicae *camphorae* et *subcarbonatis ammoniae* doses, nec non *clysteres* cum *oleo essentiali terebinthinae*[6]) magni faciendae sunt[7]). Caeterum, quod sub tam deterrima rerum positione, aetas aegri bonaque illius constitutio non praestabunt, vix a pharmacis obtinebis: unde quocunque in casu a tumultuaria medendi ratione abstinendum erit[8]).

4.

5) Menstruatione suppressa cucurbitulis cruentis et hirudinibus ad spinae latera reiteratis vicibus applicatis provocata, myelitis periodica sanabatur. FALLOT ex *Journ. complém.* 1828. *Févr.* in FRORIEP *Notiz.* 1828. *Bd.* 20. *N.* 17. Sic et KIENE l. c. (menstrua incompleta et parca erant).

6) ℞. Olei terebinthinae drachmam semis, mellis unciam unam, infusi florum chamomillae uncias sex. M. D. S. Clyster.

7) Vetula, quam supra memoravi (§. XII. 3 (56)), gravissima rhachialgitide mense Jan. 1819 in clinico meo laborans, undecima morbi die cessante derepente dolore columnae vertebralis, in paresin extremitatum inferiorum, cum summa virium jactura et pulsu filiformi incidit. Methodus indicata eam ex orci faucibus traxit, fugata simul paresi extremitatum inferiorum.

8) Vir in rebus medicis laicus contra myelitidem rheumaticam incipientem electricitatem adhibuit: adgravescit morbus extemplo et puer, quatuordecim annos natus, diem supremum obit. MUHRBECK *merkw. Wirk. d. Electricität*

C. phthiseos spinalis.

4. *Phthisin spinalem* sanare non docebimus. Verum tali morbo medico probe noto, aeger saltem id lucri obtinet, quod a tentaminibus therapeuticis inutilibus non excrucietur, quodque unicus scopus cruciatus leniendi et vitam protrahendi, praefigatur. Chirurgorum audacia, limites vix amplius agnoscens, forte loco affecto accurate noto, per *vertebrae terebrationem* [9]) puris effluxum promovere tentabit; quo in casu memores esse juvabit, in morbis medullae spinalis, minus quam in aliis, a vi naturae partes lacessitas resarciendi, expectandum esse.

Caput IV.

De hydrorhachitide.

---

§. XVI.

Definitio. Divisio.

Definitio.

1. Collectio morbosa humoris serosi, purulenti, sanguinolenti in specu vertebrali, medullam spinalem sensim sensimque comprimendo paralysi, anaesthesiae, convulsionibus ansam porrigens, *hydrorhachitis* dicitur [1]). 2.

bei anfang. Myelitis; in Rust *Mag.* 1828. *Bd.* 26. *H.* 3. p. 566.

9) Cfr. C. II. §. X. 2 (2).

1) A Gr. Ὕδωρ, aqua, et ῥάχις spina. Synon. Hydrops

2. Hydrorhachitidem, hydrocephali instar, in *congenitam*, *chronicam*, *acutam* et *accessoriam* dividimus. Divisio.

§. XVII.

De hydrorhachitide congenita.

1. *Hydrorhachitis* cum tumore seroso a vertebris fissis (*spina bifida*) prominente, in foetu per abortum, partum, vivo, demortuo, excluso, dicitur *congenita* [1]). Definitio.

2. Exempla *hydrorhachitidis congenitae* cum *spina bifida* innumerabilia sunt [2]). Scriptores.

3.

spinae dorsi, spinola, hydrocele spinalis. Germ. *Wassersucht des Rückgrates.* Gall. *Hydropisie de l'épine du dos.* Angl. *dropsy of the spine.* Ital. *idro-rachitide.* Pol. *Wodna puchlina stosu pacierzowego.* Ross. Водяная болѣзнь хребетнаго столба.

1) *Hydrorrhachia dehiscens* I. P. Frank l. c. p. 200. 208.

2) Tulpius obs. med. L. III. C. 30. p. 230. T. XI. Hochstaedter diss. de spina bifida. Altorf. 1703. v. Halleri coll. disp. pract. T. VII. P. I. p. 285. Ruysch obs. anat. chir. Obs. 34. fig. 36. obs. 35. 36. Wepfer de puella sine cerebro. Eph. nat. cur. Dec. I. Ann. 3. Obs. 129. p. 222. Salzmann resp. Orth diss. de quibusd. tumorib. tunicatis externis. Argent. 1709. Z. Platner Progr. de spina bifida. Lips. 1734. Morgagni op. c. Epist. XII. XLVIII. 50. Gilg diss. de spina bifida. Vienn. 1754. in Wasserberg fascic. dissert. 3. Leske *Auserl. Abh. aus d. philos. Trans. 3. B.* p. 260. Haller elem. physiol. T. IV. p. 87. Hunck *medic. observ. and inquir. Vol.* 4. p. 40. Lieutaud observ. anatom. medic. Tom. II. obs. 179. p. 341. Sandifort obs. anat. path. L. III. C. I. p. 9. Tab. II. — ejusd. Exercit. ac. L. II. p. 27. — Mus. anat. Vol. I. Sect. 7. p. 304.

N.

N. 15. 16. T. CXIV. B. Vogel *anatom. chir. med. Beobachtungen. Rostock.* 1759. p. 414. Heuermann *verm. Bemerk. u. Unters. d. ausüb. Arzneywiss. Kopenh.* 1765. *I. B.* p. 304. Lecat *traité de l'existence de la nat. et des propr. du fluide des nerfs dans le mouv. musc. Berl.* 1765. p. 52. *Tab. III.* Henkel *neu. med. u. chir. Bemerk. Berl.* 1769. *I. B.* p. 1. Portal *Mém. de l'acad. des sciences. Ann.* 1770. 1771. Oehme diss. de morb. recens nator. chir. Lips. 1773. Germ. *in d. N. Samml. Abh. f. Wundärzte.* 3. *St.* p. 79. Büttner op. c. (v. P. II. Vol. I. Sect. 1. C. IV. §. XX. 2 (16)). Mauchart Eph. nat. cur. cent. IX. Obs. 38. p. 94. J. A. Murray pr. spinae bifid. ex mala oss. conformat. initia. Goett. 1779. Recus. in ejusd. oper. Vol. II. p. 195. Mohrenheim *Beobacht. versch. chir. Vorfälle. Wien.* 1780. 1. *B.* p. 172. *Tab. II. fig. I. N.* 2. Camper *üb. d. Natur, u. Ursachen verschied. Wassersuchten.* In *Abh. f. pr. A. XVI. B.* p. 446. Greeve *Beob. ein. beträchtl. Spaltung d. Rückgr. ib. VIII. Bd.* p. 584. Acrel *Schwed. Abh. X. B.* p. 294. Hull *Mem. of the soc. of Manchest. Vol. V. par.* 2. p. 495. I. P. Frank epit. de cur. homin. morb. L. VI. P. I. W. J. Cappel de spin. bifida. Helmst. 1793. Loeffler *vermischte Schrift. Stend.* 1801. p. 380. Voigtel op. c. I. B. p. 319 sq. Oberteuffer, Starck *N. Arch.* 2. *B.* p. 654. *N.* 16. Richter *Anfangsgr. d. Wundarz.* 3. *Bd.* p. 239. Sachtleben *Klinik d. Wassersucht. Danzig* 1795. p. 472. Posewitz *Journ. f. Med. Chir. u. Geburtsh. I. St.* p. 176. Henry *Journal de médecine. T. XII.* p. 138. Fleischmann de vitiis congen. circa thorac. et abdom. Erlang. 1816. Meckel *Handbuch d. pathol. Anatomie. I. B.* p. 356. Astley Cooper *some observations on spina bifida* v. *Med. chir. Trans. Vol. II.* p. 324. Horn *Archiv f. med. Erfahr.* 1816. 3. *H.* p. 447. Hufeland *J.* 1817. 6. *St.* p. 80. Otto *seltene Beobachtungen zur Anatomie, Physiologie und Pathologie gehörig. Bresl.* 1816. *Zweite Samml. Berlin* 1824. Bacchetti op. c. p. 391. C. F. A. Neuendorf diss.

diss. de spinae bif. cur. radicali. Berol. 1820. GILTERMANN *Beschreib. ein. sehr beträchtl. Sp. bif.*, in *Rhein. Jahrb. Bd.* 5. *St.* 1. p. 41. *Ein merkwürd. Beitr. zur Kenntniss d. Sp. bif.* in FRORIEP *Notiz. Bd.* 13. *N.* 286. p. 345. *Bd.* 14. *N.* 13. p. 206. *N.* 14. p. 218. E. JUKES *v. ein. sonderbar gespalt. Rückgr. bei ein. 20jähr. Mädchen*, in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1822. *März, Apr.* p. 345. J. LINDSAY *Fall v. gespalt. Rückgr. b. ein. 13jähr.*, ex *Lond. med. reposit.* 1825. *Febr.* in GERS. *u.* J. l. c. 1826. *M. Apr.* p. 304. C. A. MAISONABLE *journ. de clin.* 1826. v. FRORIEP *Notiz. Bd.* 14. p. 248 et 293. A. W. IVES *Fall v. gespalt. Rückgr.*, ex *N. York med. and phys. journ. T.* 4. p. 321. in GERSON *u.* J. l. c. 1826. *Novbr. Decbr.* p. 438. *Merkw. Fall v. Sp. bif.* in HORN *Archiv* 1826. *Jan. Febr.* p. 170. H. G. POTTHOF diss. descript. cas. rariss. sp. bif. totalem et colum. vertebr. antrors. insigniter curvat. exhib. Ber. 1827. A. BURDACH sp. bif., in *Ztschr. f. Nat.- u. Heilk. Dresd.* 1827. *Bd.* 5. *St.* 2. p. 293. F. L. PROBART *Heil. ein. gespalt. Rgr. durch Einstich* ex *The Lancet Vol.* 11. p. 800. in GERSON *u.* J. l. c. 1827. *Jul. Aug.* p. 91. Idem *Ein neuer Fall v. Heil. d. Sp. bif. durch wiederholte Punction*, ex *Med.-chir. rew.* in FRORIEP *Notiz.* 1828. *Bd.* 20. *N.* 18. *Ein Fall v. R. M.-Wassersucht u. andern Missbild. ein. neugeb. Kind.* ib. *Bd.* 22. *N.* 11. SCHNUR *Sp. bif. an ein. neugeb. Kinde*, in SIEBOLD *Journ.* 1828. *Bd.* 7. *St.* 3. p. 997. WARDROP *Fall ein. Punction d. gespalt. Rückgr.*, ex *The Lancet* 1827. *T.* 13. p. 308. in GERSON *u.* J. l. c. 1828. *März. Apr.* p. 538. MARGA *u.* GEOFFROY-ST. HILAIRE, Notophorus, in HECKER *lit. Annal.* 1828. *Maj.* CHALMER *durch Spin. bif. d. Kindes erschwerte Geb.* ex *The Lancet* 1828. *Bd.* 14. p. 698. in HORN *Archiv.* 1828. *St.* 5. SIEBOLD *Beschreib. u. Abbildg. missgebild. Früchte*, in ejusd. *Journ.* 1828. *Bd.* 8. *St.* 2. p. 449. BOGETTI *Heil. ein. gespalt. Rückgr. durch d. Punction*, ex *the Lond. med. gaz.* 1827. *Debr.* in GERSON *u.* J. l. c. 1828. *Bd.* 16. *Sptbr. Octbr.* D'OUTREPONT *spin. bif.* (duo cas.), in *Gemeins. D. Ztschr. f. Geburtsk.* 1829. *Bd.* 4. *H.* 4. p. 562. Idem in *N. Ztschr. f. Geburtsk.* 1834. *Bd.* 2. *H.* 2. p. 185. SPÖNDLI in *Ver-*

Verhandl. d. verein. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Jahrg. 1828. *Hälfte* 2. *Zürich* 1829. C. Griesselich spin. bif. in Rust *Mag.* 1831. *Bd.* 35. *H.* 2. p. 217. *N.* 11. J. Klein sp. bif. in *Med. Jahrbb. d. Oesterr. Staat. Neueste Folge. Bd.* 1. *St.* 4. p. 126. Logan spin. bif. in Froriep *Notiz.* 1832. *Bd.* 33. *N.* 22. Hankel *sp. bif. mit andern Bildungsfehlern,* in *Med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 15. C. F. Bellingeri *anat.-physiol. Untersuch. üb. d. Rückenmark u. s. Nerven, übers. v.* H. Kaulla. *Stuttg.* 1833. W. J. Clement *ein Fall v. sp. bif., bei welchem die Punction d. Geschwulst ... tödlich ablief,* ex *Obs. in surg. and pathol. Lond.* p. 161. in Froriep *Notiz. Bd.* 36. *N.* 17. p. 163. J. Dawson *Fall v. Sp. bif. b. ein. Erwachs.,* ex *Transact. of the prov. med. and surg. assoc. Lond.* 1833. *Vol. I.* in Behrend *allg. Repert. d. ausl. Journalistik.* 1833. *IV. H.* 12. p. 214. *Med. Ztg. d. Ausland. Berl.* 1833. *N.* 68. Froriep *Notiz. Bd.* 40. *N.* 15. p. 233. et Müller *Archiv.* 1834. *H.* 2. Schneider *Spalt. d. Rückgr.* in Clarus *u.* Radius *Beiträge.* 1834. *Bd.* 1. *H.* 2. p. 254. J. Schmidt *sp. bif. u. Folg. ihr. Punctur,* in Hufeland *Journ.* 1834. *Jun.* p. 71. P. Newbigging *probat. essay on spina bif. Edinb.* 1834. Lediberdère *Fall v. Sp. bif.* ex *Archiv. gén.* 1834. *Juill.* in Schmidt *Jahrbb.* 1835. *Bd.* 5. p. 204. Ph. Dorpp hydrorhachitis, in *Notiz. üb. d. K. Erziehungsh. zu St. Petersb.* in *Med. pract. Abh.* etc. *Petersb.* 1835. *Bd.* 1. Verheylewegen *angebor. Hydrocephal. mit Sp. bif.* ex *Annal. de méd. belge* 1835. *févr.* in Schmidt *Jahrbb.* 1836. *Suppb.* 1. p. 339. Cramer *Sp. bif. mit Klumpfüss. vergesellsch.* in Casper *Wochenschr.* 1836. *N.* 12. Rognetta *üb. d. chir. Behandl. d. einfach. Sp. bif.* ex *Bull. thérap. T.* 8. *L.* 8. in Schmidt *Jahrbb.* 1837. *Bd.* 14. p. 199. Seeger *pathol.-anat. Unters. ein. Sp. bif.* in *Heidelb. med. Annal.* 1836. *Bd.* 2. *H.* 1. Steinrück *Sp. bif. bei ein. Erwachsenen,* in Casper *Wochenschr.* 1836. *N.* 51. C. Skinner *Fall v. Sp. bif.* ex *Americ. journ. of the med. sc.* 1836. *Novbr. N.* 27. p. 100. in Dieffenbach *Ztschr.* 1837. *Bd.* 4. p. 534.

W.

3. *Symptomata* hydrorhachitidis congenitae bifaria sunt, alia scilicet, quae ad *ipsam spinam*, alia, quae ad *reliquas corporis partes* animadvertuntur. Illa pro varia spinae bifidae sede varia sunt. Generatim huc spectant: debilitas, emaciatio, paralysis extremitatum plerumque inferiorum, saepe intortarum, quandoque exulceratarum [3]); impotentia ubera, ut decet, sugendi, resolutio sphincterum vesicae urinariae et intestini recti, respiratio stertorosa [4]), anaesthesia, convulsiones [5]). Ad ipsam quod attinet spinam, *tumor* conspicitur formae nunc globosae, bilobatae [6]), nunc piriformis, quandoque basi amplâ instructus [7]), quandoque pedunculo tenui adhaerens, magnitudinis a nuce juglandis, usque ad duos pugnos, interdum sub inspiratione tumens, sub exspiratione subsidens [8]). Eo explorato saepe spina divisa et ve- Descriptio.

H2 luti

W. Fisher üb. *Sp. bif.* ex *l'institut.* 1837. *Juill.* in Froriep *Notiz.* 1837. *Bd.* 3. *N.* 5. p. 79. et Schmidt *Jahrbb.* 1838. *Bd.* 17. *H.* 2. p. 195. Wittzak Sp. bif. connata, in *Med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 49. p. 246. Reder üb. *Hydrorhachis. Inauguralabh. Würzb.* 1838. — v. etiam Commerc. Lit. Norimb. Ann. 1741. hebd. 21. N. 1. Miscel. nat. Cur. Dec. I. Ann. I. Obs. 7. p. 26. Ann. III. Obs. 129. Dec. II. Ann. I. Obs. 158. p. 263. Ann. VI. Obs. 38. p. 143.

3) Treu l. c. p. 412.

4) Lieutaud Synops. univ. pr. med. T. I. p. 560.

5) Sauvages op. c. T. II. p. m. 497.

6) Exemplum enarratur a Dr. Pnewberton in *the Edinb. med. and surgic. journ.* 1821. *July. N.* 68.

7) Ut in monstro, a Chalmer l. c. descripto.

8) *Journal de médecine et chirurgie. T. XXIX.* 7. 140. De quo phaenomeno Ollivier (l. c. p. 40 sq.) docte disserit,

luti duplex persentitur. Tumor haud raro integumentis communibus [9]), nunc extenuatis [10]) (et ita quidem ut serum transluceat [11])), nunc crassis [12]), cooperitur. Aliàs integumenta communia deficiunt et dura mater in propatulo est [13]). Quod sine vertebrarum defectu haud contingere posse, intelligitur. Triplex autem vertebrarum ille defectus est [14]). Nunc enim 1° tota vertebra ita fissa est, ut corpus illius duas partes laterales exhibeat, — nunc 2° arcus vel imperfecte evoluti sunt, vel 3° inter se invicem saltem non conveniunt. *Prima sipnae fissae species*, a TULPIO [15]), WEPFERO [16]), SALZMANNO [17]), CAMERARIO [18]), TH. ZWIN-

monens, tumorem sub *exspiratione* tumere et vice versa. SEEGER l. c. „*die Geschwulst hob sich bei starker Exspiration . . . u. senkte sich bei Inspiration.*"

9) OLLIVIER l. c. p. 187.

10) MECKEL l. c. p. 337. „*quand elle (la tumeur) a une certaine grosseur, les tégumens sont ordinairement amincis.*" OLLIVIER l. c. p. 184.

11) MORGAGNI l. c. Epist. XII. Art. 8.

12) HOCHSTAEDTER l. c. §. 67.

13) HENRY l. c. CAMPER rem ita semper se habere credidit (Diss. de hydr. in diss. X. Vol. II. p. 416.)

14) FLEISCHMANN l. c. p. 11.

15) Fissura omnium vertebrarum lumbalium solum peritonaeo cooperiebatur.

16) Columna vertebralis ita fissa erat, ut omnia viscera, renibus non exceptis, in conspectum venirent.

17) Vacuum in tertia vertebra lumbali detexit.

18) Pollicem proprium per columnam vertebralem eo usque, quousque peritonaeum id permittebat, cavitati abdominis introduxit.

Zwingero [19]) et Fleischmanno [20]) descripta, rarissime observatur [21]). *Secunda species*, cujus exempla retulerunt Greewe [22]), Morgagni [23]), Huld et Gilg [24]), Mauchart [25]), Henry et Apinus [26]), Wenzel [27]), Otto [28]), frequentius occurrit. Frequentissima omnium *tertia* est *species*, ut ex observationibus Ruyschii [29]), Acrelii [30]), aliorumque multorum [31]) elucet. *Sedes seri* varia est.

19) Corpora vertebrarum lumbalium divisa. Eph. N. C. cent. 7. obs. 29.

20) Corpora vertebrae ultimae dorsalis et primae lumbalis, laminam tenacem cartilagineam exhibebant.

21) Meckel l. c. p. 358.

22) Processus vertebrarum quotquot sunt in ligamentum osseum confluentes vidit, per quod tamen nervi spinales transibant.

23) Partes inferiores vertebrarum lumbalium usque ad corpus depressas destructas reperit.

24) Vertebrae lumbales plane ad latera conjectae erant.

25) Processus et arcus in ambabus vertebris fissis desiderabantur.

26) Apud Hochstaedter l. c. processus transversi fere omnino desiderabantur, et nec vestigium partium posteriorum vertebrarum aderat.

27) l. c. p. 367 (37) et obs. 56. Defectus omnium arcuum vertebrarum ossis sacri.

28) „*An dem Skelette eines 4jähr. Kindes ist von dem* 11. *Rückenwirbel nur die rechte Hälfte vorhanden u. zwischen dem* 10. *u.* 11. *gleich einem Keile eingeschoben.*" l. c. *Berlin* 1824. 1. *Absch. VI.*

29) Arcus inter se solum trium linearum spatium relinquebant.

30) Quamvis tumor pugnum adaequaret; tamen vertebra parvum foramen exhibebat.

est. Plerumque liquor extravasatus, aliquando pondus librae superans [32]), inter membranam vascularem medullae et arachnoideam [33]), rarissime inter duram matrem et vertebras [34]), invenitur. Indoles istiusmodi humoris est serosa, subcruenta, purulenta [35]). Illius *analysis chemica* Bostokio [36]) et Marceto [37]) debetur [38]). Medulla spinalis ipsa in loco, fissurae vertebrarum respondente, nunc plane deficit, nunc in substantiam aqueam soluta est, nunc tenuis, mollis, vel hydatidibus obsessa invenitur [39]). Verum monentibus Ruysch [40]), Cam-

per

31) Isenflamm in *Archiv. gén. de méd. T.* 4. p. 299 (arcus posterior atlantis plane divisus).

32) Siebold *chir. Tagebuch. N.* 59. Jukes in *Lond. med. and phys. journ.* 1822. *Febr. Hamb. Mag.* 1822. *März. Apr.* p. 345. Rognetta l. c. p. 200 (3).

33) Henry, Acrel, Meckel l. c. p. 363. Wenzel l. c. p. 363 (4).

34) Vrolik l. c. Casum similem retulit Lechel in Misc. N. C. Dec. 2. ann. 2. (1682).

35) Henry l. c. Schmidt l. c. („*eiterartige Jauche*"). Lediberdère l. c.

36) *The Edinb. med. and surg. Jour. Vol.* 2. 1806 (continet aquae 97,8; muriatis sodae 1,0: albuminis 0,5; muci 0,5; et gelatinae 0,2).

37) Schweiger *Journ. d. Chem.* 17. *B.* 1. *H.* p. 28.

38) Nec non Lassaignio. *Journ. de chémie méd.* 1822. *Juin*, et apud Ollivier l. c. p. 194.

39) Ruysch Obs. C. 34. Greewe *Abh. f. pr. Aerzte.* 8. *B.* p. 589. Heuermann *med. Bemerk. I. Th.* p. 304. Acrel *Schwed. Abh.* 10. *B.* p. 291. Sandifort mus. anat. Vol. I. p. 234. Schmidt l. c. („*das R. M. war ganz zerstört*"). Hofer in C. l. cit. (tota medulla molem albam, lacteam exhibebat).

PER[41]) et MECKEL[42]), corruptio medullae spinalis saepe nonnisi apparens est[43]); enim vero involucra illius dum a sero inter ea collecto extenduntur[44]), sequi necessario jure debet, ut etiam origines nervorum a se invicem distrahantur ac lacerati appareant[45]). Nervorum hujusmodi plurimi fasciculi superficiei internae tumoris adhaerere visi sunt[46]). Inter omnes autem *spinae regiones* nulla saepius finditur, quam *lumbalis*[47]), circa

40) l. c. p. 38. 41) l. c. p. 416. 42) l. c. p. 366.

43) WARDROP, HANKEL, SEEGER ll. cc. (medulla incolumis).

44) Et longiora fiunt; e. g. in casu memorabili a J. DAWSON (l. c.) allato membranae medullae spinalis ex apertura inferiori ossis coccygis procedebant (nisi hernia fuerit durae matris medullae spinalis).

45) „*Das Rückenmark war ganz zerstört u. nur noch die Ursprünge der Nerven zu sehen; die Rückenmarkshäute ungemein verdickt.*" J. SCHMIDT l. c.

46) LE CAT l. c. p. 52. Tab. cit.

47) Inter 20. spinae bifidae casus, undecies malum ad vertebras lumbales invenit OBERTEUFFER (l. c.). Similes observationes obveniunt apud TULPIUM l. c. p. 230. RUYSCH l. c. p. 45. BURG. Eph. nat. cur. Dec. II. a. 6. p. 138. PORTAL *mém. de l'acad. des scienc.* 1770. p. 481. LECHET Eph. nat. cur. Dec. II. An. 2. p. 363. HEUERMANN l. c. LINK Act. nat. cur. Vol. I. p. 128. APINUS l. c. p. 487. SPIELENBERGER Eph. nat. cur. Dec. I. a. 3. p. 151. RICHARD ROUX *Journ. de méd. Vol.* 29. p. 140. CAMPER diss. X. p. 412. STALPAART VAN DER WIEL obs. chir. cent. II. obs. 34. p. 368. MOHRENHEIM l. c. p. 172. CAVALLINI, ORTESCHI *Giorn. di med. Vol.* 8. p. 281. HUTCHINSON *new Lond. med. journ.* 1792. *Vol.* 1. p. 338. MORGAGNI Ep. XII. TREU N. Act. Nat. Cur. T. II. p. 391. SCHRADER obs. med. Dec. II. obs. 2. STOLL v. POSEWITZ l. c. MAUCHART Eph. Nat.

circa cujus phaenomeni caussam plures exstant hypotheses[48]). Sequitur regio *dorsalis*[49]), plerumque tamen simul cum spina bifida lumbali[50]). Posse enim spinam *plurimis in locis simul*[51]), aut *totam*[52]) findi, multis confirmatur observationibus. Praeter locum fissum, cavum columnae vertebralis quandoque ultra limites extenditur[53]), quod et de ipsa medulla spinali valet[54]). Rarius spina so-

cur. cent. IX. X. obs. 38. Rutty *Philos. Trans.* N. 113. 366. Budgen ib. Henkel *Neue Bemerk. Erste Samml. I.* p. 1—10. Salzmann l. c. §. 3. Camerarius l. c. §. 4. Bruner Eph. nat. cur. Dec. III. a. I. obs. 152. Cramer l. c.

48) Busser de hydrope. p. 29. Meckel l. c. p. 368 sq.

49) Septies vidit Oberteuffer l. c. p. 654.

50) Heuermann l. c. p. 304. quatuor vertebras superiores lumbales et duas vertebras dorsales inferiores scissas invenit l. c. p. 304. Greewe vertebras omnes lumbales in medio sejunctas detexit.

51) Bidloos exercit. anat. chir. Dec. II. p. 191. Tab. 3 et 4. Platner Inst. chir. §. 727. not. 2. Ruysch Thes. anat. N. 8. Kerkring Specileg. anat. Tab. 9. Hast apud Rosenstein *Kinderarzt.* 5. *Aufl.* p. 62. J. Klein in *Oesterr. med. Jahrb.* 1829. *Bd.* 1. *St.* 4. p. 126.

52) Huin *mém. de l'acad. de Dijon. Vol.* 2. Fiblitz in Richter *chir. Biblioth. Bd.* 9. p. 185. Potthof l. c. (exemplar, prae ceteris memorabile, in Museo Berolinensi conservatur). Marca et Geoffroy-St. Hilaire l. c. (a vertebra colli quarta usque ad os sacrum spina fissa).

53) Acrel l. c. p. 291.

54) Morgagni Epist. XII. §. ult. Treu Comment. cit. Norimb. 1741. Apinus, Hochstaedter l. c, Hutchinson *New Lond. med. Jour. Vol. I.* p. 338. Grashuis l. c. Meckel l. c. p. 354. Cfr. Ollivier l. c. p. 176. 177. observationem a Beclard et plures proprias addens.

solum ad *collum* finditur [55]), rarissime ad *os sacrum* [56]). Huc quoque evolutio massarum abnormium ad os sacrum observatarum spectare videtur [57]). Praeterea spina bifida cum aliis vitiis con-

55) Viderunt OBERTEUFFER l. c. p. 654. CAMPER l. c. p. 412. RUYSCH l. c. p. 45. SNIP, SWAGERMAN v. PORTAL l. c. p. 36. WENZEL l. c. 54. *Beobacht.* p. 362. OLLIVIER l. c. p. 147 et 185. CHALMER l. c. (a tertia colli vertebra ad primam dorsalem usque). GHIDELLA l. citando p. 225 (tumor in regione vertebrae sextae cervicalis). KLEIN l. c. (prima et secunda colli vertebra fissae una cum apertura in osse occipitis et tumore, portionem cerebri et medullam oblongatam includente).

56) Tamen observarunt ad infimam ossis sacri partem RUYSCH l. c. Obs. 35., CAMPER l. c. p. 412. et CH. VROLIK *mém. sur quelq. sujets intéressans d'anat. et de phys., trad. du Holland. par* FALLOT. *Amsterd.* 1822. p. 76. Ad medium illius ossis cum hydrocephalo tumorem observavit MEYER (Eph. N. Cur. Vol. I. Obs. 127) reliquis vertebris illaesis. VOISIN in SEDILLOT *rec. périod. T.* 21. p. 357. WENZELII (l. c. p. 363) verba: „*Am häufigsten kommt dieser Bildungsfehler ... am Kreuzbeine .. vor,*" experientiae non conveniunt.

57) SAXTORPH (Collect. soc. Hafn. T. II. N. 4. p. 25) in foetu femineo inter crura saccum enormem quatuor libras seri et hydatides continentem, os sacrum retrorsum et anum antrorsum pellentem invenit. GEMMIL (*medical Essays Vol. II.* p. 1. *N.* 37. p. 361) similem saccum sarcomatosum detexit. BUXTORFF (Act. Helv. T. VII. p. 103—11) deficientibus osse sacro et coccygis, saccum ab ultimis vertebris lumbalibus pendentem vidit. SCHMIDT (*Sonderbare angeborne Misbild. eines Kind. weibl. Geschlechtes* in HUFELAND *Jour. 4. B.* 3. *H. St.* 9), absente osse sacro corpus hydatiforme a coxis pendens, descripsit. MECKEL (l. c. p. 372) columna vertebrali ceterum rite constituta,

conformationis facile societatem init, e. c. cum hernia umbilicali [58]), cum vitiis intestinorum [59]), cum fissura [60]) vesicae urinariae [61]), cum atresia ani [62]), et defectu renis et testiculi unius [63]), cum imperforatione ani et fissura penis et scroti [64]), cum atresia ani et inversione viscerum thoracis et abdominis [65]), cum vitio intestini ilei, cujus finis membrum virile mentiebatur, ex quo urinae loco alvus excernebatur [66]), cum defectu multorum organorum [67]), cum appendice intestinorum

et

ad finem ossis sacri, saccum, ex dura matre constantem, conspexit. Loeffler (*vermischte Schrift. Stend.* 1801. p. 380) fungum medullarem in osse sacro cum spina bifida; Mombert (Siebold *Journ.* 1831. *Bd.* 10. *St.* 3. p. 529) talem fungum in ossibus sacro et coccygeo. Wenzel l. c. 56. *Beob.* p. 368.

58) Voisin *Jour. de méd. T. XXI.* p. 57. Revolat ib. *T. XXVII.* p. 373. Sandifort obs. anat. pr. T. 3. p. 1—41. Preuss Eph. N. Cur. Vol. VIII. Opp. p. 128. Meckel l. c. p. 679. Siebold l. c.

59) Voisin et Revolat. Renum et uretherum: Hankel l. c.

60) Et extraversione ut in casu a Fielitz l. c., relato. Revolat l. c. p. 370.

61) Voisin, Delfini *opusc. scelti di Milano. T. VI.* p. 21—23.

62) Siebold l. c.

63) Albrecht Eph. nat. cur. Dec. II. ann. I. obs. 83.

64) Oelsner med. siles. sat. obs. X. sp. I.

65) Lamarc in Roux *Jour. de méd. T. XXXIII.* p. 516.

66) I. A. Loebenwein de monstrosa genitalium difformitate commentatio. v. *Mém. de l'Ac. Imp. des Sc. de St. Petersb. T. VI.* 1817.

67) Daniel *Samml. med. Gutachten.* p. 276. C. J. M. Langenbeck *n. Bibl. f. d. Chir.* 1827. *Bd.* 4. *St.* 3. p. 481.

et perforatione septi cordis [68]), nec non hydrocephalo [69]) et talipedibus varis ac valgis [70]).

4. Spinae bifidae *caussa* locata est in laesione [71]) aut situ insolito [72]) foetus in sinu matris, in vitiis uteri [73]), in partu difficili [74]), in sero ex en- Caussae.

N. 3 (defectus uteri, tubar. Fallop. et ovariornm). Siebold l. c. (defectus partium genitalium externarum, prostatae, vesicularum seminalium, organorum urinalium etc.). Spöndli l. c. (plur. costar. defectus). Hankel l. c. J. Sachero in Behrend *Journ.* 1830. *H.* 11. p. 258 (monstro, de quo et infra, genitalia anusque deficiebant).

68) Sandifort et Meckel l. c. p. 580.

69) Piderit *med. Beobachtg. Cassel* 1805 (spina bifida, ab ultimis vertebris lumbalibus ad os coccygis usque, cum hydrocephalo). Clutterbeuk in *The Lond. med. Repository. Edit. by* Uwins. 1820. *Vol.* 13. *N.* 73. Burdach l. c. J. Dawson contendit (l. c.), hydrocephalum rarissime sine hydrorhachitide concomitante, hanc autem nunquam sine illo esse. Verheylewegen l. c. Seeger l. c. et alii; qui casus omnes adversus Oberteuffer (Stark *n. Archiv f. d. Gbsh.* 1801), hanc complicationem nunquam se vidisse, asserentem, testantur.

70) Cramer, Hankel ll. cc.

71) Lib. Hippocraticus de genitura, C. 8. ed. Lind. T. I. p. 132. sic habet: „Ac vero oblaesum in utero puerum, sentio aut contusum ex matris uterum gestantis plaga, aut ejusdem lapsu, aut alio quopiam violento affectu matri accidente, vitiatum esse. Qua vero parte mater plagas acceperit, ea puer oblaeditur.“

72) Heuermann l. c. p. 308. Orth diss. de tumor. quibusdam tunicat. v. Halleri coll. disp. chir. T. 5. p. 420.

73) Hippocrates eod. loc. (c. 9) ait: „Quum in utero juxta locum, in quo oblaesus est foetus, angustia fuerit; necesse est corpus, quod in angustia movetur, vitiari juxta illum locum.“

encephalo, ventriculo scilicet quarto cerebri, ad spinam, vel inter membranas[75]), vel per peculiarem canalem in medio medullae positum[76]), defluente[77]), in aquis vertebras distendentibus[78]) et

74) MAURIT. HOFFMANN Eph. nat. cur. Dec. II. Ann. 5. obs. 208. ORTH l. c.

75) MORGAGNI Epist. XII. 12.

76) De hac antiqua GALENI (de HIPPOCRAT. et PLATON. decret. Lib. VII. C. 4. p. 276), COLUMBI et STEPHANI opinione lege PORTAL (l. c.) et RACCHETTI (l. c. p. 132—139), qui canalem istum, saltem ad cervicis initium minime negare audet; contra GALL (*Anat. et physiol. du syst. nerv. Sect.* 2. p. 51). MORGAGNI et multi alii post eum in medullae spinalis medio, saepissime in cadaveribus puerorum cum spina bifida aut hydrocephalo, canalem detexerunt. A. NONAT (*Archiv. gén. de méd.* 1838. *Mars.* v. FRORIEP *Notiz.* 1839. *Bd.* 9. *N.* 1. p. 12—16) exemplum luculentissimum refert, quod, canalem istam serosam in dubium vocare, vetat. Ex factis allatis concludit autor p. 15.: „*der bei Erwachsenen gefundene Canal in der Mitte des Rückenmarks ist gewöhnlich das Produkt eines pathologischen Processes... Die Ernährung, unter dem Einflusse dieses krankhaften Processes kann aber eine rückschreitende Bewegung machen u. so die verschiedenen Zustände wieder darstellen, welche das Rückenmark bei seiner Fötalentwickelung hindurchgeht.*“ Cfr. OLLIVIER l. c. p. 178.

77) Jam HIPPOCRATES dixerat (de locis in homine et libello de glandulis): „fluit a cerebro humor per aures, oculos, palatum, in guttur et gulam, *per venas in medullam spinalem.*“ Legantur de hoc argumento: SWIETEN comment. T. I. p. 273. GILG l. c. p. 17. HAHN Praelect. pathol. T. III. p. 645. PORTAL l. c. SAUVAGES nosol. method. T. II. p. m. 497. et GENGA (*Anatomia cerusica* p. 284). Ex illius observatione constat, tumorem capitis hydroce-

et quidem inprimis ad tergum, quatenus ibi minor, quam a lateribus resistentia impositorum musculorum et tendinum est[79]), in mala ossium conformatione vitio venereo aut rhachitico adscribenda[80]), interdumque ex animi pathematibus matrem gravidam excruciantibus repetenda[81]), in nisu formativo abnormi[82]) et in asthenia virtutis vitalis, utpote quae opus nutritionis, et officium vasorum lymphaticorum dirigit[83]). Quaevis istiusmodi opinionum pro re nata a veritate haud aliena esse videtur et certe una alteram haud excludit. Generatim tamen maxime MURRAYO adhaeremus, processum inflammatorium et hîc non excludente[84]).

5. Non omne columnae vertebralis in foetu vitium pro spina bifida et hydrorhachitide illico de- **Diagnosis.**

phalici subsedisse, cum ex aperto ad os coccygis tumore aqua deflueret, seu ichor pallidus.

78) RUYSCH obs. med. chir. C. 34. p. 45. CAMPER l. c. p. 112.

79) MORGAGNI Epist. XII. 9.

80) ANDREAS MURRAY l. c. p. 195 (Docuit non esse hic solum cartilaginum defectum, quibus apophyses spinales cum vertebris cohaerent, sed laterales vertebrae ramos osseos esse vel valde imperfectos et malae directionis, vel deesse plane cum ipsis apophysibus obliquis et transversis). Binarum prolium, cum spina bifida, ab eadem matre natarum, tertiae vero ex rhachitide tandem demortuae exemplum refert MICHAELIS (RICHTERS *Bibl.* 6. *B.* p. 134).

81) LOBENWEINI casus id docere videtur l. c.

82) FLEISCHMANN l. c. p. 12.

83) RACCHETTI l. c. p. 414—416.

84) P. II. edit. alter. Vol. I. S. I. C. IV. §. XX. 4.

declarandum est. Enim vero praeter illud, de quo agitur, columna vertebralis et aliis haud paucis subjicitur *vitiis conformationis*. Spectant huc *medullae spinalis defectus*[85]), plerumque[86]), at non necessario[87]), cerebri defectui junctus, quandoque

85) MECKEL l. c. p. 209. 221. 348. COPELAND l. c. p. 8 (partis medullae inferioris defectus). OLLIVIER l. c. p. 134. VERHEYLEWEGEN l. c. („*Rückenmark fehlte gänzlich*"). NICHOLSON diss. de monstro humano sine trunco nato. Berol. 1837. Germ. in MÜLLER *Archiv. f. Anat.* 1837. *Bd.* 3.

86) SÜE *üb. d. Vitalität* p. 7. BUSCH *Beschr. zweier merkw. Missgeburt. Marb.* 1803. WENZEL l. c. p. 363. OLLIVIER l. c. multis exemplis allatis (p. 136 sq.), ait (p. 143): „*l'amyélie est concomitante de celle du cerveau. Constamment ce dernier organe manque quand la moëlle épinière n'existe pas, tandis que cette dernière peut exister sans qu'il y ait la moindre trace de cerveau.*" Porro: K. F. BURDACH in *Med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 47 (defectus spinae vertebralis acephali). ESCHRICHT *Gesichtsverdoppelung mit Mangel an Gehirn u. R. M.* in MÜLLER *Archiv f. d. Anat.* 1834. *H.* 3. p. 268—272 („*die Schädeldecke u. die ganze hintere Wand d. Wirbelsäule fehlen; weder vom Gehirne, noch vom Rückenmarke die geringste Spur*"). A. Y. NICOL et R. D. ARNOLD *Missgeb. ohne Gehirn u. R. M.* ex *The Lancet* 1837. *Novbr.* 4. *N.* 740, in *Neue Ztschr. f. Geburtsk.* 1839. *Bd.* 7. *H.* 2. p. 309. SVITZER *Nachr. v. ein. weibl. Hemicephal., bei welchem ein Theil d. Unterleibseingeweide auf d. Rücken in einem Sacke zwischen dem Kopf u. Rgr. lag*; in MÜLLER *Archiv.* 1839. *H.* 1. p. 35 („..*mangelten Gehirn u. R. M. ganz u. gar.*" p. 38). Cfr. P. II. Sect. I. l. c. 6 (62).

87) Posse enim deficiente cerebro medullam spinalem omnino evolvi probant PROCHASKA ann. acad. f. 111. N. I et III. WEPFER Eph. nat. cur. Dec. I. Ann. 3. Obs. 206. MOH-

doque licet rarissime cum columnae vertebralis evolutione perfecta[88]), illius *fissura*[89]), *abnormis latitudo*[90]), *excavatio*[91]), *situs extra specum vertebra-*

RENHEIM *Wiener Beitr.* 2. *Th.* p. 314. MECKEL l. c. p. 549. A. SPESSA ex *Gaz. méd.* 1833. *Janv.* in BEHREND *Journ.* 1833. *N.* 3. p. 216 (in monstro vivente encephalon et medulla oblongata deerant, medulla spinalis tenuior aderat). Docet PROCHASKA, quod si loco cerebri massa informis obveniat, medulla spinalis cum ea non semper cohaeret, et, e. c., circa tertiam vertebram cervicalem incipit. Cfr. OLLIVIER l. c. p. 144 sq.

88) MERY *Mém. de l'ac. des sc.* 1704. p. 129. ANGELIN *Jour. de méd. T.* 35. p. 336. SAXTORPH *Gesammte Schr. Kopenh.* 1803. *Samml.* 1. *l.* p. 477. MORGAGNI Epist. XX.

89) ZACCHIAS l. c. lib. 7. tit. 1. quaest. 9. §. 4. (Medulla spinalis plane duplex erat in foetu septem mensium). MANGET Th. anat. L. I. p. 173 (casus primo similis). GRASHUIS *N. Samml. f. Wundärzte.* 10. *St.* p. 180 (fissura in foetu septem mensium circa os sacrum obveniebat). HULL l. c. p. 495 (medulla spinalis duos funes tenues, quorum quivis nervos unius lateris largiebatur, exhibebat). MALACARNE *Mem. della soc. Ital. Vol.* 12. *P.* 11. p. 173. (Foramen occipitale a septo perpendiculari in duas partes dividebatur, per quarum unam quamque medulla oblongata exibat, septem lineas infra conveniens!!) et MOHRENHEIM *chir. Beob.* 17. p. 174. REIL *Archiv f. Physiol. Bd.* 11. p. 34 (corpus callosum bifurcatum). DUGÈS in *Eph. méd. de Montp.* 1826. *obs.* 16 (pars medullae superior bifurcata). OLLIVIER l. c. p. 165. §. 2 et obs. 2 (medulla divisa).

90) MANGET l. c. TYSON *Philos. Trans. N.* 228. p. 533. UCCELLI in *Arch. gén. de méd. T.* 5. p. 303 (hypertrophia medullae congenita). — Brevitas: MEYER in *Bull. des sc. méd.* 1826. *Octbr.* p. 116. — Longitudo vide supra, 3 (54).

tebralem[92]); *columnae vertebralis imperfecta evolutio*[93]), scilicet *defectus vertebrarum*[94]), *earum numerus major*[95]), *arcus vertebrarum cum corpore non rite coalescentes*[96]), nec non *vitia processuum*[97]), ne

91) MORGAGNI l. c. ep. 12. sect. 2 et advers. anat. T. VI. obs. 14. p. 18. SANTORINI ib. BONET sepulchr. p. 395, addit. ad S. 16. l. 1. obs. 12. PORTAL *mém. de l'acad. des sc.* 1772. p. 481. *Anatom. méd. T.* 4. p. 117. GALL. l. c. p. 145. RACCHETTI l. c. p. 133. NONAT l. c.

92) HARDER Apiar.

93) VEZIN l. c. („*das Kreuzbein hatte weder Canalis sacralis, noch foramina sacralia*“). SACHERO l. c. (os sacrum et coccygis desiderabantur).

94) Vix unquam una alterave vertebrarum colli desideratur (MECKEL l. c. p. 381). Contra vero saepe defectus unius vertebrae dorsalis aut lumbalis occurrit (idem, ib.). „*Das Fehlen einzelner Wirbelbeine, das wir an den Halswirbeln nie, zuweilen an den Rücken-, am häufigsten an den Lenden- u. Kreuzwirbeln finden.*“ WENZEL l. c. p. 84. OLLIVIER (l. c. p. 147) autem in anencephalo solummodo *sex vertebras cervicales* reperiebat; W. CAMPBELL (ex *The Edinb. m. and s. j.* 1830. *N.* 104. p. 107. in BEHREND *Journalistik des Ausl.* 1830. *II.* 8. p. 235) monstrum describit, cui omnes vertebrae colli deficiunt, et SCOUTETTEN (ex *l'institut N.* 12 et 13. in MÜLLER *Archiv f. d. Anat.* 1834. *H.* 2) in monstro vertebras colli desiderabat. BELLOC, BEHREND *Journ.* 1833. *N.* 10. p. 69 (gibbositas rara ex defectu vertebrae corporis 5. lumbalis). WARDROP l. c. (defectus partis mediae ossis sacri). YOUNG l. c. cas. tertius (vertebra lumbalis tertia deficiebat).

95) EUSTACHIUS oss. exam. p. 210. COLUMBUS de re anat. L. XV. p. 484. LEVELLING obs. anat. rar. Fasc. I. p. 151. ACKERMANN *üb. d. körperl. Verschiedenh. d. Mannes v. Weibe.* p. 49. *Anmerk.* K. OTTO *Handb. d. path. Anat.* p. 55.

96) HEILAND Eph. nat. cur. Dec. III. ann. 7. p. 278. VEZIN

ne dicamus de hominibus *cauda* instructis[98]). Potest vero ipsa spina bifida, sine collectione *morbosa*[99]) seri

l. c. (arcuum defectus). SVITZER l. c. p. 36 („*d. Arcus posteriores vertebrarum sowohl der vertebrae colli als dorsi u. lumborum u. des Os sacrum mangelten ganz u. gar*").

97) HEBENSTREIT de rarior. quibusd. oss. moment. Lips. 1740. p. 7. SANDIFORT obs. anat. path. L. III. C. X. p. 135. ROSENMÜLLER de singul. et nativ. oss. corp. hum. varietat. Lips. 1804. p. 57. HANKEL l. c. (defectus processuum spinosorum). CLEMENT l. c. (def. proc. spin. vertebrar. lumb. quatuor). SEEGER l. c. (def. proc. spin. vertebr. lumb. et ossis sacri etc.).

98) BARTHOLIN hist. anat. cent. VI. obs. 44. LOCHNER Misc. nat. cur. Dec. II. ann. 7. obs. 124. p. 230. KÖNIG ib. ann. 9. obs. 129. p. 223. BLANCARD Collect. phys. med. P. II. an. 1681. p. 290. ELSHOLZ de concept. tubar. et de puella monstr. Col. Brand. 1669. ROLOFFI *mém. de l'ac. des sc. de Berl.* 1761. p. 73. LABOURDETTE in SEDILLOT *Jour. de méd. T. XXXII.* p. 378. KRAHE *phil. transact. N.* 59. p. 160. MARTIN *ein menschl. reifer Fötus mit einem* 1½ *Zoll lang. Schwanze*, in HEUSINGER *Ztschr. d. organ. Physik.* 1827. *Bd.* 1. *H.* 5. p. 618. A. JACOB *Bericht üb. eine sonderbare Production, welche, einem Schwanze ähnlich, an der Extremität d. Wirbels. ein. Mannes hing*, ex *Dublin Hosp. rep. Vol.* 4. p. 571. in FRORIEP *Notiz.* 1827. *Bd.* 19. *N.* 2. p. 24. *Monstrosität ein. Mädchens, welches eine Art v. Schwanz hat, wie die dickschwänzigen Schaafe*, ex *Journ. d'Odessa* in FRORIEP *Notiz. Bd.* 24. *N.* 11.

99) Existentia enim liquidi cujusdam in specu vertebrali inter sanitatis confinia patefecit MAGENDIE („*la moëlle épinière est donc dans toute son étendue plongée dans le liquide vertébral.*") *note sur le liquide vertébral de l'homme et des animaux. Mém. lu à l'institut le* 27. *Dcbr.* 1824, et ejus *second. mém.* in *Journ. de phys. expér. et pathol.*

seri in specu vertebrali exstare[100]), et vice versa[101]). Generatim nullum habetur hydrorhachitidis congenitae symptoma pathognomicum. Defecisse enim visa sunt, debilitas et emaciatio[102]), pedes intorti[103]) et paralysis extremitatum inferiorum[104]). Quandoque tumor ad locum, ubi spina fissa est, ipsam medullam spinalem continet, sicque specimen *herniae* exhibet[105]). *Hernia* au-

1827. *Jan.* Cfr. *Bullet. des sc. méd.* 1827. *Mars.* p. 216 et GERSON u. JUL. *Mag.* 1827. *M. u. Apr.*

100) „*Dass man nicht bei allen Rückgrathsspalten, als beständige Erscheinung seröse Ergiessungen findet, beweist die Erfahrung.*" WENZEL l. c. p. 363. 364.

101) §. XVIII. N. 4.

102) AYLET (*Phil. Transact.* Vers. Germ. Vol. 3.) de recens nato narrat hydrorhachitide laborante, in quo tumor sub partu ruptus, quotidie aliquot uncias aquae cruentae largiebatur: infans erat ceterum *sanus et vividus*, sugebat bene, sed nec guttam urinae reddebat. Nec artus inferiores erant paralytici. Die quinta a partu convulsiones accedebant subsequente morte. SEEGER (l. c.) „*das Kind sah gesund aus, war ziemlich fett u. trank mit Appetit an der Mutter.*" WENZEL l. c. 55. *Beob.* p. 367. „*das Kind war wohl genährt, belebt.*"

103) „In permultis, inquit CAMPER (l. c. p. 62), mihi observare licuit pedes intortos non adfuisse."

104) AYLET l. c. MORGAGNI Epist. XII. 16. RACCHETTI l. c. p. 398. JAWANDT diss. obs. quaed. pr. Gött. 1787. LOGAN l. c. (spina bifida incipiebat a vertebra lumbali secunda; medulla et nervi exinde tumidi erant, sed extremitatum inferiorum mobilitas et sensibilitas integrae).

105) Finem medullae spinalis cum involucro suo, per foramen vertebrae ultimae lumbalis in tumorem aquosum libere propendentem observavit MOHRENHEIM (RICHTER

autem *medullae* et sine spina bifida ex violentiis externis oritur, uti videre est apud LECAT [106]) et FERRO [107]). Talis hernia interdum potius *fungi medullae spinalis* nomen meretur [108]).

6. Quousque foetus in utero delitescit, eousque hydrorhachitis, etiamsi cum labe medullae spinalis juncta, vix aut ne vix quidem exercitio functionum, et incremento illius obstat. Secus autem absoluto partu. Tunc periculum morbi a loco, ubi columna vertebralis affecta est, nec non a mali gradu pendet. Spina bifida quo altior et amplior, eo periculosior, et vice versa. Generatim, quamvis infantes ea detenti primis vitae hebdomadibus e medio auferri soleant, exempla non desiderantur, ubi vitam protraxere ad menses septem [109]), decem [110]) et quindecim [111]), septemdecim [112]) quin immo ad annos quinque [113]), octo [114]), tredecim [115]), quatuordecim [116]), septem- **Prognosis.**

Bibl. 5. *Bd.* p. 751), ut ergo hoc in casu hernia medullae spinalis adfuerit. Generatim autem hydrorhachitidi congenitae cum spina bifida, nomen herniae spinalis, quod illi LECAT imposuit (l. c.), non convenire sponte elucet.

106) l. c. p. 52. 107) Nov. act. nat. cur. 1791. T. VIII. N. 32.

108) PHILIPPS in *the new Lond. med. Jour.* 1792. *Vol. I.* p. 11. RICHTER *Bibl. XV. B.* p. 77. VOIGTEL op. c. I. B. p. 656.

109) GRASHUIS l. c. 110) MORGAGNI Epist. XII. 6.

111) RUYSCH l. c. obs. 36. 112) SKINNER l. c.

113) ROSENSTEIN *Anweis. z. Kenntniss u. Kur d. Kinderkrankh.* p. 659.

114) ACRELL l. c. p. 295. 115) LINDSAY l. c.

116) TREU Nov. act. nat. cur. T. II. p. 296.

decim [117]), octodecim [118]), viginti [119]), viginti octo[120]), triginta octo[121]) et quinquaginta [122]). Mors, praeviis convulsionibus, apertum, vel sponte, vel fortuito, vel artis ope, tumorem, plerumque cito [123]), sequi solet. Verum et hîc exceptiones numerantur, uti videre est, apud GENGA [124]), FERRIS [125]), M. HOFFMANN [126]), COOPER [127]) et alios [128]).

Cura.

7. Hydrorhachitidi et spinae bifidae medendi rationes plurimae exstant. „Quid enim in tanta opis inopia non experiendum [129])?" Audaces *ligandum* vel *aperiendum* esse tumorem proposuerunt

117) WEISE, ACRELL l. c. p. 296.

118) BUDGEN *Phil. Transact. N.* 410.

119) WARNER *obs. in Surger. Lond.* 1814. p. 136. E. JUKES l. c. ROGNETTA l. c. p. 200. cas. 1 (anno 20. spina bif. sponte sanabatur).

120) CAMPER l. c. p. 412. 121) J. DAWSON l. c.

122) SWAGERMANN *Ontleed-heelkund. Verhandl. Amsterd.* 1767.

123) Facta operatione post dies duos, RUYSCH (l. c) post dies tres, BURG (Eph. nat. cur. Dec. II. ann. 5. obs. 58). TULP (obs. med. p. 230), JAWANDT (l. c. p. 22) et HUXHAM (opp. Vol. II. p. 44) cfr. infra, 7 (134).

124) l. c.

125) SEDILLOT *Jour. de méd. T. XXVII.* p. 171 (Pueri tredecim annorum tumor hydrorhachitious, altitudinis quatuor pollicum, et decem circumferentiae, vigente febre putrida disruptus est ac plane sanatus).

126) Eph. nat. cur. Dec. II. a. 3. obs. 208 (Tumor feliciter apertus est).

127) l. c. 128) v. infra, 7 (131).

129) BORSIERI Inst. med. pr. Vol. III. p. 79.

runt[130]) idque nonnulli perfecerunt[131]). Quorum recentissimus celeb. ASTLEY COOPER[132]) tumorem acus puncturâ aperit, ac ut serum effluat concedit, hancque puncturam toties repetit, quoties serum denuo colligitur et vertebrae hiantes per *inflammationem adhaesivam* non obliterantur. Casum felicem infausto opponit, huic alterum addit OTTO[133]), addi-

130) ABERNETHY *Surg. Essays. Vol. I.* p. 75. RUST *Mag.* 1826. *Bd.* 23. *H.* 3. p. 506 (punctio).

131) Tentavit quondam HEISTER in infante quatuor mensium tumorem pellucidum, aqueum, tenui radice ad ultimam lumborum primamque ossis sacri vertebram haerentem, successive quindecim dierum spatio per *ligaturam* auferre; — abstulit quidem, *sed infans mox ab operatione mortuus est* (*Med. chir. Wahrn.* 2. *B.* p. 540). GENGA tumorem, qui in inferiore et anteriore ossis sacri parte haerebat, feliciter aperuit (MORGAGNI Epist. XII. 9). Item M. HOFFMANN (Misc. N. C. dec. 2. obs. 8) et FR. LOSTE PROBART (l. c.) tumorem in secunda vertebra lumbali una cum extremitatum inferiorum paralysi sanavit punctione. De hydrorhachitide, punctione repetita sanata, refertur in: *Journ. des progr. des sc. et instit. méd. Par.* 1827. *Vol.* 7. BURDACH l. c. cas. secund. BOGETTI (l. c.) spinam lumbalem punctione sanavit. ROGNETTA (l. c.) spinam bifidam symptomaticam sive complicatam et idiopathicam, sanatu minus difficilem, statuit et duos casus punctione curatos affert. YOUNG *zwei günstige Erfahr. üb. Punctur u. eine üb. Excision d. Sp. bifid.* ex l. c. in FRORIEP *Notiz.* 1837. *Bd.* 1. *N.* 14 (primus infans anno septimo, secundus mense quarto, et tertius mense septimo post operationem mortui sunt). Cfr. N. 6 (125—127).

132) *Some obs. on spina bif.* in *Med. chir. transact. Vol.* 11.

133) l. c. cfr. HAYES in *the London medical and physical Journal* 1818. *March.*

diderūntque alii [134]). Monet vero COOPER apertionem contraindicari a complicatione cum hydrocephalo, a ruptura tumoris sub partu (quod per se intelligitur) ab illius nimio ambitu et a praesentia paralyseos extremitatum inferiorum et urinae alvique involuntaria depositione (quae mala cum plerumque adsint, punctura ad paucos mehercle casus limitatur). Alteram vero methodum idem proponit egregius vir *palliativam*, qua scilicet methodo *tumor ope linteorum complicatorum* [135]) herniae instar reprimitur. Bina sanationis sic operatae exempla refert. *Fasciae* [136]) et *emplastra* [137]) saltem scopo tu-

134) BERNDT apud NEUENDORF l. c. (tres casus infelices). VACCA BERLINGHIERI *stor. ragionata di una idrorachia terminata in una letale rachialgite. Pisa* 1820. Cfr. GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1821. *Bd.* 2. p. 126 (24 punctiones). *Geschichte ein. Hydrorhachitis od. Sp. bif. mit tödl. Ausg. nach der Punction;* in HUFELAND *Journ.* 1821. *St.* 6. p. 103. *N.* 2 (puella 6. annor.). BURDACH l. c. casus prior. SCHNUR l. c. et SIEBOLD ib. WARDROP, D'OUTREPONT ll. cc. (tres casus). CLEMENT, DAWSON, SCHMIDT, CRAMER ll. cc. VEZIN *üb. das Kr.-Haus zu Osnabrück*, in *Hannöversche Annal.* 1836. *Bd.* 1. *H.* 1. p. 32 (punctio quater repetita; infans diem supremum obiit). SKINNER l. c. (post 70 punctiones mors). Cfr. N. 6 (123).

135) GERM. *Bausch.* GALL. *pelotte.*

136) HOIN l. c. (Cum tumor ad spinam jam magnus, omne auxilium respueret, quotidie autem, vi ponderis aucti, summas proli molestias crearet, illum ipsum *fascia* circa ventrem et supra humeros deducta, laxe suffulsit, nec non *sellam* parari curavit, in cujus parte superiore ac dorso sustentando dicata, spatium excavatum, tumori suscipiendo idoneum, mollique pulvinari circumcirca munitum

tumorem a violentiis externis tuendi jam dudum adhibitae fuerant. Quae palliativae, ut dicunt, medendi rationes et *fonticulis* ad latera tumoris applicandis [138]) (utpote experientia necdum confirmatis et integumentis delicatissimis recens natorum infensis [139])), et *setaceo* per ipsum tumorem ducendo [140]) (utpote gangraenae periculum minitante) et *fomentis discutientibus* [141]) (utpote inflammationem malignam excitantibus [142])), anteponendae sunt. Enim vero, cum spina bifida absolute letalis non sit, neque semper impediat, quominus ea aetas attingatur [143]), in qua aeger, prout

fuit; quo demum artis subsidio, ut puer absque magno incommodo et sedere et somnum capere et tempus ludendo terere potuerit, Cl. vir obtinuit).

137) e. c. emplastrum seu unguentum defensivum coeruleum, v. HAHN prael. pathol. Vol. III. p. 644.

138) RICHTER *Anfangsgründe d. Wundarzneykunst.* 2. *B.* §. 311. p. 241.

139) JAWANDT l. c.

140) MATHEY an spinae bifidae, setaceum? *Séance publique de la Société R. de méd. de Paris* 1779. p. 32. DESAULT *tr. des mal. chir. Par.* 1779. *T.* 2. *Bullet. des sc. méd.* 1829. *Octbr.* p. 48. P. GHIDELLA in *Giorn. di chir. prat. di* J. CANELLA. 1829. *April.* v. BEHREND *Journalist.* 1830. *H.* 2. p. 225 (intra 40 dies hydrorhachitidem congenitam setaceo sanavit). PORTAL (apud OLLIVIER l. c. p. 208, qui setaceum repudiat) tertio die post operationem infantem mori videbat.

141) CAMPER l. c. ACRELL l. c. OLLIVIER l. c.

142) RACCHETTI l. c. p. 417.

143) Dicam plus. Die 21. Jun. 1827 vidi Novocomi infantem 5 annor., natum asphycticum, ex haemorrhagia um-

prout illi arrideat, operationem vel accipere vel rejicere posset; crudele nobis videtur, prolem omni adhuc voluntate destitutam, methodo submittere, quae non nisi minimum successus probabilitatis gradum, certis iisque summis vitae periculis opponere valet, quaeque methodus, quatenus de apertione tumoris agitur, a conspicuis in arte viris, inter quos CAMPERUM [144]), BORSIERIUM [145]), I. P. FRANK [146]) et RACCHETTI [147]) nominasse sufficiet, reprobatur.

§. XVIII.

bilici reviviscentem, postea opisthotono affectum, cum paralysi et spina bifida, quae duo mala *nunc fere evanuerunt.* Infans, simul hydrocephali suspectus, surdomutus, irascibilis est, ceterum serenus, bene comedit ac munditiei studet.

144) l. c. 68. „Asseverare possum *in omnibus*, in quibus, me invito, aqua educta est, *mortem*, etiamsi non repente, *secutam esse;* neque etiam ex rarissime contingentibus regula desumi potest; sed ex iis, quae, si non semper, utplurimum tamen locum habent."

145) l. c. p. 76. „*Incisio* tumoris *mortifera* est; quidquid contra nonnulli in ejus commendationem excogitaverint."

146) l. c. p. 439. „Quos nempe vitae dies illa (hydrorhachia) sibi ipsa commissa, aegris, aerumnosos quidem, sed non tam paucos aliquando concederet; hos artis nimis sollicita conamina *vix non semper celerius abrumpent.*" . . . . p. 445. . . . . . ne morti a sectione chirurgica vix non semper secuturae occasionem dedisse videamur, *ut ab ea prorsus abstineatur, nos quoque consulimus.*

147) l. c. p. 417. „*Ma di essempj funesti, in consequenza della puntura, ne son ricordati assai. Questo dunque è rimedio da pregare Iddio, che a nessun ignorante cada in mente d'adoperarlo.*"

§. XVIII.

De hydrorhachitide chronica.

1. *Hydrorhachitis* primis a nativitate temporibus, vel et aetate provectiore, nunc cum, nunc sine apparente columnae vertebralis vitio, evoluta, lenteque decurrens, *chronica* dicitur. Definitio.

2. Qui doctrinam hydrorhachitidis congenitae cum spina bifida illustrarunt auctores [1]), hi et hydrorhachitidis chronicae passim mentionem injecerunt. De ea vero ut morbo sui generis, nomine *hydrorhachiae incolumis* (ob spinam hîc minime dehiscentem), praeprimis I. P. FRANK disseruit [2]). Literatura.

3. *Infantes* in hydrorhachitidem chronicam incidentes, vel pedibus insistere nunquam addiscunt, vel potestatem gressus instituendi, qua jam fruebantur, amittunt [3]). Utroque in casu cubitorum ope humi reptant, dimidiam ac infimam corporis partem, quasi alienam et inutilem, ut pondus, misere post se trahunt. Cutis crura obtegens flaccida est ac pendula, non sine pedum continuo frigescentium quandoque lividorum, oedemate. Columna vertebralis, nisi malum fortuito cyphosi nuptum sit, nil morbosi exhibet [4]). Facultates animi, in malo recenti, rite exercentur [5]), Symptomata.

immo

1) §. XVII. 2. 2) l. c. p. 200.

3) Cfr. WENZEL l. c. 59. *Beobacht.* p. 379 et 80.

4) JAHN in *Med. Conversat.-Bl.* 1831. *Jan.* p. 7.

5) „*Ein bis zum Eintritte der Lähmung ungetrübtes Sensorium.*" BROCKMANN l. citand.

immo infantes quandoque ingenii inconsueti notas prae se ferunt. Post mensem unum alterumve officium sphincterum vesicae urinariae et ani frangitur; vel contra, lotium et faeces pertinaciter retinentur. Musculis abdominalibus relaxatis venter physconiae imaginem refert. Invalescente morbo en respirandi difficultatem. Aliquando costa una alterave distorquetur ac sternum ea ex parte elevatur, vel, ut nuper vidimus, singulis costis intus retractis, protruditur. Accedit saepe vomitus. Brachia motibus automaticis tentantur, convelluntur, thoraci arcte admoventur. Plurimi partes genitales manibus pertractant. Versus finem vergente morbo caput obliquum vel retractum[6]) observatur, ac aegrotuli, vagitus raucos edentes, convulsi pereunt. *Adulti* post rhachialgias traumaticas, rheumaticas, arthriticas, haemorrhoidales, inprimis in scrophulosis et rhachiticis, vel sub ipso illarum rhachialgiarum curriculo, de lassitudine, totiusque corporis infirmitate, inprimis vero de crurum torpore cutisque ea obtegentis anaesthesia, conqueruntur. Habitus aegri plerumque luridus et cutis veluti plumbeo colore tincta. Subsequitur crurum paresis et paralysis[7]). Veneris jam desiderium nullum. Pertinax alvi obstructio, urinae difficultates. Languet digestionis opus, ciborumque appetitus. Flatus intestina percurrunt et distendunt. Brachia, aliquando ma-

6) „*Ein Zurückgezogensein des Halses*" Brockmann l. citand.

7) Unius lateris non raro completior, quam alterius, ut Wenzel (l. c. p. 381 (35)) observabat.

manus tantum, voluntatis imperio non obediunt, ita ut aeger, quod pluries hîc vidimus, ab aliis nutriri debeat. In nonnullis respirandi difficultas[8]), cordis motus abnormis, quin reliqua, morbum viscerum cavitati pectoris inclusorum indicantia, signa adsint. Aegri lecto affixi facile decubitum contrahunt. Vomitus, convulsiones, abolitio exercitii facultatum animi, fatum extremum praecedunt [9]).

Necroscopia. 4. Hydrorhachitidis *sine* columnae vertebralis laesione obvenientis, sectionibus cadaverum illustratae, exempla, Morgagni [10]), I. P. Frank [11]), et Wrisberg[12]) collegerunt. Vasa sanguinea quaecunque, per tenuem meningem specus vertebralis decurrentia, sanguine adeo plena erant, quasi ab injecta rubicunda materia fuissent praeter modum repleta. Et sanguifera vascula ex iis, quae spinales nervos, praesertim quosdam stipabant, turgidiora sanguine fuerunt, ganglia vero istius modi nervorum justo crassiora, laxiora.

Caussae. 5. Hydrorhachitis chronica, potissimum iis rhachialgiis, in quibus processum inflammatorium lentum admisimus [13]), originem debere videtur. Spe-

8) Brockmann l. citand.

9) De quibus symptomatibus cfr. Wenzel l. c. 58. *Beobacht.* p. 374 sq.

10) Op. c. Epist. XI. N. 13. Epist. XII. N. 16. Epist. XV. N. 6. Epist. XXXVII. N. 2. Epist. XXVIII. N. 3. 4.

11) l. c. p. 201.

12) *Gött. gelehrte Anzeigen* 1804 *N.* 204. p. 2053. de hydrope medullae spinalis.

13) §. XIII. 2. Petit (*Gaz. des hôp. Vol.* 7. *N.* 92. v. Ger-

Spectant huc inprimis rhachialgiae à caussa *rheumatica*[14]) et *metastatica*, e. c. a tinea capitis[15]), excitatae. Praeterea *scarlatinae* epidemia, quam dudum[16]) observavimus, hydropem hujus exanthematis effectum, non solum encephalo, ut monuimus[17]), sed et specui vertebrali infensum esse, nos certos reddidit[18]). Tandem nosse juvabit, ad hydrorhachitidem excitandam haud requiri, ut serum in ipso specu generetur[19]). Exempla enim a

son u. Jul. *Mag.* 1834. *St.* 2. p. 281 (5.)) in cranio et columna vertebrali *ebriosi* tredecim seri uncias reperiebat; Trusen (Hufeland *Journ.* 1837. *St.* 12. cas. 9) serum in columna vertebrali *myelitide chronica* defuncti.

14) I. P. Frank l. c. p. 206. 15) Wrisberg l. c.

16) Autumno et hyeme 1818.

17) P. I. ed. alter. Vol. III. Sect. I. C. I. §. V. 3. p. 76.

18) Wenzel (l. c. 60. et 61. *Beobacht.*) duas habet observationes hydrorhachitidis (acutae) ex scarlatina. Brockmann l. citand. ex scarlatinae epidemia hydrorhachitidem medullae oblongatae progredi videbat.

19) Cotugno (de ischiade nervosa; in Sandifort thesaur. dissertt. 1764. T. II. p. 411) ex multorum cadaverum sectione persuasum se habet, serum in ventriculis cerebri extravasatum per canalem Sylvii et quartum ventriculum in columnam vertebralem intrare. Quod factum confirmat Magendie (*journ. de phys. exp.* 1826. *Janv.*), qui in ventriculi quarti fundo aperturam parvam detexit, per quam „*le liquide peut s'écouler des ventricules cérébraux dans le canal spinal.*" (Cfr. Gerson u. Jul. *Mag.* 1827. *St.* 2) Hydrorhachitis et ex encephali affectione morbosa exoriri, et in spina, in ipsa ejus parte infima incipere potest. Quo in casu (v. Wenzel l. c. p. 374, 58. *Beobacht.*) serum exsudatum ascendit, in illo autem

a MORGAGNI collecta[20]), ac nostra praxi confirmata, docent, sanguinem in apoplexiis in cerebri cavo extravasatum, in placentam et serum separari, illam in loco remanere, hoc autem in spinam stillare[21]).

6. Quoties symptomata recensita[22]) in conspectum veniunt, ad vitium medullae spinalis sat tuto concludere licet, num vero tale vitium ex serosa colluvie specus vertebralis, num ex malis alterius generis, quandoque vix cultro anatomico eruendis, derivandum sit; nemo prudens cum certitudine ante cadaveris sectionem praedicet[23]). Nec paucae seri guttae hîc de hydrorhachitide testantur, cum quovis in cadavere, sicuti in reliquis cavitatibus, ita et in specu vertebrali, extravasati aliquid obveniat. Interim si allata hydrorhachitidis symptomata, a caussis exsudationi seri faventibus excitata fuerint, sique oedema extremitatum inferiorum, ac urina pauca in quantitate secreta observentur, non inanis de praesentia hydropis specus vertebralis habebitur suspicio. Nec exemplum hydrorhachitidis, quod cum spina bifida in viro quinquaginta annorum obvenerat, silentio praetereundum est[24]); alterum, quod ana- Diagnosis.

(WENZEL 59. *Beobacht.*) descendit. Cfr. MORGAGNI l. c. ep. XII. Sect. 9.

20) Epist. X.

21) Cfr. P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. V. §. XXIX. 2 (7).

22) N. 3.

23) Lege de errore, in diagnosi a I. P. FRANK commisso, op. c. p. 217.

nales medici continent, ex violentia externa ortum, potius ad fracturas vertebrarum remittimus [25]).

Prognosis et cura. 7. Morbos, quos pro hydrorhachitide chronica definivimus, dummodo non admodum neglectos, methodo adversus paralyses ex vitio columnae vertebralis indicanda, pluries sanavimus; ast num in diagnosi error non subrepserit, spondere non audemus. In hydrorhachitide chronica inveterata vix spei scintilla affulget.

§. XIX.

De hydrorhachitide acuta.

Definitio. 1. *Hydrorhachitis,* rhachialgitidis et febrium affinium [1]) effectus, citissime [2]) curriculum suum absolvens, *acuta* dicitur.

Auctores. 2. Auctores de rhachialgia et rhachialgitide scribentes, et hydrorhachitidis acutae mentionem injecerunt.

Symptomata. 3. Quando transitus rhachialgitidis in hydrorhachitidem [3]) exspectandus sit, jam dictum est [4]). In-

24) I. P. Frank in Delect. op. med. Vol. II. p. 33 (in medico Badensi Busch).

25) Hoechstetter l. c. p. 491. Sic et observatio apud Le Cat l. c. p. 53. Attamen Wenzel (l. c. 58. *Beobacht.* p. 374—77) vi thoracum perangustorum hydrorhachitidem chronicam exoriri videbat. Femina 34 annos nata erat.

1) Febris scarlatinae et tussis convulsivae. Brockmann *Bemerk. üb. Hydrops medullae oblongatae*, in Holscher *Hannöv. Annal. Bd.* 1. *H.* 4.

2) Intra tres ad septem dies; deinde motus convulsivi aut symptomata paralyseos mortem annunciabant, Brockmann l. c.

3) Quem transitum Wenzel (l. c. p. 382 sq.) quidem negat,

Infantes quin tamen soporosi sint et oculi multum a norma recedant, statuae instar decumbunt, brachio unius plerumque lateris motus automaticos instituunt, vomitu materiem herbaceam *cum vi* ejaculant, pertinaci alvi obstructione laborant, urinam paucam vel nullam excernunt, crura jactant aut movere nequeunt [5]). Pulsus irregularis, sat expansus, haud semper admodum frequens. Respiratio gemebunda, per vices, inprimis porrecto potu, anhelosa, aliàs fere inperceptibilis. In plurimis morbi symptomata mutantur, si aegrotulus e lecto tractus, brachiis custodis incumbit. Evadit enim infans querulus, gemebundus, manibus indusium dilacerat easque adversus lectum tendit. Opisthotonus aut convulsiones [6]) morbo, ad mensem circiter protracto, finem imponunt. Aliàs infantes praevio ejulatu e medio auferuntur. Similis scena quandoque in adultis occurrit, qui tamen potius in symptomata hydrorhachitidis chronicae [7]) incidere solent.

4. *De necroscopia* [8]) et *de caussis* [9]) non loquimur, Necroscopia et caussae.

contendens, rhachialchitidem morbum rarissimum et hydrorhachitidis caussam congestionem subitaneam in vasibus intimae medullae membranae esse; at ubi sunt confinia hujus congestionis et irritationis vasorum atque membranorum phlogosis?

4) Cap. III. §. XIV. 3.

5) Wenzel l. c. 60. et 61. *Beobacht.* p. 388 sq.

6) Wenzel l. c.

7) §. XVIII. 3.

8) Brockmann l. c. serum inter arachnoideam et piam matrem collectam, substantiam medullae oblongatae incolumem, membranas ejusdem valde rubras, congestiones sanguinis in cerebello, et cerebrum exsangue invenit.

mur, quoniam de utroque hoc argumento jam in capite de rhachialgitide quaestio erat.

Diagnosis. 5. Temporis punctum, quo morbus ad rhachialgitidem spectare cessat et jam nomen hydrorhachiae exposcit, determinare arduum sane est. Interea praesentiam extravasati in specu vertebrali *suspicamur*[10]), dum rhachialgitis jam ultra triduum duraverat, dum dolor spinae et febris multum remiserunt, quin aut illius crisis, aut levamen in reliquis symptomatibus observetur, dumque horum tumultus, quieti adumbratae locum concedit. Quo pacto hydrorhachitis acuta a hydrocephalo acuto distingui debeat quaeris? Respice functiones cerebri et sensuum. Si aegrotulus non fuerit soporosus, sique amaurosi non laboret, aut luscitate; reliqua symptomata hydrocephalo acuto et hydrorhachitidi acutae communia, potius e spinae hydrope, quam ex illo encephali, derivanda forent. Praeterea hisce in morbis inter se distinguendis, refert totum aegritudinis curriculum perpendere. Ceterum non reticuimus[11]), *complicationem* hydrorhachitidis cum hydrocephalo haud raram esse, neque dubitamus, plurima symptomata hydrocephalo acuto adscripta (e. c. brachiorum motus convulsivos et automaticos, alvi pertinacem

9) Irritatio inflammatoria arachnoideae. BROCKMANN l. c.

10) „*Die oft unendliche Mannigfaltigkeit der Zufälle wird beständig eine sichere Diagnose unmöglich machen.*“ WENZEL l. c. p. 387.

11) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. I. C. IV. §. XXII. 5. p. 311. et C. III. §. XIII. 4. 5.

cem obstructionem, urinae difficultates, hemiplegiam, opisthotonum etc.) ex illius cum hydrorhachitide complicatione repetenda esse.

6. Hydrocephali acuti quaedam saltem felicia adducere potuimus exempla[12]), nullum vero hydrorhachitidis acutae, saltem inter infantes, in medium proferre licet. Morbus, quo tenerior aegroti aetas, eo citius ad interitum properat. Prognosis.

7. Quid igitur respectu *curae* docebimus? Cura. methodo contra rhachialgitidem incassum exhausta, hydrorhachitidi opponimus: *vesicatorium* toti columnae vertebralis tractui applicandum, *unguentum mercuriale* circumcirca illiniendum, intus *calomel*, alternatim cum *decocto* nunc *florum arnicae montanae*, nunc *stipitum solani dulcamarae*, addito *liquore acetatis ammoniae*. Nec usus *foliorum digitalis purpureae* omittendus[13]).

§. XX.

De hydrorhachitide accessoria.

1. Collectio seri in specu vertebrali morbis Definitio. variis praesertim chronicis superaccedens nobis est *hydrorhachitis accessoria*.

2. Sub curriculo multorum morborum, prae- Animadversiones. sertim chronicorum, haud raro contingit, aegros ad varia columnae vertebralis loca prius sensum ingratum pressionis aut dolorem accusare. Plurimi

12) P. II. ed. alt. Vol. 1. Sect. 1. C. IV. §. XXII. 4 (91). 11 (156. 157. 158).

13) Wenzelii (l. c. p. 389 et 90) propositio, spinam vertebralem aperiendi, nobis non arridet.

rimi istiusmodi aegrorum brevi post vel citius e medio tolluntur (*apoplexia serosa spinae*); vel virium lapsum inconsuetum experiuntur, vel in aliena mala respirationis, circuli sanguinis, functionum viscerum abdominalium et pelvis, vel systematis nervosi incidunt. Quae singula collectioni morbosae seri in cavitate specus vertebralis accidentali haud raro adscribenda esse, propriis cadaverum sectionibus freti, neutiquam dubitamus. Ad morbos praeprimis hydrorhachitidem accessoriam sociam agnoscentes illi spectant, qui oedemate extremitatum inferiorum et dorsi stipantur, hinc omnis generis *hydropes*, *scirrhi*, *phthises*, porro *icterus*, *scorbutus*, *dysenteria* etc. Quamobrem medicos hortamur, ne in illorum morborum cura dolorem ad columnam vertebralem, maxime si iste dolor circa cervicem obveniat, spernant, sed ut illico inquirant, an partes inde nervos accipientes in consensum trahantur nec ne? Si re vera eae in consensum traherentur (ex quo scilicet pateret, malum ex ipsa medulla spinali proficisci et nequaquam ex decubitu diuturno supino, vel alia externa caussa repetendum esse) affinibus illico dicendum foret, aegrum majori in periculo versari, illique facile quid improvisi accidere posse. Quo prognostico non solum familiarum bono, sed et famae medici prospicitur, ne dicamus de fonte novarum indicationum, quibus, si secundum regulas, in therapia hydrorhachitidis chronicae traditas, satisfaciamus, mortis terminum quodammodo removere licebit.

DE

DE MORBIS NERVORUM SINGULORUM.

Caput V.

De singulorum nervorum morbis atque de neuralgia et neuritide generatim.

§. XXI.

Argumenti notio. Literatura.

1. *Nervorum* quivis, iisdem fere ac cerebrum et medulla spinalis, subjicitur morbis. Eadem ratio inter *vaginas nervorum* et *meninges* intercedit. Cum vero nervi per universum corpus humanum sparsi sint, descriptio morborum, quibus eorum quivis subjicitur, infinite extendi deberet, nisi peculiares huic pathologiae parti assignarentur limites. En quos statuimus: habita ratione, quod nervi vel ad viscerum contextum formandum, vel ad ganglia et plexus constituendos confluunt, vel sparsim decurrunt, illorum morborum *tria* quoque statuimus *genera*, videlicet *morbos nervorum* 1° ad *viscera* pertinentium, 2° ad *ganglia* et *plexus* spectantium, et 3° *per se* sparsim decurrentium. Morbi nervorum contextui viscerum inhaerentium, ut monuimus [1]), ibi describuntur, ubi de aegritudinibus viscerum in specie sermo est, e. c. vitia nervi olfactorii, optici, acu-

Argumenti notio.

1) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. I. 3 (128).

acustici, in tractatibus de morbis narium, oculorum, aurium etc. Cum ganglia et plexus nervorum functionibus viscerum thoracis, abdominis et pelvis imperent, patet, eorum quoque morbos nullibi aptius exponi posse, quam eo loco, quo functionum illarum laesiones considerantur; hinc in tractatibus de aphonia, de asthmate, de tussi convulsiva, de angore pectoris, de dysphagia, deque vitiis operis digestionis, chylificationis etc. Restat igitur, ut de morbis nervorum *per se* sparsim in facie et in membris decurrentium agatur, atque haec doctrinae pars est, quam hîc dilucidare aggredimur. Verum non nisi restricte! Status enim praesens illius pathologiae partis, quae nervorum singulorum morbos explanat, tam egenus est, ut, si aegritudines nervorum faciei et extremitatum praecipue inferiorum excipiamus; relate ad morbos speciales nervorum intercostalium[2]), vagorum etc. tot solum *facta* exstent (de hypothesibus enim hîc nulla accipitur notitia), ut vix paucae cum iis paginae repleri possint.

Literatura.

2. Quantum confessio hujusmodi, copiae scriptorum de morbis nervosis [3]) opposita videtur! Verum aliud est, morbos *systematis nervosi universi* describere, alind autem in *morbos nervorum specialium* inquirere. Primo enim in casu seges observationum de morbis, nisi medullae spi-

2) Legatur de morbo ramorum nervi intercostalis thoracici in *Nouv. Jour. de méd.*, *chir.*, *pharm.* etc. *T. III. Paris* 1818. *Nov.* p. 247. *Obs. des neuralgies thoraciq. p.* Nicod.

3) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. I. 2.

spinalis, saltem cerebri habetur, cui, si hypotheses de fluido nerveo, de electricitate, de galvanismo, de magnetismo animali, de sensibilitate aucta, perversa et imminuta, adduntur; jam doctrina ad aspectum omnibus numeris absoluta praesto est! Verum si morbos nervorum specialium respicias, longe aliter res se habet, ubi nempe inquisitio laboriosa, super millena cadavera diu noctuque protracta requiritur. Requiritur, ut medicus, praxin in magno nosocomio ac conspicua in urbe exercens, expertem in neurologia anatomicum socium habeat, utque iste, indicante illo, cadavera hominum ex morbis nervosis defunctorum exploret, et quidem non solum, ut fieri solet, respectu ad cavitates corporis humani, sed respectu ad nervos, arterias, venas, vasa et glandulas lymphaticas, separatim et in singulis eorum ambagibus ac positionibus [4]). Exemplo illis sunto: Cotunni, Soemmerring, Isenflamm, Reil, Autenrieth, Dzondi, Nasse, Alexander etc. [5]), J. Swan [6]), J. P. Descot [7]), J. Trenor [8]), Th.

4) Quoad nervos ut ducem commendo Ch. Bell *a series of engravings explaining the course of the nerves with an address to young physicians on the study of the nerves. Lond.* 1816. 2. *edit.*

5) In operibus citatis et citandis.

6) *A dissert. on the treatm. of morbid local affect. of nerves. Lond.* 1820. Vers. germ. F. Franke. *Leipz.* 1821. *A tr. on diseas. and injur. of the nerv. N. edit. Lond.* 1834.

7) *Diss. sur les affect. local. des nerfs. Par.* 1822. Vers. germ. J. Radius. *Lpz.* 1826.

Th. P. Teale[9]), Piorry[10]), Delaporte[11]), Heyfelder[12]), J. D. M. Clarion[13]), L. Martinet[14]), J. B. Friedreich[15]), F. Sassi[16]), C. Brioschi[17]), J. Mondière[18]), S. Sandras[19]), W. A. Gillepsie[20]),

J.

8) *The N. Americ. med. and surg. journ. by* H. L. Loeb. 1826. *April. N.* 1.

9) *A tr. on neuralgic diseases, dependent upon irritation of the spinal marrow and ganglia of the sympathic nerv. Lond.* 1829.

10) *Ueb. Neuralgien*, in Kalisch *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 17. Cfr. L. A. Kraus *Freihefte f. wissenschaftl. Kritik* etc. *Gött.* 1837. *H.* 1. *Aufsatz* 2. et ex *Journ. hebdom.* 1834. *N.* 18. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *Bd.* 4. p. 91.

11) *Ueb. d. Behandl. einig. Neuralg.* ex *Journ. d. connaiss. méd.* 1834. *Jan. N.* 6. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *Bd.* 2. p. 191 (praecipue de neuralgia faciei).

12) *Seltene Fälle von Neuralgie*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1834. *N.* 18 (affert duas neuralg. testium).

13) *Pathol. therap. Manual od. vollst. Inbegr. d. pr. Med.* etc. *Nach dem Franz. bearb. v.* C. J. A. Venus. *Ilmenau* 1834. *Abth.* 6. *Abschn.* 2: Neuralgia s. neuritis.

14) *Ueb. d. Behandl. d. Neuralgien*; ex *Revue méd.* 1834. *Avril* in Schmidt *Jahrb.* 1834. *Bd.* 4. p. 48 et l. citand.

15) *Die neuest. Erfahr. u. Ansicht. üb. d. Lokalkrankheit. u. die Wiedererzeugung d. Nerven* etc. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *Bd.* 5. p. 89.

16) Diss. de neuralgiis. Paviae 1835.

17) Diss. de neuralgia. Paviae 1835.

18) *Beobacht. verschieden. Neuralg. mit besonder. Bezieh. auf d. Therapie.* Ex *Archiv. gén.* 1835. *Févr.* in Schmidt *Jahrb.* 1835. *Bd.* 8. p. 173.

19) *Ueb. d. Nat. u. Behandl. ein. Neuralg., welche seit einig. Monat. in Paris sich sehr verbreitet hat;* ex *Bull. de thérap.* 1835. *T. VIII. l.* 3. *Févr.* in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Bd.* 9. p. 308.

20) *Fälle von Neuralgie nebst Bemerkungen;* ex *Americ.*

J. Osborne [21]), B. Brodie [22]), J. Hwasser [23]), A. Quadri [24]), Walther [25]), qui saltem quidpiam tam ardua in re praestiterunt. Interea ex notione vitiorum, quibus nervi faciei et extremitatum subjiciuntur, mala etiam, quibus nervi magis reconditi tentantur, conjectura attingi quodammodo poterunt; at caute, ne experientiam ratiocinio anticipemus!

§. XXII.

De morbis ex nervorum specialium affectionibus.

1. Nervos, in omnibus corporis humani morbis pati, hincque nomen *morbi nervosi*, ad peculiarem aegritudinum classem designandam, incongruum esse, asseritur [1]). Verum idem de morbis arteriarum, venarum et vasorum lymphaticorum dici posset, cum tamen partes istiusmodi *proprios* mor- Generatim.

journ. 1834. *N.* 27. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Supplementb.* 1. p. 250.

21) *Ueb. d. Wesen d. Neuralg. u. die Principien ihr. Behandl.* ex *Dublin journ.* 1837. *N.* 35. in Schmidt *Jahrb.* 1839. *Bd.* 21. p. 317. et Froriep *Notiz.* 1838. *N.* 96. p. 123.

22) *Lectur. illustrativ. of certain local nerv. affect. Lond.* 1837. Vers. germ. Kürschner. *Marb.* 1838. Cfr. Fricke *Ztschr. Bd.* 7. p. 423. Graefe *u.* W. *Journ.* 1838. *Bd.* 27. *H.* 2. p. 267. et Froriep *Notiz.* 1837. *Bd.* 2. *N.* 7.

23) *Om periodisk Neuralgie i Hiertat.* 1—3 *Deelen. Upsal.* 1837.

24) Diss. de neuralgiis. Paviae 1838.

25) Ejusdem et Jaeger *u.* Radius *Handwörterb. d. gesammt. Chirurg.* etc. *Lpz.* 1839. *Bd.* 4. p. 695.

1) Musgrave *Samml. v. Beob. üb. d. Nerven u. Nervenkrank. a. d. E. Leipz.* 1776. p. 64. De la Roche *Analyse des fonct. du syst. nerv. Génève* 1778. p. 9.

morbos agnoscere nemo inficiabitur. Qua de caussa, rite jam animadvertente REIL [2]), sub nomine *morbi nervosi*, non intelligitur morbus, in quo nervi aliarum partium instar patiuntur; sed morbus, qui ex affectione nervorum ortum ducit, aut saltem morbus, in quo nervi maxime labefactati sunt.

Febres intermittentes.

2. *Febres intermittentes* ad talem morborum classem spectare, jam dudum cum aliis [3]) suspicati sumus [4]), ac quotidie magis magisque convincimur. Pro re nata enim febres istae cerebrum [5]), medullam spinalem [6]), et nervos singulos afficiunt [7]). Immo si symptomatum gastricorum, quae febres intermittentes comitari solent, ratio habeatur; fateri adigemur, *plexus nervorum abdominales* [8]) maxime hîc pati. *Febres intermittentes perniciosae cardialgicae, colicae*, id magis magisque

2) *Fieberlehre.* 4. *B.* p. 41.

3) THAER de act. system. nerv. in febr. Gött. 1774. TISSOT ait: „*les fièvres intermittentes sont des véritables maux des nerfs.*" (op. c.) Cfr. PETIT-RADEL Pyretologia. Paris. 1808. p. 373. SOEMMERRING *üb. d. Saft* etc. p. 158. *Bullet. des sc. méd.* 1828. *Septbr.* p. 47.

4) P. I. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. XXVII. 10 (86).

5) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. X. 9. C. III. §. XVI. 13.

6) Cap. I. §. II. 2.

7) Ut in neuralgia epidemica, a SANDRAS (l. c.) descripta. Gastricis symptomatibus morbus plerumque ingrediebatur, periodice decurrebat et chinini sulphurici medio sanabatur. Vix dubitamus, quin febres intermittentes, nervorum affectione singulorum larvatae fuissent. Cfr. A. L. RICHTER *intermittirende Neuralgien*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 12. BRODIE l. c. p. 28.

que demonstrant. Quae inter perniciosas dicuntur *asthmaticae, syncopticae, arthriticae,* non minus de affectione peculiari plexuum nervorum pulmonalium, cardiacorum[9]) et nervorum extremitatum testantur. Nil vero affectionem peculiarem systematis nervosi et nervorum singulorum in febribus intermittentibus magis confirmat, quam copia spasmorum, convulsionum, paralysium etc. quae ex febribus hujusmodi neglectis aut male curatis originem trahunt. Et sicuti affectionem *cerebri* in paraxysmo febris intermittentis *cephalalgicae* et *apoplecticae*[10]), et affectionem *medullae spinalis* in paroxysmo febris intermittentis *tetanicae* et *epilepticae*[11]) a processu inflammatorio repetiimus; ita in febribus intermittentibus *cardialgicis, colicis, arthriticis,* plexuum nervorum *abdominalium nervorumque in extremitatibus decurrentium statum inflammatorium,* suspicamur. Quae hypothesis si confirmaretur, mala nervosa ex febribus intermittentibus evoluta, reliquiis inflammationum variarum systematis nervosi partium et inprimis nervorum abdominalium tribuenda forent.

3. *Febres*

8) „In febribus intermittentibus inprimis nervi et *praesertim intestinorum* in caussa sunt.“ Trnka hist. febr. intermitt. Vindob. 1775. p. 141.

9) „Nervorum cardiacorum sensibilitas ita quandoque augeri potest, ut etiam absque accedente externo vel interno stimulo per se in febrilem actionem erumpant.“ Thaer l. c. §. 25.

10) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. III. §. XVI. 13 (28).

11) Cap. I. §. II. 2.

Febres nervosae.

3. *Febres nervosae* pro re nata cerebrum, medullam spinalem, plexus nervorum pectoris et abdominis nervosque passim decurrentes aggrediuntur. Plexuum nervorum abdominalium affectionem praecipue febris flava Americanorum ac hemitritaeus Daciae referre videtur. De inflammatione nervorum in typho jam locuti sumus[12]).

Morbi cutanei.

4. Monuimus quoque[13]) *nervos cutis* magnam in *exanthematibus* et *impetiginibus* vim exercere. Inter illa *erysipelas* id maxime testatur; inter haec *pemphigus*. Et *variolae* pro morbo systematis nervosi declaratae fuere.

Rheumatismus et arthritis.

5. Morbi haud pauci sub nomine *rheumatismi* aut *arthritidis* re ipsa nil aliud sistunt, quam affectiones nervorum eorumque vaginarum[14]). Idem de *fluxionibus* faciei, colli etc. valet; ne dicamus de *tumore albo puerperarum*, debito loco explicando.

Paralyses, convulsiones etc.

6. Dari *paralyses* et *convulsiones*, quae neque ex cerebro, neque ex medulla spinali, sed e *singulorum nervorum* affectione originem ducant, ex variis hujus libri locis palam fiet.

§. XXIII.

De rerum positionibus morbis nervorum faventibus.

Laesiones externae.

1. Qui caussas morborum generis nervosi perscru-

12) P. II. ed. alter. Vol. II. Sect. 2. C. I. §. III. 3.

13) P. I. ed. alt. Vol. I. Sect. 2. C. VI. §. XXXIII.

14) Neuralgiae rheumaticae exempla v. Elliotson neuralgia rheumat. ex *The Lancet. Jan.* 1832. in Behrend *allg. Repertor.* 1832. *N.* 4. p. 74. Brodie l. c. Belling *klin. chir. Beobacht.* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1838. *Bd.* 26. *H.* 2. p. 205 sq.

scrutantur, si semper in praegressas *laesiones externas*, nervi unius alteriusve, quo decet modo, inquirerent; mirarentur sane, quam multi inter morbos illos, qui vulgo a perverso systematis nervosi universi sentiendi ratione repetuntur, uni *laesioni specialis nervi* cujusdam, adscribendi sint. Constat enim laesiones externas minimas, e. c. acus puncturam [1]), hirudinum morsum [2]), venaesectionem [3]) ad graves nervorum tumultus excitandos sufficere. Ad laesiones autem externas nervis infensas, non solum ictus [4]), concussiones etc. [5]) sed *operationes chirurgicas* et *partus opus* [6]), fer-

1) Hasbach in Hufeland *Journ.* 1832. *Dezbr.* (ex fusciuulae punctura). Murray in *Lond. med. and phys. Journ.* 1833 *Mars* (ex clavuli punctura).

2) P. Jolly ex *N. biblioth. méd.* 1827. *Août*, in Froriep *Notiz.* 1827. *Bd.* 19. *N.* 5. p. 77.

3) Ch. Bell *Edinb. journ. of med. sc.* 1826. *Octbr.* in Graefe u. W. *Journ.* 1827. *Bd.* 10. *H.* 1. p. 169 (duo ex venaesectione neuralgiae casus, quorum prior non nisi nervi laesi excisione sanabatur). H. Mayo *out-lines* etc. l. c. cap. V (plures habet observationes memorabiles venaesectione laesorum, quo facto dolores atrocissimi et spasmi excitabantur). Nelson l. citand. (brachii dolor ex V. S. rebellis cum motus impotentia). J. Hamilton *üb. einig. Fälle v. Nervenwund.* ex *Dublin j. of med. sc.* 1838. *Mars.* p. 38—55, in Fricke u. Oppenh. *Ztschr.* 1839. *Bd.* 10. *H.* 3. p. 416 (praeprimis cas. quartus, p. 417, neuralgia brachii ex V. S. cum spasmis digitorum atrocissimis).

4) Dupuytren in *Lancet franç.* 1829. *Novbr.*

5) De nervorum laesionibus v. Schmidt *Jahrb.* *Bd.* 5. p. 93. Behrend *Repert.* *VI.* 5. p. 1. et 7. p. 255.

6) A. Duges in *Revue méd.* 1824. *Août.*

fertilissimos morborum generis nervosi fontes, revocamus. Quod vero maxime dolendum est, ipsa *vulnerum* et *ulcerum sanatio*, saepe effectus longe pejores in nervos exserit, quam caussae, quae malis illis ansam dederunt. Idem de *impetiginibus* sine debita cautela fugatis valet.

Laesiones internae.

2. Et quae in ipso corpore humano includuntur caussae, nervos laedentes, morbos generis nervosi frequentissime excitant. Praeter alibi allatas [7]) commemorari hîc merentur caries ossium [8]) et viscera mole aucta et indurata, quippe quae nervis vicinis vim inferunt, eosque e sede removent vel distendunt. Ex hac enim caussa non solum turbas systematis nervosi, sed etiam, ubi plexus coeliacus hepate vel pancreate male adfecto laedebatur, et mortem improvisam conspeximus. Immo in ea versamur opinione, magnam morborum nervosorum partem, non ex vitio generali systematis nervosi, sed ex irritatione *unius cujusque nervi* pendere [9]); quae quidem irritatio, nunc

7) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. III. 78. Duo casus nervorum pressionis legi merentur: BELLINGERI in FRORIEP *Notiz.* 1827. *Bd.* 18. *N.* 2. JODIN in MAGENDIE *journ. de physiol. T.* 11. Cfr. ROMBERG l. c. N. 45. De compressione nervor. paris quinti, morbi caussa, v. GRISOLLE ex *Presse méd.* 1837. *N.* 32. in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *Bd.* 18. p. 103—105.

8) SWAN l. c. BRODIE l. c. (ex carie vertebrarum convulsiones et dolores extremitatum).

9) Assentiunt L. MARTINET et B. BRODIE ll. cc., quorum hic (*erste Vorles.*) exempla afferens addit: „*Daher muss man bei Untersuchung solcher Fälle zunächst erforschen, ob im*

nunc in contextu viscerum alioquin aegrotantium, nunc in decursu nervorum prope arterias, venas, vasa lymphatica, ossa, variis malis, utpote plethora praesertim haemorrhoidali, scrophula, rhachitide, syphilide etc. detenta, contingere potest. Quamobrem frequenter de spasmis et convulsionibus uterinis, hepaticis, cardiacis etc. sermonem instituturi sumus, quin tamen ARMSTRONGIO contendenti [10]), affectiones nervosas chronicas *semper* ut symptomata morbi visceris cujusdam considerandas esse, assentiri possimus.

3. Nemo enim in dubium vocare poterit, *nervorum sensibilitatem auctam, imminutam et perversam*, quamvis, ut diximus, saepius immerito accusatam, tamen ex aetiologia minime excludendam esse. Caussae istis vitiis ansam praebentes jam alibi [11]) indicatae sunt. Vitia sensibilitatis.

4. Praeterea si hypothesi tantulum indulgere liceret, varios sensibilitatis nervorum gradus maxime ex imperio, quod arteriae [12]) et vasa lymphati- Plethora et inanitio.

Verlaufe des Nervenstammes irgend ein Reiz vorhanden ist, durch welchen die Symptome veranlasst sein könnten." Loquitur autor e. c. de neuralgia genu, uno in casu ab aneurysmate parvo crurali, in altero autem a tumore vertebrarum lumbalium pelvisque provocata. JAMES MURRAY (ex *The Dublin journ. of med. sc.* 1837. in FRORIEP *Notiz.* 1837. *N.* 77.) in involucris nervi dolentis ossificationes crystallinas invenit.

10) *The Edinb. med. surg. Jour.* 1815. *Oct.*

11) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. III. 25.

12) „Liquidum nervos nutriens ex arteriolis telae cellulosae, fibras nerveas connectentis et involucrorum nervos obdu-

phatica in eos exercent, repeteremus, de quo argumento jam alibi mentio injecta est[13]).

Affectio nervorum ipsorum.

5. Interim, rejectis quibuscunque hypothesibus, jam abunde innotuit *plethoram* eosdem effectus in singulos nervos, uti in cerebrum et medullam spinalem exercere. Ac re quidem vera, „vix alias corporis partes reperias, vasorum copia ditiores quam nervos[14])," et quidem non solum in eorum superficie, sed in ipsa pulpa[15]).

Victus. Aër.

6. Mirum hinc non est *victum* et *aërem*[16]) utpote sanguini pabulum largientes imperium evidens in singulos nervos exercere, quae eo minus injurias omnis generis sustinere valent, quo magis illis cruoris fontes defuerunt[17]).

7. Ad

centium provenire, *secerni*, et in tunicas, quae fibrillas nerveas componunt, potissimum in earum interstitia deponi, ut *nutriat* et *irroret* deconter." (Boerhaave et Schmidt diss. de act. nerv.)

13) l. c. 27. 28. Cfr. quoque Soemmerring op. c. p. 12. *Ueb. d. Saft, welcher aus d. Nerv. wieder eingesaugt wird.*

14) Sunt verba Reilii in exercit. anat. de struct. nerv. Halae. 1796. cap. 5. Legatur de eodem argumento Prochaska de struct. nerv. cap. I. Wrisberg in Ludwigii script. neur. min. Vol. II. Isenflamm in Doerffler de vas. nerv. Erl. 1768. in Ludwigii op. c. C. F. Ludwig progr. de nosogenia in vasc. minimis, ad diss. C. Reibetanz de abscessu hepat. Lips. 1808. p. 5. C. J. Heidler *d. Blut . . z. Schmerz . . u. z. d. Neuralgie. Prag* 1839.

15) Isenflamm *prakt. Anmerk. üb. d. Nerv. Erl.* 1774. §. XXI.

16) Platner Quaest. physiol. p. 223. Thaer inquit: „Non possum quin profitear, vero longe similius me ducere, quod animales spiritus (sit venia verbo) *ex aëre* pronascantur." v. Ludwig script. neur. min. T. III. p. 270. §. 28. Soemmerring l. c. p. 40.

7. Ad injurias vero, nervis maxime infensas, certissime *animi pathemata*, inprimis terror, ut alibi demonstravimus [18]), pertinent. Animi pathemata.

8. Inter illas *temperatura* nimis *calida* aut *frigida* et inprimis *humiditas* [19]), verisimiliter ut *electricitatis* [20]) vehiculum prima occupant loca. Temperaturae vitia, humiditas.

9. Quibus cunctis *venerem, vigilias*, aliasque caussas adderemus, nisi de iis in doctrina generali de morbis systematis nervosi jam abunde quaestio fuisset instituta. Hîc enim ob rerum nexum aetiologiam plane praeterire non potuimus. Venus. Vigiliae.

§. XXIV.

Quando affectionem nervi singuli suspicari liceat?

1. Arguimus affectionem singulorum nervorum aut plexus nervorum cujusdam ex *dolore, crampo, convulsione, macie, anaesthesia et paralysi.* De singulis speciatim. Generatim.

2. Quam-

17) Ait Isenflamm: „Singulare hoc, quo vasa ad nervos accedunt, quo nervi vasis subveniunt, commercium singularem quoque mereri attentionem videtur, sique magnum est nervorum in arterias imperium, sane non minus *a vasorum infirmitate multae pendebunt nervorum affectiones.*" l. c.

18) l. c. 9—13.

19) Soemmerringii ingeniosam hypothesin hîc silentio non praeteream, nervos, praesertim eorum nodos, in locis prius sauciatis, humiditatem ex atmosphaera absorbere (l. c. *Hirnlehre* p. 141). „*Feuchte Luft.*" Delaporte l. c. p. 191.

20) De affectionibus neuralgicis ex fulgure v. Fischer *üb. d. Wirk. d. Blitzes*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 1.

Ex dolore. 2. Quamvis dolores omnis generis nervorum ope percipiantur, magnum tamen discrimen inter doloris vim intercedit, si nervus solum *conductor* perceptionis doloris alieno in loco caussam agnoscentis est [1]), sique ipse nervus *sedem caussae dolorificae* continet [2]), quod *classem morborum*, quam *neuralgiae* nomine salutamus, constituit. Dividimus neuralgias (praeter illas viscerum et gangliorum) in *neuralgiam facialem, ulnarem, radialem, ischiadicam* et *cruralem*. Generatim in *neuralgiis* dolor, ut plurimum periodicus, remittens, omnem alium excedit [3]), ab aegro desperabundo, si diutius duraret, vix sustineri posset, ac ramos nervorum ex loco affecto decurrentes, vel consensus leges [4]) fulminis rapiditate undique sequitur. Frequentius sic patiuntur nervi subcutanei, inprimis faciei, nervi pauca tela cellulosa eaque laxa circumdati, nervi tandem injuriis traumaticis et temperiei mutationibus expositi [5]). Quandoque neuralgiae caussa ad *initium* nervi locum habet, et dolor ad *finem* illius percipitur [6]). Sic affectiones ple-

1) Exempla selecta v. apud Brodie l. c.

2) Bilon *diss. sur la douleur. Paris, l'an XI.*

3) Sed non pulsans, pressione non augenda et sine vasorum minimorum turgescentia est, quibus a dolore inflammatorio distinguitur. B. Brodie l. c.

4) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. III. 29.

5) Chaussier *Tables synoptiques.*

6) Itaque Griffin *wie unterscheiden sich neuralgische Affectionen von inflammatorischen?* ex *Dublin journ.* 1836. *N.* 28. in Schmidt *Jahrbb.* 1838. *Bd.* 17. p. 29. edixit (p. 30): *„dass man in zweifelhaften Fällen sich entschieden*

plexuum cardiacorum, dolóres brachiorum; et illae plexuum nervorum abdominalium et pelvis cruciatus crurum excitantes [7]), docent. Mirabiles sunt dolóres, qui in membris amputatis percipi videntur [8]).

L 2 3. Cum

für die neuralgische Natur des Übels erklären könne, wenn an demjenigen Theile der Wirbelsäule, welcher dem kranken Organe entspricht, Schmerz beim Drucke vorhanden sei." Cfr. Brodie l. c.

7) Ao. 1814 aegrum, qui post febrem intermittentem praepostere cortice sanatam in saevum plantarum pedum dolorem, gressus impedientem, inciderat, solis resolventibus et eccoproticis sanavi. In calculo vesicae urinariae aegros plus vice simplici de dolore plantarum pedum conqueri audivi. Quibus perpensis num suspicari licet, dolores podagricos pedum ex inflammatione arthritica plexuum nervorum abdominalium oriri posse?

8) Cfr. P. I. ed. alt. Vol. III. Sect. 2. C. XXIV. §. LXXX. 2 (7). Langstaff in *Med.-chir. transact.* 1830. *Vol.* 16. J. F. Crookes *üb. neuralgische Affectionen*, ex *med. gaz. Jan.* 4. 1834. in Schmidt *Jahrbb.* 1834. *Bd.* 4. p. 210. *Bd.* 5. p. 91—93. hoc argumentum perlustrarunt. Nervorum dissectorum extremitates lympha plastica, inflammatione traumatica in tela cellulosa, quae neurilema cooperit, deposita circumdatae, tumescunt in nodulos gangliosos duritie fere cartilaginis et nucis seu fabae magnitudine, qui dolores non raro atrocissimos et rebelles excitant. Irritatio traumatica nervorum extremitatum, quae tumores illos produxit, his sustinetur et ad medullam spinalem atque proximos nervorum ramos per nervum propagatur. Quae irritatio hoc modo in medulla spinali et ejus involucris exorta, reciproce non solum ad nervorum dissectorum extremitates, sed etiam ad alios nervos spinales reducitur, quo fit, ut in aliis partibus neuralgiae exoriantur. Longhi in Froriep *Notiz.* 1839. *Bd.* 9. *St.* 6. p. 95.

Ex crampo et convulsione. 3. Cum vero nervorum plurimi motibus voluntariis imperent, aut saltem, uti videtur, musculis, motibus automaticis dicatis, facultatem motus impertiant, sequitur morbos nervorum in musculis, quibus provident, *contractiones* abnormes et *motus convulsivos* excitare debere. Quae musculorum mala ex *singulis nervis* toties repetere licet, quoties sine signis affecti cerebri aut laesae medullae spinalis obveniunt.

Ex macie. 4. Nervi cum et processui nutritionis praesint, intelligitur neuralgias, saltem chronicas, *emaciationem* sociam agnoscere; quae emaciatio quandoque simplicis compressionis nervi effectus est [9]).

Ex anaesthesia et paralysi. 5. Sicuti vero chorda nimis tensa tandem rumpitur; ita excessus doloris privationem sensûs in nervo (*anaesthesia* [10])), impotentiam musculis motum imprimendi (*paralysis* [11])), aut unum et alterum, relinquit. Interea paralysin sub ipsa nervi inflammatione oriri posse, magnus vir jam dudum docuit [12]).

§. XXV.

9) Monro de nervis. p. 176. Tissot l. c. 4. *B.* p. 208.

10) Romberg *Gefühlslähm. des Nerv. 5. par.* in Müller *Archiv.* 1838. Ejusd. *Anästhesie im Gebiete des Quintus*, ib. *II.* 3. Ejusd. *üb. Anästhesie* in Casper *Wochenschr.* 1839. *N.* 11. p. 165. *N.* 19. p. 293. *N.* 20. p. 309.

11) Neuralgiae caussam proximam *paralysin* esse, contendit Osborne l. c. p. 317.

12) Boerhaave op. c. p. 700. „Si nata sit inflammatio in nervorum tunicis, haec, totum nervum comprimens, pro tempore facit paralysin; illa vero per artem vel sponte resoluta, morbus sanatur."

§. XXV.

Animadversiones de neuritide.

1. Dolorum, crampi, convulsionum, maciei, anaesthesiae et paralyseos origo ex nervorum singulorum affectione eo facilius intelligitur, si perpendamus, neuralgias plurimas non esse nisi symptomata *inflammationis nervi dolentis* [1]), aut *vaginae* illius [2]), cui inflammationi cum aliis [3]) neu- Generatim.

1) De *phlogosi* substantiae nervorum, ut caussa neuralgiae, v. *Journ. supplem. au dictionn. des sc. méd. Vol. 7. cah.* 3. Recentiores nempe, inprimis Chaussier, saepe nervorum substantiam ipsam in neuralgia inflammatam detexerunt. v. etiam *Dict. méd. T.* 35. *artic. neuralgie*, p. 500. Autor neuralgias a neurosibus separat (p. 501) illasque inter phlegmasias locat (p. 504).

2) „Nemo forte unquam vidit inflammationem in nervo; haec vero si contingat, in sola *tunica vaginali* haeret." (Boerhaave de morb. nerv. p. 265). Quamvis inflammatio *ipsius nervi*, uti infra apparebit, neutiquam in dubium vocari possit, magni tamen viri opinio in genere experientiâ confirmatur.

3) Nasse diss. de neuritide. Hal. 1801. Crescimbeni in *opusc. della soc. med.-chir. di Bologn. Vol.* 5. responsum ad quaestionem: *stabilire i caratteri dell' infiammaz. del sistema linfatico, nervoso* etc. G. F. Wolf diss. de nervor. inflammat. Hal. 1818. Nolin *de l'inflammat. des nerfs. Par.* 1818. L. Martinet in *Revue méd. fr. et étrang. Par.* 1824. *Juin.* J. E. Dezeimeris in *Archiv. gén. de méd.* 1829. *T.* 22. *Octbr.* p. 161. Uberto Bettoli *opusc. med. Parma* 1834. *Fasc.* I. Friedreich l. c. p. 89. N. 1. A. Delmazzone *saggio sulla neuritide del syst. dei vasi sanguin. Torin.* 1837. J. P. Theod. van der Lith diss. anat.-pathol. de vitiis nervor. organicis. Amstelod. 1838. Cap. II. de neuritide ejusdemque exitibus.

neuritidis nomen imponimus; quin eam, nisi factis demonstratam, assumamus [4]).

Distinguitur neuritis a neuralgia.

2. *Neuralgiam a neuritide* hucusque solum per dolorem periodice recurrentem, aut continuum et per absentiam aut praesentiam *febris* (saltem localis, quatenus ex calore, rubore et vibratione majore arteriarum partis dolentis desumitur), distinguere potuimus [5]). Quod ultimum quidem criterium *neuritidem acutam* a *neuralgia* satis distinguit, vix autem *neuritidem chronicam* pauco vel nullo motu febrili insignitam.

Exitus neuritidis.

3. Verum si arduum sit in primo morbi limine simplicem neuralgiam a neuritide distinguere, non ita serius, ubi *effectus variorum exituum inflammationis* animadvertuntur. Nisi enim neuritis resolvatur, singulos aliorum inflammationum agnoscit exitus. Visi enim sunt nervi inflammati [6]) cum

4) „*Je ne conçois même pas, comment, dans un temps, où la méthode analytique est si justement reconnue pour le meilleur flambeau dont puisse s'éclairer le médecin, on a osé reproduire l'esprit de système au point de professer l'inflammation des nerfs et du neurillime, sans l'avoir auparavant demontrée dans ces maladies chroniques du système nerveux, qui accompagnent chaque année tant de malades au tombeau.*" Nicod. l. c. p. 251.

5) L. Martinet qui (l. c.) neuritidis symptomata graphice designavit, dolorem semper vehementissimum videbat, obscure remittentem, nervi pressione affecti auctum, caeterum quoad gradum ejus et durationem in proportione cum nervi inflammatione. Quibus neuritidem a neuralgia distinguendam esse, contendit.

6) Brugmann v. P. S. van Hoorn diss. de iis, quae in

cum partibus contiguis concreti [7]), crassiores [8]), cartilaginei [9]), tumores includentes [10]); tumores [11]), concrementa calculosa [12]), serum [13]) inter vaginam et nervum; hydatides vaginis adhaerentes [14]), nervi erosi [15]), fungosi [16]), gangraena detenti [17]). Caeterum nervi plus quam aliae partes suppurationi, gangraenae et cariei [18]), quin immo et putredini post mortem [19]) resistere solent.

4. Neu-

partib. amputatione vuln. notanda sunt. L. B. 1803. §. 9. p. 35. Soemmerring *üb. d. Saft* etc. p. 90.

7) Hahn *Heilungsmeth. 2. B. 5. Th. C.* 6. p. 342.

8) Cirillo *pr. Bemerk. üb. vener. Krankh.* p. 134. Reimarus de tumore ligam. circa artic. 1757. in Halleri disput. pr. T. VI. p. 437. Martinet l. c.

9) Boerhaave l. c. p. 61.

10) *Trans. of a Soc. f. the improv. of med. and chir. knowledge Vol. II.* p. 152. *Abh. f. pr. Aerzte.* 20. *B.* p. 632. Cfr. 4.

11) Cheselden *Anat. of the hum. body. Lond.* 1713. *T.* 28. Camper demonstr. pathol. L. I. C. II. §. 5. Cappel de epilepsia, e tumore nervo vago inhaerente orta. Helmst. 1781.

12) in Tolkert Snip de Lithotomia. Amstel. 1761. p. 8. Drelincourt praelud. anat. 1672. p. 61. *Journ. des Savans. T. VII.* p. 138.

13) Tissot *von d. Nervenkrankh. Sämmtl. Schrift. 3. B.* p. 629. Cfr. Cap. VIII. Martinet l. c. Nec non sanguis extravasatus et pus in nervo affecto.

14) Paw Obs. anat. var. Vol. II. p. 5.

15) Boerhaave de morb. nervor. Bern. 1762. p. 62.

16) Mohrenheim *Beob. versch. chir. Vorfälle. 2. B.* p. 54. Wagner in Loders *Journ. 3. B.* p. 142.

17) *Recueil des obs. faites dans les hôpit. militaires, publ. p. Mr.* Rich. D'Hautsierk *T. I.* p. 376.

18) Soemmerring *Hirnlehre.* p. 142. et *üb. d. Saft.* p. 47.

19) Soemmerring l. c. §. 178.

Tumores nervorum.

4. Neuritidis exitibus, in capitibus sequentibus ultro adhuc dilucidandis, quoque *tumores nervorum* [20]), adscribendi sunt, qui, quamvis objectum chirurgiae potius quam medicinae sistant, tamen, data hîc opportunitate, silentio praeteriri nequeunt. Mentionem de iis fecerunt (saepe sub nomine incongruo *gangliorum* vel *neuromatis* [21])) Hippocrates, Galenus, J. de Vigo, Ambrosius Paré, Morgagni, Petit [22]), Cheselden [23]), Camper [24]), Bisset [25]), Wood [26]), van Gesscher [27]), Gooch [28]), E. Home [29]), de la Roche, petit Radel [30]), Spangenberg [31]), Neumann [32]), Hessel-

BACH

20) „*Die Nervengeschwülste . . . scheinen eine Folge . . . . jener krankhaften Affection, welche die Neuralgie u. Neuritis bildet, die sie denn ihrer Seits wieder unterhalten.*" Piorry l. c.

21) Cheselden *Anatomy of the human body. Lond.* 1741. p. 256. *Tab.* 28. N. 7.

22) *Mem. de l'acad. de chir. T. I.* p. 90. 23) l. c.

24) Demonstrationes anat. pathol. L. I. C. 2. p. 11.

25) *On an extraordin. irritable sympath. tumor.* in *Mem. of the med. soc. Vol.* 3. p. 58.

26) *On painfull subcutaneous tubercle;* in *Edinb. med. and surg. journ. Vol.* 8. p. 283 et 429.

27) *Proeven over de voorgenaamste langduurige Geschwellen. Amstel.* 1763. Vers. germ. *Lpz.* 1787. p. 65.

28) *Cases and Remarks.*

29) *Transactions for improvement of medical and chirurgical knowledge. Vol. II.* p. 192.

30) *Encycl. méth. Paris.* 1792. *T. II.* p. 442.

31) *Ueb. d. Nerv. Anschwell.* in Horn *Arch.* 5. *B.* p. 306

32) Siebold *Sammlung seltener u. auserl. chirurg. Beobacht. u. Erfahr. I. B.* 1805. p. 54.

BACH[33]), ODIER[34]), MARSCHALL[35]), CHAUSSIER[36]), SIEBOLD[37]), ALEXANDER[38]), MECKEL[39]), ARONSSOHN[40]), BAUMEISTER[41]) etc.[42]). Quorum ultimus tumores nervorum pro *induratione ex inflammatione non resoluta* definit. Tumor nervi a magnitudine pisi[43]), ad illam ovi gallinacei[44]) observatur. Ela-

33) SIEBOLD l. c.

34) *Manuel de médecine pratique. Génève.* 1805. p. 279. *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte. XXII. B.*

35) *The Edinb. med. and surg. Journ.* 1815. *Oct.*

36) *Tables synoptiques de la neurologie.* 37) l. c.

38) Diss. med. chir. de tumor. nerv. Leid. 1810.

39) *Handb. d. pathol. Anat. Lpz.* 1818. *Bd.* 2. p. 258.

40) *Observat. sur les tumeurs dévélopp. dans les nerfs. Strasb.* 1822.

41) Diss. de tumorib. nervor., adjecto eorum casu novo. Bonn. 1833.

42) J. SWAN l. c. Vers. germ. 1830. p. 80. H. LEEKE GIBBS *ein Fall v. Ausrottung ein. Geschwulst (Neuroma) des N. radialis am recht. Arme,* ex *Edinb. m. and s. j.* 1829. *N.* 32. in BEHREND *Journ.* 1830. *St.* 3. p. 315. J. SYME *Ganglion am Knie.* ib. 1831. *Octbr.* p. 2. D. E. CARRUTHER *Fall v. schmerzhaftem Tuberkel unter d. Haut,* in FRORIEP *Notiz. Bd.* 27. *N.* 12. DUPUYTREN *klin.-chir. Vorträge im II. D. z. Paris. A. d. Fr. v.* BECH *u.* LEONHARDI. *Bd.* 1. *Lpz.* 1834. *Stück* 18. NÉLATON *Tuberkeln am Ursprunge des* 3. 5. 7 *u.* 8. *Hirnnervenpaar.* in KALISCH *med. Ztg. des Ausl. Jahrg.* 2. *N.* 25. HASLER diss. de neuromate. Turici B. 1835. WUTZER *Fall v. Neuroma des N. ulnar.* in HECKER *lit. Annal.* 1836. *Bd.* 3. *H.* 4. CHELIUS in *Heidelb. klin. Annal.* 1838. *Bd.* 11. p. 104. BEGER in WALTHER l. c. p. 697. VAN DER LITH l. c. cap. III. de tumoribus nerv.

43) Ut in casu BIGUORDII in *Revue méd.* 1831. *Avril.*

44) Ut in casu GIBBSII l. c. p. 316. Peponis parvi magnitudine tumor nervi apud WUTZER l. c.

Elasticus [45]) est et parumper mobilis. Dolere non nisi sub compressione aut attactu quocunque solet; at tunc cruciatus intolerabilis evadit. Dolor secundum decursum nervi propagatur, e. c. si tumor in nervo cubitali sedem figat, usque ad digitos, praesertim ad digitum annularem et auricularem. Motus musculorum (nisi forte ob dolorem a simultanea compressione tumoris) illaesus. Neque temperatura partis affectae a norma recedit. Quamvis partes omnes, ex quibus nervus in loco affecto componitur, augmentum morbosum exhibeant, induratae sint, et lympham contineant extravasatam [46]), attamen ipsa nervi medulla laesa dici nequit. Mirum hinc non est, posse nervum, etsi tumore laboret, tamen motui musculorum et sensui praeesse. Caussae tumorum, de quibus agitur, in illis inflammationum quaeri debent. Spectant huc nervi punctio, ictus, concussio, et compressio [47]). Patet hinc cur tumores nervorum etiam

45) „*Die ausgeschälte Geschwulst war von fester elastischer Consistenz.*" Wutzer l. c. Sunt quoque durioris texturae (Reich, Cheselden et Hesselbach apud Wutzer l. c.). H. Mayo (*out-lines* l. c. cap. V.) distinguit tumores nervi densos et fluidum continentes, qui tamen raro occurrunt.

46) „Haec (lympha) procul dubio nascitur e turbato in functione aequilibrio inter vasa arteriosa et vasa lymphatica, ad partem affectam pertinentia, sic, ut species in nervo hydropis topici vel saccati oriatur, non absimili modo, ac post indurationes quasvis alias in aliis corporis partibus evenit, ut inde frequentissima hydropis diversi origo sit repetenda." (Alexander l. c.)

47) De phaenomenis sectionem nervorum comitantibus lega-

etiam frequentissime ad partes, violentiis externis praeprimis expositas, e. c. ad brachia, maxime ad nervum cubitalem, ad crura, maxime ad nervum tibialem, obveniant. Caeterum cum DUBOIS[48]) vix dubitamus, tumores nervorum ex caussis rheumaticis, arthriticis, scrophulosis, scorbuticis, syphiliticis, haemorrhagiis habitualibus suppressis etc. quocunque in loco obvenire posse. Tumores nervorum externi, sibi ipsis relicti, anaesthesiam, paralysin, aut, si membrana externa nervi rumpatur, ulcera maligna admodum dolorifica, post se trahunt. Formationi tumoris nervei occurritur, si neuritis sine mora, ut decet, antiphlogisticis et inprimis evacuationibus sanguinis localibus curatur. Evolutus tumor *frictionibus mercurialibus*, et si haec non juvarent, *balneis sulphureis*, quae prodesse vidimus, curatur. Rebellis tumor *ignis* aut *cultri* auxilium exposcit.

Vitia primae conformationis.

5. Ne vero phaenomena morbosa, in nervis obvenientia, praepostere a praevio processu inflammatorio deriventur, nonnulla de *vitiis* nervorum *primae conformationis* in medium proferre, opus est. Haec quidem nisi in monstris[49]), et vix ad originem nervi, locum obtinent[50]). At infra

tur ARNEMANN *Versuche über die Regeneration an lebenden Thieren*. 1787. 1. *B*.

48) HORN *Archiv f. med. Erf*. 5. *B*. 2. *H*. p. 306.

49) CLARKE in *Philosoph. Transact*. 1793. p. 154—164. KLINKOSCH Progr. quo Sect. et demonstrat. indicit etc. Prag. 1766.

50) SOEMMERRING l. c. p. 105. §. 126.

infra hunc locum nervi respectu ad situm[51]), copiam[52]), auctum volumen[53]) et pinguedinem[54]) haud raro peccant, quin necessario secunda inde laedatur valetudo. Respectu temperamenti videtur, quod apud homines cholericos nervi minores, sed magis firmi sint[55]). Nervi parum ab arteriis irrorati ideoque aridi facultatem conductorum sensibilitatis verisimiliter amittunt[56]). Hinc forte senum[57]) insensibilitas, sensibilitas infantum[58]).

§. XXVI.

51) Hildebrand in Blumenbach *med. Bibl.* 3. *B.* p. 157.

52) Neubauer descript. anat. nerv. cardiac. 1772. Sect. 1. Praet. p. 10. „Quam ingens, ait, est discrimen, quod quotidie observamus, quoad crassitiem vel diametrum unius ejusdemque nervi, modo ex majori, modo ex minori tubulorum seu fibrarum numero conflati! unde cadavera quaedam adeo nervosa (si ita dicere licet) inveniuntur, ut non duplex sed triplex ramorum copia, in ratione ad alia cadavera oculo perquirenti ubique sese objiciat."

53) Soemmerring *Hirnlehre.* p. 105. §. 126. Laumonier *Journ. de méd.* J. 93. p. 259.

54) Morgagni op. c. Epist. LXIX. §. 2.

55) Diss. de natura cholericorum, sive de vita, sanitate, morbis, et morib. illorum, quib. temperament. choler. trib. sol. Vien. 1775. p. 79. Soemmerring l. c. p. 136. p. 168.

56) Soemmerring *üb. d. Saft.* p. 18.

57) Haller scripsit: „In vetulis nervi corrugantur et tacti cultro anatomico *duriores* reperiuntur." Addit Seiler: „Vix enim quid aliud in communi, qua senile corpus premitur, succorum paucitate potest expectari (Anat. corp. hum. sen. spec. Erl. 1807. p. 117.) et Schreger non vaginas modo nervorum, maxime ischiadici et sacralium

§. XXVI.

Prognosis. Cura.

1. Morbi nervorum singulorum *prognosin* generalem neutiquam admittunt. Periculum enim, quo stipantur, et exitus illorum a multis rerum positionibus pendet, e. c. ab officio nervi affecti, a momento partium, quorum functiones a nervo affecto reguntur, a situ illius plus minus recondito, ab indole morbi, ab aetate et constitutione aegri[1]) et a doloris vi. Gravissimae sunt affectiones *nervi* Prognosis.

rigidiores, et *aquula illa, quae aliàs ipsis inesse solet, multo parciore perfusas* ..... reperit." Et LUCAE asserit: quotiescunque corpus senile ad nervos arteriarum explorandos incidebam, pauciores semper inveni, quam in juniorum corporibus (Obs. anat. circa nerv. arter. adeuntes et comitantes. Francf. 1810. §. 12).

58) „Quando nervus in corporibus *infantum* (nam in his optime demonstrari possunt) per injectionem coloratur et omnia interstitia inter primum et secundum involucrum etiam inveniuntur plena, his ablatis invenitur materia inter fibrillas, secundo involucro contentas, adeo ut detegantur vasa injectam materiam accipientia, quae pertingunt ad fibras ultimas." (RUYSCH v. BOERHAAVE de morb. nerv. Lugd. Bat. 1761).

1) Sicuti in aliis morbis, ita et in illis nervorum, a viribus naturae medicatricibus saltem in hominibus juvenibus et vegetis multum expectamus. Docet enim BRUGMANN (l. c. p. 34) „*fibras nerveas rescissas de novo generari.*" Undenam autem illae formentur, ad oculum non fuit observatum, sed satis constitit, illas ex majoribus nervorum resectorum ramis ortum non sumere, contra vero plura sunt, quae suadeant, tenuissimos ramulorum ramos huic regenerationi ansam praebere.

nervi intercostalis, utpote quae dolore profundo, illi ex inflammatione partium externarum orto neutiquam simili, ac sensu labefactationis cordis, cum proclivitate ad lipothymiam convulsivam stipantur [2]). Respectu *neuralgiarum* et dolorum generatim monemus, *ne vim doloris* vel ex vagitu aegri vel ex illius contorsionibus et lachrymis determinemus. Non solum enim nonnulli dolorem simulant, verum etiam alii maximum silentio ferunt, alii minimum cum summa impatientia [3]). Interea haec de adultis, non de infantibus valent, quorum dolores generatim cognoscuntur ex vagitu, contorsionibus et lachrymis, colore faciei livido et cute rubra. Dolor summus sine vagitu et lachrymis periculo plenus est, et vice versa [4]). Nec subitanea doloris cessatio salutaris; indicat enim, praesertim in neuritide aliisque inflammationibus transitum mali in gangraenam vel hydropem acutum. Cum vero hîc locus non sit, de doloribus in genere, utpote argumento ad *pathologiam* et praecipue ad *semioticam* spectante, disse-

2) Hallé *Reflex. sur le traité des gland.* de Bordeu. p. II.

3) Legatur art. *Cri*, — auctor Percy in *Diction. des sciences médicales. Vol. VII.* p. 354—365.

4) „*Si le malade crie, s'il exhale, si, comme le dit* Montaigne, *il évapore sa douleur, ces effets sont presque nuls, et ces impressions simplement fugitives. Chaque cri, qui consiste en une profonde inspiration suivie d'une expiration précipitée et entrecoupée, dilate, détend tout ce que la douleur a serré, empêche les congestions, facilite le cours du sang dans les poumons, dégage le coeur* etc.“ Percy l. c. p. 359.

serendi, sufficiat auctores illud illustrantes commemorasse [5]).

2. *Cura*

5) Portius diss. de dolore. Florent. 1551. Zwinger diss. de dolore. Basil. 1583. Bacher conclus. med. et chir. de dol. in gen. ejusq. caussis, speciebus, cura. Basil. 1595. Raudenius diss. de dolore. Sen. 1596. Gabelhofer diss. de dolore ejusq. causs. et remed. Bas. 1596. Kaulung diss. de dolore. Basil. 1598. Plater de doloribus Lib. II. Francf. 1609. Unverzagt diss. de dolore. Helmst. 1617. Mueller diss. med. doloris consideratio. Tüb. 1626. Sebiz diss. de dolore. Argent. 1652. Bredenbeck diss. de dolore. Lugd. Batav. 1656. Lockemans diss. de doloribus. Lugd. Batav. 1675. M. Hoffmann diss. inaug. de dol. resp. Zollikofer. Altd. 1682. Schrader diss. de dolore. Helmst. 1688. Wynsott diss. de doloribus in genere. Leid. 1690. Vater diss. sistens rat. et curat. dol. Vitt. 1696. Ortlob diss. de fame, siti et dolore. Lips. 1697. Bayle diss. nova de consuetud. volupt. et dol. Tolos. 1700. F. Hoffmann compend. et clin. prax. dolor. cum cautel. Hal. 1706. Diss. de dolor. resp. Ludolf. Hal. 1730. Lejeune diss. de dolore in genere. Harderov. 1716. Detharding Ethica dolorum 2. Rost. 1722. Ziegler diss. de nat. et cura dolor. Lugd. Batav. 1722. Monteith diss. de dolore. Edinb. 1726. Rudolf diss. de doloribus. H. 1730. Alberti diss. de doloribus. Hal. 1720. Diss. de Therapia per dolores. Hal. 1730. Stahl diss. dolorum generis et indolis. Erf. 1731. Gesnerus diss. de dolore. Basil. 1733. Volckamer diss. de dolore doloris remedio. Alt. 1739. Adolphus diss. de dolore. Lugd. Batav. 1739. Gericke diss. de dolorum utilitatibus e mechanicis caussis deductis. Helmst. 1739. Isez an dolor a soluta unitate morbus? Negat. quaest. med. inaug. praes. Laur. Ferret. Par. 1741. Marteau an unum e praecipuis symptomatibus in oper. chir. mitigandum dolor. Qu. inaug. praes. S. F. Couthier. Paris 1744. Scrinci diss. de doloribus

Cura. 2. *Cura* morborum, in *nervis singulis* locum habentium, ex therapia generali morborum systematis nervosi [6]), ex speciali autem illa morborum cerebri et medullae spinalis, nec non ex regulis adversus prosopalgiam et ischiadem tradendis abstrahenda. *Neuralgiae* enim sicuti ex caussis diversis oriri possunt, ita diversam quoque exposcunt medendi rationem [7]). Nihilominus non-

in genere. Prag. 1746. HECHT theoria dolorum eorumque curatio in genere. Lugd. Bat. 1747. SCHULZE diss. de spasmo dolorifico saepius remedio quam morbo. Hal. 1749. HAMBERGER diss. de dolore. Jen. 1750. FUERSTENAU diss. de doloribus. JUNKER de doloribus eorumque caussis generatim. Hal. 1755. Diss. de utilit. dolor. Hal. 1756. SAUVAGES theoria doloris. Monsp. 1757. NICOLAI diss. de dolore in genere. Jen. 1758. AURIVILLIUS diss. de doloribus. Upsal. 1765. BUECHNER diss. de salut. et nox. dol. effect. Hal. 1768. DIMSTALE diss. de dolore. Edinb. 1771. PANZER diss. de dolore. Alt. 1777. SASSARD *essai et diss. sur un moy. à empl. avant quelq. opérations pour en dimin. la douleur.* v. *Esprit des Journ.* 1781. MOORE *Method of preventing or diminishing pain in several operations of surgery. Lond.* 1784. YOUNG diss. de doloris theoria. Lovan. 1787. GOSSE de doloris therapia. Lovan. 1787. LUTHER de morb. dolorif. eorumque medela. Erf. 1788. PETIT *discours sur la douleur. Lyon. an VII.* PLATNER diss. de dolore. Lips. 1792. BILON l. c. BITZIUS *Versuch e. Theorie d. Schmerzens. Berl.* 1803. SARAZIN *Diss. sur la douleur. Paris. an XIII.* MOJON *sull' utilità del dolore. Genova* 1811. RENAULDIN *Dict. des sciences méd. T. X.* p. 178. 239. et J. A. SALGUES *de la douleur, considérée sous le point de vue de son utilité en méd. Par.* 1823.

6) P. II. ed alt. Vol. I. S. 1. C. I. §. VI.

7) „*Différentes observations semblent devoir faire conclure,*

nonnulla *praecepta generalia* praesertim, relate ad *neuralgiam* et *neuritidem*, coram oculis habere juvabit. Primum illorum in eo consistit, ut quocunque in casu, ubi morbi caussam directe auferre haud liceat [8]), quo recentior morbus et floridior aeger, ad *venaesectionem* aut saltem ad *evacuationem sanguinis localem* confugiatur [9]). Praeterea parti, in qua nervus patitur, si fieri liceat, talis positio concilianda, qualis requiritur, ut influxus cruoris in eam minimus evadat. Ad hunc scopum obtinendum, utque cruciatus ex operationibus chirurgicis leniantur, ipsa *arteriae* partem ad-

que dans la neuralgie il existe une cause matérielle d'irritation fixée sur le nerf, que cette cause n'est pas la même dans tous le cas, et qu'ainsi il faut la connoître pour établir un traitement efficace." (PINEL *Nosogr. philos. Vol. III.* 3. *edit.* 1807. p. 162). Cfr. PIORRY *eine auf Beobacht. gegründete Behandl. d. Neuralgien; ex Gaz. méd.* 1833. *Jan. et Févr.* in BEHREND *allg. Repert.* 1833. *N.* 4. p. 56.

8) Qui casus non raro occurrunt, nec non ii, in quibus caussa ablata dolor nihilominus perdurat. Cfr. MARTINET *üb. d. Behandl.* etc. l. c. p. 48. HILDEBRAND (*annal. univers. di med.* 1831. *Gennajo*) commendat, si caussa neuralgiae latet, methodum antagonisticam.

9) ,,*On a accusé avec raison nos prédécesseurs d'avoir été trop prodigues de sang dans le traitement des affections douloureuses; ne pourrait on pas reprocher à nos contemporains d'en être trop avares?*" RENAULDIN l. c. p. 223. ,,*Bei plethorischen Individuen setze man* 30—60 (!) *Blutegel auf die schmerzhafte Stelle, wodurch die Krankheit einige Male sogleich coupirt wurde.*" SANDRAS l. c. p. 309. Et in debilioribus sanguinis extractionem non valde timendam esse, expertus est PIORRY l. c.

adfectam adeuntis *compressio* per tornaculum [10]) proposita est [11]). Inter res, influxionem sanguinis in nervum moderantes, et *frigoris applicatio* pertinet. Porro *digitalis purpurea*, frenum circulo sanguinis injiciendo, ac vasorum lymphaticorum [12]) actio-

10) Malapert ad hunc scopum instrumentum invenit, quod *compressorem* nominat. v. Behrend *Repert. des Ausl.* 1837. *N.* 91.

11) Bringston in Duncan *Annals of med. for.* 1801. p. 3113. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 20. *B.* p. 509. Moore l. c. Nuperrime pluries optato cum eventu tentata est ab Allier in *Journ. de méd. et de chir.* 1838. *Jan. N.* 16. v. Fricke u. Oppenh. *Ztschr.* 1838. *Bd.* 8. *H.* 3. p. 367 sq. Dezeimeris *einige Fälle von Compress. d. Blutgefässe bei Neuralg.* in Froriep *Notiz.* 1838. *N.* 160. p. 93 (carotis omni in casu feliciter compressa). Cfr. quod de compressione in capite de cephalaea. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. I. C. II. §. XII. 2 (7) 11 (73) dixi. — Nec minus compressio nervorum tentata est et palliative effecit. v. Hanroz *Compression der Nerv., als Mittel bei heftigen Neuralg.* ex *Ann. de méd. belge.* 1835. *Août.* in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Supplemtb.* 1. p. 251. Ast certe non nisi cautissime adhibenda est, cum hujus operationis, qua morbi caussae (§. XXIII. 2 (78)) memores fuimus. Brüggemann (Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 18) de viro, ex febre nervosa reconvalescente narrat, pressione nervi alicujus trunci extemplo ecchymoses habebat.

12) Nervos *vasa lymphatica* habere demonstrarunt Carr Epist. med. Lond. 1691. p. 6. Valsalva de aure hum. Traj. ad Rhen. 1707. p. 60. Nuck de ductu salivali novo et ductibus ocul. aquos. Lugd. Bat. 1685. fig. 8. Martin inst. neur. Ed. alt. Holm. et Lips. 1781. p. 35. Mascagni vasor. lymphat. c. h. historia et ichnogr. Sien. 1787. Tab. VI. fig. 2. 3. Tab. IX. fig. 1. 2. 3. Tab. XIX. Plenk *Hygro-*

actionem simul excitando, vario sub respectu in neuralgia et praesertim in neuritide indicatur. Maxime enim idonea est ad plurimas inflammationum reliquias, e. c. extravasatum inter vaginas nervorum, debellandas. Cui indicationi *stipites solani dulcamarae, flores arnicae montanae, radix smilacis sarsaparillae,* et maxime *hydrargyrum*[13]) satisfaciunt. Accedunt *acupunctura*[14]), *ulcera artifi-*

M 2

logie. Wien. 1795. p. 34. Reil Exercit. anat. p. 13. 21. Fragonards *mém. de la Soc. méd. d'émul.* p. 442. Soemmerring *üb. d. Saft.* p. 51 sq.

13) Hildebrand l. c. (calomel). Ruhbaum in *Brandenb. Sanitätsber. Berl.* 1837 (Sublimatum).

14) *Acupunctura*, nemini medicorum ignota, ex Sina et Japonia ad nos translata, pars est vetustae medicinae domesticae nec Aegyptiis solum et Sinensibus atque Japanensibus, ut hypothetice fertur, sed omnibus fere barbaris, ipsisque Americae incolis familiaris. Primas hujus chirurgicae enchiresis notitias Amatus Lusitanus curat. medic. Ven. 1566. Cent. I. 38. V. 90. VI. 31. VII. 58, Th. Zwinger theatr. vit. hum. Basil. 1571. p. 374, J. Bontius de med. Indor. lib. IV. L. B. 1642 (Amst. 1658), M. Martini China illustrata. Amst. 1659, Cleyer specim. medicin. Sinicae. Francf. 1662 (1682), Gulielm. ten Rhyne diss. de arthritide c. mantissa schematica de acupunctura etc. Lond. 1683. Vers. germ. a St. Blancard *Beschreib. wie d. Chineser vermittelst des Moxabrennens u. Nadelstechens d. Podagra curiren. Lpz.* 1690, Wedel diss. de puncto medico. Jen. 1701, Helvetius (resp. Bidloo) diss. de puncto. L. B. 1709, et E. Kaempfer amoenit. exotic. Lemg. 1712. Ejusd. *Geschichte u. Beschreib. v. Japan; herausgegeb. v.* Ch. W. Dohm. *Lemgo* 1779. *Bd.* 2. p. 423, tradiderunt. Inter hos praecipue sedulitati ten Rhynii

et

et Kaempferi, qui aliquod tempus inter gentes Orientales degebant, cognitionem operationis et descriptionem accuratiorem debemus, quae in eo est, ut partes corporis humani, variis affectionibus dolentes, acu magis minusve profunde perforentur. Quantopere viri laudati acupuncturam commendaverint, nihilominus in oblivionem venit, saltem passim solummodo ejusdem mentionem fecerunt: Nenter fundamenta medicin. Arg. 1718. T. I. p. 165, J. B. du Halde *descript. de la Chine. Rost.* 1747, L. Heister inst. chir. Norimb. 1750. T. I. p. 453, Juch diss. monita pract. circa punctur. Erf. 1755, Haller disput. ad morbor. histor. et curat. Lausann. 1758. T. VI. p. 766. Dujardin *hist. de la chir. Par.* 1774. *T.* 1. p. 95, Woyt gazophylacium med.-phys. Lips. 1784, *Encyclop. méd. T.* 1. p. 184, Thunberg *voyage au Japon. Par.* 1796, P. Sue *mém. sur l'état de la chir. à la Chine*, in *Rec. périod. de la soc. de méd.* 1800. *Octbr. Novbr.* Germ. a Günther in *Rhein.-Westphäl. Jahrb.* 1825. *Bd.* 10. *St.* 2. p. 142, Vicq-d'Azyr *de l'acupunct.* in ejusd. *Oeuvres. Par.* 1805. *T.* 5. p. 133, *Der Freimüthige.* 1806. *Aug.* p. 154, *Dict. des sc. méd.* 1812. *T.* 1. p. 149; donec tandem inter Francogallos L. V. Z. Berlioz anno 1811 coram societate medica, quae Parisiis floret, historiam febris nervosae acupunctura sanatae enarrabat et *Mém. sur les maladies chroniq. ... et l'acupuncture. Par.* 1816 edidit, in quo libello (p. 296) duas historias tussis convulsivae sanatae promulgavit. Quo ex tempore multi medicorum methodum examini novo et accuratiori subjecerunt, experimentisque in hominibus et animalibus institutis explorarunt, electricitatis et galvanismi medio validiorem reddiderunt, absentibus sanguinis inflammatione et vasorum turgescentia, in sanandis affectionibus dolorificis, praeprimis in neuralgiis, spasmis, convulsionibus, paralysibus, rheumatismis, arthritide, cephalalgia, odontalgia, cardialgia, singultu, tussi convulsiva, ophthalmiis, pleurae affectionibus, pericarditide chronica, catameniis suppressis, lu-

xatio-

xationibus etc. tentarunt, neque pauca exempla sanationis hujus remedii ope plus minusve feliciter peractae retulerunt, etsi nonnulla funesta eventa non desint. Conferantur interea: BÉCLARD *sur l'innocuité de la piqûre des vaisseaux. Par.* 1816. Idem in *Dict. de méd. en* 18 *Vol. Par.* 1821. *Vol.* 2. in *Archiv. gén.* 1825. *Févr.* in *Revue méd.* 1825. p. 75. 309. 471. in *Bullet. des sc. méd.* 1825. *Mai. N.* 5. p. 67 (syncopae ex acupunct.). A. P. DEMOURS in *Journ. complém. du Dict. des sc. méd. Par.* 1818. *T.* 2. p. 367. Ejusd. 1. *et* 2. *not. sur l'acupunct.* in *Journ. gén. de méd. T.* 66. Ejusd. *Not. sur l'acupunct.* in *Journ. univers. des sc. méd. Par.* 1819. *T.* 15. p. 107. *T.* 37. p. 123. *T.* 38. p. 105. Ejusd. *Extrait d'un mém. sur une modificat. de l'acupunct. lu à la séance . . . de l'ac. r. de méd. le* 13. *Jan.* 1825. BRÉTONNEAU in *Journ. univers. des sc. méd. Par.* 1819. *T.* 13. p. 35. HAIME *notic. sur l'acupunct.* in *Journ. univers.* 1819. *T.* 13. p. 28 (singultum 6 mensium sanavit). Idem in *Journ. gén. de méd. T.* 13. in *Annal. de la soc. de méd. pr. de Montp. Série* 2. *T.* 3. p. 177. J. LARREY *rec. de mém. de chir. Par.* 1821. J. M. CHURCHILL *a tr. on acupunctation; being a descript. of a surg. operat. origin. peculiar to the Japones and Chin.* etc. *Lond.* 1821. Vers. germ. in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1822. *H.* 3. J. WAGNER *Abhandl. üb. d. Akupunkt. a. d. Engl. Bamb.* 1824 et in *Samml. auserl. Abh. f. pr. A.* 1825. *Bd.* 33. *St.* 1. p. 153—186. Vers. Francogall. *par* M. R. CHARBONNIER *tr. de l'acupunct.* etc. *Par.* 1825. Idem in *The Lond. med. reposit. and review.* 1822. *Apr.* 1823. *March. et Mai.* FRORIEP *Notiz.* 1822. *Bd.* 2. *N.* 17. p. 263. *Bd.* 5. p. 43. *Bd.* 6. p. 350. *Bd.* 10. p. 16. *Bd.* 13. p. 169. FARINA in Cap. de Neuralgia faciali citand. SABATIER *de la méd. opérat.* (edit. SANSON et BÉGIN). *Par.* 1822. *T.* 1. p. 191 sq. CH. B. ZANG *Darst. blut. Op. Wien* 1822. *Th.* 3. *Abth.* 1. p. 290. FINCH in *the Lond. med. repository and rew.* 1823. *Novbr.* PIPELET *obs. de malad. convulsive, avantageusement modifiée par l'acupunct.* in *Journ. complém.* 1823. *T.* 16. *cah.* 62. p. 186.

Salzb.

Salzb. med.-chir. Ztg. 1824. p. 396 (anasarca c. ascite et hydrothorace incipiente sanat.). Graefe *u.* Walther *Journ.* 1824. *Bd.* 5. *St.* 3. p. 552. *St.* 4. p. 721. *Bd.* 6. *St.* 2. p. 371. C. Angelstein diss. de Perkinismi et Magnetismi miner. histor. Berol. 1825 (autor et acupunct. Chinens. mentionem facit). Pajot *obs. de neuralg., guéri par l'acupunct.* in *Archiv. gén. de méd.* 1825. *Avril.* (semet ipsum neuralgia brachii deliberavit). Michaelis in Graefe *u.* W. *Journ.* 1825. *Bd.* 8. *St.* 2. p. 339 (efficax in rheumatismis). J. Cloquet *et* Morand *mém. sur l'acupunct.* etc. *Par.* 1825. et in Horn *Archiv.* 1825. *H.* 3. p. 90 (acus in vulneribus chemice mutari et electricitatem provocare). Cloquet *et* Dantu *de l'acupunct. Par.* 1826. Touillot in Magendie *journ. de phys. expér. Par.* 1825. *N.* 1. 2 (phaenomena electro-magnetica observabat). Meyraux *obs. sur l'acupunct.* etc. in *Archiv. gén.* 1825. *Janv.* p. 149. *Févr.* p. 231. *Mars.* p. 381. Pelletan *fils*, *notices sur l'acupunct.* etc. 1825. Germ. in *Samml. auserl. Abh. f. pr. A.* 1825. *Bd.* 33. *St.* 1. p. 98. Cfr. Rust *Repert. Bd.* 10. *H.* 1. p. 155 et Hufeland *Bibliothek.* 1825. *Bd.* 54. p. 61. Sarlandière *mém. sur l'électro-puncture . . . suivie d'un tr. de l'acupuncture. Par.* 1825. Dantu *tr. de l'acupunct., suivi d'observat. Par.* 1825. v. Froriep *Notiz. N.* 202. p. 164. *Revue méd. fr. et étrang.* 1825. germ. in Horn *Archiv.* 1825. *St.* 1 (acupunctura abdominis lethalis). *Samml. auserlesen. Abhandl. f. pr. A.* 1825. *Bd.* 33. *St.* 1. p. 111. Gerson *u.* Jul. *Mag. Bd.* 7. p. 101. Harless in *Rhein.-Westphäl. Jahrb.* 1825. *Bd.* 9. *St.* 2. Seiler ib. *Bd.* 10. *St.* 2. p. 138. Tweedale in *Journ. univ.* 1825. *T.* 38. p. 106. A. Lacroix *obs. sur l'acupunct.* in *Journ. univers.* 1825. *T.* 38. *Juin.* vid. ib. *Jan.* p. 123. *Archiv. gén.* 1825. *Mai.* Webster in *The Lond. m. and phys. j.* 1825. *Jul.* Cfr. *Revue méd.* 1825. *Sptbr.* Horn *Archiv.* 1825. *St.* 3. p. 483. *The Edinb. méd. and surg. j.* 1825. *Jul.* Gautier de Claubry *analyse de quelq. écrits relatifs à l'acupunct.* in *Journ. gén. N.* 341. p. 99 sq.

G. A.

G. A. Richter *neuest. Entdeck., Erfahr. u. Ansicht. in d. pr. Heilk. Berlin* 1825. p. 410. J. Hergenröther *Grundr. d. allg. Heilmittellehre* etc. *Sulzb.* 1825. p. 254. L. Scheider diss. de acupunct. Berol. 1825. Henry *précis descriptif sur les instrum. de chirurg. anciens et modernes. Par.* 1825. p. 26. A. Carraro in Omoidei *annal. univ.* 1825. et in *Journ. univers.* 1825. *T.* 39. p. 361 (acupunctura cordis animalia asphyctica resuscitavit). Renard in *Heidelb. klin. Annal.* 1826. *Bd.* 2. *H.* 1. Peyron in *Revue méd.* 1826. *Mai* (acupunctura inter cartilagines 5. et 6. costae ad cor: rheumatismus hujus organi disparuit). G. E. Woost diss. quaedam de acupunct. oriental. Lips. 1826. Baumgaertner *Resultate der Untersuch. mit . . . der Acupunctur . . .* in *Badische Annal. d. gesammt. Heilk. Karlsr.* 1826. *Jahrg.* 2. *H.* 2. p. 50 sq. (cum et sine successu in rheumatismis fixis et neuralgiis). Strambio in *Giorn. critico di med. analitica. Milano* 1827. *Settbr.* (encephalitis ex acupunct. capitis). G. Pelaggi in *Giorn. di chirurg. pratica.* 1827. *Ottbr.* (in pleuresia). Blümlein *üb. d. Acupunctur,* in Friedreich u. Hesselbach *Beiträge z. Nat.- u. Heilk. Nürnb.* 1827. *Bd.* 2. p. 113 (duo casus rhachialgiae lumbalis sanatae). Von Castella *jährl. Ber.* etc. in *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. d. Canton Zürich im J.* 1826. *Zür.* 1827. p. 78 (rheumatism. acut. brachii sinistri sanatus intra 7 dies). L. Lohmeyer *ein Beitr. z. Acupunctur,* in Rust *Mag.* 1827. *Bd.* 25. *H.* 1. p. 173 (in anasarca ex caussa rheumatica et in duobus rheumatismis acutis nuchae cum eventu). J. Elliotson *über .... Acupunctur,* ex *Med. chir. transact. Vol.* 13. p. 450. in *N. Samml. auserles. Abh. f. pr. A.* 1828. *Bd.* 11. *St.* 2. p. 327 (praecipue contra rheumatalgiam et anasarcam). J. Bernstein *üb. d. Nutzen d. Acupunctur* etc. in Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 8. p. 84 (casus novem sanati: rheumatismus, neuralgia frontalis, lumbago, ophthalmia scrophulosa et rheumatica). Meyer in *Verhandl. d. vereinigt. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Jahrg.* 1828. *Zürich* (levamen rheuma-

ma-

matismi brachii et axillae). Omoidei ann. univ. 1829. Marzo p. 466. G. J. Most *Beitrag z. Acupunctur*, in Graefe *u.* W. *Journ.* 1829. *Bd.* 12. *H.* 3. p. 449 (brachii immobilitas et dorsi rheumatismus fixus periodicus sanati). Krimer *d. Akupunkt. als Belebungsmittel bei Ersäuft. u. durch Steinkohlendampf Erstickt.* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1829. *Bd.* 13. *St.* 3. p. 520 (incassum). W. Hennemann *ein Nadelhalter f. d. Acupunctur.* in *Beitr. Meklenb. Aerzte z. Med. u. Chir. Rostock u. Schwerin* 1830. *Bd.* 1. *H.* 1. p. 163. Most *Nutz. d. Acupunctur bei ein. hitzigen Rheumatism.* ex *N. bibl. méd. Par.* 1829. *Octbr.* in Behrend *Journalistik des Ausland.* 1830. *H.* 1. p. 153 (dolor disparuit). Ejusd. *Wirk. d. Akupunkt. bei partiell. Convulsionen;* ex ib. ib. p. 154 (levamen attulit operatio). Ejusd. *Wirk. d. Akupunkt. geg. eine rheumat. Lähmung.* ibid. (levamen). Pichonnière *nervöse Gesichtsschm. u. Amaurose durch Electropunktur geheilt.* ib. et in Gerson *u.* J. *Magaz.* 1830. *St.* 3. p. 491. J. Renton *Bemerk. u. Beobacht. üb. Akupunctur;* ex *The Edinb. m. and s. j.* 1830. *N.* 104. p. 100. in Behrend l. c. 1830. *H.* 8. p. 232 (extollit acupuncturam). John Tatam Banks *Bemerk. üb. Acupunctur;* ex *The Edinb. m. and s. j.* 1831. *Apr.* in Behrend *allg. Repertor.* 1831. *Juliheft* p. 82 (multi casus rheumatism. et neuralg. feliciter operati). *Eine* 12*jähr. Ischias, geheilt durch Acupunctur,* ex *The med.-chir. review.* 1831. *Apr.* in Behrend *allg. Repert.* 1831. *Augustheft.* p. 228. A. Velpeau *üb. d. Acupunctur d. Arterien bei d. Behandl. d. Aneurysma,* in Froriep *Notiz.* 1831. *Bd.* 29. *N.* 11. ex *Gaz. méd. de Par.* 1831. *T.* 2. *N.* 1. H. G. Schneider *Erfahr. üb. d. Einwirk. d. Acupunctur-Voltaismus* etc. in Rust *Mag.* 1831. *Bd.* 34. *H.* 3. p. 462 (sanationis historiam paralysis incompletae extremitatis inferioris dextrae ex fonte rheumatico narrat). C. Kunzer diss. de acupunctura et electropunctura. Vienn. 1831 (effectum salutarem in eo esse, quod electricitatis copia nimia organismo acupunctura extraheretur; inopia vero ele-

electropunctura compensaretur, contendit). Florineth *mit gut. Erfolge angewandte Acupunctur*, ex E. v. Ehrhartstein *Hpt.-Sanit.-Ber. v. J.* 1828, in *Oesterr. med. Jahrb.* 1832. *Bd.* 11. p. 448 (arthritis genu). Sachs *üb. Prosopalg. u. Acupunctur*, in Casper *Repertor.* 1832. *Bd.* 32. *H.* 1 (in prosopalgia optatum, in rheumatalgiis aut nullum aut infaustum habuit effectum). A. Hayne *Bemerk. u. Erfahr. üb. Acupunct. in thierärztl. Bezieh.* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1833. *Bd.* 13. *St.* 2. p. 283. *Med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 1 et 37. Francesco da Camin *sulla Ago-Puntura con alcuni cenni sulla puntura elettrica. Venez.* 1834 (extendit operationem et multas sanationes, praecipue neuralgiarum et paralysium affert). P. Vicini diss. de acupunctione. Paduae 1834. Nicola Narduzzi *Beobacht. üb. d. Wirksamk. d. Acupunctur*; ex *l'Osservat. med. di Napoli.* 1834. *Gennajo.* 1. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *Bd.* 3. p. 143 (quatuor casus sanati: dolores atroces brachii, contractura extremitatum inferiorum post epilepsiam, ischias et paralysis vesicae urinariae). Luigi Marchesani *Beob. üb. Acupunct.* ex ib. *Gennajo* 15. in ib. p. 144 (in sex neuralgiis feliciter, in prosopalgia sine successu adhib.). Hayfelder l. c. (uno in casu convulsiones ex acupunctura; in altero leniebat, non sanabat operatio neuralgiam). Poenitz in *Auszüge a. d. Protocoll. d. Gesellsch. f. Nat.- u. Heilk. in Dresd. Jahr* 1833. *Dresd.* 1834. 8. *Versamml. d.* 31. *Aug.* (contra paralysin et rheumatismum). F. Lallemand *Beobacht., d. sich auf die verschieden. gegen d. erectilen Geschwülste angewendet. Verfahrungsweis. beziehen*; ex *Archiv. gén.* 1835. *Mai*, in Schmidt *Jahrb.* 1835. *Bd.* 9. p. 203. *Fall* 4 (sanatio) et p. 204. Bartels *üb. d. Acupunctur*; in Graefe *u.* W. *Journ.* 1836. *Bd.* 23. *H.* 3 (in ophthalmia scrophulosa, paralysi, hydrope ascite et anasarca sine; in epilepsia cum cephalaea aliquo cum fructu adhibita). R. Wallach *Heil. des Naevus maternus durch Acupunctur*; ex *London. med. gaz.* 1836. *Jan.* in Dieffenbach *Ztschr. Bd.* 2. *H.* 1. King in *Gazette méd. de Par.* 1837. p. 322

(in

tificialia, caustica et *ignis.* Induratione in nervo relicta, *balnea tepida* aliaque *emollientia*[15]) conducunt. Nervi affecti sensibilitatem obtundunt *narcotica*[16]), pro vario nervo varia eligenda[17]), et, quousque id fieri potest, prope nervum laboran-

(in hydrope ascite cum successu). W. Davidson in *The Edinb. med. and s. j.* 1837. *Dec. N.* 2 (duo casus hydroceles. Acupunctura sine eventu optato). Gödechen *rheumat. Kniegeschwulst, durch Acupunctur beseitigt,* in Dieffenbach *Ztschr.* 1837. *Bd.* 6. *H.* 4. p. 476. Eccles *Hydrocele durch Acupunct. geheilt;* in Froriep *Notiz.* 1837. *Bd.* 4. *N.* 1 (duo casus. An cura palliativa aut radicalis? tempus docebit). Busse *Acupunctur, als Radicalcur der Hydrocele u. des Hydrops ascites;* in Hufeland *Journ.* 1838. *St.* 1 (in hydrocele incassum adhibita). Longhi *eine merkwürdige Anwend. d. Acupunctur bei schmerzhaft. Convulsion. ein. Schenkelamputationsstumpfes;* ex *Memoriale della medicina contemporanea. Venez.* in Froriep *Notiz.* 1839. *Bd.* 9. *N.* 6. p. 95 (effectus temporaneus). Osborne l. c. p. 417. 11.

15) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. VI. 51. 52.

16) Martinet l. c.

17) l. c. 40. *Datura strammonium* praesertim commendatur. J. Begbie ex *Transact. of the med. and chir. soc. of Edinb.* 1828, in Froriep *Notiz.* 1829. *Bd.* 25. *N.* 15. p. 235 (Extracti gr. $\frac{1}{4}$ omni trihorio et augenda dosis ad gr. $\frac{1}{2}$). J. R. L. de Kirckhof ex *N.-York m. and. phys. j.* 1837. *Vol.* 6. *N.* 3. in *N. Samml. auserles. Abh.* 1828. *Bd.* 12. *N.* 1. p. 16 (Tinctura externe adhibita). Recamier u. Trousseau *Datura strammonium in Fällen v. Hüftweh u. hartnäckig. Neuralgien,* in Froriep *Notiz.* 1832. *Bd.* 32. *N.* 9 (gr. j — jjj, endermice adhibita). F. Amelung *fortges. Erfahr. üb. d. Anwend. d. Stechapfels* etc. in Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 12. p. 51 (valde laudat et digitali anteponit).

rantem, non neglecta methodo endermica [18]), applicanda [19]). *Opium* nervorum sensui universali in-

18) P. III. Vol. I. Sect. 2. cap. X. §. XXIX. 8. A. LEMBERT *essai sur la méthode endermiq. Par.* 1828. Cfr. *Med.-chir. Ztg.* 1830. *Bd.* 1. *N.* 13. 14. OMOIDEI ann. univers. 1830. p. 494. A. W. GERHARD *Anwend. mehr. Medicamente nach der Methode, sie v. d. Haut aus auf d. innern Körp. wirken zu lassen;* ex *The N. Americ. m. and s. journ. N.* 18 et 19. in FRORIEP *Notiz. Bd.* 31. *N.* 2. et in GRAEFE *u. W. Journ.* 1833. *Bd.* 19. *H.* 1. p. 140. a MICHAELIS (200 pericula et plura). J. A. HOFFMANN *Erfahr. u. Bemerk. üb. d. endermische Methode*, in HUFELAND *Journ.* 1833. *H.* 1. p. 100. *H.* 2. p. 33. Cfr. CLARUS *u.* RADIUS *wöchentl. Beitr.* 1833. *N.* 15. L. ROMBERG *endermat. Heilversuche*, in CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 12. 13. RICHTER *d. enderm. Meth. durch eine Reihe von Versuch. in ihr. Wirksamk. geprüft. Berl.* 1835. P. BRÜHL de methodo enderm. Berol. 1835. RACIBORSKI *üb. d. Anwend. d. enderm. Methode bei einig. Affect. d. Nervensyst.* ex *Journ. hebdom.* 1835. *N.* 26. 27. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Bd.* 10. p. 15 (applicatio endermica strychnini et morphii. — Adhibuit hanc methodum etiam in febrib. intermittentib. ib. p. 17). A. AHRENSEN diss. de methodo endermat. Havniae 1836 (quod opusculum legisse non poenitebit). *Beseitig. ein. Neuralg. intermitt. durch Veratrin nach d. enderm. Methode*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 18. p. 93 (chinino, opio, belladonna etc. incassum adhibitis, sanatio).

19) Unguentum veratrinae laudem promeruit (Veratr. gr. IV — XX. Axung. ℥j.). v. A. TURNBULL in *The Lancet.* 1833. *Dcbr.* GERSON *u.* JUL. *Hamb. Mag.* 1834. *St.* 4. p. 121. Ejusd. *An investigat. into the remarkable med. effects resulting from the extern. applicat. of veratria and delphinia.* 2. ed. *Lond.* 1834. Ejusd. *On the med. propr. of the nat. order ranunculaceae and more particularly on the use of sabadilla seeds . . . and this alcaloids, veratria, saba-

interno inservientium sentiendi facultatem delet. Interea semper optandum, ut potius caussam nervum labefactantem abigamus, quam ut impediamus, solum ne illius praesentia percipiatur. Quamobrem si forte cuidam nervo injuria fieret ab exostosi venerea, a glandula scrophularum culpa infarcta, e cruore ob infirmitatem vasorum inter pulpam nerveam et neurolemma effuso, potius ad antisyphilitica, antiscrophulosa, corroborantia etc. [20]), quam ad sic dicta nervina confugiendum foret. Intelligitur hinc et ratio, cur pharmaca saburras, bilem, vermes, calculos fugantia, nec non ipsae operationes chirurgicae irritamenta localia auferentes, morbis nervosis saepe medentur. Auxilium eminens, quod chirurgia suppeditat, *sectio* vel *extirpatio nervi* morbo detenti est [21]). Labefactata exhaustaque nervorum sen-

dilline etc. *Lond.* 1835 (Grani $\frac{1}{6}$ ter quaterve de die *interne* dedit). Omoidei *ann. univ.* 1834. *Ottbre, Nov.* p. 275. S. G. v. Vogel *v. zwei durch die Erfahrung bewährt., so schätzbar. als wirksam. Heilmitt.* in Casper *Wochenschr.* 1834. *N.* 13. Ebers in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 46—49. F. A. Forcke *phys.-therap. Untersuch. üb. d. Veratrin. Hannov.* 1837 (virtutem medicatricem in Neuralgiis et Paralysibus laudat). Reiche *üb. d. innere u. äussere Anwend. des Veratrins,* in *Med. Ver.-Ztg. Jahrg.* 8. *N.* 23.

20) Huc pertinet quoque Odieri methodus diaphoretica, de qua Martinet l. c. p. 49.

21) Multos casus percisione et excisione nervi dolentis portionem quinque, sex linearum ad digitum unum semis sanatos afferunt: Brodie in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1822. *St.* 5. J. L. Aronssohn l. c. Ribes in Magendie *journ.*

sentiendi facultate, *carbonas ferri* [22]) et *salia alcali*

phys. 1822. *T.* 2. *N.* 4. LABREY in *Bullet. de la soc. méd. d'émulat.* 1824. T. NELSON in *N.-York med. and phys. journ.* 1824. *Mars.* DELPECH ex *Revue méd.* 1832. *Jan.* in FRORIEP *Notiz. Bd.* 33. *N.* 5. p. 71 (monet vir celeberrimus, neuralgias sponte exortas et ex tunicae nervorum affectione pullulantes, excisione non sanandas esse; nec non percisionem per se impedire non posse, quominus nervi continuitas restituatur; quod MARSHALL HALL (MÜLLER *Archiv. f. Anat. u. Phys.* 1839. *H.* 3. p. 204) etiam testatur). J. F. MALGAIGNE *manuel de méd. opératoire, fondé sur l'anat. normale et l'anat. pathol. Par.* 1834. *II. chap.* 6. CH. BELL l. c. WEIGEL *einige Fälle v. Nervendurchschneid. bei Neuralgien;* ex ejusd. diss. inaugur. Monach. 1836. in FRORIEP *Notiz.* 1838. *Bd.* 8. *N.* 1. BÉRARD *Fälle v. hartnäckig. Neuralg., d. durch d. Durchschneid. d. krank. Nerven gehoben wurden,* ex *Journ. des connaiss. T.* 3. p. 231. in SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *Bd.* 16. p. 34. HAMILTON *einige Fälle v. Nervenwund.* l. c. (convulsiones quidem excisione $\frac{1}{4}''$ nervi, sed morbi sanatio).

22) KILLER, KARTER et FORSTER in *Journ. gén. de méd. franç. et étrang.* 1823. WEDEL in *N. Samml. auserles. Abh.* 1824. *Bd.* 8. R. EVANS et A. BORTHWIK in *The Edinb. m. and s. j.* 1824. *N.* 79. B. HUTCHINSON in *The Lond. m. and phys. j.* 1824. VANDERBURGH ib. *Novbr.* v. *Med. chir. Ztg.* 1825. *Octbr.* p. 34 (in duabus neuralgiis vehementibus salutaris). WITTKE in HUFELAND *Journ.* 1828. *St.* 3. p. 80. *St.* 4. p. 34 (quinque neuralgiae feliciter sanatae). BANG memorab. clin. in Act. n. r. soc. m. Hav. 1829. Vol. 3. CLESS et DUVERNOY *erst. Ber. üb. d. ... des Kathar.-Hosp. in Stuttg.* (anno 1828) *behandelt. Kr.* in HORN *Archiv.* 1830. *St.* 2. p. 284 sq. (ʒβ p. d. omni trihorio, salutifera). J. ELLIOTSON in *Med. chir. transact. Lond.* 1830. *Vol.* 15. v. *N. Samml. auserles. Abh.* 1830. *Bd.* 13. *St.* 2 (in neuralgiis, nec vitiis organicis, nec in-

cali pro basi habentia[23]), interne, atque *oleum essen-*

flammatione nervorum complicatis, utilis) et in *The Lond. m. and s. j.* 1832. GAVES in *Revue méd.* 1832. *Août.* PIORRY l. c. (in aegrotis neuralgicis exsanguibus et in complicatione menstruationis perturbatae).

23) OMOIDEI *ann. univ.* 1831. *Agost. Settbr.* p. 555 et 1832. *Marzo.* p. 440. — *Chininum sulphuricum* (praesertim in neuralgiis intermittentibus) prodesse, ELLIOTSON in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1833. *Bd.* 20. *H.* 1. p. 170, SANDRAS, GILLEPSIE, MARTINET ll. cc. et multi testantur. — *Strychninum* (praecipue endermice adhibitum): STEINHAUSEN in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1833. *Bd.* 19. *St.* 1. FISCHER in *Schles. Sanitäts-Ber. Bresl.* 1833. R. ROWLAND *üb. d. Gebr. des Strych. geg. Neuralg.* ex *Lond. m. gaz. Apr.* in BEHREND *allg. Repert.* 1833. *N.* 8. p. 97. G. RUSSEL MART *pract. obs. on the nat. and treatm. of nervous diseases, with remarks on the efficacy of strychnine in the more obstinate cases. Lond.* 1835. *Chapter.* 4. p. 149—185 (contraindicatur a vasorum irritatione et phlogosi). — *Morphium* (plerumque endermice applicatum): J. L. BARDSLEY *Vers., welche mit neuen Heilmitteln, dem . . . Morphium . . angestellt worden*, ex ejusd. *Hospit. facts and obs.* etc. *Lond.* 1829. in FRORIEP *Notiz.* 1830. *Bd.* 27. *N.* 9 (gr. $\frac{1}{4}$ — ij (!) usque). SANDRAS l. c. (gr. j. quotidie, endermice). MARTINET l. c. (interne gr. $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{4}$ ter de die). — *Kali hydrocyanicum* (non confundendem cum kali ferroso-hydrocyanico. v. SANDRAS in *Annal. d. Pharmacie v.* BRANDES etc. 1833. *Bd.* 5. *H.* 3. *Abtheil. III. N.* 15): RECAMIER et TROUSSEAU in FRORIEP *Notiz. Bd.* 32. *N.* 3. BLOUQUIER *gute Wirk. d. Cyankalium in den Neuralgien;* ex *Bullet. gén. de thérap. T.* 6. *livrais.* 9. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *Bd.* 4. p. 142. MARTINET l. c. p. 50. Remedium audacissimum et damnosissimum (v. BUCHNER *Repertor. Erste Reihe. Bd.* 49. *H.* 1. *Zweite Reihe.* 1835. *H.* 4) tantummodo externe (gr. IV. in aquae ℥j soluta)

essentiale terebinthinae[24]) et alia[25]), *frictiones*[26]), *magnetismus animalis*[27]) et *mineralis*[28]), nec non *electricitas*[29]) conveniunt[30]).

CAPUT

---

et in clysmate (gr. j. jam nimia dosis est, etsi audaces medici dosin majorem dederint) adhibitum est.

24) PAKÉ apud DIONIS *cours d'opérat.* p. 681. PLATNER chirurg. p. 279. DUFOUR in *Revue méd.* 1824. *Août* (usu ol. terebinth. *interno* plures neuralgias sanasse, asserit). *Revue méd.* 1825. *Novbr.* p. 222. L. MARTINET *Untersuch. üb. d. Wirksamk. des Terpentinöls in d. Behandl. d. Neuralgien* etc. in tract. de ischiade nervosa citand. et l. jam cit. CASTELLA in POMMER *schweiz. Ztschr.* 1836. *Bd.* 2. *H.* 2. *Bericht v.* 1833 (interne: Ol. Tereb. ʒj. Emuls. amygdal. ℥ jV. quotidie consumend.). SCHNEIDER in HUFELAND *Journ.* 1837. *St.* 3. p. 30 commendat: R. Terebinth., Gi. Mimos. ana ʒij. Sacch. alb. ℥β. Aq. Menth. crisp. ℥ jV. Syrup. Menth. pip. ℥j. D. S. Cochlear maj. bis de die sumend., contra neuralgiae omnes formas.

25) *Ol. Crotonis; ol. Sinapeos* (gtt. XXIV. Spirit. vini ℥j. vel ol. Amygd. dulc. ʒj). WOLFF in *Med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 41. MARTINET l. c. p. 50 et propria editoris experientia.

26) Frictio frontis apud teneros infantes, illa partis capillatae capitis apud adultos etiam *somnum* inducit. Animalia licet ferocia benevolentiam illis saepe concedunt, qui collum, caput, ventrem perfricant. Chinenses aurium frictione gaudent. Ventus frigidiusculus quantam gelido corpori voluptatem inducit! Quanta in scabie voluptas a perfrictione! Certe medicinam videtur afferre *tactus*, et veteres eodem utebantur. MARTINET l. c. p. 50.

27) SIEDERER *Gesch. ein. durch Magnet. anim. spontan. geheilt. krampfhaft. Krankh.* in HUFELAND *Journ.* 1837. *St.* 7. p. 7 sq. (Morbus ingrediebatur ut neuralgia vesicae urinaria et intestini recti).

28)

28) Ch. A. Becker *d. mineral. Magnetism. u. sein. Anwend. in d. Heilk. Mühlh.* 1829. *Ueb. d. Beseitig. v. Neuralg. durch Anwend. d. mineral. Magnetism.* (sanationis pericula in nosocomiis Londinensibus facta), ex *The Lancet, Jun.* in Behrend *Repert.* 1833. *N.* 12. p. 194. Huc pertinet convolutum filamentorum metallicorum seu scopulae anodynae metallicae Hildebrandii annal. schol. clin. med. Ticinens. P. altera. Pap. 1830. p. 234. Ch. Schmidt *ein. Worte üb. d. Wirksamk. u. Anwendungsart d. künstl. Magnets als Heilmitt.* in Hufeland *Journ.* 1834. *Sptbr.* p. 118. Wolff *Anwend. d. mineral. Magnetism.* in *Med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 9 (in neuralg. dorsi musculor. per 18 dies incassum adhib.). Michaelsen *üb. Heilkr. des mineral. Magnetism.* in Pfaff *Mittheilung.* 1838. *Dritten Jahrganges* 11. *u.* 12. *Heft.* p. 77 (duo aegroti sanati).

29) Lebeaume *on the med. efficacy of electricity on nervous and chronic disord. Lond.* 1823. G. F. Most *üb. d. gr. Heilkr. des in uns. Tag. mit Unrecht vernachläss. Galvanism. Lüneb.* 1823. J. Müller *Einfl. auf die Nerven des Rückenmarks*, in Froriep *Notiz.* 1831. *N.* 646. Schröder *d. Galvan. in Beziehung auf s. chem., pharmaz. u. Uebertragungs-Wirkung. im Organism.*, in Hufeland *Journ.* 1834. *Aug.* p. 66. Th. Harris *Fälle v. Neuralg., welche durch d. Galvanism. behandelt wurden;* ex *Americ. journ.* 1834. *Aug.* in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Sppltb.* 1. p. 250. Magendie in Froriep *Notiz.* 1839. *Bd.* 11. *N.* 4. p. 64.

30) Supersunt quaedam alia remedia, quae nominasse sufficiet: *Tartarus stibiatus:* Baumgaertner in *Bad. Annal. f. d. gesammte Heilk.* 1826. *H.* 2. p. 50 (affectiones neuralgicas vehementes fugavit). Hildebrand l. c. (contra neuralgias, in cerebro aut medulla spinali radicantes). — *Plumbum oxydatum* et *Acetum plumbi basicum:* Ouvrard *Anwend. d. weissen Bleioxyds*; *cap. VI.* §. XXXI. 9 (24) citand. Millet *üb. d. w. Bleioxyd bei der Neuralg.* ex *Bull. de thérap. T.* 7. *L.* 5. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *Bd.*

CAPUT VI.
De neuralgia faciali.

§. XXVII.
Definitio. Literatura.

1. Dolor acerbissimus, fugitivus et periodicus, ex uno alterove ramorum facialium quinti aut septimi nervorum paris [1]) emanans, *neuralgia facialis* seu *prosopalgia* [2]) dicitur. Definitio.

2. Se-

Bd. 7. p. 12. BURGUET *heftige Neuralgie des* 5. *Nervenp., Behandl. derselb. mit basisch essigsaur. Blei; schnelle Heilung;* ex *Gaz. des hôp.* 1837. *Janv.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *Bd.* 19. p. 308. Sane hoc remedium cautissime adhiberi debet; JACOBI (FRORIEP *Notiz. Bd.* 24. *N.* 11) saltem testatur, vaporibus plumbi neuralgiam excitatam esse. — *Aqua cohobata Laurocerasi:* BROLIO in *Il Filiatre Sebezio, Giornale delle sc. med. Nap.* 1834 et *Revue méd. fr. et étrang.* 1834. *T.* 1. — *Spiritus nitrico-aethereus:* GUILLO *Neuralg. durch die Anwend. des Salpeteräthers geheilt* in TROUSSEAU, LEBOUDIE u. GOURAUD *allg. Journ. f. med. u. chir. Kenntnisse. Nürnb.* 1834. *II.* 4. — *Amputatio:* MAYO *Amputat. a. d. Hüftgelenke wegen Neuralgie,* ex *The Lancet,* 1836. *Octbr.* p. 110. in DIEFFENBACH *Ztschr.* 1837. *St.* 4. p. 536. TYRREL *Exarticulatio humeri wegen Neuralgie.* Ib. cfr. LANGSTAFF et CROOKES §. XXIV. 2 (93) cit.

1) C. F. BELLINGERI de nervi faciei, quinti et septimi nervor. paris functionib. Aug. Taur. 1818. *Bullet. des sc. méd.* 1830. *Mars.* p. 331. BELL in OMOIDEI *ann. univ.* 1830. *Marz.* p. 552.

Literatura.

2. Seculo aerae Christianae secundo ARETAEUS CAPPADOX [3]) primus hunc morbum perfunctorie descripsit. Secuti sunt medici Arabes RHAZES [4]), MESUE [5]) et ABULKAZEM [6]); atque seculo decimo sexto GORDONIUS [7]) et MASSA [8]). Seculo decimo octavo prosopalgiam accuratius dignoverunt DEGNERUS [9]), FR. HOFFMANNUS [10]), C. ANDRÉ [11]), SAUVAGES [12]), LUDOVICUS [13]) et FOTHERGILLIUS [14]). Aevo nostro de eodem argumento innumerabiles exstant scriptores [15]).

§. XXVIII.

2) A GR. *Πρόσωπον* facies, et *ἄλγος*, dolor. *Synonyma* Heterocrania ARETAEI CAPPADOCIS, tortura oris Arabum et GORDONII, affectus spasmodico-convulsivus labiorum FR. HOFFMANNI, trismus dolorificus SAUVAGESII, prosopalgia PLOUQUETI et REILII, dolor faciei FOTHERGILLII, neuralgia facialis CHAUSSIERI. GERM. *Gesichtsschmerz, Antlitzschmerz, schmerzhafter Trismus.* GALL. *Tic douloureux.* ROSS. Личная боль, страданїе или боль личнаго нерва. POL. *Ból twarzy Fothergilla.*

3) L. VII. Iun. Paul. Crass. int. Arg. 1768. de caus. et nat. diuturn. affect. L. I. C. 2. p. 58.

4) Opera exquisit. Bas. 1521. L. divis. C. 14.

5) Opp. omn. c. notis MENARD. et SYLV. Venet. 1558. C. 6. p. 9.

6) Chirurgor. omn. prim. L. III. Argent. 1532. P. I. C. VII. de modo cauteris. in tortura. p. 124.

7) Opera. Paris 1542. p. 131.

8) Epist. medic. 19. f. 106. Venet. 1550.

9) Act. n. cur. V. 1. Nov. Ed. 2. obs. 159.

10) Med. consult. T. II. Halae 1721. Vol. II. Decur. 2. cas. 8.

11) *Obs. prat. sur les mal. de l'urèthre. Paris* 1756. p. 318 (binas divulgavit observationes).

12) Nosol. meth. Vol. I. p. 534.

13) Ephemerid. n. cur. Ann. 1772. obs. 252.

14) *Compl. collect. of Fothergill's Works by* Lettsom *Vol. II.* p. 56. 179. Et: *Med. obs. and inquir. N.* 49. *Uebersetz. d. Fothergillschen Werke.* 2. *B.* p. 164. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 3. *B.* p. 52.

15) C. L. F. Andry *mém. de la Société R. de Médecine. T. I. V.* Menuret *Journ. de médecine.* 1780. *Juillet.* p. 50. Selle *n. Beitr. z. Natur- u. Arzneiw. Berl.* 1782. 1. *B.* p. 27. Pujol *ess. sur la mal. de la face nomm. le tic douleur. Paris* 1787. Vers. germ. Ch. H. Schreyer. *Nürnb.* 1788. Bonnard *journ. de médecine. T.* 50. p. 60. Hamel *de la Neuralgie faciale* in *Jour. gén. de méd. T.* 17. p. 336. Des-Ondes *journ. de méd.* l. c. p. 336. Dupony ibidem l. c. p. 340. Longavan ibidem l. c. p. 323. Thouret *mém. de la Soc. R. de Méd. T. I. IV.* 1782. 1783. Duwal *observations sur quelques affections douloureuses de la face* v. *Bibl. méd. T.* 33. *N.* 98. p. 159. Forstmann diss. de dolore faciei Fothergillii. Duisb. 1790. *Salzb. med. chir. Ztg.* 1790. *Bd.* 3. p. 351. et 1793. *Bd.* 2. p. 389. Waton *J. de méd. chir. et pharm.* 1793. *T.* 93. *Mars. N.* 1. Zuccarini Pr. cas. atrociss. capitis facieique doloris, cum enormi tumore carioso conjuncti. Heidelb. 1793. van Wy *Verhandelingen van Vlissingen.* 8. *D.* p. 624. a Thuessink *Verhandelingen de Soc. in's Hage.* 1. *D.* p. 74. Marini *memoria di matematica e fisica. T.* 9. Blunt *Lond. med. Journ.* 1. 786. p. 47. v. *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 12. *B.* p. 8. Simon diss. de prosopalgia. Hal. 1793. Leidenfrost ad diss. Forstmanni Epistola. Siebold doloris faciei, morbi rarioris atque atrocis, observationibus illustrati adumbratio. Wirzb. 1795. Breiting in Hufeland *Journ.* 25. *B.* 4. *St.* Lentin *Beytr. z. ausüb. Arzneyw. I. B.* p. 334. 3. *B.* p. 120. Hufeland *Journ.* 9. *B.* 1. *St.* p. 56. Blumenbach *med. Bibl.* 2. *B.* p. 146. Comment. soc. Goetting. T. XI. p. 43. Thilenius *med. u. chir. Bemerk. Frankf.* 1789. p. 283. Reil Memorab. clin. Vol. I. Fasc. 2. p. 7. Rahn *Museum der Heilkunde.*

1. B.

1. *B. N.* 36. 40. Oswald *Arch. d. pr. Heilk. f. Schles.* 2. *B.* 2. *St. N.* 1. Volger in Blumenbach *med. Biblioth.* 2. *B.* p. 506. Boehmer ib. T. III. p. 315. Sachse *Journal d. Erfindung.* 33. *St.* p. 3. Posewitz *Journal f. Med., Chir. u. Geburtshülfe.* 1. *Heft.* Sauter *Museum der Heilkunde.* 1. *B. N.* 39. Jonas in Horn *n. Archiv.* 2. *B.* p. 276. Herber in Hufeland l. c. 36. *B.* 6. *St.* Weise diss. de dolore faciei prosopalgia dicto. Jen. 1796. Loeken diss. de dolore faciei convuls. Gröning. 1797. Haighton *med. records and research., select. from the papers of a private med. soc. Lond.* 1798, in Schreger u. Harles *Annal. d. neuest. engl. u. fr. Chir. u. Geburtsh. Erl.* 1799. 1. *B.* 2. *St.* p. 248. Kunder *Beobacht. üb. d. Fothergill. Gesichtsschmerz. Salzb.* 1803. Schlegel *Materialien für die Staatsarzneywiss. u. pr. Heilk. Jena* 1805. 2. *Th.* 4. *Samml.* Langenbeck Pr. de nervis cerebri in dolore faciei consideratis. Goett. 1805. *Gött. Anzeig.* 1806. p. 751. J. Leydig dolor. faciei dissecto infraorbit. nervo profligati histor. Heidelb. 1807. Rademacher in Hufeland *Journ.* 2. *B.* p. 614. Klein in Siebold *Chiron.* 2. *B.* p. 157. Leuthner diss. de dol. fac. Fothergillii. Wurceb. 1810. Méglin *Jour. de méd.* Corvisart etc. 1811. *Nov.* p. 331. Et: *Recherches et obs. s. la neural. faciale. Str.* 1817. Hartmann diss. sistens observat. quasdam de prosopalgia. Praes. Autenrieth. Tüb. 1811. German. in Weber *Samml. med. pract. Dissertat. v. Tübingen.* ib. 1820. *St.* 1. Jackson *the new England Journal of medicine and surgery. Vol. III.* 1813. *April. N.* 2. Fricker diss. de secando trunco nervi duri in prosopalgia. Praes. Autenrieth. Tub. 1813. Masius in Hufeland *Journ.* 1813. *Sept.* p. 109. Trail diss. de neuralgia. Edinb. 1815. Murray *an essay on neuralgia. New-York* 1816. Grosskopf *treatise on the tic douloureux or rheumatisme of the nerv. with treatm. and alleviat. of this hitherto impenetrable disease. Lond.* 1817. Woskresenski diss. anat. therap. de dol. fac. Mosqu. 1817. Boyer *tr. des malad. chir. Par.* 1818. *T.* 6. p. 313—337. *Dictionn. des*

des sc. méd. T. 35. p. 519 sq. *Journ. supplément. au dictionn. des sc. méd. T.* 7. *cah.* 26. p. 171. RICHMOND *v. ein. Gesichtsschm., d. durch kohlens. Eis. behandelt wurde.* Ex *Lond. m. and phys. journ.* 1821. *Sptbr.* in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1822. *Bd.* 3. p. 343. G. NESSE HILL *Fall v. Fotherg. Gesichtsschm.* ex *Edinb. m. and s. j.* 1822. *Apr.* in GERSON *u.* JUL. 1822. *Bd.* 3. p 438. PALLETTA *v. d. Behandl. des Fotherg. Gesichtsschm.*, ex *Annal. univers. di med.* 1822. *Settbr.* in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1823. *Bd.* 5. p. 422. G. D. YEATS *histor. of a sever. cas. of neuralg., commonly called Tic douleur.* etc. *Lond.* 1822. B. HUTCHINSON *cas. of neuralg. spasmod., commonly termed Tic douloureux.* 2. *ed. Lond.* 1822. et in *The Edinb. m. and s. j.* 1822. *N.* 72. Cfr. *Rhein. Jahrbb.* 1822. *Bd.* 6. *St.* 2. p. 1. *St.* 3. p. 93 et 119. FARINA diss. de neuralg. facial. curat. Bon. 1822. FR. BIRD *üb. d. Nutz. des äusserl. Gebr. d. kalt. Wass. in der Prosopalg. Fotherg.* in HORN *Archiv.* 1823. *St.* 1. p. 106. R. EVANS *cas. of neuralg. of the face and painfull affect. of the limbs successfully tr.*, in *The Edinb. m. and s. journ.* 1824. p. 278. G. A. BORTHWICK *case of Tic doul., successful. tr.* ib. p. 285. CH. BEW *opinions on the caus. and effects of the disease denominat. Tic douloureux. Lond.* 1824. E. W. NOLLAN diss. prosopalgiae adumbratio. Berol. 1824. J. F. W. HÜGEL disquisit. neuralg. facial. pathol. Berol. 1824. C. H. W. BARTH *mehrjähr. sorgfält.* (in semet ipso) *angestellte Beobachtung. üb. d. Gesichtsschmerz. Halle* 1825. F. H. NEUBERT diss. de prosopalgia. Berol. 1825. E. TH. HALFTER diss. de prosopalgia. Berol. 1825. *Journ. complément.* 1826. *Cah.* 100. *Octbr.* p. 368. SCHRÄMLI *Beobacht. ein. heftigen Grad. v. Gesichtsschm.* in *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. des Canton Zürich im J.* 1826. *Zür.* 1827. J. L. HATASS diss. de prosopalg. nervosa. Pest. 1828. SAMEL *mehr. Fälle v. periodisch. Gesichtschm.* in RUST *Mag.* 1828. *Bd.* 25. *H.* . p. 456. H. HALFORD *üb. d. Tic doul.* ex *The med. gaz.* in FRORIEP *Notiz.* 1828. *Bd.* 21. *N.* 21. et GRAEFE *u.* W. *Journ.*

Journ. 1834. *Bd.* 21. *H.* 2. p. 294. 3). A. Th. Bollmann diss. de prosopalg. nonnulla. Berol. 1829. *Bullet. des sc. méd.* 1829. *Mars.* p. 437. K. Bosch *üb. d. Erkenntniss u. Behandl. des Fothergill. Gesichtsschm. Freib.* 1829. Suffert *Prosopalgie,* in Hufeland *Journ.* 1829. *Dezbr.* p. 123. W. Elwert *period. Gesichtsschm. durch Chinin geheilt;* in Rust *Mag.* 1830. *Bd.* 31. *H.* 1. p. 104. Pichonière *Fall ein. Gesichtsschm. u. schwarz. Staar. durch Electropunctur geheilt,* ex *la Cliniq.* 1829. *N.* 11. in Gerson *u.* J. *Mag.* 1830. *St.* 3. p. 491. Sachs *üb. Prosopalg. u. Akupunktur,* in Casper *Repertor.* 1832. *Bd.* 32. *H.* 1. S. Hofmann diss. de prosopalgia. Vind. 1832. L. J. Schmidtmann (2) *Beobacht. üb. d. Fotherg. Gesichtsschm.,* in Hufeland *Journ.* 1832. *Jul.* p. 29. Halliday *considérat. pratiq. sur les néuralg. de la face* (ex Anglico vers.) *Par.* 1832. Hasbach *Fothergill. Gesichtsschmerz,* in Hufeland *Journ.* 1832. *Dezbr. IV.* 5). Fritsch *Heilung ein. Neuralg. facial. durch Ferr. carbon.,* in Hufeland *Journ.* 1832. *Octbr.* p. 107. C. Baehren diss. de prosopalg. Fotherg. Berol. 1833. Maeter *Fotherg. Gesichtsschm. durch Cicuta u. Calom. geheilt.* ex ejusd. *klin. Beitrüg. N.* 4. in Graefe *u.* W. *Journ.* 1833. *Bd.* 20. *H.* 2. p. 322. Deleau *Heil. des Gesichtsschm. durch Belladonnabrei;* in Froriep *Notiz. Bd.* 37. *N.* 4. A. Velpeau *üb. d. Durchschneid. der Nerven des Gesichts* (in prosopalg.), ex ejusd. *Nouv. éléments de méd. opérat. T.* 2. in Froriep *Notiz. Bd.* 37. *N.* 7. p. 108. Windisch neuralg. facial., in Schmidt *Jahrbb.* 1834. *Bd.* 3. p. 201. Carron du Villard *pract. Bemerk. üb. d. N. supra orbital.* etc. ex *Journ. des conn.* 1834. ib. p. 71. J. Scott *cases of tic doulour. and other form. of neuralg. Lond.* 1834. Vers. germ. A. Hildebrand. *Berl.* 1835. De la Porte *üb. Behandl. d. Neuralg.* (facici), ex *Journ. des connaiss. méd.* 1834. *Jan. N.* 6. in Gerson *u.* J. *Mag.* 1834. *Sptbr. Octbr.* p. 267. Bellingeri *annot. sulla neuralg. della faccia;* in Omoidei *annal.* 1834. *Apr. fasc.* 70. et in Froriep *Notiz.* 1834. *Bd.* 41. *N.* 11. F. Seunig diss. de proso-

prosopalgia. Vindob. 1834. Chapmann *Bemerk. üb. Tic doul. mit Fäll.* ex *Americ. Journ.* 1834. *N.* 28. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 271. F. C. Draeuler diss. de prosopalgia rheumat. .. adnexa epicrisi, Prag. 1834. Seure *neuralgia facialis d. linken Seite;* ex *Journ. des connaiss. méd.-chir.* 1834. *Octbr.* in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 251. Franc. Hawkins *Neuralgie des Ram. supraorbit. v.* 1. *Aste des* 5. *Nervenpaares;* ex *Lond. med. gaz.* 1835. *Vol.* 16. *Jul.* in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 250. F. Occuli diss. de prosopalgia. Vindob. 1835. J. Rankine *u.* Licent *Beob. üb. d. Behandl. des Gesichtsschm.;* ex *The Edinb. med. and surg. journ. Vol.* 41. *N.* 118. p. 132. in *N. Samml. auserl. Abh.* 1835. *Bd.* 17. *St.* 2. *Abh.* 4. p. 335. G. H. Scherzer diss. de prosopalgia. Lips. 1836. Schüler diss. de prosopalgia. Berol. 1836. F. Wendelstadt *üb. d. Strammonium, als Specific. geg. d. Fothergill. Gesichtsschm.*, in Hufeland *Journ.* 1836. *Novbr.* p. 100. H. Dotti diss. de neuralgia (faciali). Ticin. 1836. J. Heygate *on tic doulour. or Neuralg., together with a few cursory remarks on intermitt. fever and its suppos. connexion with the former. Lond.* 1836. A. M. Hornung prosopalgia, in *Oesterr. med. Jahrbb.* 1836. *Bd.* 10. *St.* 3. p. 399. et 1839. *Bd.* 29. *St.* 4. p. 509. Fleischmann *üb. den Gesichtsschm.* in Hufeland *Journ.* 1836. *St.* 6. p. 25. G. B. Bertoli nonnulla de cura neuralg. faciei. Pavia 1837. Zachar. Bellini diss. de prosopalgia. Pav. 1837. J. Bottani diss. de prosopalg. ac de specifica sulphat. chinin. una c. opio in illam virtute. Pav. 1837. C. A. Tott *ein Fall v. glücklich geheilt. Gesichtsschm.* in Hufeland *Journ.* 1837. *Febr.* p. 95. *Beob.* 5. Benatti *Prosopalg. durch Electricität geh.* in *Oesterr. med. Jahrbb.* 1837. *Bd.* 12. *St.* 3. p. 495. A. Zhuber *dem Fothergill. ähnlicher Gesichtsschm. a. mechan. Ursache*, in *Oesterr. med. Jahrbb.* 1837. *Bd.* 13. *St.* 4. p. 577. Behr *Markschwamm des Magens nach mehrjähr. Fotherg. Gesichtsschm.* in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 37. F. C. Skey *üb. Behandl. d.*

acut.

§. XXVIII.

Symptomata. Necroscopia.

Symptomata. 1. Morbus *paroxysmis* et *liberis intervallis* componitur. Varios illi agnoscunt gradus, quorum tantummodo vehementissimus *Tic douloureux Fothergillii* nuncupandus, reliqui vero mitiores, uti *vulgares neuralgiae* considerandi sunt. Primum ex permultis aliorum et quindecim propriis observationibus describere aggredimur, et quidem ab *intervallis liberis* incipiendo. Hisce vigentibus, saltem in malo nondum provecto, aegrotus nisi animo plerumque depressus esset [1]), secunda frui videretur valetudine. Paroxysmus utplurimum extemplo, quasi ab ictu electrico [2]) excitatus, rarius, uti videtur, noctu, adoritur [3]). Annuntiabatur tamen in quibusdam exemplis, a perceptione odo-

acut. Neuralg. od. des Tic doulour. ex *Lond. med. gaz.* *Vol.* 19. p. 181. in SCHMIDT *Jahrbb.* 1838. *Bd.* 17. p. 306. SCHAUER *der Gesichtsschm. als Symptom;* in CASPER *Wochenschr.* 1838. *N.* 25—29. C. J. HEIDLER *Krampf u. Krämpfe. Prag* 1838 (praecipue de Prosop. Fotherg. disserit). LIPPICH *hintere Gesichtsneuralg.* in *Oester. med. Jahrbb. Bd.* 16. *St.* 2. p. 193. GLASER *d. Lehre v. d. Prosopalgie v. physiolog. Standpunkte. Würzb.* 1838.

1) Jam ARETAEUS CAPPADOX (l. c.) asserit: „vita ipsis invisa est, mortem discupiunt."

2) BOYER l. c. p. 323 „*comme des charges électriques.*" Sic observavimus in senio, prosopalgia Fothergillii laborante. Quisque paroxysmus subito et dolore in uno faciei puncto pungente rediit sine prodromis. Ex sched. editoris.

3) Apud 40 aegrotos paroxysmus horis matutinis redibat. BELLINGERI l. c.

odoris nunc grati spirituosi[4]) nunc cadaverosi[5]), a pruritu in parte doloris futuri, ab aura veluti epileptica[6]), a palpitatione vel formicatione palpebrarum, a peculiari tensionis sensu in palato et in naso[7]), et a contractione dolorifica brachii[8]). Dolor nunc spatium angustum, veluti punctum occupat, nunc latius extenditur. Detinet vero ille, nunc locum, ubi nervus *orbitalis inferior* per foramen infraorbitale egreditur; nunc ubi *nervus facialis* in *pedem anserinum*[9]) extenditur; nunc ad alias propagines rami primi, secundi et tertii paris quinti, nec non paris septimi[10]), ad ramum scilicet frontalem, subcutaneum malae, alveolarem posteriorem, — ad ramum massetericum, buccinatorium, temporalem profundum et superficialem posteriorem, — et ad ramos superficiales, zygomaticos ac faciales; hinc ad supercilia, genam, gin-

4) Leidenfrost in diss. Forstmanni l. c.

5) Lentin *neue Beytr.* l. c.

6) Rahn *Beob. v. e. Gesichtsschm. m. e. aura epilept. verbund. Mus. d. Heilk.* 1. *B.* p. 302.

7) Woskresenski l. c. p. 32.

8) Steinbruch l. infra citando.

9) Hornung l. c. cas. prior, p. 509.

10) Inter casus 40 bis tantummodo par septimum affectum erat. Bellingeri l. c. Contenditur, prosopalgiam solummodo in nervis, sensui obedientibus, in ramis nervi trigemini, radicare. Cfr. Fr. Nob. ab Hildebrand ann. schol. clin. med. Ticinens. P. II. Pap. 1830 (Autor choream facialem inter et prosopalgiam distinguit asseritque, se nunquam prosopalgiam e nervo faciali pullulare vidisse). Schauer l. c. (nervum facialem non nisi motibus obedire; par trigeminum prae ceteris affici in tic douloureux).

gingivas, maxillam superiorem et tempora. Quandoque dolor inter fibras diversas ejusdem nervi fluctuat[11]); generatim vero stabilis est atque uni loco, plerumque lateris dextri, inhaerens. Enim vero bina solum exempla[12]) numerantur prosopalgiae simul in utroque latere urgentis; quaterve tantum faciei latus sinistri ea detentum observavimus[13]). Qualiscunque vero doloris sit sedes, vix alius illi aequiparari potest. Superat enim ista prosopalgia atrocitate dolorem dentium auriumque ac aeger desperabundus horrendos edit ejulatus. Verba autem proferre[14]), manducare et deglutire nequit. Dantur tamen exceptiones, ubi aeger, devicta prima difficultate, dein manducare[15]) et loqui[16]) potuerat. Generatim rudis

11) *Salzb. med. chir. Zeit.* 1806. *T. IV.* p. 159. Dolorem ex gingivis ad buccas migrasse et vicissim observavi in Judaea Vilnensi.

12) Alterum viri, memoratum a LENTINO l. c. alterum a PUJOL ad FOUQUET casum appellante.

13) MOTT quinque casus prosopalgiae, omnes lateris dextri curavit (MURRAY l. c.). P. U. WALTER (l. citand.) vidit semper latus dextrum dolens. FR. AB HILDEBRAND (annal. schol. clin. med. Ticin. P. II. Pap. 1830) contendit, prosopalgiam fere semper in latere faciei sinistro, rarissime in dextro, nunquam in utroque simul urgere. BELLINGERI (l. c.) monet, neuralgiam *supraorbitalem* semper fere in latere faciei dextro, *frontalem* multo saepius in sinistro obvenire. Utrum latus affectum sit, casu et fortuito fieri, credit WOLFFSHEIM l. citando.

14) „*Les malades n'osent . . . ni proférer une seule parole; ils semblent mêmes redouter le plus léger mouvement du corps.*" BOYER l. c. p. 318.

dis partis affectae attactus non solum fertur, sed desideratur, contra vero lenis. Musculi faciei, inprimis levatores labii superioris, levatores anguli oris, masseteres, buccinatores, saepe, at certe non semper, convelluntur, aut rigent[17]). Strepitum[18]) sub convulsione musculorum faciei nunquam percepimus. Nec vidimus, ut alii, aegros vel humum[19]) vel in genua[20]) concidisse, vel convulsionibus[21]) tentatos fuisse. Facies vigente dolore plerumque rubet et turget[22]), aliquando pallet[23]) aut livet[24]). Arteriam temporalem ad crassitudinem calami scriptorii dilatatam, chordae metallicae instar rigidam bis vidimus[25]). Similia viderunt alii[26]). Strias, veluti vibices, in fronte, ad nasi radicem[27]), non conspeximus; illas vero gingivarum[28]) conspeximus[29]). Febris nec umbra

15) Breiting narrat, durante paroxysmo, aegrotum mandibulas, linguam et collum absque doloris augmento movere potuisse. (l. c.)

16) Reil l. c. p. 3. 17) Breiting l. c.

18) Hartmann l. c. p. 8. Germ. *das Schmatzen.*

19) Breiting l. c. 20) Lentin l. c. 21) Fothergill, Reil.

22) Lentin, Boehmer l. c.

23) Sauter l. c. et duae meae aegrotae.

24) Hartmann l. c. p. 9. 25) Vilnae, in exule Gallico.

26) Boehmer l. c. 27) Woskresenski l. c. p. 35.

28) „*Das rothe Zahnfleisch-Streifchen.*" v. Steinbruch in Hufeland *Journ.* 1816. *Apr.* p. 77. Jam Thilenius (l. c. p. 272) de prosopalgia agens, dixerat: „*Hiebey war die besondere Erscheinung, dass das Zahnfleisch über der leidenden Stelle her mit einem Strohhalmbreiten, sehr hochrothen Saume wie mit einem Bändchen eingefasst war.*"

bra [30]); pulsus enim vel normalis, vel sano lentior [31]). Quo fortior dolor, eo brevior insultus: generatim per horae nonnulla momenta durat; raro ultra quartam horae partem et rarissime ad horam [32]) protrahitur. Terminatur paroxysmus dolore *gradatim* decrescente aut *extemplo*, uti accesserat, evanescente, nonnunquam supervenientibus fluxu salivae [33]), lacrymarum [34]), muci narium [35]), et flatuum eructatione [36]). Libera intervalla, quae paro-

29) In aegro ex alba Rossia, jam a 10 annis prosopalgia laborante, et sacerdote 60 annor., quem die 26. Mart. 1828 Novocomi vidi.

30) Notatur (in *Salzb. med. chir. Zeit.* 4. *B.* 1806), pulsum fuisse aliquanto fortiorem, sed simul erat minutus; et Schlegel (l. c.) asserit, pulsum a naturali statu ne una quidem vibratione aberrasse, nec duriore, nec fortiore.

31) Lentin (l. c.) animadvertebat pulsum paulo pleniorem, sed tardiorem, ita ut 10—15 pulsationes solito horae sexagesimae partis numero deessent.

32) Observavi in Judaea, de qua supra.

33) Reil l. c. ait: „Salivae ingentem copiam ex ductu stenoniano cum levamine exprimebat." At vero ptyalismus non semper salutaris hîc est; salivationis enim depascentis apud aegrotam, quae ex suppressa psora prosopalgia laborabat, mentio fit in annotatione ad recensionem operum Fothergillii in *Abh. f. pr. Aerzte.* 3. *B.* Boyer l. c. p. 319. Rast *merkwürdige Metastase*, in Hufeland *Journ.* 1836. *St.* 1.

34) C. Sprengel Pathologia. 3. Vol. Masius Jonas l. c. Bieudé apud Waton l. c. Klein in Siebold l. c. Hartmann l. c. p. 11. Boyer l. c. p. 319.

35) Bieudé l. c. Boyer l. c. p. 319: „*lorsque tout un côté de la face est affecté, les larmes, la salive, et le mucus nasal peuvent couler à la fois.*"

paroxysmos, sine typo recurrentes[37]), separant, ad horas, dies, hebdomadas, menses, quin immo ad annos extenduntur[38]). Rarissimis quibusdam in casibus post paroxysmum *tumor* partis affectae[39]), quandoque crusta obtectus[40]), relinquebatur. Visa quoque est peculiaris sympathia inter dolorem faciei et scrotum[41]), atque hypochondria[42]).

2. Fertur C. Sprengel casum commemorare, ubi tunica nervorum faciei affectorum extensa et sero plena reperta fuit[43]). Alii[44]) tumorem scirrhosum[45]), ad latus dextrum protuberantiae annularis Necroscopia.

36) Jonas l. c. Bieude (Flatus cadaverosum spirabant odorem).

37) Unius tantum prosopalgiae *typum* servantis fasti medici mentionem injiciunt (Schlegel l. c.); existimarim tamen cum Hartmanno (l. c. p. 7), errorem in diagnosi locum habuisse, morbumque *febrem intermittentem* constituisse. Cfr. §. seq. (6).

38) Per annum et ultra, scilicet per totum tempus belli 1812 liber a morbo fuit aeger Rossiae albae, de quo supra.

39) Degner l. c. Boyer l. c. p. 318. 40) Breiting l. c.

41) Bobe Morteau in *Bibl. méd.* 1818. *Oct.*

42) Principissa Lubomirsk, Polona, jam multis a mensibus laborabat trismo faciei ad mandibulae inferioris partem sinistram; simul vero obstructione viscerum abdominalium, maxime hepatis. Saepius in jecinoris regione dolores momentaneos atroces patitur, tunc vero trismus faciei cessat; hoc vero redeunte abdomen a doloro liberatur: sic mense Decembri 1803. Ex schedis patris.

43) Woskresenski l. c. p. 40.

44) Tribault et Marechal in *Journal général de méd. chir. et pharm. Vol.* 44. *Août.*

45) In basi cranii. Haygate ex *Med. chir. rev. Jul.* 1832.

laris jacentem detexerunt, qui nervum trifacialem ad originem ejus circumdabat. Item tumorem fungosum ad basin cranii [46]), nec non dentes [47]) et ossa cranii semper immunia [48]).

§. XXIX.

Caussae.

C. praedisponentes. 1. Feminae frequentius maribus prosopalgiae obnoxiae esse dicuntur [1]). Tempus, quod vitae me-

in Froriep *Notiz. Bd.* 35. *N.* 9. p. 137. Tumorem cartilagineum exulceratum in nervo optico sinistro. Haygate. Tumorem albidum et durum in lobulo anteriori. Praeterea totum cerebrum emollitum fuit. Holz ex Eyr. XI. 3. in Froriep *Notiz.* 1839. *Bd.* 10. *N.* 13. p. 208.

46) Montault in Magendie *Journ. de phys. Août.* 1829. p. 115—119. v. Froriep *Notiz.* 1829. *Bd.* 25. *N.* 11. Bright *Fall von Tic. doul. in Folge ein. Geschwulst an d. Basis cranii;* ex *The Lond. med. gaz.* 1832. *Juni*, in Behrend *Repert.* 1832. *N.* 9. p. 280.

47) Halfort l. c. (in dentis radice exostosis). Ch. Bew l. c.

48) Halford (in Froriep l. c. p. 333) pauca quidem, ast pretiosa de imperio ossium cranii in tic douloureux gigneudo verba protulit (protuberantiam invenit in osse frontali, ethmoideo et sphenoideo, atque in crista galli una cum ossis frontalis et falcis cerebri crassitie, nec non exostoses et exfoliationes ossium faciei et alveolae).

1) Inter septuaginta sex casus, triginta duos viros, mulieres autem quadraginta et unam reperit Hartmann l. c. p. 6 (de reliquis tribus sexus non commemorabatur). Siebold (l. c.) inter nonaginta duos casus triginta octo viros et quinquaginta quatuor mulieres. Contra vero inter quindecim, a me observatos, aegrotos novem erant mares. Inter sex aegrotos quatuor erant mares et duo feminae. P. U. Walter l. citand. Fothergill, Pujol, Thouret

medium sequitur, maxime huic morbo favet, ita tamen ut feminae citius, mares tardius in eum incidant [2]). Prosopalgia nobis saepius inter divites quam inter pauperes obvenit [3]), alii contrarium observarunt [4]). Ad clima quod spectat, morbum, de quo agitur, in Lithuania vix crebrius quam in Austria et Insubria conspeximus; generatim tamen magis septentrioni addictus videtur [5]). De impe-

et BELLINGERI dispositionem sexualem non agnoscunt; quorum ultimus autem addit (l. c.): „*die grössere Hälfte waren Unverheurathete*," quod THOURETI et REILII experientia jam compertum habemus.

2) „In casibus viginti et uno, ait HARTMANN (l. c.) aetas virorum memorabatur, et numerus medius annorum erat quadraginta et unius; in viginti quatuor casibus, in quibus aetas mulierum notabatur, numerus medius erat quadraginta et duorum annorum, ita ut id fere, quod medium vitae sequitur, tempus, apud utrumque sexum, huic morbo praecipue sit obnoxium, sed notandum, mulieres multo rarius invadere hunc morbum, si sexagesimum jam excesserunt annum, viros vero post ipsum octogesimum quartum vitae annum adhuc prosopalgia corripi, et mulieres interdum a vigesimo ad tricesimum annum jam hoc morbo vexari, viros vero potius, si tricesimum jam excesserunt." „*Alle* 40 *Kranke, bis auf* 2 *Geschwister von* 25 *u.* 31 *J., waren über* 40 *J. alt.*" BELLINGERI l. c.

3) Nullum exemplum prosopalgiae in nosocomio Vindobonensi magno octo annorum spatio vidi, — quatuor in urbe. Quinque, quos Vilnae videram, omnes vel superiorem civium classem spectabant, si duos Judaeos utriusque sexus excipiam, vulgares quidem, at commode viventes. HAASE *chron. Krankheit.* etc. *Bd.* 2. p. 406, et P. U. WALTER l. citand., assentiunt.

4) HARTMANN l. c. p. 161.

imperio constitutionis annuae in prosopalgiam, observationes desiderantur [6]). Morbus ille plerumque in hominibus haemorrhoidibus, arthritidi, vitiis viscerum abdominalium [7]) et catameniorum, scirrho [8]), plicae [9]) obnoxiis, jure aliquando haereditario [10]) evolvitur; quandoque vero perfecte sanos invadit [11]).

C. excitantes. 2. Inter *caussas* prosopalgiam *excitantes* numerantur vulnera capitis [12]), larvae oestri [13]) alia-

5) Permulta exempla patri meo Petropoli obvenerant, ac de non paucis Mosquae ab egregio Dr. MUDROW observatis loquitur illius discipulus WOSKRESENSKI l. c. Et in America septentrionali prosopalgiam frequenter obvenire MURRAY opusculum testatur.

6) Argumentum istud per transennam BOEHMERUS tetigit. (BLUMENBACH *Med. Bibl.* 3. *B.* 2. *St.*). Hiemis $18\frac{34}{35}$ et $18\frac{35}{36}$ constitutio prosopalgiis rheumaticis et arthriticis favebat. SCHAUER l. c. BELLINGERI morbum fere semper in autumno et verno tempore incipere videbat. Sunt quidem, qui prosopalgiae epidemicae mentionem fecerint (SANDRAS in *Bullet. de thérap.* 1835. *Févr. T.* 8. *l.* 3. RENNES in *Archiv. gén. de méd. Par.* 1836. *Juin*), qui casus autem, typum intermittentem observantes, ad febres hujus generis larvatas pertinent, quarum exempla sunt innumerabilia. Cfr. P. I. ed. alt. Vol. I. S. I. C. II. §. XXIII. 3.

7) WILSON in *The Edinb. m. and s. j. Apr.* 1823. MIQUEL in HORN *Archiv.* 1824. *Sptbr. Octbr.* p. 250. RANKINE l. c.

8) FOTHERGILL, HAYGATE ll. cc.

9) Plicosa erat vetula judaea, quam Vilnae prosopalgia affectam curavi, plicosus aeger Rossiae albae.

10) ELSAESSER in HUFELAND *Journ.* 1824. *Aug.* p. 38 (femina 48 annor. et illius soror et frater. Pater neuralgia manus laborabat).

11) MASIUS l. c.

aliaque corpora extranea [14]) nervos faciei vellicantia [15]), operatio cataractae [16]), fucus [17]), transpiratio suppressa [18]), aurium fluxus cohibitus [19]), her-

12) KLEIN l. c. p. 157. BELLINGERI l. c. *Tic douloureux nach einer tödtlichen Kopfverletz.* in HOLSCHER *Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 1.

13) HAIGHTON l. c.

14) Ut frustulum terrae porcellaneae. JEFFREYS in *The Lond. m. and s. j. edit. by* MACLEOD *Vol.* 49 (Quo frustulo remoto prosopalgia, quae 14 annos saevierat, disparuit). Festuca ossis. ZHUBER l. c. p. 578.

15) MONTAULT *Gegenwart ein. schwammig. Geschwulst an der Basis des Gehirns; Druck auf das* 5. *Nervenpaar; Gesichtsschmerz u. Leiden des Auges auf d. entsprechenden Seite* l. c. „*Vergrösserung eines Knochens des Kopfes — Ablagerung eines Knochenstoffs in einem weichen Theile, wodurch der Nerve gereizt wird.*" HALFORD l. c. p. 300.

16) J. MOLINARI diss. de scleronyxidis sequelis earumq. cura. Pap. 1823. CARRON DU VILLARDS *pract. Bemerkung. üb. d. Neuralg. supraorbital. . . . welche sich nach Staaroperat. entwickelt.* Ex *Journ. des connaiss. méd.* 1834. *Mars*, in SCHMIDT *Jahrbb.* 1834. *B.* 3. p. 71.

17) WOSKRESENSKI. Inficias caeterum non ibo, vulgus feminarum Rossicarum mirum in modum faciem cerussa obducere.

18) JONAS l. c. *Salzb. med. chir. Zeit.* (miles quum sudore perfusus per flumen equitaret). SCHLEGEL l. c. (Doliorum faber vino deditus, postquam saepius refrigerio et madori expositus esset). LEIDENFROST ad FORSTMANNI diss. c. THOURET l. c. Nobilis Lithuana, quum hyeme an. 1812 belli tempore a militibus vehementer terrefacta ac indusio tantum obtecta e lecto fugam in nemora petiisset, illico in rebellem prosopalgiam incidit. Ex refrigerio morbum contraxit aeger Rossiae albae.

19) LENTIN in BLUMENBACH *med. chir. Bibl.* 2. *B.* p. 156. Frank Prax. II. I. 2. I.

herpes[20]), scabies[21]) et erythema gutta rosea[22]) retropulsum, forte metastasis urticationis ad nervos[23]), contagium venereum[24]), frequentissime suppressio haemorrhoidum[25]), menstruorum[26]), infarctus abdominis[27]), decubitus diuturnus[28]), animi pathemata, praesertim moeror gravis, diuturnus, ira cohibita[29]) et refrigeratio[30]).

3. Morbi

20) Masius l. c. Rademacher l. c.

21) Fothergill l. c. 22) Fr. Hoffmann l. c.

23) Forstmann, Hartmann l. c. 24) Waton, Masius ll. cc.

25) In duobus meis aegrotis. Cfr. Degnerus, Reil, Hartmann, Bellingeri.

26) Ritter in Hufeland *Journ.* 17. *B.* 3. *St.* p. 37. Sauter l. c. Bird l. c. Exceptionem nobis narrat Breiting l. c. ubi, ex quo malum aegrotam, 34 annorum invaserat, mensium fluxus *consueto largior* aderat, atque cum impetu rectam tenebat rationem, quamvis tunc temporis, quo Breiting eam videbat, quadragesimum jam ageret annum; evanescente vero jam menstruatione dolor, jam dimidium sanatus annum, tamen non amplius apparuit.

27) Volger, Loenen, Thuessink, Lentin.

28) Sacerdos (§. XXVIII. 1 (95)) memoratus Novocomensis, vir obesus et plethoricus, in terribilem prosopalgiam incidit dum, ob pedis sinistri vulnus, per plures menses lecto decumbere debuerit. Tempore aestivo iste aeger paroxysmos tic douloureux lateris sinistri denuo experitur.

29) In plurimis aegrorum meorum gravia animi pathemata praegressa erant, ac duae feminae ante morbi evolutionem per plures menses diu noctuque lacrymis innataverant. Cfr. Weinhold in Hufeland *Journ.* 1812. *Oct.* p. 111. Contra in viro ex Rossia alba, de quo supra, gravia animi pathemata temporis belli 1812 tolerata, morbum suspenderunt.

30) Positio lecti prope murum, cujus altera superficies a

3. Morbi jam stabiliti paroxysmi provocari solent ab ira [31]), terrore [32]), luce nimia [33]), attactu diversarum regionum corporis [34]), maxime a leni loci affecti attactu [35]), a manducatione [36]), sermocinatione, risu et narium emunctione [37]). C. paroxysmum provocantes.

4. *Caussa proxima* prosopalgiae quaerebatur in vitio arthritico [38]), catarrhali [39]), abdominali [40]), car- C. proxima.

O 2

foris erat, in uno aegrorum meorum caussam prosopalgiae constituere videbatur; neque mirum, faciem, utpote unicam corporis, caeterum tepore lecti fruentis, denudatam partem, per horas septem et ultra frigori humido expositam, prae aliis locis affici.

31) *Salzb. med. chir. Zeit.* l. c.

32) Uxor fabri scriniarii, quae decem jam menses a prosopalgia liberata erat, post terrorem ex vicino incendio ortum, denuo prosopalgiae paroxysmo subito invadebatur teste Breiting. Felicior fuit Judaea Vilnensis, quae jam a duobus annis a prosopalgia immunis vivens, quamvis ab incendio propriae domus valdopere terrefacta fuerit, attamen morbi reditum perpessa non est.

33) Lentin agricolam vidit, cui aspectus parietis albi, quem sol affulgebat, dolorem faciei movebat. l. c.

34) Reil l. c. „Haud raro dolor ab ipsa haemorrhoidum coecarum frictione refricabatur."

35) Masius, Reil, Haighton, Jonas, Lentin, Rast etc.

36) Boyer l. c. p. 321.

37) Sic in vix memorato sacerdote. Cfr. Boyer l. c. p. 320 et 321.

38) Forstmann l. c. Quensel in Hufeland *Journ.* 13. *B.* 4. *St.* p. 134.

39) Leidenfrost l. c. Bellingeri.

40) Lentin l. c. J. Haygate, Rankine (quatuor affert casus), Bird, Behr (deprehendebat post prosopalgiam plures annos durantem sarcoma medullare ventriculi). ll. cc.

carcinomatico[41]), in malo nervi ipsius topico[42]), in morbosa canalium osseorum, quos nervi faciales intrant, angustatione[43]), et in asthenia, ut dicunt, directa[44]). Illarum opinionum pro varia rerum positione, modo unam modo alteram admittimus.

§. XXX.

Diagnosis. Prognosis.

Pr. ad neuralgias revocatur. 1. Priusquam vero nos ad prosopalgiae variam indolem perscrutandam accingamus, de morbo generatim conveniendum est. Eum potius ad *neuralgias* quam ad *neuritides* revocamus, cum fugax illius apparitio et indoles apyretica, inflammationem neutiquam admittere sinat[1]). Nomen tic douloureux tantummodo maximo neuralgiae facialis gradui quadrare, jam monuimus.

Difficilis confusio. 2. Caeterum neuralgia ejusmodi generis vix errori subjici potest. Quamvis enim nullum agnoscat signum pathognomicum[2]); attamen quis hodie-

41) Fothergill. Boyer l. c. p. 317.

42) Langenbeck. Haygate l. c. (nervorum radices desorganisatae).

43) Thouret l. c.

44) Hartmann: „Caussa prosopalgiae proxima est aucta in loco affecto incitabilitas ejusque in paroxysmo explosio.“ „*Aufgehobenes Gleichgewicht in der Reaction*“ Eggert in Graefe *u.* W. *Journ.* 1825. *B.* 7. *St.* 4.

1) Marino (l. c.) affinitatem prosopalgiam inter et ischiadem statuit, quae falsa est, cum ischias ad neuritides pertineat.

2) Murray l. c. *motus convulsivus musculorum faciei* neutiquam pro constanti prosopalgiae signo declarare debuisset.

diedum [3]) morbum periodicum, acerbissimo et fugaci, circa ramos faciales quinti et septimi paris nervorum, dolore insignitum, qui dolor attactum, dummodo fortem, nequaquam respuit et saepe convulsionibus musculorum faciei stipatur, quis, inquam, talem morbum vel cum *rheumatismo musculorum faciei*, vel cum *hemicrania*, vel cum *trismo*, vel cum *odontalgia* [4]) confunderet? [5]) *Rheumatismus enim musculorum faciei* dolore constante, motum partium affectarum impediente [6]), attactum potissimum rudiorem fugiente, noctuque maxime urgente, stipatur. *Hemicrania* ut plurimum typo exacte alligatur [7]), signis prodromis annunciatur, ad plures horas protrahitur, et ad amplam encephali, plerumque lateris sinistri [8]), superficiem extenditur. *Trismus* vix dolorem socium agnoscit [9]). De *odontalgia* alibi [10]).

3. Pro-

3) Temporibus, ubi doctrina prosopalgiae necdum ita exculta fuerat, uti aevo nostro, principes medicorum in diagnosi errare potuerant, uti alibi relate ad hemicraniam observavi. (P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. VIII. 4 (37)).

4) Diagnosis scrupulosissima v. apud J. Scott l. c.

5) Cfr. Boyer l. c. p. 323—325.

6) Pujol ait (l. c. p. 9) se vidisse mulierem, quae ei affirmabat, durante acerbissimo doloris faciei paroxysmo se in sua penitus potestate semet habere, ut omnes motus musculorum faciei possit impedire, sed eam ob caussam id omittere, quia existimet, *eos levaminis aliquid* sibi adferre (?).

7) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. VIII. 4 (23). 8) Ib. (37).

9) Cap. XIII. §. LXV. 2.

10) P. III. Vol. I. S. 1. C. XIX. §. LXXIX. 2.

Pr. indoles.

3. Prosopalgiam pro re nata *variae* prorsus *indolis* esse, illius aetiologia et therapia docent. Juvabit hinc eam in varias species dividere.

Pr. traumatica.

4. Quum facies saepe violentiis externis exponatur, quaestiones circa illas, forte diu ante morbi nostri evolutionem praegressas, nunquam negligendae forent. Et dentium, et antri Highmori, et sinuum frontalium examen commendari merentur.

Pr. inflammatoria.

5. De indole prosopalgiae quandoque *inflammatoria* vel ex propria experientia certissimi sumus; concludimus ad eam in individuo caeterum florido, laute vivente, suppressione catameniorum vel haemorrhoidum laborante, inprimis si sub doloris insultu vasa sanguinea faciei turgeant.

Pr. rheumatica.

6. Prosopalgiam *rheumaticam* esse supponimus; si perspiratio suppressa illi ansam dederit, si aeger aliunde affectionibus rheumaticis, aut catarrhalibus, inprimis coryzae, subditus vixerit, sique morbus; plus quam reliquae prosopalgiae species ad rheumatismum musculorum faciei accedat [11]).

Pr. metastatica.

7. *Prosopalgiam metastaticam* eam esse, quae ex morbis cutis aut aliis incaute fugatis originem ducit, non est cur moneamus.

Pr. gastrica.

8. Prosopalgiam saepe ex *vitiis abdominis* emanare, nemo mirabitur, qui perpenderit nervum in-

11) Prosopalgia, cujus historiam (l. c.) Jonas tradidit, maxime ab afflatu aquilonis sub itinere evoluta est. Drabxler l. c.

intercostalem ad plexum coeliacum constituendum concurrere eumque a secundo ramo paris quinti nervorum cerebri proficisci. Cum prosopalgia plerumque in latere faciei *dextro* obveniat, nonne illa saepius ex *affectione hepatis* repetenda? Quomodocunque res se habeat, originem abdominalem prosopalgiae exspectamus: in hominibus vitam sedentariam ducentibus, alvi obstructioni, haemorrhoidibus, obnoxiis, per animi pathemata vexatis, habitumque plus minus cachecticum exhibentibus.

9. Praesente abdominis vitio, et accedente perspirationis suppressione, ad *indolem arthriticam* prosopalgiae constituendam nil nisi regnantes in familia aegrotantis podagra [12]), herpes [13]), aut calculi urinales [14]) requiruntur. Pr. arthritica.

10. Vitae periodus, in quam prosopalgia incidere, et societas, quam cum scirrho inire solet, dolorum carcinomaticorum qualitas lancinans ac fugitiva, nec non praestantia conii maculati adversus prosopalgiam, haec omnia, inquam, *Fothergillium* ad naturam hujus morbi *carcinomaticam* Pr. carcinomatica.

12) *Arthritidem* caussam esse prosopalgiae contenderunt Ludovicus, Forstmannus, Quensel, Spielmannus (*Französ. Annal.* v. Hufeland. 2. *B.* p. 179. 3. *B.* p. 219) et Roeber (Fasc. obs. med. pr. Argent. 1787); qui ultimus de viro sexaginta sex annorum narrat, dudum podagra laborante, quae, oborto dolore faciei, prorsus disparuit.

13) De indole illius arthritica lege hujus operis P. I. ed. alt. Vol. III. S. 2. C. XVIII. §. LI. 6.

14) Fr. Hoffmann l. c.

cam statuendam induxerunt. Ac re quidem vera, opinio hujusmodi, quam SELLE[15]), et quodammodo S. G. VOGEL[16]) amplexi sunt, eo majoris apparet momenti, si perpendamus: — nervos in affectionibus cancrosis magnam scenam ludere[17]), *plicam*, quam pro morbo leproso[18]), et lepram, quam pro stirpe carcinomatis, cum aliis[19]), declaravimus, pluries, ut dictum est[20]), cum prosopalgia societatem inire, — *Succiae* morbum endemicum, forte leprosum, atrocissimo dolore illi prosopalgiae simili insignitum esse[21]); — et tumorem scirrhosum in homine prosopalgia laborante, ad originem nervi trifacialis repertum fuisse[22]). „Vidimus praeterea neuralgiam Fothergilli ab apparitione ulceris cancrosi ad faciem, evanuisse, eoque sanato, recruduisse"[23]).

11. Pro-

15) l. c.

16) *Handb. d. prakt. Arzneyw.* 2. *Aufl.* 2. *B.* p. 143.

17) Nemo de hoc argumento pulchrius scripsit SCHAEFFER (*Versuche aus d. theoret. Arzneyk.* 2. *Th. Ueb. Nerven u. e. Theil ihrer Krankh. Nürnb.* 1784. p. 195). Legatur et BOERHAAVE (de morb. nerv. p. 328). RUYSCH (apud BOERHAAVE l. c. p. 268). BRUGMANN (BERNARD diss. Quaest. med. argumenti. Lugd. Bat. 1796 ad finem). SOEMMERRING *über d. Saft* etc. p. 200. et cap. nostrum de morb. carcinom. P. III. Vol. II.

18) P. I. ed. alt. Vol. III. S. 2. C. XXII. §. LXXIII. 1. Quotidie nova facta, ad hanc opinionem firmandam idonea, colligo.

19) ALARD *hist. de l'éléphantias. des Arab. Paris* 1810 (Cancer est communis inter plicosos).

20) §. XXIX. 1.

21) SAGAR syst. morb. p. 220. Cfr. VOGEL l. c. p. 144.

11. Prosopalgiae *indolem syphiliticam* nec admittere nec plane rejicere audemus. Sane morbi, quo magis ad carcinoma accedunt, eo magis complicationis syphiliticae suspicionem movent. Pr. syphilitica.

12. Si pathologi, qui caussam proximam prosopalgiae, — „potius in fluido quodam imponderabili, cujus conductor nervus est, aut in nervo, qua conductore hujus fluidi, quam in chronica atque palpabili mutatione materiei ponderabilis nervi," — quaerunt, a veritate non aberrant, species *prosopalgiae nervea* aut *dynamica*, quam in hystericis et in hypochondriacis, in hominibus venere exhaustis expectaremus, statuenda foret. Interea, saltem id ex praxi compertum tenemus, in prosopalgiis cujuscunque demum indolis variam aegrorum sensibilitatem, variasque virium vitalium conditiones, imperium conspicuum exercere[24]), ac remediis nervinis saepe laudem haud recusandam esse. Pr. nervea.

13. Prosopalgia difficilis curationis est morbus[25]), qui, quin longaevitati obstare soleat, miseros interdum, omnibus artis auxiliis irritis, usque ad vitae finem excruciat[26]). Attamen virum prospera Prognosis.

22) §. XXVIII. 2. 23) Ex schedis paternis.

24) Prosopalgiam rarissime ab initio nervosam esse, sed longiore decursu id fieri, censet Bellingeri l. c.

25) „*Les nombreux remèdes qu'on a proposés contre cette affection procurent quelquefois du soulagement, mais très rarement une guérison complète.*" Boyer l. c. p. 325. 326.

26) Ludovicus (l. c.) de medico narrat, hoc dolore, donec senio confectus vita decederet, vexato. De aegrota fertur

spera omnino valetudine gaudentem coram oculis habemus, qui decem abhinc annis prosopalgia inflammatoria, per mensis unius spatium, laboraverat [27]). Vetulam a dira prosopalgia liberavimus, quae, postquam per biennium sanitate usa fuerat, tandem apoplexia fulminante periit. Sors ista est plurimorum. Tres alios aegros prosopalgia rheumatica et gastrica laborantes, saltem quin jam a longo tempore paroxysmos doloris experirentur, remisimus. Cum enim prosopalgia ad morbos periodicos spectet, probe cavendum, ne intervallum liberum solito diutius protractum pro perfecta sanitate jactemus. Nec sanatis ii adscribendi sunt aegroti, qui, prosopalgiâ liberati, brevi post in alium pejorem etiam morbum e. c. in cancrum [28]), hy-

(*Abhandl. f. prakt. Aerzte.* 3. *B.* 1. *St.* p. 152), quae ab undevigesimo anno ad septuagesimum, prosopalgiam patiebatur. Fothergill (l. c.) feminae memor est, quae, scabie retropulsa, ab undevigesimo anno ad quinquagesimum prosopalgia cruciabatur. Rast (l. c.) de prosopalgia refert, quae decem annos et quod excurrit, durabat. Historia morbi quarta, quam Hartmann enarrat (l. c. p. 58) demonstrat, morbum hunc interdum ad summa aetatis vestigia homines comitari. Lentin (l. c.) mentionem facit prosopalgiae 30 annor., quae tamen intervalla libera sex mensium et quod excurrit, habebat. „*Le tic douloureux, abandonné à lui même, dure presque toujours aussi longtemps que la vie.*“ Boyer l. c. p. 325.

27) Exul Gallus, de quo supra.

28) Masius (l. c.) testatur carcinoma prosopalgiae et vitae finem posuisse; enimvero postquam aliquamdiu duraverat morbus, verruca oriebatur scirrhosa, qua abscissa, carcinoma faciei aegrotum internecabat. Commemorat Len-

hydropem asciten [29]), melancholiam [30]), incidunt [31]). Contra vero metamorphosin prosopalgiae in herpetem [32]) aliosque morbos cutaneos, pro critica habemus. Diarrhoea cruenta haemorrhoidalis unum aegrotorum nostrorum valde sublevavit.

§. XXXI.

TIN (HUFELAND *Journ.* l. c.) mulierem quandam, quae per plures jam annos dolore faciei laboraverat, ac tandem carcinomate periit, tam fastidiosum spargente odorem, ut aedes, in quibus diem obierat supremum, per longum tempus non possent inhabitari.

29) KOENEN (l. c.) teste Archiatro GOMMER de aegroto narrat, qui, dum a prosopalgia per quatuor annos durante sponte liberatus fuerat, brevi post hydrope anasarca et ascite periit. LENTIN (*N. Beytr.* l. c.) de quadragenario quodam refert, eum sex menses, priusquam exstingueretur, cum levamine doloris de abdominis vitiis conquestum esse, pedes intumuisse etc. Sic quoque in Clinico Tübingensi mulier profligato dolore per annum satis bene valebat, quo vero praeterlapso tempore ascite periit. (HARTMANN l. c. p. 25).

30) BOEHMER in BLUMENBACH *med. Bibl.* 3. *B.* 2. *St.* refert, in viro, qui sexagesimum jam excesserat annum, quum diutius jam eum excruciasset morbus, organa digestionis fuisse debilitata, ventrem intumuisse atque tactui se obtulisse crassum et adstrictum in abdomine tumorem, simul aegrotum de asthmatica pectoris oppressione cum angore conquestum fuisse, priusquam ipsum invadebat paroxysmus; quae tandem symptomata sequebatur melancholia.

31) Et in amaurosin (L. HERZIG *Gesch. ein. Amaurose, als Folge v. Gesichtsschm.*, in SCHMIDT *Jahrbb.* 1836. *B.* 10. p. 215. ex *Gaz méd. de Par.* 1835. *N.* 19).

32) RADEMACHER l. c.

§. XXXI.

C u r a.

Generatim.

1. Qui varios prosopalgiae perpendit fontes (non exceptis caussis faciem vulnerantibus ac manu chirurgica abigendis [1])), hîc sane universale adversus eam nequaquam expectabit remedium, intelligetque, cur in therapia morbi hujusmodi, eadem prorsus pharmaca nunc extra modum jactari, nunc pro perniciosis declarari soleant. Inde colligitur, e curiosa solum investigatione rerum positionum, sub quibus remedium aliquod vel juverat vel nocuerat, boni quid expectandum esse.

Evacuationes sanguinis.

2. *Evacuationes sanguinis* aliquando profuisse ex observationibus THILENII [2]), DEGNERI [3]) et POSEWITZII [4]) elucet. Effectu caruerunt *venaesectio* ipsaque *arteriotomia* apud LUDOVICUM [5]) et *scarificationes* nec non *hirudines* apud SELLE [6]). Istis

1) Sic JEFFREYS (l. c.) frustulum terrae porcellaneae, atque ZHUBER (l. c.) ossis festucam exciderunt, et HALFORD (l. c.) atque BUSCH (HUFELAND *Journ.* 1832. *Dezbr.* p. 72. 4)) dentem cariosum extraxerunt.

2) *Med. chir. Bemerk.* 1. *Th.* Vir quidam ex gingivis sanguinem sugere poterat, quo facto dolor per dies, quin immo hebdomades disparebat, apud eundem aegrotum hirudines, sed unâ cum aliis remediis, profuerunt.

3) l. c. Deletis per liquorem quendam septicum duabus tertiis carnis partibus in loco affecto, post parvam simul *ortam haemorrhagiam* aegrotus consolidato vulnere convaluit.

4) l. c. p. 74.

5) l. c.

6) l. c. Cfr. HARTENKEIL in *Salzb. med. chir. Zeit.* 1790. 3. *B.*

Istis tum vasis haemorrhoidalibus, tum ad tempora applicitis, non neglecto reliquo regimine antiphlogistico, *prosopalgiam inflammatoriam* plus vice simplici profligavimus [7]).

3. Nisi aut nimius affluxus sanguinis ad caput, aut obstructiones viscerum abdominalium, aut magna aegri sensibilitas, aut alia quaedam ex consuetis emeticorum contraindicationibus obstent, nil impedit, quo minus prosopalgiae cura *vomitorio* inchoetur [8]). Praeterea prosopalgiae originis abdominalis lenia *purgantia* [9]) et maxime *resolventia* accommodata sunt. Inter haec *aquae soteriae salinae* et *saponaceae,* praecipue *Carolinae* [10]) aliaeque [11]) excellunt.

Emetica, purgantia, resolventia.

4. Pro-

7) Et profligaverunt alii: HASBACH l. c. (hirudinibus pone aures applicitis). Cfr. PIORRY in KALISCH *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 17. FRANC. HAWKINS in *Lond. med. gaz.* 1835. *Aug.*

8) LENTIN l. c. p. 140. A. MONRO apud BOYER l. c. p. 327.

9) VOLGER, THILENIUS, MIQUEL, WILSON, RANKINE ll. cc. A. MONRO l. c. p. 328.

10) J. DE CARRO *alman. de Carlsbad. 7me ann. Prag.* 1837. p. 50: *guérison d'un violent tic douloureux.* HORN *Archiv.* 1834. *St.* 5. p. 757 sq.

11) PEEZ *d. Wirksamk. Wiesbadens in verschieden. Art. v. Gesichtsschm., durch eine Reihe v. Krank.geschicht. erläutert.* in *Heidelb. klin. Ann.* 1831. *B.* 7. *H.* 2. p. 295—311 (Sex aegroti prosopalgia in plethora abdominali radicante liberati egrediebantur). — C. OSANN in HUFELAND *Journ.* 1834. *Dezbr.* p. 95. *H. B.* extollit vires medicatrices thermarum Driburgensium in tic douloureux (malum rebelle, ex digestionis et assimilationis vitiis propullulans,

Diapnoica, diuretica.

4. Prosopalgia rheumatica et arthritica, ut illa, cui impetigines retropulsae ansam dederint, a *diapnoicis* et *sudoriferis* leniri saltem solet. Loquimur de *pulvere Doveri*, de *guajaco* [12]), de *antimonio* [13]) et de *sulphure*. Quorum pharmacorum virtus *indumentis calidis* et *balneis* [14]), praecipue vaporis, nisi affluxus sanguinis caput versus timendus sit, sustentari debet. Praeterea urinae evacuationi [15]), ope decocti *stipitum solani dulcamarae* et tincturae *colchici autumnalis* prospiciendum est.

Narcotica.

5. Quamvis narcotica [16]), *opio* [17]) et *aqua laurocera-*

sanabatur). A. Th. Brück in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 2. *hist.* 2.

12) Rademacher l. c. Hérison in *Journ. de pharm. et des sc. access. Par.* 1832. *Mars.* Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1832. *St.* 2 (Tinctura). Samel l. c. *Fall* 5.

13) Lentin *Beyträge.* l. c. p. 341.

14) Nenndorfensia, uti videre est apud Lentin (*N. Beytr.* 2. *B.* p. 123) et Schröter. Hufeland *Journ.* 9. *B.* 3. *St.* p. 30. Aquisgranensia, v. W. Krimer *heilsame Wirk. d. Aachener Douchebäder gegen den Gesichtsschm.*, in Hohnbaum *med. Conversat.-Bl.* 1831. *N.* 16. p. 126 (novem refert casus, plane sanatos).

15) Hartmann l. c. p. 53.

16) Kerrison in *The Lond. med. and phys. journ.* y. 1822. *Lond. Octbr.* v. Graefe *u.* W. *Journ.* 1823. *Bd.* 4. *St.* 4.

17) Leidenfrost in Diss. Forstmanni (contendit se puellae cuidam scrupulum opii (!!) prospero cum eventu dedisse). Ex longe minori dosi profectum obtinui. Trafvenfeld in *N. Samml. auserles. Abh.* 1825. *Bd.* 8. *St.* 4 (majores doses opii). Biel in Rust *Repert.* 1832. *Bd.* 37. p. 182. *N.* 9 (Tinctura). — Magis nobis arridet *morphii acetici* applicatio endermica: G. Ceroli in Omoidei *ann. univ.* 1829. *Majo.* Trousseau in *Journ. univers. et hebdom.*

cerasi[18]) exceptis, nostris in aegrotis ad prosopalgiam profligandam effectu prorsus caruerint; attamen contrariis aliorum observationibus, quae de virtute *conii maculati*[19]), *daturae stramonii*[20]), *hyo-*

1831. *T.* 3. *Juin.* J. L. BARDSLEY l. c. (sex vero dolore Fotherg. laborantes sanavit). KREYSSIG in CASPER *Repertor.* 1831. *Bd.* 29. *H.* 1. ROMBERG *enderm. Heilvers.* in CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 13. p. 221 (casus secundus). L. MARTINET in *Revue méd. fr. et étrang. Par.* 1834. *T.* 2.

18) In aegro Rossiae albae guttae viginti quinque aquae laurocerasi constanter incipientem fugabant paroxysmum. Cfr. OMOIDEI *ann. univ.* 1833. *Lugl.* p. 50. BERNDT in HUFELAND *Journ.* 1825. *Supplemtb.* 1. BIEL in RUST *Mag.* 1832. *Bd.* 37. *Miscellan.* p. 182. *N.* 9 (prosopalgia arthritica). C. F. SCHWARZE *pract. Beobacht. u. Erfahr. Dresd.* 1827 (pr. disarthrit.).

19) FOTHERGILL, LENTIN, MAERTER ll. cc. J. B. PALLETTA in *Mem. dell' J. R. instituto del Regno Lomb. Veneto* 1825. *Vol.* 1 (Extr. conii).

20) LENTIN l. c. (Tinctura). KIRCKHOF *v. Gebr. des Stechapfels,* in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1827. *Jul. Aug.* p. 145 (Tinctura, quotidie decies quindeciesve infricta, medicatrix fuit). TOTT *ein Fall v. Prosopalg. od. Neuralg. facial., durch Stechapfeltinctur u. ein Fontanell auf d. recht. Oberarm geheilt,* in *Beiträge Meklenb. Aerzte* v. HENNEMANN *Rostock u. Schwerin* 1830. p. 76. *Fall* 5. C. BROUSSAIS in *Lancette franç. Par.* 1833. *Jan.* (Extract. interne et externe adhib.). J. PEACOCK *special hints on the treatm. of several diseases. Lond.* 1834. WENDELSTADT l. c. (Extract. gr. β.). G. L. GÉRY *üb. d. Gebr. des Extr. v. Dat. Stramon. gegen d. Gesichtsneuralg.* ex *Bull. de thérap.* 1838. *B.* 14. p. 51. in SCHMIDT *Jahrbb.* 1838. *Bd.* 20. p. 157 (aeger sanatus). WEIZENWEBER in *Königsb. Provincial-Ber. f. d.* 1. *Semester* 1837. *Königsb.* 1838. p. 28 (in casu rebelli, gr. β. omni bihorio ad narcosin usque). DROSTE in HU-

hyoscyami nigri[21]), *aconiti napelli*[22]) et praesertim *atropae belladonnae*[23]) testantur, fidem non abrogabimus.

6. *Hy-*

FELAND *Journ.* 1839. *St.* 2. p. 87. WOLFFSHEIM ib. *St.* 9. — KREUSER *gebessert. Gesichtsschm. durch äussere* (endermice) *Anwend. des Strychnins u. schwefels. Chinins*, in *Med. Correspondenzbl.* 1832. *N.* 16. ROMBERG *endermische Heilversuche*, in CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 12. p. 221 (¼ gr. Strychn. sulphur. — Sanatio post septem dies). G. RUSSELL MART *pract. obs. on the nat. and treatm. of nerv. diseas., with remarks on the efficac. of strychnin* etc. *Lond.* 1835. p. 103—148. CASPER *Wochenschr.* 1836. *N.* 3.

21) BREITING l. c. MEGLIN l. c. J. B. PALLETTA (Extract. contra neuralg. supraorbital.), in *Memor. dell' Imp. Reg. instituto del regno Lombardo Veneto* 1825. *Vol.* 1. HÉRISON in *Journ. de pharm. et des sc. access. Par.* 1832. *Mars* (Formula est: Tinct. alcohol. Hyosc. ℥ij. Tinct. alcoh. Guaj. ℥j. M. D. Mane et vesperi gutt. 30. v. GERSON u. JUL. *Mag.* 1832. *St.* 2). BELLINGERI l. c. (Extr. gr. XX—XXX (!) maxime conducere).

22) OBERTEUFFER in HUFELAND 11. *B.* 3. *St.* p. 94 (Tinctura ex herba recenti parata). C. F. SCHWARZE l. c. (prosop. disarthrit.). TEALIER in *Revue méd. fr. et étrang. Par.* 1834. *T.* 1. ALEX. TURNBULL *on the preparat. and med. employm. of Aconitine by the enderm. method, in the treatm. of tic doulour. Lond.* 1834 (Formula ejus: R. Aconitin. gr. ij. Alcohol. gtt. VI. Ter. opt. et adm. Axung. porc. ℥j. F. Ung. S. bis quaterve de die illiniend.). F. C. SKEY l. c. (tres cas. sanati).

23) SCHLEGEL, HERBER ll. cc. EDW. THOMPSON in *The Edinb. m. and s. j.* 1822 (Extract.). HENRY in *The Lond. m. and phys. j.* 1825. *Jun.* (Extr. externe adhib.). BERNDT in HUFELAND *J.* 1825. *Supplmtb.* 1. J. BAYLEY *obs. relativ. the use of belladonn. in . . . tic doulour. Lond.* 1828. STEINRÜCK in *Berlin. Centralzeitg.* 1835. *N.* 52. ROTH in

6. *Hydrargyri* virtus adversus prosopalgiam, nisi mere syphiliticam, saltem cum complicatione venerea [24]), item adversus prosopalgiam rheumaticam, nemini mira videbitur. Laudem quidem summam *unguentum Neapolitanum* [25]) obtinuit; ad nos vero quod spectat, *calomelli* cum aliis [26]) primum locum addicimus; potissimum si virtus illius per *sulphur auratum antimonii* et *moschum* [27]) aut per *opium* [28]), *asam foetidam* ac *valerianam* [29]), maxime in hominibus nervosis, sustinea- Hydrargyrum.

Med. Ver.-Zeitg. 1836. *N.* 12 (Herba Bell. c. Digital. et Morph. Sanatio intra sex dies).

24) Waton l. c.

25) Rahn, Sauter, Siebold ll. cc. Weisse diss. de praecl. virt. ungu. Neapol. in prosopalgia. Jen. 1796. J. B. Palletta l. c. J. Scott l. c. (Ung. Merc. ℥j. Tart. stib. ʒj). Et Hydrargyr. jodatum externe adhibuit.

26) Thilenius l. c. p. 286. Schreger in Horn's *Archiv.* 1810. *Jul.* p. 207. Pommer in *Würtemberg. med. Correspondenzbl.* 1832. *N.* 6 (contra prosop. nervosam ad salivationem usque dedit Calomel c. Opio, Extr. Aconit. et Sulph. ant. aur.). Maerter l. c. — Ipsud hydrarg. mur. corrosiv. c. Extr. Strammon. celeriter sanasse, asserit Schlesier in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 8 (contra prosopalg. rheum.). Ruhbaum in *Med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 1 (sublimato sanavit).

27) Pater meus, tum Petropoli tum Vindobonae, sequenti formula nonnullas prosopalgias aliis auxiliis rebelles sanavit; profuit ea et mihi in binis aegrotis: R. Moschi optimi granum unum. Calomel, sulphuris aurati antimonii ââ granum semis. Sacchari grana sex. M. S. Cap. talem pulverem mane et vesperi.

28) Cockindale in *Med. and surg. journ. Vol.* 4.

29) Meglin l. c.

neatur. Quocunque autem modo hydrargyrum usurpaveris, cave a *salivatione*; quae si semel juverit [30]), quinquies [31]) et ultra [32]) detrimento fuit.

Murias potassae oxygenatum. Hydrocyanat. potass. Arsenicum. Zinc. Ferr. et Cupr. carbon. Chin. sulph. etc.

7. Grato hinc animo pharmacum, quod virtutem hydrargyri aemulare asserunt, quin ptyalismum moveat, *muriatem* scilicet *potassae oxygenatum* [33]) accepimus, simulque cum evidente successu, ibi ubi sectio nervi nos dereliquerat, adhibuimus [34]). Non ita *hydrocyanatum potassae* [35]). *Solutionem arsenici* [36]) medicus religiosus nec exter-

30) Kahn l. c. Pearson in *Edinb. med. and surg. Journ. Vol. III.* Pommer vix citatus. Hildenbrand l. c. (commendat mercurii usum ad salivationem usque. Suspicamur, in casibus allatis diathesin syphiliticam adfuisse). Schauer l. c.

31) Selle, Reil, Sauter, Hartenkeil loc. cit.

32) In Judaea valde penituit ptyalismum mercurialem excitasse.

33) Thilenius, Herber ll. cc. Schaefer in Hufeland *Journ.* 1816. *Oct.* p. 20. R. Kali muriatici oxygenati, sacchari albi ââ sesquidrachmam. M. divide in X. partes aequales. S. ter quaterve de die dosin cap. (Tria tantum kali muriatici istius grana pro dosi praescribere ausus sum). Knod von Helmenstreit in Hufeland *Journ.* 1832. *Mai* (Chisholmo duce quater de die gran. X. dedit).

34) In Judaea Vilnensi.

35) *Bullet. des sc. méd.* 1831. *Novbr.* p. 196. Lombard *üb. d. Wirksamk. d. blausaur. Kalis in einig. Krankh.* ex *Acad. de méd. de Génève* in Froriep *Notiz. Bd.* 31. *N.* 13 (in quatuor prosopalg. adhibit.). Recamier *u.* Trousseau in Froriep *Notiz. B.* 32. *N.* 3 (gr. IV. Aq. dest. ℥j. externe adhib.). Delaporte in *Journ. des connaiss. méd.* 1834. *Janv.*

36) M'Rechnie in *Med. and surg. journ. of Edinb.* 1811. Bedingfield *a compend. of med. pract. Lond.* 1816. Del-

terne [37]) adhibebit. *Oxydum zinci* [38]), *sulphatem zinci* [39]) necdum hoc in morbo usurpavimus. Decantatas *ferri carbonici* [40]) vires minime confir-

P 2

ma-

PECH in *Annal. du cercle méd.* 1822. v. GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1823. *Bd.* 4. *St.* 4. G. NESSE HILL in *The Edinb. m. and s. j.* 1822. *N.* 71. Cfr. *N. Samml. auserles. Abh.* 1824. *B.* 8. *St.* 2. BOYER l. c. p. 330 (incassum adhibuit). G. MARSHALL in HORN *Archiv.* 1831. *St.* 1. p. 154. 2): *Heilung ein. merkw. Gesichtsschm. durch Liq. Fowleri.* BASEDOW in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 30 (casus confirmantes).

37) *Journ. compl. du dictionn. de méd. T.* 12. *N.* 48. p. 327.

38) MEGLIN l. c. (cum extracto hyoscyami). J. B. PALLETTA l. c. (cum extr. Hyosc.). CANQUOIN in *Journ. de chemie méd. Par.* 1835. *Févr.* (zinc. oxydat. muriaticum).

39) MEGLIN l. c.

40) G. D. YEATS l. c. (laudat). MOLINARI l. c. (contra neuralgiam supraorbitalem). RICHMOND l. c. B. HUTCHINSON l. c. et in *Lond. m. and phys. j.* 1825. *Octbr.* et in *The Lancet* v. KALISCH *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 56 (et ibi, ubi nervi perscisio inutilis fuit, sanabat). WADELL in *The Edinb. m. and s. j.* 1822. *N.* 72. BORTHWIK ib. 1825. *N.* 83. p. 295. RANKING in *The Lond. m. and ph. j.* 1825. *Febr.* WITTKE in RUST *Mag.* 1826. *Bd.* 22. *H.* 3. p. 568 (effectus ephemerus), et in HUFELAND *Journ.* 1828. *St.* 3. p. 80. GRANVILLE in *The Lond. m. and phys. j.* 1826. *Vol. I. Jan.* F. C. BLACKET ib. *Febr.* (Uncias 8, intra horas 36). J. D. BROUGHTON ib. *Mai.* L. J. SCHMIDTMANN summ. obs. med. ex praxi clin. 30 annor. deprompt. Berol. 1826. T. III (non specifice agere). SUFFERT in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 12. SCHRAEMLI l. c. (gr. XXXij p. d., in toto ℥V (!) sumi jussit). FRITSCH l. c. SCOTT l. c. (commendat remedium contra prosopalg. asthenicam). PIORRY in KALISCH *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 17. STEINRÜCK in *Berlin. Centralzeitg.* 1835. *N.* 52

matas habuimus. Illas *carbonatis cupri*[41]), *chinini sulphurici*[42]) etc.[43]) experimento haud submisimus. *Tincturam coccionellae septempunctatae*[44]) sal-

(tantummodo gr. ½ ter de die, sed cum totidem Pulv. Bellad.). SEERIG in *Provinzialber. des Med. Colleg. zu Königsb. f. d.* 2. *Semester* 1835. *Königsb.* 1837.

41) KEY in *The Lancet* 1826. *Jul. Bullet. des sc. méd.* 1827. *Dcbr.* p. 315.

42) PIEDAGNEL in *Bullet. de la soc. d'émul. Par.* 1822. *Octbr.* v. GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1823. *Bd.* 4. *St.* 4. WITTKE in RUST *Mag.* 1826. *Bd.* 22. *St.* 3 (Chin. sulph. ferro carbon. anteponit). SAMEL l. c. ELWERT l. c. RICHET in *The Lond. med. and s. j.* 1829. *Aug.* (in forma *pulveris sternutatorii.* v. FRORIEP *Notiz.* 1829. *B.* 25. *N.* 14). RITTER in *Würtemb. med. Correspondenzbl.* 1832. *N.* 20. PIORRY l. c. A. L. RICHTER in *Vereinszeitg.* 1835. *N.* 12.

43) *Veratrinum* externe adhibuerunt; A. TURNBULL *an investigat. into the remark. med. effects resulting from the extern. applicat. of Veratria. Lond.* 1833. et *The Lancet.* 1833. *Dcbr.* Cfr. GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1834. *Jul. Aug.* p. 521. et CASPER *Wochenschr.* 1834. *N.* 13 (Veratrii gr. IV. Axung. porc. ℥j. Serius unguent. aconitin. anteponebat). JOHNSON in *Med.-chir. review. Lond.* 1834. *Jul.* A. TH. BRÜCK (Veratr. gr. XXX. Pingued. ℥j.) in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 2. EBERS (Veratr. gr. 5—20 ad Pingued. ℥j.) ib. *N.* 46—49. SUFFERT in *Med. Vereinsztg.* 1836. *N.* 12. FR. A. FORKE *physiol. therap. Untersuch. üb. d. Veratr. Hannov.* 1837. *Abtheil.* 2 (octo sanavit aegrosos). *Med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 18 (neuralgia intermitt.). — *Morphium*, endermice adhibuerunt. KREYSIG in CASPER *krit. Repertor.* 1832. *B.* 29. *St.* 1. J. MONDIÈRE (*Archiv. gén.* 1835. *Févr.* in SCHMIDT *Jahrbb.* 1835. *B.* 8. p. 176. histor. 4) et alii.

44) HUFELAND *Journ.* (a guttis decem pro dosi).

saltem in odontalgia neuralgica cum successu propinavimus.

8. *Electricitatis* administratio topica a nobis nunquam adversus prosopalgiam in usum deducta, aliis utilissima [45]), aliis indifferens [46]), aliis demum nocua [47]) visa est. *Galvanismum* ut prosopalgiae remedium laudant Ritter [48]), Quen [49]), Chisholm [50]) etc. [51]); vituperant Leydig [52]) et Grapengiesser [53]), quin nos opinionum istiusmodi diversitatem conciliare audeamus, quod et de *magnete* atque *magnetismo animali* fatemur, quorum ille suffragia Heurtelouph [54]), Thoureti, An-

Electricitas, galvanismus, magnes, magnetismus.

45) R. Blunt *Abh. f. pr. Aerzte.* 12. *B.* 1. *St.* p. 8. Kunder l. c. et Reil l. c. Fasc. II. p. 10 (saltem momentaneum levamen inde vidit). Busch in Hufeland *Journ.* 1832. *Jul. IV.* 8. Benatti in *Oesterr. med. Jahrbb.* 1837. *B.* 12. *St.* 3. p. 494.

46) Chisholm *J. d. auserl. med. Liter. von* Hufeland, Schlegel *u.* Harless 2. *B.* p. 162. Thouret l. c.

47) *Salzb. med. chir. Zeit.* 1806. 4. *B.* (Exemplum viri memoratur, in quo, ubi medius electricitatis gradus dolorem sedabat, major vero *atrociores provocabat impetus*). Rahn l. c. N. 40.

48) Hufeland *Journ.* 13. *B.* 4. *St.* p. 134.

49) Ibidem 17. *B.* 3. *St.* p. 37. 40.

50) l. c. p. 197.

51) Froriep *Notiz.* *B.* 14. *N.* 6. p. 96. J. Grantham ex *Lond. m. gaz. Vol.* 20. p. 70. in Schmidt *Jahrbb.* 1839. *Bd.* 21. p. 195. *Fall* 3.

52) Doloris faciei infraorbitali nervo dissecto profligati historia. Heidelb. 1807.

53) *Versuche.* p. 97.

54) Hufeland *neueste Annal. d. franz. Arzney- und Wundarzneyk.* 3. *B.* p. 400 (Vir septem jam annos prosopalgia

Andryi[55]) etc.[56]), contradicente Pujol[57]), obtinuit, hic vero a Joerdens[58]) commendatur.

Auxilia topica. 9. Paroxysmus prosopalgiae inflammatoriae, de qua supra mentionem fecimus[59]), applicatione *glaciei*[60]) ad partem affectam valde leniebatur. *Aquam frigidam* loco dolenti admotam levamen afferre perhibent Fouquet et Pujol[61]); *epithemata frigida et stillicidia* utilia fuisse memorant Degnerus[62]), Schlegel[63]), Thouret[64]) et *anonymus*[65]); et *stillicidia frigida* una cum *vesicatoriis*

vexatus suadente protomedico nosocomiorum militarium in Corsica, laminam applicavit in locum dolentem magneticam, qua a facie remota, ferrugo apparuit ac aeger spatio quinque mensium, ista sub cura sanatus est; verisimiliter potissimum ob id, quod lamina ferrea partem affectam a vicissitudinibus atmosphaerae tuebatur).

55) Richter *chir. Bibl. II. B.* 1. *St.* p. 133 (Dolor quidem mitigatus est, sed non penitus fugatus).

56) *Auffallende Heilkr. des mineral. Magnetism. beim Gesichtsschm.* Hufeland *Journ.* 1826. *St.* 1. p. 100. Hildebrand l. c. (convolutum filamentorum metallicorum). H. Spitta *d. med. Klinik z. Rostock.* 1. *Ber. Rost.* 1826. Behrend *allg. Repertor.* 1833. *St.* 12. p. 195. ex *The Lancet. June.*

57) l. c. p. 150.

58) Hufeland *Journal.* 15. *B.* 2. *St.* p. 95. 59) 2.

60) Fouquet apud Boyer l. c. p. 333 (effectus optatos vidit).

61) l. c. p. 129. 62) l. c. 63) l. c. 64) Richter l. c.

65) *Salzb. med. chirurg. Zeitung.* 4. *B.* p. 163, nec non Friese in *Med. Vereinszeitg.* 1836. *N.* 12. Horn in *Sanitätsber. f. d. Provinz Brandenb. v. J.* 1834. *Berl.* 1836, Ouvrard ex *Bull. de thérap. T.* 7. *L.* 1. in Schmidt *Jahrbb.* 1835. *Bd.* 5. p. 284 (epithemate ex Cerato et Plumbo oxydato ad locum dolentem, quinque in casibus paroxysmum

riis in cervice positis et diu suppurantibus juvasse narrant Thouret et Bieude [66]). Et *adspersio* alternatim calida et frigida commendata est [67]). *Aether sulphuricus*, quem loco dolenti, consilio Jonae [68]) non sine levamine admovebamus, forte quâ refrigerans egit. Idem de *aethere acetico* [69]) suspicamur. *Calor*, una excepta observatione [70]), semper ut topicum nocuit [71]). Profuit frictio genae et temporum ope *picis* [72]) aut usus externus *mercurii sublimati corrosivi* [73]). Praedicatur ad nervum affectum in paralysin conjiciendum illinitio *unguenti cerussae* [74]). Applicatio *spirituosorum*, *alca-*

extemplo profligavit). Cfr. H. Burguet ex *Gaz. d. hôp.* 1834. *Jan.* in Schmidt l. c. 1838. *B.* 19. p. 308. Horn (psychrolusiis frigidis prosopalg. atrocissim. sanavit), in Schmidt *Jahrbb.* 1836. *Supplementb.* 1. p. 277.

66) Waton l. c. p. 248.

67) Mombert in Hufeland *Journ.* 1833. *Sptbr.* p. 78 (tres casus sanati).

68) l. c.

69) Meynier in *Gazette de santé.* 1817.

70) Succow in Hufeland *Journ.* 31. *B.* 3. *St.* (Asserit, se prosopalgiam cum oris distorsione et paralysi complicatam lenivisse et profligasse). S. G. v. Vogel *med. Beobachtung. u. Memorabil. Stendal* 1834 (cinere calide applicato prosopalgiam se sanasse asserit). Trafvenfelt l. c. (cataplasmatibus calidis; sed simul magnas doses opii adhibuit). Boyer l. c. p. 336 (cataplasmate).

71) Hartenkeil l. c. p. 263. (Cfr. et 10. B. 1806. Diarii Salzb.). Thilenius l. c. p. 271.

72) *Bibliothèque méd. Brit. N.* 1. *Paris* 1814.

73) Wedekind in Hufeland *Journ.* 10. *B.* 3. *St.* p. 200. Fleischmann ib. 1836. *Juny.* p. 25 (Grana quatuor in Unc. una aquae solut.).

alcalinorum[75]) *aromaticorum*, *narcoticorum*[76]) in locum dolentem semper[77]) expectationem saltem nostram frustravit. Quod et de *vesicatoriis* valet[78]), in prosopalgia tamen rheumatica, vel super ipsam partem affectam, non plane negligendis[79]). Fertur *cauterium* tum *potentiale*, tum *actuale* loco dolenti appositum juvasse[80]). Alias ipsa destituebatur effectu *moxa*[81]).

10. Cum

74) Bedingfield l. c.

75) Thilenius liquorem ammonii causticum linteorum complicatorum ope ad locum dolentem applicuit, donec eschara excitata fuerat.

76) J. Claret *üb. d. äusserl. Gebr. d. Belladonna in d. nervösen Gesichtsschm.* ex *The Lond. m. and s. j.* 1830, in Behrend *Journ.* 1830. *I. H.* 6. p. 365 (Extr. qua unguent.). C. Broussais ib. 1833. *N.* 2. p. 137. Delkau l. c. (radix Belladon.). Bennet ex *N. Americ. arch.* 1835. *April*, in Schmidt *Jahrbb.* 1837. *Bd.* 16. p. 14 (fomentationis ex Aq. Laurocerasi, Aeth. sulphur. et Extr. Belladon.). Cfr. *Oesterr. med. Jahrbb.* 1836. *Bd.* 11. *St.* 3. p. 494 (foment. Aq. Laurocerasi).

77) Degnerus tincturam quandam *alcalinam* cum camphora et croco et *emplastrum* quoddam mercuriale itemque saponatum per vices imposita, in mali initio utilia invenit, serius ea seponere cogebatur (l. c.). Thilenius ait: se unguentum Neapolitanum cum oleo terebinthinae una cum vesicatorio pone aures cum bono successu ordinasse (l. c.).

78) Laudem vesicatoriis in prosopalgia a Thoureto et Bieude l. c. impertitam destruunt testimonia Hartenkeilii, Chisholmii, Reilii, Lentini, Sellei, aliorumque.

79) Virgo formosa, quae, non dicam, genuina prosopalgiâ, sed saltem gravi affectione rheumatica musculorum faciei unius lateris laboravit, apposito sibi vesicatorio ad partem adfectam, illico nulla relicta vel cicatrice, convaluit.

80) Degnerus refert, cauterium actuale in iis, qui tange-

10. Cum auxilia topica parum vel nil praestitebantur, locis dolorem abegisse, sed nimiam partis dolentis extensionem totius regionis illius deletionem prohibuisse (l. c.). André (Waton l. c.) asserit, ex cauterio potentiali, quod nequaquam nervum ipsum, qua centrum doloris, tangebat, ne dicam destruebat, aegrotum quendam magnum levamen percepisse; idem auctor duos vidit casus, in quibus cauterium actuale in foramine mentali dolorem extinguebat, pariter quoque Guincourt prosopalgiam per cauterium actuale sanavit. (*Obs. sur une neuralgie maxillo-dentaire guérie au moyen de cautère actuel. Journ. de méd. T.* 15. p. 348). Quibus observationibus illas Pallettae (Omoidei *ann. univ.* 1822. *Settbr.*) et Düsterberg (Hufeland *Journ.* 1825. *Novbr.*) conferre, operae pretium est. Reinhold (Hufeland *Journ.* 1832. *Dezbr.* p. 72. 4)) tribus in casibus prosopalgiam ferro candente profligavit, et Dermotte (*The Lancet. Lond.* 1834. *Septbr.*) cigara ardescente („*brennende Cigarre*“), quam, ubi portio dura e foramine stylo-mastoideo citra concham auriculae exit, applicabat.

Revellentia.

81) Heurteloup l. c. p. 458. Hamel l. c. Boyer l. c. p. 333. Attamen F. A. Skuherski (Weitenweber *Beiträge z. gesammt. Nat.- u. Heilw. Prag* 1838. *B.* 2. *St.* 3. p. 348) Tic doul. rebellem moxa sanasse, contendit — Praeterea ut topica adhibebantur: Oleum Crotonis (illinitum) a Hutchinson in Kalisch *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 56 (neuralgiam nervi supraorbitalem mitigasse); Kreosoti p. 1. Aq. p. 4. illinitum a Schaefer in *Provinz. Sanitäts-Ber. v. Pommern.* 1. *Semester* 1835. *Stettin* 1836 (mixturam salutiferam esse); emplastrum ex Tart. stib. Resin. pin. et Terebinthin. Venet. a Hausbrand in *Sanitäts-Ber. d. Provinz Königsb.* 1. *Semester* 1834. *Königsb.* 1835; et fumigationes herb. Mikaniae Guaco (una cum usu interno succi ejusdem expressi) a Otto in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 11.

stiterint, confugiebatur ad *methodum revulsoriam*, quae eo magis successum promittebat, cum prosopalgia quaedam, vulnerato fortuito capite, disparuerit, simulac vero vulnus sanatum fuit recruduerit[82]). At vero et ista spes fefellit; paucis enim exceptis casibus[83]), *fonticuli et setacea* brachiis aliisque locis admota nil boni effecerunt[84]). Nihilominus in prosopalgia rheumatica, arthritica et metastatica auxilia hujus generis tentari possent. Sic prosopalgia, ex blennorrhoea urethrali suppressa orta, hac restituta, evanuit[85]).

Nervorum resectio.

11. Nullum vero ad prosopalgiam sanandam propositum auxilium medicorum chirurgorumque attentionem magis ad se traxit, quam *resectio nervi affecti*, scopo communicationem illum inter et cerebrum auferendi. Quamvis enim MARECHAL[86]), qui hanc operationem primum instituit, eam bis frustra tentaverit, alii tamen non defuerunt, qui testabantur, discisso nervo adflicto morbum penitus

82) GÜNTHER in diss. FORSTMANNI.

83) Fonticulos inter scapulas positos prosopalgiam mitigasse, et post diuturnam suppurationem sanasse, perhibet POULLETIER DE LA SALLE. (WATON l. c.). DÜSTERBERG (HUFELAND *Journ.* 1825. *Novbr.* et RUST *Mag.* 1825. *B.* 20. *St.* 3) fonticulo inter processum mastoideum et mandibulam sanavit prosopalgiam. TOTT (supra 5 (20) cit.) fontic. ad brachium.

84) Sic SELLE, CHISHOLM, MASIUS, BOYER l. c. p. 333. aliique, me ipso non excepto, testantur.

85) THILENIUS l. c.

86) HUFELAND *neueste Annalen der franz. Arzneyk. u. Wundarzneyk.* 3. *B.* 1800. p. 453.

tus fuisse sanatum[87]). Contra vero plura exstant ex-

87) Ritch in Sabatier *traité complet d'anatomie. T. III. Paris* 1777. p. 375. Haighton in Arnemann *Mag.* 2. *B.* 1. *St. Gött.* 1792. et in *Med. records* l. c. p. 19 (n. infraorbital.). André in Pujol l. c. p. 16. Leydig l. c. Stimson in *The new Engl. journ. of med. and surg. and the coll. branches of scienc. conducted by a number of physicians. Vol.* 6. *Boston* 1817. Lizars in *The Edinb. m. and s. j.* 1821. *Octbr.* (neuralg. fac. per section. nervi maxillar. inferior. ad foramen mentale sanata). Vers. germ. a Michaelis in Graefe *u.* W. *Journ.* 1822. *B.* 3. *St.* 3. Cfr. Langenbeck *n. Bibl. f. Chir.* 1824. *B.* 2. *St.* 2. Ravin in *Journ. gén. de méd.* 1821. *Dcbr.* Germanice in Harless *Rhein. Westphäl. Jahrb. f. Med. u. Chir.* 1822. *B.* 6. *St.* 2 (prosopalgia traumatica nervo discisso sanata). Klein in Graefe *u.* W. *Journ.* 1822. *B.* 3. *St.* 1 (duo casus n. facial. desciss.). J. Ph. Fricker diss. de secando trunco nervi duri in prosopalgia. Tüb. 1823. versa in Weber *Samml. med. Dissertat. v. d. Universität Tübingen.* ib. 1829. *N.* 5 (perscisio nervi supra processum styloideum). Warren *Ausschneidung des Nervens im Gesichtsschm.* ex *Boston m. and s. j.* 1828. *N.* 6. in Froriep *Notiz. B.* 27. *N.* 13. p. 201. Cfr. Graefe *u.* W. *Journ.* 1829. *B.* 19. *H.* 2. apud Troschel p. 317. 6) (nerv. inframaxill. Dolor fugiit). E. B. Scheriff *üb. d. Durchschneid. des Antlitznerv.* ex *The Lancet* 1832. *Jan.* 28. in Froriep *Notiz.* 1832. *B.* 33. *N.* 13. p. 204. Bellingeri l. c. v. Walther in ejusd. *Journ.* 1835. *B.* 22. *H.* 2. Weigel diss., cas. duo nerv. sect. in prosopalg. Monach. 1836 (nerv. supraorbital. et infraorb. cum fausto eventu), et anonymi: *A case of tic doulour., or painful affect of the face, successfully treated by a division of the affected nerve;* in *The Lond. med. review and magaz. Vol.* 1. p. 8 sq. *The medical repertory by* Mitchill. *Vol. II. N. I. New-York* 1813. Elgenstierna *Swenska läkare.* 2. *B. Stockh.* 1815.

experimenta de nervorum sectione incassum instituta[88]). Ibi non indicatam esse, certe non sine jure, asserunt, ubi morbus ex vitio totius systematis, necdum plane pharmacis eradicato, pullulat, ubi dolor inter fibras diversas ejusdem nervi fluctuat, et ubi nervus affectus, ob sedem suam reconditam, cultro vix attingi potest, e. c. nervus infraorbitalis in foramine suo. Quarum difficultatum

88) Vieillard ergo in pertinacibus faciei capitisque doloribus nihil prodest, sed contra plurimum nocere potest nervorum quinti paris sectio. Paris 1788. (Tribus in casibus dolor sublatus cito rediit). Thouret l. c. p. 204 (Marasmo denique aegrota obiit). Kapp in Hufeland *Journal*. 20. *B*. 4. *St*. p. 65. Masius ibid. 25. *B*. 1. *St*. Sabatier l. c. Boyer l. c. p. 335 (nervus frontal.; dolor redux). Roux ib. (nervus mentalis, infraorbitalis et portio dura paris sept.; sed incassum). P. U. Walter *Durchschneid. mehr. Gesichtsnerv. bei ein. Prosopalgie*; in Graefe *u*. W. *Journ*. 1832. *St*. 3 (nervi facial., ubi e foramine stylomastoideo exit; post haec ram. alveolar. maxill. infr. par. quinti, deinde nerv. alveol. max. infer. ram. tertii par. quinti, sed dolor saeviens rediit). A. Velpeau l. c. (exponit operationem commendatque, ut remedium ultimum, sed fere nil sperat.). Rast l. c. (nerv. infraorbital., ast incassum). Objiciunt inprimis huic operationi, quod periculum surditatis minetur, quodque feliciori in casu pro tempore solum dolorem profliget. Quibus objectionibus fautores operationis obviam veniunt asserendo, caussam frustraneae operationis in eo positam esse, quod exploratio fibrae nerveae affectae non semper, ut decet, institueretur, quod vulnus inflictum nimis cito sanaretur (Stimson l. c. Per quinque hebdomades vulnus apertum tenuit), quod sectio nervi non in omni prosopalgia indicata sit.

tatum partem, saltem quoad prosopalgiam ex vitio ramorum septimi paris nervorum, egregius KLEIN[89]) solvere satagit, *sectionem trunci nervi duri eo in loco, ubi ex foramine stylomastoideo exit*, proponendo. Propositum hoc innititur observationi aegri cujusdam, qui dolorem presso fortiter loco foraminis stylomastoidei constanter sedare poterat. Operatio ista hucusque solum in cadaveribus suscepta, in homine vivente timorem paralyseos musculorum digastrici, stylohyoidei, stylopharyngei, styloglossi et geniohyoidei, movet. Qui caeterum timor, a factis circa extirpationem parotidis collectis[90]), sub qua operatione plures etiam faciei nervi rescindi solent, quodammodo imminuitur.

12. De *acupunctura* aliorum dumtaxat referre licet observationes[91]). **Acupunctura.**

13. A viro fide digno[92]) accepimus, illustrem femi- **Auxil. innocuum.**

89) FRICKER Diss. citat.

90) I. P. SIEBOLD Historia systematis salivalis. Jen. 1797. p. 158.

91) FARINA l. c. HARLESS *die Acupunctur, als Mittel gegen den Gesichtsschm.* etc. in ejusd. *Rhein.-Westphäl. Jahrb. B.* 9. *St.* 2. p. 1. G. BERGAMASCHI *neuriti faciali guarite mercè l'agopuntura;* in OMOIDEI *ann. univ.* 1826. *Lugl. Fasc.* 115. p. 5. J. HUNTER EWING in *The Lond. med. repository.* 1826. *Septbr.* E. GRAEFE *Beitr. z. Electropunctur*, in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1828. *B.* 12. *H.* 2. p. 333. A. LAUER diss. de acupunct. Pest. 1830. PICHONIÈRE l. c. SACHS l. c. FRORIEP *Notiz. B.* 46. *N.* 8. p. 124 (acupunct. electrica).

92) Dux militum Austriacorum Liber Baro Hauer.

feminam saevissimo eoque genuino *tic douloureux* laborantem, usitatis prius incassum variis medendi methodis, applicatione vivi muris porcelli Linnaei sanatam fuisse. Tali saltem applicatione minitantem aliquando paroxysmum extemplo fugavit.

Caput VII.

De neuralgiis extremitatum.

---

§. XXXII.

Definitio. Morbi limites et literatura.

Definitio. 1. Dolor decursum nervi ulnaris, radialis, ischiadici, cruralis sequens, aut potius, ex iisdem nervis emanans, modo per insultus rediens, modo continuus, cum motu brachii vel cruris imminuto, *neuralgiam* constituit *cubitalem*, *radialem*, *ischiadicam*, *cruralem*.

Literatura. 2. De neuralgiis extremitatum superiorum scripsere Jeffreys[1]), Aronssohn[2]), Leeke Gibbs[3]), Wutzer[4]) aliique[5]); de ischiade nervosa, id est Co-

1) *The Edinb. physic. and med. journ. Vol.* 49.

2) *Obs. sur les tumeurs dévelop. dans les nerfs. Strasb.* 1822.

3) *The Edinb. med. and surg. journ.* 1829. *Vol.* 32. p. 250—253. German. in Behrend *Journ.* 1830. *I. II.* 3. p. 315.

4) *Fall v. Neuroma d. n. ulnaris,* in Hecker *Annal.* 1836. *B.* 3. *H.* 4. p. 393.

5) *Heilung ein. Neuralgie d. Finger durch d. Nordpol ein. gewöhnl. Magnets;* ex *Med.-chir. review. Jul.* in Behrend

Cotunni [6]), Koelpin [7]), Lentin [8]), J. Petrini [9]), Barthez [10]), S. G. Vogel [11]), Falkoner [12]), Marcet [13]), L. Martinet [14]), C. G. May [15]), Thier [16]), Maeter [17]), Zhuber [18]), Löwenhard [19]), Fricke [20]), Basevi [21]), Schlesier [22]) et passim citandi.

§. XXXIII.

allg. Repert. 1833. *N.* 9. p. 221. Ex *Lond. med. gaz.* in Froriep *Notiz. B.* 37. *N.* 19. p. 301. Cfr. cap. V. §. XXV. 5.

6) De ischiade nerv. commentar. Neap. 1780. Vers. germ. *Lpz.* 1792.

7) *Med. prakt. Bemerk.* 1. *Heft.*

8) *Beobacht. einiger Krankh.* p. 134.

9) *N. Heilmethode d. nervicht. Hüftwehs, a. d. Ital. v.* K. H. Spohr. *Detmold* 1787.

10) *Abhandlung über die Gichtkrankheiten. A. d. Fr. Berl.* 1803. 2. *Th.* p. 79.

11) *Handbuch der prakt. Arzneywissenschaft.* 2. *Th.* 2. *Aufl.* p. 154.

12) l. infra citando.

13) *Medical - chirurgical transactions by the medical and chirurgical society of London. Vol.* 3. 1812.

14) *Mém. sur l'emploi de l'huile de térébinth dans le sciatiq. Par.* 1834. Vers. germ. *Lpz.* 1824 (qua utor). *Du traitem. de la sciatique ... par l'huile de terebinth.* 2. *ed. Par.* 1837.

15) Diss. de ischiade nerv. Cot. Lips. 1828.

16) De ischiade nerv. Cot. ejusq. curat. per ol. jecinor. aselli. Pest 1829.

17) *Ischias nervosa, als Folge v. chron. Entzünd. d. rechten Backenhälfte;* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1833. *B.* 22. *H.* 2. p. 322.

18) *Eine organ. Krankh. d. Rückensäule, welche sich vorzüglich als nervöses Hüftweh aussprach* (casus memoratu dignus), in *Oesterr. m. Jahrb.* 1837. *Bd.* 13. *St.* 4. p. 568.

19) *Verlauf einer durch d. Oeffnung des ischiadisch. Nerven geheilt. ischias nerv. Cotunni;* in Hufeland *Journ.* 1835. *St.* 6. p. 93.

§. XXXIII.

Symptomata. Necroscopia.

N. cubitalis.

1. In *neuralgia cubitali*, cujus stupenda observavimus exempla, dolor sub axilla orditur, ac sese plerumque ad plicam tantum cubiti extendit. Attamen quandoque usque ad manum, torpidam redditam, propagatur. Torpor praesertim digitos auricularem et annularem nec non pollicem, difficulter adducendum, detinet. Quin immo dolor in pollice ortus per brachium ascendere observatus est [1]). Generatim summus cruciatus loco inter axillam et cubitum medio, attactum respuente, persentitur. Est ille utplurimum periodicus et quocunque in casu noctu maxime urgens, somnumque plane fugans. Aeger sub doloris paroxysmo brachium attollit, manumque torpidam altera sana comprimit, ac sensum anxietatis, vix verbis designandum, accusat. Animi pathemata accidentalia mox paroxysmos doloris excitant, vel solitos saeviores reddunt. Ita et repentinae atmosphaerae mutationes. Temperatura brachii affecti in recenti morbo evidenter aucta [2]), senescente malo bra-

20) *Ischias nervosa mit Verlänger. des betreffend. Schenkels;* in Dieffenbach *Ztschr.* 1836. *B.* 3. p. 440.

21) Diss. de ischialgia. Pav. 1837.

22) *Ein Beitrag z. Behandl. d. Ischiadik*, in Casper *Wochenschr.* 1838. *N.* 26. p. 408.

1) Monsby apud Gooch l. c. (dolor leniebatur, frictione aut leni percussione eo in loco, ubi ultima vertebra colli cum prima vertebra dorsi jungitur).

2) Earle *med. transact.* 1816. *Vol.* 6. (Secto nervo dolor et

brachium tabescit ac cutis palmae manus corrugatur [3]).

2. *Neuralgiae radialis* nobis nunquam observatae casum Denmark describit [4]). Dolor ad externam brachii superficiem decurrit, et ad manum propagatus, torporem digiti indicis et annularis nec non pollicis gignit, qui pollex difficulter abducitur. N. radialis.

3. *In neuralgia ischiadica* (*ischias nervosa postica Cotunnii*) dolor oritur inter trochanterem majorem et os ischii, extenditur ad os sacrum et lumbos, maxime vero ad superficiem posticam femoris et ad poplitem. Neque vero hîc cruciatus limites semper agnoscit. Propagatur enim semper a capitulo tibiae per superficiem externam spinae tibialis et malleolum externum, terminaturque in planta pedis. Musculi gastrocnemii flaccidi evadunt, et totum crus marcescit [5]). Dolorem ad *nervum tibialem ortum* prosopalgiae instar decurrentem aegramque valde excruciantem observavimus [6]). N. ischiadica.

4. *Neuralgia cruralis* (ischias *nervosa antica Co-* N. cruralis.

aucta temperatura evanuerunt, sed digitus auricularis paralyticus factus est).

3) Sic in viro Vindobonensi.

4) *Med. and chir. trans. publ. by the med. and chir. Soc. of Lond.* 1813. *Vol.* 4. (Facta brachii amputatione, nervus radialis erat crassus, continebatque globum sclopetarium).

5) Sic in casu a Löwenhard (l. c.) allato.

6) In uxore ducis militum Rossici comite B . . . . s. n. (Bis terve de anno paroxysmum et pluribus insultibus compositum experiebatur).

Cotunnii) dolore insignitur, incipiente ab inguine, descendente secundum superficiem internam cruris, et surae, terminaturo in dorso pedis. Interdum in digitis pedum dolor oritur, extenditurque sursum [7]). Quocunque in casu in morbis, de quibus agitur, dolor ad vesperas exasperatur, ac in neuralgia ischiadica, praesertim si malum adhuc recens sit, periodice recurrit. Vis cruciatuum tanta est, ut aeger neque in lecto, cujus calor intolerabilis est, decumbere, neque parti affectae, quam sat libere movet, insistere possit. Haec vero crampis tremoribusque tentatur ac, sub nisu illi insistendi, saepe livet, venis cunctis quandoque chordarum metallicarum instar tensis. Raro febris initium morbi comitatur. Temporis tractu dolor minus urget, magisque obtusus evadit, sed tunc crus affectum emaciari incipit, suris jam pridem flaccidissimis factis. Universum corpus in neuralgia ischiadica et crurali vix patitur, observavimus tamen sub violentia dolorum aegros ciborum desiderium amisisse et de dolore epigastrii ac nausea conquestos fuisse. Nisi occurratur, morbus in partis affectae paralysin et atrophiam transit.

Necroscopia.

5. Nisi per cadaverum sectiones, saltem operationum chirurgicarum ope in rebellibus *neuralgiis extremitatum superiorum*, maxime si in cute sedem figant, plerumque *tumores nervorum* reperiuntur [8]). Quoad *neuralgias extremitatum inferiorum*, Co-

7) Vering in *Salzb. med. chir. Zeit.* 1819. *N.* 66. p. 239.

8) Exempla sedulo collegit Aronssohn l. c., ut etiam vi-

Cotunni in plurimis cadaveribus *serum* et *pseudomembranulas* in cellulosa inter vaginam et pulpam nervi ischiadici invenit[9]). Hydropem nervi ischiadici observatio Tissoti[10]) demonstrat[11]), quippe qui illum ambitus trium pollicum et ultra invenit. Aeger a lapsu in paralysin cruris dextri inciderat, ac hydrope periit. Boerhaave[12]) jam depositionem materiae arthriticae inter vaginam et nervum ischiadicum suspicatus est[13]). Neque hîc verba Coiteri[14]) silentio praeteribimus, qui scripserat: „se spatium inter infimam spinae medullam et crassam hujus meningem, per quod nervi illi (intestino recto proximi) traducuntur, in arthriticis *ischiadicis* et podagricis, multoties *tenui sero,*" interdum *pituita viscosa refertum* deprehendisse, — quamvis observatio ista a Morgagnio[15]) infringatur, dicente: „quod ejusmodi humor et in iis reperitur, qui ex eo morbi genere non laborarunt."

Q 2 §. XXXIV.

dere est in *Magazin d. ausl. Lit. v.* Gerson *u.* Julius *B.* 5. p. 248.

9) l. c. 10) *Nervenkrankh.* Versio Weberi 1. *B.* p. 79.

11) Simile quid Löwenhard (l. c.) in aegroto suo observavit.

12) De morbis nervosis. p. 67.

13) Cfr. Roesch in Hufeland *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 93 sq. (Nervus ischiadicus reti vasorum rubrorum circumdatus (p. 96). Materia scrophuloso-rheumatica neurosin, neuritidem et deinde telae cellulosae inflammationem lethalem excitaverat).

14) Obs. anatom.

15) De sed. et causs. morb. Epist. LVII. N. 5.

§. XXXIV.

C a u s s a e.

C. praedisponentes.

1. Nervi ulnaris et ischiadicus neuralgiae ob id praesertim obnoxii esse videntur, quod, si cum aliis extremitatum nervis conferantur, per tractum sat longum paucioribus musculis cooperiuntur; indeque injuriis externis maxime exponuntur; nervus ischiadicus praeterea vagina admodum laxa est instructus, quo fit, ut spatium quoddam inter eam et pulpam nerveam relinquatur, ad depositiones morbosas recipiendas valde idoneum. Insuper arterias conspicuas processui inflammatorio opitulantes habet. *Neuralgia ischiadica* maribus communior est quam feminis. Nulli vero lateri prae alio magis addicta videtur, nec unquam ambas extremitates inferiores simul detinuisse visa est.

C. excitantes.

2. Excitantur neuralgiae extremitatum a vulneribus [1]), contusione [2]), a refrigeratione brachiorum et crurum, praecipue corpore excalefacto super solum humidum decumbente [3]), a metastasi

1) Sic e. c. nervus ischiadicus vulnerari solet insidentibus fortuito super acus, forfices, cultros, praesertim portatiles, sacculo vestis inclusos, quorumque lamina, e vagina, quâ custodiebatur, forte exiit, et nervus ulnaris per venaesectionem brachii. De nervi peronaei dolore ac vulnere sclopetario vide RIBES in MAGENDIE *journ. de phys. expériment. et pathol. T. 2. N. 4.*

2) Famulos, qui longa itinera visco partis currus posterioris insidendo, uti nostratum mos adhuc fert, absolvunt, in ischiadem hanc traumaticam incidisse vidi.

3) Mercator, vir laute vivens quinquagenarius, sat robustae

stasi[4]) morbillosa[5]), ab haemorrhoidibus ani, a lochiorum secessu lactisque secretione suppressis, inprimis vero ab arthritide. *Neuralgiae crurali* speciatim vulneratio nervi sapheni in sauciandа incaute vena ejusdem nominis ansam praebet[6]). Oritur quandoque a vitiis uteri[7]).

3. Neu-

corporis constitutionis et haemorrhoidarius, caeterum nullo morborum unquam affectus, a cane suo fideli venatico comitatus mense Aug. hora 5. matutina hortulum, extra urbem situm, culturum ambulat, ut est consuetudinis suae. Canis humi recumbit, quam ros matutinus humectavit; dominus hortulum fodit sub aura frigidiuscula, quae ex oriente flat. Ille subito ululat surgens claudicansque pede posteriori sinistro; hic eodem plane temporis momento dolorem persentit pungentem in femoris sinistri articulatione tam saevientem, ut aeger vix et non nisi magno labore et lente et tarde domicilium attingere queat. Uterque, canis et dominus ischiade laborabant et id solum differebat, quod ille solis radios quaerens paucos intra dies *sine;* hic vero, in lecto jacens, *sub* usu medicaminum tres post hebdomadas convaluerint. Ex sched. editor.

4) Post gonorrhoeam et nec non exanthema pemphygo simile ischias atrocissima. WERLE in *Beob. u. Abh. a. d. Geb. d. gesammt. Heilk. v. Oesterr. Aerzt. Wien.* 1828. p. 49. *histor.* 2. Herpete cruris sinistri retropulso ischias n. post. orta est. *Jahresber. üb. d.* 1829 *im Landkr.-Hause zu Jena behandelt. Kr.* in HUFELAND *Bibl.* 1832. *Jul.* Ex ulcere pedis habituali praepostere sanato ischias nervosa. BACH in NADHERNY *Hpt.-Sanitätsber. v. Böhmen* 1835. Mox ex impetigine serosa brachii dextri exsiccata. RÖSCH l. c. p. 93.

5) Apud puellam neuralgia ulnari affectam morbus post morbillos abnormiter decurrentes oriebatur.

6) Merentur de hoc argumento legi observationes a SABATTIER enarratae. v. *Traité complet d'anatomie. Paris* 1781. 3. *Tom.* p. 315—318.

C. proxima. 3. Neuralgias extremitatum chronicas in origine *neuritides* fuisse, existimamus, quae, nisi resolvantur, tandem consuetos neuritidis exitus [8]) agnoscunt, inter quos, in extremitatibus superioribus *tumores nervorum*, in inferioribus autem, rite monente Cotunni[9]), *hydrops tunicae vaginalis nervi*, communissimi sunt.

§. XXXV.

Diagnosis. Prognosis.

Diagnosis. 1. Confundi possunt: *A.* cum *neuralgia ischiadica:* — 1° *rhachialgia lumbaris et sacralis*, 2° *abscessus musculi psoae et* 3° *coxarthrocace; B.* cum *neuralgia crurali:* 1° *abscessus sub fascia lata* et 2° *aneurysma arteriae cruralis; C.* cum *neuralgia ulnari* et *radiali: rheumatismus musculorum brachii, dolores symptomatici extremitatum superiorum, in morbis hepatis, lienis, pulmonum* et *cordis* familiares.

Neuralgiae ischiadicae a rhachialgia distinctio. 2. Cum nervus ischiadicus e plexu ejusdem nominis oriatur, nervi vero plexum ischiadicum componentes ex pari quarto et quinto nervorum lumbalium et ex pari primo, secundo et tertio nervorum sacralium proveniant; error, *rhachialgiam lumbarem et sacralem*, cum *neuralgia ischiadica* confundendi, condonandus foret. Distinguun-

7) Hartmann l. c. in capite nostro praecedente. Basedow neuralg. puerperar. cruralis; in Casper *Wochenschr.* 1838. *N.* 39. p. 636.

8) Cap. V. §. XXV. 3.

9) l. c. Cfr. Richter *spez. Therap. Th.* 2. p. 79.

guuntur nihilominus invicem, nisi complicati, uti ex sequenti tabula elucet.

Rhachialgia lumbalis etc.	*Neuralgia ischiadica.*
1. Dolor ad lumbos vel ad os sacrum *oritur* ac crurum mala eum tantum *sequuntur*.	1. Dolor oritur prope trochanterem, *ascendit* quidem hinc inde ad lumbos et ad os sacrum, sed maxime deorsum *extenditur*.
2. *Ambo* plerumque femora, magis *imbecillitate*, quam cruciatibus tentantur.	2. *Unum* afficitur femur, magis *dolore* excruciatum, quam imbecillitate.
3. Imperium saepe super vesicam urinariam, intestinum rectum et partes genitales exercet.	3. Vesica urinaria, intestinum rectum, et partes genitales vix laborant.

3. *Abscessus musculi psoae* [1]) *a neuralgia ischiadica* distinguitur: Neuralgiae ischiadicae ab absc. musc. psoae distinctio.

Abscessus psoae.	*Neuralgia ischiadica.*
1. Dolor lumborum praecipuum morbi symptoma.	1. Dolor solum ad lumbos extenditur, neque semper.
2. Crus, saltem sine summo cruciatu, extendi nequit.	2. Motus cruris decumbenti aegro plus minus concessus.
3. Febris suppuratoria vehemens.	3. Febris, praesertim in diuturno morbo, plane nulla.
	4. Omnes

1) P. I. ed. alt. Vol. III. Sect. 1. C. XXX. §. CV. 8. 9.

4. Omnes corporis functiones perturbantur.

5. Tumor fluctuans ocyus serius vel ad nates, vel ad inguina, praesertim si aeger profunde inspiret, vel ejulet, vel pedibus insistat, percipitur.

4. Functionibus viscerum abdominalium quandoque exceptis, aeger caeterum sanus.

5. Quo diuturnior morbus, eo magis partis affectae macies.

Neur. ischiadica a coxarthrocace.

4. Nisi *neuralgia ischiadica*, ut quandoque accidit [2]), cum *coxarthrocace* complicatur, morbi istiusmodi sequentibus signis inter se discrepant.

Neuralgia ischiadica.

1. Dolor inter trochanterem majorem et os ischii oritur, sequiturque decursum nervi ischiadici usque ad plantam pedis.

Coxarthrocace [3]).

1. Dolor partem anteriorem femoris occupat, ac praecipue genua detinet.

2. Aeger

2) *Arthrokakologie oder üb. d. Verrenk. durch innere Bedingung u. über d. Heilart, Wirkungs- u. Anwendungsart des Glüheisens bey dieser Krankheitsform.* v. I. N. Rust. *Wien* 1817. p. 53. not. (b).

3) Est quidem argumentum chirurgicum; sed diagnosis coxarthrocaces, nec non coxalgiae medico tanti momenti, ut fas sit, fontes, ex quibus hauriri possit, indicare: J. A. Albers *u.* Ficker *gekrönte Preisschr. üb. das sogenannte freiwill. Hinken d. Kinder. Wien* 1807. Ford *obs. on the diseas. of the hippjoint. Lond.* 1794. *N. ed. by* Copeland.

ib. 1810. Vers. germ. *Bresl.* 1795. J. N. Rust *Arthrokakologie*, l. c. *Wien* 1817. Brodie *pathol. and surg. obs. on diseas. of the joints. Lond.* 1818. 3. *ed.* 1834. Vers. germ. Holscher. *Hannov.* 1821 (nil quam prolongationem cruris apparentem statuit). J. M. Reisich *theoret. pract. Abhandl. üb. d. Coxalgie od. d. sogen. freiwill. Hinken. Prag* 1824. G. Th. Sabler obs. et animadversat. de coxalgia. diss. Dorpat. 1824. Fritz *schmerzlose u. dennoch sichere Heilart der Coxalgie;* in Ehrhardt *med.-chir. Ztg.* 1828. *B.* 2. *N.* 37. p. 191. Wagner *hoher Grad v. Coxalgie,* in Horn *Arch.* 1828. *St.* 4. Vinc. v. Kern *üb. d. Anwend. des Glüheisens bei verschied. Krankh. Lpz.* 1828 (coxarthrocacen primitivum malum nervosum, neutiquam inflammatorium esse, docet). J. Hinterberger *zwei künstl. Hüftgelenke am obern Rande d. Darmbeine, in Folge von Coxarthrocac. an einem u. demselb. Individ.* in *Heidelb. klin. Annal.* 1829. *B.* 5. *H.* 3. Camerer in Graefe *u.* W. *Journ.* 1830. *B.* 14. *St.* 1. p. 115 (luxatio spontan. femor.). *Jahresber. . . . üb. d. im J.* 1829 *in dem Land-Kr.-Hause zu Jena behandelt. Kr. Jen.* 1831 (editores casum coxarthrocaces referunt, cujus sedes primitiva in superficie capitis femoris et acetabuli fuit). Sinogowitz *üb. d. Anwend. des Glüheisens bei Gelenkübeln,* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1831. *B.* 16. p. 201 (coxarthrocace lateris dextri cum exulceratione externa). Physik *Behandl. d. Coxarthrocace*, ex *The Americ. journ. of the med. sc.* 1831. *Febr. N.* 4. in Rust *Mag.* 1832. *B.* 37. p. 146. J. v. Wattmann *diagnost. Erörter. üb. Coxalgie,* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1833. *B.* 5. p. 86. Hahn *üb. Sacrocoxalgie. Stuttg.* 1833. G. A. Behr diss. de olei jecinor. aselli praesert. in coxarthrocace efficacia. 1833 (quatuor habet casus). Dzondi *wie kann man das freiwill. Hinken erkennen u. heilen? Halle* 1833. Ejusd. *Ansicht u. Behandlungsart des freiwill. Hinkens bei Kindern,* in Froriep *Notiz.* 1834. *B.* 36. *N.* 18. Fricke in Graefe *u.* W. *Journ.* 1834. *B.* 21. *H.* 2. p. 223 (coxarthroc. ex bursae mucosae iliacae malo exorta) et in *Hamburg.*

burg. Ztschr. 1836. *B.* 2. *H.* 3. et 4. *B.* 5. *H.* 2. p. 168. Chavanne *acute Coxalgie mit Verlänger. des Schenkels*, ex *Journ. des connaiss. méd.* 1834. *Jan. N.* 6. in Schmidt *Jahrbb.* 1834. *B.* 2. p. 187. Münzenthaler in Hufeland *Journ.* 1834. *Mai* („*merkwürd. Krankheitsfälle. Monat August*"). Kühn *rheumat. Coxalg.* in *Summar. des Neuest. u. Wissenswürd. a. d. Med. Lpz.* 1835. *B.* 10. p. 76. Schmalz coxalgia, ib. *B.* 11. p. 338. A. Pesant *coxarthroc., durch Höllenstein-Fontanelle geheilt.* in *Pract. Tydschr.* 1835. *Maert Apr.* Burtz *Beobacht. ein. Coxarthroc. in* 4 *Stad. mit total. Zerstör. des Schenkelkopfes* etc. in Rust *Mag. B.* 45. *H.* 1. A. Wernher *üh. mal. coxae senile, coxarthroc. u. Coxalg.* in Schmidt *Jahrbb.* 1836. *B.* 12. p. 99—113. Schnuhr Coxarthrocace, in *Med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 14. Jaeger in ejusd., Walther *u.* Radius *Handwörterb. d. gesammt. Chirurgie. Lpz.* 1836. *B.* 1. p. 580. Nic. Muselli diss. de coxarthrocace. Pad. 1836. Trusen *unvermuthet plötzl. Todesfälle u. deren auffallende Sectionsberichte*, in Hufeland *Journ.* 1837. *Dezbr.* (v. histor. 7., abscessus in pelvi sub larva coxarthrocacae). H. Scherbel diss. de coxarthrocaces novis. applicat. etc. Berol. 1837. Caj. Apostoli diss. coxitid. et coxarthroc. quaed. discrim. Pad. 1837. J. Brenner R. v. Felsach *Coxalgie*, in *Oesterr. med. Jahrbb.* 1837. *B.* 13. *H.* 1. p. 159. B. Goedechen *d. Physiol. des Hüftgelenk. in ihrer Bezieh. z. Lehre v. d. Coxarthroc. in Hamb. Ztschr.* 1837. *B.* 6. *H.* 1. p. 1 sq. Schnuhr et Boldermann *Coxarthroc.* in *Med. Vereinsztg.* 1837. *N.* 9. Josenhanns *z. Aetiolog. d. Coxalg.*, v. *Versamml. des wundärztl. Vereins*, in *Würtemb. med. Correspondenzbl.* 1837. *N.* 25. C. P. Hilsenberg *Jahresber.* in Rust *Mag.* 1837. *B.* 50. *H.* 2 (cas. memorab. coxarthroc. pueri 7. annor. refert). L. Stromeyer *Contractur des Hüftgelenkes;* in ejusd. *Bemerkung. am Krankenbette*, in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 8. Sachs *üb. d. Entzünd. des Hüftgelenkes u. deren Folgen*, in Rust *Mag.* 1838. *B.* 55. *H.* 2. P. Hendriksz *Fall vollkomm. Heilung ein. Lux. spontan. des link. Schenkelbeins*, ex *Tydschr. voor*

Genees-

2. Aeger paresi fere laborat, ac gressus instituere nequit.	2. Aeger quidem claudicat, sed, saltem in primis morbi periodis, sat expedite gressus instituere potest.
3. Regio trochanteris autopsiae nil morbosi exhibet.	3. Trochanter pro varia morbi periodo, extrorsum, deorsum, sursum vergit.
4. Articulus femoris non riget.	4. Articulus femoris, saltem in morbo provecto, rigidus.
5. Crus vix unquam brevius, nunquam longius.	5. Crus affectum ab initio morbi longius, dein brevius.

Neur. cruralis ab abscessu sub fascia lata et aneurysmate arteriae cruralis distinguitur.

5. Ut *neuralgiam cruralem* ab *abscessu sub fascia lata*, et ab *aneurysmate arteriae cruralis* distinguamus, nil nisi autopsia et assiduum partis affectae examen requiritur. Praeterea sciendum, neuralgiam cruralem morbum esse admodum rarum.

Neur. extr. super. ab indic. morbis distinguitur.

6. Eadem ratione, quâ neuralgiam facialem a rheumatismo musculorum faciei distinximus [4]), neu-

Genees-Heel-Verlos en Artsenijmengk. 1838. *Jan.* in SCHMIDT *Jahrbb.* 1838. *B.* 20. p. 358. W. COULSON *v. d. Krankheit. d. Hüftgelenkes oder d. Coxarthrocace. A. d. Engl.* in BLASIUS *u.* MOSER *Analect. d. Chirurg. Berl.* 1839. *B.* 2. *H.* 1. p. 93. *H.* 2. p. 127. *H.* 3. p. 259. K. HAHMANN *üb. Coxarthrocace* in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1839. *B.* 28. *H.* 3. p. 436.

4) Cap. VI. §. XXX.

neuralgiam etiam *ulnarem* et *radialem* a *rheumatismo musculorum brachii* discernimus. De *doloribus symptomaticis extremitatum superiorum*, in doctrina morborum pulmonum, cordis, hepatis et lienis quaestio erit. Hîc meminisse sufficiat, indicata viscera, *compressionem plexus brachialis* mediate aut immediate inducentia, saepe doloribus validis brachiorum occasionem praebere.

Indoles neuralgiae. 7. Quoad *indolem* neuralgiae extremitatum et praecipue neuralgiae ischiadicae, eam cum Barthez [5]), praesertim in *diathesi rheumatica et arthritica*, non exclusa complicatione *syphilitica*, quaerimus. Caeterum doctrina prosopalgiae [6]) vel hisce neuralgiis quadrare videtur. De neuralgia crurali veluti febris intermittens decurrente singula exstat observatio [7]).

Prognosis. 8. Duas neuralgias ulnares, omnibus fere remediis rebelles, post sex hebdomadum curriculum sponte evanuisse vidimus. Tertiam jam tabe brachii stipatam sanavimus. Neuralgiae ischiadicae prognosis ex ipsa innotescit morbi descriptione. Nisi in primo morbi limine succurratur, malum admodum taediosum fieri solet et quandoque insanabile [8]), nec non lethale [9]).

§. XXXVI.

C u r a.

Generatim. 1. Quousque neuralgiae extremitatum adhuc ad

5) l. c. 6) Cap. VI. §. XXX.

7) Omoidei *annali univers. Ottbr.* 1826. p. 118.

8) Sic in viro nobili ingenio excellente Carpani.

9) Rösch l. c. (ischias, inflammationem telae cellulosae excitans).

ad neuritides pertinent, in hominibus caeterum sanis, aliarum inflammationum instar sat cito resolvi possunt. Secus autem si jam inflammationis *exitus* coram habetur, potissimum in aegrotis labe arthritica, syphilitica aut alia contaminatis, et systemate nervoso praeter modum sensili instructis.

2. Quo recentior hinc morbus, quo evidentiores turbae febriles, quoque vegetior aeger, eo audactior esto *venaesectionis* usus. Sectionem venae *post aurem* prope eminentiam ossium, Hippocrates, in coxarum et crurum morbis exstirpandis, commendavit [1]), monens tamen sterilitatem inde oriri. Itaque Riverii consilium [2]) sequimur, quo vena directe in parte affecta sauciatur. In ischiade ipsa *arteriotomia* proposita est [3]). Peracta *phlebotomia*, ad *hirudinum* vel *cucurbitularum scarificantium* [4]) applicationem prope decursum nervi affecti deveniendum. In neuralgia ischiadica cum successu vasa haemorrhoidalia sauciamus, e quibus antea cruor stillare erat solitus. Porro *debita* membro dolenti concilianda est *positio*, ne scilicet cruor nimis in partem dolentem irruat. Neuralgiae ulnari et radiali, num *com-*

C. morbi recentis.

pres-

1) De locis in homine. Legatur de hoc argumento Vallesius (Lib. VI. Epid. V.) et Zacutus Lusitanus (Prax. admiranda obs. 160. Lib. II).

2) Obs. cent. II. N. 25.

3) Galenus de cur. rat. per sangu. miss. c. 23 (Arteria in malleolo).

4) Riverius, Tissot, Schlesier ll. cc., quorum ulterior cucurbit. scarific. ut remedium supremum ad curam inchoandam commendat.

pressio arteriae brachialis [5])? — *Fomenta frigida* hucusque incassum in neuralgiis, de quibus loquimur, adhibuimus; aliàs frigus in ischiade conduxit [6]). Quacunque porro in neuralgia, maxime vero in ea extremitatum inferiorum, alvus aperta teneatur oportet [7]). Maxima vis *clysteribus* et quidem *acrioribus* in morbis ad ischiadem revocatis tribuebatur ab AURANTIO [8]), MONTAGNANA [9]), RIVERIO [10]) aliisque [11]); quod, si de morbo tantum provecto quaestio esset, in dubium haud vocaremus

5) Ischiadem rebellem Cotunnii J. MONDIÈRE (ex *Arch. gén.* 1835. *Févr.* in SCHMIDT *Jahrbb.* 1835. *B.* 8. p. 175) compressione; similem casum LEQUIME (ex *Ann. de méd. belge* 1836. *Mars.* in SCHMIDT l. c. 1836. *B.* 12. p. 54) compressione *nervi ischiadici* sanasse, referunt.

6) THILENIUS *med. und chir. Bemerk.* p. 282. QUARIN animadv. in morb. chron. VOGEL l. c. p. 212.

7) Cotunnii methodus conjuncta cum remediis eccoproticis maxime conduxit. REVEILLE PARISE in *Arch. gén. de méd.* 1825. *Dcbr.* ROMBERG in CASPER *Wochenschr.* 1836. *N.* 25. eccoprotica commendat.

8) Lib. de tumore p. n. Cap. 63. „tanta est, inquit, in ischiadico dolore, praesertim incipiente, enematum facultas, ut ipse, nullo praeter clysteres adhibito medicamento, plures graviter affectos, in pristinam sanitatem produxerim."

9) Consil. 257. „Dolores ischiadici, ait, sapientium omnium concordia clysteribus acutis sanantur."

10) Prax. med. L. 16. c. 2.

11) E. c. Kalium cyanogenatum, clysmate applicatum, ischiadem nervosam (ex *Journ. de la soc. de méd. de Tours,* in KALISCH *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 55. Cfr. BEHREND *allg. Repert.* 1833. *N.* 10. p. 6) et neuralgiam lumbalem rebellem (*Gazette méd. de Paris* 1833. *N.* 50) sanasse refertur.

mus[12]). Generatim vero *enemata emollientia* adhibemus, additis sub summis doloribus, sedatoque impetu inflammatorio morbi, guttis viginti et ultra *laudani liquidi* SYDENHAMI.

3. Quamvis et in *neuralgiis provectis*, quid sanguinis evacuationes, saltem locales valeant, aliquando experiamur; attamen in iis curandis methodum ab antiphlogistica toto coelo diversam usurpare solemus. Plurimum hîc *auxiliis externis* tribuimus. Spectant huc 1° *indumenta* e. c. *tela cerata subtilis*, qua partis affectae transpiratio, sine nimio calore, aegris saepe molesto, sustinetur: *vestes laneae* corpori arcte adhaerentes, aliaeque super impositae, ut sub motu sudor eliciatur[13]). 2° *Thermae*[14]) inprimis *sulphureae*[15]), illa-

C. morbi provecti.

12) „Quis ausit credere, tot expertissimis professoribus id non respondisse quod adeo commendant?" (MORGAGNI l. c.)

13) Legi meretur MARCET in *Med. chir. transact. by the med. and chir. Soc. of Lond. Vol. III.* 1812.

14) FALCONER in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol. VI.* p. 174. et *Abh. f. pr. Aerzte.* 23. *B.* 3. *St.* p. 337 (*Bath*). RITTER in HUFELAND *Journ.* 7. *B.* 3. *St.* p. 88 (*Wisbaden*). Propria experientia commendare possum balnea Teplitz, Baden-Baden, Gasteien, Pisa, Lucca, Acqui.

15) ALBERS in HUFELAND *Journ.* 25. *B.* 4. *St.* p. 146 (*Rehburg*). Miracula a balneis Badensibus prope Viennam in neuralgia ischiadica vidi. Cfr. SCHENKII opusculum *Die Schwefelquell. v. Baden in Nieder-Oester. Baden* 1817. ZAEGEL in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 3. p. 118 (*Eilsen* contra ischiad. rheumat.). OSANN *Chronik d. Heilq.* in HUFELAND *Journ.* 1834. *Decbr.* (therm. sulphur. *Viestalensis*). ZECCHINELLI *sagg. sull' uso med. delle terme Padov.* ib. 1835. p. 53.

illarum limus [16]), iis deficientibus alia balnea [17]), *embrocatio* [18]). *Balnea vaporis* [19]) multum hîc promittunt; ita et *vapor sulphuris* [20]). 3° *Frictiones* cum panno laneo ad plantas pedum vel lenes ope manus secundum [21]) nervi curriculum cum *oleo olivarum, hyperici, crotonis* [22]), *terebinthinae* [23]) cum

16) Zaegel l. c. Osann l. c. (*Tatenhausen* contra ischiad. n. postic.).

17) Neuralgiam antibrachii socia contractione digitorum Cl. Ruggieri ope balneorum localium e sedecim libris aquae et octo unciis acidi muriatici oxygenati sanavit (*Nuovi comment. di med. e chir. Padova* 1818). R. W. Tolberg (Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 5. p. 71) ischiadem nervosam balneis salinariis et fumigationibus, Steinthal (*Sanitäts-ber.* in Horn *Archiv* 1833. *St.* 1) neuralgiam extremitatum superiorum vehementissimam mari Baltico debellavit.

18) Scudamore in *N. Samml. auserles. Abh.* 1827. *B.* 34. *St.* 1 (ischias chron.). Hausleutner in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 5. p. 104 („*Frottir-Douche in Warmbrunn gegen isch. nerv. ant.*"). Löwenhard ib. *St.* 9 (embrocatio vaporosa contra ischiad. n. post.).

19) Caelius Aurelianus p. 550. Pelargus *Med. Jahrg.* 1. *B.* p. 140. 3. *B.* p. 437. Zaegel l. c. Wiesner in *Provinzial-Sanitätsber. des Med. Colleg. zu Königsb.* ib. 1837 (balnea spirituoso-vaporosa).

20) De Carro *observations pratiques sur les fumigations sulphureuses. Vienne* 1819.

21) Cotunni l. c.

22) Mondière l. c. p. 175. Andral in Kalisch *med. Ztg. d. Ausland.* 1833. *N.* 18.

23) Laus (num merito, nec ne?) hujus pharmaci se sustinet, ut videre est ex E. Frisch in Otto *Nye Hygea* 1824. *Febr.* (infrictiones Terebinthin., Belladonn. et Merc. mur. corros.). Martinet l. c. Omodei *ann. univers.* 1830. *Agost.* p. 586. et ex infra allatis.

cum *axungia* variorum animalium [24]), cum *linimento volatili* aut simili [25]); cum *unguento hydrargyri* [26]) et *camphorae*, aut cum *saliva*, *opio et camphora* [27]), cum *tinctura cantharidum* [28]). 4° *Urticatio* [29]). 5° *Emplastra* e. c. illud *diaphoreticum* Mynsichtii [30]), *emplastrum hyoscyami*, *saponaceum* Barbetti, *Ischiadicum* Ph. Daniacae [31]). 6° *Vesicatoria* consilio Cotunni secundum tractum nervorum et quidem bis terve repetita [32]). 7° *Fon-*

24) Ipsam axungiam humanam Cotunni (*pour la rarité du fait*) commendat.

25) Linimentum ex oleo amygdalarum, ammonia caustica, aethere vitriolico et tinctura cantharidam, quondam cum successu adhibui. Schlesier l. c. — Porro: Liniment. *Veratr.* Ebers l. c. (apud tres ischiade nervosa postica laborantes cum fructu adhibuit). Fl. Cunier *Abhandl. üb. d. äuss. Gebr. des Veratrins*, ex *Annal. de méd. de belge.* 1837. *Dcbr.* in Schmidt *Jahrbb.* 1838. *B.* 19. p. 284.

26) Baldinger *Journ.* 20. *B.* p. 32. Baylies in *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 2. *St.* p. 92. Unguento Cirillii ischias nervosa antica et postica, ex herpete cruris sinistri retropulso orta, sanabatur. v. *Jahresber. nebst pr. Bemerk. üb. d. im J.* 1829 *im Landkr.-Hause zu Jena behandelt. Kr. Jena* 1831.

27) Brera Comment. med. Dec. I. T. II. N. 10.

28) Morelli *Lettera*, v. *Nuovo giorn. di Milano* 1792. Kühn *Ital. Bibl.* 2. *B.* 1. *St.* p. 23. Tode in N. act. R. Soc. med. Havn. Vol. IV. p. 189. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 21. *B.* 2. *St.* p. 34.

29) Eph. nat. cur. Dec. III. ann. I. obs. 34.

30) Utiliter adhibui praestansissimum istiusmodi emplastrum.

31) Diss. inaug. praestantiss. rat. ill. mat. med. praes. Tode resp. Nielsen. Hafn. 1782. p. 55.

32) Haec methodus in neuralgia ischiadica maxime mihi satisfecit. Vesicatorium dimidii pedis longitudinis et quatuor

Fonticuli et *setacea*, atque illi inprimis per lapidem causticum chirurgorum excitati [33]). Et 8° si haec omnia non juvarent, *ustio* prope trochanterem et sub genu aut super malleolum [34]). Neuralgia digitorum pedis *sectione* transversali nervorum super dorsum phalangis secundae sanata est [35]).

Etsi

pollicum latitudinis capiti fibulae transversim extrorsum sub genu imponitur. Quo tenacior inde humor extrahitur, eo major sanationis spes. Si dolor deorsum extenderetur; aliud vesicatorium ad tibiam super malleolum externum applicatur. Simili modo et pari cum successu Dubois (*üb. d. Behandl. d. Isch. mit Sinapis.*, ex *Gaz. méd. de Par.* 1836. *N.* 11. *Mars*, in Dieffenbach *Hamb. Ztschr.* 1836. *B.* 2. p. 101) sinapismos applicabat.

33) Sic neuralgiam ulnarem feliciter debellavi.

34) Laus a remotissimis temporibus ustioni in morbo ischiadico impertita nostroque aevo confirmata maxime quidem *coxarthrocacen* respicere videtur; interea et in *neuralgia ischiadica*, aliis remediis rebelli, eam, ope *moxae* cum successu adhibui. Qua de caussa plus etiam sub applicatione ferri candentis expectarem. Lege de hoc argumento Petrini l. c. Richter *med. chir. Bemerk.* p. 162. Flajani *collez. d'osserv. T.* 3. obs. 51. Loder *chir. med. Beob. I. B.* p. 242. de Matheis Ratio Instituti Clin. Romani. 1816. Tab. hist. XIV. Palletta in Omoidei *ann.* 1822. *Vol.* 23. *Settbr.* (neuralg. extremitat. chronicas ustione ad ossa usque se sanasse, asserit). J. A. Bodenmüller in J. S. Weber *Samml. med. Dissert. v. Tübing.* 1829. *N.* 5 (ischiadi nervos. in stadio tertio medendi methodum, in clinico Tübing. usitatam, mirifice celebrat. Moxa nempe parva agarici ignarii inter pedis digitos applicatur et tandem in vulnus suppurans linimenti ex Ol. Oliv. ℥j, Phosphor. gr. Vj, cochlear maj. bis terve quotidie illinitur). Löwenhard l. c. (ferro candente sanavit).

Etsi similes non desiderantur observationes [36]), illis et casus fatales opponere possumus [37]). An certior acupunctura [38])? Ab *electricitate* adeo ja-

R 2 ctata

35) Vering l. c.

36) L. Gibbs l. c. p. 316 (nervo perscisso sentiendi et movendi facultas deleta sensim sensimque rediit). Ribes l. c. (dolor nervi perinaei, vulnere sclopetario cicatrisato relictus, disparuit nervi portione $1\frac{1}{2}''$ exscissa). L. Malagodi *sul taglio del nervo ischiadic.* in *Opusc. del soc. med.-chir. di Bologna. Vol.* 7. et in *Osservatore med. di Napoli* 1830. *Dcbr.* Cfr. Froriep *Notiz. B.* 30. *N.* 11 (exscissa portiuncula $1\frac{1}{2}''$ disparuit dolor, sed crus paralyticum). Froriep *Notiz.* 1832. *B.* 34. *N.* 18. et 1833. *B.* 37. *N.* 19. ex *Lond. med. gaz.* 1833 (nervi mediani portiuncula exscissa, neuralgia brachii amputati disparuit).

37) Wutzer l. c. Maunoir in *Journ. de méd.* 1809. *Septbr.* (a sectione nervi cubitalis secuta tandem est gangraena musculorum brachii et mox paralysis digitorum annularis et auricularis. — Haec ipsa paralysis secuta est sectionem ejusdem nervi et quidem sine neuralgiae levamine in viro amico de historia naturali bene merito Genuensi professore *Viviani*). Legatur de hoc argumento Scarpa *opusc. di chirurg. Vol.* 3. R. Bayard *Ausschneid. ein. Stücks d. ischiadisch. Nervens,* in Froriep *Notiz.* 1830. *B.* 27. *N.* 18 (quinta die mors).

38) *Case of sciatica cured by acupunctation,* in *The family oracle of health.* 1827. *N.* 52. p. 138. *Eine* 12*jähr. Ischias, geheilt durch Acupunctur;* ex *The med.-chir. review* 1831. *Apr.* in Behrend *allg. Repertor.* 1831. *Aug.* p. 228. Tonnel in Behrend *allg. Repert.* 1833. *N.* 8. p. 178. ex *Acad. de méd. de Par.* Nic. Narduzzi *Beobacht. üb. d. Wirksamk. d. Acupunctur,* ex *l'osservat. med. di Napoli.* 1834. *Febbr.* 1. in Schmidt *Jahrbb.* 1834. *B.* 3. p. 143. 144 (tres casus neuralg. extremitat. sanati). Syme ex *Edinb. med.*

ctata[39]), non nisi in neuralgiis extremitatum originis traumaticae, fructum, aliàs enim potius detrimentum accepimus. Idem verisimiliter a *galvanismo*[40]) expectandum. Quoad auxilia ex fonte pharmaceutico, ea minime negligenda sunt, quae liquorem extravasatum absorbere et per viam urinariam vel sudores eliminare valent: hinc *calomel*[41]), *aethiops antimonialis*, *pulveres* PLUMERI, *stipites solani dulcamarae*, *guajacum*[42]), *vinum antimoniatum* HUXHAMI, *sulphur*, *oleum jecinoris aselli*[43]), *terebinthinae*[44]) cum *melle* ac similia.

Ab

and surg. journ., in FRORIEP *Notiz. B.* 36. *N.* 15 (duae ischiades sanatae).

39) SIGAUD LA FOND *de l'électr. méd.* p. 25. 451. MAUDUYT in *mém. de la soc. R. de méd.* ad 1782 et 83. p. 168. DU BONEIX in *Journ. de méd. T.* 58. p. 136. A. CLEMENS *schnelle Wirksamk. d. Electricität bei ein. nervös. Hüftweh*, in *Jahrbb. d. philos.-med. Gesellsch. z. Würzb.* 1828. *B.* 1. *H.* 2. p. 157.

40) HUMBOLD *Vers. üb. d. gereitz. Muskel- u. Nervenfas.* 2. *B.* p. 23. GRAPENGIESSER *Versuche* etc. p. 142. MARCUS *Magaz. f. Therapie u. Klin.* 1. *B.* p. 341.

41) MORELLI l. c. Parvas inprimis doses e. g. granum dimidium bis de die, exhibere soleo. SCHLESIER l. c.

42) LÖWENHARD l. c.

43) THIER l. c. SUTTINGER in RUST *Mag.* 1828. *B.* 26. *H.* 2. p. 385 (unciis sex-octo intra dies quatuordecim ischiadem rebellem sanavit). CH. WISBACH *d. bürgerl. Kr.-Haus in Bergen*, in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1830. *St.* 3. p. 500. MÜNZENTHALER in HUFELAND *Journ.* 1834. *St.* 5. p. 85 (ischiad. post. eradicavit). MOLL *üb. d. Berger Leberthr.*, ex *Pract. Tydschr.* 1834. *Jan. Febr.* in SCHMIDT *Jahrbb.* 1835. *B.* 8. p. 143. 144 (neural. crural.).

44) HOME *klinische Versuche und Krankengeschichten.* CHEYNE

Ab *aconito* [45]) aliisque hujus generis narcoticis [46]) excepta *digitali purpurea* parum in *neuralgiis* lucri obtinuimus. *Opium* ad sedandos dolores, noctu porrectum, conducit quidem, sed ob alvi inde excitatam obstructionem, praeprimis in neuralgia ischiadica, nocet. *Morphium* [47]) non adhibuimus.

Prae-

on the Gout. §. 71. STEDMAN *medical essays and observations. Vol. II.* p. 48. MARTINET l. c. et in *Revue méd. fr. et étrang. Par.* 1828. *Novbr.* p. 222 (externum et internum usum in ischiade n. Cotunn. commendat. E. g. ℞. Ol. Terebinth. ℈ij. Mell. rosar. seu mucilag. ℥jV (aut Magnesia conjunct.), ter quaterve de die cochlear maj. sumend. Inter 70 aegrotos 58 sanavit). Cfr. FRORIEP *Notiz.* 1829. *B.* 23. *N.* 7. p. 103. WERNECK in CLARUS *u.* RADIUS *wöchentl. Beitr.* 1833. *B.* 1. *N.* 20 (extollit virtutes in ischiade nerv., et doses magnas exhibuit). BLUFF in *Heidelb. klin. Annal.* 1835. *B.* 1. *H.* 3. p. 464 (guttul. 30 c. Saccharo omni bihorio). P. J. SCHNEIDER in HUFELAND *Journ.* 1837. *St.* 3. p. 30. *N.* 2 (interne et externe).

45) LÖWENHARD l. c.

46) Extract. Dat. Stramon. contra ischiad. nervos. BEGBIE diss. inaug. Edinb. 1829. Pulv. Stramon., endermice adhibit., commendatur, FRORIEP *Notiz.* 1831. *B.* 32. *N.* 9 (et contenditur, minus narcotice agere, quam morphium, qua ex caussa TROUSSEAU et RECAMIER huic anteponunt et gr. j—jjj applicant). De extract. Belladonn. et Hyosc. v. DE BARBE *Behandl. d. Neuralg. ischiad.* ex *Journ. des connaiss. méd.* 1836. *N.* 6. in SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *B.* 15. p. 188.

47) OMODEI *ann. univ.* 1829. *Lugl.* p. 42. LAMBERT apud RICHTER in RUST *Magaz.* 1830. *B.* 32. *H.* 3 (ischias postica). ROMBERG in CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 12 (neuralg. rebell. brachii sinistri sanavit, nec non alias neuralg. extremitat.; in ischiade autem incassum adhibuit). HEYFELDER in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 122. BOUILLAUD neuralg.

Praesente complicatione venerea et *mercurio sublimato corrosivo*[48]) aliisque antisyphiliticis locum esse, sponte patet[49]). Viribus provectiori in morbo eo securius *cinchonâ*[50]) aliisque *tonicis*, nec non victu selecto nutriente prospici potest; quo minus aeger haemorrhoidarius est, vel praeter modum sensilis. Tandem non reticendum *musicam* in ischiade sibi omni aevo laudem promeruisse[51]).

DE

femoro-popliteam, quae quatuor annos saevierat, morphio, endermice adhibito, intra paucos dies debellavit. v. SCHMIDT *Jahrbb.* 1835. *B.* 5. p. 232. MONDIERE duos refert casus feliciter sanatos. Ex *Archiv. gén.* 1835. *Févr.* in SCHMIDT *Jahrbb.* 1835. *B.* 8. p. 174. 175. A. AHRENSEN diss. de methodo endermica. Havn. 1836. p. 97 (ischias nerv. postica). M. JANSEKOWICH *einig. Bemerk. üb. endermat. Heilmethode, nebst Heilversuch.* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1838. *B.* 14., *St.* 4. p. 530.

48) Et complicatione ista deficiente adhibuerunt aut *incassum*, aut aliis remediis conjunctum: LÖWENHARD l. c. (cum Extr. Guajac., Aconit. et opio). SCHLESIER in CASPER *Wochenschr.* 1837. *N.* 8 (c. Extr. Stramon., aliàs incassum. ib. 1838. *N.* 26). SAUTER (*Oesterr. med. Jahrb.* 1839. *B.* 28. *St.* 4. p. 553).

49) Silentio praeterimus *Creosoti* adhibitionem (SCHLESIER l. c. REICH *Beobacht. üb. d. med. Wirk. des Kreosots*, in HUFELAND *Journ.* 1834. *St.* 1) et medelam psychicam (EISENMANN in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1834. *B.* 22. p. 108).

50) Sulphas chinini a RIBES aliisque commendatur l. c.

51) CAEL. AURELIANUS p. 555. ZACUTUS LUSITANUS l. c. Eph. Nat. curios. dec. I. ann. I. REDI obs. de vipera. p. 24.

DE MORBIS EX VARIIS SYSTEMATIS NERVOSI PARTIBUS INDISCRIMINATIM ORTUM DUCENTIBUS.

Caput VIII.

De morbo cereali.

§. XXXVII.

Definitio. Historia.

1. Affectionem systematis nervosi, formicationis sensu, temulentiâ, neuralgiis, nunc motibus convulsivis, nunc gangraenâ extremitatum insignitam, ex usu farinae secale cornutum continentis ortam, plerumque epidemicam, *morbi cerealis* nomine compellamus [1]). Definitio.

2. Utrum

1) *Synonyma. Morbus convulsivus malignus et epidemicus auctorum* (Denominatio antiquissima, sed re ipsa nullum peculiarem morbum exacte designans). — *Raphania* Linnaei, Cullenii (Appellatio Linnaeo usitata, qui immerito raphano raphanistro frumentis admixto, morbum tribuit, cum haec quidem herba, hordei potius et avenae segetibus infesta, secale non inficiat, cujus tamen depravatio vel maxime accusanda est). — *Necrosis ustilaginea* Sauvagesii (Nomen unam modo morbi nostri varietatem designans). — *Convulsio Soloniensis* (Salerne). (Morbus non solum provinciae Galliae Soloniensi proprius, sed ubique locorum obvenire solitus). — *Convulsio cerealis* Baldingeri, *convulsio dolorifica* Darwini (Convulsiones non sunt necessarium morbi symptoma). — *Myrmekiasis* Swediaueri (a Gr. *Μυρμηκίασις*, formicatio, quae primarium hujus morbi, at non perpetuum symptoma constituit). Germ. *Kriebelkrankheit*, *Krampfsucht*, *Krimpf-*

Historia.

2. Utrum *sacrae paginae* jam morbum cerealem designaverint [2])? — utrum *Gentiles* Deum *Robigum* adversus eum imploraverint [3])? utrum huc spectet morbus inter Massilienses ex inopia et depravatione rei frumentariae regnans, de quo Julius Caesar loquitur [4])? aut febris epidemica ex frumento corrupto, tempore famis orta, de qua Galenus scribit [5])? aut ignis sacer medii aevi [6])? — doctioribus dirimendum derelinquimus. Dubia

sucht, *Hiebelkrankheit*, *epidem. Epilepsie*, *Ziehseuche*, *ziehende Seuche*. Gall. *Ergotisme*. Pol. *Choroba zbożowa*, *Rafania*. Ross. Злая судорга, Перемежающїеся корчи.

2) Mois. Lib. V. 28. v. 22.

3) Varro L. de re rustica. Columell. de cultura hortor. Ovid. Fastor. Lib. IV.

4) De bello civili. L. II. c. 22. Cfr. Gruner morb. antiquit. p. 103. et Sprengel *Vers. e. pr. Gesch. d. Arzneyk.* 1827. *B.* 3. p. 268.

5) De differ. febr. L. I. p. 322. L. I. de med. facult. c. 37.

6) Symptomata characteristica, ambobus morbis familiaria; eorum caussae occasionales et excitantes, nec non regiones, in quibus occurrere solebant, identitatem ignis sacri aut St. Antonii et morbi cerealis gangraenosi, quem Francogalli *ergotisme* appellant, extra dubium ponunt. Talem sententiam Raymond, Read, Tissot, Tessier, Ozanam et Foderé tenent, in quali et C. H. Fuchs manet, qui quod argumentum bene dilucidavit et in fine tractatus sui: *das heilige Feuer des Mittelalters. Ein Beitrag z. Gesch. d. Epidemieen*, in Hecker *Annal.* 1834. *Januarh.* p. 1—81, concludit: „*dass das epidemische heilige Feuer des Mittelalters, der Ignis sacer oder St. Antonii, eine u. dieselbe Krankheit mit der durch Secale cornutum erzeugten*

Dubia quoque morbi cerealis vestigia apud H. SAUVALIUM[7]) et DODONAEUM[8]), certiora apud SCHENKIUM[9]) et certissima apud SCHWENKFELDIUM[10]), utpote jam veram mali caussam indicantem, obveniunt. Sequebantur scriptores de epidemiis morbi cerealis, inter quas infamatae sunt illae annorum 1596, in *Hassia*[11]), — 1600 in tota fere *Eu-*

Gangrän, dem Ergotismus der Franzosen, sei." Cfr. SPRENGEL l. c. p. 269.

7) v. SCHNURRER *Chronik d. Seuchen. Tübing.* 1825. *Th.* 2. p. 80 (morbus cerealis a. 1530 in Delphinatu grassans).

8) Observ. medic. exempl. rara Colon. 1581. p. 82. (De epidemia scorbuti an. 1556 Brabantiae ex frumento corrupto loquitur). Cfr. J. A. F. OZANAM *hist. méd. gén. et partic. des malad. épidém.* etc. *Par.* 1823. *T.* 5 (q. utor). Ed. alter. 1836. p. 121. SCHNURRER l. c. p. 98. H. v. MARTIUS *Ausz. aus d. Chronik v. Altencelle; in Dresdner Ztschr. f. Nat.- u. Heilk.* 1827. *B.* 5. *H.* 1. p. 105—133.

9) Lib. VI. p. 830 (an. 1581 Lüneburgi malum atrox grassabatur notis morbi cerealis insignitum. v. SPRENGEL l. c. p. 115. OZANAM l. c. p. 123. SCHNURRER l. c. p. 137. 138. MARTIUS l. c.)

10) Theriotroph. Silesiae p. 334. Lignic. 1605 (an. 1588 et 1593 inter incolas Silesiae, sub nomine *das Kromme*). v. MARTIUS l. c.

11) HORST de morbo convulsivo maligno et epidemico; in obs. med. L. III. part. II. append. p. 299. *Von ein. ungewöhnlich. vnnd bissanhero in diesen Landen vnnbekandten gifftig. ansteckend. Schwachheit, welche der gemeyne Mann dieser Ort in Hessen d. Kriebelkrankh., Krimpffsucht oder ziehende Seuche nennt, samt angehengt. Tractätlein v. Curation d. Pestilens u. Nöten. Edirt durch die Professor. facultat. med. d. Universit. zu Marburg in Hessen, gedruckt zu Marb.* 1597. 4. (Cfr. SENNERTUS libr. de febrib.

Europa[12]), — 1630 in *Gallia*[13]), — 1648 in *Voigtlandia*[14]), — 1650, 1670, 1674 et 1675 in *Galliae* provinciâ *Vasconica* et *Soloniensi*[15]), nec non in *Anglia*[16]), — 1690 *Finalii*[17]), — 1693 in regionibus *Nigrae Silvae*[18]) et 1695 *Augustae Vindelicorum*[19]), — 1709 in vicinia *Blesarum*[20]), — 1710 in *Insubria*[21]) et in *Gallia*[22]), — 1716—1717

p. 563 et 567). De convulsione cereali epidem. novo morbi genere, facultat. med. Marburgens. responsum; libell. prim. rarum et argumento gravem recudi curav. notulisque aux. D. Chr. Gottfr. Gruner. Jen. 1793. Joh. Fr. Nieman *Symbiot. Leipz.* 1819. p. 49. v. Martius l. c. Quae epidemia et alias regiones devastavit. Haller bibl. med. T. II. p. 293. Schnurrer l. c. p. 146.

12) Webster et Horst apud Schnurrer l. c. p. 151.

13) Schnurrer l. c. p. 170. Cfr. Ozanam l. c. p. 144.

14) Gott. Buddaeus consilia medica *von der Krampfsucht. Budissin* 1717.

15) *Journ. des savans. an.* 1676. *T.* 4. p. 79. *Encycl. méth. agricult. art. Ergot.* Tissot apud Schnurrer l. c. p. 188 et 207. Ozanam l. c. p. 145.

16) Thom. Willis de morbo convulsivo. C. 8. p. 45. Brunner Eph. nat. cur. dec. III. an. 2. p. 348.

17) Ramazzini op. med. T. II. Constit. epidem. ruralis a. 1690.

18) Wepfer apud Ozanam l. c. p. 127.

19) Ephem. nat. cur. dec. III. et Ozanam l. c. p. 146.

20) Ozanam l. c. p. 146.

21) Ginanni *delle malattie del grano in erba. Pesaro* 1755. Moscati in *Nuovo giorn. di Milano. T.* 9. Weigel *Ital. Biblioth. B.* 3; *St.* 2. p. 28. *Üb. eine convulsiv. Krankh. im Waisenh. z. Mailand. Wien* 1796. Cfr. Ozanam l. c. p. 141 sq.

22) *Mém. de l'ac. des sc. à Paris* 1710. p. 80.

1717 in *Saxonia*[23]), *Holsatia*[24]), *Helvetia*[25]), — 1722 *Stetinii*[26]), — 1736 iterum in *Silesia*[27]), *Hannovera*[28]) et in *Holsatia*[29]), — 1741 et 1742 in *Marchia Brandenburgica*[30]), — 1745, 1746, 1747 et 1754 in *Gothia*[31]) et *Gallia*[32]) *Occidentali-*

23) WEDEL Diss. de morbo spasmod. epidem. maligno in Saxonia, Lusatia etc. grassato et adhuc grassante. Jen. 1717. v. HALLER diss. pr. Vol. VII. p. 557. WILISCH *Bericht d. Krampfsucht od. spasmod. Krankheit. so in unterschied. Ort. uns. Vaterlandes im vergang. Jahr sich ereign. Pirna* 1717. LONGÒLIUS Judic. med. de corrupt. lymphae per frumentum corrupt., *oder von Kornstaupe, Reissen, Ziehkrankheit, Krampfsucht u. Kriebelkrankh.* 1717. HABERKORN *Gedanken v. d. Ziehe- od. Nerven-Krankh. Budissin* 1717. BRUNO *Gottgewidmete Gedank. v. d. Krampf- oder Kriebelsucht. Budissin* 1717. A. KUNRAD considerat. theologic. morbi et phantasmat., quibus Annabergae nonnulli hom. utriusq. sexus ac diversae aetatis hoc et superiorib. ann. conflicti sunt. Annab. 1717.

24) WALDSCHMIDT de morbo epidem. convuls. per Holsatiam grassante. Kiliae 1717. v. HALLER diss. pract. Vol. I. p. 75. *Breslauer Samml.* 1718. *Sept.* p. 76.

25) K. N. LANG *Beschreibung des schädlichen Genusses der Kornzapfen im Brodte. Lucern* 1717. aut: descript. morbor. ex usu clavorum Campaniae. ib. eod. ann.

26) MÜLLER act. med. Berolin. Dec. III. Vol. VI. p. 50. Cfr. FR. HOFFMANN opp. Vol. III. p. 34.

27) SCRING et BURGHART in Satir. med. Siles. Spec. III. p. 35. 57. VATER Diss. obs. select. de morbo spasmod. populari Silesiaco. Wittemb. 1723.

28) WICHMANN apud SCHNURRER l. c. p. 283.

29) BRÜCKMANN in Commerc. lit. Norimb. an. 1743. p. 50.

30) MULLER disputat. de morbo epid. spasm. convuls. contagii expert. Francf. ad Viadr. 1742.

talibus, — 1749 *Insulis*[33]), — 1755 in *Borussia*[34]), — 1764 *Atrebati*[35]), — 1770—1772 in *Hassia* inferiori et regionibus vicinis[36]), parteque *Sueciae* et

31) Linnaeus amoenit. acad. Vol. VI. p. 430. Rosensteinii Diss. de morbo spasmod. convuls. epidem. Londin. Goth. 1742. A. Berger Diss. de morbo epidem. spasmod. convuls. contagii experte. Frankf. 1742. Haller Coll. Diss. pr. Vol. I. N. 6. Rothmann (praesid. Linnaeo) diss. de Raphania. Upsal. 1763. Cfr. Ozanam l. c. p. 136.

32) Mulcaille in *Mém. de l'ac. des sc. à Par. a.* 1748. p. 528.

33) Boucher apud Ozanam l. c. p. 148.

34) Cothenius *v. d. Kriebelkrankheit. Potsdam.* v. Schreber *Samml. v. Kameralschrift. I. Th. Halle* 1755.

35) Read *traité du seigle ergoté. Strasb.* 1771. Ozanam l. c. p. 130. Schnurrer l. c. p. 345.

36) E. Wichmann *Beiträge z. Gesch. d. Kriebelkranhh. im J.* 1770. *Lpz. u. Celle* 1771. et in ejusd. *kl. med. Schrift. Hannov.* 1799. R. A. Vogel *Schutzschrift vor das Mutterkorn, als ein. angebl. Ursache d. sogenannt. Kriebelkrankh. Gött.* 1771. Marcard *v. ein. d. Kriebelkrankh. ähnl. Krampfsucht, d. in Stade beobachtet ist. Hamb.* 1773. J. Taube *d. Geschichte d. Kriebelkrankh., welche* 1770 *u.* 71 *in den Cellisch. Gegend. gewüthet hat. Gött.* 1782. Hermann *Abh. v. d. Kriebelkrankheit, so in Niederhessen v.* 1771—1772 *grassirt. Cassel* 1774. Baldinger *verschied. Nachrichten üb. d.* 1770 *herrschende Epidemie im Fuldaischen.* Ejusd. Secale cornut. perperam a nonnull. ab infamia liberatum. Jen. 1771. *Nachricht. v. d. Kriebelkrankh., welche im Herzogth. Lüneburg* 1770 *u.* 1771 *grassirt u. wie selb. geheilt word. Zelle* 1771. Roedder *Abh. v. d. in Teutschland hin u. wieder grassirend. Seuche, d. Kriebelkrankh. genannt.* 1772. Schleger. pr. obs. circa huj. temp. et loci epidemias. Cassel. 1772. *Ejusdem* de epid. antea acuta, nunc chronica. Cassel. 1773. *Schilderung d.*

et *Daniae* [37]). Nec *Rossiae* morbus cerealis pepercit [38]). Notiones de eo continent *acta Caesareae Societatis Oeconomicae Petropolitanae* [39]) et *Systema universae agriculturae* [40]). Praesertim observatus est in provinciis meridionalibus hujus Imperii, maxime in Guberniis *Kiow* a. 1785, 86, 87 [41]), *Minsk, Podolia, Ucrania, Volhynia, Ecaterinoslaw* a. 1804 [42]) et *Wiatka* a. 1819 [43]). Nostro aevo adhuc occurrebat a. 1817 in *Stiria* [44]), —

1813,

Witter.- u. Krankh.-Constit. v. Böhmen im J. 1821: *Prag* 1834.

37) *Vetensk. Acad. Handl. för* 1771. ROTHE *Berichte u. Bedenk. d. Kriebelkrankh. betreff. Kopenh.* 1772. (Collectio ROTHE continet observationes HENSLERI, SEGEBERGI, CONRADI, HERMANNI etc.). Cfr. TODE *med. chir. Bibl.* 1. *B.* 1. *St.* p. 32. et p. 150. Cfr. SCHNURRER l. c. p. 389 et 458.

38) SCHOBER (1722) apud OZANAM l. c. p. 129.

39) Труды еженедѣльные Императорскаго вольнаго Экономическаго Общества N. 3, 5, 17, 62.

40) Полная система сельскаго хозяйства.

41) Описанiе о черныхъ рожкахъ причиняющихъ корчи и помертвѣнiе членовъ. Сочиненiе Надворнаго Сов. и Шт. Лѣкаря Стефановича-Донцова (*Stefanowicz - Dancow*) Перепечатано 1811. Года въ С.Петербургѣ.

42) Excerptio ex actis Consilii medici Petropolitani, penes Ministerium Instructionis publicae constituti, Jussu Administri Serenissimi Principis GOLICYN mecum humillime id expetente communicata. Et alterius Consilii med. Petropol. penes Ministerium politiae locati, hac in re excerptiones possideo.

43) Ibidem.

1813, 1814, 1816, 1820 in pluribus provinciis *Galliae*[45]), — 1828 *Lutetiae Parisiorum*[46]), — nec non 1831 et 1832 in nonnullis regionibus Germaniae[47]). Praeter auctores, qui memoratas epidemias descripserunt, de doctrina morbi cerealis adhuc bene meruerunt plurimi, non solum inter medicos sed et inter physicos agricultoresque[48]).

§. XXXVIII.

44) v. Schöller *Krankh.-Constitut. in Steyermark des J.* 1817. in *Beobacht. u. Abhandl. a. d. Geb. der gesammt. pr. Heilk. v. Oesterr. Aerzt. Wien* 1828. *B.* 6. p. 1 sq.

45) Bouchet, Janson apud Ozanam l. c. p. 151. Courhaut l. citando.

46) Epidemia, quae etiam in nonnullis alliis Galliae urbibus saeviit, magnam saltem similitudinem cum morbo cereali alit. Genestius duas formas describit, in quarum priori erythema inflammatorium manuum pedumque, in ulteriori paralysis extremitatum pathognomica fuere. In malo chronice decurrente cutis extremitatum nigrescebat. Genest in *Archiv. gén.* 1828. *Octbr. Novbr.* et 1829. *N.* 1. et 3. Cfr. Hecker *lit. Annal.* 1829. *Febr.* et 1830 *Jun.* p. 209. *Revue méd.* 1828. *T.* 4. p. 445 sq. De Ferrussac in *Bullet. des sc. méd.* 1828. *Novbr.* p 252 sq. Cfr. Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1829. *Mai. Jun.* p. 498.

47) Wagner *Beobacht. d. Kriebelkrankh. im J.* 1831. in Hufeland *Journ.* 1831. *St.* 10. p. 3—16. *Nachtr. z. Beobacht.* etc. ib. 1832. *St.* 5. p. 71—81. Ejusd. *Gestaltung d. Kriebelkrankh.* (convulsio cerealis) *in den Niederung. d. schwarz. Elster im Frühjahre* 1832 etc. ib. *St.* 6. p. 3—19. Ejusd. *Endbericht üb. Convulsio cerealis im Schweidnitzer Kreise u. Umgegend in den J.* 1831—32. ib. *St.* 9. p. 97—107. Burdach in Casper *Wochenschr.* 1834. *N.* 45. Schramm *kurze Schilder. ein. Kriebelkrankh.* in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 18. p. 377 sq.

48) Camerarius de ustilagine frumenti. Tub. 1709. Duhamel

mém. de l'acad. R. des sciences. an. 1748. SALERNE *mém. de l'acad. R. des sciences à Paris* 1748. p. 528. MOELLER conjectura de causs. secal. cornuti v. *Oecon. phys. Ach. v.* JACOBI. *Leipz.* 1751. TILLET *diss. sur la cause, qui corrompt et noircit les grains du bled dans les épis et les moy. de prévenir les accidens. Bord.* 1755. Ejusd. *Suite des expériences et reflexions relativ. à la dissert.* etc. *Par.* 1755. BLOM diss. de affectu spasmod. vago maligno. Erf. 1756. LUDOLF diss. sistens casum novi mali spasmod. convuls. Erf. 1727. *Ejusd.* de adfectu spasmod. vago, maligno, epidem., vernac. *Grübelkrankh. Erf.* 1786. BAKER *Phil. transact.* 1764. FONTANA *osserv. sopra la rugg. del grano. Lucca* 1767. *Journ. de phys. T.* 7. p. 42. Et: *Saggio sopra il falso ergot e tremella. Fiorenze* 1755. FRENZ *Nachricht vom brandigen Weizen. Bamb.* 1768. VETILLARD *mém. sur une espèce de poison connu sous le nom d'Ergot. Journ.* 1770. VOGEL *Schutzschr. f. d. Mutterkorn als e. angebl. Ursache der Kriebelkrankh. Gött.* 1771. FOKENS *Versuche und Beobachtungen in der so genannten Krübelsucht. Zelle* 1771. BEGUILET *diss. sur l'ergot ou blé cornu. Dijon* 1771. BOUBIX *mém. s. la nature et les effets du seigle ergoté p. serv. de refut. au mém. de* SCHLEGER. *Paris* 1771. MODEL *phys. chem. Untersuch. d. Mutterkorns.* 1771. *Fortsetz. sein. chem. Nebenstund. Petersb.* 1768. SCHLEGER progr. clavos secalinos perperam a nonnullis venenum morbiq. rigidi cerealisve caussam nominari. Cassel. 1771. NEBEL diss. de secale corn. ejusq. nox. Giess. 1771. Progr. quo diss. temerar. SCHLEGERI vind. Giess. 1772. ESCHENBACH *Bedenk. v. d. Schädlichk. d. Mutterkorns. Rostock* 1771. LEIDENFROST diss. de morbo convulsivo epidemico Germanorum, caritatis annonae comite. Duisb. 1771. BRAWE *Beyträge zur Geschichte und Kur der Kriebelkrankheit im Jahr* 1771. *Brem.* 1772. SANGIORGIO *dissertazione sopra la gramigna che nella Lombardia infesta le segale. Milano* 1772. LENTIN *Beob. ein. Krankh. Gött.* 1774. p. 1—80. TISSOT *oeuvres. Edit. Lausanne T.* 13. *Art.*

Art. 13. *Des maladies produites par le seigle ergoté. Nachr. v. d. Kriebelkrankh. u. ihr. wahrscheinl. Ursache a. d. Genusse des Mutterkorns. Lpz.* 1771. Saillant *Edinb. Comment. Vol. IX.* p. 161. Roffredi *suite d'observations sur le rachitisme du blé, sur les anguilles de la colle de farine, et sur le grain charbonné.* v. *Journ. de phys. p.* Rosier. *Paris* 1775. *T.* 5. p. 197. et *T.* 7. p. 369. Tessier *traité des mal. des grains. Paris* 1783. Ryan de raphania. Edinb. 1784. Rougier de la Bergerie *d'une maladie du seigle* v. *la décade philosophique, septième année deuxième trimestre.* p. 261. Roessig *Abhandlung über das Mutterkorn, dessen Entstehung* etc. *Leipz.* 1786. Schroeter *Bemerk. üb. d. Mutterkorn, u. was dabey in Absicht d. Gesundh. zu beobacht. ist. Rinteln* 1792. Kircheisen *Beob. üb. d. Mutterkorn u. dess. Entsteh. Altenburg* 1800. Renauldin in *dict. d. scienc. médicales. T.* 13. *Art. Ergot* p. 162. *Ergotisme.* p. 166. Ph. Budetzius diss. de convuls. cereali. Vienn. 1814. Kiellmann *Svenska Läkare-Sellskapets Handlingar.* 2. *Vol.* 1815. *Stockholm.* Lecomte *gazette de santé p.* Mr. Montègre. *Paris* 1817. *Avril.* Wildenow *Grundriss zur Kräuterkunde. N.* 474. Ollenroth in Hufeland *Journ.* 1817. *Novemb.* p. 96. Wesener ibidem p. 68. C. J. Lorinser *Vers. u. Beobacht. üb. d. Wirk. des Mutterkorns auf d. m. u. thier. Körp.* etc. *Berlin* 1824. J. F. Courhaut *tr. de l'ergot du seigle ou de ses effets sur l'économ. animale, principal. la gangrène. Par.* 1827. F. Robert *Erläuterung u. Beitr. z. med.-phys. Geschichte des Mutterkorns;* in Rust *Mag.* 1827. *B.* 25. *H.* 1. p. 3—50. *H.* 2. p. 199—251. Villeneuve *hist. historiq. sur l'emploi du seigle ergoté. Par.* 1827. Germ. in *N. Samml. auserles. Abh. f. pr. A.* 1828. *B.* 11. *St.* 3. p. 181 sq. *St.* 4. p. 658 sq. *B.* 12. *St.* 1. p. 116 sq. Roulin in *Bullet. des sc. méd.* 1829. *Août.* p. 275. *Kriebelkrankh. nach Genuss v. Mutterkorn;* in A. Andreae *Med.-Ber. des K. Pr. Med.-Colleg. d. Provinz Sachsen f. d. J.* 1830. *Magdeb.* 1831. H. A. L. Wiggers inquisit. in secale cornut., re-

respectu

§. XXXVIII.

Symptomata. Necroscopia.

1. Morbus cerealis *duabus sub formis* obvenire solet, quarum altera chronica, *convulsiones*, altera acuta, *gangraenam* exhibet [1]). Generatim.

spectu inprimis habito ad ejus ortum, natur. et part. constituentes etc. Goett. 1831. Comment. praemio regio ornata. W. Diez *Vers. üb. d. Wirk. d. Mutterkorns auf d. thier. Organism.* etc. *Tübing.* 1831. R. Padiera de secali cornuto. Berol. 1831. C. Eichmann *Kriebelkrankh., muthmaasslich durch den Genuss des Samens d. Nigella sativa erzeugt;* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1833. *B.* 19. *St.* 1. p. 128 sq. A. Aem. Wagner de convulsione cereali. Berol. 1833. S. J. Galama *Verhandl. over het Moederkoorn* etc. *The Groning.* 1834. p. 70—139. J. Macher diss. de raphania. Vindob. 1834. Gius. Spajvani *del modo d'agire della segale cornuta sull' uomo sano ed ammalato* etc. *Pavia* 1834. p. 20. 21. Charl. Hooker *v. d. Eigenthümlichkeit. u. nächst. Bestandtheil. des Mutterkorns;* ex *Boston j. Vol.* 10. *N.* 19, in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 8 sq. H. Hollard *précis d'anat. comparé ou tableau de l'organisat. considéré dans l'ensemble de la série animale. Par.* 1835. p. 548. Tott *der Kriebelkrankh. nahe stehende Nervenfieber-Epidem.*; in Clarus *u.* Radius *Beitr.* 1836. *N.* 8. Fr. Stark diss. de raphania. Vindob. 1836. A. Maganza diss. de raphania. Pavia 1837. M. Karg diss. de raphania. Vindob. 1837. B. S. Patuzzi diss. de raphania. Pav. 1838. Wagner *d. Kriebelkrankh. im J.* 1838. in Hufeland *Journ.* 1839. *St.* 2. p. 21 sq. et Brach *üb. Kriebelkrankh. u. Mutterkorn*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 38. p. 187. *N.* 39. p. 191.

1) Cfr. Taube l. c. Ozanam l. c. p. 153. Sprengel l. c. *B.* 5. (1828). p. 553. Villeneuve l. c. p. 411 („*Die Zufälle .... lassen sich in zwei Hauptklassen eintheilen:*

Forma prima.

2. *Morbus cerealis convulsivus* ingruere solet dolore spinae dorsi [2]), lassitudine et *sensu reptatus formicarum* [3]) super cutim atque alio ac si membra a se invicem distraherentur, quin immo ac si lacerarentur. Urgent praeterea *dolores atroces* diros exprimentes ejulatus [4]). Aeger pavoribus e somno excitatur [5]). Accedunt subsultus tendinum [6]) ipsaeque *convulsiones* [7]), quibus membra aut veluti in chorea Sti Viti miro modo agitantur, aut veluti in opisthotono rigent [8]). Pulsus in-

1) *Schwindel, Krämpfe, Convulsionen;* 2) *Gangrän oder Sphacelus der Extremitäten. Beide Arten treten isolirt auf u. machen die Kriebelkrankheit aus*"). Solum in epidemia *Insularum*, a BOUCHER descripta, utraque forma conjuncta fuit. ROBERT, GALAMA ll. cc. Contraria FUCHS (l. c.) in illis duos morbos diversos vidit.

2) STEFANOWICZ-DONCOW l. c.

3) In epidemia Parisiensi a. 1828 (GERSON u. JUL. *Magaz.* l. c. p. 498): „*unerträgliches Ameisenkriechen, besonders an den Fingerspitzen u. Fusszehen,*" et p. 499: „*Mehrere klagen, dass, wenn sie die Füsse auf die Erde setzen, sie wie auf Nadelspitzen oder Dornen gingen; ähnliches zeigte sich, wenn sie Gegenstände mit der Hand berührten, so dass sie dieselben fallen lassen mussten. Einige bewegten sich auf den Ellenbogen u. Knien von einem Orte zum andern, um nur nicht die Fussohlen mit dem Boden in Berührung zu bringen.*" BRACH l. c. p. 188.

4) SCHNURRER l. c. p. 137. 146. HERRMANN l. c. p. 11. SCHRAMM l. c. WAGNER l. c. (1838). p. 25 et 27.

5) HERRMANN l. c. p. 14.

6) GRNEST l. c. (1829). BRACH l. c. p. 188 (ut symptoma pathognomicum affert).

7) HERRMANN l. c. p. 13.

interea naturalis[9]) et febris nulla, nisi aestus intestinus, algor dorsi, temulentia capitis, cum siti extingui nescia, et sudores pro febris indiciis habeantur. Dum aeger laborat, maxime dum prandet, repente angores, pectoris oppressionem, animi deliquia, persentit, et quandoque apoplecticorum more humi procumbit[10]). Expergefactus capitis dolorem queritur immanem et cardialgiam. Cum paullo magis ad se redit, *fame insatiabili* adfici[11]), omniaque sine discrimine vorare solet et nisi cibum manibus ori adferre potest, illum animalium instar ore arripere tentat. Subsequitur in multis vomitus, quo pituitae tenacis copia, et aliquando vermes (trichocephali)[12]), rejiciuntur, parum plerumque levaminis afferens. Accessus per circuitus tertianarios, vel sine ordine recurrunt. Dum remittunt, superest in membris languor summus, stupor, resolutio, vel contractio ea, ut solis digitis pedum incedere cogantur. Musculi pollicis tabescunt[13]). Animi desponsio, fatui-

8) Sring l. c. Herrmann l. c. p. 9. In epidemia Parisiensi a. 1828. v. Gerson u. Jul. *Magaz.* l. c. p. 499. Wagner l. c. (a. 1831 et 1838. p. 25). Burdach, Brach ll. cc.

9) „*Puls normal*" Wagner l. c. (1838). p. 26 et 27.

10) „*Sie stürzen unvermuthet zu Boden u. glauben sich behext.*" Wagner l. c. (1831).

11) „Non aliter ac si bulimia laborarent" Schnurrer l. c. p. 136 (epidemia 1581). Longolius l. c. (1717). Herrmann l. c. p. 10.

12) Sprengel Inst. med. Amstel. 1814. Vol. 4. §. 538. 539. Eichmann l. c. (emetico sumpto).

13) Lentin l. c.

fatuitas, loquela balbutiens [14]), spuma cruenta coram ore, maxillae inferioris motus et deglutitio impedita [15]), vox debilis, facies livida collapsa, quasi arida, pupilla dilatata [16]). Accessus dein crebriores post aliquot hebdomadas [17]) diarrhoeas, nervorum resolutiones [18]), anthraces, bullas [19]), bubones et ecchymomata [20]) inducunt, quibus mors acceleratur. Super haec in longum protrahitur morbus, dum in epilepsiam abit pertinacissimam aut fatuitatem, in suffusionem etiam lentis, diplopiam [21]) et membrorum singulorum resolutionem [22]).

Forma secunda. 3. *Morbus cerealis gangraenosus* capitis et ventriculi doloribus atque temulentia orditur; post aliquot dies utplurimum [23]) febris accenditur, cum aestu intestino validissimo, *formicarum reptantium*, languorisque in membris sensu et sudore [24]).

Ex-

14) „*Bei mehrern stellte sich noch ein eigener Zungenkrampf ein, wobei die Zunge aus dem Munde hervorragte u. die Sprache unverständlich ward.*" Burdach l. c. Schramm l. c.

15) Stefanowicz-Doncow l. c.

16) Burdach l. c.

17) A hebdomadibus 4. 8 ad 12. Sring; Burghart l. c.

18) Paralysis extremitatum erat frequens in epidemia Kiowiensi a. 1785 et 86. Stefanowicz-Doncow l. c.

19) Horst l. c. p. 32. Schnurrer l. c. p. 147 (in epidemia a. 1595). Fr. Hoffmann l. c. *T.* 3. p. 34. Sring et Burghart l. c.

20) Sring l. c. Genest l. c. 1829 (in epidemia Parisiensi).

21) Sring l. c.

22) Schnurrer l. c. p. 137 (in epidemia a. 1581).

23) Desiderabatur febris in epidemia a Langio descripta. l. c. Sic Medici Vratislav. l. c. In epidemia Parisiensi (a. 1828) febris mox vehemens, mox nulla. v. Genest l. c.

24) Genest l. c. 1829 (in epidemia Parisiensi).

Extremitates pallidae, lividae, cutique veluti macerata [25]) instructae, frigore marmoreo tentantur, ad motum impares evadunt, ac summopere, inprimis accedente lecti calore, dolent [26]). Sequitur anaesthesia membrorum et tandem *gangraena* [27]), quandoque ichorem foedum fundens, longe saepius sicca. Hoc ultimo in casu sphacelus circumscriptus est, ac membrorum partem sejungit: primum enim caro ab ossibus [28]), dein digiti, tandem majores articuli; postremo membra a trunco [29]), sine ulla sanguinis profusione secedunt. Curriculum morbi plerumque est trium hebdomadum.

4. Cadavera ex morbo cereali demortuorum citissime putrefiunt [30]), exhibentque serum circa occiput et medullam spinalem [31]), sanguinem in cavitate pectoris extravasatum, cor flaccidum cum ventriculis suis cruore vacuis, arterias et venas, fluido bili simili repletas [32]), hepar et lienem maculis gangraenosis notatum [33]), et generatim viscera, apice cordis non excepto, inflammatione erysipelacea correpta [34]). Necroscopia.

§. XXXIX.

25) Lang l. c. 26) In Epidemia Parisiensi l. c.

27) Wedel l. c. (in epidemia 1717). In epidemiis Galliae.

28) *Hist. de l'acad. des sciences.* 1709. „*Par fois aussi les muscles seuls se détachent, et les os restent comme dans le squelette.*" Ozanam l. c. p. 162.

29) Duhamel, Salerne l. c. *Mém. de l'ac. des sc.* 1710. Lang, Camerarius ll. cc.

30) Gruner l. c. Sennert l. c. 31) Lentin l. c. p. 49.

32) Müller l. c. (venas gastricas). 33) Renauldin l. c. p. 168.

34) A. Bergen l. c. Cfr. Necroscop. apud Herrmann l. c. p. 23—31.

§. XXXIX.

C a u s s a e.

C. praedisponentes.

1. Morbus cerealis inter rusticos egenos obvenit [1]). Regiones paludosae [2]) illi inprimis favent. Mares plus quam feminae patiuntur [3]), maxime infantes [4]) tempore plenilunii [5]).

C. excitantes.

2. Priusquam vera, et in definitione [6]) jam indicata, morbi cereali caussa innotuerat; quaerebatur ea in tempestate nebulosa [7]), in depravatione aeris [8]), in contagio [9]), in rei frumentariae inopia [10]), in pane male cocto et impuro [11]), in

1) Brach l. c. p. 187.

2) Ramazzini Constitut. ann. 1692. Cap. 6. In littoribus maris Baltici creberrime obvenire, fertur. H. Marshall in Kalisch *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 9 (30).

3) Salerne l. c. Renauldin l. c. F. Robert l. c. *H.* 2.

4) „*Junge zarte Kinder von* 1—10 *J. ergriff diese Seuche am heftigsten*" Herrmann l. c. p. 38. Plurimi aegroti inter quartum et decimum sextum aetatis annum erant; nullus ultra trigesimum secundum Wagner l. secundo cit. Tantummodo pueri ad decimum quartum aetatis annum correpti sunt. Burdach l. c. F. Robert l. c. *H.* 2.

5) A. Bergen l. c. Cfr. Haller *Samml. acad. Streitschr. d. Geschicht. u. Heilung d. Krankh. betreff.* Ed. Crell. *Helmst.* 1799. 1. *B.* p. 89.

6) §. XXXVII. 1. Legimus, ex usu seminis nigellae sativae exortum esse. Eichmann l. c.

7) Waldschmid l. c. Schnurrer l. c. p. 254. Medici Vratislavienses; *Breslauer Samml.* 1718. *Septbr.* p. 76.

8) Kannengiesser l. c. Herrmann l. c. p. 65.

9) Gruner l. c. Schnurrer l. c. p. 147. Sennert l. c. Herrmann l. c. p. 18. 19. Marcard l. c. p. 30. 32.

10) Eschenbach, Leidenfrost, Moscati.

in melligine [12]), in ustilagine [13]), in raphano raphanistro [14]) et in lolio temulento [15]). Contenderant quidem nonnulli [16]), *secale cornutum* [17]) nisi plane innocuum, saltem ad tantum malum produ-

11) Horst l. c. p. 21. 22. Herrmann l. c. p. 36. 37. 65.

12) Longolius, Haberkorn, Taube ll. cc., Bergen, Lentin (et iste saltem utpote a melligine secale cornutum a scarabeo solstitiali laesum, irrorante).

13) Camerarius, Tillet ll. cc.

14) Linnaeus l. c. Ab Andraeo Wåhlin (*Vetensk. Acad. Handl. för* 1771. p. 14—42) contradictus.

15) Kirchbisen l. c. Schnurrer l. c. p. 254. 354. Herrmann l. c. p. 36. 76. Mojon et Silvano in *memoria della soc. di med. emulazione di Genova. T. I.* 1801 (non invenitur lolium temulentum in secali sed in hordeo).

16) Schleger, R. A. Vogel, Linnaeus, Leidenfrost, Taube, Brawe, Marcard, Herrmann l. c. 77. Eschenbach, Moscati, Model et Parmentier (*addit. aux récréat. chim. de* Model). Barbier v. Behrend *Repertor.* 1831. *Dezbr.* p. 379.

17) *Syn.* Calcar, clavus secalinus, secalis mater, secale luxurians, sclerotium clavus, orga. Germ. *das Mutterkorn* (num ex actione illius specifica in uterum, vulgo *die Mutter*, forte jam antiquitati nota?), *After-*, *Rank-*, *Martins-*, *Hunger-*, *Schwarz-*, *Dürrkorn*, *Kornzapfen*, *Hahnen-*, *Vogelsporn*, *Bockshorn*, *Roggen-*, *Korn-*, *Mehlmutter*, *Aetzroggen*, *Hasenbrod*, *Mutterkernlein*, *Todtenkopf*, *Kornstaupe*, *Wolfszähne.* Gall. *Ergot*, *seigle ergoté*, *argot; bled aroté*, *cornu*, *farouche*, *have*, *rachétique;* *calcar*, *chambucle*, *clou de seigle*, *ébrun*, *mane*, *mère de seigle*, *seigle ivre*, *seigle noir.* Ital. *Grano allogliato*, *segala allogliata.* Angl. *Ergot*, *spur.* Holland. *Miter.* Pol. *Sporyż*, *śnieć*, *mącznica.* Ross. черные рожки.

ducendum impar esse; at vero experimenta in animalibus capta [18]) et sedula inquisitio rerum positionum, sub quibus morbus cerealis evolvitur, contrarium prorsus demonstrarunt [19]). Caeterum fateri oportet, tempestatem nebulosam frigidam [20]), et rorem mellitum, (quatenus scilicet ad gignendum secale cornutum contribuunt [21])) ac inopiam rei

18) Sring et Burghart l. c. (in cane). Thuillier *Journ. des savans p. l'année* 1676. Salerne l. c. (in porcis). Read, Tessier l. c. Cfr. Renauldin l. c. p. 175. et Capuron et Villeneuve in *Revue méd.* 1831. *Juil.* v. Froriep *Notiz. B.* 31. *N.* 19. et Behrend *Repertor.* 1832. *N.* 2. p. 228 sq. et l. c. p. 400. F. Robert l. c. *H.* 2. Schreger, Lorinser, Wagner *Endber.* l. c., Roulin, Diez, Wiggers l. c. vel in Brandes *Annal. d. Pharmacie.* 1832. *B.* 1. *H.* 1. p. 129. Galama l. c. p. 70—139.

19) Praeter autores allatos legi merentur: Scheuchzer de gangraena aliisq. symptomatib. ab esu panis, clavorum Bisecalinor. farina inquinati, excitatis. La Roche in *Biblioth. méd.* 1825. *T.* 48. p. 258 sq. Fr. Müller *üb. einige Wirkung. des Mutterkorns;* in Rust *Mag. B.* 40. *H.* 3. Robert *Gangrän nach d. Anwend. des Mutterkorns;* ex *Gaz. méd. de Par. T.* 3. *N.* 43. in *Summar. des Neuest. a. d. in- u. ausländ. Med. Lpz.* 1832. *B.* 2. p. 343. Lichtenberg in Wildberg *Mag. f. d. ger. A. W. Berl.* 1834. *B.* 2. *H.* 4. p. 392. M. Jacobi *Narkose durch die Anwend. ein. stark. Dosis Mutterkorn* etc. ex *Arch. méd. de Strasb.* 1835. *Juill.* in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 14. p. 319. Hulse *Vergift. durch das Secale cornut.;* ex *North Americ. Archiv.* 1835. *Mai.* in Schmidt l. c. 1837. *B.* 16. p. 15.

20) An. 1785 in *Rossia* quam *rubram* vocant, aestas admodum humida nebulosa et frigida fuit, unde messis non prius quam *mense* Septembri colligi potuerat, secale cornuto abundans. (Stefanowicz-Doncow l. c.).

rei frumentariae[22]) (ut omnium aegritudinum popularium fomitem) ad producendum morbum cerealem, indirecte concurrere[23]). Praeterea vis secalis cornuti tanta non est, ut pauca illius dosis semel bisve exhibita, illico effectus veneficos exserere possit[24]). Postremo creditur secale cornutum qualitatem veneficam temporis tractu amittere[25]), unde explicatur, cur epidemia morbi cerea-

21) Lang nec non Lentin ll. cc. contendit, secale cornutum sine rore mellito morbum cerealem producere non valere.

22) Cfr. J. P. Frank *Syst. ein. vollst. med. Pol. Manheim* 1804. *B.* 3. p. 206.

23) Qualibus rebus concurrentibus explicatur, in Ducatu Brunsuicensi e. c., quo an. 1741 et 1742 frumentum secali cornuto valde contaminatum fuit, morbum cerealem non regnasse (Brückmann in Commerc. lit. Noric. a. 1743. p. 50), dum iisdem annis in Marchia et Holsatia vehementer grassatus est. Ibi immo epidemia perduravit usu farinae inquinatae prohibito; quo ex facto Kannegiessero (in Act. nat. cur. Vol. 7. p. 108) non haec substantia, sed aëris conditio caussa epidemiae est. Cui Rosenstein (l. c.) contradicit. Nec minoris momenti est dispositio corporis humani. Legatur de hoc argumento Brach l. c., qui vere ait (p. 187): „*Jene Erscheinungen ... werden sich natürlich sehr modificiren nach den verschiedenen Individualitäten, auf die das Mutterkorn einwirkt, nach der Menge, in welcher es genossen wird, nach der sonstigen Lebensweise der Individuen, nach der gerade herrschenden Krankheitsconstitution u. nach hundert anderen Einflüssen, mit welchen seine Wirkung zusammentrifft.*"

24) „*Wenn es in Menge, frisch u. wiederholt genossen wird*" (secale cornutum excitat morbum cerealem). Wagner *Beobacht.* l. c.

cerealis brevi post messem furens [26]), sub usu ejusdem panis contaminati remittat dein et evanescat. Huic caeterum opinioni facta nonnulla contradicunt [27]).

C. proxima.

3. Quo pacto secale cornutum morbum cerealem producat, determinare non audemus. Interim si cardialgiam, temulentiam, formicationem, neuralgias, convulsiones, paralysin et gangraenam, quibus stipatur, perpendamus, apparet, venenum, de quo agitur, primum plexus nervorum abdominalium, dein cerebrum, tandem medullam spinalem, et postremo nervos singulos extremitatum aggredi fontemque principii vitalis, praesertim in locis a corde dissitis, destruere.

§. XL.

Diagnosis. Prognosis.

Generatim.

1. Cum nemo *diagnosin morbi cerealis* sine penitiore notione secalis cornuti et farinae illud continentis instituere possit, primum doctrinam tales notiones suppeditantem exponemus. Rationes dein,

25) J. P. Frank l. c. „*Frisch ist das Mutterkorn äusserst schädlich; durch langes Aufbewahren, Austrocknen verliert es bedeutend an Kraft.*“ F. Robert l. c. *H.* 2.

26) Wagner l. c. (videbat morbum *semper*) „*im Juli u. Aug., wenn das frische Getreide gleich ausgedroschen u. vermahlen war.*“

27) Stefanowicz-Doncow (l. c.) refert, rusticos Gubernii *Kiow*, cum etiam putaverint, frumentum secale cornuto inquinatum, tractu temporis innocuum reddi, fame pressi, illud comederunt, quo facto omnes morbo cereali eoque vehementissimo correpti sunt.

dein, cur duas aegritudinum sat diversas formas nihilominus ad unum eundemque morbum revocamus, examini subjicientur. Quo facto, aegritudines, quae cum morbo cereali confundi possunt, ad trutinam vocabuntur. Animadversiones circa similitudinem morbi cerealis cum affectionibus leprosis paragrapho finem imponent.

2. Est *secale cornutum* productio vegetabilis morbosa super spicas, praeprimis secalis, sub forma calcaris vel cornu obveniens. Optima illius descriptio TESSIERIO, ROBERTO, VILLENEUVIO, WIGGERSIO et GALAMAO [1]) debetur. En epitomen: secale cornutum longitudinem decem vel duodecim [2]) linearum adaequat. Extremitates corpore tenuiores, nunc obtusae, nunc acuminatae, cernuntur. Lineae longitudinales, ab una ad alteram extremitatem decurrentes, illi plerumque formam angularem impertiunt. Color, neutiquam, ut vulgo dicitur, niger, sed violaceus, cum punctis nonnullis albis. Cortex violaceus, substantiam candidam, cui tenaciter adhaeret, cooperit. Grana secalis cornuti facile et cum fragore, veluti amygdalae siccae, rumpuntur [3]). Recentia odorem spi-

Secalis cornuti notio.

1) ll. cc. 2) In Gallia immo 18—20. VILLENEUVE l. c. p. 401.

3) VILLENEUVE l. c. p. 402 et pergit: „*der Bruch ist glatt u. gerade; die Mitte bildet eine matt weisse Substanz von festem Gefüge, welche mit der gefärbten Substanz der Rinde fest zusammenhängt u. selbst durch Kochen nicht von letzterer getrennt werden kann. Bringt man die Bruchfläche unter das Microscop, so zeigen sich in der Mitte weisse, glänzende, mehlartige Körner; die Masse, welche*

spirant ingratum [4]), atque linguae saporem acrem imprimunt [5]). Non ita exsiccata. Exsiccantur vero facile a contactu aeris, et levissima tunc fiunt. Secale cornutum, si voluminosum, secalis spicam, cujus grana bonae indolis manent, solitarium occupat. Contra vero spicae, quae secalia cornuta minus voluminosa exhibent, eorum plurima e. c. quatuor, decem, duodecim, quin immo viginti [6]) portant, granis secalinis plus minus corruptis [7]). Nunquam [8]) tota spica, e secale cornuto con-

an der Rinde liegt, hat hingegen einen veilchenblauen Schein u. ist mit kleinen weissen Punkten durchzogen.“

4) „*Eine Quantität Mutterkorn, welches mehrere Jahre hindurch in einem Weinglase aufbewahrt worden war, hatte einen unausstehlichen Geruch nach verfaulten Fischen angenommen; es sah schwarz aus, fast alle Körner waren wie vom Wurmfrasse befallen, so dass meist nichts, als ihre Rindensubstanz übrig war, u. sie leicht zwischen den Fingern zerbrachen; von Insekten konnte man übrigens keine Spur entdecken.*“ Villeneuve l. c. p. 403.

5) „*Das Pulver schmeckt widerlich, bitter, etwas beissend, u. hat eine Aehnlichkeit mit dem Geschmacke von etwas verdorbenem Korne.*“ Villeneuve l. c. p. 403.

6) Wiggers l. c. „2—12, *auch wohl* 20.“

7) „*Die Roggenkörner von Aehren, die mit vielem Mutterkorn gefüllt sind, haben immer ein schlechtes Aussehen u. eine schlechte Beschaffenheit, sind mager, ausgetrocknet, an der Spitze mit schwärzlichem Staube bedeckt, u. die Aehren selbst haben ein übeles, schwärzliches Ansehen.*“ F. Robert l. c. — „*Die Mutterpflanze scheint wenig durch das Mutterkorn zu leiden, nur wenn* 10 *und mehrere Stück auf derselben Aehre entstehen, werden sie u. die gesunden Körner, so wie die ganze Aehre, kleiner; oft wird sie dann ganz schwarz u. enthält kein gesundes Korn.*“ Wiggers l. c.

conflata, visa est[9]). Genesis secalis cornuti a SCHMIEDERO et TAUBEO neutiquam constitutioni atmosphaerae humidae, sed potius substantiae melleae viscosae, quae cum rore in grana secalina penetrat ibique fermentationis genus excitat, adscribitur. TESSIER et WILDENOW solum macrum, ROBERT[10]) pingue, humidumque, inprimis accidentibus pluviis[11]), et TILLET, insecta et vermes accu-

8) Fortasse tamen in Gallia. VILLENEUVE l. c. p. 399. „*Höchstselten sind alle in einer u. derselben Aehre zu Mutterkorn verwandelt.*"

9) Secale cornutum semetipsud generandi impos esse (VILLENEUVE et WIGGERS ll. cc.), admonitio fere supervacua videtur; minime vero quod ille l. c. p. 399 adnotat: „*Manchmal, was jedoch selten geschieht, ist blos ein Theil eines Kornes verändert u. dann ist es immer der Theil, welcher von der Aehre am weitesten entfernt ist.*" Quod argumentum adversus COURHAUT esset, l. c. de genesi secalis cornuti contendentem, germinis secalini foecundationem guttulá aquae pluviae perturbari et processu fermentativo, solis radiis deinde provocato, metamorphosin monstrosam grani secalini effici.

10) l. c. „*Wärme u. feuchte Luft, fetter, schwerer, wasserreicher Boden, niedriger, tiefer, dem Winde nicht ausgesetzter Standort der Pflanzen, u. reichliche aber schlecht verarbeitete Nahrungssäfte. Diese Bedingungen verändern den Lebensprozess der Pflanze so sehr, dass sie ihr letztes Geschäft, einen gesunden Saamen hervorzubringen, unmöglich vollführen kann; ihre Reproductionskraft wird gewaltsam, und besonders zur Zeit des reifenden Fortpflanzungsproductes gestört; statt des Saamenkorns ein Auswuchs, statt der gehörigen Mischung gleichsam eine Dyskrasie erzeugt.*"

11) „*Soviel ist gewiss, dass in verschiedenen Ländern u. besonders in der Provinz Sologne, das Mutterkorn in nassen*

accusant, cui opinioni et ROFFREDI, FONTANA, ABILGAARD atque FIELD favent[12]). Quomodocunque res

Jahren in grosser Menge vorkommt." VILLENEUVE l. c. p. 398.

12) Asserunt secale cornutum vibriones (animalcula infusoria) continere, quales in aceto et glutine occurrunt. Reviviscere ea animalcula semel emortua, Itali statuerunt, unde in panificiis quoque, licet fornacis aestu necata, vitam recuperare posse, existimant (!). Hanc opinionem et CROME rejicit (*Handb. d. Naturgesch. f. Landwirthe. Hannov.* 1810. 1. *B. N.* 538). Et tritici morbus peculiaris a tali verme, qui *Vibrio tritici* nominatur, excitari fertur a BAUER in FRORIEP *Notiz.* 1823. *B.* 4. *N.* 22. Minus absurda videtur hypothesis, ex qua secale cornutum, gallarum instar, punctione ab aliquo insecto facta productum est. „*Von den Oeffnungen, welche nicht selten an ihnen* (granis secalis cornuti) *wahrgenommen werden, glaubt man, dass sie durch Insektenstiche entstanden.*" VILLENEUVE l. c. p. 401. FIELD (*Versuche u. Erfahr. des nordamerikan. Generals F. üb. d. Entsteh. des Mutterkorns;* in EHRH. v. EHRHARTSTEIN *med.-chir. Ztg.* 1827. *B.* 1. *N.* 20) muscam pilosam seu hirsutam secalis cornuti caussam esse occasionalem, persuasum sibi habet; quae musca (*blow-fly*) in America quidem mensibus Julio, Augusto et Septembre, sed non sub omni coelo, quo secale cornutum crescit, familiaris est. Inter omnes hypotheses, quae de genesi secalis cornuti exstant, et quarum VILLENEUVE (l. c. p. 392 sq.) undecim enumeravit, maxime arridet nobis ea, ex qua grani secalini sani metamorphosis fiat nimio succi nutricii affluxu (LEVEILLÉ in *Journ. gén. de méd. T.* 97. p. 358. WIGGERS et DIEZ ll. cc.), humiditate et ardore fauto. „*Der Vorläufer dieser Krankheit,* ait WIGGERS, *ist ein farbeloser, zäher, meistens trüber, dem Mutterkorne ähnlich riechender, süsslich schmeckender Saft.*" Utrum pars hujus succi sponte (per diapidesin), an in-

res se habeat, *secale cornutum* probe a *carbone* (*charbon*), a *rubigine* (*rouille*) et a *carie* (*carie*), utpote a morbis granorum ab illo plane diversis distingui debet. Est enim *carbo*, ulcus malignum, a quo grana spicae quotquot sunt, eroduntur et destruuntur, atque una cum involucro in pollinem nigrum reducuntur [13]). *Rubigo* paret ut pulvis ferruginosus in foliis, stipitibus et seminibus plantae, quo grana secalina amylo sive substantia nutricia exspoliantur [14]). In *carie* grana pelle alba obducta sunt, quae pellis pulpam, serius in pul-

ve-

sectorum punctione effluat; utrum deinde pluvia abluatur (Wiggers), an in fungum (sphaceliam) mutetur, ut Léveillé (Villeneuve l. c. p. 395. 396) et Robert viderunt, et tandem, an secale cornutum illo fungo producatur, ut Decandolle (*ergot est produit par le développement d'un champignon très analogue au sclérotium*; in *Bull. univers.* 1830. *Jan.* p. 85) explicat, experientia adhuc docebit. Petermann (Pohl *Archiv d. teutsch. Landwirthschaft.* 1838. *Aug.* p. 171) sphaceliam abnuit, et judicat de viribus secalis cornuti (p. 177 sq.) sine sufficiente experientia.

13) Wiggers l. c.: „*Durch den Brand werden Aehren u. Saamen plötzlich zerstört u. in eine schwarze, pulverigte Masse verwandelt.*" Talis metamorphosis fungis efficitur, ad quos pertinent ustilago segetum (Robert l. c.), caenomate segetum et caenom. foetidum (Wiggers l. c.).

14) J. P. Frank *Syst. ein. vollst. med. Polizei. Mannh.* 1804. *B.* 3. p. 211. Wiggers l. c. „*Beim Roste werden die Blätter, Halmen u. Saamen der Pflanzen mit pulverigten Flecken bestreut, die auch aus Schwämmen u. den Gattungen Aecidium, Uredo, Puccinia u. Phragmidium bestehen.*" Quem morbum farinam alterare, attamen innocuum esse fertur. F. S. Cordier *note sur l'uredo caries*, in *Journ. gén. de méd.* 1824. *Janv.* p. 98.

verem nigrum desinentem, includit. Carbo et caries in frumento tritico, hordeo et avena, nunquam autem in secale, evolvuntur, occurrunt tamen, nec non rubigo et secale cornutum in variis graminibus[15]). Farina conspicuam copiam secalis cornuti continens, colorem flavescentem, odorem ingratum saporemque acrem empyreumaticum habet et ab animalibus domesticis aversatur, muscas ac hirudines necat[16]) et aqua remixta in gluten tenax abit, cuticulaque subtili, colores varios exhibente, cooperitur. Pasta ex farina secale cornutum continente parata, vix caloris ope elevatur[17]). Panis calide comestus maxime nocet[18]). Utrum testibus Wildenow et Courhaut duae species secalis cornuti admittendae sint, quarum una *benigna* (pallida, intus albida, farinacea, absque odore et sapore), altera *maligna* (obscura, foetida et acris) expertissimis determinandum derelinquimus[19]).

3. Sau-

15) Bigelow in *The new Engl. journ. of med. and surg.* etc. 1816. *Vol.* 5. *N.* 1. Villeneuve l. c. p. 400. Candolle l. citand. Wiggers l. c.

16) Todb l. c. p. 156. Diez, Galama ll. cc.

17) „*Knetet man Mehl, worunter Mutterkorn ist, mit heissem Wasser, so entwickelt sich ein ziemlich starker fauliger Geruch; der Teig hält sehr wenig zusammen, u. das daraus gebackene Brod hat weder die Festigkeit, noch die Farbe, wie das aus gutem Mehle bereitete*“ Villeneuve l. c. p. 403, „*u. erregt, in grössern Quantitäten u. längere Zeit hindurch genossen, mehr oder weniger bedeutende Krankheitszufälle.*“ ib. p. 141.

18) Collegium medicum Petropolitanum penes Ministerium Politiae.

3. Sauvagesius non solum morbum cerealem *convulsivum* (praecipue in Germania observatum) a *gangraenoso* [20]) (potissimum in Gallia et in Helvetia obveniente) distinxit, sed convulsivum in *duas* iterum *species* [21]) divisit. Secuti sunt Saillant [22]) et Marcard [23]). Contra vero Zimmermann [24]), Tissot [25]), et Renauldin [26]) cunctas illas

De formis morbi cerealis.

T 2

19) Jam jam Fontana secale cornutum *verum*, interna perturbatione plantae organorum ac depravatione succi nutricii, et *spurium*, insectorum nonnullorum puncturis productum, agnovit. Cfr. Robert l. c. *H.* 1. p. 12 sq. Leveillé (v. Villeneuve l. c. p. 395) duas partes secalis cornuti plane diversas distinguit, i. e. secale cornutum *purum* aut *sphacelia* (de qua supra (12) dictum est) *inquinatum*. Quo in statu secale cornutum efficacius et malignum est; aliàs, cum sphacelia et ejus succus, quo granum obtegitur, aut pluvio abluuntur, aut sponte exfoliantur et desquamantur. Nihilominus Wesener, Diez, Wiggers et Galama differentiam secalis cornuti *nocivi* et *innocui* repudiant. — Exstant quoque plures analyses chemicae non plane conformes, e. c. a Vauquelinio (in *Annal. d. chim. et phys. T.* 3. p. 337. et Buchner *Repert. d. Pharmaz. B.* 3), Pettenkoferio (in Buchner l. c.), R. Battleyo (ex *The Lond. med. gaz.* 1831. *Febr.* in Behrend *Repert.* 1831. *Sptbr.* p. 388 sq.), Roberto (l. c. *H.* 1. p. 41 sq.), Wiggersio (l. c.) et a Galamao (l. c.). Omissum est amylum, nec non saccharum; inventum Ergotinum, Funginum, Osmazoma vegetabile, Saccharum spermodiae etc.

20) Necrosis ustilaginea. Nosol. method. Vol. V. Class. X. Gen. XXXIX. Sp. I. Amstel. 1765. p. 547.

21) Convulsio Suecana, et convulsio a rubigine (l. c. T. II. P. II. Cl. IV. Gen. XII. sp. 7. 8. p. 48. 49).

22) l. c. p. 303. 23) l. c. 24) *Von der Erfahrung.* 4. *B.* p. 419.

illas formas ad unum eundemque morbum revocarunt. Et omni sane jure; constat enim, e secalis cornuti parva dosi, morbum cerealem *convulsivum*, — ex magna *gangraenosum* oriri. Symptomata *utrique formae* communia, ac morbi cerealis fere gentilitia sunt, *formicatio*, *neuralgiae* et *anaesthesia*; accidentalia magis, *fames morbosa* et *vermium proventus*.

Facilis confusio.

4. Prout morbus cerealis vel *convulsionibus* vel *gangraenâ* stipatur, variis cum morbis confundi posset, primo scilicet in casu cum *chorea Sti Viti*, cum qua similitudinem alit[27]), et *toxicationibus* quibusdam[28]); altero, cum *gangraena sicca senili extremitatum inferiorum*, quam Pottii vocant[29]), ne dicamus de illa a gelu[30]), utpote nota

25) l. c. *Oeuv. T.* 6. p. 171. 26) l. c. p. 167.

27) Wichmann l. c. Brach (l. c. p. 187) autem ait: „*ich halte es rein für unmöglich, dass Jemand, der ein einziges Mal in seinem Leben einen Veitstanz gesehen hat, diesen mit jenen Zuständen* (morbi cerealis) *verwechseln könne.*“

28) Wagner *ein merkwürd. zufällig. Vergiftungsfall, höchst wahrscheinl. durch Veratrum album;* in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 5. p. 42—52 (autor vidit quoque, praecipue in annis humidis, brevi post messem ex usu panis, seminibus *rhinanthi cristae galli* inquinati, symptomata, iis morbi cerealis simillima, oriri. Sic et a veratro albo).

29) *Chirurg. Werke.* 2. *B.* p. 538. Cfr. Michaelis in Richter *chir. Bibl.* 5. *B.* p. 116. Kirkland *Thoughts on amputat. Lond.* 1780. p. 112. Jeanroi *Recueil de la soc. R. de méd. de Paris* 1782 (Existimarem tamen gangraenam a Jeanroi descriptam non plane cum illa Pottii convenire ac magis ad Sauvagesii *necrosin a viru* (scorbutico scilicet) accedere). Dumont *obs. sur la gangrène sèche de*

nota caussâ, per se obvia, et de *igne Sti Antonii*, specie erysipelatis maligni [31]). Vix morbum cerealem inter et *colicam saturninam* ab aliis animadversam [32]) similitudinem invenimus. Forte *Beriberi* [33]) huc spectat.

5. *Gangraena senilis.*	*M. cerealis gangraenosus.*
1. Morbus laute viventium.	1. Morbus vitam egenam ducentium.
	2. Se-

M. c. a gangraena senili.

Pott; in *Ann. clin. de la soc. de méd. pr. de Montp.* 1816. *T.* 39. p. 253. *La gangrène sénile*, in *Rapport gén. sur les travaux du conseil de salubrité. Par. l'an.* 1823. Dupuytren in Froriep *Notiz. B.* 10. p. 206. G. B. Bauer *Beobacht. üb. Gangraena senilis*; in *Ztschr. f. Nat.- u. Heilk. B.* 2. p. 204. Mouronval *obs. sur une gangrène sénile terminée par la chûte du* 3. *orteil du pied droit et de la prem. phalange du* 2., in *Journ. complém. du dict.* 1826. *Jan.* p. 278. Wedemeier *der Brand d. Greise.* v. Ejusd. *Pathol. therapeut. Abhandl. üb. d. Brand*; in Graefe u. Walther *Journ.* 1830. *B.* 14. *H.* 3. p. 373 sq. *N. H.* Kopp *Denkwürdigkeit.* etc. p. 142 sq. Spielmann *Brustwassersucht mit Leberanschwell. verbund., wozu sich Gangraena senilis gesellte*; in *Heidelb. klin. Annal. B.* 8. *H.* 3. p. 442 (casus memorabilis). W. Stockes *Vorles. üb. d. Heil. d. innern Krankheit.* etc. *A. d. Engl. v.* J. Behrend. *Lpz.* 1835 (autor duos habet casus gangraenae Pottii). Blandin *Fall v. Gangraena senilis des link. Unterschenkels, der mit dem Tode endigte*; ex *Gazette méd. de Par.* 1836. *N.* 44. in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 15. p. 186.

30) Gangraena pedum a frigore. J. P. Frank interpretat. clin. etc. Tübing. 1812. p. 429 sq.

31) *Feu de St. Antoine, mal des Ardennes.* Cfr. P. I. ed. alt. Vol. I. Sect. 2. C. XI. §. LXI. N. 9.

32) Todd, Wichmann l. c.

33) Cap. XII. §. LX. 11.

2. Senes maxime aggreditur.	2. Omni aetati communis.
3. Maribus praecipue infensa.	3. Utrumque sexum invadit.
4. Excepto cruris stupore, sine prodromis, hominem caeterum valentem, afficit.	4. Ultimum morbi terribilis sistit stadium.
5. Proserpit malum, epidermide in loco affecto secedente, at sine lapsu articulorum.	5. Secedunt digiti etc.

M. cerealis similitudo cum lepra.

6. Si *formicatio*, *neuralgiae* et *anaesthesia*, pro symptomatibus gentilitiis morbi cerealis habeantur; quisne *similitudinem* illius cum *morbis leprosis* iisdem fere symptomatibus insignitis [34]) non animadvertat? Similitudo ista maxime morbum cerealem *gangraenosum*, utpote *lapsu membrorum* [35]), noto leprae symptomate, stipatum, respicit. Fames morbosa [36]) et tabes musculorum pollicis [37]) in utroque morbo obveniunt.

7. Quam

34) P. I. ed. alt. Vol. III. Sect. 2. C. XX. §. LXII. 2. — cap. XXII. §. LXXIII. 1. Hensler op. c. p. 403 ait: „*Dieser Zufall* (formicatio), *der so sehr eine merkliche Behaftung der Hautnerven anzeigt, und der in der verrufnen traurigen Kriebelkrankheit eben so eine Behaftung des ganzen Nervensystems nach sich zieht, verdient es, dass die folgenden Wahrnehmer der Spur der Abendländer nachgehen. Selbst beim Examen der Aussätzigen kömmt es in Frage.*"

35) „Et cadunt juncturae membrorum" (Janus Damascenus in therapeut. meth. L. II. Basil. 1545, De lepra. c. 15).

7. Quam periculosus sit morbus cerealis, ipsa illius descriptio docet. Maximus morbi gradus, qualis in *Sologne* observatur, ex centum viginti aegrotantibus vix quinque sanari concedit[38]). Inter quingentos aegros tercenti infantes periere[39]). Verum et qui effugiunt, per totum vitae curriculum, praesertim mensibus Januarii et Februarii, plus minus pati solent[40]). Contra spontaneus membrorum secessus longaevitati, relicto quandoque solo trunco, non semper obstat[41]). Epilepsia et Prognosis.

36) „In (lepra) leonina tantus est appetitus, voracitas et sitis, quod vix aptissima reperitur medecina, ut nec potu *nec cibo saturari possint* et non raro apparet, *eorum appetitum superexcedere caninum*" (Montagnana in Consiliis. Lugd. 1525. Cons. 299).

37) Carnositas, quae est inter pollicem et indicem, consumitur (Lanfrancus in arte compl. chir. p. 207).

38) „*Bei Trismus, Gefühllosigkeit u. lähmungsartiger Schwäche des Magens u. Darmkanales, wie im J.* 1832, *ist der Tod unvermeidlich*" Wagner (1838) l. c. p. 33.

39) Sping. „In pago *Euminka* et *Odincy* (Gubernii *Kiow*) numerus civium morbo cereali laborantium meaeque curae commissorum ad 143 ascendebat. Ex his a die decima Martii ad diem primam Jun. 1787, 5 spasmis interemti, 123 sanati et 15 ob gangraenam mutilati sunt" (Stefanowicz-Doncow l. c.). „*Die Krankheit endete immer tödlich u. Kinder erlagen eher, als Erwachsene,*" in Andreae l. c.

40) *Medici Marburgenses.* Schnurrer l. c. p. 147. Sennert l. c. Wagner l. c.

41) Salerne l. c. „*La gangrène qui se circonscrit donne lieu à espérer que le malade s'en tirera, néanmoins avec la perte de quelque membre. La gangrène sèche*. . . *n'est pas dangereuse; mais cette humide, qui ne se limite point*, *est*

et fatuitas[42]) ex morbo cereali evolutae omnibus artis conaminibus resistunt[43]). Saluti fuerunt vomitus, quo vermes ejicerentur, exanthemata scabiem referentia, abscessus, ptyalismus[44]), torpor digitorum[45]). Morbus diuturnior in feminis est, atque cum peculiari ferocia ante menstruorum periodum saevit[46]).

§. XLI.

C u r a.

Prophylaxis. 1. Agri secalis cultura dicati potissimum in regionibus aliunde evolutioni secalis cornuti faventibus, et pluviis multis messi praeeuntibus, peculiarem Regiminis attentionem, praecipue ne messis frumenti immaturi locum obtineat[1]), exposcunt; quae attentio si collibus vineariis et vindemiae consecrari potest, cur non aegris et messi fru-

ordinairement mortelle, surtout si l'on pratique l'amputation" OZANAM l. c. p. 163.

42) Et oppositam metamorphosin observabat WAGNER: „*das grösste Phlegma wurde dadurch* (morbo cereali) *in das lebhafteste Wesen umgeschaffen*" (l. c.).

43) HORST l. c. SCHNURRER l. c. p. 147. SENNERT l. c. Medici Silesiae l. c. WAGNER l. c. BRACH l. c. p. 189.

44) TAUBE l. c. 45) LENTIN l. c. p. 76.

46) Quod vim specificam, quam secale cornutum super uterum (forte indirecte per actionem in medullam spinalem) exserit, comprobare videtur. V. PRESCOT in *Phys. and med. journ. publ. by* FOTHERGILL *and* WANT. *Lond.* 1814. *April.*

1) Borysthenidae frumentum cum secale cornuto viride adhuc mens. Jul. et Aug. 1785 in usum ducentes, in terribile malum inciderunt (STEFANOWICZ-DONCOW l. c.).

frugum? [2]). Populus ad leges congruas accipiendas parandus est, illum de vi venefica secalis cornuti, et de modo hoc venenum cognoscendi instruendo, quod efficitur per Parochos, Praefectos, medicos, non neglectis instructionibus calendariis inserendis [3]). Sciant rustici, fruges a secale cornuto selectione, cribellando, lavando, maxime autem ventilando et torrefaciendo purificari [4]). Prohibeatur molitoribus, ne fruges secale cornuto contaminatas commolant, ac refractarii poena pecuniaria mulctentur [5]). Periti hinc molendinas et mercatus frumenti visitent [6]). Caeterum frumentum secale cornuto contaminatum tuto ad crematum destillandum adhiberi potest, cujus tamen (verisimiliter ob principii saccharini defectum) haud conspicuam copiam largiri solet [7]).

2. Cum morbum cerealem neque observandi ne- **Therapia.**

2) J. P. FRANK *Syst. e. vollst. med. Polizey.* 3. *B.* 1. *Abth.* 3. *Abschn.* KRÜNITZ *Encycl.* 3. *B.* p. 356.

3) Exemplo esto: *Donaueschinger Kalender f. d. Jahr* 1813 egregium prophylaxeos morbi cerealis tractatum continens.

4) *Bekanntmachung des Stadtraths zu Leipzig, in Betreff des Mutterkorns, v.* 19. *Juli* 1831 et *v.* 28. *Novbr.* 1832. in CHOULANT *N. Samml. Sächs. Med. Gesetze. Lpz.* 1834. p. 224. §. 1 et p. 374. *Bekanntmachung der Landesregierung, das Mutterkorn betr., v.* 6. *Aug.* 1831. CHOULANT l. c. p. 233 et 234.

5) Lex Badensis an. 1812. v. KOPP. *Jahrbuch der Staatsarzneykunde.* 7. *B.* p. 274. Lex Lipsiensis l. c. §. 2.

6) Lex Erfurtensis an. 1808. v. KOPP. l. c. 2. *B.* p. 351.

7) Consilium medicum Petropolitanum penes Ministerium Politiae.

neque curandi nobis unquam sese obtulerit opportunitas; aliorum tantum experientiam in medium afferre possumus. Confirmat ea in primo morbi limine usum *emeticorum*[8]), praecipue radicis *cephaelidis ipecacuanhae*[9]) cum *tartrate stibii et potassae*[10]) quorum major solita requiritur dosis[11]), quibusque superbibitur oleum aut butyrum cum potu calido[12]). Sub ipso spasmorum insultu tutius ab emeticis abstinetur[13]). *Purgantia* laudantur quidem[14]), at maxime, praesentibus vermibus, *anthelminthicis* juncta[15]). Si faeces acidum spirent et viridescant, *sapo*[16]) commendatur. Alvus *clysteribus* aperta tenetur[17]). *Potui oxymel* cum aqua, addita parva *tartari emetici* dosi[18]), inservit. *Cibi* sunto facilis digestiones et nutrientes. *Ve-*

8) Emetica in epidemia Parisiensi a. 1828 utilia erant. Medici Paris. l. c. Quod et WAGNER l. c. expertus est.

9) LANG, BUDDAEUS, BERGEN, HERRMANN, BURDACH.

10) READ, EICHMANN, WAGNER, SCHRAMM ll. cc.

11) Ad quadraginta grana requirebatur (consilium medicum Petropolitanum penes Minist. Pol.).

12) HENSLER *Anzeige der hauptsächlichsten Rettungsmittel. Alton.* 1770. p. 117.

13) STEFANOWICZ-DONCOW l. c.

14) A *medicis Marburgensibus* l. c. BURDACH, SCHRAMM et WAGNER qui scribit (1838. p. 32): „*Bei fieberloser Raphanie sind Ausleerungen nach oben u. unten, u. dann Opium die Hauptmittel.*" — In epidemia Parisiensi a. 1828 nocuerunt purgantia. GÉNEST l. c.

15) TAUBE l. c. *Calomel* a. HERRMANNO adhibebatur l. c. p. 37. 93.

16) LENTIN l. c. 17) READ l. c. 18) *Idem* ibidem.

Venaesectio generatim morbo non quadrat[19]. Interea si aeger fuerit floridus, pulsus plenus et durus, sensorium commune vehementer affectum, et dolores stabiles; sanguis e vena eo securius, quo recentior morbus, educitur[20]. Indicatione dubia saltem ad *cucurbitulas scarificantes* confugiendum[21]. Refert porro *transpirationi*[22] studere; *acetum camphoratum* hoc sub respectu maxime se commendavit[23]. Virium lapsui radices *aristolochiae serpentariae*[24], *inulae helenii*[25], *acori calami*[26], *valerianae officinalis*[27], *castoreum*[28], *oleum cajeput*[29], *liquor anodynus mineralis* HOFFMANI[30], *ammonia*[31] et similia[32] opponi so-

19) BURGHART, TAUBE, WICHMANN, HENSLER, MARCARD, BRAWE, TISSOT, ZIMMERMANN, HERRMANN ll. cc.

20) READ l. c. MULCAILLE l. c. (solummodo morbo incipiente). WAGNER l. c. 1831 et 1838, p. 33: „*Bei entzündlichem Fieber mit entzündlichen Localaffectionen oder starken Blutcongestionen nach dem Kopfe sind Blutentziehungen nöthig.*" V. S. a medicis Paris. (l. c. a. 1828) crebrius instituta est. Sanguis crusta inflammatoria detegebatur.

21) HERRMANN l. c. (illico levamen attulerunt) p. 91.

22) *Medici Marburgenses.* LANG l. c.

23) TAUBE l. c. Aliud diaphoreticum apud RÖTHE (l. c.) commendatur ex roob sambuci, camphorae granis quatuor, cerevisia calida et butyro.

24) TAUBE l. c.

25) Consil. med. Petropolitanum penes minist. Politiae.

26) Idem consilium.

27) HENSLER l. c. (etiam qua anthelminthicum).

28) BERGEN, TAUBE l. c. 29) LENTIN l. c. 30) A BERGER l. c.

31) COURHAUT l. c. (guttul. X—Xjj p. d. in Chinae infuso

solent [33]). *Opium* a paucis ad summos dolores sedandos laudatur [34]). Si ex analogia cum gangraena sicca *senili Pottii* concludere liceret; multum a laudano [35]), inprimis *moscho* aut *alcali volatili* nupto, adversus gangraenam extremitatum expectandum foret. Nec defuerunt, qui purum *moschum* laudarent [36]), cujus caeterum administratio in pauperibus rusticis vix locum invenire potuerat. Idem de *cinchona* valet, encomiis non destituta [37]).

Op-

interne; Aq. ammoniata externe adversus gangraenam minitantem vel jam exortam. Aegrotorum 300 non nisi unus mortuus est!). Burdach l. c. (Liq. amm. acet.). Hülse l. c. (Ammon. carb. gr. V. in vino. Dosis altera symptomata secali cornuto provocata fugavit).

32) Celebrabantur quondam, ut specifica, *electuarium* quoddam (*Kriebel-Latwerg*) ex castoreo, croco, zingibere, cumino, caryophyllis et drasticis; — item *theriacae* species (*Kriebel-Theriac*), ex paeonia, castoreo, cranio humano usto, theriaca et mithridate, — itemque *pulvis* quidam (*Kriebel-Pulver*) ex foliis lauri, carduo benedicto, radice inulae Helenii, v. Horst l. c. p. 34. 38. 43. 66. 67. Amanita muscaria Camtschadalica: *Med. Conversat.-Bl.* 1832. *N.* 32.

33) Omnibus laudatis remediis incassum adhibitis, Medici Parisienses (a. 1828) praeparata sulphurea salutifera fuisse, asserunt, l. c.

34) Praemissis emeticis laudat Lecointe l. c. Wagner l. c. (gr. j. c. Flor. Zinc. gr. ij; in pueris op. c. Nitro et (1838) c. Tart. vitriolat.).

35) Dedit Wagner (1838) l. c. p. 26.

36) Lang, Taube ll. cc.

37) Read l. c. En ejus formulam: ℞. Pulv. cort. peruv. ruditer contusi, salis ammoniaci āā unciam semis. Coque c. s. q. aquae et infunde flor. chamomillae drachmas duas.

Opponuntur praeterea membrorum torpori, — *vesicatorium* [38]), *frictiones cum alcohol camphorato* [39]); spasmis, convulsionibus et paralysi, — *electricitas* [40]) atque *balnea calida* [41]), inprimis *vapores* [42]); frigori, — *frictio cum panno laneo, oleo cajeput* [43]) et *fomentationes aromaticae calidae* [44]); gangraenae incipienti, — *solutio aluminis et salis culinaris* [45]), decoctum *corticis* sive *quercus roboris*, sive *tiliae europaeae* aut *infusum florum matricariae chamomillae* [46]); sphacelo, — *fotus spirituosus, pulveres aromatici, sulphas ferri* [47]).

Omnes

Stent in digestione ut colentur. D. S. Omni quarta hora uncias quatuor capiat. (Consil. med. Petrop. penes Ministerium Politiae et STEFANOWICZ-DONCOW l. c.) Tempore a spasmis libero cortex exhibetur, libentius sub forma pulv.

38) READ l. c. (prope partem torpentem). HERRMANN l. c. p. 91.

39) Consil. med. Petrop. penes Minist. Politiae. HERRMANN l. c. p. 91 (c. Spiritu Juniperi et Salis ammoniaci).

40) SIGAUD LA FOND *de l'électricité médicale.* p. 472. ROTHE l. c.

41) ROTHE l. c. Baln. sulphur. et embrocationem laudant Medici Parisiens. in epidemia a. 1828.

42) Sub spasmorum accessu, ait STEFANOWICZ-DONCOW, non parum levaminis affert balneum vaporis, later candens in vas ponitur, et acetum affunditur; vapori inde emergenti membra spasmis detenta exponuntur (l. c.).

43) LENTIN l. c.

44) READ l. c.

45) Auxilium usitatissimum in provincia Sologne.

46) Consil. med. Petropol. penes Minist. Polit.

47) READ l. c. En formulam (!!!) ℞. Vitrioli martis drachmas tres. Salis culinaris unciam unam. Aluminis usti

Omnes quibus membra gangraenosa resecta fuere, obierunt [48]). Alii tamen amputationem eo in casu, ubi ipsa natura partem gangraenosam a sana per lineam separat, admittunt [49]). Hensler [50]) suadet, ut ulcera diu aperta teneantur.

Caput IX.

De tremore.

---

§. XLII.

Definitio. Literatura.

Definitio. 1. *Tremor* [1]) est oscillatio rapida, quâ membra continuâ vicissitudine per itus et reditus aequabili ratione in contrarium agitantur.

Literatura. 2. De tremore singulae dumtaxat exstant observationes. Monographiae interea locum tenent dissertationes inaugurales [2]).

§. XLIII.

uncias quatuor. Ebul. c. aquae libris duabus ad remanentiam librae unius. D. S. pro usu externo.

48) Noël *mém. de l'académie royale de méd. à Paris. an.* 1710. Salerne l. c.

49) Read. Stefanowicz-Doncow ll. cc.

50) Apud Rothe l. c.

1) A Gr. *Τρόμος*, tremor, tromos Swediaueri. Germ. *Zittern.* Gall. *Tremblement.* Angl. *Trembling.* Pol. *Drzenie, Trzęsienie.* Ross. Дрожаніе, трясеніе, трепетаніе.

2) Harscher diss. de tremore. Helmst. 1619. Diemerbroeck

§. XLIII.

Symptomata. Necroscopia. Caussae.

1. *Tremor* nunc universum corpus [1]), nunc partem illius occupat, scilicet caput [2]), palpebras et — Symptomata.

diss. de trem. et paral. Traj. ad Rhen. 1652. RUROCK diss. de tremore. Regiom. 1656. DE BÜCHNER diss. de tremore artuum. Hal. 1688. SCHELHAMMER diss. de tremore. Jen. 1692. NELTHARD diss. de artuum tremore. Erf. 1703. VESTI diss. de tremore. Erf. 1714. Diss. aeger artuum tremore correptus. Erf. 1694. RICHTER diss. de tremore. Goetting. 1750. HAMBERGER diss. de tremore. Jen. 1754. VAN DER BELEN diss. de tremore. v. Collect. Diss. Lovan. EHMICKE diss. de tremore symptomatico. Hal. 1776. FISCHER diss. de tremore. Budae 1782. BONTE diss. de tremore. Franeq. 1783. Recentiores desiderantur.

1) PECHLIN L. II. obs. 32. Act. nat. Cur. Vol. IX. obs. 28. MATH. MORTON in Direct. med. pract. in massa p. 2. ep. 18. Plurima vidi exempla. ELIAS CAMERARIUS describit in Ephem. nat. cur. Vol. II. tremorem universalem a. 1729 Tubingae et in vicinis epidemice grassantem. Epidemia plures menses perduravit et quadraginta pluresque personas graviter afflixit. *Samml. auserl. Abhandl. f. pr. A. B.* 9. p. 513. ELLIOTSON *üb. d. Zitterlähmung oder d. Paralysis agitans, eine klinische Vorlesung;* ex *The Lond. med. gaz.* 1832. *Jan.* in BEHREND *allg. Repertor.* 1832. *N.* 12. p. 305 sq. Cfr. ib. 1830. *H.* 10. p. 123. 1831. *Jul.* p. 40. et ZAEGEL in HUFELAND *Journ.* 1830. *St.* 12. p. 68. W. TURNBULL paralys. agitans, in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 351. ex *Edinb. m. and s. j.* 1834. *Jan.* HORN *Bericht* etc. in ejusd. *journ. f. d. gesammte pr. Heilk.* 1837. *Jahrg.* 1. *H.* 1. p. 1 sq. (puer 10 annorum tremore universali et tussi affectus).

2) MARTIN in *mém. de l'ac. des sc. à Paris* 1741. QUELMALZ Pr. de musculorum capitis extensorum paralysi. Lips. 1754. BARTHOLINUS hist. anat. cent. V. hist. 58.

et labia [3]), brachia [4]), manus [5]), crura et pedes [6]), ne dicamus de partibus internis utpote lingua [7]) et

3) Hippocrates Progn. II. N. 24. Avicenna Canon L. III. fen. 8. tract. I. C. 16. Schenk obs. L. I. obs. 439. Swieten Commentar. T. III. p. 439.

4) Wepfer obs. med. pract. de tremore brachiorum et pedum. Riegler Const. epid. Opp. N. 6. Bang in Act. S. R. Hafn. Vol. II. p. 153. Ollivier l. citando (tremor antibrachii dextri). Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 11. p. 81. et 1828. *St.* 12. p. 37 (tremor brachiorum pedumq., interdum quoque linguae et labiorum). Wageler *Zittern des linken Armes* etc. *bei ein.* 2½*jähr. Kinde;* in *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 37.

5) Forestus lib. X. obs. 99. Montagnana Consil. N. 252 seq. Gibel *öffentl. Consultat. üb. ein eigenthüml. Zittern der Finger d. recht. H., wenn sich diese z. Schreib. anschickt. Lindau am Bodensee im März* 1832. (Cfr. *Med.-chir. Ztg.* 1832. *B.* 2. *N.* 29. et Eitner ib. *B.* 3. *N.* 73. p. 383. et Schröder in *Allg. med. Ztg.* 1833. *N.* 1). Casum plane similem in viro caeterum sano, Novocomii coram habeo. Ibi die 21. Novbr. 1827 etiam pro puella decem annorum in consilium vocatus fui. Haec a matre convulsionibus tentata et a patre maniae obnoxio descendens, jam a tribus annis (verisimiliter post terrorem a conspectu paroxysmi matris) in *tremorem manuum* (non brachiorum) incidit, matutinis praesertim horis per accessus comparentem, quibus durantibus nec scribere, nec suere, nec poculum ori admovere valet. — Heyfelder *üb. ein eigenthüml. Zittern d. Finger d. rechten Hand*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 1. et in autoris *Studium im Geb. d. Heilw. Stuttg.* 1838. *B.* 1. p. 196—207. C. J. v. Siebold in *Med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 19 (tremor pollicis dextri). Craigie in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 114 (tremorem manuum et digitum sub nomine paralyseos localis describit).

6) Hochstetter Dec. IV. obs. 10.

et corde [8]). Observatur nunc *continuus* (saltem in vigilantibus), nunc *periodicus* [9]). Tremor maxime sub exercitio partis [10]), caeterum voluntario motu non destitutae, observatur. Urget quoque sub conspectu hominum extraneorum. Cessat haud raro, si pars tremens sustentatur, aliàs contra ea tunc

7) Eph. nat. cur. Dec. I. ann. 6. 7. obs. 15. In aegro, de quo ELLIOTSON (*Monthly gaz. of health.* 1830. *Novbr.* p. 1128) loquitur, morbus in capite et ad *linguam* incipiebat: „*When he attempts to speak his tongue begins to vibrate like the tongue of a serpent, he makes an indistinct noise, a kind of murmuring, and then brings out his words with great rapidity and having once commenced he cannot stop himself, but repeats the last words of the sentence three or four times over.*“ PEYROT l. citand. p. 164: „*Stottern, beständiges Zittern der Zunge.*“

8) P. II. Vol. II. Sect. 2.

9) SALMUTH cent. II. obs. 13. TULPIUS L. I. C. 12. act. nat. c. Vol. II. obs. 143. *Journ. de méd. T. I.* p. 323. LEDELIUS (misc. nat. cur. Dec. II. an. 6. obs. 27. p. 81) *tremorem artuum quotidianum* in ancilla 17 annorum plethorica observavit. Haec singulis diebus aliquoties sine discrimine artubus tremebat absque ullo succedente symptomate; tremor autem post tres, sex vel septem horas revertebatur, eodemque modo intermittebat, quo quidem tempore domesticos labores perficere potuit. EITNER l. c. de se ipso loquens (tremor digitorum manus dextrae quotidie semel, serius saepius rediit). THOMAS G. GOWRY *ein Fall v. Paralysis agitans intermittens;* ex *the Lancet* 1831. *Aug.* in BEHREND *allg. Repertor.* 1832. *N.* 1. p. 110 (tremor extremitatum, duodecimam vel decimam horae partem durans, bis terve intra horam rediit, liberis intervallis).

10) Non nisi scribendo GIBRL, HEYFELDER, ALBERS, BRÜCK et SIEBOLD ll. cc.

tunc invalescit. Tremore accuratius considerato, apparet, eum ex duplici motu componi, uno, quo attollitur vel attrahitur membrum, altero, quo deprimitur, iterumque retrahitur. Capitis quidem tremor, cum pars non sursum et deorsum, sed super axin in circulum moveatur[11]), exceptionem constituere videtur, sed re ipsa non constituit, propterea quod ille tremor a musculorum rotantium alterutrius lateris imbecillitate, quâ antagonistae vim aequare nesciunt, pendet. Summus tremoris gradus concutiens est, ita ut potius *conquassationis*[12]) speciem referat.

2. Guido

11) Peyrot l. citand. p. 164.

12) Vidua 40 annorum, a dimidio inde et quod excedit anno menstruo fluxu defecta, multis declaratae phthiseos pulmonalis symptomatibus oppressa, jam diu saevum spinae dolorem saepiusque intestini recti pruritum et ardorem querebatur. Die 17. Martii 1815 cum ex balneo vaporoso egressa frigus aestuante corpore contraxisset, cubitumque se contulisset, tam vehementer omnibus artubus contremuit, ut, ni adfines succurrissent, grabato excussa fuisset. Altera die tremor aliquantum se fregit, ut ipsa sine casus metu cubaret. In clinicum die 2. Maii receptae lectoque commendatae capitis in utrumque latus conversio assidua, ut facies modo dextrorsum, modo sinistrosum, mento semicirculum describente, moveretur, artuumque modicus tremor fuit. Si vero de lecto surgeret et citatiore gradu incederet, confestim brachia per frequentissimos itus reditusque jam subsultare, jam concidere videres, ut fere volucrum alae, priusquam in altum subvolarint, trepidare solent. Interea manus contremiscere, pedes in utramque partem vacillare, capitis autem micatus mirabili visu, omnino se remittere. Sanguine cucmbitulis

2. Guido Patinus in cadavere cujusdam Campani, qui insolito tremore fuerat correptus, cum febre, hoc extincto invenit in cerebro serum multum subviridescens, cujus pars in *medullam spinalem* dilapsa erat [13]). Parkinson [14]) nervos, partes prius tremore laborantes (linguam videlicet et brachium) adeuntes, tendineos reperiit, atque medullam oblongatam compactam et amplam, cervicalem medullae partem duram etc. [15]). Necroscopia.

3. *Caussis* tremoris adnumerantur: vitium congenitum [16]) et organicum [17]), violentiae externae [18]), defatigatio [19]), plethora [20]), suppressio menstruorum [21]), abusus liquorum fermentatorum [22]) Caussae.

U 2 et

cruentis spinae admotis extracto, mox omnes turbae, expectatione citius, compositae fuere.

13) Sauvages l. c.

14) Referente Elliotson l. c. (tremor fuit universalis).

15) Peyrot l. c.: cerebrum injectum, rubre punctatum, durum excepta substantia grisea; in parte posteriori pontis Varolii *tumorem* magnitudine nucis avellanae cerebellum comprimentem; partem cervicalem medullae duram.

16) Fel. Plater obs. Lib. I.

17) Bonet anat. pract. L. I. Sect. 14. obs. 6. et 8 (in utroque casu caussa tremoris lien degeneratum fuit). Peyrot l. c. tumor in cerebro.

18) Boucher in *Journ. de méd. T. XII.* p. 20. Richter l. citando (ex brachii contusione tremor trium digitorum).

19) e. c. labores inconsuetos ac diuturnos manibus perficiendo, praesertim pugillatus.

20) Pelargus *med. Jahrgänge.* 5. *B.* p. 93. Plethora haemorrhoidalis: Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 2. p. 98.

21) Mercurialis. Consil. 80.

22) Schenk obs. med. rer. L. I. Gilbert adversar. pract.

et coffeae [23]), inedia, frigus [24]), transpiratio suppressa [25]), ira [26]), terror [27]), seminis retentio, libido [28]), onania, morbi praegressi [29]), scabies suppressa [30]), venaesectio [31]), senium [32]), vermes [33]),

p. 265 et quotidiana experientia, unde Forestus dixerat (L. X. obs. 99): hâc nullam caussam tremoris crebriorem existere. Maxime vero vinum jejuno stomacho epotatum tremorem inducit.

23) Baglivi. Cfr. Sauvages nosol. meth. T. II. P. II. morb. class. IV. gen. XIV. spec. 4. Tremor ex coffea. Eitner l. c. (paroxysmi saltem ex coffeae et theae usu redierunt). Heyfelder l. c. (item).

24) Primum frigus hyemale etiam optime valentes facit contremiscere; perpetuique ex eo tremoris exemplum legitur apud Hoechstetter. Obs. Cent. IV. Cas. 16.

25) Ollivier *tr. de la moelle épin. et de ses malad. Par.* 1827. *T.* 2. *obs.* 117. p. 813.

26) Pelargus op. c. 4. *B.* p. 207. Cfr. ed. alt. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XX. §. LXXXVI. 1 (28).

27) Eph. nat. cur. Dec. II. ann. 5. obs. 27. Bang l. c. *Samml. auserl. Abh. f. pr. A. B.* 9. p. 513.

28) Abrahamson in Meckel *N. Archiv.* 1. *B.* 3. *St. N.* 388.

29) e. c. febres suppressae (Commerc. lit. Norimb. 1732. p. 365. et *Edinburg. Versuche.* 2. *B. N.* 25) convalescentia. Febris nervosa (Hufeland *Journ.* 27. *St.* 11. p. 81).

30) Lentin *Beyträge* p. 104. Camerarius diss. de tremore a cessante scabie. Tub. 1688.

31) Tulpius Obs. L. I. C. 23 (Ex venaesectione tremorem pollicis et brachii in fabro ferrario se observasse, testatur; — verisimiliter ex laesione nervorum). Bonnet Cent. II. obs. 45 (Similis observatio). Hohnbaum in *Med. Convers.-Bl.* 1831. *N* 37. p. 291 (tremor antibrachii ex v. s. repetita; quod phaenomenon autor sanguinis qualitati mutatae adscribit).

32) Lentinius miscell. Vol. II. p. 516.

mes[33]), opium[34]), nicotiana[35]), et maxime vapores plumbi[36]) et mercurii[37]).

§. XLIV.

33) Act. nat. cur. Vol. II. p. 143. IX. obs. 28. Bonet Sepul. T. I. p. 6. obs. 116. „In Marca Aconitana an. 1571 epidemia grassabatur (*tremor vertiginosus*), cum cephalalgia quasi perterebrante, tremore convulsivo, vertigine per paroxysmos redeuntibus et haud paucos dies occidentibus. Nulla profuere remedia, inventum est in cerebro animal, vermiforme, rubrum, digito longius, ore acuto, collo piloso, vivum, latens in cerebri sinubus."

34) Grant in *the London medical journal Vol. VI.* p. 1. v. *Abh. f. pr. Aerzte. II. B.* p. 73.

35) Qui in officinis, tabaco parando, operam navant, tremori subjici, aliquis me certiorem reddidit.

36) Brockmann *pathol. therap. Bemerk. üb. d. Bleikrankh. d. Hüttenarbeiter*; in Holscher *Hannöv. Annal. f. d. gesammte Heilk.* 1837. *B.* 2. *H.* 3. p. 556—599 describit *tremorem saturninum.* Bicking *traurige Folge ein. Behandl. d. Schwindsucht durch plumb. acet.* in Hufeland *Journ.* 1839. *St.* 6. p. 110.

37) Salmuth. cent. III. obs. 39. Riedlin — Lin. med. 1695. p. 19. Welsch Dec. III. curat. J. Bonet in sepulchreto L. I. Sect. 14. obs. 17. et in eam annotationes, quae ut legantur sunt dignae. Act. nat. cur. Vol. V. obs. 446. Hahn rat. med. P. III. p. 202. IV. p. 231. Mauduyt v. Fourcroy *méd. éclairée. T.* 3. Mérat in *Journ. de méd. continué.* 8. *Vol.* p. 391. *Beob. üb. d. schädl. Wirk. d. Quecksilberdünste und bes. das Zittern der Gliedmassen, welchem mit jen. Metalle umgehende Arbeiter unterworf. sind. Vom Prof.* Prochaska *aus d. schriftl. Nachlass d. Dr.* Werbokck du Chateau, *ehemals Arzt in Prag.* v. *Med. Jahrbücher des K. K. Oester. Staates. Wien* 2. *B.* 1814. *Dictionn. des sc. méd.* Artic. *Tremblement métallique.* Patissier *traité des malad. des artisans et de celles qui resultent de diverses professions. Par.* 1822.

§. XLIV.

D i a g n o s i s.

Distinctio. 1. De *tremore symptomatico* jam abunde in tractatibus de febre intermittente [1]), ac praecipue de encephalitide [2]) et rhachialgitide [3]) tremefacientibus quaestio fuit. Istis in morbis tremor habitualis potatorum et senum, utpote *accidentalis* probe ab illo, qui ex morbo pullulat, distinguendus est. Diagnosis *tremoris morbi* per se intuitu instituitur, ne ille cum *chorea Sti Viti* [4]), aut cum *paralysi imperfecta* [5]) confundatur. A *pal-*

PEYROT *Mercurialzittern*, *Sudamina* etc., ex *Archiv. gén.* 1834. *Avril*, in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 163. ARROWSMITH *üb. das bei Metallvergiftungen vorkommende Zittern*; ex *Lond. med. gazet.* 1834. *Vol.* 14. *Apr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 5. p. 304. G. VAN CHARANTE *Beobacht. ein. Falles v. Gliederzittern in Folge von Quecksilbervergiftung*, ex *Pract. Tydschr.* 1834. *Jul. Aug.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 176. E. M. A. HEIM *üb. d. Merkurialkrankh. Erlang.* 1835. Ex abusu mercurii tremorem oriri posse, medicorum nemini ignotum est. COLSON (FRORIEP *Notiz.* 1827. *B.* 17. *N.* 17) sex aegrotas, quae, ut a syphilitide liberarentur, et SWIETENII liquore, et infrictionibus mercurialibus usae erant, trementes videbat.

1) Edit. alt. P. I. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. XXII. 2. Rigorem febrilem a tremore probe distinguit SAUVAGES l. c. quin ideo neget, eos societatem inire posse.

2) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. III. §. XIV. 7.

3) C. III. §. XII.

4) HEYFELDER (l. c.) tremorem digitorum *choream partialem* nominat.

5) ELLIOTSON (l. c.) tremorem *shaking palsy* (paralysin agitantem), idque duce PARKINSON, primo de hoc argu-

palpitatione pathologi tremorem distinguunt, quod in illa non totum membrum, sed unus aut alter musculus movetur [6]. *Subsultus tendinum* [7]) e contrario pro specie tremoris agnoscunt.

2. Tremor pro re nata ex cerebro, medulla spinali, singulis nervis ortum ducit, et quidem, nisi a violentiis externis proveniat, culpâ variarum diathesium. Indoles.

3. *Inflammatorius* ille, ab infarctu cruento vel seroso cerebri et medullae spinalis pullulans [8]), linguam et brachium afficere, atque potui liquorum fermentatorum, et suppressioni menstruorum et haemorrhoidum originem debere, solet. Tremor inflammatorius.

4. Tremor ex *diathesi rheumatica* et *arthritica* utplurimum originis spinalis (*rhachialgitis tremefaciens*) in extremitatibus inferioribus et trunco non sine rhachialgiae notis et subsultibus tendinum sese manifestat. Tr. rheumaticus et arthriticus.

5. Tre-

mento scriptore, et J. F. H. Albers (*Beobacht. auf d. Geb. d. Pathol.* etc. *Bonn* 1838. *Th.* 2. *IX.* 4) *paralysin tremulantem* vocant.

6) Krauss l. c. Thes. XXIV. Palpitatio singulorum musculorum, quandoque ex defatigatione in musculis inter articulos extremitatum tum superiorum tum inferiorum sitis obvenit. Obvenit hinc inde in hystericis etiam ad musculos abdominales, motum foetus simulans.

7) Sauvages l. c.

8) Wepfer (l. c.) ait: „Caussa proxima non alia esse potest, quam serum sanguinis; nam solum hoc se citra graviora symptomata medullae spinali et reconditis cerebri porulis et meatibus, per quos spiritus distribuuntur et moventur, immergere et hac ratione has actiones imminuere potest.“

Tremor gastricus.

5. Tremor ex *diathesi gastrica*, per SAUVAGESII observationem constat [9]).

Tr. ex atonia.

6. Tremor ex inedia, onania, morbis praegressis et senio, plerumque ab *atonia* repetitur. Interea tremor iste saepe praeter atoniam alias etiam caussas socias agnoscit, vitia scilicet medullae spinalis, metastases ad varias systematis nervosi partes, et quoad senium forte tendinum musculorumque rigiditatem [10]). Nec silentio speciem tremoris ex *debilitate*, ut aiunt, *indirecta* praeteribimus, potatorum scilicet ad extremum perductorum, quique maxime jejuno ventriculo urget, ac sumto lauto pastu, cum liquoribus fermentatis, evanescit aut saltem imminuitur.

Tr. nerveus.

7. Tremores transitorii a terrore, ira, hysteria, et libidine, nec non a narcoticis excitati, utpote evidenter ex affectione primaria systematis nervosi orti, certe *nervei* dici queunt. Minori cum certitudine, at coacti, tremores metallurgorum huc revocamus, de quibus speciatim.

Tr. metallurgorum.

8. *Tremori metallurgorum* [11]) obnoxii sunt, vulgo qui in plumbi, hydrargyri, aliorumque metallorum fodinis habitant, nudo corpore laborant, vel etiam incaute se exponunt aëri frigido; post

litus

9) „Quadragenarius aestate praeteritâ, tremore universali correptus subito, sine febre cum linguae sorditie adivit me; praescripta phlebotomia, melius se habuit, sequenti die assumptis ipecacuanhae granis quindecim et mannae unciis tribus, ano et cato purgatus est, tertia die iterum phlebotomia, quartâ iterata catharsi, et sanatus est." l. c.

10) SAUVAGES l. c. 11) GALL. *Tremblement métallique.*

litus mercuriales aut diu tractato hydrargyro, ut chemici, speculorum[12]) et barometrorum confectores et maxime aurifabri[13]). Aegri hujusmodi adspectum exhibent luridum, calorem faciei subflavescentem, et albugineam lividam. Conqueruntur primum de capitis gravedine et obnubilatione, de aurium susurru, anorexia, debilitate, doloribus artuum obtusis, et gingivarum pruritu. Progrediente morbo oculi profunde in orbita jacent, virium jactura augetur, membra cruciatibus, praesertim nocturnis, et sensu gravitatis tentantur. Jam gingivae a dentibus flavis et vacillantibus secedunt et corrumpuntur, ac foedus ichor ex ore depluit. Motus, praesertim ascensus scalarum, ob crurum imbecillitatem, difficilis. Nonnulli in diarrhoeam colliquativam incidunt, vocem naturalem amittunt[14]); balbutiunt[15]), difficulter respirant, febricitant, et ungues lividos exhibent. Quibus symptomatibus vix non semper, *tremor extremitatum*, praecipue *manuum* adsociatur, quo aeger continuo ita concutitur, ut nil ori admoveri possit[16]). Nisi occurratur, et capitis, et dorsi musculi, tremore corripiuntur, quo facto aeger neque pedibus instare[17]), neque sedere valet, ac nonnisi tempore somni, brevi fruitur quiete[18]). Qui ex plumbo

12) Peyrot l. c. 13) v. Charante l. c.

14) Peyrot l. c. p. 164.

15) Arrowsmith l. c. hist. 2.: „*die Stimme zitternd, wie bei einem Frostanfalle.*" Cfr. §. XLIII. 1 (7).

16) Arrowsmith, Peyrot ll. cc. v. Charante l. c. p. 177.

17) v. Charaute l. c. Horn l. c. 18) Werbockk l. c.

plumbo tremorem contraxere, praeterea alvi constipationem, colicam, retractionem umbilici, pulsum lentum et durum, aliaque colicae saturninae symptomata exhibent.

§. XLV.

Prognosis. Cura.

Semiotica. 1. Tremor in sanis haud raro notat instantem paralysin, in iis vero, quos paralysis tenet, redeuntem valetudinem [1]). In febribus acutis, tempore incrementi, tremor, capitis affectionem praesagit. Mortiferus habetur, ubi in febribus ardentibus post delirium incidit [2]), quod saltem in encephalitide tremefaciente non semper confirmatur. Minus terrere debet tremor, qui parvus, recens, congenitus, senilis est.

Pr. tr. primarii. 2. Tremor inflammatorius recens, ut plurimum recta adhibita medela compescitur. Ita tremor rheumaticus et arthriticus. Secus autem si malum jam diu duraverit. Interea et hîc quandoque vim illius saltem frangere potuimus. Tremor ex inedia si praeter debilitatem, *nulla alia adsit labes,* in junioribus facile abigitur. Tremor senilis et potatorum exhaustorum insanabilis. Quandoque tremorem rebellem et habitualem (eo ex vaporibus mercurialibus non excepto) a morbo acuto e. c. febre nervosa, superveniente fugatum vidimus [3]). Tremoris metallurgorum prognosis, a

1) Wedel in Theor. P. II. Sect. 4. §. 37.

2) Swieten. Comm. Aph. 741. Vol. II.

3) Cfr. Tilleau in *Journ. de méd. T.* 48. p. 211. Parkinson

a copia metalli corpori inhaerentis, ab aegri constitutione et aetate, maxime a facultate aut impotentia effectus nocivos metallorum fugiendi, pendet; generatim paralysis et atrophia[4]) timenda.

3. Facultas illa cum paucis opificibus concessa sit; quaeritur, quo pacto ipsi contra vim nocivam metallorum sese munire possint? Suadetur[5]), ut spongiâ figurae conicae aqua imbutâ, orificia narium et oris obturent, — ut balneis tepidis corporis superficiem bis terve mensis curriculo abluent, — ut labores non jejuno ventriculo, sed ingesto prius jentaculo pinguedinoso, oleoso aggrediantur, — utque officinae, quousque licet, ita construantur, ut afflatus aëris vapores nocivos a corpore removeat[6]). Forte vapores sulphurici scopo prophylactico ab indicatis opificibus adhiberi deberent. Prophylaxis tr. metallurgorum.

4. *Sulphur* saltem in curando tremore metallurgorum ad praecipua pharmaca spectat[7]). Remoto Cura tr. metallurgorum.

(l. c.) de tremore refert, hemiplegia accedente fugato, sed, hac sanata, rediente.

4) (nec non tabes dorsalis et scoliosis. Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 12. p. 37). Brockmann in Holscher *Hannöv. Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 4.

5) Gosse *sur l'hygiène des professions insalubres.* v. *Biblioth. universelle.* 1817. *Janvier.*

6) Darcet (*de l'art de dorer. Par.* 1818) fornacem aëri permeabilem (*fourneau d'appel*) proponit.

7) v. Charante (l. c. p. 177) Sulphureto potassae et postea Nuce vomica malum rebelle debellavit. Si autor vero dicit (p. 176): „*Bei den Schriftstellern fand ich zu meiner Verwunderung nichts darüber gesagt, weder eine Beschrei-*

moto enim aegro a laboribus infensis conciliatisque alimentis facilis digestionis, praemissoque pro re nata vel emetico vel purgante, ante cubitum scrupulus *pulveris sulphuris purissimi*, si lubet cum aequali *nitratis potassae* [8]) dosi porrigitur, cui vasculum infusi *florum tiliae* aut alterius decocti diapnoici superbibitur. Suadentur porro decocta *radicis smilacis chinae* et *sarsaparillae*, *arctii lappae* et *acori calami*, non neglectis *thermis sulphureis* [9]). Praeter ista maxime nobis profuit infusum *radicis inulae Helenii* optimum inter vegetabilia mercurii antidotum [10]). Laudatur et *electricitas* [11]).

C. aliarum specierum tremoris.

5. Quae quidem *electricitas* [12]) nobis solum in *tremoribus ex caussis traumaticis* profuit. In *inflammatorio tremore* primum auxilium *venae sectio* [13]) e pede, si firmari possit. Accedunt *hirudi-*

bung der Krankheit (tremoris ex mercurio), *noch die Behandlung angegeben;*" valde dolemus quod primam hujus operis editionem non legisset.

8) Werboeck l. c. Fatetur, quod si aeger tela cerata involvatur, haec pulvere nigro cooperiatur.

9) v. Charante l. c. p. 177.

10) Et profuerunt aliis: *Strychnini* gr. $\frac{1}{6}$ bis de die. Arrowsmith l. c. *Nucis vomicae Extracti* gr. $\frac{1}{4}$ bis de die. v. Charante l. c. p. 177.

11) Sigald la Fond op. c. p. 216. (Maudwyt l. c. Hahn Rat. med. P. I. p. 188. II. C. 13. p. 202. Günther in Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 1. p. 113. Arrowsmith l. c.

12) *Galvanismo* cum acupunctura D. G. Kieser (*Klin. Beitr. Lpz.* 1834. *Th.* 1) tremorem artuum inveteratum debellavit.

13) Hippocrates II. epid. Sect. 4 (salutarem venaesectionis effectum in Stymargi ancilla ex mensium suppressione tremore totius corporis laborante, expertus est).

rudines vel ad caput [14]), vel ad vasa haemorrhoidalia. Quantum *cucurbitulae scarificantes* lateribus columnae vertebralis admotae nobis in *tremore rheumatico* profuerint, dictum est [15]). Jam dudum *cucurbitulae siccae* iisdem in locis celebrabantur [16]). *Tremorem arthriticum* inveteratum, praemissa eadem locali sanguinis evacuatione ope *extracti guajaci officinalis* temperavimus. In sene quodam tremori ex ignota caussa orto infuso *herbae chenopodii ambrosioides* frenum injecimus. Morbo ex *inanitione et peculiari nervorum affectione* pullulante *salviae* [17]), *cinchonae* [18]), *moscho* [19]), *opio* [20]) aliisque hujus generis auxiliis [21]) locus

14) Hoc modo et eccoproticis fortioribus Elliotson (l. c. p. 319) plures aegrotos sanavit.

15) §. XLIII. 1. in nota (12). Gowry (l. c.) cucurbitulis cruentis et hirudinibus ad spinam dorsi applicatis, una cum drasticis, Calomelano et Opio celerrime sanavit.

16) Heurn. de capit. morb. C. 27. Forestus l. c. Heyfelder l. c.

17) Ab omnibus auctoribus tanquam praecipuum auxilium commendatur.

18) Tilleau l. c. Boucher *Journ. de méd. T.* 12. p. 23. Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 2. p. 98 et alii.

19) Bang in act. R. S. Hafn. Vol. II. p. 253. Tinctura moschi commendata est in: *the monthly gaz. of health.* 1827. *Febr. N.* 134. p. 887.

20) Thomann Annal. Wurceb. Vol. I. p. 46 et multi.

21) Martini *ein Dutzend Beobachtungen. N.* 2. Porro utilia fuere: *Nux vomica:* Meyer in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 12. p. 117. Richter *Heil. ein. Zitterns dreier Finger durch endermat. Anwend. des Strychnin. nitric.* in *Med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 10. — *Acidum muriaticum camphora-*

locus est. Nec *vesicatorium* prope partem affectam [22]) negligendum [23]). Suadentur praeterea *frictiones* cum pannis calentibus circa medullam spinalem et partes laborantes [24]), item cum *spiritu formicarum, ammonia,* etc. [25]). Bibones, ut sensim sensimque a potu liquorum fermentatorum abstineant, oportet.

CAPUT

tum, quod EITNERO (l. c.) remedium primum est, praesertim si seminis jactura partes in malo habet. *Argentum muriaticum* (en EITNERI formula: ℞. Argenti nitrici ℈β. Solve in Aq. destill. ℥ij. Instilla Liq. amm. caust. ℥jβ. Adde: Acidi muriat. ʒiij. Vel s. q. ut nihil amplius praecipitetur. Pondus totius massae sit ℥jjβ. Ter quotidie guttul. quinque sumend. et sensim sensimq. augend.). *Argentum nitricum* laudant GOSSE, PREVOST, DUPIN et LOMBARD *troisième rapport du dispensaire de Génève.* ib. 1830. et *Gaz. méd. de Par.* 1832. *Août.* — *Tinctura Stramon.* temporarie profuit: HUFELAND *Journ.* 1828. *St.* 12. p. 37. *Zincum*, *Cuprum* et *Nicotiana* profuisse videntur. ib. et 1827. *St.* 11. p. 91 (HUFELAND et PITTSCHAFT).

22) MUYS *Praxis der Wundarzneykunst.* Dec. VII. obs. 3 (Digito trementi).

23) *Fonticulum* inter acromium et ulteriores colli vertebras applicatum intra sex menses fugavit tremorem, qui, illo sanato annis duobus praeterlapsis, redux. ALBERS l. c. Moxarum applicatio suadetur ab HUFELANDIO *Journ.* 1827. *St.* 11. p. 91.

24) HEURN. l. c.

25) KRAUSS l. c. Thes. 37. L. W. SACHS in HUFELAND *Journ.* 1828. *St.* 7. p. 3. — Inter balnea diversa, a GIERL et HEYFELDER (ll. cc.) incassum adhibita, fluvialia seni, ex caussa ignota trementi, salutifera videbam, postquam aliis remediis laudatis sine levamine usus fuit. — Tremori

Caput X.

De chorea Sti Viti.

§. XLVI.

Definitio. Literatura.

1. Inobedientia musculorum, jam voluntatis imperio plus minus subtractorum, corporis vel partis ejusdem motu abnormi, potissimum contorsionibus, et jactationibus, gesticulationibus inanibus, ansam praebens, *chorea Sti Viti* [1]) nuncupatur. Definitio.

2. Hip-

digitorum auxilia mechanica Heyfelder et Siebold (ll. cc.) opposuerunt.

1) *Chorea* a Gr. Χορεία, saltatio, *Sti Viti* ex eo, quod plebs a sacello Sti Viti, monasterii Corveyensis patroni, auxilium adversus morbum, de quo agitur, impetrare solebat. *St. Vito* sacellum dicatum scribit Horstius in *Ulmensium* finibus, et confluere ibi saepe sub spe sanationis saltaturas quot annis mulierculas prurientes multas (lib. II. obs. 45. p. 119). Et *Ravensburgi*, oppido *Sueviae*, mons ipsi Sancto dicitur, cum imposito templo sacer, quem itidem frequens olim tripudientium turba visitavit (Camerarius hor. Subcisivae cent. II. c. 81). Dicitur adhuc hodie *imprecationis* modo: *dass Dich Sankt Veits-Krankheit!* Alia sacella, St. V. dicata et a saltantibus visitata, v. Hecker *die Tanzwuth. Berl.* 1832. p. 8 sq. „*Im Luxenburgischen Lande wallte alljährlich eine ganze Procession bis in das Kloster Echternach. Die Wallfahrer wurden die springenden Heiligen genannt. Wenn*

Literatura.

2. HIPPOCRATES [2]) perspicuas jam choreae, a GALENO [3]) clare descriptae, notiones habuerat [4]). Per-

sie in der Kirche ankamen, wurde eine monströse eiserne Krone über sie herabgelassen, worunter sie sich alle drängten." MAIER *Haus v. Stromberg. Mannh.* 1787. p. 107. *Synonyma:* Scelotyrbe (a GR. *Σκέλος*, crus, *Τύρβη*, tumultus seu cruris perturbatio), Ballismus (a GR. *Βαλλισμὸς*, Saltatio), Choreomania, Orchestromania, Hieranosos, epilepsia saltatoria (DOLAUS), gesticulatoria (C. BECKER); convulsiones admirabiles (LENTILIUS), affectus spasmodicus singularis (FRAUENDORFFER), Viti saltus, saltatio Sti Viti et *Tarantismus*, quoniam a morsu tarantulae derivabatur. GERM. *Veitstanz, St. Vitstanz, Johannistanz* („*diese Namen*, docet SCHNURRER l. c., *Th.* 1. p. 347, *erhielt die Krankheit, weil ihr Ausbruch am häufigsten in die Jahreszeiten fiel, in welcher gerade die Wallfahrten ihre Richtung zu den Capellen dieser Heiligen, deren Namensfeste begangen wurden, nahmen*), *St. Modestitanz, Tanzkrankheit.* GALL. *Chorée, danse de Saint-Guy, ou de St. Vit, le Tarantisme, la Janson.* ITAL. *Il Carnèvaletto delle Donne, Oestro di ballare, Danza di St. Vito.* POL. *Taniec S. Wita.* ROSS. Пляска Св. Вита.

2) Lib. praenot. II. „medulla, inquit, *spinae affecta*, homo nec *crurum*, nec vesicae aut ventris officii potens est, nisi urgente necessitate. Si vero morbus invaluerit, tum aliquando praeter voluntatem meiit et egerit."

3) Lib. Definit. Cfr. J. LANGII, Lembergii, Ep. med. Hannov. 1605. L. II. Ep. XIV. p. 558. „Scelotyrbe, ait GALENUS, est species paralysis, qua correpti recto calle progredi non possunt, sed modo a dextris in sinistrum vacillant, ac sinistrum pedem in dextrum circumferunt, ac coguntur dextrum in sinistrum et in progressu attollere crus, tanquam hi, qui magna et ardua conscendere volunt."

4) Praetendit nihilominus PARACELSUS se primum esse, qui de *saltu illo insano*, quem vulgus St. Viti choream no-

Perfecerunt porro hujus morbi doctrinam plurimi [5]), quibus omnibus Bernt [6]) palmam eripit.

§. XLVII.

minat, scripserit. „Hi morbi omnes (inter quos et *choream* ponit) ante me a nullo uspiam descripti sunt.“ Op. T. I. p. m. 251.

5) Sydenham schedula monitoria de novae febris ingressu. Felix Plater obs. Lib. I. p. m. 130. Gregor. Horst epist. med. Sect. VII. p. 119. Wedel diss. de chorea Sti Viti. Jen. 1682. Martinus diss. cas. de chorea Sti Viti. Argent. 1730. Fürstenau diss. de St. Viti saltu sive chorea, vulgo Vitstanz. Rintel. 1750. Cartheuser fundamenta pathol. et therap. Francf. ad Viadr. 1758. Detharding diss. de chorea St. Viti. Rostoch. 1760. Spangenberg diss. de chorea St. Viti. Goett. 1764. Schwarz diss. de tarantanismo et chorea Viti quaten. scil. hi morbi aut conven. aut differunt. Vienn. 1766. Beer diss. de chorea St. Viti. Viennae 1769. Pressavin *Abhandl. v. d. Nervenkrankheiten. A. d. Französ. Nürnb.* 1772. Belen diss. de chorea St. Viti. Lovan. 1782. Ewart diss. de chorea St. Viti. Edinb. 1786. Strack acta soc. Elect. Mogunt. T. I. Brückmann enarratio choreae St. Viti. Francf. 1786. Marc diss. sistens hist. morbi rarior. spasmod. Erlang. 1792. et in *Gaz. méd. de Paris.* 1834. *N.* 46. Schraud *Beobacht. a. d. Arzneik. Wien* 1792. Salt diss. de chorea. Edinb. 1793. Salmon diss. de chorea St. Viti. Edinb. 1796. Engelhart diss. de chorea St. Viti. Lund. 1798. v. Rudolphi *Schwed. Annal.* 1. *B.* 2. *Heft.* p. 168. Behrends diss. de morbi genere, quem Viti choream dicunt. Fr. ad Viadr. 1799. Ketterling diss. de chorea St. Viti. Erf. 1803. Heberden *Comment. üb. d. Verlauf d. Krankh. u. ihre Behandl. A. d. Lat. v.* Niemann. *Lpz.* 1805. *Salzb. med.-chir. Ztg.* 1806. *B.* 2. 1808. *B.* 4. V. Messmer diss. de chorea St. V. Landish. 1809. Bouteille *traité de la chorée ou danse de Saint-Guy. Paris* 1810. Reeve *obs. on treatm. of chorea St. Viti. v. Edinb. med. and surg.-journ.*

Vol. 8. Forgues diss. medica de chorea. Edinb. 1811. Wimiker in Horn *Archiv.* 1812. *Jenner.* Swediaur Jatrike. Hal. 1812. T. I. P. II. Van Hoven *Vers. üb. d. Nervenkrankheit. Nürnb.* 1813. Albers *Darstell. e. unter d. Schulkindern in der Voigtey Bohnhorst ausgebroch. konvulsiv. Krankh.* v. Hufeland *Journ.* 1813. *April.* Watt *cases of periodical jactation or chorea* in *Med. chir. transact. publ. by the med. and chir. soc. of Lond:* 1814. *Vol.* 5. J. Schaefer diss. de chorea St. Viti. Vienn. 1815. Orteschi in *Giorn. med. T.* 2. Kinder-Wood *med. chir. transact. by the med. and chir. Soc. of Lond.* 1816. *Vol.* 7. Kaczkowski diss. de chorea St. Viti medullae spinal. vitio saepe assignanda. Vilnae 1816. Dorfmüller in Hufeland *Journ.* 1817. *Nov.* p. 101. J. G. Wagner *pathol. therapeut. Abhandl. üb. d. Veitstanz. Nürnb.* 1818. J. Le Viseur de risu sardon. et de chorea St. V. in puero quod. acuti exanthem. regressionem modo secutis. Berol. 1818. Boros diss. de chorea St. V. Pestin. 1819. J. F. A. Schulz diss. de chor. St. V. Berol. 1821. C. J. Stransky tract. de St. V. chorea. Vienn. 1822. C. J. L. Thalheim diss. de chorea St. V. Berol. 1823. B. J. Cohen de Chorea St. V. Hal. 1823. A. Kraft von Delmensingen *üb. d. Veitstanz. Würzb.* 1825. J. F. Wilhelm diss. de chorea St. V. Lips. 1825. *Repertor. med. chir. di Torino.* 1825. *N.* 66. p. 249. Jaeger in Graefe *u.* W. *Journ.* 1828. *B.* 11. *H.* 1. p. 143 (duo casus). G. Petri diss. de chorea St. V. Berol. 1829. F. L. Meissner *d. Veitstanz, als Entwickelungskrankh. betracht.*, in Siebold *Journ.* 1830. *B.* 9. p. 604—648. Ejusd. *Forschung. des* 19. *Jahrh. im Geb. d. Geburtsh., Frauenz.- u. Kind.-Krankh. Lpz.* 1833. *Th.* 5. p. 2—10. E. C. Wiecke *Bruchstücke ein. Monographie d. unwillkührl. Muskelbeweg. u. des grossen Veitstanzes;* in Horn *Archiv.* 1830. *St.* 2. p. 189—233. L. Fleckles diss. de chorea St. V. Vindob. 1831. Brecher *neue* (?) *Behandl. des V. T.* ex *Journ. hebdom.* 1831. *Octbr.* et *Gaz. méd. T.* 3. *N.* 7. in *Summar. des Neuest. u. d. in-*

u.

u. ausländ. Med. Lpz. 1832. *B.* 1. p. 434—437 (autor purgantia et magnas doses tartari stibiati commendat). A. Todd Thomson *üb. d. V. T., eine klin. Vorles.* ex *Lond. med. gaz.* 1831. *Dcbr.* in Behrend *Journ.* 1832. *H.* 3. p. 315. Fritsch *Heil. des Veitstanzes durch die Beifusswurzel*, in Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 9. p. 112. Beuttenmüller *Beobacht. ein. Falles v. Chorea St. V.* in *Würtemb. med. Correspondenzbl.* 1832. *N.* 15. Camerer *Gesch. ein. Veitstanz. v. nicht gewöhnlicher Art*, in ib. *N.* 25. Brunn *Veitstanz*, in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 49. Dupuytren *Heil. ein. plötzl. entstand. V. T.* ex *Gaz. des hôp.* 1833. *Vol.* 7. p. 18. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1833. *Novbr. Dcbr.* Plath *Beobacht. ein. St. V. T. mit selten. Erscheinung.*, in Hecker *Annal.* 1834. *Juni.* F. Volkmann diss. de Chorea St. V. Berol. 1834. Rufz *Untersuchung. üb. einige Punkte d. Gesch. des V. T. bei d. Kindern*, ex *Archiv. gén.* 1834. *Févr.* in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 49. Tischendorf *üb. d. V. T.* in Clarus *u.* Radius *Beiträge. B.* 1. *H.* 2. J. H. Schlothane diss. de chorea St. V. Grifisw. 1835. Gasp. Cerioli *ein Fall v. V. T.* ex *Bull. delle sc. med.* 1835. *Lugl. e Agost.* in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 11. p. 176. Simeon Abeles diss. de Chor. St. V. Pest. 1836. Stiebel *üb. d. V. T.* in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 1. Schlegel *glückl. Heil. ein. V. T. u. Starrkrampfes*; in *Allg. med. Ztg.* 1837. *N.* 45. R. J. Graves *Chorea*, ex *Dublin j.* 1837. *Jul.* in Schmidt *Jahrb.* 1838. *B.* 18. p. 294. A. Müller diss. de Chor. St. V. Ber. 1837. A. Zawitz *diss. üb. Chor. St. V. Würzb.* 1837. A. Ochwaldt diss. de Chor. St. V. nonnull., adject. morbi histor. Berol. 1837. Graves *üb. Chor. St. V.*, ex *Lond. med. gaz.* 1838. *Octbr.* in Froriep *Notiz.* 1839. *B.* 9. *N.* 15. p. 233 sq. Schenk *Beob. ein. sehr heftig. Veitstanz. mit gänzl. aufgehobenem Bewusstsein*; in Hufeland *Journ.* 1839. *St.* 2. p. 104. R. Froriep *ein Beitrag z. Pathologie des Veitst.* in *Notiz.* 1839. *B.* 11. *N.* 4. p. 57 plurimique passim citandi.

6) Monographia choreae St. Viti. Pragae 1810 (adeo graphice

§. XLVII.

Symptomata. Necroscopia.

Generatim. 1. Nullius morbi symptomata tam multifaria sunt, quam illa choreae [1]). Variant enim pro diversitate musculorum affectorum, hanc illamve partem moventium, variant, pront totum corpus vel una tantum pars tentatur; variant ratione situs corporis, in quo malum apparet, variant ratione temporis, in quo illud recurrit et decurrit, variant porro ratione status animi et mentis, variantque postremo ob faciles complicationes cum aliis morbis.

Prodroma 2. Nisi chorea extemplo ingruat, *prodroma* illius sunt: morositas, timiditas, solitudinis amor, tristitia, anxietas [2]), suspiria, palpitatio cordis [3]), ventris inflatio [4]), manuum tremor [5]), dolores sterni [6]), extremitatum praecipue inferiorum [7]) et rigor

phice choreae symptomata delineavit, ut verbulum descriptionis suae vel omittere vel mutare pro piaculo habuissem). Accessit: *Abhandl. üb. d. Veitstanz v.* J. A. Sohler, *deutsch bearb., vermehrte u. verbess. Aufl. d. Monographia Chor. St. V. v.* J. Bernt. *Wien* 1826.

1) „*Der Veitstanz ist in allen seinen Symptomen eine so wandelbare u. ins Unglaubliche abwechselnde Krankheit, dass es gewiss Jedem unmöglich ist, die Symptome in solcher Ordnung darzustellen, in welcher sie in einem jeden Falle auftreten.*" Sohler l. c. p. 31.

2) R. Froriep l. c. p. 59 (ex medullae oblongatae affectione)

3) J. Copeland *v. ein. Veitst. mit merkwürd. Verwickelg. ex Lond. med. repository.* 1821. *Jan.* in Gerson u. Jul. *Mag.* 1821. *B.* 2. p. 149. In valle Tux l. citando p. 96.

4) Albers l. c. 5) C. Rust l. citand.

rigor musculorum colli [8]), oris involuntaria diductio, raucedo [9]), frontis rugatio, frequens et inconsueta nictitatio, risus et fletus involuntarius [10]), claudigo, frequens in terram lapsus, sine mentis tamen obfuscatione. Quaedam ex his, si accidunt in pueris, eousque malae consuetudini, imitationi pravae, aut ineptiae juvenili a parentibus et institutoribus adscribi solent, quousque morbosa inconsueti sese gerendi modi origo non palam fiat, ac objurgationum et maxime punitionum immerito inflictarum tarde nimis poeniteat [11]). De symptomatibus constitutivis speciatim.

3. Quibus *caput* acrius affectum est, agitatur convulsione tegumentum capillatum cranii, attolluntur supercilia, rugatur frons et explicatur vicissim [12]), moventur nonnunquam et aures; supercilia saepe, sicut indignantium est, contrahuntur et — Relate ad caput.

6) Apud R. de Hautesierk (*recueil d'observat. de méd. T.* 2. p. 452) habetur exemplum choreae in puella undecim annorum, quae cum *dolore sterni* acuto et *nisu in lacrymas* incepit; inquietudo et jactatio accessere cum summa *voracitate*.

7) In puella Vilnensi tredecim annorum (1815).

8) In puella Vilnensi.

9) Max. Jac. du Man in *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 3. *St.* p. 23.

10) *Samml. auserles. Abh. f. pr. Aerzte. B.* 1. *St.* 3. p. 184. Chevalier in *Med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 35. Stavenhagen l. citando.

11) *Abh. f. pr. Aerzte.* 16. *B.* 1. *St.* p. 129. Acta mea inst. clin. Viln. T. III. p. 52.

12) R. Froriep l. c. p. 58.

et deprimuntur, palpebrae plerumque nictitantes[13]) mire quoque agitantur; ipsi afficiuntur oculi, subinde in orbem rotantur[14]) vel oscillant[15]). Os nonnunquam ringitur, nunc ad aures fere diducitur; nunc quasi ad gustandum osculandumve componitur[16]); facies[17]) mox risum, mox fletum exhibet[18]). Labia nonnunquam saliunt, buccaque universa tremit; sursum deorsumque convulsa, infinitas in facie et innumerabiles distorsiones excitant[19]). Caput miris modis movetur, rotatur[20]), jacta-

13) Observatur *nictitatio* tam in pueris quam in adultis, praecipue tunc, quando hominem intueri coguntur, cujus adspectum prae nimia reverentia reformidant (BERNT l. c. p. 30). Interea nictitationem per se pro specie choreae declarare vix liceret. Cfr. STIEBEL l. c.

14) STIEBEL l. c. (in pluribus observavit).

15) Die 21. Februarii 1815 puerum septennem vidi, qui accedente choreae paroxysmo praeterquam quod capite nictitabat, et digitis quid coacervare videbatur, *oculorum oscillationem* exhibebat. V. casum apud SCHLEGEL l. c. („*die Augäpfel bewegten sich ziemlich schnell, wie Perpendikel, von einer Seite zur andern*“).

16) Sic in puella undecim annorum in Clinico Vilnensi Ann. 1815.

17) De chorea faciei v. S. VOGEL *med.-diagnost. Untersuch. B.* 1. p. 50. HILDENBRAND ann. schol. clin. Ticin. P. II. p. 138.

18) Casum talem FELIX PLATER annotavit l. c.

19) F. PLATER l. c. REHFELD in *Med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 35.

20) *Chorea circumrotatoria* BERNTII. Misc. n. cur. in Dec. III. obs. 8. p. 131 exemplum monachae 30 annorum continent, quae sub choreae insultu talem totius capitis retractionem circumrotatoriam experiebatur, ut retracto ad tergum vultu adspicientibus horrori esset. Pater meus

jactatur in omnem partem[21]), aliquando retrahitur versus scapulas, aut celerrime atque vehementissime concutitur instar mallei[22]), machinae hydraulicae vi rotati[23]), aut totum adeo retorquetur, ut occipite tergo quasi adpresso[24]), vultu horribilem praebeat adspectum.

4. *Cervix* etiam varie movetur, modo enim columnae instar riget[25]), modo adversus pectus curvatur, uti anserum et cygnorum colla flecti solent, nunc retro jactatur[26]), nunc ad latus utrumque[27]). Relate ad cervicem.

5. In

choreae exemplum vidit, ubi rotatio capitis tanta cum celeritate contingebat, ut illud totum circulum revera absolvere videretur. SCHLEGELII (l. c.) aegra „*schüttelte ½ Stunde lang den Kopf.*"

21) R. FRORIEP l. c. (ad latus utrumque).

22) Sic in primo casu apud FRITSCH l. c. apud ROESER l. citando.

23) Quem capitis involuntarium motum auctores vocant *malleationem.* Cfr. TULPIUS obs. med. C. XVI. p. 37. Misc. cur. natur. Dec. III. an. 3. obs. 87. et WICHMANN *Ideen z. Diagnostik.* 1. *B.* p. 233.

24) Misc. n. c. dec. III. an. 3. obs. 87. p. 131.

25) BRUNN l. c. SCHLEGEL l. c.

26) Miles equestris Polonus, exercitus Napoleontis, unum et triginta annos natus, cum vere anni 1815 sub urbe Chateau-Thierry, in acie contra Borussos dimicans, globo tormenti ad summas dorsi vertebras percussus et ex equo dejectus esset, in morbum, quo die 2. Aprilis 1811 in Clinicum Vilnense susceptus est, incidit. *Convulsiva cervicis motitatio* primum oculis hîc objicitur. Nempe nuchae musculi occiput per frequentissima intervalla summo impetu in tergum trahunt, et quasi dorso adfigunt, totum vero caput paullo ad dextram torquent, unde collum anterius in arcum porrigitur, prominet assurgitque larynx,

Relate ad extremitates.

5. In humeris, brachiis, ulnis, digitis et ipsis eorum phalangibus fiunt motus fidem excedentes, ac

cutis submentalis tenditur, os quandoque reseratum hiat, ac spatium cartilagini thyreoideae et cricoideae interjectum mirum in modum explicatur. Eodem illo, quo cervix conquassatur tempore, brachium dextrum, penitus extensum et supinum, tanta vi a trunco repellitur, ut hominem saepius fulcrum lecti aut mensae corripere cogat, mox vero iterum arcte thoraci adprimitur. Sinistra interim extremitas, pariter extensa, sed prona, ita ad dextram projicitur, ut illam per medium jactet, ipsumque cubiti articulum comprehendat. Praeter has apertissimas, totaque membra commoventes jactationes, singulae etiam utriusque brachii carnes leviter micant et succutiuntur. Invalescit convulsionum vis inter deambulandum, ubi aeger manu dextra, quamquam ipsa tremente, occiput sustentare cogitur; quod ni faceret, caput tanto impetu post tergum premeretur, ut centro gravitatis ultra spatium pedibus interceptum cadente, supinus corrueret. Potus aut nutrimentum oblatum non sine magno labore ori ingerere potest. Non solum enim cubitorum flexio huic operi necessaria, multiplici extensionum serie implicatur, verum etiam os ipsum, capite erga dorsum propulso, poculum aut cochleare effugere videtur. Spiritus breves et cum insigni difficultate trahit fateturque, se aërem pleno ore ac necessaria copia haurire non posse. Columna vertebralis undique lustrata, superiores dorsi vertebras, paulo introrsum pulsas monstrabat. Arteriarum motus naturales. Agitationes musculorum e spinae ictu male adfectae regione vim accipientium, ad earum, quae in chorea omnes carnes medullae spinali servientes exercent, similitudinem tantopere accedebant, ut illas *choream partialem* haberemus, medendi viam, huic eidem opportunam cognitam, persecuturi. Itaque cucurbitulis multis sanguinem ex incisa columnae vertebralis cute sugentibus, cura instituе-

ac artem gesticulatoris exercitatissimi eludentes[28]); sunt qui cymbali pulsationem imitentur[29]), aut manu fortiter super objecta vicina, ad sonum eliciendum pulsent[30]). Manus continuo jactantur, vel inanibus ictibus auram verberant, vel moventur, ac si affectus flumen transnataret[31]), aut se ad volandum accingeret[32]). In quibusdam manus, aut

batur, quo mox spirandi difficultas sese remisit, capitisque multum repressa est agitatio. Tum duo fonticuli juxta summas dorsi vertebras aperti fuere. Dabatur infusum chenopodii ambrosioidis continuo magis saturatum, arnica; digitalis et calomel aliquando interponebantur. Quo post duorum mensium moram factum est, ut et cervicis jactatio consederit et recte, quamvis occipite manu non sustentato, aeger graderetur et libere spirare posset, ut cibum potumve multo facilius capesseret.

27) „*Kopf u. Hals waren in unaufhörlicher Bewegung, die bald rotirend, bald vor- u. rückwärts, bald in seitlicher Richtung statt fand*" Plath l. c.

28) Schlegel l. c. 29) Sic in puella, de qua supra.

30) Kinder-Wood l. c.

31) *Samml. auserl. Abh. 7. B. 2. St.* p. 279.

32) Mense Martio 1819 virgo sedecim annorum plethorica, fratris melancholici soror, menstrua semel tantum ante nonnullos menses perpessa, praeviis solitudinis amore, tristitia et occipitis nec non nuchae dolore, in concussiones et motus abnormes scapularum et brachiorum incidit, motibus iis, quos solent anseres, quae sese ad volandum accingunt, similes. Malum per accessus redibat adeo fortiter, ut aegra, animi compos, aequilibrium incedendo amitteret, quamvis reliquae corporis partes imperio voluntatis plane obedirent. Nulla caussa inveniri potuerat, praeter lapsum in terram, sub quo occiput contusionem expertum erat. Susceptae in Clinicum venaesectio e pede

aut sola dextra, vel sinistra[33]), motus exercent tundentis vel ferientis, vel motus diversissimos rotatorios[34]) incertos[35]). Saepe quidem manus voluntati parent, sed inepte, comprehensurae enim aliquid v. g. poculum, hoc aut subvertunt[36]), aut non ori sed aliis faciei partibus admovent[37]), ita ut cibus et potus administrari debeat[38]). Aliàs manus invitis aegris capillare detrahunt, crines dispergunt[39]), stragula convoluta rejiciunt, corpusque denudant[40]). Manus jussu medici quandoque mira celeritate porrigitur, sed quo primum amplexu ejus liberatur, protinus saltu quodam retrahitur. Alii irritis omnibus conaminibus brachium porrigere nequeunt. Nonnullis pulsus vix explorari potest. Etiam pedes continuo sunt in motu; decumbentibus modo dextrorsum, modo sini-

morbum valde imminuit et applicitae dein hirudines ad caput eum illico fugarunt.

33) *Latus* corporis *sinistrum* symptomata choreae majori in gradu quam dextrum exhibuisse, in plurimis aegris observavi. Cfr. infra, Nota 61.

34) Anno 1813. Vilnae puerum judaeum sex annorum vidi, cujus brachium dextrum continuo in gyrum movebatur, ac si aeger sese ad fundam projiciendam praeparet. Simile exemplum et pater meus observavit (v. ejusd. Epitome. lib. VII. P. II. p. 304). In valle Tux l. citand. p. 96.

35) *Samml. auserl. Abh. 7. B. 2. St.* p. 279. Fritsch l. c.

36) Sydenham l. c. p. 605.

37) Vidi pluries.

38) Misc. nat. cur. Dec. II. ann. 9. obs. 142. p. 244.

39) Schlegel l. c.

40) Quod in duabus puellis Vilnensibus observavi. Sic Graves (l. c.) in aegrota sua.

sinistrorsum jactantur[41]), modo quasi calcitrant, aut uterque alternatim ad nates, quin immo ad occiput[42]) usque, invito aegro, flectitur[43]). Progredientes quandoque, aut saltantium more rhythmum servando[44]), incedunt, semper lineam curvam describentes[45]), aut revera saltant ad summam usque corporis defatigationem, vel ad profundissimum somnum[46]). Ejusmodi autem saltationes modo in distantiam fiunt, modo in altum, quin immo super aliorum hominum capita[47]). Nonnulli via plana unum alterumve pedem attollunt, ac si scalam ascendere, aut lapidem impedientem transcendere vellent; alii firmo talò insistere haud possunt, sed stantes hinc inde corpus reclinare solent; quidam etiam claudi plerumque pede sinistro incedunt[48]), dantur etiam, quibus usus pedum,

41) Graves l. c.

42) Sic vidi. 43) Misc. cur. nat. Dec. I. an. 6. 7. p. 284.

44) Kinder-Wood l. c.

45) „*Die meisten konnten die Hände nicht anders, als in einer krummen Linie zum Munde führen, nur auf einem Umwege im Halbzirkel an eine bestimmte Stelle gehen u. s. w.*" In valle Tux l. citando. p. 96.

46) Misc. nat. cur. Dec. III. an. 1. obs. 126. p. 188.

47) Dorfmüller l. c. (Aegra puella novem annorum, vigente paroxysmo felis fugati velocitate super patris caput saltabat, sese reclinabat, ac paulo post ante pedes parentis humilis jacebat, propriam sortem deplorans). Simile quid Kerner (l. citando) de suis aegrotis narrat. Sic et Trannoy (l. citando).

48) Haen rat. med. P. I. p. 147. Dreysig *Handb. d. Pathol. d. so genannt. chron. Krankh. Lpz.* 1796. p. 338. Sic puer septennis, quem mense Februario in Clinico curavi.

dum, propter continuum motum convulsivum [49]), vel propter trepidationem [50]), denegatus est. Alii e contrario stare [51]), currere [52]), in verticem muri aut arboris eniti [53]), aut retrogredi [54]) coguntur.

6. Di-

49) *Aegrota* de qua CHEVALIER (l. c.), ex eo decumbere coacta erat. GROSSHEIM in *Med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 35. OLLENROTH l. citand.

50) Puella anno 1815 in clinico decumbens tanta pedum trepidatione incesserat, ut, quominus prolaberetur, ab adstantibus sustineri deberet. Casum similem describit FRITSCH l. c.

51) *Chorea stataria* BERNTII. THIRMAIERUS narrat de quodam Religioso, qui durante paroxysmo *pedibus adeo firmiter insisteret*, ut, licet saepius ab adstantibus vel in sellam aliquam vel in lectum truderetur, illico tamen in pedes sese erigeret, stansque convulsionis momenta absolveret (Concil. L. II. C. 12). Contra ea vero sunt, qui stando et situm horizontalem conservando bene se habeant; sedendo autem extemplo convulsionibus corripiantur (DELARIVE *üb. eine besondere Abänderung des V. T.*, in *Physik. med. journ.* 1800. *Jan.* p. 58).

52) *Chorea procursiva vel festinans* BERNTII. Exempla habentur apud TULPIUM, in homine, qui dies et noctes cursitabat (Obs. med. L. I. C. XVI. p. 36), apud HEBERDEN (comment. de morb. hist. et curat. p. 82), apud GAUBIUM (pathol. instit. p. 751), apud SAGAR, in viro, qui invitus currebat, nec capax erat directionem mutandi ad declinanda obstacula (Syst. morb. Ed. alt. Viennae 1783. P. II. Scelotyrbe), apud BERNT. in famulo, qui cum prandentibus operam daret, per aliquot horae momenta invitus circa triclinium oberraverat (l. c. p. 25), et apud OMOIDEI (*ann. univ.* 1832. *Gennajo.* p. 151): „*intorno la tendenza irresistibile al corso onde era periodicamente inferma una contadina.*" Viennae 1798 puellam undecim annorum vidi, jam a quatuor annis chorea laborantem, quae fatua et ridendo, cubiculum per gyros tanta cele-

6. Diversissimis etiam motibus *truncus* agitari solet. Prostrati nonnunquam humum, spasmorum et convulsionum vi, instar serpentis incurvantur, identidem in altum feruntur, post iterum prosternuntur, haud secus ac si carpionem vel lucium in pavimento, ut solet, subsultantem conspiceres [55]), nunc opisthotonon [56]), nunc emprosthotonon, nunc alias figuras referunt, nunc corpus super propriam axin circumgyratur [57]), trunco ad pedes defluente, vel capiti insistente [58]). Sunt qui speciem saltus sic dicti mortalis [59]) perficiant. Quan- **Relate ad truncum.**

ritate percurrebat, ut adstantes vertiginosi fierent. Aegra haec obstacula evitabat.

53) Etsi affectus nervosus a J. A. Wagner (in Hecker *lit. Annal. d. gesammt. Heilk. B.* 15. p. 411) nomine „*die Klettersucht*" insignitus, non omnes morbi nostri characteres exhibeat, illum tamen potius ad choream quam ad alias nervorum aegritudines revocandum esse, censeo.

54) Magendie (*journ. de phys. expér. et de pathol.* 1822. *T.* 2. *N.* 2) memorabilem casum describit aegroti, qui, quin paralyticus sit, membris suis tamen, ut decet, imperare nequit. Cogitur ipse ad motus extraordinarios et ingratos, inter quos retrogradus ille.

55) Misc. nat. cur. Dec. II. an. 2. obs. 149. p. 326. Schlegel l. c.

56) Nova act. n. cur. T. IV. obs. 28. p. 120. Brunn l. c.

57) Watt l. c. (Sexagesies in sexagesima horae parte). Schenk obs. med. rar. lib. 1. obs. 2. p. 103. Ollenroth l. citand.

58) Watt l. c. (Eadem aegra, de qua supra). Kerner l. citand. (de pluribus aegrotis refert).

59) Germ. *Purzelbaum*, Gall. *Culbute*, v. Albers l. c. Marc l. c. Schlegel l. c.

Quandoque chorea unum tantum corporis latus detinet[60]), aut saltem magis opposito affligit[61]).

Relate ad partes internas.

7. *Lingua* nonnunquam afficitur ita, ut tremat, ore exseratur[62]), vacillet[63]), balbutiat[64]), et vix effingere queat vocabula rerum[65]). Aliàs illius volubilitas, quâ praecurrit mentem[66]). Sunt etiam ventriloquae[67]). *Fauces* bibentibus aut cibum

60) *Chorea semilateralis* BERNTII. Exempla describuntur a WAGNERO alternatim lateris sinistri et dextri (Misc. N. cur. Dec. II. an. 9. p. 55), a STALPERTO VAN DER WIEL (obs. cent. prior. Leid. 1724. p. 75) et a PELARGO *med. Jahrgänge*. 3. *B.* MONTAULT (BEHREND *Journ.* 1830. *H.* 1. p. 89) de foemina, uno tantum latere chorea correpta, refert. EBERS (l. citando) aegrota *dextro* latere affecta fuit. Puella apud GRAVES (l. c.) ab initio choreae uno tantum latere cruciabatur.

61) Semel pater meus vidit choream plus in latere sinistro saevientem. DREYSIG (l. c. p. 338) et R. A. VOGEL (*acad. Vorles. übersetzt v.* POHL p. 484) choream semilateralem praecipue in latere sinistro occurrere, contendunt. CONSTANT l. c. cas. II.

62) Vidi in Clinico Vilnensi. FRITSCH l. c. CHEVALIER l. c. OLLENROTH l. citand.

63) OLLENROTH l. citand. („*in steter Oscillation oder Rotation*“).

64) BRUTTENMÜLLER l. c. CHEVALIER l. c.

65) Aegrota, de qua CAMERER (l. c.), muta et elinguis fiebat; usus loquendi tarde rediit. GROSSHEIM l. c. STIEBEL l. c. GRAVES l. c. (aegrà 3 hebdomadas muta erat).

66) GAUBIUS l. c.

67) Exstant duo exempla. MARC (l. c.) scribit de aegrota sua: „Nunc vero novo quodam angebatur phaenomeno difficillime explicando! strepitu scilicet in articulationibus, illi simili, quem mures rodendo in parietibus excitare

bum deglutientibus quasi laqueo injecto constringuntur, cum imminente suffocationis periculo [68]. Quidam sub choreae furore potum deglutire non valent, sed suborta tussi per os et nares rejiciunt. *Respiratio* saepe difficilis, anhelans [69]. *Lotium* et *faeces* in quibusdam sub choreae impetu emittuntur; accedit immo nonnunquam dysuria, ita quidem, ut nil excernant durante paroxysmo; quo tamen absoluto, urinam emittunt [70]. *Mens*

quo-

solent, vel qui auditur, dum unguibus asseres transverse radimus. Hic strepitus in quamcunque supellectilem, ab aegrota tactam, transire videbatur, ac si ex illa proveniret, non ex hujus corpore, et supellectilis ingenio respondebat et indole et vi; ita ut, e. c., aegra sella imposita, strepitus in sellae ligno quasi perciperetur.“ Symptomata plane similia Plath (l. c.) in sua aegrota observabat. Uterque autor, nec non Hecker eadem ventriloquentiae adscribunt.

68) Thonerus obs. L. II. p. 79. Greg. Horst l. c. sect. 7. p. 119. Aegrotula nostra ann. 1815 porrecti cibi cochleare antequam sumpsisset, quasi dubitare videbatur, num illum deglutire posset. Laryngis constrictio, suffocationem minitans, in quatuor aegrotulis observabatur a Ph. Doepp *Notiz. üb. d. K. Erziehungsh. z. St. Petersb.* in *Med. pr. Abh. v. deutsch. in Russland lebend. Aerzt. Hamb.* 1835. *B.* 1. p. 306. Ollenroth l. citand. (difficilis deglutitio).

69) Scherer in Hufeland *Journ. B.* 3. *St.* 4. p. 613. Plath, Copeland, Stiebel ll. cc.

70) Bernt l. c. p. 12. Mirabilem historiam choreae in puella 12 annorum refert F. H. Brückmann (diss. exhib. de morb. nervor. observation. quasd. singular. c. epicrisi. Goett. 1780. p. 2. 6). Malum oriebatur *stranguria* cum *atroci dolore, signis calculi aliquando post editis.* Jutesium et vermes excreti. Tandem morbus aliis incepit:

quoque morbo affectorum non uno modo se habet; in plurimis nec sensuum, nec rationis usus deletur; alii imbecilles[71]) sunt, fere omnes ad iram proni. Quocunque in casu neque precibus, neque minis, neque increpatione coerceri possunt, saltem sine gravi damno et inquietudine[72]). Affecti, vigente paroxysmo, raro de dolore conqueruntur, nisi forte de anxietate, pressione pectoris, dolore capitis. *Somnus* saepe placidus, quandoque concussionibus, ploratu[73]), somniis terrificis[74]) perturbatus. In multis viget ciborum appe-

nam subito auditu, loquela et facultate cibos ac potus deglutiendi privata est, et spasmus organa ad has functiones necessaria impedire coepit; pulsus fortis, facies rubra et tumida; tandem totum corpus spasmis occupatum veram choreae Viti ideam prae se ferebat etc. In caussa erant terror a cane et vermes.

71) Engelhard l. citando, de aegrota sua scribit: „*sie hatte während der, 3 Monate dauernden, Krankheit Sprechen, Lesen, Schreiben u. alle weiblichen Arbeiten so durchaus verlernt u. vergessen, dass sie im eigentlichen Sinne alles wieder vom Anfange erlernen musste, was geraume Zeit erforderte.*" Jaegeri (l. c.) aegrota paroxysmi praeteriti plane inscia, et alia, de qua Camerer (l. c.), morbo finito omnium, quae quatuor hebdomadas evenerant, immemor fuit: totum tempus praeterlapsum ei somnus erat. Cfr. Sohler l. c. p. 49. „*Im leichtern Grade der Krankheit war während der Verschlimmerungen oder Anfälle das Bewusstsein unverletzt, im heftigen aber zeitweise so getrübt, dass die Kranken sich des Geschehenen nur wie im Traume erinnerten.*" In valle Tux l. c. p. 96.

72) Eckholdt in Epist. ad Horstium l. c. Willis de morb. convulsiv. et scorbuto. cap. 7. p. 41.

73) Aegra Clinici an. 1815. 74) Horst l. c. p. 112.

appetitus [75]); ac nonnulli quaevis obvia, e. c. ligna, pilos, vitrorum fragmenta etc. devorant [76]), dentibus lacerant [77]), mordent. Omnes autem, etiamsi valde esurierint, comestibiliaque ingesserint, male digerunt, sensimque flaccescunt, pallent et emaciantur.

8. Morbus nunc paroxysmis et liberis intervallis iisque vel aequabili [78]), vel inconstanti ratione obvenientibus [79]), componitur; nunc, excepto somno [80]), continuo, specialim dum aegrotos allo- Curriculum morbi.

75) *Samml. auserl. Abh.* 1. *B.* 3. *St.* p. 484. Eckholdt l. c. p. 360. J. Keir l. citando p. 233.

76) Hinc varia ab aegrotis clam ingesta, per alvum postea aut vomitum excreta, diabolo et sagarum artibus adscripta sunt. Bernt l. c. p. 15.

77) Misc. N. cur. Dec. I. an. 9. obs. 64. p. 163.

78) Puellae 23 annos natae paroxysmi, duas horas durantes, quotidie hora matutina 9. et pomeridiana 5. accesserunt. Cerioli l. c.

79) J. Metius refert historiam pueri undecim annorum, cujus paroxysmus ad primum horologii pulsum quater inter diu periodice, noctu erratice aliquoties redibat. (Misc. N. cur. Dec. III. an. 4. obs. 41. p. 108). Cfr. Wedel l. c.

80) Qui interdum dissipatur; e. c. Chevalier refert de aegrota sua: „*die Anfälle hielten ununterbrochen Tag u. Nacht an, so dass aller Schlaf wich*“ (l. c.). Löwenhard curavit puerum 8 annorum, qui et in somno convellebatur (*Med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 35). Sic aeger ab Ollenroth (l. c.) observatus. R. Froriep l. c. (de aegroto refert: „*das Zucken hörte kaum in der Nacht auf kurze Zeit auf; selbst während des Schlafes bewegte sich der Kranke fast fortwährend u. nach kurzem unruhigen Schlummer wurde er durch, aufs neue ausbrechende, heftigere Krampfanfälle bald wieder geweckt*“).

alloquuntur, viget [81]). Paroxysmus vel singulis diebus semel, bis aut saepius, vel longiori intervallo, e. c. omni mense [82]), recurrit, et nunc intra dimidiam horam, nunc longius [83]) et brevius finitur. Nonnulli finito paroxysmo, si lassitudinem quandam corporis excipias, bene valent, et obeundis muneribus consuetis apti sunt; alii vero, morbo remittente, de maxima artuum lassitudine conqueri solent et veluti paresi extremitatum inferiorum laborant [84]) et sub minimo motu sudore cooperiuntur [85]).

9. Ca-

81) Plures choreae *continuae* quam periodicae mihi obvenerunt, quare miror egregium BERNT dixisse (l. c. p. 119), choream continuam stricte non observari. Exemplum illius et PLATER narrat. ENGELHARD refert in concione medicorum Friburgensium (*Verhandl. d. vereinigt. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Zür.* 1830. p. 280) de puella 15 annorum, chorea St. Viti adflicta: „*die characteristischen Bewegungen der Extremitaeten steigerten sich bald dergestalt, dass Patientin drei Wochen lang Tag u. Nacht die heftigsten convulsivischen Bewegungen erlitt, ohne auch nur einen Augenblick Ruhe zu haben: sie zerkratzte sich Gesicht, Brust u. Kleidung.*“ Jam SOHLER (l. c. p. 50), testantibus STARKIO et VOGELIO, edixerat: „*die Krankheit macht entweder gar keine Intermissionen*“ etc.

82) CASIMIR MEDICUS *v. d. period. Krankheiten.* p. 35.

83) JAEGER (l. c.) paroxysmos vehementissimos et diversissimos 1—6 horas saevire vidit. SCHERRER (l. c. p. 614) de duratione trium hebdomadum testatur. Casus ejusdem mirabilis est; si vero autor contendit, fortiori musculorum contractione paroxysmos breviores, aliàs longiores esse, observationibus adhuc institutis non probatur.

84) ALBERS l. c. COPELAND l. c. p. 150.

85) In valle TEX l. citando. p. 96.

9. Cadavera ex chorea demortuorum exhibuerunt pseudomembranas circa cerebrum a praevia inflammatione superstites[86]), ossificationes in dura[87]) et pia matre[88]), arachnoideam in basi cranii exsudato lacteo luteolo detectam[89]), arteriam basilarem ossificatam[90]), vasa superficialia et substantiae cerebri cruore turgida[91]); totum cerebrum hypertrophicum[92]), mollius[93]), aridum, plus quam par est densum durumque[94]), substantiam, quam dicunt griseam, coloris fusci[95]), labes corporum quadrigeminorum[96]); foramen magnum, Necroscopia.

Y 2

86) Soemmerring in not. 514. vers. op. Baille.

87) R. Froriep l. c. p. 60 („*an beiden Seiten des Sinus longitudinalis mehrere platte Ossificationen von der Grösse einer Linse bis zu der eines Silbergroschens*").

88) Forgues l. c.

89) R. Froriep l. c.

90) Ibidem.

91) Ibidem p. 59 et 60.

92) Cruveilhier in Kalisch *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 16 (duobus in aegrotis).

93) James Keir *Fälle, welche d. Pathol. der . . . Chorea erläutern;* ex *Edinb. journ.* 1835. *N.* 122. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 234 („*die Gehirnsubstanz weicher als gewöhnlich*")

94) Herzog (*Veitstanz*, in Rust *Mag. B.* 54. *H.* 1): „*das Gehirn in seiner ganzen Substanz trocken, ungewöhnlich fest u. hart.*"

95) Monod (Behrend *Journ.* 1830. *H.* 1. p. 89): „*die graue Substanz im ganzen Gehirn auffallend dunkel.*"

96) Lego in *Revue méd. T.* 3. p. 518, Dr. Serres dixisse: „*ayant examiné l'encéphale de quatre personnes qui avaient succombées à la danse de St. Gui, j'ai trouvé les tubercules quadrijumeaux altérés. Dans l'un une tumeur lardacée implantée sur ces tubercules; dans le second, une irritation vive avec épanchement sanguin occupait la base de ces*

gnum, ob processum odontoideum epistrophei tumidum (ex quo medullam oblongatam impressam ejusque membranas opacas partimque crassatas), fabae forme[97]), et eundem processum vertebrae cervicalis secundae duas, tresve lineas prolongatum[98]); medullae spinalis involucra[99]) et immo nervi phrenici ac nervorum plexus cardiaci[100]) phlogosi correpta, medullam ipsam hypertrophicam[101]), emollitam[102]) rubram[103]), membranas inter atque chordam spinalem cruorem[104]) et serum[105]) extravasatum, serum et in peri-

renflemens; dans les deux autres la masse entière des tubercules était enflammée. L'inflammation se prolongeait plus ou moins loin sur le plancher du quatrième ventricule."

97) R. Froriep l. c. p. 59. 98) Ibidem p. 60.

99) Thomson (l. c. p. 316) „*Entzündung der Rückenmarkshüllen.*" Brunn (l. c.): „*alle Rückenmarkshäute stark entzündet.*" Keir (l. c.) „*an der äussern Fläche der Rückenmarkshäute eine ungewöhnliche Röthe.*" Vestigia phlogosis praegressae reperiebat J. Copeland l. c. p. 150. 151.

100) Thomson l. c. 101) Cruveilhier l. c.

102) Thomson (l. c.): „*Erweichung des Rückenmarks.*" Brunn (l. c.): „*der in dem letzten Rückenwirbel liegende Theil des Rückenmarks erweicht.*" Keir (l. c.) „*dessen* (medullae spinalis) *Substanz war in eine breiartige Masse erweicht.*"

103) Brunn, Keir ll. cc.

104) Brunn (l. c.): „*hin u. wieder mit kleinen Blutextravasaten bedeckt.*" Keir (l. c.): „*der ganze Rückenmarksstrang schien gleichsam in weiches Blutcoagulum eingebettet.*"

105) Copeland l. c. Brunn (l. c.): „*in der Gegend der Cauda equina blutiges Serum ausgeschwitzt.*" Keir (l. c.): „*Nach dem Ausschneiden der Häute drang viel Wasser heraus.*"

pericardio[106]), cor naturali minus[107]) majusve[108]); vermes in tractu intestinorum[109]) et interdum nihil quod ad morbum pertinere videtur[110]).

§. XLVIII.

C a u s s a e.

1. *Disponunt ad choream:* vitium haereditarium[1]), sexus femineus[2]), vitae periodus dentitio- C. praedisponentes.

106) Forgues l. c. Copeland l. c. p. 151 (sex uncias).

107) Keir l. c. (in puero tredecim annos nato).

108) Copeland l. c. p. 151.

109) Herzog (l. c.): „*im Dünndarme mehrere Knäule von Spulwürmern.*" Keir (l. c): „*7 Ascarides lumbricoides wurden im Ileum gefunden.*"

110) Sic in necroscopia a Hawkins (*The Lond. med. and phys. journ.* 1827. *March*). Cfr. Behrend *Journ.* 1830. *II.* 2 p. 224. Ollivier (l. c. *T.* 2. p. 817): „*j'ai eu l'occasion d'ouvrir sous les yeux le rhachis d'un enfant qui était également affecté de chorée, chez lequel la moelle épinière n'offrit aucune altération sensible . . . c'est ce qu'on observe le plus souvent.*"

1) Desperiere in *Samml. auserl. Abh.* 15. *B.* 3. *St.* p. 462 (In duabus sororibus, nam utraque, dum primum instaret menstruus fluxus, sensim corripiebatur chorea, quarum mater, eodem pubertatis tempore ante primam menstruorum eruptionem, vehementibus nervorum affectionibus fuerat obnoxia. Nullum simile exemplum praxis mea suppeditat). Dorfmüller l. c. (Duae sorores, quarum pater simili quodam morbo detentus erat). Richter *spez. Therap. B.* 7. p. 584 (Puella, cujus mater 13.—15. anno aetatis suae choream perpessa erat, iisdem annis eodem malo correpta est). Stiebel de pluribus familiis, quibus chorea familiaris, narrat (l. c.).

2) Reeve l. c. (Inter 84 aegrotos chorea laborantes 57 fe-

titionem secundam inter et pubertatem [3]), clima rigidum [4]), corpus gracile, studia praematura [5]), edu-

minae et 27 mares numerabantur in *Norwichhospital*). THILENIUS *med. u. chir. Bemerk. Frankf. am M.* 1814. (Inter 21 aegrotos, solum mares 4). RUFZ l. c. p. 49 (inter 189 chorea affectos 51 pueri et 138 puellae fuerunt). Inter 14 proprios aegrotos, 9. sexus feminei numero. Saepissime solummodo puellae correptae sunt, e. c. in valle TUX (l. c. p. 95 et 99) numero 27 et 30.

3) Quamvis (SYDENHAMO op. omn. p. 743 et BOUTEILLE l. c. contradicentibus) exempla choreae non desiderantur ab anno aetatis 4. (J. P. FRANK) usque ad 22. (WINIKER, LEO *Beobacht. am Krankenbette*, in ejusd. *Mag. f. Heilk. u. Naturwissensch. Warschau* 1828. *II.* 1. p. 33), 45. (J. P. FRANK) 50. (POWEL v. FORGUES l. c.) et 70. (MASON in *med. transact. publ. by the college of physic. in Lond.* 1815. *Vol.* 5); attamen consensu communi jure admittitur, hunc morbum maxime ab anno 9. ad 14. obvenire. THILENII (l. c.) puellae inter annum 4. et 16; pueri autem inter annum 10. et 12. versabantur. Inter meos aegrotos, juniores erant pueri, seniores puellae. Cfr. SCHAEFER in *Samml. auserl. Abh.* 2. *B.* p. 108. HUFELAND *Journ.* 1832. *St.* 8 (pueri 5—6, puellae 7—12 annorum). KERNER l. citando (infantes 7—12 annorum). Illi 189 aegroti, de quibus supra, quoad aetatem ita se habebant: annos 1—4 numerabant 3 pueri et 2 puellae; ann. 4—6, pi. 2, pae. 3; a. 6—10, pi. 16, pae. 45; a. 10—15, pi. 30, pae. 88 (l. c.). *Ergo occurrit chorea saepissime inter 6.—15. aetatis annum et puellarum et puerorum.* Contenderunt itaque WILHELM (l. c.), MEISSNER (l. c.), CERUTTI (7. *Jahresber. des poliklin. Instit. zu Lpz.* 1831), STIEBEL l. c. aliique, choream corporis evolutionis morbum esse, quod vero minime de omni ejusdem forma valet.

4) Choream longe crebrius in Lithuania observo, quam in Lombardia et in Austria. Spatio 14 annorum in Clinico

educatio effeminata[6]), stirps judaica[7]), idiosyncrasia[8]), diathesis scrophulosa et rhachitica[9]).

2. *Excitatur* chorea a suppressa transpiratione[10]) et sudore pedum[11]), ab animi pathematibus, inprimis terrore[12]), moerore[13]), non ex- C. excitantes.

Vilnensi 9 hujusmodi aegri suscepti sunt; inter quos duo pueri. Choream sub coelis calidioribus rarissime aut minime obvenire, ex iis elucet, quae RUFZ (l. c. p. 50) retulit.

5) OLLENROTH l. citand.

6) BERNT l. c. p. 52. Ex propriis tamen observationibus id non confirmatur, nam maxima pars aegrorum meorum ex inferioribus societatis ordinibus proficiscebatur.

7) Inter meos quidem aegros duo solum judaei chorea laborantes obveniunt, at eorum plurimos pater meus curavit. Nec mirum, gentem generatim gesticulationibus adsuetam, praecipue morbo gesticulario obnoxiam esse. Choream inter Judaeos frequentius occurrere, testatur STIEBEL l. c.

8) Miranda scilicet hominis temperies, qua praeditus a rebus externis, innocentibus, v. g. strepitu volarum (Misc. N. Cur. Dec. II. ann. 2. obs. 149), hominum intuitu (ib. Dec. I.), ingenter afficitur.

9) Maxima aegrorum meorum pars notas harum diathesium exhibebat. Idem pater meus de suis aegrotis affirmat. JAEGER l. c. cas. I.

10) PLOUCQUET diss. Triga obs. med. Tüb. 1787. HAASE *Kur d. chron. Krankheit. B.* 2. §. 120. RAIMANN *Hdb. d. spec. Pathol. u. Therap. Wien* 1823. *B.* 2. p. 641. JAEGER, BRUTTENMÜLLER ll. cc. (puer 15 annorum tribus vicibus, capillis nimis tonsis, in choream incidit). BRUNN l. c. STEINTHAL in HORN *Archiv.* 1834. *St.* 5. C. J. KUHK *Jahresber. üb. d. Charité-Kr.-Haus z. Berlin: Abtheil. f. kr. Kind.* in RUST *Mag. B.* 43. *H.* 2. Acta mea clin. l. c. et plurimae serius collect. observationes.

11) THILENIUS l. c.

12) Misc. N. Cur. Dec. I. ann. 8. p. 119. Dec. II. ann. 6.

excepto quandoque amore infelici [14]), ab imaginatione [15]) et nisu imitandi [16]), ab incaute fugatis psora [17]), tinea [18]), aliisque impetiginibus [19]), a reli-

p. 61. 81. ann. 7. p. 14. STOLL rat. medendi P. III. p. 405. Puella cadaver matris osculari cogebatur: a terrore nata mox est chorea St. V. ROSENSTEINIUS sanabat, sed praedicabat recidivam sub menstrui apparitione: hoc accidit et letum tunc intulit. TODE *med. chir. Bibl. B.* 1. *St.* 1. p. 118. Una ex nostris aegrotis, puella tredecim annorum, fabri lignarii filia, Januario 1815 cum a temerario quodam *larva*, tempore bacchanalium, induta, exterrita fuisset, triduo inde exacto in choream incidit. Altera undecim annos egressa, eodem anno mense Aprili a *gallo gallinaceo* inprovise in caput insiliente, eundem acquisivit morbum. Puer septennis rusticus ann. 1819 in clinico decumbens, ab *urso* primum viso in choream conjectus est. Terrorem frequentissime choream excitare, et RUFZ (l. c.) expertus est. GUERSENT (KALISCH *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 76) rite monet, id non terrore per se, sed corporis ad hunc morbum dispositione, ex qua infantes facile terreantur, fieri. CONSTANT l. citand. cas. 1. et 3. HOSPITAL l. citand. (duo casus). SCHOTT, WANDESLEBEN et BRACH ll. citand. SCHENK l. c.

13) Misc. N. cur. Dec. III. an. 3. p. 131. An. 2. p. 241. Paeonis et Pythagorae exercitationes. p. 166.

14) BERNT l. c. p. 55. 15) ALBERS l. c.

16) WERLHOF v. WICHMANN l. c. HOPFENGÄRTNER *üb. menschl. Entwicklung.* p. 99. ALBERS l. c. Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. III. N. 6. KOTTMANN *Mittheilung des V. T. durch Sympathie*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 9.

17) THILENIUS l. c.

18) *Samml. auserl. Abhandl.* 7. *B.* 2. *St.* p. 450 et 453. WENDT *3te u. 6te Nachricht.* SOHLER l. c. p. 119. JAEGER l. c. (tinea, fotu frigido repente retropulsa). CAMERER l. c.

19) PELARGUS 3. *Jahrg.* p. 69.

reliquiis miliarium [20]), morbillorum [21]) et variolarum [22]), ab ulceribus intempestive occlusis [23]), a vermibus intestinalibus [24]), et vitiis gastricis [25]), a datura stramonio [26]) etc. [27]), a vaporibus plumbi,

20) Misc. N. cur. Dec. II. an. 7. obs. 260. DUMAN l. c.

21) SIBERGUNDI *Bemerk. üb. d. Masernepidem. des J.* 1824 *u.* 25. in HARLESS *N. Jahrb. d. teutsch. Med. u. Chir.* 1827. *Spplb.* 2. p. 1 sq. LE VISEUR l. c.

22) SALLABA de morb. variol. posth. Viennae 1788.

23) Misc. N. cur. Dec. II. an. 6. obs. 201. GOUDINET in *Annal. de la soc. de méd. pr. de Montp.* 1806. *Debr.* (chorea ex cauterio sanato).

24) STOLL. l. c. BALDINGER *neues Magaz.* 9. *B.* p. 185. THILENIUS l. c. (Inter 21. choreae casus 15ties vermes accusandi erant). ALBERS in HUFELAND *Journ. B.* 1. p. 152. HERING *zweiter Ausz. a. Physikats-Bericht.* in *Dresd. Ztschr. f. Nat.- u. Heilk.* 1827. *B.* 5. *H.* 1. p. 57. PH. CARRESI selectae e praxi quindena in nosocom. ac municipio Montis s. Sabini. Senis 1830. Dec. 8. Cfr. FRORIEP *Notiz.* 1831. *B.* 29. *N.* 20 (taenia) et BEHREND *Journ.* 1831. *H.* 7. p. 14. SCHOTT *ein Fall v. Chor. St. V., hauptsächl. v. Madenwürm. hervorgerufen*, in *Würtemb. med. Corr.-Bl. B.* 7. *N.* 28. BERTSCH l. citand. Propriis in aegris vermes plerumque simul praesto erant, at in uno solum casu, iis fugatis, chorea siluit. Quid de *scarabaeis* a puero novem annorum chorea laborante cum levamine evacuatis, de quibus DORFMÜLLER l. c. p. 188. et de ranis viventibus a puella eodem effectu per anum dejectis, de quibus J. H. G. SCHLEGEL (PABST *allg. Ztg.* 1837. *N.* 45) loquitur, cogitandum sit, non audeo determinare.

25) BRÜCKMANN l. c. Misc. N. cur. Dec. II. an. 8. p. 163. Dec. IV. an. 6. 7. obs. 110. MARTINUS l. c. THOMASIUS l. c. (incusat praeprimis oxygalactos usum!). STARCK l. c. HERING l. c. (faeces induratae). D. CRAIGIE in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 114 (faeces induratae).

plumbi, mercurii[28]), a morsu et ictu animalium, e. c. muscae majoris[29]), araneae[30]), tarantulae[31]), a

26) Commer. Lit. Norimb. an. 1744. p. 11.

27) Chinini hydrocyanici dosin granorum quinquaginta choream excitasse, fertur (Janson *Beobacht. ein. V. T., welcher nach ein. übermäss. Gabe Chinin bei ein. Wechselfieb.-Kr. sich bildete;* ex *Annal. de méd. belge.* 1835. *Aoút*, in Schmidt *Jahrb.* 1838. *B.* 18. p. 292); ast multum abfuit, quin symptomata choreae pathognomica evoluta essent.

28) Berndt l. c. p. 60 (!). Sohler l. c. p. 127.

29) Misc. N. cur. Dec. I. an. 9. obs. 65.

30) Comstock in *med. repository* 2. Hexade. Vol. I. N. 1. Cfr. P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. XII. §. LII. 1 (10).

31) Nicolao Perotti in *Cornucopia* sua, Basil. 1536. fol. edita. p. 51. 52. Baglivii diss. de anatome, morsu et effectib. Tarant. (1595). Op. omn. Lugd. 1710. p. 599. Lud. Valettae de Tarant. Rich. Mead de tarant. Opp. T. 2. „Aestivis mensibus, ait, cum maximus est calor, ut in canicularibus diebus, tarantula inter segetem repens, mordet messores et iter facientes. Etsi dolor ex morsu non major primum sit, quam forte est ex ictu apis; mox tamen locus deturbatur, livido nigro aut fusco circulo et cum inflammatione tumet. Inter paucas horas aeger opprimitur etc. . . . . .“ Ex morsu *araneae tarant. L.* revera somnolentiam et constrictionem pectoris oriri et de Matthäis prof. Clin. Romae confirmavit, at vero ortum choreae ex morsu hujus insecti pro fabula declarat (*Lettera di Fr. Cancellisi al S. Dr. Koreff*, *sopra il tarantismo* etc. *Roma* 1817). Idem jam declararunt, Franc. Serao *della Tarantola o vero Falangio di Puglia. Nap.* 1742. et Dominicus Cirillo *some account of the Tarantula*, in *Phil. Transact. Vol.* 60. 1770. (v. *Transaz. filosofiche di Londra* 1770. p. 233). Quam sententiam tenent etiam plurimi observatorum ulteriorum: Froment *v. ein. neuen Art Tarantelkrankh.* ex *Séance . . . de la soc. de méd. de*

a laesionibus mechanicis [32]), e. c. compressione pedis ex reflexo ungue [33]), vulnere oculi et cerebri [34]), columnae vertebralis [35]), kyphosi cervicis [36]), a mensium difficili eruptione [37]), a gravidita-

Marseille 1820. in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1821. *B.* 2. p. 511. *Bullet. des sc. méd.* 1826. *Maj.* p. 90 (ex *Voienno Meditsinsky Journ.* 1824). FR. MAZZALONI *Fall v. Tarantelbiss*, ex *Osservat. med. di Napoli*, in *Hamb. Mag.* 1826. *St.* 1. p. 112. *Bullet. des sc. méd.* 1828. *Sptbr.* p. 59. OMOIDEI *annal. univ.* 1833. *Ottbr. Novbr.* p. 331. SALVATORE DI RENZI *üb. d. Tarantism. im Königr. Neapel*; ex *Gaz. méd. de Par.* 1833. *Sptbr. N.* 63. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 1. p. 22. et FRORIEP *Notiz. B.* 38. *N.* 12. p. 185. MAGLIARI *Tarantelkrankh.* ex *Osservatore med. di Nap.* 1834. *Jun.* 15. in SCHMIDT l. c. 1835. *B.* 6. p. 76. Maxime nobis arridet, quod RENZI docet. Venenum tarantulae, illi Colubri Beri quamvis validiori, non absimile, systema nervorum afficiendo monomaniam hypochondriacam provocat cum angustiis, oppressione pectoris, vertigine, tremore universali, nausea, vomituritione etc.: *ast certe non choream.*

32) v. C. RUST l. citand. (chorea post panaritium tendinosum acupunctura exortum).

33) Misc. N. cur. Dec. I. an. 6. 7. obs. 77. choreae exemplum Vilnae vidi, ubi digiti sub ungue vulneratio a festuca, morbum excitasse videbatur.

34) *Samml. auserl. Abh.* 5. *B.* p. 257.

35) Vide supra §. XLVII. 4 (26).

36) Choreae pueri judaei (de qua supra §. XLVII. 5 (34)) caussam primum in vermibus quaesivi, at sine successu. Cum paulo post de hoc aegro somniaverim, sub ipso somno me ita allocutus sum: nonne vides puerum istum rhachiticum esse? hinc nonne probabile, kyphosin nervos brachium adeuntes comprimere et illius motum abnormem excitare? — Aegro postridie probe examinato, rem revera

ditate[38]) et forte ab onania[39]). Quondam magia[40]) accusabatur.

3. *Caussa*

se ita habere detexi. Applicitis fonticulis ad cervicem aeger plane convaluit. STIEBEL (l. c.) loquitur de puella, chorea partiali affecta, in cujus vertebra cervicali quinta die morbi decima quarta *curvor Pottii* exoriebatur, addens autor, vertebram aliquam dolentem ac tumidam in chorea rarissime se desiderasse. WENZEL (l. c. p. 411) contradicit.

37) *Samml. auserl. Abh.* 15. *B.* 3. *St.* p. 462.

38) RIEDLIN lin. med. an. 1696. p. 437. Pater meus an. 1800 virginem judaeam a chorea sanavit. Incolumem inde vitam duxit, donec an. 1815 matrimonio inito, gravida evaserit. Tunc vero vix menstrua fluere desierant, cum chorea de novo recrudesceret, at tanta cum vi, ut patri meo in quinquaginta annorum praxi, exemplum tam vehemens neutiquam obvenerit. Convulsiones diu noctuque aegram, mentis quidem compotem, verum furibundam, detinebant, ac cutis universa *furunculis* et hinc inde *escharis gangraenosis* cooperiebatur. Tentatis incassum omnibus artis auxiliis, venaesectione excepta, salutem nonnisi ab *abortu* expectabat, quo quinto graviditatis mense secuto, pristina valetudo rediit. G. TURNER *Veitstanz bei einer Schwangern;* ex *Lond. med. gaz. Vol. XXI.* p. 532, in SCHMIDT *Jahrb.* 1839. *B.* 21 (chorea prodiit graviditate incipiente; est autem ante hujus decursum sanata).

39) Unum saltem choreae exemplum mihi obvenit, ubi aegri mores admodum suspecti erant; ac generatim onaniae dediti in contorsiones habituales incidunt, praesertim musculorum faciei, et potissimum masseteris, quo fit, ut vacuo ore quidquam morsicare videantur. PIORRY (v. SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 91) chorea affectam savavit, quae ab infantia masturbationi dedita fuit.

40) Saeculis iis, quae notat historia universalis caligine superstitionis obruta, plerisque medicis et theologis axioma fuit: si patiens membrorum ejusmodi aut totius corporis contorsiones aut gesticulationes perficit, quas nemo sanus,

3. *Caussa proxima* choreae, veluti aliarum convulsionum, quaerebatur in repletione et inanitione[41]), in irritatione[42]), in nervorum abnormi vibratione[43]) et obstructione[44]), in vapore e sanguine manante et nervorum poros subintrante[45]), in archaeo[46]), in impetuoso et inordinato liquidi nervei, per nervos musculosque fluxu[47]), in asthenia[48]), in nervorum sensibilitate imminuta et musculorum irritabilitate aucta[49]), in systematis nervosi incitamento nimio, deficiente, vel modo peccante[50]) etc.[51]). Nostram et hîc fatemur igno- C. proxima.

nequidem mimus aut gesticulator quispiam imitari solet; dubium non esse, quin in hac tragoedia *diabolus* partes suas agat. MERCLINUS in sylloge phys. med. cas. incantat. adscribi solit. Norimb. 1698. WILLISIUS in tract. de morb. convuls. C. 7. p. 101. F. PLATER prax. med. T. I. p. 86. Et nostro aevo similia, a laicis quidem, creduntur. JAEGER l. c.

41) HIPPOCRATES Lib. VI. Aph. 39.

42) SENNERTUS Lib. I. P. II. Sect. 28. quaest. I. Prax. 586.

43) ECKHOLDT in epist. ad GREG. HORST.

44) C. PISO obs. de colluv. et illuv. serosa.

45) De med. hist. mirab. L. VI. MARCI DONATI. Venet. p. 40. GREG. HORSTIUS l. c. TULPIUS obs. C. XIV. p. 33.

46) *Schola* STAHLII, v. JUNCKER conspect. pathol.

47) *Schola* BOERHAVII, v. *Samml. auserl. Abh.* 1. *B.* 3. *St.* p. 184.

48) *Schola* BRUNONIS, v. elem. med.

49) STARK *Handb. z. Kenntn. u. Heil. inn. Krankh.* 2. *Th.*

50) BERNT l. c. p. 68.

51) „*Eine der Hauptursachen ist die Metastase einer rheumatischen Entzündung auf das Rückenmark u. die Nerven.*" THOMSON l. c. p. 317. Ex STIEBELIO (l. c.) choreae

ignorantiam, contenti nos *sedem* caussae choream efficientis jure meritoque quaerere posse nunc in *encephalo*[52]), nunc (et quidem maxime) in *specu vertebrali*[53]), nunc in *corde*[54]), nunc in *plexibus nervorum abdominalibus*[55]).

§. XLIX.

caussa proxima est irritatio nervorum motatoriorum medullae spinalis aut oblongatae, vel phlogosi vel turgescentia effecta. Si nervorum paria unius lateris irritentur: chorea semilateralis; si trunci nervorum singulorum: partialis prodit.

52) Serres et Lisfranc in Froriep *Notiz.* *N.* 423. Praeter necroscopias (§. XLVII. 9) etiam ad vivisectiones provocare possem, si phaenomenis per hujus tormenta excitatis, multum tribuerem. Vide interea Magendie in *séance de l'ac. des sc. le 7. Novbr.* 1825. et Froriep *Notiz.* 1825. *N.* 207.

53) Ex pathologia vulneraria (cfr. §. cit. 4 (26)). Ex necroscopia (ib. 9). Ex doctrina aliorum morborum columnae vertebralis. Ex auctoritate Hippocratis, Galeni (ll. cc.). Legantur et Bernt l. c. p. 17. 69. Max. Jak. du Man l. c. Baczkowski l. c. Stiebel *kl. Beitr. z. Heilw. Frankf. a. M.* 1823. et l. c. (centum circiter casus, in quibus omnibus choream ex nervorum spinalium irritatione exortam esse, asserit autor, se observasse). Colson in *bull. des sc. méd.* 1826. *Octbr.* Legitur in Froriep *Notiz. B.* 25. *N.* 11. p. 175 morbi historia majoris momenti. Ex viro, congestionibus ad cerebrum, medullam oblongatam et superiorem saltem medullae spinalis partem, cujus ergo malum in utroque centro systematis nervosi radicabat, symptomata prodierunt, quae inter ea choreae reperiuntur. Praeprimis in periculo versabatur, retrorsum cadere, et impedire non potuit, quominus involuntarie retrogrederetur, saepe novem ad decem passus. Sanabatur aegrotus. Ex modo ambulandi morbos peritonaei, *spinae* et systematis nervosi, e. c. *choreae*, cognoscere, docet Guersent,

§. XLIX.

Diagnosis.

1. Cum chorea confundi possunt: *contorsiones* et *gesticulationes simulatae* aut *aliorum morborum symptomata*, porro *somniatio*, *mania*; *morbus cerealis*, *tremores* et *epilepsia*. — Generatim.

2. Mendicantes aliique sortis vilioris homines [1]), interdum ipsae virgines coelibatus voto adstrictae, *choream* quandoque *simulant*. Nec defuere saecula peculiari *furore saltatorio* insignita [2]). — Chor. simulata.

3. Con-

ex *journ. hebdom.* 1829. *N.* 38. *et* 40. in FRORIEP *Notiz.* l. c. RAIMANN *Handb. d. spez. Pathol. u. Therap.* 4. *Aufl. Wien* 1831. E. ENZ chorea rhachitica, in RUST *Mag.* 1834. *B.* 41. *H.* 2. HEUSINGER in SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *B.* 16. p. 330. S. ANNAN in *the Amer. j. of med. sc. Cincinnati* 1837. *Mai* (de fonte choreae in medulla spinali luculenter disserit).

54) Sic suspicor saltem ex symptomatibus morbi prodromis (§. XLVII. 2) et ex observatione allata in HUFELAND *Journ.* 1828. *St.* 11. p. 54. (J. ROESER *Carditis unter der Form v. Chorea St. V.*). Cordis coaffectionem in chorea non alienam esse, observavit STIEBEL l. c.

55) Teste *chorea verminosa* et *gastrica*. Prae caeteris huc pertinet, quem SCHLEGEL (l. c.) descripsit, casus memoratu dignus. Puella 13 annorum duas ranas viventes per anum deposuit, quo facto chorea crudelis siluit. v. 2 (24).

1) Quod inprimis in Italia, relate ad morsum tarantulae contigisse, legimus in DE MEZA compend. med. p. 55 de tarantismo. BERNT l. c. p. 44. Choream vero caeteris paribus cum Tarantismo interdum magnam similitudinem alere, docet casus a KINDER-WOOD (apud THOMSON l. c.) designatus.

2) J. F. L. HECKER *die Tanzwuth* l. c.

Ch. aliorum morborum symptoma.

3. Contingit haud raro in *encephalitide* [3]), *hydrocephalo* [4]), *apoplexia* [5]), in *hydrophobia* [6]) contorsiones vel gesticulationes oriri; quae cum ex aliis evidentibus aegritudinibus originem trahant, nequaquam ad *choream Sti Viti*, saltem *essentialem* [7]), revocandae sunt. Intelligitur tamen inde, quantum in hoc morbo ad illas aegritudines, saepe latentes, respiciendum sit [8]).

Dist. a somniatione.

4. Cum aegri *somniatione* affecti, vel ciliis nictitent, vel gestibus scenam ludant [9]), quaedam inde cum *chorea* similitudo apparet. At illo in morbo gestus non sunt, uti in chorea, *inanes*, sed ad factum aliquod repraesentandum instituti [10]).

Cae-

3) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. III. §. XIV. 7.

4) Ibidem. Cap. IV. §. XXII. 4.

5) Cap. V. §. XXV. 1 (24). Francon *Apoplexie mit darauf folgender Chorea*, in Kalisch *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 23.

6) *Hannöv. Magazin.* 1. *Jahrgang* 1763. Cfr. Sohler l. c. p. 103. Clarke apud Thomson l. c. (e. c. aegrotus omne fluidum perhorrescebat etc.). Schenk l. c. p. 107 (paroxysmi hydrophobici cum aphonia).

7) Bouteille (l. c.) choream in *essentialem* et in *secundariam* dividit: illa *morbum per se*, haec aliorum morborum *symptoma* constituit. Nonne hic confusioni inextricabili via sternitur? C. Wicke (Horn *Archiv.* 1830. *H.* 2), duce Gittermanno, diagnosin motus musculorum involuntarii et choreae essentialis enucleavit.

8) G. Jaeger *einige der Chorea St. V. verwandte Krankheitszustände;* in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 10. p. 3 (autor undecim proprias observationes vulgavit, quas legisse non poenitebit).

9) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. XII. §. LII. 1.

10) l. c. (2).

Caeterum non desunt exempla *complicationis* choreae cum somniatione [11]); immo chorea detenti quandoque actiones *somnambulorum* peragunt [12]).

5. Quamvis chorea affecti quandoque imbecilles sint et maniaci haud pauci gesticulatores; attamen *chorea* a *mania* toto coelo differt; cum illo in malo gesticulationes nunquam conditioni mentis adaptentur, sed semper, qualiscunque fuerit mentis conditio, *inanes* exstent. Quod vero non impedit, quominus quandoque *complicatio* *cho-* Dist. a mania.

11) e. c. aegri precantur, psalmos et cantica recitant, audita narrant, secreta propalant, adstantem vel absentem sibi infestum conviciis lacessunt (Misc. N. cur. Dec. II. an. 2. obs. 152. p. 24), vel peregrinas, quas nunquam rite didicerint, linguas strepere et instar fatidicorum futura praesagire (Foresti obs. med. L. X. obs. 56. sch. p. 486). Ipse an. 1818 in clinico aegram curavi, quae complicationem somniationis et choreae Sti Viti exhibebat. Vigente paroxysmo choreas nationales (*mazur*) secundum proprium cantum absolvebat. Interea cum dubium, quamvis leve, aegram potuisse quid simulare, subsit, historiam, caeterum mirandam, silentio praetereo. Huc etiam aegrota pertinere videtur, cujus historiam memorabilem Plath (l. c.) narravit; et observatio a Bertsch in Ehrhart v. Ehrhartstein *Sanitätsber. v. J.* 1836.

12) e. c. adstantium manus subterfugiunt, parietibus se adaptant, et mira celeritate transcendunt (Tim. a Guldenklee epist. L. I. E. IX. p. 20), circa fornacis extremitates decurrunt (Gr. Horstii opp. T. II. obs. 45. p. 112). v. choream a Kerner (l. citando) descriptam. Stavenhagen *Chorea mit Somnambulismus*, in *Med. Ver.-Ztg. in Preuss.* 1837. *N.* 30. et in Casper *Wochenschr.* 1839. *N.* 30. p. 485. *Chorea Somnambul.* Berntii p. 21. Wichmann choream somnambulismo affinem esse asseruerat.

choreae cum *mania* aut saltem cum *delirio* admittatur [13]).

Dist. a morbo cereali.

6. Qui contendunt *choream Sti Viti* anno 1374 per totam fere Germaniam *epidemice* grassatam esse [14]), eam evidenter cum *morbo cereali* confundunt [15]). Enim vero chorea nunquam per *pro-*

13) *Chorea insaniens* BERNTII l. c. p. 21. JAEGERSCHMID de puella 9 annorum convulsionibus (num chorea?) ex vermibus detenta enarrat, quae quid in hypocausto offenderet, per fenestram ejecit, per eandem fenestram in hypocaustum descendebat, mox duos hircos in stabulo alligatos solvebat, illis insidens in hypocaustum equitabat (Misc. N. cur. Dec. III. an. 3. obs. 99. p. 191). STRACK (l. c.) vesaniam inter choreae symptomata recepit, quin immo, *insaniae speciem* choream vocarunt FELIX PLATER (Prax. med. C. 3. p. 881) et TULPIUS (obs. med. L. I. C. XVI. p. 30). SOHLER (l. c. p. 102) complicationem choreae cum leviori gradu vesaniae statuit, et CERUTTI (7. *Jahresber. des poliklin. Instit. zu Lpz.* 1831) talem casum observavit. J. FRIEDLÄNDER (*Oesterr. med. Jahrb.* 1836. *B.* 10. *St.* 1. p. 40. 41) melancholicum observavit, qui non raro paroxysmos maniae saevientis perpessus et quotidie pluries se rotandi furore correptus est. Se rotare non desinebat, nisi viribus exhaustus et sudore madidus procidebat. Afferamus quoque BRACH *Gesch. ein. Phantasma visionis in Verbind. mit Veitstanz ähnlichen Krämpfen bei einem 12jähr. Mädchen*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 5.

14) e. c. H. v. MARTIUS *Auszüge a. d. Chronik v. Altenzelle;* in *Dresdner Ztschr. f. Nat.- u. Heilk.* 1827. *B.* 5. *H.* 1. p. 105.

15) SPRENGEL monet: choream St. V. magnam affinitatem habere cum *raphania;* sed tamen per exitum suum distingui, et per illud, quod *chorea* St. V. sit *sporadica*, et *raphania* sit *epidemica* (*Handb. d. Pathol. B.* 3. §. 494).

provincias epidemica est, et paucis exceptis casibus [16]) non nisi *sporadice* obvenit. Praeterea chorea hucusque nunquam inter sua symptomata *formicationem* agnovit. Tamen notas *gangraenae* habuisse, exemplum supra allatum docet [17]).

7. *Chorea* a *tremore* in eo differt, quod in tremore partes non multiformi illo gestu et jactationibus, quae choreae genuinae sunt, torquentur; sed fere inter motus voluntarios nutant, et *aequabili quadam ratione*, modo sursum aut deorsum, modo ad latus utrumque fluctuant [18]). Posse vero

Dist. a tremore.

Z 2

Sed jam Pelargus hanc affinitatem oluit; differentiam vero agnovit (l. c. p. 864). Alibi (l. c. 4. *Jahrg.* p. 36) vero inquit: „*Schon zu Horstii Zeiten, oder zu Anfange des* 17. *Saeculi, hat man den Nahmen Chorea St. Viti entlehnt, u. einen affectum spasmodico convulsivum, welcher in seinen Symptomatibus der Sächsischen Kriebelkrankheit ähnlich sieht, damit beleget.*" Niemann in Hufeland *Journ.* 1823. *St.* 8. p. 13. Bernt l. c.

16) e. c. ubi Chorea infantes scholae *Bohnhorstianae* aggressa erat (Albers l. c.), vel illos in valle Tirolensi *Tux* (*Merkwürd. Veitstanz-Epidemie*, in *Oesterr. med. Jahrb.* 1829. *B.* 1. *St.* 3. p. 95—100. Anno 1827 viginti septem, ann. 1828 triginta personae correptae sunt), vel istos singuli pagi (J. Kerner *Nachr. v. ein. z. Neuhütten in Würtemb. unter den Kindern epidemisch geherrsch. Veitstanze*, in Hohenbaum *med. Conversat.-Bl.* 1831. *N.* 43. p. 340 (14 infantes)). Cfr. H. Trannoy *epidem. V. T.* in Behrend *neueste med.-chir. Journalist. des Ausland. Berl.* 1830. *II.* 7. p. 112.

17) §. XLVIII. 2 (38).

18) Similitudinem inter choream et tremorem (paralysin agitantem), subsultus, delirium etc. se observasse credunt Graves et Elliotson ll. cc.

vero choream cum tremoribus connubium inire, ipsi observavimus [19]).

Choreae indoles.

8. *Choreae Sti Viti* indoles secundum praecepta generalia eruenda, modo *traumatica*, modo *inflammatoria* [20]), *rheumatica*, *metastatica*, *gastrica*, inprimis *verminosa* et *nervea* est.

§. L.

P r o g n o s i s.

Periculum.

1. Chorea genuina [1]) morbus quidem diuturnus est [2]), at vix periculo vitae stipatus [3]). Mor-

19) In femina an. 1817 in Clinico Vilnensi decumbente. *Chorea tremula* Berntii l. c. p. 27. Num vero exemplum, ad quod vir Cl. provocat, ad choream pertinuerit, vehementer dubito.

20) Caveat autem medicus, ne ob faciei ruborem, oculorum prominentiam, ferocitatem animi, pulsum fortem et celerem, sub *paroxysmo* vigentes, jam ad diathesin inflammatoriam concludat. Oriri enim possunt haec omnia in corporibus exhaustis, spasmis internis congestiones humorum caput versus gignentibus.

1) In prognosi enim maxime refert genuinam choream a spuria illa et symptomatica, utpote quae aliorum morborum pericula agnoscit, distinguere.

2) Choream raro extemplo auferre licet, ac plerumque mensis unus alterve ad illius sanationem requiritur.

3) Inter 84 aegros 2 mortui sunt (Reeve l. c.). „*Der Veitstanz ist nicht leicht tödlich . . . bewirkt er den Tod, so ist dieser selten oder gar nie die unmittelbare Wirkung des Veitstanzes, sondern gewöhnlich die mittelbare durch Nachkrankheit herbeigeführt*“ Sohler l. c. p. 53. 146. 147. v. Casus mortales apud Wigand *Hamb. Magaz. f. d. Gbrtsh.* 1808. *St.* 2; Müller in Pierer *Annal.* 1813. *Apr.* p. 324; J. Roeser l. c. Elliotson *Bemerkung. üb. Chorea;* in

Morbus neglectus, in epilepsiam, maniam fatuam, apoplexiam, paralysin et maxime in tabem [4]) transire solet.

2. Sexus sequior choream quidem majori in gradu pati, sed facilius sustinere [5]) solet. Choream continuam difficilius curam admittere, quam periodicam credunt [6]), at contrarium potius observavimus. Quae ex caussis mechanicis et ex animi pathematibus oritur chorea, inprimis si vitium haereditarium subsit, difficilius sanationem admittit. Ita chorea cum notis epilepticis et maniacis. Quamvis observatum fuerit [7]), virgines diu antea chorea vexatas, post vero feliciter curatas, non tantum constante gavisas esse valetudine, sed etiam prolium fecunditate excelluisse; verum tamen observationibus hujus generis haud paucas opponere possumus, ubi morbus minima porrecta opportunitate recruduit [8]). Sanatur aliquando Animadversio.

Kalisch *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 23 (mors apoplectica). R. Froriep l. c. (duo casus, quorum prior morte apoplectica finitus). Cfr. §. XLVII. 9.

4) Ex tabe aegrum chorea laborantem in nosocomio Viennensi amisi.

5) Duo aegri, qui inter 84 mortui sunt, pueri erant. Sic et aeger meus, tabe peremtus.

6) Bernt l. c. p. 73.

7) Wichmann l. c.

8) Cfr. §. XLVIII. 2 (38). et infra (10). Puer, qui ab urso terrefactus in choream incidit (§. XLVIII. 2 (12)), jam sanitati restitutus erat, cum ab aspectu patris, qui convalescentem in Clinico domum ducendi gratia advenerat, in pristinum morbum praecipitaretur.

quando febre superveniente [9]). Aliàs illa, aut exanthemate [10]) supervenientibus recrudescit.

§. LI.

C u r a.

Generatim.

1. Aeger chorea laborans, habeat lectum super solum stratum, duriusculum et pelle alcis vel caprae obtectum (ne spina exaestuatur) atque pulvinaribus undique circumdatum, ut motus libere et sine periculo undique concedatur [1]). Removeantur ligamenta quot quot sunt, praesertim circa collum, ne circuitus cruoris impediatur et aeger stranguletur. Praescribatur custodibus, ut aegroto, qui ipse cibum capere non potest, alimenta debitis horis sensim sensimque ingerant. Si chorea laborans, in sinu numerosae familiae, aut in domo educationi dicata, aut in nosocomio decumbat, a sociis separandus est, ne et hi morbo attingantur [2]).

C. choreae traumaticae.

2. *Chorea traumatica* exposcit, ut caussa mechanica partem systematis nervosi lacessens removeatur, aut si hoc fieri non possit, ut saltem effectus illius temperentur. Cui scopo plerumque *eva-*

9) Stoll rat. medendi. T. V. p. 27.

10) Virgo quindecim annorum quam a. 1815 a chorea ex terrore orta sanaveram, a. 1818 sub curriculo scarlatinae recidivam perpessa est. Horn *Uebersicht* etc. in ejusd. *Archiv.* 1834. *II.* 5 (complicatio choreae cum scarlatina).

1) Rite momente Schlegel (Hufeland *Journ.* 1822. *St.* 1. p. 36), aegros non retinendos esse.

2) Epidemia choreae inter infantes *Bohnhorstenses* prius, quam scholae clausae fuerint, non cessavit.

evacuationes sanguinis locales, circa caput, vel columnam vertebralem, *fotus frigidus*[3]), *fonticuli vel setacea* ad eadem loca inserviunt, non neglectis lenibus *alvum evacuantibus*, affluxum humorum ad encephalum vel ad medullam spinalem impedientibus.

3. *Choreae inflammatoriae* medendi rationem pulcherrime Sydenham exposuit[4]). *Venaesectioni* ex pede eo securior locus est; quo floridior et robustior aeger, quo proximior periodo pubertatis, quo magis symptomata diatheseos inflammatoriae vel extra paroxysmum vigent, quoque recentior morbus[5]). Cujus caussa si in encephalo vigeret, jugularis secari posset[6]). Quocunque in casu moneatur ante operationem chirurgus, quantae eum, ob continuos partis sauciandae motus, expectent difficultates! Peracta venaesectione aut ea, nisi plane indicata, omissâ, *hirudines ad caput*, si chorea originis cephalicae[7]), alioquin *ad co-*

C. choreae inflammatoriae.

3) E. Harrison *an example of St. Vitus dance from an extraordinary cause, and which was cured by applications directed to the back*, in *gaz. of health.* 1829. *March. N.* 159. p. 466.

4) l. c.

5) Venaesectionis stupendos, indicatae sub rerum positione, effectus casus supra allatus (§. XLVII. 5 (32)) docet. Alii consentiunt: Jaeger l. c. (V. S. unciar. VI. ex pede pueri 12. annor.).

6) Watt *cases of diabetes, consomption* etc.

7) „M. Serres *fait remarquer que les malades affectés de chorée se plaignent, presque tous, d'une douleur plus ou moins vive à la partie postérieure et inférieure du crane*

columnam vertebralem[8]), aut ad *regionem epigastricam*[9]), ponendae. A cucurbitulis scarificantibus in tenellis aegrotis abstinendum. Alvus *sero lactis*, si opus sit, *tamarandinati* vel *mannati* ope, aperta tenetur. Diaeta *vegetabilis* et *lactea* esto[10]). Potus *aqua*. Inter pharmaca *nitras potassae* in *emulsione*, ex *seminibus hyoscyami nigri* et *amygdalis dulcibus* parata[11]), valde nobis inservierat.

C. choreae rheumaticae et metastaticae. 4. *Choream rheumaticam* et *metastaticam* recentem secure methodo antiphlogistica aggredimur [12]), qua praemissa ad *regimen diapnoicum* con-

... *C'est ce qui l'a engagé à porter ces médications à la partie supérieure de la région cervicale* ... M. Piorry *a annoncé aussi avoir guéri un enfant atteint de chorée par plusieurs applications de sangsues à l'endroit précisé.*" *Revue méd. T.* 3. p. 519. Cfr. Froriep *Notiz.* 1828. *B.* 20. *N.* 5 (Lisfranc duce Serres, mali sedem in cerebello suspicans, ad nucham sanguisugas applicavit: chorea disparuit). Bardsley l. citando.

8) Raimann *Hdb. d. spez. Path. u. Therap.* 1831. M. Heine in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 211. E. Enz l. c. Stiebel l. c. Köhler in *Pamietnik towarzystwa lekarskiego warszawskiego. w Warszawie* 1837. *T. 1* (laudat hirudinum applicationem ad vertebras cervicales).

9) In casu, a Jaeger l. c., relato.

10) Lac recens mulsum quammaxime aegrotis hujuscemodi arridet, ac medicamenti vices agit (Lege Swainston, *Thoughts physiol. and pract. with observ. York* 1796. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* p. 548).

11) Pro aegroto 9 annorum. R. Seminum hyoscyami nigri grana decem. Amygdalarum dulcium decorticatarum, sacchari albi āā drachm. duas. Nitri puri drachm. semis. Triturando f. c. s. q. aquae fontis *emulsio* ad colaturam librae unius. Cap. quater de die unciam unam et semis.

confugiendum. *Antimonialia* aegroti sensiles vix ferre solent; eo magis infusa florum tiliae europaeae, sambuci nigrae additis guttis nonnullis *spiritus cornu cervi succinati* et *syrupo*. A balneis et semicupiis tepidis cum herbis aromaticis [13]) aut sapone et lacte [14]) potius detrimentum vidimus [15]). Contra vero maxime nobis profuit *vesicatorii* striae duae latitudinis pollicis lateribus columnae vertebralis admotae [16]). Diuturniorem virtutem *fonticuli* praestant, pro re nata ad basin cranii, ad cervicem. Item *unguenta irritantia* ad varia cutis loca [17]), ut fugatorum ibi impetiginum vices agantur.

5. Cho-

12) SALLABA l. c. Cfr. STOLL rat. med. T. IV. p. 78.

13) THOMSON *med. Rathschläge.* v. *Samml. auserl. Abh.* 3. *B.* p. 30.

14) SCHAEFFER *Bemerk. üb. Kinderkrankh.*

15) Attamen balnea sulphurea prodesse fertur: BAUDELOCQUE in *archiv. gén. de méd. Par.* 1833. *Novbr.* RUFZ l. c. p. 52. GUERSENT, PIORRY ll. cc. FORGET ex *bull. de thérap.* 1837. *Debr.* in *Analekten f. Frauenkrankheit. Lpz.* 1839. *B.* 2. *H.* 2. p. 317.

16) SUMEIRE in *journ. de méd. T.* 85. *N.* 2 (nuchae). DE LA RIVE in KÜHN *phys. med. Journ.* 1800. *Jan.* 60 (ad os sacrum). SCHAEFFER *gewöhnl. Kinderkrankh. u. deren Behandl.* p. 175 (in caput tonsum). WANDESLEBEN *vorzügl. Nutz. d. Blasenpflast. bei d. Chor.*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 34 (ad brachium, tribus in casibus perutile).

17) R. HUNTER *case of rotatio or chorea, treat. successfully by rubbing tartar emetic in the scalp, and along the course of the vertebral column;* etc. in *the Edinb. m. and s. j.* 1825. *Apr.* p. 260. v. *Samml. auserles. Abh. f. pr. Ä.* 1826. *B.* 9. *St.* 2. JEFFREYS ib. p. 278. Cfr. WHYTE in *Edinb. med. comment. Vol. IV.* p. 326. WATT in *med.*

C. choreae gastricae et verminosae.

5. Choreae gastricae [18]) et verminosae [19]) methodus a HAMILTONO [20]), praeeuntibus SYDENHAMO [21]) et BASSEVILLE [22]) celebrata, accommodata est, quam vero rudis empiria, rite monente REE-

chir. transact. Vol. 5. BLUHM in *Vermischte Abh. a. d. Geb. d. Heilk. v. ein. Gesellsch. pr. A. zu St. Petersb.* 3. *Samml.* ib. 1825. p. 256 (unguento ad cordis regionem illinito chorea sanabatur). M'ANDREW in *the Lond. m. and phys. j.* 1826. *Vol.* 1. (ad occiput et partem spinae superiorem). CHARL. BYRNE in *monthly gaz. of health.* 1830. *Maj.* p. 936. Cfr. BEHREND *Journ.* 1830. *H.* 8. p. 177. STRAMBIO in KLEINERT *Repertor.* 1830. *H.* 8. p. 138 (intra paucos dies choream ex medullae spinalis irritatione unice unguento tartari stibiati, ad spinam illinito debellavit). BEUTTENMÜLLER l. c. (c. Euphorbio et Cantharid.). CAMERER l. c. (duobus in casibus; impetigine scabiosa et tinea retropulsa provocatis, choreae sanatio). ABELE in *Mittheil. des Würtemb. ärztl. Ver. Stuttg.* 1834. p. 543. LÖWENHARDT l. c. STIEBEL l. c. (Ung. Autenr. acre ad latera loci spinae dolentis illinitum).

18) R. VENABLES in *the Lond. med. repository.* 1825. *Maj.*

19) In duobus infantibus selectissima remedia morbum violentiorem propellere non poterant, donec tandem vermium copia, anthelminthicis ejectorum, morbus cessaret. J. HEINEKEN diss. de morb. nervor. eorumq. frequentissima ex abdomine origine. Gött. 1783. §. 20. p. 44. Similia de puero verminoso 13 annorum, tandem Gummiguttae granis 9 a vermibus et chorea St. Viti liberato, narrantur. l. c. p. 45. Cfr. DE HAEN de vermib. ab ictero. Ed. WASSERBERG p. 50. 51.

20) *Obs. on the utility of purgative med. chap.* 6.

21) l. c.

22) An choreae Sti Viti evacuantia narcoticis et cardiacis interpolata. Paris 1753.

Reeve[23]), ultra debitos limites extendere conatur. Plerumque *calomel*[24]) aut *oleum ricini*[25]) exhibemus. Drastica potius suadet Strack[26]), at quanto cum periculo adhibeantur, ex aliorum[27]) et propria[28]) experientia nimis edocti sumus. Infantibus tenellis *pulvis conchyliorum limacum exsiccatorum* saepe conducit[29]). Aliàs pulvis, verisimi-

23) l. c. Cfr. *Götting. Anzeig.* 1813. *Febr.* 30. *St.* Plurimi recentiorum consentiunt.

24) Pro aegro 9 annorum. ℞. Pulv. calomel grana quinque. Radicis convolvuli jalappae et seminum artemisiae contra ãã grana decem. M. S. Cap. mane jejuno ventriculo. Trecentos ascarides lumbricoides vivos evacuatos vidit ex uno aegroto Albers l. c. Ut inter anthelminthica remedia ea, quae simul antispasmodice agant, eligas et cum purgantibus conjungas, rite suadet Sohler l. c. p. 181. Et omni in casu, quo eccoprotica indicata sint, ea cum antispasmodicis unienda esse, docet J. L. Bardsley *hosp. facts* etc. in Froriep *Notiz.* 1830. *B.* 27. *N.* 9. Cfr. Behrend *Journ.* 1831. *N.* 8. p. 183. Calomel et Jalappa etiam a Thomson (l. c. p. 317) laudantur. Stiebel l. c. (calomel).

25) Pro aegro ejusdem aetatis. Ter de die cochleare coffeanum.

26) l. c.

27) Quantum detrimentum afferant drastica, quin immo et diu protracta solventia, elucet ex *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 11. *B.* 4. *St.* p. 642.

28) Ann. 1793 in nosocomio Ticinensi puerum octo annorum chorea laborantem curavi. Chirurgo socio formulam dictavi pulveris *radicis* jalappae ad grana quindecim; ille autem *resinam* scripsit, qua porrecta diarrhoea amplius haud sistenda, in enteritidem chronicam lethalem desinens, orta est.

similiter *ungulam alcis* continens, reliquis pharmacis palmam praeripuit [30]).

C. ch. nerveae.

6. Quae singula si morbum non debellarent, ad medendi methodum *choreae*, quam *nerveam* vocamus, deveniendum foret. Consistit ea in usu *radicis valerianae sylvestris* [31]), *artemisiae vulgaris* [32]), *cimicifugae (actaeae) racemosae* [33]), *corticis cinchonae officinalis* [34]), *foliorum aurantiorum* [35]), *semi-*

29) Gölis v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1812. *N.* 81. p. 47. (Ter de die ad grana X).

30) Albers l. c. (specificum sub nomine *das Kurkesche Pulver*, notum).

31) *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 4. *B.* 2. *St.* p. 311. Bernt l. c. p. 93. Bouteille l. c. *Oesterr. med. Jahrb.* 1829. *B.* 1. *St.* 3. p. 98. Jaeger, Camerer, Kerner, Chevalier, Rehfeld ll. cc. Oelzenberger in *Oesterr. med. Jahrb.* 1832. *B.* 3. p. 432 (meis aegris non profuit).

32) Hufeland *Journ.* 1825. *St.* 11. 1826. *St.* 1. p. 61. *The med. recorder.* 1826. *N.* 34. p. 417 (casus rebellis intra nonnullas hebdomadas sanatus). Guhl ex *Mittheil. a. d. Semestralbericht. Badisch. Medicinalbeamt.* *N.* 5. in *Annal. f. d. gesammt. Heilk. unter d. Redact. . . der Bad. Sanitätscommission. Jahrg.* 2. *H.* 2. p. 126 sq. (Pulv. rad. gr. XV. ter de die. Intra quindecim dies chorea pueri 13 annor. sanata est). Fritsch l. c. (duo aegroti radicaliter aeque ac celeriter curati). Friedlaender in *Oesterr. med. Jahrb.* 1838. *B.* 25. *St.* 4. p. 626.

33) J. Young in *the Amer. journ. of the med. soc.* 1832. *Febr.* et in Froriep *Notiz.* *B.* 35. *N.* 22. p. 346. Cfr. Behrend *allg. Repert.* 1833. *N.* 1. p. 62. et Kalisch *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 6 (Pulv. rad. cochlear coffean. ter de die. Sanatio velox.).

34) Sydenham l. c. Werlhof de febr. intermitt. Hannov. p. 45. Mahon in *journ. de méd.* *T.* 58. p. 553 (Sub ipso

seminum sinapis nigrae[36]), *tincturae colchici*[37]), *florum cardamines*[38]), *extracti succi radicis atropae belladonnae*[39]), *camphorae*[40]), *olei cajeputi*[41]) *asae foetidae*[42]), *succi sempervivi tectorum*[43]), *acidi*

morbi curriculo plus detrimenti quam boni inde vidi, conducit convalescentibus, sub forma infusi frigidi. *Chininum sulphuricum* convalescentibus propinavit JAEGER l. c. MAGENDIE (*journ. de phys. expériment. et pathol.* 1822. T. 2.) melancholicum, musculorum motibus involuntariis affectum, hoc remedio sanavit).

35) *Samml. auserl. Abhandl.* 17. *B.* 2. *St.* p. 266 (℈j—ʒβ Pulveris, aut ʒjj—jjj qua infusum). JAEGER, CHEVALIER ll. cc.

36) WINIKER l. c. (tinctura de alcohol parata).

37) RAVEN in *the Lond. medical and physical journal by* FOTHERGILL. *Vol.* 20. 1816. *Sept.*

38) MICHAELIS in RICHTER *chir. Bibliothek.* 5. *B.* p. 120 (ad drachmam unam omni sexta hora).

39) STOLL rat. med. P. III. p. 120 (a grani sexta, dein quarta parte omni quadrihorio). KETTERLING l. c. KERRISON in *the Lond. med. repos. Vol.* 6. *Octob. Oesterr. med. Jahrb.* 1829. *B.* 1. *St.* 3. p. 98. *Miscell preuss. Aerzte* etc. in HUFELAND *Journ.* 1832. *St.* 8 (gr. $\frac{1}{16}$ c. Zync. oxyd.). SCHENK l. c. p. 107 (gr. $\frac{1}{3}$ p. d.).

40) D. MONRO in *Samml. auserles. Abh. f. pr. A. B.* 5. *St.* 2. p. 213. DESPERRIERES in *hist. de la Soc. R. de méd.* ad 1782. *Abh. f. pr. Aerzte.* 15. *B.* p. 462 (adhibuit camphoram vitello ovorum subactam ad drachmas duas in semicupiis tepidis ex decocto florum chamomillae). WILSON in *Med. Commentar. v. ein. Gesellsch. v. Aerzt. zu Edinburg.* 2. *Decade. B.* 11. p. 22. BARDSLEY l. c.

41) WERLHOF opera, edit. WICHMANNI. p. 711.

42) WARTENS *journ. de méd. Vol.* 56. p. 115. DU MAN in *Samml. auserles. Abh. f. pr. A. B.* 1. *St.* 3. p. 23. SCHAEFFER ib. *B.* 16. *St.* 1. p. 125. BARDSLEY l. c. (in

acidi hydrocyanici[44]), *potassae*[45]), *oxydi zinci*[46]), *cupri*

clysmate). Kerner l. c. Schneider *med. klin. Ber.* in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 331 (internus usus). (Clysteres ex asa foetida in plurimis aegrorum meorum profuerunt; ore enim hoc pharmacum difficulter in junioribus, utpote pilulas plerumque respuentibus, adhibetur. Absente hac difficultate profuit Patri meo sequens formula: ℞. Extracti gentianae, asae foetidae l. a. subactae et pulveris radicis Valerianae ââ drachmam unam. F. pilulae granorum trium. Consperg. etc. cap. ter de die No. quinque).

43) Perreboomius v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 1. *St.* p. 13 (℞. Succi sempervivi tectorum, spirit. vini ââ uncias duas. Cap. inter diei spatium).

44) J. Stuart in *the Edinb. med. and surg. journ.* 1827. *Octbr.* p. 271. Cfr. *Neue Samml. auserles. Abhandl.* 1828. *B.* 11. *St.* 2. p. 213 (gutt. ij p. dosi, intra 40 horas 96 guttulas dedit et spatio hebdomadum 8—9 sanavit!! Talem medicum nemo imitabitur!) *Salzb. med.-chir. Ztg.* 1828. *B.* 2. *N.* 43.

45) Oleum tartari per deliquium optimo cum successu adhibuit Wendelstaedt in Hufeland *Journ. B.* 24. *St.* 1. p. 150, et balnea cum Kali Jaeger l. c. Grossheim l. c.

46) Burserius edixerat: „nuper confirmatam et omnibus numeris absolutam choream St. V. solo florum zinci usu tuto, cito et jucunde curavi" (instit. Vol. III. p. 242). Quam laudem plus minusve sustulere: Hart diss. de Zinco in *Med. Comment. v. Edinb. B.* 1. p. 94. Roböl *Samml. auserl. Abh.* 7. *B.* 2. *St.* p. 447. Starck *Handb.* 2. *Th.* p. 163. Alexander in Ducan *annals of med. Lustr. II. Vol. I.* Thilenius *med. chir. Bemerk.* p. 115. Wright in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol.* 3. *app. N.* 24. *Salzb. med. chir. Zeit.* 1818. *N.* 3. p. 41. Usteri *Ber. üb. d. Krankh. im Zürch. Krankenhause v. J.* 1825. in *Verhandl. d. med. chir. Gesellsch. des Canton Zürich.* ib. 1827. *The med. recor-*

cupri ammoniacalis[47]), *ferri*[48]), *carbonatis ferri*[49]), *arse-*

der of origin. papers. 1826. *N.* 34. p. 417. CAMERER l. c. *Miscell. preuss. Aerzte a. d. Sanitätsber.* in HUFELAND *Journ.* 1832. *St.* 8. OLZENBERGER in *Oesterr. med. Jahrb.* 1832. *B.* 3. p. 432. JAEGER l. c. GÜNTHER in HUFELAND *Journ.* 1835. *St.* 12. KUHK l. c. REHFELD in *Med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 35. HEINE l. c. (ad grana Vj, ter de die). Mihi nil praestitit, quod etiam STOLL (l. c. p. 465), SCHAEFFER (*Samml. auserl. Abh.* 16. *B.* 1. *St.* p. 126), BRECHET (*Journ. hebdom. de méd. et de chir. pr.* 1831. *Octbr.*), BODENSTAB l. citando fatentur.

47) WALKER in *med. comment. Edinb. X. B.* p. 33. v. *Abh. f. pr. Aerzte. II. B.* 3. *St.* p. 672 (in aegrotis teneris, debilibus). DELARIVE in KÜHN *phys. med. Journ.* 1800. *Jan.* p. 58. THOM. A THUESSINK *Samml. auserl. Abh.* 17. *B.* 2. *St.* p. 266. WILLAN in *Lond. med. journ. 7. Vol.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 12. *B.* p. 62 (Dosis sexta vel quarta pars grani bis terve de die). NIEMANN in HUFELAND *Journ.* 1823. *St.* 8. p. 13 (ʒβ in Aq. ℥j sol. ter in die gutt. V). SANDROCK in SIEBOLD *Journ.* 1832. *B.* 12. *St.* 1. p. 137 (Liq. cupr. ammon.-muriatici i. e. Aq. antimiasmaticae ʒij, Aq. destill. ℥XX. Cochleatim sumendum. Magna effecit in chorea rebelli). C. G. NEUMANN *v. d. Krankheit. des Gehirns des Mensch. Coblenz* 1833. *Kap.* 7. TOTT in *Allg. med. Ztg.* 1834. *Jan. Cas. II.* CRAMER *cuprum sulphur.-ammoniat. gegen Chorea St. V.* in *Med. Ver.-Ztg.* 1834. *N.* 18 (grana tria soluta in Aq. destill. ℥j. Ter de die gutt. 12. Dosis omni triduo gutt. 3 augenda). MALIN in *Med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 8 (sanationes duae).

48) ECKSTEIN in HORN *Archiv.* 3. *B.* 2. *Heft.* p. 241 (praesertim balnea martialia). Et externe applicatum, id est forficem, clavem manui aegrorum tradendo, ferrum mirabiles effectus exserere solet, teste WICHMANNO (l. c.) et STARKIO (l. c.). Cfr. BERNT (l. c.) p. 105.

49) J. SWAN in *the Edinb. m. and s. j.* 1824. *N.* 80. C. F.

arsenici[50]), *nitratis argenti*[51]), *castorei*[52]), *olei ani-*

VANDERBOUGH *Fall ein. Chorea St. V.*, *d. durch kohlensaur. Eisen geheilt wurde*; in *Med. chir. Ztg.* 1825. *Octbr.* p. 25. J. ELLIOTSON in *the Lond. med. gaz.* 1831. *Vol.* 7. *Febr. Vol.* 8. *June.* Cfr. BEHREND *Journ.* 1831. *H.* 9. p. 384. *H.* 12. p. 309. Idem in *Lond. m. and s. j.* 1832 et 1833. v. GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1833. *B.* 20. *St.* 1. p. 171. et GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1833. *Novbr. Decbr.* in *med. and s. transact. Vol.* 13. p. 450. *Vol.* 15. et 1833. *Jan.* v. *N. Samml. auserles. Abh.* 1828. *B.* 11. *St.* 2. p. 308, 1830. *B.* 13. *St.* 2. KALISCH *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 23. et FRORIEP *Notiz. B.* 35. *N.* 17. p. 265 (autor remedium fere specificum nominat; attamen choream non breviori spatio quam 6—10 hebdomadum debellavit). HUTCHINSON in *the Lancet. Lond.* 1833. *Septbr.* v. GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1834. *St.* 4. p. 49 (aegrotus sensim sensimque 11½ Libras (!!) ferri carbonici deglutivit). THOMSON l. c. p. 318. *Chorea, durch kohlensaur. Eisen glücklich behandelt im St. Thomas-Hospit. zu London*, ex *Lond. m. and s. j.* 1833. *Vol.* 4. *N.* 90. *Octbr.* 19. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 1. p. 207. BERNDT ib. *B.* 4. p. 228 (℥β per nychthemerum. Duo aegroti sanati). BRAUNE in *Königsb. Provinz.-Sanitäts-Ber. f. das* 1. *Semester* 1834. *Königsb.* 1835. HEUSINGER l. c. HEINE in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *B.* 17. p. 212 (ad ℈β ter de die). FORGET ex *bull. de thérap.* 1837. *Dcbr.* in *Analecten f. Frauenkrankheit. Lpz.* 1839. *B.* 2. *H.* 2. p. 317 (℞. Ferri subcarbon. ℥β. Pulv. cort. Chin. ℈ij. Mucil. Gi. arab. q. s. et f. pilul. XX. Cap. duas de die, una cum infuso flor. Naphae aut Tiliae, et balneis sulphureis. Autor hanc methodum *certam* appellat).

50) MARTIN in *med. and chir. transact. publish. by the med. and chir. soc. of Lond. Vol.* 4. 1813 (Ter de die tinctura ad guttas quinque, in puella 15. annorum. *Spatio sex hebdomadum* (!!) sanata est). BASEDOW *Arsenik bei Tic u. Chorea*, in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 30 (Solu-

animalis Dippelii[53]), *electricitatis*[54]), *magnetismi animalis*[55]), *balneorum frigidorum*[56]), *musicae*[57]) alio-

tionis Fowleri gtt. 7—12, bis de die apud aegrotam 24 annorum). STEINTHAL l. c. (sine fausto successu).

51) FRANKLYN in *med. and phys. journ. publish. by* FOTHERGILL 1815. *April* (ad grana tria de die). Et BRUCE in *medico-chir. transact. publish. by the medico-chir. soc. of Lond.* 1818. *Vol.* 9. p. 1. J. CRAMPTON in *transact. of the associated fellows and licent.* etc. *Dublin* 1825. *Vol.* 4. PRION *Heil. v. St. Veitstanz durch Höllenstein;* ex *Journ. gén. de méd.* 1824. *T.* 87. p. 299. in *Hamb. Magaz.* 1826. *St.* 1. p. 112.

52) BONIFAZ *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 3. *St.* p. 134. 4. *St.* p. 7. DONALD MONRO ib. 5. *B.* 2. *St.* p. 216 (gr. ij—iij, ter quaterve in die). MADIER ib. 1. *B.* 4. *St.* p. 7 (in clysmate et ut corrigens opii).

53) WERLHOF op. c. Sect. 2. §. 4 (ad guttas triginta).

54) HAEN rat. med. P. I. p. 142. P. II. C. 13. P. III. C. 6. p. 221. DUMAN l. c. p. 23 (secundum curriculum spinae vertebralis). Cfr. BERNT l. c. p. 103 sq. FOTHERGILL in *philos. transact.* ad ann. 1799. p. 1. SIGAUD LA FOND op. c. p. 241. DU BOUEIX v. *journ. de méd. T.* 58. p. 132. CURRIE in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol.* 3. MAUDUYT in FOURCROY *méd. éclairée. T.* 3. v. HUFELAND *u.* GÖTTLING *Aufklärungen.* 1. *B.* p. 356.

55) L. BOCHARD in *Archiv f. d. thier. Magnetism. Lpz.* 1824. *B.* 12. BAUMBACH *Veitstanz, geheilt durch animal. Magnetism.*, in SIEBOLD *Journ.* 1830. *B.* 10. *St.* 1. p. 138 (Die altero curae inceptae diarrhoea salutifera accessit: utrum sponte, an magnetismi effectu? incertum videtur).

56) W. CULLEN *Anfangsgr. d. pr. Azk. Lpz.* 1789. *B.* 3. p. 400. JAHN *Klin. d. chron. Krankh. B.* 1. p. 251. D. MONRO in *Samml. auserles. Abh. f. pr. A. B.* 5. *St.* 2. p. 213 (cum submersione in aqua frigida). TERREUX *Veitstanz, durch kalte Bäder geheilt;* ex *gaz. de santé.* 1825. *Avril*, in

aliorumque [58]), quibus singulis remediis minus usi su-

HUFELAND *Journ.* 1827. *St.* 2. p. 123 (balneis frigidis herpete furfuraceo provocato chorea disparuit). G. JAEGER l. c. historia 7 (Chorea atrocissima puellae 9 annorum, mutae et suae insciae balneis frigidissimis fugata, recessit quatuor annis praeterlapsis et disparuit eodem remedio iterum adhibito). D'HUC in *revue méd.* 1832. *Novbr.* (duae sanationes). DUPUYTREN *Behandl. des V. T. durch kalte Uebergiessungen;* in BEHREND *Journ.* 1830. *H.* 11. p. 260. et in *gaz. méd. de Par.* 1835. *Dcbr.* HOSPITAL *gute Wirk. d. kalten Bäder im V. T.* ex *bull. de thérap. T.* 6. *l.* 7. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 8 (chorea 9 annorum cum ejusdem sequelis sanabatur). T. CONSTANT *kalte Bäder gegen V. T.* ex *bull. de thérap.* 1835. *T.* 8. *l.* 11. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 10. p. 11. Idem: *Glückliche Behandl. des V. T. durch Tauchbäder*, ex *gaz. méd. de Par.* 1836. *N.* 7. in SCHMIDT l. c. *B.* 14. p. 94. STIEBEL l. c. (psychrolusiae frigidae ad spinam). REHFELD, GROSSHEIM ll. cc. R. J. GRAVES in *the Dublin j. of med. sc.* 1837. *Jul. N.* 33 (psychrolusiarum utilitatem testatur pluribus factis). OLLENROTH *Heil. d. Chorea St. V. durch kalte Bäd. u. Waschung.*, in *med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 8 (chorea pueri 7 annos nati unice balneis et lotionibus aquae frigidae intra sex hebdomadas radicaliter debellata). C. RUST *Heil. d. Chor. St. V. durch kalt. Wass. in Form v. Uebergiess. u. Douchen.* ibid. (duo aegrotuli, itidem curati). VEDDER *Fall v. Chorea;* ex *Americ. med. library* 1838. *Vol.* 2. *Jul.* 2. *N.* 7. in FRICKE u. OPPENH. *Ztschr.* 1839. *B.* 10. *H.* 3. p. 413 (embrocatio aq. frigid.).

57) *Musices* adversus morbos nervosos tam saepe mentionem injeci, ut mirum videri non debeat, si eam etiam adversus choream commendem. Leg. GR. HORST (l. c.) et BAGLIVIUS (l. c.). WICHMANN *Ideen z. Diagnostik. B.* 1. p. 161. Cfr. ALBRECHT tract. phys. de effect. musicae in corp. animale. Lips. 1731. In aegra, de qua KINDER-

sumus, cum in tribus aliis in *floribus* scilicet *ar-*

 ni-

Wood (l. c.), cum ea, secundum rhythmum saltaverit, et eo rhythmo amisso quiesceret, sub paroxysmo duo tympana inordinate pulsabantur, quo facto duo paroxysmi illico cessabant. B. Papini *sull' uso della musica nella chorea St. V.* in Omoidei *ann. univers.* 1822. *Vol.* 21. Uberto Bettoli opusc. med. Parm. 1834 (religiosam, chorea rebelli correptam, musicae medio sanavit). Bertsch l. c. De musices effectu mirabili refertur ex *repertor. med. chir. di Torino* in Froriep *Notiz. B.* 42. *N.* 1. p. 16 (femina 28 annos nata, primum musicen tractari audiens, furibundae instar plures dies saltare non cessavit. Festivis diebus praeterlapsis adlucinata est et sex post menses marasmo diem supremum obiit).

58) e. c. *Strychnini acetici* (gr. $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{2}$ endermice c. successu applicata): Boroz et Romberg apud R. A. Magnus diss. obs. in method. enderm. Berol. 1831. Romberg *enderm. Heilversuche* in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 13. p. 242 (in uno casu cum effectu faustissimo, in altero incassum). — Rad. *Selini palustris:* Rahn in *Verhandl. d. med. chir. Gesellsch. des Cant. Zürich.* ib. 1828. p. 19. — *Secalis cornuti* (gr. 8 omni trihorio. Juvenis 17 annor. mox sanatus est): Bodenstab *Fall ein. acuten (?) Veitstanz. durch Secale cornutum geheilt;* in *med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 10. p. 32. — *Indigo* (ad ℈j ter in die): Heine l. c. Heinsius in *Sanitäts-Ber. f. d. Prov. Brandenb. v. J.* 1835. *Berl.* 1837. — Infusi *Nicotianae:* Kroker in *Gen.-Ber. v. Schlesien f. d. J.* 1834. *Bresl.* 1837. — *Amanitae muscar. Camtschadalicae: Med. Conversat.-Bl.* 1832. *N.* 32. — *Zinci cyanici:* Müller in Rust *Mag.* 1825. *B.* 20. *St.* 2 (gr. j quater de die). *Miscell. pract. Aerzte a. d.* $\frac{1}{4}$*jähr. Sanitäts-Ber.* in Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 9. p. 129 (gr. $\frac{1}{16}$ — $\frac{1}{2}$ p. d. cum optimo effectu apud puellam 36 annorum, 12 ann. chorea affectam). Abele in *Mittheil. des Würtemb. ärztl. Ver. Stuttg.* 1834. p. 543 (gr. iij quotidie sa-

nicae [59]), in *moscho* [60]), inprimis cum *calomel* [61]) et

nabant tribus hebdomadibus praeterlapsis). Günther in Hufeland *Journ.* 1835. *St.* 12 (dosis: gr. β—j omni trihorio. Sanatio). — *Zinci chlorati* (remedii audacissimi): Hanke in Rust *Mag. B.* 22. *H.* 2 (gr. $\frac{1}{20}$—$\frac{1}{12}$). Canquoin in *journ. chémie méd. Par.* 1835. *Févr.* — *Liquoris argenti mur.-ammoniati*: Gustorff in *Brandenb. San.-Ber. f.* 1833. *Berl.* 1835. — *Compositorum*: Pilulas Meratii (℞. Argenti nitrici gr. VI. Extr. Opii ʒj. Moschi ℈ij. Camphor. ℈IV. M. F. pil. XCVI. S. Mane et vespere una sumenda et dosis augenda et levamine accesso iterum minuenda) commendat Prion in *journ. gén. de méd. Par.* 1825. (℞. Extr. Valer., Fumar. et Hyosc., Zinc. oxydat. ana Part. aeq. M. F. pil.) Dupuytren in *gaz. des hôp. Par.* 1833. *N.* 13. — *Thermas Amisienses* commendat Brückmann l. c. *Liebensteinenses*: J. H. Schlegel *die Mineralq. zu Liebenst. Meinung.* 1827. *Muscavienses*: Sturm in Rust *Mag. B.* 26. *H.* 1. p. 31. *Cervimontanas*: Ollenroth l. c. — *Ung. Veratr.*, ad dorsum illinitum, tarde debellavit malum: Ebers in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 46. — *Ferri* frustulum aut clavis, in aegroti manibus posita, stitit affectiones choreae referente Wichmanno (*Ideen z. Diagnostik. B.* 1. p. 159); Camerer (l. c.) autem negat. In tanta remediorum laudatorum copia omnibus persuasum esse debet, veram choreae medelam et naturae maxime convenientem adhuc desiderari.

59) Infusum forte, inprimis in chorea a violentiis capiti aut spinae illatis, et post inflammationem cerebri ac medullae spinalis. Porro laudat Mosing in *Oesterr. med. Jahrb.* 1829. *B.* 1. *St.* 4. p. 65.

60) In aegrotis admodum sensibilibus, ac ubi sedes morbi incassum in una systematis nervosi parte quaeritur, *moschus* egregium sistit pharmacum, quod tum ex experientia Patris mei (l. c. p. 310), tum ex propria fateor. Cfr. Zanetti in N. Act. nat. cur. T. V. obs. 40. p. 148.

et maxime in *herba chenopodii ambrosioidis*[62]), omne, quod desiderare potuimus, auxilium hucusque invenerimus. Multum quoque lucri ab *emplastro* vel *asae foetidae* vel de *galbano crocato* cum *camphora* et *opio*, super universam spinam posito, obtinuimus, obtinueruntque discipuli nostri. Venus aegro quaedam prodesse videbatur[63]).

CAPUT

D. MONRO in *Samml. auserl. Abh.* 5. *B.* 2. *St.* p. 216. THUVENEL ib. 10. *B.* 2. *St.* p. 352. BARDSLEY l. c.

61) Illico chorea fugata est ope horum pharmacorum, moscho scilicet et calomel in filia professoris Vilnensis *W.* (Mense Februario 1819).

62) Sacra mihi ancora in chorea, praesertim ex vitio spinalis medullae, est; ac PLENKIO toto corde assentior, dicenti *ex omnibus remediis, contra hunc morbum laudatis, chenopodium efficacissimum esse* (De morb. infant. Viennae 1807. p. 31). Exhibetur pulvis bis de die ad scrupulum unum; plerumque tamen infuso utor, incipiendo a drachma una herbae et sensim sensimque ascendendo ad unciam semis pro libra colaturae. Sub usu hujus pharmaci saepe febris ephemera, admodum salutaris, accenditur, quae dein simul cum chorea cessat. Non nisi pravae qualitati herbae chenopodii ambrosioidis in pharmacopoliis Insubriae tribuere possum, pharmacum istud meam in hac Italiae parte spem pluries frustrasse. — Cfr. de hujus plantae effectu salutari in chorea St. V.: BORRIES in HUFELAND *Journ. B.* 14. *St.* 2. p. 201. LENTIN *Beitr. B.* 2. p. 211. RAIMANN *Handb. d. spez. Path. u. Therap. B.* 2. p. 642. JAEGER l. c. C. OLZBERGER in *Oesterr. med. Jahrb.* 1832. *B.* 3. p. 432. CHEVALIER l. c.

63) „Die 13. Decembris 1795 consilium meum petiit Comes***, qui ob masturbationis vitium jam 13. aetatis suae anno, symptomata choreae St. Viti passus est: ita ut bra-

Caput XI.

De epilepsia.

§. LII.

Definitio. Literatura.

Definitio. 1. *Epilepsia*[1]) est morbus chronicus, ex paroxysmis et liberis intervallis compositus, quorum

chiis cruribusque hinc inde convulsis, illa, faciei frontique admoveret, hisce violenter per cubile agitaretur, sui non potens, clamans saepe, et gesticulans. Praeteritorum tamen non protinus immemor erat. Atque haec ter quaterve in die patiebatur. Cum omnia incassum adhibita fuissent, servus illum ad meretrices duxit, cum quibus cum decubuisset, convulsiones illae longe rarius accedebant; mox vero, si supra diem quintam a meretrice abstinuisset, iterum redierunt, sub hujus usu vix non avertendae. Uxorem igitur dederunt parentes, inprimis cum veros simul paroxysmos epilepticos hinc inde pateretur et memoriam actorum tunc amitteret. Ast vero cum virgine sponsa rem, nisi difficulter, habere vix potuit; introduxit tandem membrum vaginae, sed viribus exhausto, hoc mox collabebatur, et adhuc collabitur *quin semen emittat*, quod tamen cum meretrice decumbens emittere solebat. Pollutio nocturna nulla." Ex schedis J. P. Frank.

1) A Gr. Ἐπιλαμβάνω, desuper prehendo. *Synonyma* (quorum docta explicatio in Hulderichi diss. de grav. cerebri affectu, epilepsia. Gies. 1617. §. 1—5. apud Swietenium in Commentar. ad Aph. Boerhaavii §. 1071 invenitur). Morbus sacer Hippocratis, m. major Celsi, m. herculeus Aristotelis, m. comitialis Plinii, convivalis, mensalis,

rum illi insigniuntur motibus abnormibus musculorum, feriatione sensuum ac facultatum animi, nulla inde relicta recordatione.

2. *Literaturae* extensio argumenti dignitati respondet. De epilepsia enim scripsere medicorum principes [2]), exstantque praeterea de ea monogra- Literatura.

iusputatus PLAUTI, viridellus, vitriolatus, sonticus, caducus, lunaticus, foedus, sideratus, scelestus, daemoniacus (cfr. WILLIS path. cerebri c. 2. „Quoniam — ait ARETAEUS de caus. et sign. epileps. Lib. I. cap. 4. p. 28. — daemone correptus esse videatur"), deifica lues, m. deificus, astralis, analempsia, analepsia, apoplexia parva, cadiva gutta, caduca passio, catalempsia, cataptosis, eclactisma, epilensia, epilentica passio, epilenticus morbus, hiera nosos, mater puerorum, peditio, Sti Valentis, Sti Joannis morbus, etc. GERM. *Fallsucht*, *Fallende Sucht*, *Jammer*, *Schwere Noth*, *Böses Wesen*, *Böse Staupe*, *Böses Zeug*, *Siechtag*. GALL. *Epilepsie*, *mal-caduc*, *haut-mal*, *mal de terre*, *mal de St. Jean*, *mal des enfans*. ANGL. *Epilepsy*, *the falling sickness*. ROSS. Падучая болѢзнь. POL. *Choroba wielka*, *choroba S. Walentego*.

2) HIPPOCRATES de morbo sacro. C. I. CHARTER. T. X. p. 475. Cfr. FR. DIEZ Hippocrates de morbo sacro liber. Recensuit, nov. interpretat. lat., notasq. addidit. Lips. 1828. CAELIUS AURELIANUS chron. morb. Lib. I. C. 4. CELSUS Lib. 3. C. 23. p. 172. ARETAEUS acut. Lib. I. C. 5 Chronic. L. I. C. 4 (Optimus inter antiquos de epilepsia scriptor). GALENUS de loc. affect. L. III. C. 7. De puero epileptico. ORIBASIUS synopsis. L. VIII. C. 3. 4. AETIUS Tetrab. II. Serm. 2. C. 13. ALEXANDER TRALLIANUS L. I. c. 21. PAULUS AEGINETA L. III. c. 13. AVICENNA canon. Lib. III. Fen I. Tract. 5. C. 8. 9. MERCURIALIS consil. T. I. N. 26. 54. 77. T. III. N. 85. IV. N. 30. 56. AMATUS LUSITANUS Cent. II. cur. 6. RIVERIUS Prax. med. Lib.

nographiae permultae [3]), ducenae et ultra disser- tatio-

cap. 7. de epilepsia. Obs. Cent. II. N. 93. THOMAS WILLIS patholog. cerebri. C. 2. 3. PISO de morbis ex serosa colluvie p. 100. 150. BALLONIUS consil. Vol. I. p. 33. 61. II. p. 4. III. p. 43. 52. 118. HORSTIUS opp. Vol. II. p. 75. MARCELLUS DONATUS Lib. II. c. 4. ETTMÜLLERUS opp. T. II. P. II. p. 779. Disp. de epilepsia. SENNERTUS Lib. I. med. pract. PECHLINUS Lib. II. obs. 29. WEPFER obs. p. 581. BOERHAAVIUS de morbis nervorum. FR. HOFFMANNUS de vera mali epileptici caussa. Hal. 1732. v. Opp. omn. Genev. 1748. 3. Vol. p. 9. SWIETENIUS l. c. (egregius tractatus). HAENIUS rat. med. P. V. c. 4. LENTINUS *Beytr. z. ausüb. Arzneyw.* 2. *B.* p. 227. 3. *B.* p. 144. et in HUFELAND *Journ.* 14. *B.* 1. *St.* p. 44. 3. *St.* p. 5. PORTAL *mém. sur la nature et le traitement de plus. mal. Vol. II.* p. 229. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 19. *B.* p. 617.

3) GABUCCINI de morbo comitiali. Venet. 1568. v. HALLER Bibl. med. P. II. p. 87. TAXIL *traité de l'épilepsie. Tournon* 1602. ALSARIUS A CRUCE de epilepsia seu comitiali morbo lection. Bononiens. L. III. Venet. 1603. CARTER exercitationes in epilepsiam. Tolos. 1617. DE VEGA gemmula de epilepsia. Append. ad pacem methodicorum cum spagyricis. Genev. 1628. SANTACRUCE praelectiones Vallisoletanae in Hippocratem de morbo sacro. Madrit. 1631. BOUCHE de morbo scelesto. Aven. 1634. UNZER tractat. de epilepsia. Hal. 1634. R. A. CASTRO discept. posth. de epileps. Florent. 1640. SCHOENFELDT *Tractat v. d. Kinderwehe, Frais, Hinfallen. Ingolst.* 1644. DIMERBROECK disp. XV. de Epilepsia. Ultraj. 1652. A KRONKLAND liturgia montis seu disceptatio med. philos. et opt. de nat. epilepsiae, illiusque ortu et causs. Ratisb. 1678. MARCI opusc. med. de natura, ortu et causs. epileps. Ratisb. 1678. MOOR tract. de epileps. et convuls. Amstel. 1704. BRESCON *traité de l'épileps. avec sa description, ses différences, ses caus.* etc. *Bordeaux* 1742. PIETSCH *Erkl., Ursach. u.*

Kur v. d. Ohnmacht. u. Convulsionen, vornehml. ab. d. eigentl. fall. Sucht. Hamb. u. Leipz. 1753. WESTPHAL de epilepsia et motuum convulsivorum infantum praecipuis caussis. Gryphiae 1765. ANDRÉE *cases of epilepsy, hysteric fits and St. Vits Dance. Lond.* 1764. MANGOLD progr. de epilepsiae speciebus nonnullis, in ejusdem opusculis medic. phys. Altenb. 1769. THREFUL *essay on epilepsy. Lond.* 1772. HIRSCHEL *Gedanken, die Heilungsart der fallenden Sucht betreffend. Berlin* 1770. *Mietau* 1774. SAILLANT *mém. de l'acad. r. de méd.* 1779. *N.* 17. TISSOT *traité de l'épilepsie* in *oeuvres. Edit. Lausan. T. VII.* 1781 (tractatus classicus). Germ. Berol. 1771 et Lips. eod. anno. BATT *essai medico-pratique sur l'épilepsie. Gènes.* HENNING analecta lit. epileps. spect. Lips. 1798. DOUSSIN DOUBREVILLE *de l'épileps. en général et particulièrement de celle déterminée p. des caus. moral. Lips.* 1798. Germ. *Mannh.* 1799. *Diätophilus phys. u. physiolog. Geschichte sein. 7jähr. Epilepsie, v. d. Genesen. selbst u. s. w. Zür.* 1798. *Ausführl. Krankengesch. ein. Fallsüchtig. mit d. Rathgeb. u. d. Verfahr. Thedens u. Stolls. A. d. Latein. Brem.* 1799. FRAZER *treatise on epilepsy. Lond.* 1800. DREYSSIG *Handwörterbuch der med. Klinik.* 3. *B.* 2. *Th. Erfurt* 1817. p. 187—398. ESQUIROL *dict. des sc. méd. T. XII.* p. 510. MAISSONNEUVE *recherches et observ. sur l'épileps. Paris* 1800 (Opusculum commendatione dignum). LULLIER *propos. méd. sur l'épileps. Paris* 1803. BEYERLE *Gesch. e. merkw. Epilepsie unter manch. Gestalten u. Verbindungen. Manh.* 1814 et 1818. E. LÖBENSTEIN-LÖBEL *Wesen u. Heil. d. Epileps. Lpz.* 1818. B. STRUBEL *Gesch. ein. glückl. behandelt. Epileps.* in HUFELAND *Journ.* 1821. *St.* 1. p. 39. LARREY *üb. d. Fallsucht*, ex *revue méd.* 1822. *Juill.* in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1822. *B.* 4. p. 334. J. G. MANSFORD *Untersuch. üb. d. Nat. u. Ursach. d. Epileps., nebst ein. neuen u. glückl. Heilmethode derselb. A. d. Engl. übers. v.* L. CERUTTI. *Lpz.* 1822. M. GEORGET *üb. d. Physiol. des Nervensyst. . . . Untersuch. üb. d. Sitz, d. Nat. u. Behandl.*

handl. . . . d. Epileps. A. d. Fr. v. G. J. Kummer. *Lpz.* 1823 (opus archetypum prodiit Par. 1821). J. Cooke *hist. and method of cure of, the var. spec. of epileps.; being the second part of the second Vol. of a tr. on nerv. diseas. Lond.* 1823. Calmeil *de l'épileps. étudiée de son siége* etc. *Par.* 1824. D. Williams *case of epilepsy;* in *the Edinb. m. and s. j.* 1825. *Octbr.* p. 297. G. J. Most *Nachr. üb. mein Krankeninst. z. Kur epilept. Person., nebst einig. Erfahrung. üb. d. Nat. u. Heil. d. Epileps.,* in Horn *Archiv* 1825. *H.* 3. p. 396. *H.* 4. p. 1. Bouchet et Cazauvieilh *de l'épileps. considérée dans ses rapports avec aliénation mentale. Recherch. sur la nat. et le siége de ces deux malad.; mém. qui a remporté le prix* etc. *Par.* 1826. Portal *obs. sur la nat. et le traitm. de l'épileps. Par.* 1827. Vers. germ. (qua utor) a C. Ch. Hille. *Leipz.* 1828. et J. A. L. W. Hermes. *Stendal* 1830. Scheffer *Heil. ein. Epileps.* in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 4. p. 127. D. Ribail *essai sur l'épileps. et en particul. sur son traitm. radical. Par.* 1830 (arcanum commendat). Elliotson *Epilepsie in Verb. mit Hypochondrie in Folge v. Onanie,* ex *the Lancet.* 1831. *Jan.* in Behrend *allg. Repert.* 1831. *Jul.* p. 32. et ex *The Lond. med. Gaz.* 1831. *Novbr.* et 1832. *March, Apr.* in Behrend l. c. 1832. *Apr.* p. 25. et *Sptbr.* p. 250. F. Hawkins *üb. Gesch. u. Behandl. d. Epilepsie,* in Behrend l. c. 1831. *Dezbr.* p. 351. Siedler *Erfahrung. üb. d. Epileps., durch mehr. Fälle glückl. Heil. dies. Ueb. dargest.* in Hufeland *Journ.* 1831. *St.* 2. p. 3. 1832. *St.* 5. p. 3. 1833. *St.* 3. p. 3. 1834. *St.* 5. p. 3. 1837. *St.* 3. p. 78. F. F. G. Eggert *das Wesen d. Epileps.* in Hecker *lit. Ann.* 1832. *H.* 7. p. 241. C. A. Tott *einige Fälle v. Epileps. u. Veitstanz, nebst ein. neuen Beweise üb. d. Mittheilbark. d. Fallsucht;* in *Allg. med. Ztg.* 1834. *N.* 1. R. W. Scott *üb. d. Epileps. u. d. Mittel, ihre Paroxysm. zu mildern;* ex *Liverpool m. j.* 1834. *Mai* in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 80. Schmalz *Epileps. geheilt;* in *Summar. des Neuest. u. Wissenswürdigst.* 1835. *B.* 12. p. 256.

Beau

tationes inaugurales [4]) et totidem fere memoriae academicae [5]).

§. LIII.

Beau *statist. Untersuch. z. Gesch. d. Epileps. u. Hysterie;* ex *Archiv. gén. de Par.* 1836. *Juill.* in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 13. p. 297. B. Ritter *merkwürd. Fall ein. Epileps.* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1839. *B.* 28. *H.* 2. p. 257 et plurimi, passim citandi.

4) Ploucquet literatura med. digesta. T. II. Tübing. 1808. Art. Epilepsia. Quibus recentiores addi debent: E. F. Birly diss. de epilepsia. Vienn. 1814. E. F. W. Schmaus diss. de epileps. et speciatim de epileps. med. spin. propria. Erl. 1814. C. E. Gehrmann diss. de morbo comit. Berol. 1821. F. A. Stahr diss. de epileps. Vratisl. 1822. E. J. Mattersdorff diss. de epileps. Berol. 1823. J. J. C. Th. Röhl diss. de morbi comitial. singulis specieb. earumq. curat. Berol. 1823. B. E. Neuhof diss. morbi arcuati singular. hist. sist. Lips. 1826. P. J. Richter diss. de epileps. Berol. 1826. C. F. G. Riensch nonnulla de paroxysm. epilept. Berol. 1827. W. Marinkovits diss. de epileps. Pest. 1830. F. H. Ring diss. de epileps. Pest. 1831. J. E. Rohrer diss. de epileps. Vien. 1832. G. Stahly diss. de epileps. Budae 1832. F. J. N. Liebe diss. de epileps. Berol. 1832. Dieffengraben diss. de epileps., praecipue ad simulationem respectu. Wiesbad. 1833. C. Musa diss. de epilepsia. Prag. 1834. Fr. Buerbn diss. de epileps. Berol. 1834. J. Kandler diss. de epileps. Vindob. 1834. J. Homann diss. de epileps. Vindob. 1834. W. Stabenow diss. de epileps. Gryfisw. 1835. M. Mosing diss. de epileps. Vindob. 1835. Th. A. Käsemacher diss. de epileps. Berol. 1835. L. Maltim diss. quaed. de epileps. Paduae 1836. K. W. Radtke *Diss. üb. d. Epilepsie. Würzb.* 1836. Osw. Russmann diss. de morbo regio. Pad. 1836. A. Fr. Th. Rachow diss. de epileps. Rostock. 1836. A. Bodini diss. de epileps. Pav. 1837. F. H. Frederichs diss. de epileps. Rost. 1837. C. J. Kanzler diss. de epi-

§. LIII.

Symptomata.

Generatim.

1. Epilepsiae *symptomatologiam* sequenti exponemus ordine [1]), scilicet: 1° de phaenomenis morbi, evolutionem praecedere solitis; 2° de prodromis singulorum paroxysmorum; 3° de paroxysmo et 4° de intervallis liberis.

De phaenomenis morbum praecedentibus.

2. Epilepsia rarissime homines, qui per totum vitae curriculum omnino sani fuerunt, invadit [2]). Eligit praecipue illos, qui obnoxii fuere: convulsionibus tempore primae dentitionis [3]), achoribus et tineae capitis, cephalalgiis, hemicraniae, vertigini, delirio [4]), animi pathematibus effrenis, praecipue irae; epistaxi [5]), ophthalmiis, aurium blennorrhoeae et susurrui, balbutiei, glandularum submaxillarium tumori, strumae [6]), anxietati, cordis

lepsia. Berol. 1838. Fr. A. Ramier diss. nonnulla de pathologia epilepsiae. Berol. 1838. Franz Girardi diss. nonnulla de epilepsia. Pav. 1838.

5) Reuss repert. commentat. a Societat. literar. editar. T. XIII. Goett. 1818. p. 74—101.

1) „Imminentis epilepsiae signa dupliciter considerari possunt: vel prout primam *morbi invasionem* praesagiunt, vel prout imminentem *paroxysmum* significant." Riverius Prax. Med. l. c.

2) Lege Tissotum op. c. art. 13. *Des maladies qui précèdent l'épilepsie.*

3) Hanc observationem pluries confirmatam habeo

4) Tissot l. c. p. 175.

5) In pueris epilepticis fere omnibus. Siedler l. c. cas. quartus.

6) In puero 12 annorum Ann. 1815 in Clinico Vilnensi. Cfr. Stahl theoria med. pathol. dec. 2. memb. 4. p. 1017.

dis palpitationi, lipothymiis, cardialgiis [7]), colicae [8]), ictero [9]), physconiae, alvi obstructioni, diarrhoeis, vermibus, febribus intermittentibus, continuis, exanthematibus, inprimis variolis, morbillis, et scarlatinae, psorae, herpeti, hysteriae [10]), crampis, tremoribus, paralysi [11]), catalepsi [12]), choreae Sti Viti [13]), contusionibus, vulneribus, praesertim encephali et specus vertebralis.

Prodroma singulorum paroxysmorum.

3. Epilepsiae *singuli paroxysmi* rarissime ingruunt, quin quodam *signo* non annuntientur [14]). Dari tamen epilepsias, quorum paroxysmi, nullo praevio nuncio, extemplo, fulminisque instar inva-

7) Portal l. c. p. 181.

8) Eph. nat. cur. Dec. III. an. obs. 6. Galbelchover Cent. I. p. 189.

9) Horstius Opp. Vol. II.

10) Andrée *on hysteric fits.* p. 27.

11) G. Horst obs. med. L. IV. libr. prior Ulmae 1628. L. II. obs. 41. Hotz *Beob. e. Hemiplegie die v. e. Erkält. herkam, u. in e. period. Epilepsie überging* (*Museum d. Heilk.* 4. *B.* p. 279).

12) Wepfer de morb. capitis. obs. 125. 126. p. 573. 578. Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XIV. §. LXII. 1 (9).

13) In virgine 18 annorum, an. 1812 in Clinico Vilnensi decumbente, sex ante epilepsiae evolutionem menses.

14) Wedelius (epist. prax. clin. p. 119) de viro scribit, qui cum sponsa ludens alea, cum paroxysmum imminere sentiret epilepticum, properavit in conclave suum, et lecto incidens facie prona, cum nemo sciret, quare secessisset, hinc aliquo tempore post, mortuus fuit repertus. Georget contenderat, inter centenos epilepticos non plures, quam quinque sentire prodroma; at Brau (l. c. p. 299) merito ei repugnat.

vadunt, et aliorum[15]) et nostrae observationes[16]) docent. Generatim *signa* paroxysmi *prodroma* sunt: sensus formicationis nunc in universa corporis superficie, nunc una tantum in parte[17]), e. c. in brachiis, ad dorsum; vitiligines[18]), crampus[19]), rubor faciei[20]), vasa capitis turgida[21]), illius gravitas, obnubilatio, dolor obtusus, vertigo[22]), somnus profundior solito[23]), insomniis, concussionibus[24]) gestibusque peculiaribus[25]) perturbatus; vigiliae[26]), visiones[27]), halucinationes va-

15) Henke *Handb. d. speziell. Pathol.* 2. *B.* p. 358. §. 1175 (Errat vero, dum contendit, *saepius* prodroma deesse).

16) Ne de pueris epilepticis loquar, utpote qui de propriis sensationibus difficulter debitam rationem reddant, ad adultos provoco, quorum plurimi ex meis aegrotis paroxysmi adventum neutiquam praevidebant, ita ut nullo securitatis momento vel domi vel foras fruerentur. Terribilis conditio!

17) In cruribus: Kahlert in Clarus u. Radius *wöchentl. Beitr.* 1834. *B.* 3. *N.* 22.

18) An. 1816 mense januario judaeus plicosus 25 annorum consilium meum pro epilepsia exposcebat, qua ab octo jam annis sine nota caussa laborabat, cujusque paroxysmi omni mense, praevia *vitiligine alba*, excepta facie, universum corpus obtegente, annuntiabantur. Finito paroxysmo impetigo evanescebat per tres septimanas. Alias impetigines, ut epilepsiae prodroma, observarunt Tissot et Portal l. c. p. 123. 124.

19) Locher obs. pract. p. 41. v. Pommer l. citando.

20) Siedler l. c. cas. VI.

21) Portal *cours d'anat. méd.*

22) Portal superiori l. c. p. 116.

23) Godier l. citando. Siedler l. c. cas. VIII.

24) Godier l. citando.

25) e. c. frictione labiorum (Dreyssig l. c. p. 192).

variae [28]), tristities cum proclivitate ad iram [29]), timor [30]), serenitas mentis inconsueta [31]), amnesia [32]), temulentia, scintillae, iridis colores [33]) ante oculos, a caligine obfuscatos, corruscantes; caecitas [34]), lacrymatio, strabismus, susurrus aurium [35]), perceptio morbosa odorum [35]), saporis dulcis [36]); sternutatio, salivae profluvium [37]), lingua debita volubilitate destituta, gravis, oscitatio [38]), pandiculationes, singultus [39]), anxietas, incubus [40]), cordis palpitatio [41]), constrictio faucium,

26) Siedler l. c. cas. VI. VII.

27) Godart in *journ. de méd. T.* 13. p. 393 (objecta justo majora apparentia) Portius med. consider. rar. (femina visa sibi quasi in speculo suam imaginem videre).

28) Peiroux obs. med. p. 90. Portal l. c. p. 116. 117.

29) Siedler l. c. cas. VIII. Kahlert l. c.

30) In puella 13 annorum, ann. 1816 in clinico Vilnensi degente, appropinquans paroxysmus peculiari *timiditate* annuntiabatur.

31) Paullini obs. phys. med. Cent. III. obs. 13.

32) Godier l. citando.

33) Aretaeus de causs. et sign. morb. acut. L. I. c. 5.

34) Eph. nat. cur. Dec. II. an. 7. obs. 161. Dec. III. An. 5. 6. obs. 28.

35) Dreyssig l. c. p. 197.

36) An. 1815 puer duodecim annorum quondam tinea capitis et epistaxi obnoxius in clinico Vilnensi degebat, qui sine evidente caussa in epilepsiam incidit, quorum paroxysmi a vertigine et anxietate nec non a *saporis dulcis perceptione* annuntiabantur.

37) Idem puer. Portal l. c. p. 121.

38) In multis.

39) In ancilla an. 1798 in nosocomio Vindobonensi degente.

40) Forestus L. X. Obs. 53. — Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. X. §. XLVI. 1.

cium, pectoris [42]), abdominis, nausea, vomitus [43]), borborygmi [44]), faeces peculiari foetore insignitae, urina copiosa aquea, cruenta; priapismus [45]) et maxime *aura* sic dicta *epileptica*, sensus scilicet afflatus frigidi vel calidi, a quodam corporis loco ad caput ascendentis, interdum inde descendentis [46]), vel in epigastrio desinentis [47]). Loca, ex quibus aura originem ducere solet, testantibus propriis et aliorum observationibus, sunt: extremitates superiores [48]), inferiores [49]), digiti manuum [50]),

41) *Anfall v. Epilepsie.* Ex *the Lond. med. and phys. j.* 1827. *Dcbr.* in Froriep *Notiz.* 1828. *B.* 19. *N.* 16 (aeger de semetipso epileptico refert). Portal l. c. p. 181.

42) Siedler l. c. cas. VI. Kahlert l. c.

43) Inter 21 epilepticos, in clinico Vilnensi pertractatos, vomitus apud septem appropinquantem annuntiabat paroxysmum.

44) v. Pommer in *Heidelb. klin. Annal.* 1827. *B.* 3. *H.* 1. p. 119. Puer, de quo infra.

45) „Priapismum patiebatur, antequam in paroxysmum epilepticum laberetur, vir a me observatus.“ Ex sched. J. P. Frank.

46) Aura epileptica a partibus superioribus *descendens* fuerat observata a Schelhammer in M. N. C. Dec. II. an. 7. p. 374.

47) *Anfall v. Epilepsie.* l. c. Kahlert l. c. Cullen (*Anfangsgr. d. pr. Azk.* 2. *Aufl. nach d.* 4. *Engl. übers. B.* 3. p. 345) fatetur, auram epilepticam nequaquam nervorum curriculum sequi, quod certe difficulter demonstrandum foret.

48) Eph. nat. cur. Cent. I. obs. 88. E manu dextra: Pr. Denis l. citando.

49) Rademacher in Loder *Journ. f. d. Chirurg.* 4. *B.* 1. *St.* p. 53. M. v. Wolff in L. Leo *Mag. f. Heilk. u. Nat.-*

nuum [50]), pedum [51]), inguina [52]), hypochondria [53]), abdomen [54]), lumbi [55]), columna vertebralis [56]), vertex [57]) etc. [58]). Quacunque vero ex parte aura epileptica veniat, dum extinguitur, paroxysmus ingruit.

4. Ingruit, inquam, et utplurimum cum ejulatu [59]), quandoque cum exclamatione [60]), quorum tamen miser jam conscius non est. Maxima aegrorum pars illico retrorsum humum prosternitur. Sunt tamen, qui prius gressus adhuc instituant [61]), oc- **Paroxysmus.**

Wissensch. in Polen. Warschau 1828. 1. *H.* 4. p. 522. obs. 2. Semmola l. citando.

50) Lamotte Chirurgic. obs. 177. In digito minimo manus sinistrae. F. Ferrara in Behrend *allgem. Repertor.* 1831. *Aug.* p. 178.

51) Eph. nat. cur. Dec. II. an. 1. obs. 161.

52) Bonetus sepulchr. anat. L. I. Sect. 12. obs. 44. C. F. Dürr in *Schweizer. Zeïtschr. B.* 2. *H.* 1.

53) Eph. nat. cur. Dec. I. an. I. obs. 81.

54) Godart *journ. de méd. T.* 18. p. 40.

55) Hellwig obs. phys. med. Aug. Vind. 1680. N. 56.

56) In ancilla 17 annorum, an. 1816 in clinico Vilnensi decumbente, aura frigida *per spinam vertebralem* ascendebat.

57) Fernelius Patholog. Lib. V. C. 3.

58) Maxilla inferior: Eilsner in Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 11.

59) De Haen l. citando. Portal l. c. p. 120 (uxor epileptica summi belli ducis, d'Etrée, ut psittacus clamorem edidit).

60) Puella 15 annorum, an. 1816 in clinico instituto Vilnensi observata, (de qua supra) ingruente paroxysmo *Jesus* exclamabat.

61) Boot de affect. omiss. c. 6. Schenk obs. med. L. I. N. 202. Portal l. c. p. 120 („*Ich kannte eine Dame, die*

occurrant[62]), in gyrum trahantur[63]), in circulo decurrant[64]), saltent[65]), aut totum stante corpore absolvant paroxysmum[66]). Quocunque in casu evoluto paroxysmo pungi et uri possunt, quin vel

bisweilen zu ihrem Bette oder zu dem ihrer Kammerfrau noch gehen konnte, um sich darauf zu werfen"). (Pluries vidi).

62) Esquirol in *dict. des sc. méd. Art. Epilepsie.* p. 514. Semmola *sopra una finora non osservata malattia* (epilepsia cursoria), in *Il filiatro Sebezio.* 1834. *Agosto. Gaz. méd.* 1834. *Octbr. N.* 40. v. Gerson u. Jul. *Mag.* 1835. *H.* 2. Godier l. citando („*Einmal war sogar der Anfall so heftig, dass der Kranke in demselben aufsprang u. durch mehrere Zimmer lief*").

63) Kriegel diss. de epilepsia rotatoria. L. Bat. 1722. Puer 11 annos natus, an. 1808 in clinicum Vilnense susceptus, (de quo in actis meis clinicis fortuito quaestio instituta non est) ingruente paroxysmo gressus adhuc faciens, in *gyrum rotabatur*, ita ut a custodibus, antequam humum caderet, lecto fere semper committi potuerit. Cfr. Valentin in prax. med. infall. p. 436. Wedel in Welschii diss. de epilepsia. Jenae 1719. p. 26. Esquirol l. c.

64) Bang prax. med. Hafn. 1789. p. 357.

65) Fabricius diss. de epilepsia saltator. Giess. 1738. Eph. ac. nat. cur. Dec. III. an. 4. obs. 68. an. 9. 10. App. 175. Phäler hist. epilepsiae saltatoriae a caussa abdominali et rheumatica ortae, magnetismo animali feliciter curatae; in comment. soc. phys.-med. Mosquensis 1827.

66) Puer 14 annorum in clinico Vilnensi anno 1816 degens, praeter magnos epilepsiae paroxysmos, sub quibus humum prosternebatur, minores quoque patiebatur, sub quibus quasi meditabundus capite retracto, oculis sursum conversis, sensibus internis et externis feriantibus, *situm erectum sustinebat.* Duratio paroxysmi ad pauca horae momenta protrahebatur.

vel minimum doloris indicium manifestent. Paucis epilepsiae exemplis cum motibus abnormibus *partialibus*[67]) aut *unius lateris*[68]) exceptis, *universum corpus* modo adeo horrendo concutitur convelliturque, „ut, si se mutuo in accessionibus spectantes aegroti, quaecunque patiuntur, cernerent, non ultra vitam ducere tolerarent"[69]). Caput mira velocitate et vi undique tractum rotatur, flectitur, et, nisi praesentes succurrant, occipite humum, temporibusque parietes, vicissim allidit. Quandoque collum riget inflexile, aliquando pronum incurvatur, ut maxilla pectori adhaerescat, in aliis versus scapulas retroflexum caput jacet, velut in illis, qui per vim crinibus trahuntur. Frons et cutis capillata capitis miro quandoque agitantur modo, pili eriguntur, supercilia moventur, deprimuntur et ad se mutuo accedunt simul, ut fit in hominibus indignantibus: oculi tunc fixi,

67) Ballonius paradigmata. N. 181. Marcellus Donatus de hist. med. mirabili. Frcf. 1613. L. II. C. 4. p. 156.

68) Amelunken de epilepsia e sinistro latere. (Misc. acad. nat. cur. Dec. II. an. 4. p. 194). Merclin de epilepsia solius sinistri lateris eaque period. feliciter curata. (Ibid. Dec. III. an. 5. et 6. p. 580).

69) Sunt verba Aretaei l. c. c. IV. de curatione morbi comitialis. Sequuntur illa Swietenii l. c. §. 1073. paucis additis animadversionibus. Cum Tissoto enim fateor (l. c. p. 3. Art. 1), summum Boerhavii interpretem curriculum morbi tam graphice conscripsisse, ut nil supersit quam illius uti verbis. Interim Swietenii epilepsiae descriptionem ex Aretaeo maxime depromptam esse, ipse magnus vir candide fatetur.

tensi, prominuli, ut in iratis apparent. Palpebrae agitantur, et claudúntur plerumque, sed palpitantes et tremulae raro integre clauduntur, sed inter palpebrarum distantes limbos oculi album apparet; saepe et sub palpebris clausis oculi magna velocitate rotantur[70]), ita tamen ut fere semper cornea sub palpebra superiori occultetur. Oculi hinc, et inprimis pupillae, exploratio non sine difficultate locum obtinet. Attamen in multis corneam invenimus, splendore destitutam, fere rugosam, veluti cadaverosam, atque in nonnullis pupillam modo normalem, modo dilatatam, modo angustam, cum iridis motu nunc protracto, nunc deleto, nec semper sibi in utroque oculo simili[71]). Nunquam vero indicium obvenit, aegros lucem percipere, aut inde male affici[72]). Facies tumida, rubra, pallida, saepissime livida celerrima vicissitudine omnes animi affectus exprimit; labia con-

70) „*Die Augen gerathen in convulsivische Bewegung, Blitze erscheinen*" etc. *Anfall v. Epilepsie*, l. c.

71) Pupillam dextram normalem, sinistram dilatatam vidi in femina 28 annorum, quae epilepsiae insultum an. 1811 in clinico Vilnensi perpessa est.

72) Facile hinc est, varias auctorum observationes de conditione pupillae sub paroxysmo epileptico conciliare. Angustam esse contendunt SPRENGEL inst. med. T. IV. Path. spec. p. 610. §. 526. HENKE *Handb. d. speziell. Therapie*. 2. *B.* p. 358. Contrarium defendunt METZGER *Syst. d. gerichtl. Arzneyw.* 4. *Ausg.* 1814. p. 383. 384. SCHMIDTMÜLLER *Handb. d. Staatsarzneyk. Landsh.* 1804. p. 238. SCHMALZ *Vers. e. med. chir. Diagnostik in Tabellen.* 2. *Aufl. Dresd.* 1812. p. 115 N. 9. Cfr. DREYSSIG l. c. p. 200 sq.

contracta et elongata in acutum exporriguntur rostrum; mox retrotracta oris rictum ad aures fere usque producunt[73]). Spuma tenax, ductilis, alba, saepe cruenta ore expellitur, labiaque ac nares obducit. In nonnullis saliva odoris cadaverosi[74]), ac sanguis ex auribus manans[75]), observabatur. Haud raro occurrit stridor dentium, quorum fragmenta eliminantur[76]). Maxilla inferior quandoque a superiore abducitur tanta vi, ut luxetur antrorsum[77]). Aliàs ea trismi instar superiori adhaeret. Saepissime mutuo adductis maxillis, lingua ex ore forte hiante prominens et intercepta, graviter dentibus vulneratur[78]), vel pars ejus integra abscinditur[79]). Venter et praecordia intumescunt. Respiratio miris turbatur modis; in multis oritur nisus validus respirationis, ut in illis, quibus suffocatio imminet, et edunt talem sonum, qualem vidimus in robustissimis hominibus, dum valido nisu grave pondus elevare, vel obstaculum quoddam removere conantur. Plurimi rhon-

73) Quod tam celeri reciprocatione factum vidit Boerhaave, ut in vertiginem raperet videntem.

74) Tissot l. c. p. 5.

75) Macbride *system. Einl. in die theoret. u. prakt. Arzneyk.* 2. *Th.* p. 896.

76) Swieten l. c. Eph. nat. cur. Dec. II. an. 7. obs. 110. Cfr. hist. mirabil. §. LVIII. N. 4 (45).

77) Swieten l. c. Burserius Vol. III. P. II. §. 263. C. J. Kirschner diss. de maxillae inferioris divaricatione teratode. Berol. 1825.

78) Pluries glossitidem inde ortam vidi.

79) Aretaeus. Turner *Art of surg. T. I. obs.* 54. p. 358.

rhonchos ducunt et stertore prehensi, suffocari videntur. Alii murmurant verba intersecta et incohaerentia, mugitus edunt[80]), animalium voces imitantur, rident[81]) et cantant[82]). In brachiis, manibus et digitis fiunt omnes motus extensionis, flexionis, rotationis, pronationis, supinationis. Tanta interdum occurrit convulsionum vis, ut aegri nullo pacto coërceri possint[83]), aut, si coërceantur, ossa frangantur[84]). Praesertim vero contrahuntur manus, incluso pollice. Pugno pectus immaniter feriunt[85]). In femoribus, cruribus et pedibus similes motus obveniunt, ac aegri, jugulatis tauris haud absimiles[86]), valide calcitrant. Pedum digiti quandoque adeo incurvati, ut apex hallucis calcaneum attingat. Pulsus incipiente paroxysmo celer et parvus, in fine vero major, sed languidus et tardior, in universum inordinatus. Cor nonnunquam vehementer vibrat[87]), sanguis e

80) Cfr. §. LVIII. N. 4 (45). Semmola l. c.

81) Roesler de risu involunt. in paroxysmo epilept. Misc. ac. nat. cur. Dec. I. an. 3. p. 526. Dec. III. an. 5. 6. Opp. p. 132.

82) Commerc. lit. Norimb. 1741. p. 71. v. §. LVI. N. 6.

83) Robertus Sibbaldus in *Scotia illustrata* exemplum habet de puella epileptica, quae patrem suum, aliàs virum robustum, in coërcenda aegra intentum, secum ad altitudinem trium pedum et ultra a solo elevabat.

84) J. Smith in *the Lond. med. repos. Vol.* 4. 1815. *Sept.* Crus utrumque in aethiope fractum refertur in *Götting. Anzeig.* 1771. 3. *St.* Hujusmodi exempla plura collegit Portal l. c. p. 125 sq.

85) De Haen rat. med. T. II. p. 291.

86) Comparatio Aretaei. l. c.

e naribus erumpit [88]), singultus [89]) urget. In plurimis borborygmi [90]) per abdomen tumidum decurrunt, flatus [91]), faeces, urina [92]) et sperma involuntarie et cum vi [93]) excernuntur [94]) ac anus prolabitur [95]). Gravidae sub paroxysmo partum absolvisse sunt visae [96]). Testiculi saepe ad annulum abdominalem usque, nunc cum, nunc sine penis erectione retrahuntur. Haud raro vomitus et copiosa flatuum eructatio [97]) urget. Somnus, sive

87) Pechlin l. c. L. II. obs. 29. p. 285. Pluries ipse observavi. Aeger, qui de semet ipso refert (l. c.), hoc symptoma observavit et addit: „*das Herz wie von einer Hand umfasst.*"

88) Stahl. Ther. med. ver. p. 1355.

89) Weiss de singultu epileptico in Act. acad. nat. cur. Vol. 3. p. 225. Pluries vidi.

90) Et fragor. v. Hagedorn Cent. I. obs. 10.

91) Praesertim declinante paroxysmo. v. Ephem. nat. cur. Dec. II. an. 8. obs. 101. Ex historia virginis epilepticae atque maniacae a Dr. Wolff, medico Limburgensi, ad me missa, comparuit, hanc aegram, sub ipsis epilepsiae paroxysmis, *flatus quam foetidissimos* emisisse. Ex schedis J. P. Frank.

92) De Haen l. c.

93) Urina in infante epileptico ad decem pedum altitudinem prosiliebat. v. Baumes *v. d. Konvuls. d. Kinder. A. d. Fr. Leipz.* 1791. §. 418. p. 328. Idem vidit Portal l. c. p. 129.

94) Haec symptomata aliquando initium paroxysmi constituere, jure monent Wepfer hist. cicut. aquat. Bas. 1716. p. 6. et Schenk obs. med. C. p. 119.

95) Salmuth Cent. I. obs. 31.

96) Amelunken mulier epileptica in paroxysmo pariens gemellos. Misc. ac. N. c. Dec. II. an. 4. p. 213.

sive potius sopor [98]), sudor copiosus, et aliquando foetidus [99]), praesertim ad caput, collum et pectus, nec non apnoea [100]), aphonia [101]), et pollicum explicatio [102]), finem paroxysmi praesagiunt. Aeger, quid illo vigente contigerat, plane ignorat. Duratio paroxysmi varia, a paucis horae momentis ad horam unam alteramve usque [103]). Saepe unus isque diuturnus paroxysmus ex plurimis aliis iisque brevibus componitur, concessa quadam quiete intermedia. Redeunt paroxysmi, quovis anno [104]), mense [105]), quavis hebdomade [106]), vel

97) De epilepsia cum ejectione per gulam scarabaeorum (!) legitur in Misc. nat. cur. Dec. II. an. 1. 1682. p. 316.

98) Ciliano de epilepsia somnifera (Act. acad. N. cur. Vol. 9. p. 361).

99) De Haen ratio medendi P. V. C. 3. §. 5.

100) In femina 30 annorum in clinico Vilnensi an. 1811.

101) Sic in puero illo duodecim annorum, qui an. 1815 in clinico Vilnensi decumbebat.

102) Wedelius.

103) Barbette praxis medicinae et chirurgiae p. 14. *Voyage de la Perouse. T. IV.* p. 65.

104) Tale exemplum sub oculis habui. Cfr. Testa *Bemerk. üb. d. period. Veränd. u. Erschein. in krank. u. gesund. Zustande d. menschl. Körpers. Leipz.* 1790. p. 293 (Omni anno festo Sti Joannis rediens). Amelunken Misc. N. cur. Dec. II. an. 4. p. 193 (Die natali parentum). Szymkiewicz, medicus quondam Vilnensis, mihi an. 1815 retulit, se curare epilepticum, cujus paroxysmi semel de anno die aequinoctii autumnalis jam per lustrum regulariter redeunt.

105) Plurima mihi obvenerunt exempla, inter quae illud saltatoris Itali *Angiolini*, qui omni mense lunari aeque regulariter in paroxysmum incidebat, ac feminae cata-

vel semel[107]), bis, ter[108]), sexies[109]) et ultra[110]) de nychthemero, nunc diurno solum tempore, nunc noctu tantum, nunc indiscriminatim, sine omni ordine.

5. „Superato paroxysmo aegri ab initio membris segnes sunt, caput grave sentiunt, dissoluti, languidi, pallentes, pusillanimes, ob lassitudinem et morbi verecundiam[111]) contristati" [112]). Totum quoque corpus a paroxysmo dolet, ceu fustibus contusum esset. Multi reliquias paroxysmorum patiuntur, scilicet affectionem linguae[113]), lae- **Intervalla libera.**

menia accipere solent. Similia occurrunt in Eph. nat. cur. Dec. II. an. 2. obs. 148.

106) Puer an. 14 clinici Vilnensis an. 1816, omni die *Veneris* paroxysmum epilepticum experiebatur.

107) St. George *mention of a person having a regular epileptik fit every day of a cert. hour (Phil. trans. y.* 1696. p. 223).

108) Virgo an. 17 an. 1816 in clinico Vilnensi curata, ter de die, horâ scilicet sexta matutina et vespertina nec non circa meridiem, paroxysmum epilepticum a horae dimidio ad horam integram protractum experiebatur. Cfr. Lewenheim de epileps. period. ter singulis dieb. invadente, cum addend. George DethardinG in M. ac. cur. nat. Dec. I. an. 2. Dec. III. an. 78. App. p. 71.

109) Tulpius obs. med. Amstel. 1672. L. I. C. II.

110) Trincavelli consil. L. I. cons. 25. v. Mercur. compilat. p. 167 (centum quinquaginta de die). Cfr. Portal l. c. p. 137. Innumerabiles parvulos paroxysmos in puero vidi.

111) Ita pudet nos adhuc nostrae miseriae!

112) Aretaeus de causs. et sign. morb. acut. L. I. C. 5. p. 3.

113) Uxor 39 annorum post insultum epilepticum vehemen-

laesiones capitis, extremitatum, ecchymomata faciei[114]), vomitum et diarrhoeam cruentam[115]) aliaque in prognosi recensenda. Post insultus epilepticos hydrophobia observata est[116]). Nonnulli epileptici absoluto paroxysmo non solum nil amplius patiuntur, sed sese recreatos persentiunt, quod tum serenitate mentis, tum alacritate corporis, tum somno et appetitu optimo patefaciunt, eousque certe, donec novus non appropinquetur paroxysmus. Nonnulli absurdorum esu delectabantur[117]). Qui diu epilepsia affliguntur, tandem peculiarem solent contrahere physiognomiam[118]).

§. LIV.

tem, etsi plane sibi conscia et grammaticae convenienter loquens, ad res designandas aut notiones evolvendas verbis non aptis semper usa est. Immo, lapsus in dicendo intelligebat, ast hebes fuit, ad invenienda verba recta et ad imitanda, quae ei quis dixit; et legendo atque scribendo mala substituit. GAULTIER DE CLAUBRY ex *journ. hebdom.* in BEHREND *Journ.* 1830. *H.* 1. p. 67.

114) TISSOT l. c. p. 12. „*Il est surtout très fréquent que le visage reste parsemé de petites taches rouges, suites du sang extravasé, qui se dissipent quelquefois au bout de quelques heures, mais que j'ai vu durer plusieurs jours.*“

115) SWIETEN l. c. §. 1077.

116) VANDELLI atq. BRIEN apud TISSOT l. c.

117) LENTILIUS in Misc. acad. nat. cur. Dec. II. a. 2. 1683. p. 327. Alii cibos aversantur. G. JAHN in HENKE *Ztschr. f. St.Azk.* 1827. *B.* 14. *H.* 4. p. 282.

118) DUMAS *obs. sur la physiognomie propre à quelq. mal. chroniques, et en particul. à l'épilepsie.* In *nouv. bulletin de la soc. philomat. T.* 2. *an.* 3. (1810). p. 165. et SEDILLOT *recueil périod. de la soc. de méd. de Paris. T.* 39. p. 380. Aegroti, de quo J. FERRARA (BEHREND *allg. Repert.* 1831.

§. LIV.

Necroscopia.

1. Pathologia anatomica epilepticorum speciatim exculta est a WEPFERO[1]), CRELLIO[2]), LA ROCHE[3]), POUPARTIO[4]), GREDINGIO[5]), RHAETO[6]), ESQUIROLIO[7]), WENZELIO[8]), LARREY[9]), WETZLER[10]), PORTAL[11]) aliisque enumerandis. Generatim.

2. Epilepticorum *encephala*[12]) exhibuerunt *crania* parva[13]), peculiari modo conformata[14]), cras- Vitia encephali.

Aug. p. 178), physiognomia idiotica fuit. SIEDLER l. c. cas. VII.

1) De epilepsiae anatome. Misc. N. cur. Dec. III. an. 2. 1694. p. 196.

2) Notatu maxime digna valdeque singularia in cadavere mulieris a pueritia claudicantis et epilepticae observata. Acta acad. N. cur. Vol. 9. p. 233.

3) *A case of epilepsy, with an account of the appearances upon dissect. Med. and phil. comment. by a soc. in Edinb. Vol. I.* p. 200.

4) *Ouverture et descript. d'un garçon de* 17 *ans mort de l'épilepsie. Mém. de l'ac. r. de Paris. A.* 1705. p. 49.

5) *Sämmtl. med. Schriften. Greiz* 1790.

6) Quaedam notabilia in cerebris trium ex epilepsia mortuorum observata. *Phil. trans. T.* 1727. p. 315.

7) v. infra (92).

8) v. infra (95).

9) *Revue méd.* 1822. *Juil. T.* 8. et *Chirurg. Klin.* etc. *Im Auszuge v.* F. AMELUNG. *Lpz.* 1831. *B.* 1.

10) In HARLESS *Rhein.-Westphäl. Jahrb. B.* 2. *H.* 2. p. 59.

11) l. c. p. 1—112.

12) F. A. WISLICENUS diss. de propria cranii in puella epilept. deformatione. Zür. 1834 (ossa cranii pluribus in locis tenuissima, translucida (cfr. PORTAL l. c. p. 62), perforata; os occipitis singulariter deforme).

crassa [15]), cum fronte plana [16]), suturis male positis [17]), diploë interna incurvata [18]), lamina cribrosa depressa [19]), vestigiis violentiarum quondam perpessarum [20]), sincipite complanato et compresso [21]), intumescentiis abnormibus cartilagineis externis [22]), tophis [23]), exostosi [24]); carie [25]), glo-

13) Otto *Seltene Betrachtungen zur Anatomie, Physiologie und Pathologie gehörig. Breslau* 1816.

14) Bonet sepulchr. anat. L. I. Sect. 12. add. obs. 4. Praesertim ad basin. v. Wenzel opus cit. Portal l. c. p. 305.

15) Fantonius obs. med. sel. Bouchet et Cazauvieilh l. c. p. 9. Portal l. c. p. 22. 55. *Obductionsbefund ein. an Epileps. Verstorb.* ex *Erfahr. am Krankenbette*, in Rust *Mag.* 1829. *B.* 30. *H.* 1. p. 163. W. Davidson *Beitr. z. Pathol. des Gehirns in ... Epileps. ..* ex *Lond. m. gaz. Vol.* 9. in Haebel *Summar.* etc. 1832. *B.* 3. p. 283. cas. V. Cfr. Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 195. B. Ritter l. c. p. 250.

16) Hinze in Baldinger *n. Magazin.* 14. *B.* p. 472. Bouchet et Cazauvieilh l. c. p. 14. 18. Adelmann *klin. Memorab.* in *Allg. med. Ztg.* 1835. *Apr.*

17) Bartholinus anatom. reform. L. IV. C. 5. Bonet l. c. Append.

18) Eph. N. c. Dec. I. an. 2. obs. 35.

19) Otto l. c. Wetzler l. c.

20) Borbt diss. de epilepsia ex depresso cran. Regiomont. 1734. Halleri coll. diss. pr. Vol. I. N. 5. §. 19. Greding l. c. 1. *B.* p. 290. (Impressio extus et eminentia intus magnitudinis nucis juglandis ad suturam coronalem et sagittalem, ab ictu in juventute accepto). Clossy *observ. taken of morbid bodies. Sect. I.* (Tumor in osse frontis ab ictu).

21) Baldinger *n. Magazin.* 14. *B.* 6. *St.* p. 472.

22) Wepfer de morbis capitis. p. 35. Portal l. c. p. 48.

23) Locher obs. pract. p. 81.

globulo sclopetario intra ossa cranii haerente [26]), — *duram matrem* [27]) cranio firmiter adhaerentem [28]), a lamina ossea [29]) irritatam [30]), erosam [31]), densam et partim fere cartilagineam [32]), asperam [33]), cum tumore [34]) et excrescentiis [35]) scirrho-

24) LOEHRL de morbis ossium in genere. p. 22. QUARIN animadversiones. p. 19. 22. SIEBERGUNDI *Beschreib. ein. abnorm. Vergröss. des Process. spin. des Stirnbeines u. der crista galli des Siebbein., als höchst wahrscheinl. Ursache d. Epileps.* in HARLESS *Jahrb.* l. c. p. 19. PORTAL l. c. p. 60.

25) BONET l. c. obs. 3. ZECCHIUS consil. N. 9. LEVELING diss. de carie cranii militis quondam venerei, postea epilept. Ingolst. 1774. VEIRAC in *Verhandelingen van Haarlem.* XIV. p. 49. LARREY l. c. (1822). p. 337. obs. 1. ELLIOTSON ex *the lancet.* 1831. in BEHREND *allg. Repert.* 1831. *Jul.* p. 31 (caries cristae galli ossis ethmoidei).

26) DIDIER Pathol. p. 316.

27) Cruore repletam: ROESER *Epilepsie mit schnell tödl. Verlaufe*, in RUST *Mag.* 1831. *B.* 34. *St.* 2. p. 401.

28) BERTRAM diss. de spasmo ab inanitione conjecturae. Hal. 1781 DAVIDSON l. c. p. 283. B. RITTER l. c.

29) Et a glandulis Pacchionii multo majoribus: A. H. NICOLAI *Können bedeutend grosse Pacchion. Drüsen Ursache d. Epileps. sein?* in RUST *Mag.* 1832. *B.* 38. *H.* 1. p. 144. FABER l. citand.

30) MECKEL *recherch. sur les caus. de la fol. obs.* 44. B. RITTER l. c. p. 260.

31) RUMLER obs. N. 53.

32) ANDERSEN *transact. of the r. soc. of Edinb. T. II.* 1790. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 13. *B.* p. 711. METZGER *verm. med. Schriften.* 1. *B.* p. 193.

33) LIEUTAUD histor. anat. med. L. III. obs. 18.

34) SCHELER de epileps. et dol. cap. ex tumore durae matris scirrhoso in advers. med. pract. Vol. II. P. III. p. 493.

scirrhosis[36]), fungosis[37]), abscessu[38]), concrementis[39]) calculosis[40]), ossiculo in falce cerebri[41]) et in tentorio[42]), gelatina sub illa[43]), polypum in sinu longitudinali[44]), ad parietem lateralem illius ossiculum punctis acutissimis instructum[45]); — piam

Baldinger diss. de epilepsia ex tumore durae matris scirrhoso et carie cranii. Jen. 1771.

35) Davidson l. c. p. 284 („*ungewöhnlich viele erbsenähnliche Erhabenheiten*").

36) *Journal de médecine. T. XIV.* p. 319. Larrey l. c.

37) Larrey in *bulletin de la faculté de méd. de Paris* 1811. *N.* 1. et l. c. (1822). p. 337. obs. 1. Alègre l. citando, cas. III. Holscher *med.-chir. .. Wahrnehm. Erste Decade, hist. I.* in ejusd. *Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 1 (fungus haematodes valde sensibilis, magnitudinis nucis avellanae).

38) Fernelius Patholog. L. V. C. 3.

39) Caseosis, puri non absimilibus, sed duris: Roeser l. c.

40) Bonet l. c. addit. obs. 9. p. 276. Blancardi anat. pract. cent. I. obs. 41. p. 96.

41) Eph. N. cur. Dec. I. an. 4. 5. obs. 35. Henkel *Samml. med. chir. Anmerk.* 8. *B. N.* 25. Bonet l. c. obs. 27. Conradi *Handb. d. pathol. Anat.* p. 352. La Motte chirurg. obs. 171. *Istor. med. concern. la descriz. di una malattia accompagn. da una ossificazione della falce messoria, di* T. Manotti v. *atti di Siena. T.* 2. p. 176.

42) Boerhaave l. c. p. 53. Fasch diss. c. p. 15. Willisius anim. brut. Oxon. 1672. C. XI. p. 167. C. XII. p. 179. C. XIII. p. 187. Greding l. c. p. 295. Cfr. Portal l. c. p. 55.

43) Poupart in *hist. de l'ac. r. des sc. à Paris* 1705. Drelincourt in Bonet sepulc. l. c. addit. obs. 8 (ad altitudinem digiti minimi transversi). Portal l. c. p. 65. 73.

44) Wagner epist. de morb. insanabil. curat. Lips. 1792.

45) Hunauld in *mémoires de l'acad. r. des sciences à Paris* 1731. Hist. p. 44.

piam matrem justo crassiorem, mucosam, coloris caerulei [46]), cum tumoribus spongiosis [47]), vasa sanguinea repleta [48]), calculos [49]), vesiculas [50]) inter meninges, illarum ossificationem [51]) et concretionem cum cerebro [52]); — *cerebrum* [53]) foetidum [54]), siccum [55]), molle [56]), pultaceum [57]), aquo-

46) Greding l. c. p. 296.

47) Greding l. c. p. 298. Gunz prolusio II. de cerebro. Lips. 1744.

48) Johnstone *account of an epilepsy*, in *med. observ. by a soc. of phys. in Lond. Vol.* 2. p. 115. Portal l. c. p. 55. 63. 65.

49) Michaelis v. Siebold *Beobacht. u. Erfahr.* 3. *B.* p. 88.

50) *Hist. de l'ac. r. des sciences* 1711. p. 35. Davidson l. c. p. 284 („*die Arachnoidea in Form kleiner Blasen aufgetrieben, mit Serum gefüllt*"). Portal l. c. p. 65.

51) Kortum in Hufeland *Journ.* 1812. *April.*

52) Morgagni de sed. et caus. morb. Ep. IX. 25. Hesselbach in Ehrhardt *med. chir. Ztg.* 1820. *N.* 82. Alègre l. citando, cas. IV. Davidson l. c. Burggrave l. citando (substantia grisea). Rahn-Escher in *Schweiz. Ztschr. f. Nat.- u. Heilk. Zür.* 1837. *B.* 2. *H.* 3.

53) Hypertrophicum: Portal l. c. p. 39. Andral, Burggraeve ll. cc. W. Sweeting *Section des Leichnam seiner Epileptischen;* ex *Lond. m. gaz.* 1836. *Jul.* in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 14. p. 187.

54) Greding l. c. p. 306 (Inter 5 epilepticos ter id observabatur). Portal l. c. p. 67.

55) Salzmann obs. anat. p. 49.

56) Roeser l. c. Portal l. c. p. 17. 21. 62. Otto in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 15. Burggraeve l. citando.

57) Roeser l. c. (arachnoidea, pia mater et substantia corticalis cum gyris sulcisque disparuerant et in massam homogeneam conversae erant). Pr. Denis ex *journ. hebdom.* 1833. *Decbr. N.* 167. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 24.

aquosum[58]), partim in gelatinam conversum[59]), laxum simulque tenax[60]), tuberculosum[61]), durum[62]), et elasticum[63]) cum[64]) scirrho substantiae corticalis[65]), concremento[66]), callo[67]) et nodo[68]) scirrhoso, steatomate[69]), osse[70]), globo tor-

58) GREDING l. c. p. 308 (Inter 20 epilepticos 8 fuere, in quibus indicata cerebri conditio locum obtinuit).

59) SCHMIDT observat. chir. obs. 5.

60) SOEMMERRING in nota ad opus BAILLIE. p. 278.

61) BADER obs. 25. 31. PORTAL l. c. p. 60.

62) ANDERSON l. c. RUDOLPHI *Resultate d. Obduct. eines am Schlagfluss verstorb. Epileptischen*, in HORN *Archiv.* 1813. *Mai—Dec.* J. SMITH l. citando. PORTAL l. c. p. 63. BURGGRAEVE *üb. d. Verhärtung d. Hirnsubstanz, namentlich der Oliven bei Epileptischen;* ex *ann. de méd. belge.* 1835. *Mars.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 257. RAHN-ESCHER l. c. („*so fest, als hätte es lange Zeit im Weingeist gelegen*"). B. RITTER l. c. p. 261.

63) MORGAGNI op. c. epist. VIII. 4. 6. 8. 9. 11. 12. 15. Ep. IX. 19. Ep. 10. 7. MECKEL in *hist. de l'ac. r. de Berl.* 1766. *T. XX.*

64) Tumoribus in hemisphaeriis: PR. DENIS l. c.

65) PACCHIONI apud MORGAGNI l. c. Ep. IX. 24.

66) FANTONI animadv. in opusc. PACCHIONI. Anim. 22. — Idem opusc. med. phys. Genev. 1738. p. 37. PORTAL l. c. p. 55.

67) PLATER observ. L. I. p. 109.

68) KAAU BOERHAAVE in Nov. comment. Ac. scient. Petrop. T. 1. obs. anat. 3. MORGAGNI Ep. IX. 24.

69) RHODIUS obs. cent. I. obs. 55. F. E. KRAMER quaed. de morb. cerebri organic. et observat. steatomatis in cerebro. Berolin. 1829.

70) BONET l. c. obs. 113. ANT. DE POZZI in miscel. nat. cur. Dec. I. an. 4. obs. 34. VIEUSSENS *hist. de mal. internes.* PORTAL l. c. p. 28. Cfr. ib. p. 23.

tormentario[71]), tumore cystico[72]), substantiam erosam, sero bruneo[73]), vel pure[74]) repletam, aquae innatantem[75]), ulcus[76]), sphacelum[77]), serum in ventriculis anterioribus[78]) et in ventriculo tertio[79]), commissura anteriore orbato[80]), ventricu-

71) Didier pathol. p. 316 (Miles globum tormentarium in anteriori cerebri parte circumgerebat, sanitate nil laesâ; quoties vero in dorsum decumbebat, insultu epileptico corripiebatur). Similem casum vide apud Portal l. c. p. 95.

72) Rudolphi l. c. *Obductionsbefund.* l. c.

73) Morgagni l. c. epist. IX. 20.

74) Borrichius in Bonet sepulc. l. c. Sect. XV. obs. 18. p. 371 (amplitudinis ovi gallinacei).

75) Bartholinus hist. anat. Cent. III. N. 80. Bonet l. c. Sect. XII. obs. 1. 2 (omnis cerebri substantia, ventriculi, medulla spinalis aqua plena in femina epileptica). Bang in act. soc. r. Havn. Vol. I. p. 283.

76) Muzell *Wahrnehm.* 2. *B.* *N.* 21. Alègre l. citando, cas. II (ulceris praegressi cicatricem 6—7 linearum invenit in substantia alba et in parte exteriori superiorique lobuli medii).

77) Salmuth obs. Cent. III. N. 22. Cfr. Schmidt l. c. N. 3.

78) Riverii opp. Genev. 1737. p. 473. Morgagni ep. IX. 3. Greding l. c. p. 311. 312. 313. 317. Meier in Baldinger *n. Magaz.* 4. *B.* 1. *St.* p. 1. La Roche in *med. Comment. v. Edinb.* 1. *B.* p. 229. Portal l. c. p. 65. 67. 69. *Obductionsbefund*, l. c. Alègre l. citando, cas. I. Faber l. citando. J. Smith *Fälle v. Störung. des Geist.*, *welche einen tödlichen Ausgang hatten*, *nebst d. Resultat. d. Leichenöffn.* ex *Edinb. m. and s. j.* 1834. *Jan.* *N.* 118. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 190. cas. 5 (10 Unc. seri in ventriculo sinistro, Unc. 1 in dextro).

79) Greding l. c. p. 317. Portal l. c. p. 305 (in omnibus ventriculis).

triculos illos exsiccatos[81]), augustos[82]), materie adiposa[83]), pure[84]) repletos, hydatides[85]) in plexu choroideo[86]), corpus striatum coloris brunei profundi[87]), vasa sanguinea encephali turgida[88]), rupta[89]), ad basin cranii variis in locis ossificata[90]), steatoma molle nucis magnitudinis in ventriculo quarto[91]), item glandulam pinealem[92]), et glandulam pituitariam abnormes[93]); — *cerebel-*

80) Greding op. c. 2. *Th.* p. 322 (In tribus cadaveribus).

81) Idem l. c. p. 312.

82) Schultz in Misc. acad. n. c. Dec. I. an. 2. 1671. p. 120.

83) Borelli obs. med. phys. Cent. II. obs. 78.

84) Misc. n. cur. Dec. II. an. 3. p. 150.

85) C. Rendtorff diss. de hydatidib. in corp. hum., praesertim in cerebro repertis. Berol. 1822. Becquerel *Hydatiden im Gehirne* etc. ex *gaz. méd. de Par.* 1837. *Juin.* p. 359. in Dieffenbach *Ztschrift.* 1837. *B.* 6. *H.* 1. p. 108.

86) Greding l. c. p. 314 (creberrime). Johnston in *medical observ. and inquir. Vol. II. N.* 6. Portal l. c. p. 17. 60. 86. 89.

87) Morgagni l. c. epist. IX. 20.

88) Rudolphi l. c. Portal l. c. p. 55. 63. 83.

89) *Mém. sur l'hémorragie de la couche corticale du cerveau,* in *revue méd.* 1827. *Mars.* p. 402. Burrows l. citando.

90) Esquirol *obs. sur les altérat. trouvées chez plus. individ. morts d'épileps.* v. Leroux *journ. de méd. T.* 39. 1817. p. 424—429.

91) Horn l. c.

92) Desportes in *hist. de mal. de St. Dominique. Vol.* 2. p. 209. Lieutaud hist. anat. med. lib. III. sect. 8. obs. 552. T. II. p. 466. Krimer in Hufeland *Journ.* 1821. *St.* 6. p. 54. *Obductionsbefund*, l. c. Portal l. c. p. 305.

93) Jos. Wenzel *Beobacht. üb. d. Hirnanhang fallsücht. Pers. Frankf. a. M.* 1810. (Legi circa Wenzelii observa-

bellum[94]) cum tumore[95]), osse[96]); — *medullam oblongatam* duram[97]), fere cartilagineam[98]).

Vitia columnae vertebralis.

3. *Medulla spinalis*[99]) detecta est modo mollior[100]), modo durior[101]), membrana illius vascularis brunei coloris, arachnoidea lamellis osseis obsessa[102]). In puero atlas binos articulos exhibuit, ac capite vertente insultus epileptici excitabantur[103]). etc.[104]).

Cc 2 4. Ex-

tiones meretur Horn Archiv. 1823. p. 253, nec non Parry et Spurzheim *observations on the deranged manifestat. of mind or insanity. Lond.* 1817. *P. I. chap.* 1). Kelch *Beytr. z. pathol. Anatomie. Berlin* 1813.

94) Molle: Otto in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 15.

95) Meier l. c.

96) *Observ. anat. sur un corps osseux trouvé dans le cervelet d'un jeune homme épilept.* p. Lieutaud in *mém. de l'ac r. de Paris* a. 1737. hist. p. 91. Ed. oct. an. 1737. p. 91.

97) Portal l. c. p. 56. 89. Burggraeve l. c.

98) Autenrieth *Physiol.* §. 1041. Sic et pons Varolii: Portal l. c. p. 305.

99) Esquirol (apud Ollivier l. c. p. 815) inter decem epilepticos apud novem medullam spinalem alteratam, plurimum ejusdem partem lumbalem emollitam reperiebat et alia signa inflammationis praegressae. Cfr. Clot *recherches et obs. sur le spinit. Montpell.* 1820 (in duobus epilepticis).

100) Rahn-Escher l. c. Bouchet et Cazauvieilh l. c. p. 9. 14.

101) Burggraeve l. c. Bouchet et Cazauvieilh l. c. p. 20.

102) Esquirol *obs.* c. Cfr. Reid in *transact. of the associat. of the King's and Queen's college of physicians in Ireland. Vol. I. Dublin* 1817. Calmeil l. c. (in duobus epilepticis). Bouchet et Cazauvieilh in *Archiv. gén. T.* 9. 10.

103) Froriep *Notiz. B.* 25. *N.* 22. p. 341.

104) Rahn-Escher (l. c.) inter duram matrem et vertebras

Vitia nervorum.

4. Exhibuerunt *nervus phrenicus* in medio curriculi sui et prope diaphragma tumores scirrhosos[105]), *nervus vagus* similem tumorem[106]), *nervus ischiadicus*[107]), *nervus cruralis*[108]) concrementa. Epilepticorum unus, *nervos olfactorios* firmissimos habuit[109]).

Vitia aliarum partium.

5. Epilepticorum *pulmones* observabantur flaccidi, veluti humoribus destituti[110]); *cor* magnum[111]) et cum pericardio concretum[112]), illius parietes crassiores[113]) cavitatis diametro imminuta[114]), polypum continens[115]); *ventriculus*[116]) tenuis[117]), te-

cruoris coagulum crassum, densum reperiebat; Portal (l. c. p. 49. 56) serum, nec non vertebras nonnullas emollitas, et (p. 62) carie detentas.

105) Haen Rat. med. P. V. p. 128. Lieutaud hist. anat. med. Lib. II. Sect. VI. obs. 787. T. II. p. 251.

106) Cappel diss. de epilepsia e tumore, nervo vago inhaerente, orta. Helmst. 1781.

107) Mason et Covercelli. *Epilepsie déterminée p. une concrét. sur le trajet du nerf sciat.* v. *Bulletin des sc. méd. T. II.* p. 187.

108) Ploucquet diss. Triga obs. med. Tub. 1787. *Philos. transact. Vol.* 7. 1.

109) Rudolphi l. c.

110) Swieten l. c. Greding l. c. 1. *B.* p. 341. Cfr. Bonet l. c. Sect. XII. obs. 34.

111) Portal l. c. p. 86; et parvum. Masseau apud Portal l. c. p. 67 (cor puellae epilepticae 12 annor. vix magnitudinem ovi gallinacei exhibuit) et p. 305.

112) Warren. v. Brera *giorn. di med. prat. Vol.* 4.

113) Portal l. c. p. 69. 86. 181 (parietes mirifice crassae, steatomatosae).

114) Esquirol l. c.

tenax[118]), inflammatus[119]), erosus[120]); *intestina* cum moneta quondam deglutita, ad valvulam coli haerente[121]), cum concremento carnoso[122]); cum globulis pinguibus illis inhaerentibus[123]), erosa[124]).

6. Tandem cadavera epilepticorum, in quibus *nil plane morbosi* reperiebatur, aperta sunt[125]). Etsi hîc dubitare liceat an cerebrum et medulla spinalis, nec non singuli nervi eorumque plexus et ganglia debito modo semper perlustrata fuerint, nihilominus fateri adigimur, inter caussas epilepsiae dari haud paucas, a quibus effectus evidentes in textum corporis neutiquam expectari licet, unde Swietenius sapienter ait[126]): „Dum, viso Monitum.

115) Gould *an account of a polyp, found in the heart of a person died epilept. Phil. trans. I.* 1684. p. 537.

116) Valde coarctatus. *Obductionsbefund* l. c., sanguinis coagulum vermesque includens, Ph. Carresi, selectae e praxi quindenae in nosocom. ac municip. mort. s. Sabini. Sen. 1830. Dec. 8.

117) Misc. N. cur. Dec. I. an. 7. obs. 177. Dec. III. an. 7. 8. obs. 159. Eph. N. cur. Cent. III. IV. app. p. 9. Cent. VI. obs. 91.

118) Eph. N. cur. Dec. I. an. 6. 7. obs. 187.

119) Morgagni op. c. epist. 62. Art. 2. Bouchet et Cazauvieilh l. c. p. 9. 18. Portal l. c. p. 56. 83.

120) Sorbalt univers. medicina theoret. et pract.

121) *Breslauer Samml.* 1721. 1. *Th.* p. 413.

122) Ibidem 1725. p. 421.

123) Eph. nat. cur. Dec. II. an. 2. obs. 152. schol.

124) Harder apiar. obs. 99.

125) Willisius pathol. cerebri cap. IV. p. 49. Tissot l. c. art. X. p. 147. Cfr. Portal l. c. p. 105 sq.

126) l. c. §. 1076.

viso epileptico territus, homo corripitur eodem morbo, quis definire audebit, quid tunc mutatum fuerit in corpore?" Et paululum infra: „Quis dabit rationem, quare nobilis femina toto graviditatis tempore epileptica esset, dum marem utero gestaret, minime vero si sequioris sexus foetum?"

§. LV.

C a u s s a e.

C. praedisponentes.

1. *Praedisponunt* ad epilepsiam: vitium hereditarium [1]), congenitum [2]), idiosyncrasia [3]), aetas

1) Facta huc spectantia inveniuntur praecipue apud STAHL diss. de heredit. dispositione ad var. affect. Halae 1706. p. 48. ELBENFELD diss. epilepsiae haeredit. cas. exhibens. Duisburg 1705. BAUMES *v. d. Convulsion. d. Kinder. A. d. Fr. Leipz.* 1791. §. 6. p. 7. ROUGEMONT *Abhandl. üb. d. erbl. Krankh. A. d. Fr. Frankf.* 1794. p. 111. MICHAELIS *med. Bibl. 1. B.* p. 360. DREYSSIG l. c. p. 218 aliosque. (Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. S. 1. §. III. 2(2)). ZACUTUS LUSITANUS de viro epileptico testatur, cujus non solum octo filii sed et tres nepotes epilepsia laborabant. Luculentissima tandem exempla epilepsiae in familiis quibusdam praesenti aevo thronum occupantibus occurrunt. Cfr. BATT l. c. BEAU l. c. p. 300 (epilepsiarum 273 reperiit 28 hereditarias; fatetur autem autor, saepe se operam perdere, cum plurimi hereditatem mali dissimulent).

2) Observationes generales circa morbos nervosos *congenitos* (l. c. 3) et speciatim relate ad epilepsiam valent. Maxime imaginatio matris, excitata per conspectum epileptici, hic consideranda venit. De quo argumento legantur HILDANUS obs. chir. Cent. 3. obs. 8. p. 191. Eph. N. cur. Dec. II. an. 4. App. HOFFMANN diss. de morbo foetuum in utero materno. Hal. 1702. p. 9. REINIGER diss. de prole parent. culpam luente. Lips. 1774. p. 37. BOERHAAVE et

aetas juvenilis, infantilis [4]), pubertatis epocha [5]), sexus, ut contendunt, femineus [6]), ingenium perspi-

SWIETEN l. c. §. 1075. Curae protractae idem efficiunt teste CHAMBON *üb. d. Krankh. d. Kinder. A. d. Fr.* 1. *B.* p. 333. SENNERTUS (L. I. P. 2. C. XXI. p. 590) opinionem refert „*in eclipsi lunari natos epilepsiae esse obnoxios.*" Inter 273 epilepticos malum duodecies connatum fuit: BEAU l. c. p. 299.

3) Nisi enim peculiaris admittatur *idiosyncrasia*, de effectu multarum caussarum epilepsiam aut illius paroxysmos excitantium, nulla plane ratio reddi potest.

4) FORST diss. de epilepsia pueror. L. B. 1680. JAEGERSCHMIDT de infante epilept. cognoscendo, curandoque. Altdorf 1684. JOHNSTON diss. de mot. convulsiv. et epilepsia infant. L. B. 1693. PIERSTEN de epilepsia pueror. L. B. 1684. B. BRUNO diss. de epilepsia puerili. Altd. 1699. ZEIT diss. de convuls. infant. in STOLL. diss. ad morb. chron. pertin. ex ed. EYERBL Vol. 3. p. 179. BAUMES l. c. p. 324. ROSEN diss. de epilepsia juvenili. Upsal. 1754. DREYSSIG l. c. p. 215. Caussa cur infantes et juvenes praecipue ad epilepsiam dispositi sint, in majori sensibilitate et irritabilitate nervorum et musculorum, quibus instruuntur, quaeritur (BOER *Versuch e. Darstellung d. kindl. Organismus in physiol., pathol. u. therapeut. Hinsicht. Wien* 1813. p. 55). Inter 35 epilepticos MASIUS numeravit 5 infantes septem annorum, 4 inter 8 et 16. annum, et 27 adultos, 15 mares, et 12 feminas (*Beob. üb. d. Wirksamk. d. Valeriana u. d. Arseniks in d. Epilepsie* v. HUFELAND *Journ.* 1813. *März.* p. 43).

5) BUCHAN *Hausarzneyk., übersetzt mit Anmerk. von* SPRENGEL. p. 801. HOPFENGAERTNER *Bemerk. üb. d. menschl. Entwicklungen u. die mit derselb. in Verbind. stehenden Krankh. Stuttg.* 1792. p. 10. Epocham pubertatis plurimum proclivem esse ad epilepsiam, et BEAU (l. c. p. 300) in suis aegrotis observavit.

spicax, altum [7]), clima frigidum [8]), tempus vernale [9]),

6) Ad annum aetatis septimum epilepsia indiscriminatim utrumque sexum aggredi, serius autem feminas mares superare asserunt. Revera ultima die an. 1813 in nosocomio Parisiensi *Bicetre* 162 epileptici et in alio ejusdem urbis *la salpetrière* 289 epilepticae numerabantur (*dict. des sc. méd. T. XII.* 1815. p. 518). Ego inter 75 epilepticos 40 feminas numero; *at stricte convulsiones hystericas a vera epilepsia distinguendo.* Nimirum suspicor, quod, si quis severissime in diagnosi incedere vellet, ille exquisitam ac omnibus numeris absolutam epilepsiam frequentius apud mares, quam feminas inveniret; quae est etiam opinio Heberdeni in commentar. de morb. historia et curat. Ed. Soemmerringii 1804. p. 125. Caussa frequentiae epilepsiae et convulsionum epilepticarum in feminis, illis aetatis infantilis similis videtur. Cfr. Falk diss. de epilepsia s. convulsivis motibus virginum. Goett. 1754. Portal l. c. p. 204.

7) Pauca, sed magna exempla hic recensere sufficiet, ait Swieten l. c.: „*Julius Caesar* .... comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus est" (Sueton. Lib. I. C. 45. p. 59). Epilepsiae obnoxii fuerunt *Petrarca* (in vita praefixa ejus operibus), *Fabius Columna* (in praefatione Phytobasani), *Fr. Redi* (in vita praefixa ejus operibus). Et nostrum aevum exempla suppeditat.

8) De epilepsiae quidem frequentia jure conqueruntur *Itali* (Panarolus Pentecost. IV. obs. 42); *Galli* (Rondelet meth. L. I. C. 36. Portal l. c. p. 149); *Germani* (Camerarius diss. cur epilepsia hodie inter nos tam frequens sit? Tüb. 1680, Thomasius de epilepsiae frequentioribus caussis, quare scilicet tam frequens Norimbergae occurrat. Miscel. acad. n. c. Dec. III. an. 3. p. 323); et *Succi* (Linnaeus *Untersuch. u. Ursach. d. fall. Sucht in Schonen u. Wernshörad v. Schwed. Abhandl. J.* 1742. p. 309), at nullibi, ni fallor, querelae hujusmodi majori jure institui possent,

nale[9]), diathesis scrophulosa, rhachitica[10]), plicosa[11]).

2. Praeter caussas, quae ex necroscopia elucent[12]), epilepsiam vel saltem singulos illius insultus, *excitant* concussiones cerebri[13]) et columnae vertebralis[14]), aliaeque[15]); eorum vulnera[16]), fractu- C. excitantes.

quam in *Rossia* septentrionali, in *Curlandia* (Lichtenstein in Hufeland *Journ.* 1819. 8. *St.* p. 77) et in *Polonia*: spatio enim sedecim annorum sexaginta et ultra epilepsiae observationes in Lithuania colligere potui.

9) Hippocrates epilepsiam morbis vernalibus adnumerat (Aphorismi Lib. III. aph. 20) et Tissotus l. c. fatetur epilepticos plus verno pati, quae observatio me hucusque aufugit.

10) Sic in dimidia aegrorum meorum parte: sique cum aliis *habitum epilepticum* admittere vellem (Petit Ergo tantum ab habitu epilepsia. Paris 1662), foret ille certe *scrophulosus et rhachiticus.* Sic Grantham (in *the Lond. med. gaz.* 1837. *Sptbr.*) persuasum sibi habet, cranii ossificationem imperfectam epilepsiae caussam esse, ab aetatis mense decimo ad undevigesimum usque occurrentis. Cfr. Portal l. c. p. 298. 299. 302.

11) Plurimi epilepticorum meorum Lithuanorum ex stirpe plicosa descendebant.

12) §. LIV.

13) Alberti jurisprudent. med. P. I. p. 411. Mercklin de epilepsia ex contus. cap. Misc. ac. n. c. Dec. II. an. 1. p. 217. Schelhammer epilepsia ex ictu in sinciput accepto post octennium gravis (Ib. Dec. II. an. 6. p. 218). Puella 13 annorum, quae an. 1816 in clinico degebat, epilepsiam ab *alapa* inflicta, subsequente epistaxi, acquisivit. H. L. Ranken *Epileps. durch ein. Schlag auf d. Kopf erzeugt*, in Froriep *Notiz.* 1831. *B.* 29. *N.* 12.

14) Columna vertebralis praesertim a *casu* ex alto in nates,

fracturae; luxationes ossium[17]), laesio brachii[18]), tibiae[19]), tendinis Achillis[20]), corpus durum in genu[21]), tumor illius[22]), caries[23]) hallucis[24]), aurium affectiones; e. c. corpora extranea in iis haerentia[25]), ut globulus vitreus[26]), avenae granum[27]), mercurius[28]), illarum purulentia[29]) aut flu-

pati videtur, ex qua caussa pluries epilepsia ortum duxit, v. MANARDUS L. XIII. Ep. 6. HOECHSTETTER obs. Dec. II. obs. 5. HORNUNG acta med. p. 590.

15) E. c. totius systematis nervosi, ipsae peripherice excitatae. Sic BOUCHER (*journ. de méd. T.* 12. p. 20) de viro refert, qui cote forfices pannarias acuendo epilepticus evadit. De titillatione etc. postea.

16) §. LIII. 2. obs. DIDIER BONET op. c. L. I. Sect. XII. obs. 26. BERENGARIUS de fract. calvariae. Bonon. 1518. p. 71. BONETUS l. c. ODIER apud PORTAL l. c. p. 225.

17) TISSOT op. c.

18) MARET in *nouv. mém. de Dijon* 1784—15. *Semestre.* PORTAL l. c. p. 223 (epilepsia ex nervo brachii in venaesectione laeso). HASBACH *Epileps. in Folge ein. Nervenverletz.* in HUFELAND *Journ.* 1832. *St.* 12 (vulnus cubiti).

19) RAHN *med. Briefwechsel.* 1. *B.* p. 510.

20) An. 1815 mense Aprili pro centurione Polono epileptico in consilium vocatus fui, qui istam morbi sui caussam accusabat. In juventute onaniae deditus erat.

21) LOEFLER *Beytr. z. Wundarzneyk.* 1. *B.*

22) RHODIUS Cent. I. obs. 58.

23) Et vulnus: MERKLIN apud PORTAL l. c. p. 223 (tumore hallucis aperto, epilepsia insanabilis exorta est).

24) BONET l. c.

25) BETHEDER *obs. sur l'épilepsie produite p. un corps étranger entré dans l'oreille.* (VILLARS et CAPELLE *journ. de la soc. de santé et d'inst. nat. de Bordeaux. T. I.* p. 89).

26) FABR. HILDANUS Cent. I. obs. 4.

fluxus cohibitus[30]); oculi laesiones[31]), dentitio difficilis[32]), inprimis eruptio dentium caninorum[33]), tumor in angulo mandibulae[34]), vitia laryngis[35]), vulnera thoracis[36]), caries vertebrarum[37]), ulcera pulmonum[38]), diaphragmatis[39]), laesio pollicis[40]), morbi mesenterii[41]), lienis[42]), calculi fellei[43]), intestinales[44]), renales[45]), vesicae

27) Bethedbr in Capelle *journ. de santé. T. I.*

28) Erastus disp. p. 58. 29) Hornung Cista. p. 394.

30) Demerehenc de la Conseillere in diss. de auditu. Ultraj. 1710.

31) Salmuth Cent. I. obs. 74.

32) Eph. n. cur. Dec. I. an. 2. obs. 27. Dec. II. an. 10. obs. 100. Ideler in Hufeland *Journ.* 10. *B.* 3. *St.* p. 201. Mosman *accès d'épilepsie déterminée p. la pousse des dents, cessant p. l'écartement forcé des machoires* (Graperon *bulletin des sc. méd. T.* 2. p. 128). Cfr. Portal l. c. p. 179. Immo eruptionem dentium sapientiae epilepsia concomitavit. *Idem.* p. 219.

33) Hippocrates aph. 25. S. 3. Chart. T. IX. p. 120.

34) Petrunti *Epilepsie u. Medullar-Sarcom; Ausrottung u. hierdurch Behebung beider Uebel* ex *Filiatre Sebezio* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1839. *B.* 28. p. 319.

35) Armet in *journ. de méd. T.* 91. p. 117. *Juin. N.* 3 (infarctus).

36) Lamzveerde append. ad Sculteti armament. chirurg. (turunda in vulnus immissa).

37) Daniel *Pathologie.* 1. *Th.* p. 259.

38) Haen rat. medendi P. III. c. 2. 39) Daniel l. c.

40) Merklin de epilepsia recurrente, a sinistri pedis pollicis laesione orta (Observat. med. physic. Dec. I. an. 6. et 7. p. 112).

41) Rhodius cent. I. obs. 61.

42) Schenk L. I. N. 193. Tulpius L. I. c. 9.

sicae urinariae [46]), sanguis grumosus in collo vesicae retentus [47]), callus in pene [48]), funiculi spermatici ligatura [49]), violentiae testiculis [50]), hypochondrio dextro [51]) illatae, mala uteri, conceptio [52]), mola [53]), graviditas [54]), inprimis delitescente

43) Baumes in *journ. de méd. T.* 47. p. 320. Portal l. c. p. 189.

44) La Motte chirurgie obs. 174.

45) La Motte l. c. obs. 173. Reil *Fieberlehre.* 4. *B.* p. 81 (per ureteres transeuntes). Brendel de calculo vesicae urin. renumque natal. Opusc. T. I. p. 59. Troja *üb. d. Krankh. d. Nieren, Harnblase* etc. in *n. Samml. d. auserl. u. neuest. Abh. f. Wundärzte.* 18. *St.* p. 258.

46) Bonet sepulc. anat. p. 288. Tucker in *the lancet. Lond.* 1826. *Jul.* (calculo extracto, epilepsia cessavit).

47) Zacutus Lusitanus prax. hist. L. VII. obs. 6.

48) Weigant de satyriasi epileptica infantis (act. acad. nat. cur. Vol. 2. p. 402).

49) Theden *n. Bemerk. u. Erfahrung.* 2. *Th.* p. 50. Bromfield *chir. Wahrnehm. a. d. Engl.* p. 113.

50) Cfr. hist. §. LVIII. N. 4 (45).

51) Schubert exempl. casus epilepsiae cum symptom. rarioribus (Misc. ac. n. cur. Dec. I. an. 2. p. 388).

52) Vogel praelect. ac. edit. Tissoti p. 499.

53) Beniven. de abdit. morb. causs. C. 99. praegnantium. Fernel L. V. pathol. C. 3. Schenk in obs. ex Foresto L. X. obs. 66. Gullmann motus epileptici falsae conceptioni supervenientes (Eph. nat. cur. cent. 9. et 10. p. 296).

54) Eph. nat. cur. Dec. I. an. 3. obs. 160. Dec. II. an. 10. obs. 89. Dec. III. an. 9. obs. 208. cent. X. obs. 27. Fernelius path. L. V. C. 3. Schenk L. I. obs. 205. Rhodius cent. I. obs. 60. Seugner praes. Reil diss. continens analecta ad doctr. epileps. Hal. 1801. p. 22. Haase *vierzehnter Jahresber.* etc. in *gemeinsame deutsche Ztschr. f.*

tescente in utero puero [55]), partus laboriosus [56]), relicta secundina [57]); suppressio menstruorum [58]), lochiorum [59]), haemorrhoidum [60]), epistaxeos [61]), inter-

Gebrtsk. 1829. *B.* 4. *H.* 3. p. 428 (primipara, antehac epileptica, quarta hebdomade ante partum novos perpessa est insultus). Vok in *Uebers. der Verhandl. d. med. Gesellsch. des Kant. Aargau v. J.* 1827. *II. Quartal*, in *Verhandl. d. vereinigt. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Zür.* 1830. p. 240. Kratzenstein *Epilepsie durch Schwangersch. erzeugt*, in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 20.

55) La Motte chir. compl. T. 3. p. 420. Quarin l. c. T. II. p. 16.

56) Peremboom in nov. act. nat. cur. T. 3. p. 20. Mauriceau *obs. sur la grossesse et l'accouchement. T.* 2. obs. 3. 36. 51. 86. 90. 156. 194. Baumbach *Ausbr. sehr heftig. epilept. Krämpfe während d. Geburtsarbeit*; in Rust *Mag.* 1828. *B.* 26. *H.* 1. p. 196. Portal l. c. p. 335 (post partum neonati mortui desiit epilepsia) 336 sq. Siebold *Journ.* 1830. *B.* 9. *St.* 3. p. 573.

57) Huldérichius l. c. §. 15.

58) Sigwart diss. sistens cas. puellae post mensium suppression. epilept. Tub. 1780. B. Strubel l. c. Siebold *Journ.* 1828. *B.* 8. p. 536 (amenorrhoea epilepsiam excitans). Portal l. c. p. 262. *Merkwürdiger Criminalf. ein. in d. Zustande ein. Entwickelungskr. verübt. Brandstift.* in *N. Archiv des Criminalrechts v.* Abegg etc. *B.* 14. *St.* 3 (Puella epileptica 19 annorum, nondum menstruata vaginam hymene habebat clausam. Qua membrana discissa menses apparuerunt et epilepsia disparuit). Fasti medici exemplis hujus generis abundant et in propria praxi vidi.

59) Harder in misc. ac. nat. cur. Dec. III. an. 2. obs. 100 (primipara) Timaeus a Guldenklee epist. p. 476. Greding l. c. p. 56.

60) Hünerwolf misc. ac. nat. cur. Dec. III. an. I. obs. 119.

intermissio venae sectionis[62]) et coitus[63]), abusus potus vini[64]), alcohol[65]), theae[66]), cofeae[67]), motus nimius[68]), morborum cutis impedita evolutio aut incauta fuga, e. c. erysipelatis[69]), variolarum[70]), morbillorum[71]), scarlatinae[72]), mi-

lia-

GESNER *Entdeck. d. neuest. Zeit in d. Arzneygelahrth.* 3. *B.* p. 217. Tria hujus generis mihi in viris obvenerunt exempla.

61) HAGENDORN obs. med. cent. I. obs. 20. cfr. §. LIII. 2 (5).

62) HOFFMANN de epileps. obs. 12. opp. T. III. p. 23.

63) BONET l. c. obs. 44. TESTA l. c. p. 385 (post longos excessus venereos). CHAMBON DE MONTAUX *Abh. v. d. Krankh. unverheir. Frauenzimmer. A. d. Fr. Leipz.* 1787. p. 446. DREYSSIG l. c. p. 239. Epilepticum novi caste viventem, qui paroxysmi adventum ex peculiari morositate et gravitate capitis praesagit. Praesagium toties eventu non confirmatur, quoties pollutio nocturna ingruit. Referente Dr. HEBREAD inter 162 epilepticos nosocomii Parisiensis Bicêtre numerabantur 119 non collocati in matrimonio, 33 nupti, et 7 vidui. v. *dict. des sc. méd.* l. c. p. 523.

64) FORESTUS L. IX. obs. 27. SCHENK L. I. obs. 218. GABELHOVER cent. IV. p. 125. MITHOF diss. de sede irritamenti in epilepsia. Goett. 1788. p. 14. GODIER l. citando.

65) RIEDLIN obs. cent. III. N. 90. Commer. liter. Norimb. 1736. p. 154. — 1745. p. 215. Eph. nat. cur. Dec. II. an. 8. obs. 85. PELARGUS *med. Jahrgänge.* 2. *B.* p. 183. GREDING l. c. 1. *B.* p. 131. Terribiles insultus epilepticos, ex ebrietate ope aquae vitae contracta observavi, ac in ea versor opinione, epilepsiam in regionibus septentrionalibus maxime ob abusum potus alcohol tam familiarem esse. De hac re consentit LICHTENSTEIN l. c. p. 73.

66) BOGGERT in TODE *med. chir. Bibl.* 7. *B.* p. 199.

67) DE MEZA in collect. soc. med. Havn. Vol. I. N. 19.

68) BIERLING adversaria curiosa. p. 218.

69) Misc. ac. nat. cur. Dec. III. an. 9. et 10. obs. 200.

liarium [73]), psorae [74]), herpetis [75]), achorum et tine-

70) Quamvis convulsiones variolarum invasionem saepe concomitantes (P. I. ed. alt. Vol. III. Sect. 1. C. IV. §. XX. 1) ad epilepsiam nequaquam revocari possint; attamen variolae hîc silentio praeteriri nequeunt, quum doctrinam convulsionum in genere illamque epilepsiae in specie illustrent. Docent nempe, symptomata epileptica actioni irritanti contagii variolosi in systema nervosum adscribenda esse, et veluti crisin in exanthemate agnoscere. Lege de hoc argumento SWIETENIUM l. c. §. 1075. et HUFELANDUM *Bemerk. üb. d. natürl. u. inoculirt. Blattern.* 3. *Aufl. Berl.* 1798. PORTAL l. c. p. 280.

71) LAUB *drei verschied. casus practici* in *Samml. der med. Soc. in Budissin.* p. 269 (— 2. casus de puella ex morbillorum retrocessione epilepticis convulsionibus tentata et per tempus in aphoniam intercurrente). SWIETEN l. c. PORTAL l. c. p. 278.

72) CAPPEL *Abh. v. d. Scharlachausschlage. Gött.* 1803. p. 75. an. 1818 scarlatina Vilnae epidemica grassabatur, ac pauca vel nulla desquamatione terminari solebat. Frequens inde erat anasarca et hydrocephalus acutus. Hoc morbo, seu potius encephalitide ingruente, in multis status apoplecticus cum repetitis insultibus epilepticis ingruebat, ita ut de aegrotorum vita actum videretur. Nihilominus fere omnes ex orci faucibus eripere licuit, in primo morbi limine ope hirudinum ad tempora aliorumque antiphlogisticorum, serius per vesicatorium deraso capiti applicitum et calomel. Legi merentur, quae hoc de argumento in actis societatis Vilnensis auditor quondam meus, Dr. WROBLEWSKI scripsit (*Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Wilenskiego. T.* 2). Cfr. quoque PITSCH *epilept. Krämpfe mit Erblindung, im Zeitraume der Abschuppung des Scharlachs entstanden*; in *med. Ver.-Ztg. in Pr.* 1839. *N.* 28. p. 141.

73) BARAILLON in *hist. de l'ac. r. de méd.* an. 1776. p. 220.

74) TRINCAVELLIUS consil. L. I. N. 29. RIEDLIN lin. med.

tineae [76]), plicae [77]), ulcerum [78]); suppressio sudo-

1696. p. 205. MARCELLUS DONATUS L. IV. c. 19. p. 412. SCHENK L. I. obs. 199. LENTILIUS misc. T. I. p. 32. SENNERTUS paralip. ad lib. V. Pr. N. 2. HOFFMANN. consult. cent. I. N. 18. BANG *Auswahl aus d. Tageb. d. K. Krankenhaus.* p. 165. LOEFLER *Beytr. z. Wundarzneyk.* 1. *B.* ACKERMANN *Bemerk. üb. d. Kenntniss u. Kur einig. Krankh.* 4. *Heft. Altd.* 1798. p. 66. 67. AUTENRIETH et WAGNER diss. de morb. ex scabie orientibus. Tüb. 1807. AUTENRIETH *Versuche f. d. pr. Heilk. aus d. klin. Anstalten v. Tübingen.* 1808. p. 304. Ejusdem diss. de morb. mulier. ex scab. repulsa propullulant. Tub. 1813. VIGUIÉ apud PORTAL l. c. p. 311. RIBKEN *üb. einige antipsorische Heilmethod. u. die Heilung ein. Epilepsie* (ex scabie suppressa excitatae) *durch die engl. Methode;* in CASPER *Wochenschr.* 1838. *N.* 39. EISELT *Epileps. nach zurückgetrieben. Scabies,* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1839. *B.* 28. *St.* 4. p. 533. Ipse plurimas epilepsias observavi, ubi saltem verisimile erat, morbum posse psorae incongrue fugatae originem debere.

75) Eph. n. cur. Dec. II. an. 4. obs. 89. RHODIUS cent. I. obs. 62. GILIBERT advers. pract. p. 195. TISSOT l. c. p. 268 (fuga herpetis frontis). *Journ. de méd.* 1822. *Juill.* PORTAL l. c. p. 309.

76) Eph. n. cur. Dec. II. an. 4. obs. 89. Schol. TIMAEUS respons. N. 43. HAGENDORN cent. I. obs. 8. DIEMERBROECK obs. et curat. c. N. 60. COSCHWIZ diss. de exanthem. seroso-lymphat. retrocedent. noxis. Hal. 1728. p. 13. LENTIN *Beytr. Einleit.* p. 13. SPERRI in *nuovo giorn. della più recente letteratura medico-chir. T.* 7. p. 114. MAISONNEUVE l. c. p. 275. ESQUIROL in *dictionn. des sc. m.* l. c.

77) LAFONTAINE op. c. et SEDILLOT *journ. gén. de méd. T.* 34. p. 109. CEMBITZKY de singulari pilor. vegetat. morbosa, quam trichoma polon. dicunt. Erf. 1808. p. 24. Inter tot mala, ex resecta praepostere plica observata, epilepsia mihi hucusque non obvenerat.

doris [79]), ptyalismi [80]), refrigerium [81]), frigus [82]), inanitio [83]), ingluvies [84]), lac ab infantibus deglutitum depravatae (aliquando in una tantum mamma [85])) conditionis [86]), vel facile nimis in aci-

78) Eph. n. cur. Dec. II. an. 6. obs. 201. an. 7. obs. 144. Zacut. Lusitanus pr. admir. L. I. obs. 29. Tulpius obs. LI. C. 8. Pechlin L. II. obs. 30. Bang in act. soc. med. Hafn. Vol. III. N. 10. Mangor ib. Vol. II. N. 35. Trampel *med. chir. Bemerk.* p. 66. Lanzoni de epilepsia ex ulcere in crure sanato (Misc. ac. n. cur. Dec. III. an. 2. p. 38).

79) Eph. n. cur. Dec. III. an. 3. obs. 106. Monro *account of diseas. most frequent in the british military hospit.* p. 237. Idem fatentur medici militares Galliae. v. *dict. des sc. méd.* l. c. p. 518.

80) Tissot l. c.

81) Dolaeus encyclopaed. p. 106. Lentin in Hufeland *Journ.* 14. *B.* 3. *St.* p. 13.

82) Eph. nat. cur. Dec. II. an. 2. obs. 160. Benivenius de abdit. morbor. causs. C. 46. Dolaeus in encycl. dogmat. (Habet exemplum de Principe quodam epilepsia aliàs obnoxio, qui frigori intentissimo se committens statim in via hoc malo correptus, tanta vehementia, ut confestim vitam cum morte commutaverit). Boerhaave epilepsia pedis symptomatica; in ejusd. consult. II. P. 1. Marcard *üb. d. Gebrauch d. Bäder.* p. 410.

83) e. c. infantes ex defectu lactis nutricis. Rosenstein *Anweis. z. Kenntniss u. Kur d. Kinderkrankh.; übersetzt mit Anmerk. v.* Murray. p. 8. Cfr. Ledel de epilepsia ex inanitione. Misc. ac. n. cur. Dec. III. an. 5. et 6. p. 615. Cfr. Portal l. c. p. 256 sq.

84) Meibom diss. de epilepsia stomach. Helmst. 1740. Heister *Wahrnehm.* 1. *B.* *N.* 481. Lentin l. c. p. 10.

85) Amelunken observationem narrat, ubi infans, si e dextra mamma sugebat, optime valuit, si e sinistra, sta-

acidum conversum [87]), item sanguinis a sectione frenuli pullulantis deglutitio [88]); diaeta vitiosa nutricis [89]), esus lentis [90]), fragae [91]), cerebri [92]), vitrum [93]), acus [94]), ligni frustulum [95]), linum [96]) et

tim passus est insultus epilepticos (Misc. ac. n. cur. Dec. II. an. 4. 1685. append. p. 212).

86) Infans, matris valde perterritae mammam sugens, epilepticus evadit. SCHNEIDER *Mittheil. a. d. Fache d. Geburtshülfe*, in *gemeinsame deutsche Ztschr. f. Gbrtsh. B. 7. H.* 3. p. 473. Cfr. PETIT apud PORTAL l. c. p. 331.

87) *Ueb. d. gewöhnl. Kinderkrankh. nach* ARMSTRONG *neu bearb. v.* SCHAEFFER. *Regensb.* 1792. p. 47.

88) ROSENSTEIN l. c.

89) WOLF in act. ac. nat. cur. Vol. 6. p. 160.

90) SCHENK obs. L. I. N. 219. — Ex esu fabae epilepsiam puellae 7—8 annos natae curavit PORTAL l. c. p. 251.

91) RUMLER obs. N. 99.

92) GRUEGER de cerebris passerum comestis epilepsiam inducentibus (Misc. ac. n. cur. Dec. II. an. 3. p. 372). Confirmat SCHENK esum cerebri passerum vel coturnicum epilepsiam excitasse. BEHLING diss. de epilepsia. Altorf. 1736. §. XXIV. VOIGT in *Summar. des Neuest. u. Wissenswürdigst.* 1836. *B.* 2. p. 40 (uvae passae earumque acini).

93) BARTHOLINUS hist. anat. C. V. hist. 66.

94) WIDENFELD diss. obs. med. triga. Goett. 1768.

95) Filius triennis Dr. Bonelli, medici egregii Vindobonensis, inopinatum in convulsiones incidit. Ventre simul meteorismum exhibente adhibitis clysteribus evacuabantur silices, fructus ribesiorum et tandem, praevio summo ad anum dolore, in conspectum venit *clava* formae digiti minoris. Convaluit, sed omni mense accessit *epilepsia*, qua hodie (1824) novemdecim annos habens adhuc excruciatur, tamen longioribus liberis intervallis. Annuntiant futurum paroxysmum borborygmi, tepiditas aut tristities

et venena deglutita[97]); hydatides[98]), vermes[99]), inprimis ascarides lumbricoides[100]), quandoque et ascarides vermiculares[101]), ipsaeque taeniae[102]), ne de aliis hujus generis hospitibus, utpote dubiis

Dd2 sub-

inconsueta, rhonchi sub somno et voracitas. Ex schedis autoris.

96) RUST *Mag. B.* 18. *H.* 3. p. 456.

97) v. infra, narcotica. Et Jodium nuperrime accusabatur, scilicet unguentum kali hydrojod. ad collum illinitum. v. G. E. F. DÜRR *Convulsion. epileptischer Art, durch Anwendung der Jodsalbe entstanden;* in *schweiz. Zeitschr.* 1837. *B.* 2. *H.* 1.

98) DE MERSSEMANN *heftige epilept. Zufälle, durch Hydatiden im Darmkanale hervorgebracht;* ex *obs. méd. belge.* 1834. *Novbr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 42.

99) RAHN *Ber. üb. d. Besorg. d. Kr. im Zür. Spit.* 1827. in *Verhandl. d. vereinigt. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Jahrg.* 1828. *Zür.* 1829. et ib. *Jahrg.* 1829. 2. *Hälfte.* CARRESI l. c. (cas. duo).

100) SCHMID diss. de epilepsia verminosa. Argent. 1708. ACKERMANN diss. de epilepsiae motuumque convulsivor. infant. causs. praecip. Gryph. 1765. DAWOSKY *epilept. Anfall in Folge v. Würmern;* in *n. Ztschr. f. Geburtsk. B.* 7. *H.* 3. PORTAL l. c. p. 349. Exempla et praxis mea suppeditat.

101) ROSIN. LENTILIUS in misc. med. pract. P. III. p. 24. RAVE *Beob. u. Schlüsse. Th. II. N.* 6. WICHMANN *Ideen z. Diagnostik.* 3. *Th.* p. 81.

102) LECOMTE in *journ. de méd. T.* 84. p. 40. HUFELAND *neueste Annal. d. franz. Arzneyk.* 2. *B.* p. 57. THILENIUS *med. chir. Bemerk.* 2. *Th. Frankf.* 1814. GAUBE in *revue méd. Par.* 1826. *Juil.* (taenia expulsa, epilepsia siluit). Sic etiam PORTAL l. c. p. 318. et GOUPIL in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 250.

subjectis, dicamus [103]), meconium [104]), flatus [105]), diarrhoea suppressa [106]), drastica [107]), clysma acre [108]), bilis [109]), strangulatio [110]), aegritudo [111]), ira [112]), gaudium [113]), amor delusus [114]), timor et

103) e. c. de lacertis. v. eph. n. cur. Dec. II. an. 10. obs. 166. GOCKELIUS consil. et obs. Dec. IV. N. 8. SCHLEGEL *eine Epilepsie, nach mehr als* 1000 *in ein. Jahre erfolgt. Paroxysm., binnen* 2 *Tagen geheilt;* in *allg. med. Ztg.* 1837. *B.* 40. *N.* 44 (duabus lacertis viventibus per anum editis, puella 12 annorum epilepsia crudelissima liberata est). — Puer rusticus, octo annos natus, bonae valetudinis, repente et sine ulla caussa nota convellitur et epilepticus evadit. Paroxysmi quotidie et crebrius redeunt sine complicatione sineque alius morbi symptomatibus. Quarta tandem morbi die in auxilium vocatus eccoproticum ordinavi. Remedio praesente *quinque millepedes viventes* ex ano aegroti in conspectum venerunt; quo facto epilepsia siluit. Ex schedis editoris.

104) CHAMBON *üb. d. Krankh. d. Kinder.* 1. *B. Abth.* 2. p. 334.

105) Saltem ad sensum veterum (SCHENK obs. L. I. obs. 200) et in infantibus (PECHLIN obs. phys. med. L. II. obs. 29).

106) Eph. n. cur. Dec. I. an. 1. obs. 88.

107) CLAUDER in misc. ac. nat. cur. Dec. II. an. 7. obs. 162. HAGENDORN cent. I. obs. 21. RANOË in act. r. soc. med. Havn. Vol. II. N. 8. p. 108.

108) Misc. ac. n. cur. Dec. II. an. 3. obs. 77.

109) DU CLEDET ergo ab humore bilioso epilepsia. Paris 1645. UNZER *Arzt.* 6. *B.* p. 137. FISCHER in STARK *Archiv.* 1. *B.* 4. *St.* p. 187. PORTAL l. c. p. 186. 187. 266 sq. 287.

110) EMMANUEL *obs. et refl. sur un accès épileptique, suite de la strangulation par la suspension* (SEDILLOT *rec. périod. de la soc. de méd. de Paris. T.* 26. p. 381).

111) KAHLERT l. c. (poenae publicae immeritae). KRIMER in HUFELAND *Journ.* 1834. *St.* 9. B. RITTER l. c. p. 261.

112) WIERUS de ira morbo v. opp. p. 771. GABELCHOVER

et terror[115]), imaginatio laesa[116]), intuitus insul-

obs. cent. IV. N. 59. GREDING *verm. Schrift.* 1. *B.* p. 54. 57. 70. Inter 70 casus ira decies caussa epilepsiae fuit. BOUCHET et CAZAUVIEILH l. c. p. 76. Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XX. §. LXXXVII. 2 (14).

113) BOERHAAVE de morbis nervorum. p. 804. DE MARÉES diss. de animi perturbationum in corpus hum. potentia. Goett. 1775. p. 15 (studiosus, gaudio ex sex praemiis uno eodemque tempore acceptis, epilepticus). Capite damnatus, cui in loco supplicii venia delicti dabatur, epilepticus evadit (v. POMMER in *Heidelb. klin. Annal.* 1827. *B.* 3. *H.* 1. p. 119).

114) AASKOW in coll. soc. med. Hafn. Vol. II. p. 16. LÖWENHARD in HUFELAND *Journ.* 1835. *St.* 6.

115) KORNZWEIG diss. de epilepsia a terrore orta. Giess. 1713. FISCHER diss. de convulsionibus epilept. habitual. ex terrore. Erf. 1727. LUDWIG diss. de vi terror. in corp. human. Lips. 1790. ZIMMERMANN *v. d. Erfahr.* 2. *B.* p. 441. Calculo aetiologico propriorum aegrorum instituto inter 80 epilepsias 60 a *terrore* excitatas invenio (cfr. LOCHER obs. practicae, circa luem veneream, epileps. et maniam. Vienn. 1736. p. 36); inter 273 casus, centies et quinquies timor fuit caussa epilepsiae (BEAU l. c. p. 299). Caussae speciales fatalis illius terroris erant, pater superveniens dum filius exercebat coitum; punitiones severae parentum, institutorum et praecipue dominorum, lapsus in flumen, explosio sclopeti a tergo, incendium, aggressio latronum; in infantibus speciatim conspectus larvae bacchanalis nunquam antea visae, vitulus, capra sub crepusculo cubiculum intrantes, feles sub oestro venereo conjunctae puellae in horreo dormienti super pectus insidentes, et creberrime canes, quorum Vilna, Byzantii instar, abundat. Greges illorum ipsas plateas obsident, et si plerumque ab urbe horis vespertinis recesseris, veluti ferae sese ex solitariis domibus, super advenas praecipitant. De

sultus epileptici[117]), illius imitatio[118]), dolor[119]), titil-

spectus, credulis terrorem, subsequente epilepsia, incutientibus narrant Eph. n. cur. Dec. I. an. 6. 7. obs. 32. cent. I. et II. app. p. 189. Cfr. MAISONNEUVE l. c. Intuitus per manus carnificis in areis publicis intereuntium, plurimis funestus esse solet, sexui praecipue sequiori (BOERIUS diss. de epilepsia. Jenae 1686. p. 14). Puellam quondam ad stuprum sollicitatam, propter terrorem, gravissimam in epilepsiam incidisse notavit HEER in obs. HELMONT. in tract. ort. imag. morb. Habentur e contrario exempla epilepsiae a terrore ex levissimis caussis excitatae, e. c. a conspectu mitrae passerum plumis infarctae. Eph. nat. cur. Dec. II. an. 2. obs. 190. MAIER de puella 17 annorum narrat, quae redux ex tragoedia *Maria Stuart* primum paroxysmum epilepsiae perpessa est (l. c. p. 49). Cfr. LICHTENSTEIN l. c. D'ALGUEN in HORN *Archiv* 1829. *II.* 1. SUFFERT in HUFELAND *Journ.* 1830. *St.* 2. p. 124. GAETANO ALLEGRETTI ex *osservaz. med. di Napoli* 1830. *Ottbr.* in BEHREND *allg. Repert.* 1831. *Sptbr.* p. 364. NASSE in HORN *Archiv* 1834. *II.* 1. p. 5. ADELMANN *klin. Memorabil.* in *allg. med. Ztg.* 1835. *Apr.* (miles, epilepticus mortarium ingens bellicum explodendo).

116) Pastoris filii ambo in ea imaginatione ac timore versabantur, ut quoties orarent, toties necessario epilepsia correpti conciderent (PETERSEN disp. sistens epileps. consensual. singular. spec. Francf. ad Viadr. 1727).

117) Acta n. cur. Vol. II. obs. 133. Vol. III. obs. 58. Eph. n. cur. Dec. I. an. 4. et 5. obs. 43. Cum nosocomium civicum, quod Vindobonae est, ut medicus primarius an. 1796 ingressus fuerim, epileptici in communia cubicula aegrorum suscipiebantur. Rarissime id contigerat, quin ex intuitu insultus epileptici, unus alterve aliorum aegrorum, praesertim sexus sequioris, eumdem novum non acquisiverit morbum. Quae cum ita fuerint, Directori nosocomii, patri meo, proposui, ut epilepticorum receptioni

titillatio [120]), coitus [121]), onania [122]), contagium syphi-

peculiaria dicaret cubicula. Arrisit propositum, at novum inde emergebat malum. Enim vero paroxysmus vix unum invadebat aegrotum, cum jam reliqui, ejulatum aut lapsum percipientes in propinquis cubiculis, exemplum idem sequerentur, ex quo insultuum epilepticorum concursu, spectaculum vix verbis designandum oriebatur. Quae singula, cum vix ex terrore a conspectu insultus epileptici repeti possint, aliter explicari nequeunt, nisi deducto in auxilium *nisu imitationis* (P. II. ed. alt. Vol. I. S. 1. §. III. 6). Lege de hoc argumento TURPIN l. c. p. 255. TOTT l. c. GODIER l. citando. HACKER *Epilepsie v. bloss. Ansehen*, in *Summar. des Neuest. u. Wissenswürdigst.* 1836. *B.* 1. p. 136. N. MEYER *Epilepsie durch Uebertragung*; in *med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 8 (in schola gratuita Bielefeldae et in ea Rietbergae plurimae puellae ex illa caussa in epilepsiam ceciderant. Idem accidit in ergastulo Sonnenburgi. Vide:) ZIMMERMANN *Mittheilung epileptischer Krämpfe*; in *med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 8.

118) Accidit pluries, quod fraudatores epilepsiam simulantes, tractu temporis re vera in hunc morbum inciderint, uti videre est apud CULLERIER in *recueil périod.* etc. *T. XIV.* p. 280. MOREAU v. *mém. de la soc. méd. d'émul.* *T. II.* p. 189. METZGER *neue gerichtl.-medicin. Beob.* 1. *B.* *N.* 1. DREYSSIG l. c. p. 255.

119) MÜLLER diss. convulsion. et epileps. infant. ex lev. dolore prodeunt. rationes med. Hal. 1757.

120) SWIETEN l. c. p. 1075. ROBINSON *new syst. of the spleen, vapours* etc. *Lond.* 1719. p. 148. ESQUIROL in *dict. des sc. méd.* *T.* 12. p. 520 (puella 10 annorum, in planta pedis titillata, in epilepsiam incidit. Paroxysmi deinde quotiescunque titillationem illae minitante redierunt).

121) HEERS obs. med. 18. p. 176. FEUERSTEIN diss. de epilepsia. Gött. 1792. p. 83 (Coitus a multis parva dicitur epilepsia). Die 19. mensis Septembris 1800 vocatus sum

syphiliticum [123]), abusus [124]) venaesectionum [125]), vigi-

ad foeminam 30 annorum in suburbio Gumpendorf. A tribus annis foemina haec pinguis admodum reddebatur. Mense Martio 1800 cum marito rem habens, praeter morem, validissime sub concubitu delectabatur, movebatur; post dimidiam horam convulsiones epilepticis similes, succedebant. Ab eo tempore satis bene valens, fame magna saepe laborans, taeniae (ut mihi referunt) latae partem, ulnae fere longitudine excrevit. Ante 7 dies cum maritus ab itinere 15 dierum rediisset, et cum uxore coiret, haec iterum violentos in motus sub coitu ruebat, sibi aliàs insolitos; post dimidiam horam denuo fortiter convulsa. Ter vero abhinc rediere convulsiones, etsi mitiores. — Hujus foeminae exemplum alterum in mentem mihi revocat, scilicet uxoris medici Göttingensis quondam, formosae et juvenis. Maritus me pro hac 1784 consuluit, referens, quod uxor, quam ante annum duxerat, *quovis* sub concubitu in epilepsiam raperetur, antehac sibi insolitam, ita ut a coitu prorsus sibi abstinendum esset. Goettingam mox hic medicus deseruit, ita ut exitum hujus mali ignorem. Ex schedis J. P. Frank. — Cfr. Portal l. c. p. 258. Godier l. citando. v. Windisch *klin. Bericht* etc. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 9. p. 218.

122) Tissot *v. d. Onanie.* Tom. 2. 4. 11. *Absch.* Virum egregium atro nimis colore effectus onaniae depinxisse eousque credidi, quousque in magnis urbibus praxin non exercuerim; tunc etenim persuasus sum, eum necdum satis effectus terribiles omnium vitiorum delineasse, quod praecipue relate ad epilepsiam valet. Si enim terrorem et vermes excipiam, nulla epilepsiae existit frequentior caussa, quam onania. Flander in *Würtemb. med. Corresp.-Blatt* 1833. *N.* 9. Schneider in Hufeland *Journ.* 1837. *St.* 3. cas. I.

123) v. infra §. LVI. N. 29.

124) Cosmeticorum: Portal *anat. méd.* *T.* 4. p. 388 (juvenis,

vigiliae[126]), inprimis ob lucubrationes[127]), insomnium[128]), narcotica ut opium[129]), hyoscyamus[130]), nicotiana[131]), baccae atropae belladonnae[132]), oenanthes crocatae[133]), conium maculatum[134]), cicuta aquatica[135]), rhus coriaria[136]), folia pruni laurocerasi[137]), oleum juniperinum[138]), sudo-

ut capillo rufo alium colorem induceret, arcano, i. e. solutione argenti nitrici usus est. Deinde cephalalgia terribili tentatur, in epilepsiam transiente).

125) Meyer *syst. Handb. z. Erkenntn. u. Heil. d. Blutflüsse. Wien* 1804. 1. *Th.* §. 3. p. 82. 83.

126) Langius, opp. III. p. 62.

127) Galenus de locis affect. L. V. C. 6. ed. Chart. T. VII. p. 492. Tissot *maladies des gens des lettres.* p. 70. Beurie in *Verhand. van Vlissing.* 17. *B.*

128) Eph. n. cur. Dec. II. an. 4. app. p. 209. Paullini cent. IV. obs. 74. Legatur historia a me ipso allata. Vol. II. ed. alt. P. I. Sect. 1. C. IX. §. XLII. 1 (5).

129) Becker in observationibus ad tract. de submersorum morte N. 6. Muzell. *Wahrnehm.* 2. *B. N.* 20 (Praesertim ut caussa convulsionum infantum, si a nutricibus ignaris ad somnum conciliandum adhibeatur).

130) Misc. n. cur. Dec. II. an. 1. p. 340 (Ex decocto hyoscyami contra cephalalgiam fomentatione).

131) Eph. nat. cur. Dec. II. an. 7. obs. 196.

132) Unzer *med. Handbuch.* 1789. p. 555.

133) *Lond. med. Journ.* 5. *Vol.* 1784.

134) Cullen *Mat. med.* Edit. Hahnemanni. 2. *Th.* p. 330. — Murray (apparat. medicam. Vol. I. p. 432) aliique observatores fide digni testantur, esu *apii petroselini* et in epilepticis paroxysmos excitatos esse, et sanos epilepticos evasisse. An a *conio maculato*, illi non raro intermixto?

135) Wepfer hist. cicutae aquaticae. p. 61.

136) Daniel *Pathologie.* 1. *Th.* p. 260.

sudorifera [139]), morsus araneae [140]), vapores varii [141]), odores e. c. halitus ranunculi hortensis [142]), foliorum juglandis [143]), cannabis [144]), panis recentis [145]), fumi candelae sebaceae [146]), mercurii [147]), conspectus coloris rubri [148]), intuitus homi-

137) Mortimer in *phil. transact. Vol.* 37. p. 137.

138) Seger in misc. ac. nat. cur. Dec. I. an. 2. p. 27.

139) Ledel in misc. ac. nat. cur. Dec. III. an. 2. p. 56.

140) Salmuth cent. III. obs. 35. Camerarius dissertatio de epilepsia p. 15.

141) Vallisneri opp. Vol. III. p. 204. Petit ergo tantum ab halitu epilepsia. Paris 1662. Portal l. c. p. 282 (gas mephiticum). Solon *üb. Epileps. saturnina u. die damit verbund. Hypertrophie des Gehirns*; ex *bull. gén. de thérap. T.* 6. *livr.* 8. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 309 (morbus ex vaporibus saturninis recenter exortus, lethalis est). *Epilepsia saturnina bei einem Kinde* (XI annor.) ex *bull. de thérap. T.* 7. *livr.* 10. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 41. Nivet *d. Bleiepilepsie*; ex *gaz. méd.* 1837. *Jan.* in Froriep *Notiz.* 1837. *N.* 15. Brockmann *pathol.-therap. Bemerkg. üb. d. Bleikrankh. d. Hüttenarbeiter*; in Holscher *Hannöv. Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 3. p. 556 (epilepsiam saturninam describit).

142) Eph. n. cur. Dec. III. an. 9. et 10. obs. 92.

143) Timaeus a Guldenklee L. VII. cas. 8.

144) Clerc medicus veri amator p. 189.

145) Schubart *traité du cancer des mammelles* p. 175.

146) Amman med. critica. Cons. 59.

147) Walther Thes. obs. 59. Zanetti de epilepsia mercurialib. inducta. Nov. act. nat. cur. T. VII. p. 181. Portal l. c. p. 293.

148) Buchan de rhachitide perfect. Argent. 1715. Hannes *Brief an* Baldinger *über den Friesel. Leipz.* 1770. p. 110. Tissot l. c. p. 164. E. c. cruoris e vulnere profluentis: Adelmann *klin. Memorabil.* in *allg. med. Ztg.* 1835. *April.*

hominis, quisquis denique sit, obvii [149]), leporis etiamsi depicti [150]), potus cioccolata [151]), phases lunae [152]), inprimis novilunium et plenilunium [153]), tenebrae [154]), campanarum [155]), tubarum [156]) sonitus,

149) LENTILIUS in misc. ac. n. cur. Dec. II. an. 2. obs. 149. p. 326 (Dum obvelata facie neminem praetereuntium conspiceret, nil tale experiebatur).

150) Eph. nat. cur. Dec. II. an. 4. app. obs. 45. p. 200 (Dicitur quod praegnans aegri mater a lepusculo e frutice surgente et viam interturbante in insomnio viso perterrita fuerit).

151) TISSOT l. c.

152) Evangel. MATTHAEUS C. 17. v. 15. GALENUS de dieb. crit. L. III. c. 2. ALEXANDER TRALLIANUS L. I. c. 21. STAHL diss. de haereditaria disposit. ad morb. Hal. 1706. p. 48. MEAD de imperio sol. et lun. in corp. hum. Lond. 1704. BOURMESTER diss. de morbo spast. Goett. 1791. p. 20. OTTO diss. de planetarum in corp. hum. influxu. Francf. ad Viadr. 1805. Datur epilepsia ad singulas lunae quadras recurrens et quidem tam exacto calculo, ut virgo epileptica, de qua WEDEL narrat (Eph. germ. an. 2. decur. 2. obs. 148), ipso momento quadrae lunaris et inscia saepe penitus hujus mutationis in coelo, rhythmum lunarem in suis paroxysmis explicaret.

153) CAMERARIUS memorab. cent. II. N. 36. Num ex novilunio aut plenilunio, sed certe illorum tempore, plurimi epilepsiarum paroxysmi excitantur. G. J. MOST (l. c. in HORN *Archiv*) de epilepsia macrocosmica, a lunae phasibus excitata, cui novi- et plenilunio nati submissi sunt, loquitur. De lunae influxu in epilepticos cfr. PITTSCHAFT in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 10. J. S. ROSENTHAL *Bemerkung. üb. d. Salubrität v. Güstrow, Sommer* 1826. in HORN *Archiv* 1831. *H.* 3 (duo pueri sub plenilunio epileptici).

154) NASSE vir Cl. juvenem Westphaliensem, epilepsia affe-

nitus, afflatus venti frigidi in aurem[157]), mora in ecclesia[158]), otium et solitudo[159]), ne de caussis, quas vocant supernaturales[160]), loquamur.

C. proxima. 3. Si simplicissimae licet febris caussam proximam adhuc ignoramus[161]), quid mirum, si eandem ignorantiam circa intimam naturam morbi adeo intricati[162]), ut epilepsia, fateri adigamur. Hypothesium variarum scholarum[163]) curiosi, hinc alios[164]) adeant, nosque cum pace dimittant[165]).

§. LVI.

ctum curavit, cujus insultus nunquam, nisi in tenebris, redibant. Quamdiu candela totas per noctes arderet, nunquam dormiens morbo prehendebatur; quo primum vero lux nocte quadam extingueretur, constantissimus erat epilepsiae reditus (Meckel *Arch. f. d. Physiol. Hal.* 1816. 2. *B.* 1. *H.* p. 132).

155) Eph. n. cur. Dec. II. an. 2. obs. 149. — Dec. III. an. 5. 6. obs. 27.

156) Mendicantem vidit Forestus (lib. X. de cerebri morbis, obs. 54. Schol. p. 382), qui toties in epilepsiam incidebat, ac pueri *tuba tortili* in plateis sonum edebant.

157) Rondelet meth. curand. morb. L. I. C. 36. p. 170.

158) Paullini obs. meth. phys. Lips. 1700. cent. IV. obs. 68. Sauvages nos. meth. Ed. Daniel T. III. p. 117.

159) Filius duodecim annorum Comitis Pedemontani C.**, qui Novocomii consilium meum petiit d. 22. Jun. 1831, nunquam insultum epilepsiae patitur, dum aut occupatus aut in societate est.

160) Legatur de hoc argumento Swieten l. c. §. 1072.

161) P. I. ed. alt. Vol. I. S. 1. C. I. §. XIX. 1 (6).

162) Notissimum est Joh. Cratonis a Krafthbim votum, quo peroptavit, ut sibi ante vitae suae exitum intimius epilepsiae cognoscere liceret genium (Epist. med.).

163) Hippocrates et Galenus pituitam praesertim acidam accusabant. Veteres et recentiores, vexilla spirituum se-

§. LVI.

Diagnosis.

1. Epilepsia frequentissime ab iis, qui e servitio dimitti, aut poenam effugere, aut misericor-

Epilepsia simulata.

quentes, epilepsiam ab explosivo spirituum animalium per nervos ad partes musculosas motu et influxu derivarunt. PARACELSUS (lib. paragr. III. C. 2. in Schol. ad §. 1) ait: „Caussa totius morbi in chaos est" et §. 3. „*Wann nun der Chaos da ist*, ad nequitiam *gehet*, *so wird* morbus caducus: *und so viel* species Mercurii *sind*, *so viel sind auch* species caduci." Comparavit etiam PARACELSUS epilepsiam cum terrae motu, cum tonitru et fulgure, tempestate improvisa (v. CROLL de intern. rerum sign. p. 53). STAHL caussam proximam hujus morbi collocandam reputavit in generali quadam intentione animi excussoria, alii in sublatum aequilibrium inter actionem nervorum et musculorum. Cfr. EGGERT l. c. Aut, quod idem est, in abundantia seu interpellatione sensibilitatis nervorum ac irritabilitate musculorum. Cfr. PORTAL l. c. p. 202—205.

164) MONSCHEIN diss. solennis de epilepsia. Francf. ad Viadr. 1700. FR. HOFFMANN diss. de vera mali epilept. caussa. Hal. 1732. BEHLING diss. de epilepsia. Altorf. 1737. WESTPHAL de epilepsia motuumque convulsivor. infant. causs. praecipuis. Gryphisw. 1765. WOLPERTH diss. de causs. quae epileps. produxisse visae sunt. Harderov. 1786. HENNING diss. analecta ad theor. epileps. Gryphisw. 1788. TISSOT l. c. DREISSIG l. c. p. 246. 249.

165) ESQUIROL, postquam varias circa caussam epilepsiae effictas hypotheses attulerit, pulchre ait: „*C'est trop s'arrêter à ces furies de l'imagination*" (l. c. p. 528). Et concludit PORTAL (l. c. p. 205): „*Indess gestehe ich, dass die Kenntniss aller dieser besondern Ursachen der Fallsucht so dunkel, dass es klüger ist, sich zu begnügen, allgemein erkannte Erfahrungssätze anzunehmen, als sie erklären zu*

cordiam excitare volunt, *simulatur*[1]). Fraudatores enim simulare solent: livorem tumoremque faciei, — laqueo collum arctè circumdante et sub vestibus recondito; spumam oris, frustulo saponis aut baccis rubris in cavitate illius revolutis; convulsiones, — motibus musculorum extremitatum, faciei et oculorum artificialibus; et tandem anaesthesiam, — firma voluntate cruciatibus experimenti caussa adhibitis resistendi. Quae cum ita sint, cavendum, ne ex *uno* tantum signo de praesentia aut absentia epilepsiae testemur. Respiciendum inprimis est:

a. ad *modum invasionis*. Epilepticus, nisi prodromo quodam signo admonitus, extemplo et sine selectu loci, nunc solus, nunc coram testibus omnis generis, *prosternitur*. Qui epilepsiam simulat, sese ad cadendum quodammodo accingit, ac

wollen, um daraus einige nützliche Folgerungen für die Behandlung zu ziehen, oder diese mehr oder weniger darnach zu bestimmen."

1) Sebacher diss. de epilepsia simulata. Lips. 1732. Vogel de morb. simulat. Goett. 1769. Schneider diss. de morb. fictione. Francf. ad. Viadr. 1794. Tissot Art. XXXVI. *Epilepsie feinte.* Marc *dict. des sc. méd.* Vol. cit. *Epilepsie simulée.* H. Marshall *pract. Bemerk. üb. d. Inspection d. Rekrut. . . u. üb. simulirte Krankheiten,* in Horn *Archiv* 1827. *H.* 1. p. 35. Portal l. c. p. 357. C. F. L. Wildberg *üb. d. Mittel, eine simulirte Epileps. v. ein. wahr. zu unterscheid.,* in ejusd. *Mag. f. d. g. A.W.* 1831. *B.* 1. *H.* 3. p. 285. Dieffengraben diss. cit. Salomon epilepsia simulata, in Casper *Wochenschr.* 1834. *N.* 13 (puer 8 annor. paroxysmos epilepticos simulavit, nec non miles tiro).

ac locum idoneum pro lapsu eligit, et scenam libentissime coram testibus notionum medicarum ignaris ludere solet [2]).

b. Ad *conditionem oculorum.* Palpebrarum quidem et oculorum motus, quales indicavimus, magna adhibita arte simulare licet [3]); at nunquam corneae descriptum statum ac capacitatem, lucem inopinate admotam immobiliter perferendi.

c. Ad *statum pulsuum.* Remittente insultu epileptico, aut eo cessato, *pulsus* plus minus contractus et irregularis tangitur. Quodsi malum simulatum fuerit, pulsum non nisi crebriorem expectabis, nisi forte fraudator modum arterias brachii alternatim comprimendi invenerit, ad quam fraudem detegendam manicarum examen non negligendum.

d. Ad *conditionem extremitatum.* Quamvis *adductio pollicis* ad volam manuum nequaquam pro symptomate pathognomonico epilepsiae haberi possit [4]); attamen illa adductio raro desideratur. Praeterea tanto in gradu ea observatur, ut digitus

2) Epileptici de morbo suo loqui nunquam cupiunt; aliàs fraudatores. Cfr. Marshall l. c.

3) Marshall l. c. adnotat: „*Bei Verstellten sehen die Muskelverdrehungen* (faciei) *eher wie Grimassen, als wie kräftige, unwillkührliche Muskelbewegungen aus.*"

4) Lege de hoc argumento (in Meckel *n. Archiv d. pr. Arzneyk.* 2. *Th. Leipz.* 1790. p. 21. 61) celebratam litem inter medicum Numbergensem et facultatem quandam medicam, quae aegrum ab illo pro epileptico declaratum ob id, quod spuma oris deerat, et pollex non fuerat adductus, alio morbo laborasse affirmaverat.

tus magnus non nisi summa cum vi explicari possit. Porro explicatus pollex, jam non amplius, nisi forte novo quondam adventante spasmo, adduci solet [5]). E contrario pugnus hominis epilepsiam fingentis non solum facilius explicatur, sed explicatus illico de novo adducitur.

e. Ad *statum sensibilitatis et perceptionis.* Cum epilepsia *feriatione sensuum et facultatum animi* insigniatur, omne phaenomenon statum illorum activum denotans, paucis concessis exceptionibus [6]), fraudis exhibet testimonium. Sensuum vero et perceptionis *improvisa* instituenda est exploratio, aliàs enim, ut monuimus, fraudator, voluntate firma munitus, ipsis dolorificis tentaminibus, quin vel minimum sensûs et perceptionis indicium manifestet, resistere valet [7]). Explosio inexpectata sclopeti, vellicatio narium ope nicotianae [8]) aut calami scriptorii, vapor sulphuris accensi sub naribus, ac praeparatio tormentorum, ut ignis [9]), ferri candentis [10]), cerae sigillatoriae fusae

5) Marc in *dict. des sciences méd.* l. c. p. 542. Portal l. c. p. 363.

6) Cfr. infra 2 (14).

7) Hahn l. c. Marshall l. c. („*mit unglaublicher Ausdauer ertrugen Manche die schmerzhaftesten Mittel*").

8) Suadetur in *Lond. med. j.* 1825. *Aug.* p. 90. Pulvis sternutatorius autem acerrimus esse debet. Marshall (l. c.) saltem ait: „*von Reizmitteln auf die Nase werden nicht alle Subjecte afficirt.*" Wildberg l. c. (spargit nicotianae pauxillum in oculi conjunctivam).

9) De Hahn (l. c.) jussit, ut saccus stramineo refertus, in quem fraudator epilepticus positus fuit, incendatur; quo

fusae (vix unquam tamen cuti revera admovendorum), optime reconditam patefaciunt fraudem[11]).

f. Ad *durationem paroxysmi et conditionem aegroti post insultum.* Paroxysmi epileptici reales plerumque fictis breviores sunt. Illis absolutis, cutis temperatura imminuta, sudor universalis uno impetu prorumpens, pulsus irregularis, et urina aquea observari solent. Contra vero post insultum fictum, nil nisi hominis a continua jactatione defatigati animadvertuntur signa.

g. Ad *habitum.* Qui epilepsia diu laborant, musculos faciei plus solito exaratos, motibus involuntariis agitatos, palpebras inferiores tumidulas, intuitum torvum, oculos vacillantes, albugineam decolorem, pupillam dilatatam, dentes inferiores incisivos retusos[12]), et brachia nec non crura ex-

facto fraudator fugit. Contra ea de femina refert, quae dolores ferri candentis sustinuerat et fraudem epilepticam longe postea fassa est.

10) Et MARSHALL l. c. proponit et immo applicat. Cfr. WILDBERG l. c.

11) Eo inducunt quoque medicamina odore et sapore ingratissima, et extra paroxysmum porrecta. SALOMON l. c. cas. II.

12) Observatio magni momenti MOUTONI chirurgi quondam militaris, nam qui epilepsiam fingunt, vix adeo maxillam inferiorem superiori adducunt, ut ex attritu dentes retundantur. v. MARC. l. c. p. 544. Illud signum observavit in epileptico C. J. v. POMMER in *Heidelb. klin. Ann.* 1827. *B.* 3. *H.* 1. p. 119 („*es waren nicht nur die untern Schneidezähne schneidenartig abgeschliffen, sondern auch noch, in Folge des öftern Aufeinanderbeissens, besonders der vordern Zähne, in den epileptischen Anfällen, beide mittlern*

extenuata, exhibere solent; quae singula in illis, qui morbum ſingunt, non observari sponte intelligitur.

Epilepsiae varii gradus.

2. Interea ad epilepsiam constituendam singulae, quas descripsimus, turbae non semper requiruntur. *Varii* enim istiusmodi morbi exstant *gradus*[13]). Epilepticos non omnes humum prosterni, ex propria experientia monuimus[14]) et ex aliena[15]) monemus. Nec abolitio omnium facul-

Schneidezähne in der untern u. obern Kinnlade zugleich merklich kürzer geworden, als die andern, u. zeigten auch noch kleine Lücken oder Kerben von ausgesprungenem Email").

13) Quos Elliotson ll. cc. p. 33 et 250 enumerat, perfectam epilepsiam et imperfectam statuens.

14) §. LIII. 4 (61).

15) „*J'ai été consulté pour une jeune dame, dont le père est épileptique, qui est prise de ces accès dans un cercle, à la promenade, à cheval; elle n'est point renversée, elle poussé un cris très foible, les yeux sont convulsifs, l'accès ne dure qu'une minute, et la malade reprend la conversation, à la phrase où elle l'a laissé, sans se douter nullement de ce qui vient de lui arriver.*" Esquirol l. c. p. 512. Simile exemplum a Poupartio in *mém. de l'ac. r. des sc.* 1705, enarratur. Jam Huldbrichius l. c. §. 13 dixerat: „imo dari aliquando epilepsiam, quae nullam habere videatur convulsionem, nisi obscurissimam et in modum singultus ex Galeno (L. III. de loc. aff. C. 7 in fine) quidam volunt, cujus proprium exemplum fabri ferrarii addit Hercules Saxonia (in *Pantheo* suo c. prop.) et Avicennam cum Celso conciliare studet Mercurialis (in Prax.)." Cfr. eph. ac. n. cur. cent. 3. 4. et Schmieder de spasmo insolito frequenti, successive in motus convulsivos

cultatum animi sub paroxysmo, absolute exposcitur, dummodo eo finito *nulla restet recordatio*[16]).

3. Praeter abolitam rerum sub paroxysmo peractarum memoriam, ad epilepsiam constituendam, ut *morbus chronicus* sit, et *periodicus*, quoque requiritur. Ne enim epilepsiae auditu terribilem vocem profanemus, pro insultibus convulsivis (etiamsi reliquis epilepsiae characteribus stipatis), qui aut sub curriculo morborum acutorum e. c. in febribus nervosis, verminosis, in encephalitide[17]), rhachialgitide, apoplexia[18]), — aut aliàs, e.

Distinctio epilepsiae ab eclampsia.

Ee 2

et vehementes insultus epilepticos degenerantem, tandemque mortem aegrotanti adferentem.

16) An. 1814 puellam quindecim annorum in clinico meo observavi, quae ob terrorem a latronibus excitatum in convulsiones inciderat, sub quibus humum prosternebatur, non sine quadam oris spuma. Interrogata congrua dabat responsa, at paroxysmo terminato nec illorum, nec hujus restabat memoria. Et Esquirol ait: „*Il est même des accès, dans lesquels on n'observe pas la perte de connoissance.*" l. c. Caeterum vix ad genuinas epilepsias pertinuerat casus Wurffbainii de epilepsia sine motibus convulsivis, sine visûs et auditûs interceptione (misc. ac. nat. cur. Dec. II. an. 9. p. 430) et Camerarii de epilepsia sensu atque rat. salv. (ib. Dec. III. an. 5. et 6. p. 89).

17) In formis morborum, sub quibus encephalitis sese exhibere solet (v. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. III. §. XIV. 2), describendis, *convulsiones epilepticas seu eclampsiam*, silentio non praeterii. Plurimae enim mihi encephalitides, quae cum eclampsia ingruere, praesertim inter infantes et potatores, obvenerunt.

18) An. 1816 femina triginta sex annorum ad clinicum adportata est cum apoplexia et hemiplegiâ lateris sinistri,

e. c. sub opere dentitionis, partûs, fortuito apparent, nomen *eclampsiae* reservamus [19]). Qua stabilita distinctione facile etiam erit quaestioni quondam jactatae [20]): *utrum epilepsia morbus, an vero symptoma sit?* respondere.

Dist. epilepsiae a convulsionibus.

4. *Epilepsia* a *convulsionibus* in eo differt, quod istae, illaesis sensibus et facultatibus animi [21]), praesertim perstante memoria et utplurimum sine oris spuma [22]) pollicisque adductione, obveniunt. Caeterum dari convulsiones, potissimum hystericarum, quae characterem epilepticum induunt, alio docebitur loco [23]).

Dist. epilepsiae a chorea Sti Viti.

5. *Epilepsia* quidem et *chorea Sti Viti,* modo consueto decurrentes facile inter se distinguuntur; non

cui abusus potûs liquorum fermentatorum et refrigerium ansam praebuerant. Spatio quatuordecim dierum, quinque praeterea paroxysmos epilepticos totum corpus afficientes, quorum quivis vigesimam horae partem perdurabat, experiebatur. A cunctis malis liberata Institutum dereliquit.

19) Cum Sauvagesio, Vogelio, Sacario aliisque sub nomine eclampsiae circiter *epilepsiam acutam* intelligo. *Circiter* dico, nam ad epilepsiam quanquam *acutam* constituendam, requireretur, ut morbus saltem ex accessibus et liberis intervallis componeretur; eclampsia autem in unico insultu consistere potest. Caeterum vox *Eclampsia* ab *Ἔκλαμψις* venit, quod *splendorem* significat. Kuehn. progr. de eclampsiae causs. Lips. 1812.

20) Huldrichius diss. c. §. 6. 9.

21) Galenus III. de locis affectis. C. 3. 4.

22) Hippocrates de morbo sacro. Forestus L. X. obs. 68. Cfr. Huldrichii diss. c. §. 8. ubi quaestio: *an epilepsia et convulsio sint eadem,* docte tractatur.

23) Cap. XIV. De motibus spasmodicis vagis.

non ita vero, quando symptomata choreae in aegro epileptico alternatim insultus epilepticos sequuntur, vel in uno eodemque paroxysmo utriusque affectionis *complicatio* obvenit [24]).

Complicatio epilepsiae cum mania furibunda.

6. *Epilepsiam* etiam cum *mania* complicari posse jam monuimus [25]). Complicatio istiusmodi bifaria est. Nunc enim maniacus passim insultus epilepticos patitur; nunc insultus epileptici delirio feroci insigniuntur. Terribile hoc spectaculum Esquirolio [26]) et nobis visum est [27]).

7. Epi-

24) Exempla hujusmodi a Gokelio misc. nat. cur. Dec. II. an. 8. obs. 64. p. 163. Merclino misc. nat. cur. Dec. I. an. 6. 7. obs. 78. p. 112. Paullino de epilepsia cursiva. Misc. ac. nat. cur. Dec. III. an. 7. Lanzonio de epilept. saltante. Misc. ac. n. c. Dec. III. an. 4. p. 154. Valentino prax. med. infall. (ex Bootio adducit exemplum de fabro ferrario, qui paroxysmo epileptico prehensus, insani instar decurrere coactus fuerit, adeo quidem, ut de officina tandem praecipitatus, vitam finierit) describuntur.

25) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XXV. §. CX. 1 (6). Cfr. Bouchet et Cazauvieilh in *archiv. gén. de méd. Par.* 1825. *Dcbr.* 1826. *Jan.* et l. c. G. M. Burrows *comment. of the caus., forms, sympt. and treatm., moral and med. of insanity. Lond.* 1828. *the* 9. *considerat.* Müller *Nachr. üb. das Siechenhaus in Pforzheim;* in *Bad. Annal. f. d. gesammte Heilk.* 1831. *Jahrg.* 4. *H.* 1. p. 69. Beau l. c. p. 300. F. W. Hagen *üb. Verwandschaft zwisch. Tobsucht u. Epilepsie;* in Friedreich *u.* Blumenröder *Blätter f. Psychiatrie.* 1837. *H.* 2. *Abh. III.*

26) „*Dans quelques cas les accès d'épilepsie sont suivis ou accompagnés de la fureur la plus aveugle: ce sont les maniaques les plus dangereux. Dans les provinces méridionales, les furieux les plus atroces ce que l'on redoute le plus, sont les épileptiques.*" l. c. p. 515.

Aliae complicationes. 7. Epilepsia exhibet aliquando complicationem cum [28]) *ecstasi* [29]), *catalepsi* [30]), *somniatione* [31]) et *somnambulismo* [32]).

De sede caussarum epilepsiae. 8. Ad *sedem caussarum epilepsiae* et ad *illius indolem* eruendam nos accingimus [33]).

9. *Sy-*

27) v. infra §. LVIII. N. 4 (45).

28) *Hypochondria.* Observationem affert PORTAL l. c. p. 320, et ELLIOTSON l. c. — Cum *tremore* et *rigore artuum:* SCHNEIDER in CLARUS *u.* RAD. *wöchentl. Beiträge* 1833. *N.* 22. — Cum *delirio potatorum:* G. BLUMRÖDER *Dummheit ..., Delirium tremens mit Epilepsie* etc. in FRIEDREICH' *Archiv f. Psycholog.* 1834. *H.* 3. cas. II. — Cum *hysteria:* PORTAL l. c. p. 315. BEAU l. c. p. 298.

29) FRIESE de epilepsia mira, melancholico-hypochondriaca, vere ecstatica in misc. ac. n. cur. Dec. I. an. 4. et 5. p. 69.

30) PETERSON disp. l. p. 18. KAHLBISS in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 2 (catalepsis in epilepsiam transiit).

31) Huc spectare videntur exempla epilepticorum, qui linguas antea ignotas loquuntur. WESTPHAL (pathol. daemon. p. 30) recenset observationem HANNEMANNI, de adolescente militari octodecim annorum, qui epilepsia affectus, eadem lingua, qua ipsum allocuti sunt, sive gallica, sive latina, vel etiam alia responderit. Et FERNEL de juvene quodam, qui tertio epilepsiae mense, lingua Graeca, hujus antea ignarus, locutus sit, multaque assidentium, inprimis medicorum arcana detexit (WELSCH diss. de epilepsia. Jen. 1719. p. 23). Praeterea lego: de epileptico concionatore et cantore (misc. ac. n. c. Dec. II. an. 7. p. 311), — de epileptica cantatrice (ib. Dec. III. an. 2. p. 218), de epileptica singulis sub paroxysmis cantante (act. ac. nat. cur. Vol. 5. p. 269), de alio visa et audita etiam secreta revelante (ib. Dec. II. an. 6. p. 477).

32) *Obs. d'épilepsie et de somnambulisme p.* M. A. MARTINET v. *bibl. méd.* 1819. *Févr.* p. 214.

9. *Systema nervosum universum* posse quandoque ita laborare, ut sensus et facultates animi inde suspendantur, ac corpus verae anarchiae praeda fiat, epilepsiae docent, quae ex peculiari idiosyncrasia, ex inanitione, ex dolore et narcoticis oriuntur. Multa phaenomena electrica tunc obveniunt [34]). Longe autem frequentius epilepsiae caussas in *una* dumtaxat systematis nervosi *parte* agnoscunt [35]). — Ep. ex vitio totius systematis nervosi.

10. Quas inter partes *encephalum* primum obtinet locum [36]). Epilepsia ista, quam *encephalicam* seu *cerebralem* vocabimus, quamque alii *idiopathicam*, *essentialem*, *legitimam* denominant, ut plurimum in prima evolvitur infantia. Ansam illi tunc praebere solent res imaginationem matris gravidae ferientes, violentiae capiti sub partu, vel tardius illatae [37]), peculiaris cranii structura [38]), ence- — Ep. encephalica.

33) Qui vero vult curationem recte instituere, is probe scire debet, quo in loco materia epileptica haereat, an scilicet in cerebro, an vero ex alia parte ad cerebrum deducatur. Aeginet. L. III. de re med. C. 13.

34) Breton *obs. d'un développement de phénomènes électriq., qui se sont manifestés pendant un accès d'épilepsie;* in *bull. des sc. méd.* 1825. *Févr.* p. 199.

35) Sat bene de hoc argumento H. S. Simogowitz (Rust *Mag.* 1826. *B.* 23. *St.* 2) disseruit, epilepsiam cerebralem, spinalem et gangliorum admittendo.

36) Larrey l. c. (1822). Gouzée *klin. Ber. des* 1. *Viertelj.* 1834. ex *obs. belg.* 1834. *Juin.* in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 338.

37) Siedler l. c. cas. II. Hartmann in Hufeland *Journ.* 1831. *St.* 3. p. 135.

38) Cfr. Portal l. c. p. 176 sq.

encephalitis imperfecte resoluta[39]), hydrocephalus non penitus sanatus, affectiones aurium, tineae incauta fuga, tandemque terror, cujus tamen actionem necdum accurate determinare audemus. Serius epilepsiam encephalicam excitant studia[40]), vigiliae, potus liquorum fermentatorum, tempus aestivum, plethora, inprimis congestiones sanguinis circa cerebrum[41]), tophi, caries, vulnera, tumores glandularum, steatomata aliaque vitia ex anatomia pathologica emergentia[42]). Epilepsia encephalica, aura aliisque prodromis (praeter affectionem sensuum et animi) destitui, convulsionibus mitioribus, iis faciei exceptis, insigniri, pupillâ

39) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. III. §. XVII. 3. Cfr. Muhrbeck *nöthige Vorsicht bei Anwend. d. sogenannt. Specifica gegen Epileps.* in Rust *Mag.* 1829. *B.* 29. *H.* 1 (epilepsia ex encephalitide chronica pullulans).

40) Aliorum argumentorum loco vide pericula, a Portal (l. c. p. 159) in animalibus vivis instituta.

41) J. C. Pritchard *a treat. on diseas. of the nerv. syst. Lond.* 1822. *P.* 1 (plethora et circulatio sanguinis in cerebro vitiosa, ut epilepsiae caussae). Burrows (l. c) de epileptico narrat, cujus totum cranium in paroxysmo sanguine, ut sudore, madidum fuit. Tanta est interdum sanguinis congestio ad caput! Brierre de Boismont *üb. Blutcongest. z. Gehirne mit epilept. Symptom. bei Verrückt.* ex *archiv. gén. de méd.* 1829. *T.* 19. *février.* in Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 24. *N.* 3. Scott l. c.

42) §. LIII. 2. Quondam epilepsiam ex contractione meningum repetebant, aut ex earum vellicatione (Volker diss. de morbo comitiali. Erf. 1688. p. 6). Larrey (*chir. Klinik*, l. c.) monet, epilepsiae caussas plerumque in cranii ossibus, in membranis cerebri et in hoc ipso locatas esse.

pillâ dilatatâ, pulsu potiùs lento cum respiratione neutiquam cohaerente[43]), notari solet. Praeterea cerebri affecti symptomata et absoluto insultu epileptico remanent, ut sopor[44]), et imbecillitas mentis. Evolutionem epilepsiae encephalicae ingentem et fere continuum capitis dolorem aut gravitatem praecedere, jam diu docebatur[45]).

11. *Epilepsia ex vitiis specus vertebralis* proficiscens, a nobis *spinalis* dicta, pulchre a Harless descripta[46]), praesertim in rhachiticis, ex violentiis columnae vertebralis, ex transpiratione, miliaribus[47]) et impetiginibus male curatis, ex onania, ex rhachialgitide imperfecte resoluta, aut in hydrorhachitidem terminata[48]) oritur. Variis ea prodromis, affectionem nervi sympathici et systematis dermoidei indicantibus, et inter haec saepe aura ex abdomine aut pectore ad caput ascendente, formicationis sensu, vitiligine[49]), insigni- E.spinalis.

43) Larrey *mém. de chir. milit. sur une épilepsie cérébrale.*

44) Larrey l. c. (1822), p. 337. obs. 1.

45) Trallian. Lib. I. C. 15. Miror ergo post tot tantaque argumenta G. F. Most (l. c.) negantem, epilepsiam unquam ex cerebro pullulare. Attamen statuit, cerebelli functiones perturbatas, et dissensum inter hoc organon, medullam spinalem et systema gangliorum epilepsiam excitare posse, quamvis eam cerebelli spinali rariorem esse. Nec non Wenzel sedem epilepsiae in cerebello suspicatur.

46) Op. min. ac. med. T. I. 1815. II. Analect. V. De epilepsia. Cfr. E. F. W. Schmaus diss. cit. 1814.

47) Cfr. ea, quae plurimis hujus operis in locis de imperio miliarium in spinam dicta sunt.

48) Cap. III. §. XIV.

signitur. Convulsiones exhibere solet maximas, minoremque capitis affectionem. Forte huic epilepsiae magis familiaria sunt jactura seminis et resolutio vesicae urinariae. Ab illa nequaquam *convulsiones gravidarum* et *parturientium* alienae esse videntur. Constat enim graviditatem et labores partus quammaxime *plethorae columnae vertebralis* favere. Quae cum ita sint, ex irritatione medullae spinalis et nervorum inde proficiscentium non solum facile de convulsionibus gravidarum et parturientium, sed et de earum summo periculo ratio redditur. Quo altior nempe mali sedes, eo citius illud medullae oblongatae communicatur, quam plane imparem ad violentias sustinendas esse, saepe saepius monitum est [50]).

Epilepsia ex affectione singulorum nervorum.

12. Sicuti affectio cerebri et medullae spinalis epilepsiae occasionem praebere potest; ita *affectio singulorum nervorum*. Suspicamur eam: dum prodroma constanter ex pectore, abdomine, pelvi,

49) Cfr. C. I. de imperio medullae spinalis in cutem.

50) Quot non parturientes convulsae moriuntur, quin mortis debita ratio dari possit, et certe ob neglectum columnae vertebralis examen. Hujus neglectus quondam exemplum in *Regia Principissa Anglicana Carolina* habuimus. Fertur quidem in relatione necroscopiae cadaveris illius, quae publici juris reddita est, quod medici in *tribus* adapertis corporis cavitatibus nil morbosi detexerint. Et cur de quarta cavitate, de spina scilicet vertebrali, quaestionem non instituerunt? Hic tamen morbi sedes expectanda fuisset! Lege de hoc argumento Fried. Hoffmannum (med. rat. syst. T. IV. C. 1. obs. 3) et compara Racchetti op. c. p. 281.

pelvi, aut extremitatibus evolvuntur [51]): dum aegritudines praegressae, aut cum epilepsia complicatae, affectionem visceris, arteriae, venae, vasis glandulaeque lymphaticae, aut ossis cujusdam, a quibus nervi propinqui aut eorum plexus et ganglia lacessiri possent, designant; dumque aetiologia nullam, quae cerebrum aut medullam spinalem offendere potuisset, caussam indicat.

Epilepsia cardiaca.

13. *Nervos cardiacos* evolutioni epilepsiae non semper alienos esse, QUERCETANUS, sedem morbi illius in *corde* quaerendo [52]), quodammodo indicavit. Et revera exempla epilepsiarum ex vitiis cordis MORGAGNI [53]), LANCISI [54]), TESTA [55]) et GOULD [56]) enarrarunt, vidimusque saltem convulsiones diras ex cordis affectione pullulantes [57]). MORGAGNII aegrotus sensum quasi fumi ex ventriculo ascendentis percipiebat, et pulsum rarum exhibebat: „ea autem perpetua a plurimis jam men-

51) Quamvis enim plurimi in eo erraverint, quod locum, ex qua aura epileptica proficiscitur, pro sede *constante* caussae morbosae, et nervos pro conductoribus mali habuerint; errant tamen et illi, qui *rem nunquam* ita sese habere contendunt; quod plurimis exemplis infra tradendis palam fiet.

52) Tetrad. de affect. capitis. Cap. 8.

53) Epist. 64. art. 5. 6 (Dilatatio universi cordis et magnae arteriae).

54) De mortib. subitan. p. 113. De aneur. L. II. p. 82.

55) *Ueb. d. Krankh. d. Herzens. Ein Ausz. aus d. Ital. mit Anmerk. v.* KURT SPRENGEL. 1. *Th.* p. 139.

56) *Philos. transact. Vol. XIV. N.* 157. p. 537.

57) Cap. XIV.

mensibus raritas, quotiescunque paroxysmus imminebat vel multo major percipiebatur; ut ex hoc hujus incremento nunquam fallerentur medici, si instantem praedicerent insultum: quo durante pulsus frequens fiebat." Morbo terror, timor, iraque demum et moestitia praegressa fuerant. Aeger unus TESTAE pulsum in carpo sinistro parvum et irregularem, in dextro normalem et cordis palpitationem exhibebat; alter pulsu filiformi instructus erat, et hora decima matutina paroxysmos epilepticos patiebatur. Aeger GOULDI praeter epilepsiam, palpitatione cordis et lipothymiis laborabat, ac inopinate mortuus, polypum in camera dextra obtulit. Lypothymiis alternatim cum insultibus epilepticis aeger, de quo K. SPRENGEL narrat[58]), afficiebatur: necroscopia fissuras, dilatationes et concrementa cartilaginea arcûs aortae exhibuit.

Ep. abdominalis. 14. *Plexuum nervorum abdominalium* affectio frequentissime epilepsiam provocat; *hypochondriacam* quondam[59]), nunc *abdominalem* aut *umbilicalem* dictam[60]). Epilepsia ista, pauperum magis quam divitum morbus, frequentius in pueris quam in puellis[61]), et frequentissime nono et decimo aeta-

58) Op. cit. TESTA p. 141 in nota.

59) Si quis enim crederet, inquisitionem in variam sedem epilepsiae novam esse, adeat, quaeso, SYLVII aliorumque opera, et contrarium intelliget.

60) LINDT (AUTENRIETH) diss. de epilepsia praesert. puerorum umbilicali. Tub. 1814. SIEDLER l. c. cas. III. et V.

61) AUTENRIETH l. c. p. 20. Pueri viginti tres, puellae septem.

aetatis anno ingruit, magisque hyemali tempore et crescente luna. Paroxysmi utplurimum sine manifesta caussa, haud raro post iram, praeviis dysuria [62]), dolore abdominis, nausea et vomituritione atque aura ab umbilico ascendente, evolvuntur. Quandoque, inprimis in recenti morbo, haec abdominis incommoda, sine subsequente epilepsia obveniunt, ac parentes facile de imminente periculo fallunt. Habitus aegrotantium, de quibus agitur, haud cernitur cachecticus, nec tamen florens sanitate; functiones, quotquot sunt, extra paroxysmum rite absolvuntur. Nonnulli vermium indicia exhibent; ac vermes sponte aut anthelminthicorum ope evacuantur, quin tamen in hisce animalibus caussa morbi inveniri possit [63]). Enim vero experientia nos cum aliis [64]) certiores reddidit, vermes intestinales quidem haud raro convulsionibus transitoriis aut eclampsiae ansam porrigere, raro [65]) autem epilepsiae omnibus numeris absolutae. Idem de acidis primarum viarum et de saburris existimamus. Quae cum ita sint, restat solum, ut caussam genuinae epilepsiae umbilicalis in *affectione glandularum mesenterii,* directe plexui nervorum mesenterico superiori, et indirecte plexui coeliaco infensarum, quaeramus. Cae-

62) Peterson disp. c.

63) Siedler l. c. cas. II.

64) Autenrieth l. c. p. 37.

65) Luculentissimum exemplum genuinae epilepsiae verminosae narrat Monschein in diss. solenni de epilepsia, Francf. ad Viadr. 1700. edita, p. 9 pueri scilicet pro obsesso habiti, ubi daemon, adhibitis anthelminthicis, sub forma vermis exiit.

Caeterum epilepsia originis abdominalis et in adultis obvenire potest. Caussa tunc plerumque in *ventriculo,* praesertim ore illius [66]), in *hepate,* aut *cystide fellea* quaerenda. Quibus in casibus insultus epilepticos ardor ventris, inediae intolerantia, ructus, borborygmi, singultus, respiratio intersecta, palpitatio cordis, praecedere et icterus quandoque intercurrere solent. Et *lienem* quandoque caussam epilepsiae amplecti ex Tulpii [67]) aliorumque [68]) observationibus elucet. Ita *pancreas* [69]).

Epilepsia ex vitio uteri.

15. Frequentissime vero epilepsiae sexus sequioris focus in *utero* invenitur, quod tum ex observationibus supra allatis [70]), tum ex fastis medi-

66) Galenus (L. III. de loc. affect. C. 7) exemplum *epilepsiae stomachiae* abducit, in juvene Grammatico Diodoro, qui ab inedia et vehementi animi intentione, quoties docebat, convellebatur. Cfr. Fernel in consil. 7. Valleriola L. III. obs. 7. Forest. L. X. obs. 64. Meibom diss. de epilepsia stomach. Helmst. 1740. Ritter: de puella epilepsia stomachica laborante, visu, auditu motibus epilepticis tam orbata, quam eadem denuo sub illis recuperante (Nova act. n. cur. Vol. 3. p. 386).

67) l. c. Pressa vel solo digito lienis regione aeger illico in paroxysmum incidebat.

68) Ex liene indurato puerum epilepticum recitat obs. 133. Misc. n. c. Dec. I. an. 6. p. 180.

69) „Quando insultus epileptici oriuntur a *pancreate* male se habente, id arguunt dolor lateris sinistri et calor vehementior in lumbis, cui utplurimum conjunctus est vomitus flavorum et porraceorum humorum frequens, quandoque pertinax alvi obstructio (Völker diss. c.).

70) §. LV. 2 (52—57).

medicis [71]) apparet. Dignoscitur *epilepsia uterina*, habitâ ratione conditionis singularis aegrotae, morborum praecedentium, caussarum aegritudinis praesentis, phaenomenorum sub paroxysmo locum habentium [72]), et temporis ingressus illorum. Interea ob id quod insultus circa catameniorum periodum ingruat, ad originem morbi uterinam tuto concludere haud licet. Vidimus enim epilepsias certe non uterinas, quae nihilominus appropinquante menstruali periodo, saeviebant.

16. Epilepsiam ex irritamento *renibus, ureteribus* et *vesicae urinariae*, inprimis a calculo illatis, originem nancisci posse, observationes Peremboni [73]) et Tissoti [74]) docent; vidimusque in colica nephritica, nisi genuinam epilepsiam, saltem eclampsiam. De terribili epilepsia ex *testiculis* proficiscente infra quaestio erit [75]).

Epilepsia ex vitio organorum uropoieticorum, et testiculorum.

17. Ob consensum *externarum partium* non minorem epilepticorum copiam notavit medicorum expe-

Epilepsia ex affectione partium externarum.

71) Grüger de epilepsia uterina horrenda et contumaci ejusque curatione (misc. ac. n. c. Dec. III. an. 7. 8. p. 172). Wedel diss. de epilepsia hyster. Jen. 1676. Eickmeyer diss. de epilepsia uterina. Ultraj. 1639. Schulze cas. hysterico-epileptici resolutio. Hal. 1737. Maisonneuve l. c.

72) Pater meus Viennae nobilem feminam epilepsia uterina laborantem curavit. Sub maxime terribili paroxysmo advocatus, et variis incassum tentatis; amasius aegrotae ait: domine doctor! visne ut convulsionibus finem imponam? Utique. Ac revera manu sua pertractatis partibus genitalibus aegrotae, pro tempore quies obtinebatur.

73) Nova acta n. c. T. III. obs. 2. p. 20.

74) Op. c. act. 4. p. 68.

75) §. LVIII. 4.

experientia, videlicet ex tibia[76]), crure[77]), sura[78]), pede[79]), digito[80]), mamma[81]), coxa[82]) et vola manus[83]). Interea timemus, medicorum plurimos epilepsiarum fontem ex partibus externis ob id solum false derivasse, quod *aura* inde ortum traxerit. Saltem ait Riverius[84]): „Si a parte aliqua externa epilepsia oriunda sit, aura quaedam percipitur a parte illa elevari et minera morbi in eo delitescens, vellicat interdum, aut titillat, quod imminentem paroxysmum praenunciat. Et si pars illa constringatur vinculo, impeditur paroxysmus."

E. indoles. 18. Detecto, si fieri licet, loco, ex quo epilepsia ortum ducit, ut *indoles* illius saltem conjectura attingatur, restat. Quo in opere, ut necessario cum ordine incedere possimus, epilepsiarum varia genera statuere juvabit; scilicet *atonicas, traumaticas, inflammatorias, rheumaticas, metastaticas, arthriticas, carcinomaticas, gastricas, scrophulosas, syphiliticas* et *complicatas*.

19. Pau-

76) Galenus L. III. Loc. affect. C. 5.

77) Jachin comment. in Rhasin. cap. de epilepsia. Trincavelli L. III. C. 6. Donzell in consil. 38. ed. Scholzii. Mercurial. consil. 61. Mort. *an epilepsy from an uncommon cause* (concrementum cartilagineum pisiforme in crure) v. *med. essays and obs. by a soc. in Edinb. Vol.* 4. p. 416.

78) Holler in schol. ad praxin. L. I. C. 10.

79) Forestus L. alleg. obs. 68.

80) Favent. C. II. de med. morb. — Brassavol. comment. ad aph. 45. L. II. Hippocratis.

81) Marcell. Donat. LII. hist. mirab. C. 4.

82) Sylvius in lib. de morb. intern. c. propr.

83) Plater L. I. obs.

84) Prax. med. L. I. C. 7.

19. Paucae illae epilepsiae, quas ex vitio universi systematis nervosi pullulare diximus [85]), non inanem suspicionem movent, *atoniam cum sensibilitate morbosa* primarium illarum fontem constituere posse. Sic saltem caussae debilitantes, quae illis ansam porrigunt, constitutio delicata aegrotorum, qui inde affliguntur, felix hinc inde exitus morbi, corroborato per annorum curriculum corpore, et maxime effectus propitius methodi tonicae, gradui sensibilitatis accommodatae, ostendere videntur. Epil. atonica seu nervea.

20. Si epilepticorum singulorum semper exacta haberetur historia, palam fieret, *epilepsiam traumaticam* frequentem esse [86]). Juvat ideo morbos epilepsiae perpessos, casus fortuitosque eruere, et corpus aegroti, praecipue autem cranium et columnam vertebralem, stricto examini submittere [87]). Ep. traumatica.

21. *Epilepsiae,* quae ex sanguinis evacuationibus intermissis, ex potu liquorum fermentatorum aliorumque narcoticorum, ex motu nimio, et ex violentis animi pathematibus oriuntur, quaeque in hominibus floridis, juvenibus, praesertim tempore vernali locum obtinent, nobis sunt *inflammatoriae* [88]). De iis legatur Tissot [89]), qui ori- E. inflammatoria.

85) N. X.

86) Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. IV. 22. C. II. et §. X. 14.

87) Legi merentur tres observationes epilepsiae traumaticae apud Portal l. c. p. 165—168.

88) Sub allatis enim rerum positionibus aliter fieri nequit, Frank Prax. II. I. 2. 1.

originem epilepsiarum ex plethora, observationibus DRELINCOURTI[90]), WEPFERI[91]), MORGAGNI[92]), JOHNSTONI[93]), MECKELII[94]) et propriis innixus, meridiana luce clarius patefecit[95]); et praxi felici, qua et nos hinc inde gloriari potuimus, confirmavit. Quodsi vero methodus medendi plethorae non semper in epilepsiis inde derivatis succedit, caussa in eo invenitur, quod, nisi in primo morbi limine occurratur, ex congestionibus sanguinis circa cerebrum, cerebellum, medullam oblongatam et spinalem iterum iterumque repetitis, diu neglectis, forteque incongrue curatis, tandem alia evolvuntur istis in partibus aut in vicinis vitia, in paragrapho, anatomiam pathologicam epilepticorum

quominus sanguis vel majori, quam par est, vi in cerebrum et medullam spinalem irruat, vel in reditu suo ad cor obstaculis multifariis prematur. Nec requiritur ad epilepsiam inflammatoriam excitandam, ut plethora directe systema nervosum afficiat, cum similes effectus ex congestione sanguinis circa viscera in illud systema imperium magnum exercentia e. c. cor, hepar, ventriculum et inprimis *uterum*, locum obtinere possint.

89) l. c. art. 8. p. 122—138. Cfr. SAILLANT *expériences faites sur les animaux pour découvr. le siège et la cause proch. de l'épilepsie* (*Hist. et mém. de la soc. r. de méd. de Paris* 1782. et 1783. *mém.* p. 88).

90) BONET sepulchr. 16. addit. obs. 6. p. 294.

91) Op. c. p. 303.

92) Epist. 9. N. 12. 14.

93) *Med. obs. and inquir. Vol.* 2. *N.* 6. p. 115.

94) *Recherches anatomico-physiol. sur les caus. de la folie. Mém. de Berlin*, 1760. obs. 10.

95) Legi meretur et HOHNBAUM in MARCUS *Eph. d. Heilk.* 7. *B.* MAISONNEUVE l. c. obs. 1—7. PORTAL l. c. p. 228 sq.

corum continente, abunde indicata. Effectus isti processus inflammatorii pluries in encephalo aut in specu vertebrali, reiterati, etiamsi plethora fugata sit, perstant, ac instar caussarum traumaticarum, pulpae nerveae vim inferendo, terribiles mali epileptici insultus gignunt. Quodsi miraris, cur vitia illa, *continuo* praesentia, solum *periodice* potestatem exerceant, tibi respondere liceret, permultos stimulos morbosos, posse in corpore humano eousque innocue latitare, quousque aliae non superveniant caussae, ut mutationes anni temporum, atmosphaerae, hujusque conditio plus minus electrica, victus solito diversus, abusus liquorum spirituosorum, somnus vigiliis non respondens, animi pathemata etc., quae aut sanguinem exagitando, aut nervorum sensibilitatem augendo, mali explosionem excitent. Praeterea cum Sanctorii experimenta [96]) doceant, corpus humanum omni mense sine nota caussa per aliquot dies pondere increscere, dein vero iterum decrescere et sic alternatim, nonne primo in casu *turgor* expectandus erit, quo vigente recondita vitia variis partibus inhaerentia, caput attollere, et effectus in pulpam nerveam producere, quae serius cessante turgore evanescere debent? [97]).

Ff 2 22. Si

96) Statica medicina.

97) Stalparti van der Wiel (obs. cent. I. obs. 8. p. 36) historiam comitis *Philippi a Nassau Weichheim* refert, qui post lapsum de equo ob gravem contusionem cranii *vigesies septies* terebratus fuit, priusquam latens extravasatum detegi potuerat. Sanatus, plus vini quam antea, quin ebrietas sequeretur, epotare illi licuit, verisimiliter

Ep. rheumatica.

22. Si *rheumatis* effectus generales in systema nervosum perpendis [98]), et inprimis, si factorum in doctrina encephalitidis, rhachialgitidis et neuralgitidis rheumaticae traditorum recordaberis, facile originem plurimarum epilepsiarum indé explicabis. Ac re quidem vera, plurimae epilepsiae, quae in hominibus aliàs sanis et ad morbos nervosos minime dispositis, ex transpiratione suppressa oriuntur, vitiis nisi omnino rheumaticis, saltem a rheumate proficiscentibus, ortum debent. Spectant praeprimis huc *vitia membranarum*, cerebrum, cerebellum, medullam oblongatam et spinalem nec non singulos nervos involventium, atque *extravasata*, *adhaesiones* morbosae aliaque mala supra exposita [99]). Ab epilepsia rheumatica vix catarrhalis illa differt, de qua SCHNEIDERUS loquitur [100]), asserens caussam catarrhalem hîc nervos (certe membranae pituitariae narium) vellicare [101]). Generatim vero sedem caussae epilepsiae, cui transpiratio suppressa ortum dat, minus in cerebro quàm in columna vertebrali quaerimus; notum enim est systema dermoideum nervos suos hoc ex specu accipere, quod si cutem imperio medullae spi-

concessa cerebri majori expansione. Cfr. TISSOT l. c. p. 264. §. 131. CARUS (*Analekt. z. Nat.-Wissensch. auf ein. Reise* 1829) narrat, se Florentiis vidisse puerum hernia cerebri et epilepsia laborantem. Illa ante paroxysmos epilepticos semper emergebat, post eos retrocedebat.

98) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. §. IV. 15.

99) §. LIV.

100) De catarrhis. Lib. II. p. 103.

101) Cfr. cap. XXV. de Coryza.

spinalis subjiciat, subjicit vicissim et medullam spinalem imperio cutis.

23. Hanc ipsam ob caussam et *epilepsiae metastaticae*, quatenus scilicet ex imperfecta evolutione, aut ex fuga praepostera exanthematum, impetiginum et ulcerum chronicorum cutis, originem nanciscuntur, maxime ad *spinales* amandamus. Atque hîc iterum confirmatur, *miliaria* peculiarem nexum cum medulla spinali habere [102]); constat enim [103]) epilepsiam epidemicam post illa obvenisse.

E. metastatica.

24. *Arthritis*, systemati nervoso generatim infensa [104]), inter alios morbos et *epilepsiam* excitat [105]). Quod fieri videtur nunc *directe*, per irritationem a caussa arthritica parti cuidam systematis nervosi e. c. cerebri, medullae spinali illatam; nunc *indirecte*, per morbos viscerum e. c. cordis, uteri, indolis arthriticae, nervis vicinis infensos. Vestigia arthritidis, ut concrementa calculosa, ipsa epilepticorum cadavera exhibent. Ad epilepsias arthriticas et illae spectare videntur, quae olim ab *acredine humorum* derivabantur [106]). Pathologiae enim humoralis istam partem non plane in doctrina epilepsiae rejiciendam esse praeter alia et

E. arthritica.

102) P. I. ed. alt. Vol. I. Sect. 2. C. VIII. §. XLVII. 2 (19).

103) Baraillon l. c.

104) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. cap. 1. §. IV. 17.

105) Eph. n. cur. Dec. II. an. 6. obs. 42. Schol. p. 112. Gütermann de arthrit. vaga, convulsionibus epilept. soluta (Act. acad. n. cur. Vol. III. p. 330). Siedler l. c. cas. I.

106) Tissot l. c. Art. IX. *des épilepsies occasionées par l'acreté des humeurs.*

et MANGOLTI casus[107]) docet, viri scilicet, eadem ratione qua plus esui salis culinaris indulgebat, fortius ab epilepsia affecti, a quo tandem malo solum per abstinentiam a sale liberari potuerat. Sic duobus in pueris epilepsia originem ab esu protracto porri sectilis trahebat[108]). Et epilepsiae, quibus retentiones evacuationum habitualium e. c. diarrhoeae[109]), ansam porrigunt, nec non eae, quae ab intempestiva febrium intermittentium suppressione oriuntur[110]), sibi locum hîc vindicare videntur. Epilepsiae indolem arthriticam conjecturamus, si aeger ex stirpe arthritica descendat[111]), si prius aliis affectionibus arthriticis obnoxius fuerit, si paroxysmi determinatis anni temporibus alligati sint, sique iis absolutis urina sedimentum sic dictum arthriticum deponat. Interea fieri potest, quod epilepsia primam originem caussae arthriticae debeat, serius autem a reliquiis illius excitetur.

E. intermittens larvata.

25. Dari *febrem intermittentem larvatam perniciosam*, sub forma *epilepsiae,* seu potius *eclampsiae* comparentem, tum ex aliorum[112]) tum ex propria

107) Progr. de epilepsiae nonnull. specieb. Erf. 1764.

108) SCHENK obs. 117.

109) Med. sept. de epileps. C. 31. T. I. p. 20.

110) BOEHMER et TITIUS de exanthematum differentia et origine. Wittemb. 1766. p. 7.

111) Juvenis octodecim annos habens, cujus pater arthritide labefactatus fuit, epilepsia raptus est, quae, cum arthritis in conspectum venisset, plane siluit. PORTAL l. c. p. 314.

112) WERLHOF de febr. Sect. 1. §. 1. et Sect. 2. §. 4. *Sto-*

pria experientia constat. Diagnosis secundum regulas alibi traditas [113]) instituitur.

26. Scirrhi in cerebro et prope nervos epilepticorum detecti [114]), imperium principii cancrosi in systema nervosum [115]), et in nervorum singulorum morbos [116]), ac tandem commercium cancri mammae cum insultibus epilepticis [117]), nobis jus, *epilepsiam carcinomaticam* statuendi, impertiunt. Imo similitudo quaedam inter auram epilepticam, et neuralgias carcinomaticas, utpote fulminis instar contingentes [118]), animadvertitur. Caeterum epilepsiae carcinomaticae diagnosis, maxime

E. carcinomatica.

ria d'una epileps. period. col tipo d'una terzana, guarita al sopragiungere d'un tifo petecch. Giorn. della soc. med. chir. di Parma. Vol. 14. p. 3. Barde *als Fallsucht verlarvt. bösartig. Wechselfieb.* ex *revue méd.* 1820. 3. *livr.* p. 160. in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1821. *B.* 1. p. 114. Mehlhausen *üb. d. Wechselfieb. dies. Jahr., besonders ihre larvirt. u. perniciös. Formen;* in Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 12. p. 123. Portal l. c. p. 270 sq. Hausbrand *Epileps. intermitt. mit tödl. Ausg.* in Rust *Mag.* 1831. *B.* 33. *H.* 3. p. 317. Lippert *Complicat. ein. febr. intermitt. tert. mit epileptischen Anfällen;* in *Summar. des Neuest. u. Wissenswürdigst.* etc. *Lpz.* 1835. *B.* 10. p. 15. Voigt ib. 1836. B. 2. p. 39. cas. II. Langguth *larvirtes Wechselfieber in Form v. Epileps. mit siebentägigem Typus;* in *med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 21. p. 110.

113) P. I. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. XXII. 3.

114) §. LIV. 115) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. IV. 20.

116) Cap. VI. §. XXX. 10.

117) Le Wacher *traité du cancer des mammelles.* p. 175. (Epileptica simul cancro laborans, ex doloribus hac in parte auctis, futurum insultum epilepticum praedicebat).

118) Cap. VI. §. XXVIII. 1.

xime habita ratione stirpis et aetatis aegrorum, nec non morborum praegressorum aut sociorum, instituenda foret.

E. gastrica. 27. Minus problematica *epilepsia* est, ex affectionibus gastricis ortum ducens, ideoque *gastrica* dicenda. Hujus generis esse solent epilepsiae, aut saltem eclampsiae recens natorum et infantum, quatenus meconio, acidis primarum viarum, erroribus in diaeta et vermibus ortum debent. Ex cadaverum epilepticorum autopsia intelligitur, ventriculum et intestina quandoque inflaminatione laborare. Tum hanc ob caussam, tum ob facilem errorem, affectionem abdominis, per consensum cum cerebro ortam [119]), pro primaria habendi, praesentia epilepsiae gastricae non praecipitanter judicanda est.

E. scrophulosa et rhachitica. 28. Quae regula eo magis sacra esto, cum epilepsiae originis abdominalis saepius, ut monuimus [120]), ex *affectione scrophulosa glandularum mesenterii*, quam ex vermibus, bile, saburra, et acidis primarum viarum pullulent. Verum scrophulae non solum respectu mesenterii vim in epilepsiam exercent. Generatim enim scrophulosi ad morbum illum dispositi sunt [121]); quod non mirum est, si perpendamus: inflammationem cerebri et medullae spinalis in illis facillime in hydro-

119) De hac re legi meretur MOMBERT *Wahrnehmung. ein. durch jede Stuhlverstopfung* (ex intestini strictura) *wiederkehrend. epilept.-apoplect. Anfalles;* in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 9.

120) N. 13.

121) §. LV. 1.

dropem encephali et specus vertebralis transire[122]), ac epilepsiam *encephalicam* et *spinalem* saepe ex istis morbis imperfecte resolutis, ortum ducere[123]). Praeterea ex ipsa epilepticorum cadaverum sectione effectus scrophularum in cerebrum aliasque systematis nervosi partes elucet. Ac re quidem vera, facile vis, quam tumores glandularum pulpae nerveae inferre debent, intelligitur. Porro epilepticorum crania[124]) et *rhachitidis* in epilepsiam imperium abunde demonstrant; ne amplius de conditione columnae vertebralis rhachiticorum et effectibus illius, in nervos e spina proficiscentibus, loquamur.

29. Vis *diatheseos venereae* in epilepsiis excitandis observationibus Boneti[125]), Pelargi[126]), Kaempfii[127]), Roeberi[128]) aliorumque[129]) et nostrarum[130]) ita confirmata est, ut in stabilienda *epi-* Ep. syphilitica.

122) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. I. C. IV. §. XXII. 6 (135). C. III. §. XIV. N. 3.

123) N. 9. 124) §. LIV. 2.

125) Sepulch. L. I. Sect. XII. add. obs. 3.

126) *Med. Jahrgänge.* 2. *B.* p. 317.

127) Acta Hassiae. Vol. I. p. 152.

128) *Von e. Epilepsie v. vener. Knochenauswüchsen* (*Museum d. Heilk.* 4. *B.* p. 290).

129) Eph. n. cur. cent. I. obs. 136. Portal l. c. p. 293 (infans a nutrice syphilitica infectus, rhachiticus et epilepticus), 300. R. Macleod *Epilepsie durch Knochenkrankh. bedingt;* ex *Lond. med. gaz. Vol.* 19. p. 691. in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 22. p. 101.

130) An. 1800. Polonus 40 circiter annorum Viennam advenerat, epilepsia rebelli affectus. Curae tandem meae

epilepsia syphilitica a nullo premamur dubio. Syphilis epilepsiam vix per actionem directam in systema nervosum, sed indirecte, cariem [131]), exostoses et tophos [132]), pulpae nerveae variis in locis infensos, excitando, gignere videtur. Diagnosis potissimum ex anamnesticis et praesentia symptomatum luis instituitur. Epilepsiae nocturnae prae aliis de syphilide suspectae sunto. Cum et *mercurii* usus incautus epilepsiam excitari possit [133]),

absente medico suo ordinario commissus, cum observaverim epilepsiae sociam fuisse cephalaeam saevam noctu invalescentem (quo tempore et insultus epileptici ingruere solebant), num aeger nunquam morbos venereos perpessus fuerit, interrogabam. Fassus est se in juventute ab hoc malo non vixisse immunem; qua de caussa periculum cum mercurio sublimato corrosivo institui, et tanto cum successu, ut aegrum spatio sex hebdomadum ab utroque malo, epilepsia scilicet et cephalalgia, liberaverim. An. 1817 ancilla 20 ann. epileptica ad clinicum Vilnense recepta est. Accusabat lapsum in flumen et terrorem inde secutum pro morbi caussis. Examinato capite cariem ossis parietalis dextri deteximus, cujus centrum per exfoliationem ad circumferentiam pollicis et ultra ita consumptum erat, ut pulsatio cerebri per duram matrem denudatam apparuerit. Integumenta ulcere, notas syphiliticas exhibente, depascebantur. Tophus orbitam sinistram occupabat. Glandularum submaxillarium una ad ovi columbini magnitudinem increverat. Paroxysmi epileptici plerumque horis nocturnis, magisque in corporis latere sinistro, saeviebant. Cura antisyphilitica adhibita, aegra sanitati restituta est, num sine reditu, ignoro.

131) Vide observationem R. Macleodii l. c.

132) Larrey l. c. (1822). obs. 2. p. 338.

sit [133]), cavendum, ne effectus illius syphilidi tribuantur.

30. Si tantum jam in epilepsia excitanda *unius* diatheseos sit imperium, quid ex *confluvio plurimarum diathesium* expectandum erit? Sane quidem historias epilepticorum ab ovo pervolvendo, hujusmodi malorum conflictatio haud raro invenitur. Est ea tam multiplex, ut in omnibus suis combinationibus exponi nequeat [134]). Ep. complicata.

§. LVII.

Prognosis.

1. Epilepsia morbum difficillimae curationis sistit. Valet id maxime de epilepsia haereditaria, congenita et nocturna [1]). „Juvenes epilepsia laboGeneratim.

133) §. LV. N. 2 (134).

134) Sufficiat hinc, unicum exemplum adducere rhachitici, scilicet onaniâ exhausti, potu liquorum fermentatorum non parcentis et tandem a syphilide contaminati. Hic luis contagium, praeprimis systema osseum, utpote jam ab rhachitide labefactatum aggreditur, unde vertebrarum nonnullarum dorsalium tophi et caries oriuntur. Porro medulla spinalis, onaniae culpâ, morbose sensilis, irritationem, suis membranis a vertebris turgidis erosis illatam, aegre fert; fert tamen, donec accedente vel ebrietate, vel alvi obstructione, vel aestu venereo, vel calore lecti, vel motu nimio, vel animi pathemate etc., sanguis majori impetu in columnam vertebralem irruat; quo facto, nervi spinales, in origine stimulum percipientes, impressionem morbosam nervo sympathico magno, et cerebro communicant, unde insultus epilepticus omnibus numeris absolutus oritur.

1) Paroxysmorum reditus nocturno tempore inque somno, fatalis est, ut Beau (l. c. p. 299) inter 273 epilepsia laboran-

borantes, mutatione praecipue aetatis, regionis ac victûs sanantur" [2]). At certe non indiscriminatim! Sic exceptionibus non caret alter aphorismorum, quo contenditur: „quod quibus ante pubertatem contingat epilepsia, curationem recipere; quibus post vigesimum quintum annum, eos fere comitari ad mortem usque" [3]). Epilepsias enim inter trigesimum et quadragesimum annum ex abusu liquorum fermentatorum ac suppresso fluxu haemorrhoidali evolutas, sine maximis difficultatibus sanavimus. — Epilepsiae prognosis non a vi symptomatum desumenda. Constat enim morbum, aspectu leviorem, aliquando difficilius sanari, quam qui sub forma feroci saevit [4]). Nec frequentia paroxysmorum majus semper indicat periculum; immo generatim maxime rebelles sunt epilepsiae, quarum insultus longis intervallis sejunguntur [5]). E contrario regula generalis, quo recentior epilepsia, eo magis sanationis spes affulget, et vice versa. Hoc tamen non impedit, quominus dentur etiam exempla epilepsiarum sanata-

tes observavit. Dawosky (in *n. Ztschr. für Geburtskunde.* 1839. *B. 7. H.* 3) autem epilepsiam nocturnam sanari videbat.

2) Hippocrates. II. aph. 45.

3) Idem Lib. V. aph. 7.

4) „Epilepsia, quae absque signo praemonente ingruit, fere incurabilis est." Quarin l. c. T. II. p. 17. „..*Fallsuchten, die sich nur durch die leichtesten Symptome ankündigen, ... können heftiger u. selbst tödlich werden.*" Portal l. c. p. 374.

5) Boerhaave in consult. epist. VI. p. 23.

natarum, quamvis morbus annos quadraginta[6]) et quinquaginta[7]) duraverit. Novimus virum summo loco natum, qui ad annum quadragesimum aetatis epilepsiâ vexabatur, quae dein sponte evanuit[8]). Gravissimae sunt epilepsiae, quae pulmones et cor vehementer aggrediuntur[9]), quarum insultus vertiginem, hebetudinem, torporem relinquere solent; quaeque a pharmacis diversae prorsus naturae nullam mutationem, vel in melius vel in pejus, subeunt. Saepius epilepsia per annum unum alterumve evanescit, ac dein redit[10]), nunquam evanitura. Ex quo colligitur, historiis epilepsiarum sanatarum fidem non indiscriminatim tribuendam esse. Eo magis errori locus est, quum epilepticus tempore intervalli liberi, perfecta frui videatur sanitate. Etiamsi morbus diu duraverit, facultates animi non semper evidens detrimentum ca-

6) Nicolaus Florentinus opp. (ab infantia aegra epilepsia laboraverat). Et nova exstant exempla: John Epps in *Lond. m. and ph. j.* 1833. *Jan.* p. 63 (Sanatio epilepsiae quae 20 annos saevierat). Larrey (l. c) epilepsiam traumaticam 33 annorum curabat.

7) Trincavelli Lib. I. consil. 29.

8) Cfr. Doederlein diss. de epilepsia autocratiâ naturae curata. Alt. 1747. Exemplum medici inter Italos, *Leoniceni*, qui post 30 annos epilepsia *sponte liberatus est*, et centum fere annos vixit, ex Tissot *de l'épilepsie.* p. 218 notum est. Fischer *Selbstheilung ein. Epileps.* (28 annorum); in *med. Ver.-Ztg. in Preuss.* 1836. *N.* 29.

9) Unde Portal l. c. p. 375: „*die Prognose ist günstig, sobald die Respiration während der Anfälle frei bleibt, wenn sich auch andere heftige Symptome zeigen.*“

10) Portal l. c. p. 375.

capiunt. Generatim epileptici longaevitate non gaudent. Praeterea plurimis casibus fortuitis per combustionem [11]), submersionem [12]) subjiciuntur. Gravidae epilepsia laborantes plerumque, at non semper [13]), abortum [14]) patiuntur [15]). Eclampsia par-

11) Vir quidem sub paroxysmo epileptico sibi antibrachium et manum dextri lateris ad ossa usque ita combussit, ut ad amputationem recurrere opus fuerit, quae die 2. Novbr. 1821 in clinico instituto chirurgico Vilnensi locum obtinuit. — Similem casum describit Dr. Ludw. Valentin in *voyage méd. en Ital. Nancy* 1822. p. 96. Burggraeve l. c. (combustio lethalis). Plus vice simplici combustio fortuita salutaris fuit: *Eine 39jähr. Epileps., geheilt durch zufäll. Verbrennung durch Kohlen;* in Hufeland *Journ.* 1826. *St.* 8. p. 128. Portal l. c. p. 182 (epilepsia octennis combustione fortuita in genu dextro, in capite et in manu sinistra fugata). *Zwei Beisp. v. durch Verbrenn. geheilt. Epileps.* in *Miscell. pr. Aerzte a. d. Sanitätsber.* v. Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 7 (quaeritur an adustione ipsa, an suppuratione sequente ac durante sanetur?). *Zwei Heilung. d. Epileps. durch Verbrennung u. Amputation eines Gliedes*, ex *gaz. méd.* 1839. *N.* 43. in Froriep *Notiz.* 1839. *B.* 12. *N.* 17. p. 272.

12) Dornblüth *suffocativ apoplect. Tod ein. Epilept. durch Hineinfall. mit dem Gesichte in ein klein. Wasserloch;* in Horn *Archiv.* 1826. *H.* 4. p. 95.

13) Schenk in obs. Thebesius gravis epilepsia in gravida. et foetui et partui innoxia. Act. ac. nat. cur. Vol. 10. p. 216. Gulbrand epilepsiae tum gravidae tum lactantis innoxia et paralysis eruptis catameniis soluta (acta soc. med. Havn. Vol. I. p. 84). Similia observata sunt a Fr. Haase l. c.

14) Rogery *mém. et obs. sur des convulsions épilept. survenues à la fin du sept. mois de la grossesse et suivies de*

parturientium, nisi jam prius convulsionibus insontibus obnoxiarum, quidquid dicant[16]), morbus est plerumque lethalis. Illa praegnantium post partum aliquando cessat[17]). Epilepsia infantum, nisi ex encephalitide et hydrocephalo, vel ex rhachialgitide et hydrorhachitide, vel ex dentitione veniat, prognosin epilepsiae gastricae agnoscit.

2. „Qui a capite epilepsiae initium sumunt, ex his gravissimae, deinde qui a latere: qui vero a manibus ac pedibus, maxime sanari possunt"[18]). Paroxysmum vel antecedentes vel consequentes oculorum splendores epileptici funesti esse solent[19]). Sane omnia signa epilepsiam encephalicam indicantia, caeteris paribus, difficillimae curationis praesagium sistunt. Verisimile autem est, et epilepsias, quarum caussae in aliis corporis partibus resident, tractu temporis veluti encephalicas fieri. Valet id potissimum de epilepsiis abdominalibus. **Progn. ex sede.**

3. *Epi-*

l'avortement. (*annales de la soc. de méd. de Montp. T.* 9. p. 100).

15) Multo saepius graviditate durante epilepsia silet: Fr. Haase l. c. (epileptica, quae quotidie fere paroxysmos passa est, in graviditate incolumis fuit). Busch *Epileps. b. Schwang. u. Gebärend.; a. d. Berichte üb. geburtsh. Klinik z. Berlin*, in *neue Ztschr. f. Geburtsk. B.* 5. *H.* 1.

16) Gehler diss. de eclampsia parturient. morbo gravi quidem neque adeo funesto. S. 1. Pathol. resp. Gutsch. Lips. 1776. Sect. 2. Therapeut. resp. Gerischer. Lips. 1777.

17) Roesler miscel. acad. n. cur. Dec. I. an. 3. 1672. p. 531. Ipse vidi.

18) Hipp. Prorrhet. diss. 16. Cornarii.

19) Misc. ac. n. c. Dec. III. an. 9. et 10. p. 280.

Progn. ex indole.

3. *Epilepsiae atonicae* seu *nerveae* primus ille aphorismus Hippocratis[20]) applicari potest. Prognosis hîc saepe a conditione domestica aegrorum pendet. *Epilepsiis traumaticis* quandoque auxilia efficacissima chirurgica opponi licet[21]). *Epilepsiae inflammatoriae, rheumaticae* et *arthriticae,* priusquam in vitia localia, quae cum diathesi, ex quibus pullulant, jam amplius non cohaerent[22]), degenerent, medicinae imperio plerumque subjiciuntur. *Epilepsiarum* sanatarum maxima pars *metastaticae*, fuerunt; item *gastricae,* saltem quatenus meconio, acidis primarum viarum, et vermibus ortum debuerant. *Epilepsiae scrophulosae* et *rhachiticae* ut plurimum altas adeo radices egerunt, ut artis imperium eludant. Excipi quodammodo merentur epilepsiae ex affectione glandularum meseraicarum. *Epilepsiae syphiliticae,* nisi complicatae, ad sanabiles spectant[23]).

Transitus epilepsiarum.

4. Epilepsiae transeunt in maniam[24]), inprimis fatuam[25]), in coecitatem[26]), strabismum[27]), in

20) l. c. (11). 21) Cfr. §. LVIII. N. 4 (45).

22) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. V. 18.

23) K. Sundelin *Bemerk. üb. d. Ursach. d. Nervenkrankh.* in Horn *Archiv.* 1830. *II.* 1 (autor adnotat, tales sanatos serius repentine vita decedere).

24) In nosocomio Salpetrière inter 290 epilepticos 80 maniaci et 50 fatui fuere. Esquirol in *dict. d. sc. méd.* l. c. p. 516. Reinhold *transitor. Geisteszerrüttg. nach epileptischen Anfäll.* in *vermischte Abhandl. a. d. Geb. d. Heilk. v. ein. Gesellsch. pr. A. zu Petersb.* ib. 1830. *Samml.* 4. p. 88 (epilepsia cerebralis metastatica fuit; mania vero non fatua). Carresi l. c.

in apoplexiam[28]), paralysin[29]), in hydropem et tabem etc.[30]); quae transitiones nullam plane sanationis relinquunt spem. Sunt qui sub ipso paroxysmo morte mulctentur[31]). Alii ab encephalitide,

25) Inter 339 epilepticos 145 fatui. ESQUIROL apud PORTAL l. c. p. 368. „*Von den in die Anstalt aufgenommenen Epileptischen waren die wenigsten mit einfacher Fallsucht behaftet, indem die meisten an einer oder der andern Form von Verrücktheit litten*" JULIUS *Uebersicht* etc. in ejusdem et GERSON *Mag.* 1829. *H.* 2. p. 193. MÜLLER l. c. (ad hoc malum minuendum magnas opii doses commendat). H. HALFORD *Vorles. üb. d. Einfluss einig. körperlich. Krankheit. auf den Geist;* in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1833. *B.* 20. *H.* 1. p. 98.

26) SEGER de coecitate post epilepsiam in parturiente (misc. ac. nat. cur. Dec. I. an. 3. p. 293. Dec. III. an. 5. 6. app. p. 123). GERBEZ de epilepsia mira metastasi in repentinam coecitat. et inspirat. visus recuperation (eph. ac. nat. cur. cent. I. II. p. 264).

27) SEGER de strabismo ex epilepsia (l. c.) p. 294.

28) RAYGER de epileps. apoplexiae superven. lethali. Misc. ac. nat. cur. an. 6. 7. p. 311. DEROUBAIX *epileps. apoplectiformis, verursacht durch ein. Markschwamm des Gehirns;* ex *ann. de méd. belge.* 1835. *Mai,* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Suppltbd.* 1. p. 258.

29) RANOE act. soc. Havn. Vol. 2. p. 154. HERMES in HENKE *Ztschr.* 1830. *H.* 3. p. 149 (paralysis lateris dextri). BEAU l. c. p. 300 (inter 273 epilepticos vicesies et quinquies Hemiplegia occurrebat).

30) In tetanum: OTTO *tödlicher Starrkrampf nach ein. Anfalle v. habitueller Epilepsie,* in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 15. — In anchylosin genu et convulsivos motus brachiorum: TOTT *zwei Fälle v. merkwürd. Metaschematism. bei Epileptischen,* in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 3. p. 119.

31) DOBRZANSKI mors repentina ex morbo caduco (misc.

litide, quam secundariam vocavimus [32]), nec non a hydrocephalo accessorio [33]) necantur. Hi morbi plane a febribus, aliisque aegritudinibus, quandoque *fortuito* epilepticos aggredientibus, ac antiquum morbum profligantibus distingui debent. Epilepsias nempe a febribus quartanis sanatas viderunt alii [34]), a typho nos ipsi [35]). Nec desunt exempla epilepsiarum fugatarum a supervenientibus tumore ad cubitum [36]), cholera et dysenteria [37]),

ac. n. cur. Dec. I. an. 2. p. 276). Gockel de milite ex improviso convulsionib. epilept. sine manifesta caussa tentato, ac spatio aliquod horarum trucidato. (Ib. Dec. III. an. 9. et 10. p. 141). Die 18. Aug. 1807 morte subitanea periit servus meus Carol. Zimmermann, juvenis floridus 25 circiter annorum, a multis retro annis epilepticus. Hora 7. nempe matutina cum socio adhuc locutus, hora 9. matutina mortuus in lecto repertus est. Pars corporis dimidia, et quidem sinistra, livida fuit; ita ut apoplexia enectus videretur; nisi pollices manuum retracti convulsionem adfuisse testati fuissent. Ex schedis J. P. Frank. — Nihilominus Esquirol (in *dict. des sc. méd. T.* 12. p. 530) edixerat, aegrum *nunquam* inter convulsiones ipsas, sed tantum in periodo, quae sequitur, necari.

32) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. III. §. XVII. 9.

33) Ibid. C. IV. §. XXIII. 3.

34) Tenot ergo epilepsiae febris superveniens curatio. Paris. 1578. *Auszüge aus d. Tageb. e. ausüb. Arztes.* p. 277. Portal l. c. p. 372.

35) Cfr. opusculum meum: *Erläuterung d. Erregungstheorie.* 2. *Aufl. Heilbronn* 1805. p. 386 (Antequam nempe epileptici a reliquis aegris in nosocomio Viennensi separarentur, contigit, ut in typhum contagiosum inciderent, quo morbo feliciter superato, et epilepsiae nulla alia obveniebant vestigia).

ria[37]), haemorrhagiis[38]), inprimis haemorrhoidibus[39]) et morbis cutis[40]), nec non a ruptura abscessus[41]) etc.[42]). Phaenomena sub finem

 cujus-

36) Schultz singularis crisis epilepsiae in puerpera obortis tribus in sinistro cubito glandulis tumefactis soluta (misc. ac. nat. cur. Dec. I. an. 3. p. 146).

37) Praetorius in *Samml. d. Soc. in Budissin.* p. 51. Eph. n. cur. Dec. II. an. 7. app. p. 133. Dec. III. an. 1. obs. 72.

38) *Edinburger Versuche. V. B. N.* 47.

39) Langlois: ergo epilepticis et melancholicis haemorrhoides salutares. Paris. 1640. Roncalli hist. morbor. obs. auctae. Brix. 1741. p. 21.

40) Baumes in *gazette salutaire.* 1790. *N.* 2. Stüde in Horn *Archiv.* 1824. *H.* 4. p. 130 (epilepsia accessu variolarum sanata). Krimer *merkwürdig. Heil. ein. Epileptisch.* in Hufeland *Journ.* 1834. *St.* 9. p. 39 (scabie purulenta). Constant *Uebers. d. Klinik Guersent's* 1834. ex *gaz. méd. de Par.* 1834. *N.* 35. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 110 (morbillis accedentibus).

41) Werloschnigg de motu hyster. (in puella) ex uteri abscessu pro epilepsia habito, feliciter cur. (misc. n. cur. Dec. III. an. 9. 10. p. 280). Ranken l. c. (pus per nares exiit). Fraenzel in Clarus *u.* Radius *Beiträge* 1835. *B.* 2. *H.* 1 (abscessus in brachio).

42) Ulceribus pedis erodentibus: Müller l. c. — Abortu: Kratzenstein l. c. — Ossium fractura: Salvator de Renzi *Beobacht. ein. seit 9 Jahr. bestehend. Epileps., welche durch eine zufällige Verletz. gehoben wurde;* ex *il filiatre Sebezio. Giorn. della sc. med. Nap.* 1837. *Settbr.* in Hufeland *Journ.* 1838. *St.* 1 (os frontis et femoris sinistri fracta erant. Cura durante menses quinque, epilepsia siluit et physiognomia epileptica disparuit; at capitis vulnere clauso, malum recidivum fuit et setaceo tandem curatum est. Ex quo videre est, et similibus in casibus suppurationi maximam curae partem attribuendam esse).

cujusvis insultus epileptici contingentia veluti *crisin* constituere, ac fontem pro indicationibus aperire, dictum est [43]); quam vero observationem non nisi inter arctissimos limites admittemus [44]). Quandoque epilepsiae (forte rectius convulsiones) salutares fuerant [45]).

§. LVIII.

C u r a.

Generatim.

1. Curatio vel praesentem, vel futurum respicit paroxysmum; illum solvere, hunc prohibere conamur. Hoc in opere indicationes rationales eousque prosequimur, quousque ipsae a conjecturis circa morbi sedem et indolem suggeruntur. Enim-

43) Lentin *Beytr. z. ausüb. Arzneyw.* 3. *B.* p. 144—175.

44) Si e. c. quivis insultus epilepticus largo urinarum sedimento terminaretur, verisimiliter esset naturam crisin per lotium moliri, cui nutui obtemperando, deficiente alia indicatione, ad diuretica confugiendum foret. At quam incerta et ambigua haec sint, clare demonstravit Dreyssig l. c. p. 259.

45) Guttermann de arthrid. vaga convulsionib. epilept. soluta. l. c. Thebesius epilepsia diuturnae colicae sanguineo-spasmodicae superven. salutaris (act. ac. n. cur. Vol. 10. p. 217). Paullini caducus dysenteriae averruncus (misc. ac. n. cur. Dec. II. an. 7. app. p. 133). Grass de ischuria paroxysmo epilept. soluta (ib. Dec. I. an. 3. p. 387. Dec. III. an. 5. et 6. app. p. 129). Müller de sene plusquam octogenario apoplexiae proximo, convulsionibus epilept. vehementissimis tacto, et insperato sanitati restituto (eph. n. cur. cent. 9. et 10. p. 368). Pawllini quartana febris ab epilepsia curata, et contra (misc. ac. n. cur. Dec. II. an. 5. app. p. 50).

Enimvero solum exhaustis aut desideratis indicationibus rationalibus, ad auxilia empirica sic dicta *specifica antepileptica* confugere fas est [1]). Donec vero de sanatione morbi certi sumus, epilepticos diu noctuque custodire juvat. Hinc nunquam sine amico aut famulo domum derelinquere, nunquam eam soli inhabitare, nunquam ecclesias, comitia et theatra, concurrente multo populo, frequentare iis permittendum est. Si epilepsia noctu invadere soleat, ne aeger aliter quam in lecto super solum strato, culcitris undique circumdato, dormiat,

1) Elenchos eorum sedulitati à Brac catal. medicamentor. advers. epileps. Arnh. 1693. Pechlini diss. de epileps. et contra eam remed. Kil. 1678. Rivini diss. de remed. antepilept. fossil. Lips. 1708. Teucheri diss. de remed. antepilept. terreis coll. diss. Lips. 1710. Samsoni diss. de epilepsia et praecipue ejusdem sic dictis specificis. Helmst. 1756. Orlovii diss. sistens observationes circa nonnulla remedia antepileptica usitata. Regiom. 1759. Bergeri diss. de remed. specif. in epilepsia usitatis. Francf. 1765. Hartmanni diss. sist. var. epilepsiae medendi methodos. Francf. 1787. Milleri diss. de medicamentis antepilept. Argent. In coll. diss. med. Marb. 1787. Fasc. III. p. 31. F. W. Maureri comm. de medicament. antepilepticis. Marb. 1792. Buxtorfii *Bemerk. üb. d. Anwend. einiger, geg. d. fallende Sucht gerühmt. Mittel.* v. *Mus. d. Heilk. schweizer. Aerzte u. Wundärzte.* 1. *B.* p. 549. C. Westphalii *Heilm. geg. d. Falls. Quedlinb.* 1823. *Die gewissest. u. berühmtest. Heilmitt. geg. d. Falls. Lpz.* 1823. *Ueb. d. Volksmitt. geg. Epileps. in Russl.* ex *Moskauer Comment.* in Rust *Repertor. B.* 12. *H.* 2. p. 281. et W. Abichti *d. besten Mittel geg. Epileps. u. Hämorrhoid. Nordhaus.* 1830 (ad usum pro laicis) debemus.

miat, curandum. Postremo nosocomia unice epilepticorum curae dicata, construenda forent[2]).

Cura paroxysmi.

2. Aeger in paroxysmo constitutus, docente jam Celso[3]), nulla indiget cura, nisi ut vestibus, collari aliisque fasciis, sanguinis circulo obstantibus, illico spolietur. Collocetur porro in loco lucido et aperto potius, quam clauso et tenebricoso. Removeantur superflui spectatores. Dentes confirmati, vel spathalio ligneo ex tilio commodissimo, vel cochleari linteis obvoluto, vel nodulo in strophiolo facto, diducantur et diducti serventur, tum ob faciliorem respirationem, tum ne aeger linguam mordeat. Violentam corporis concussionem levare quidem, sed in totum comprimere non expedit[4]). Pollicem extorquere superfluus est labor. Nec juvat aegrotos odoramentis, praesertim acrioribus, sternutatoriis[5]), vellicatione, clysteribus excruciare. Vidimus plus vice simplici clavem aut aliud ferri frustulum manibus aegri commissum, paroxysmo finem imposuisse, legimusque similem effectum per lenem corporis epileptici frictionem ope ejusdem metalli ab aliis obtentum fuisse[6]) etc.[7]). Quae tamen experimenta

2) Niemann *Handb. d. Staatsarzneyk. u. staatsärztl. Veterinärk. Leipz.* 1813. 1. *Th.* p. 205.

3) L. III. c. 23.

4) Portal l. c. p. 381 et 382 conatus est, sanguinis extractiones universales et locales instituere.

5) Valentinus puerum vidit, qui ob insufflatum a matre sternutatorium, convulsus obiit (Prax. med. infallib. p. 235).

menta aliàs incassum repetiimus. Affusio aquae frigidae insultum epilepticum cohibuisse fertur [8]): num cum reali profectu, dubitamus.

3. Si epilepsiae insultus ab aura ex determinato loco manante annunciari soleat, sique mali caussa nequaquam in cerebro et medulla spinali locata sit [9]); paroxysmi evolutionem impedire aliquando licet [10]), si pars, ex qua aura proficiscitur, *ligatura* [11]) circumdetur [12]). Interim haec methodus saepissime expectationem, vel in totum [13]), C. imminentis paroxysmi.

6) Pfaff in Meckel *deutsch. Arch. f. d. Physiolog.* 3. *B.* 2. *H. Hal.* 1817. p. 165—168.

7) Compressio abdominis pugni ope versus columnam vertebralem commendatur a R. Reid in *transact. of the assoc. of fellows. Dublin* 1824. *Vol.* 4. *N.* 33. — Natro muriatico in os aegroti ingesto paroxysmum extemplo sedari et conscientiam redire plus vice simplici videbat F. Hawkins l. c. p. 352.

8) Brera *giornale di med. prat. Vol.* 3. *C.* 3. C. J. B. Aldis *üb. d. Nutz. kalter Waschungen*, ex *Boston journ. Vol.* 20. p. 11. in Schmidt *Jahrb.* 1838. *B.* 20. p. 279. Cfr. 3 (21).

9) Boerhaave de morbis nervorum. p. 844.

10) Lyson *Abhandlung vom Wechselfieber.*

11) *Ligaturae* loco nuperrime in nosocomio Berolinensi *moxa* inter aurae fontem et aegroti caput pluries fausto cum eventu applicata est. v. *Jahresber. üb. d. Charitékrankenh.*, 3. *Abtheil. für Gemüthskr. u. Epileptische*, in Rust *Mag.* 1828. *B.* 28. *H.* 2. Et a Portal l. c. p. 396 suadetur.

12) Motho in Barthol. cent. VI. hist. 78. Bechstedt. diss. de artuum ligatur. ad nonnull. morb. intern. usitat. Duisb. 1773. Rahn *Briefwechsel.* 1. *B.* p. 516. Portal l. c. p. 225. J. D. M. Clarion *pathol.-therap. od. vollständ. Inbegriff d. prakt. Med.* etc. *Nach dem Französ. v.* C. J. A. Venus, *Ilmenau* 1834. *Kap.* 1. *Abschn.* 3.

tum[13]), vel post aliquot felicia tentamina[14]), deludit, aut angustias addit[15]), aut paroxysmos frequentiores reddidit[16]). Aliàs insultus epileptici, animum terrore vehementer commovendo[17]), frustulum sulphuris manibus terendo[18]), ammoniam naribus cautissime[19]) admovendo[20]), opium[21]), subcarbonatem potassae[22]), emeticum[23]) etc.[24]) exhibendo praepediti fuere.

4. *Epi-*

13) Siedler l. c. cas. quartus.

14) Maurer comment. de medicam. antepilept. p. 39.

15) Maurer ib. Dreyssig l. c. p. 265.

16) Pfündel in Hufeland *Journ.* 2. *B.* p. 280.

17) Legatur celebratum exemplum puellarum orphanotrophii Haarlemensis apud Kaau Boerhaave impetum faciens dictum Hippocrat. Lugd. Bat. 1745. §. 406. et cfr. Berendt in Kausch *Memorab. d. Heilk., Staatsarzneyw. u. Thierheilk. Züllichau* 1810. 3. *B.* (Timor verberationis profligavit morbum). F. A. Hübner *eine durch Zufall* (terrore) *geheilte Epilepsie;* in Horn *Archiv.* 1827. *H.* 3. p. 500.

18) Cullen *Anfangsgr. d. pr. Arzneyk. nach d. viert. engl. Ausg. übersetzt, mit Anmerk. u. Zusätz.* 2. *Aufl.* 1789. 3. *B.* p. 391.

19) Nysten *obs. sur un cas d'empoisonnement prod. p. l'inspirat. de l'ammoniaque pendant un accès d'épilepsie (bull. de la fac. de méd. et de la soc. de Paris a.* 1815. p. 351).

20) Aliquoties cum fructu tentavi. Cfr. (24).

21) Jenger pr. Reil diss. cont. analecta ad doctrin. de epileps. Hal. 1801. p 35. Nullum ab opio hic obtinui effectum.

22) D. Golz patri meo retulit, se in nobili Polono insultum epilepticum saepe imminutum aut omnino impeditum vidisse, si aeger, aura epileptica percepta, salis alcalini fixi vegetabilis in duabus aquae partibus soluti guttas XXX—XL assumeret. Certior erat effectus, si stomacho jejuno assumendum esset hoc remedium. — „Anno 1799 pro hoc aegro in consilium vocato, ejusdem uxor mihi confir-

4. *Epilepsiae traumaticae* cura quandoque obtinetur, caussam, locum quemdam systematis nervosi irritantem, abigendo [25]), vel partem, ex qua malum originem trahit, resecando. Sic exempla epilepsiarum ex vulneribus capitis ortarum, ac terebratione calvariae (jam ab ARETAEO proposita [26])), vel laesionibus fortuitis cranii [27]), sanatarum, vel saltem pro tempore, quamdiu scilicet patebat vulnus, fugatarum [28]), leguntur apud RHODIUM [29]), SPIGELIUM [30]), THEINERIUM [31]), BET- C. E. traumaticae.

mavit, paroxysmos quidem breviores esse et interdum non redire, caeteroquin illius valetudinem non melius se habere." Ex schedis J. P. FRANK. Cfr. 2 (7).

23) DREYSSIG l. c. p. 265.

24) Aquae frigidae potu paroxysmorum evolutionem impeditam esse, fertur in HUFELAND *Journ. B.* 10. *St.* 2. p. 138. Epilepticus dimidium scyphum fluidi spirituosi exhauriendo paroxysmos depulit; ast stupor et capitis gravitas remanserant per tres quatuorve horas, nec non proclivitas ad paroxysmum recidivum (FRORIEP *Notiz.* 1828. *B.* 19. *N.* 16). — L. MARTINET (*üb. d. innern Gebr. des Ammoniaks b. d. Behandl. d. Epileps.*, ex *bull. de thérap. T.* 11. *livr.* 9. in SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *B.* 15. p. 6) ad depellendum morbum praescripsit Ammon. fluidi gr. X—XII p. d.

25) Epilepsiarum, globulis aliisque corporibus duris malum excitantibus, extractis sanatarum exempla affert PORTAL l. c. p. 216 sq. Cfr. (39).

26) L. I. de curat. morb. chronic. C. IV. p. 121.

27) Cent. I. obs. 66. L. II. C. IV. p. 53. SCHENK L. I. p. 116.

28) LA MOTTE *traité compl. de chir. obs.* 172. *T.* 2. p. 409. Et: *Mém. de l'ac. r. de chir. T. I.* p. 230.

29) cent. I. obs. 66.

30) TISSOT l. c. p. 260. §. 130.

31) Diss. medico-chir. sistens cas. epileps. per terebr. cranii feliciter sanatae. Berol. 1811.

Bettium [32]) aliosque [33]). *Nervorum irritatorum discissio* epilepsiae finem imposuit, testantibus Tissot [34]), Portal [35]), Vering [36]), Kühn [37]) aliis-

32) *Istoria delle principali operazioni di chirurg. di* C. Sprengel *trad. dal tedesco e corredata di note da* Betti. *Fiorenze* 1815.

33) *The Edinburgh medical and surgical journal. Vol. II. an.* 1806. *Octob. — Decemb.* Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1826. *H.* 3. p. 509. Royers *Epilepsie, durch Anwend. des Trepans geheilt*, in Froriep *Notiz.* 1827. *N.* 14. p. 221 (epilepsia, ex ossis frontalis fractura ad introrsum exorta, 14 annos saevierat) et Horn *Archiv.* 1827. *H.* 6. p. 1062. ib. 1828. *St.* 6. p. 1075 (quinque inter casus epilepsia trepanatione ter fugata est). Mauquest de Lamotte apud Portal l. c. p. 159. J. Guild ex *the Americ. j. of the med. sc. Philadelph.* 1829. *Mai. N.* 7. in Hecker *lit. Ann.* 1829. *H.* 8. p. 497. Dudley in *the transsylvan. j. of med. sc.* 1833. v. Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1834. *St.* 5. p. 273. Cfr. Behrend *allg. Repert.* 1833. *N.* 11. p. 97. T. F. Palmer *Beobacht. a. d. chirurg. Praxis;* ex *Lond. med. gaz. Vol.* 17. 1835. *Novbr.* 14. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 12. p. 70. cas. III. Larrey *Fall v. traumat. Epileps., die seit* 33 *Jahr. bestand u. nach Ausziehung ein. Knochensplitters geheilt wurde;* ex *lancette franç.* 1836. *N.* 81. in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 16. p. 195. Holscher *Epileps. nach ein. Kopfverletz. Heilung durch Trepanation;* in ejusd. *Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 1.

34) l. c.

35) *Cours d'anatomie médicale. T. IV.* p. 252 et l. c. p. 169.

36) *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1819. *N.* 66. p. 238. Femina 40 annorum, semper sana donec quinque abhinc annis, ad superficiem internam surae dextrae, sine nota caussa, tumorem, durum valde, sensilem, magnitudinis nucis, simul cum insultibus epilepticis acquisivit. Exciso hoc tumore, dolores et epilepsia cessarunt.

aliisque[38]). Extracto ex aure globulo epilepsia cessavit, referente Hildano[39]). Idem evenit aperto per cauterium tumore in coxa et extracto inde osse carioso[40]); atque in alio aegroto, exstirpato tumore ad pollicem manus dextrae[41]). Epilepsiae in sinistra manu oriundae sanationem *fonticulus* ibi excitatus perfecit[42]). Altera e laesione digiti indicis cum aura epileptica proficiscens, *setaceo* ad brachium applicato, fugata est[43]). Epilepsiam terribilem, quae ex affectione testiculorum originem trahebat, castratione[44]) sanavimus[45]) etc.[46]).

Mi-

37) *Phys. med. Journ.* 1802. p. 71.

38) *Medical essays. T. IV. N.* 27. p. 416 (Mulier 38 annorum per duodecim annos laboraverat epilepsia omnibus auxiliis rebelli. Paroxysmus semper incipiebat a crure circa partem inferiorem gastrocnemiorum. Medicus hic scalpellum adegit ad binorum circiter pollicum profunditatem, et in fundo vulneris invenit corpus durum, cartilagineum, pisum majus adaequans sua mole, quod a musculis separatum, cum nervo insidere vidisset, discisso nervo, corpus illud heterogeneum forfice prehensum eduxit, subsequente perfecta sanitate). Fabas apud Portal l. c. p. 169 (discissione nervi epilepsiam, quae semper dolore in apice digiti indicis dextri annunciabatur, extemplo devicit).

39) Cent. I. obs. 4.

40) Schenk obs. L. I. N. 198. Volckamer nervi laesio epilepsiae orientis caussa per cauterium ablata (misc. ac. n. cur. Dec. II. an. 5. p. 321).

41) Carron in Sedillot *recueil périodique de la soc. de méd. de Paris. T.* 13. p. 422.

42) Baxter act. acad. n. cur. Vol. 8. p. 54.

43) Maret *nouv. mém. de Dijon.* 1784. *sémestr.* 1. p. 149.

44) Inter Scotos veteres epilepsia, mania et aliis morbis hae-

Mitiora atque momentanea auxilia forent ligatura par-

reditariis adflicti castrati sunt: „ne genus foeda contagione ab iis, qui ex illis prognati forent, laederetur.“ J. A. PARIS *and* FONBLANQUE *med. jurisprud. Lond.* 1823. *P.* 2.

45) *Augustus Wambutt* viginti tres annos natus, optima semper sanitate gavisus, famuli officium exercens, cum die 23. Junii 1809 somno pomeridiano braccis deligatis indulsisset, a domino suo praetereunte joci gratia strophiolo in nodos convoluto ad scrotum percussus est. Cum ejulatu inde evigilans illico lipothymia correptus humum concidit. Recuperatis mentis viribus rubor, tumor et dolor scroti comparuere, quibus post triduum urinae suppressio supervenit. Adhibitis nonnullis mihi ignotis pharmacis, urina postridie in conspectum venit, multa quidem sed atra. Fugata et scroti affectione, juvenis se sanum dixisset, nisi qualibet nocte in pollutiones repetitas, quibus antea rarissime obnoxius erat, incidisset. Cui incommodo, consilio medico, coitum, potum liquorum fermentatorum, et balnea frigida opposuit. Verum sextum vix intraverat balneum, cum convulsionibus diris correptus fereque exanimis inde extrahi debuerit. Nihilominus convulsiones per quatuor adhuc horas protrahebantur. Ex eo tempore pollutiones non amplius comparuere. Redierunt vero convulsiones quavis die ter quaterve, ac ita quidem protractae, ut vix intervallum horulae inter unum et alterum accessum locum obtinuerit. Desaevierant tamen spatio duarum hebdomadum, ac anno 1812 die 10. Februarii, cum aeger meum imploraret auxilium, jam quater tantum de mense, illis subjiciebatur et vix aliter nisi commoto qualicunque demum ex caussa animo. Suscipe me in clinicum tuum institutum, ajebat, sic enim non solum hominum miserrimo succurres, sed simul discipulis tuis memorabilem exhibebis morbum, ac securitati publicae providebis. Primam rationem admittens, me reliquas haud intelligere fassus sum. Morbus meus, inquit, memorabilis est, nam

plurimi, qui me viderunt medici, eum definire haud potuerunt, dubii enim haerebant, num pro *epilepsia*, num pro *mania*, num pro *rabie* déclarandus foret. Conveniebant solum, me esse aegrum vigente paroxysmo periculosum, ac arcte custodiendum. Quin verbis istis multum fidei tribuerem, juvenem observandi gratia postridie in clinicum suscepi. Ad diem 13. Februarii nil morbosi comparuerat; verum cum circa horam octavam fortuito concusso vase quodam vitreo terréfactus fuerit, illico anxius factus est. Appropinquante jam paroxysmo, monuit aeger, sunto parati custodes! Brevi post mucum et bilem vomuit. Emesin conspicua virium jactura sequebatur. Custodibus interea accedentibus, aegrotus, ut ipsum ligarent, rogavit, ad quod cum obiter sese accingerent, ut multis iisque arctis vinculis circumdaretur, exposcebat. Quibus verbis vix prolatis, obmutuit. Aphoniae sociae erant crebrae oscitationes. Dubitari amplius non potuerat, miserum jam mentis compotem non esse. Hora a vomitus apparitione elapsa erat, cum sequens scena ordiretur. Aegrotus statuae instar decumbens, truces lacrymisque innatantes oculos in adstantes, veluti minitabundus, defixit. Pupilla dilatata irisque fere immobilis erat. En vero violentos oculorum motus, quos violenti totius corporis a vinculis sese liberandi nisus, iique repetiti sequebantur. Qui nisus certe non inanis fuisset, nisi furibundus, facie jam livens, a quatuor adhuc viris robustis, quos mordere conabatur, coerceretur. Impotens veluti rabiosus contremuit, et contremendo lectum ferreum conquassabat. Mugitus, quasi taurus mactabundus, expellens, vicissim ita dentibus stridebat, ut inde pollen ex vehementi attritu spumae loco coram ore prodiret. Horrenda ista scena septem circiter sexagesimas horae partes perdurabat, ac concessa, per aliquot momenta, protracta quiete, septies renovabatur. Paroxysmus sic ad tres horae partes protrahebatur. Jam vero pulsus hucusque frequens, plenus, durus, regularis, vix perceptibilis fieri incipiebat, respi-

ratione

ratione adspectu feriata, manibusque lividis, algidis, sudorisque rore obductis. Agoniae haec imago, post horae dimidium, singultu et oscitatione fugabatur, quibus aliquoties repetitis et mens instaurari incipiebat, quin tamen aeger verbum proferre valeret. Loquela autem binis circiter horis elapsis redeunte, aeger primum, potum exposcebat, quem sine difficultate deglutire potuit, ac interrogatus, num quid doloris esset, summam debilitatem, cephalaeam, artuum dolores, maxime vero cruciatum a scroto ad lumbos ascendentem accusabat, ac pulverem ex attritu dentium in ore relictum exspuebat. Testiculi retracti inveniebantur. Malorum perpessorum aeger plane non recordabatur. Postridie aeger hominis sani adspectum referebat; donec novo paroxysmo, circiter omni hebdomade, plerumque sine evidenti caussa redeunte, excruciaretur. Tales paroxysmos quatuordecim trium mensium curriculo observavi, quorum alii breviores, alii longiores, quam descriptus ille fuerant. Longiores paroxysmi ex decem, duodecim, imo quindecim insultibus, quales decem in descripto accessu numeraveram, componi solebant. Scrotum flaccidum erat, ac testiculi normales; si excipias, quod epididymis sinistra attactum respuebat. Varias stabilitas indicationes variaque exhibita pharmaca enumerare spatium non permittit. Sufficiat hinc meminisse, cum nullum auxilium, nec venaesectionibus ad lipothymias usque exceptis, levaminis quid afferre potuerit, cum morbus ab ictu super testiculos primam originem traxerit, cumque quivis paroxysmus retractione testiculorum terminaretur, me aegro *castrationem* proposuisse. Cui proposito cum ipse accesserit, chirurgus *Holz* operationem perfecit. Testiculi nil morbosi exhibuerunt. Nihilominus iis evulsis jam nullus amplius apparuit paroxysmus, ac aeger mense Januario 1820 optima adhuc fruebatur sanitate, si excipiatur dolor quandoque ad funiculos umbilicales recurrens, narcoticorum topico usu facile sedandus.

46) Epilepsia, a calculo vesicae urinariae excitata, lithotomia

partis, ex qua aura proficiscitur[47]), aut applicatio *opii*[48]) super eandem.

5. *Epilepsiae inflammatoriae* primum auxilium *venaesectio*[49]). Sic Aretaeus[50]), Rhodius[51]), Riverius[52]), Zacutus Lusitanus[53]), Theoph. Bo- C. Epil. inflammatoriae.

mia facta cessavit. Tucker in *the lancet. Lond.* 1826. *Jul.* Alia, quinque menses post lapsum in caput exorta, ferro candente curata est. Ex *bull. des sc. méd.* 1827. *Mai. N.* 8, in J. B. Friedreich *Magaz.* 1830. *H.* 3. p. 162. Bertrundi *Heil. d. Ep. durch Exstirpat. ein. kl. Geschwulst am Wirbel d. Unterkiefers* ex *rev. méd.* 1839. *Octbr.* in Froriep *Notiz.* 1840. *B.* 13. *N.* 10. p. 160.

47) Dr. Liboschitz medicus peritus Vilnensis, epilepticum curavit, in quo paroxysmus ex halluce incipiebat. Eo ligatura circumdato, aeger perfecta videbatur gaudere valetudine, at vix ablata ligatura malum recrudescebat. Cfr. Mangor epilepsia pedis symptomatica sola ligatura curata (act. Havn. Vol. 2. p. 452). Portal (l. c. p. 171) laudat ligaturam duce propria experientia.

48) Motus epileptici a crure incipientes per topica ipsi cruri applicata perfecte sanati sunt (vid. eph. n. c. cent. 1. et 2. p. 150). Kühn *phys. med. Journ.* 1802. p. 78. Portal *observ. sur le traitement de l'épilepsie* et l. c. p. 171 et 172 (infrictionibus partium aequalium Ol. anim. Dipp. et Tinct. op. gummos. duas curas feliciter obsolvit).

49) Sanguinem in epilepsia venaesectione emissum *maculosum* fuisse, refert Hagendorn in misc. ac. n. c. Dec. I. an. 2. p. 345.

50) Curat. chron. L. I. C. 4.

51) Cent. I. obs. 64 (Epilepticus octo annorum, permultis pharmacis incassum adhibitis, venaesectionum pluries repetitarum ope sanatus est).

52) Cent. IV. N. 38 (Epileptica duodecim annorum cum a pleuritide correpta fuerit, phlebotomiis institutis e binis istis morbis convaluit. Similem observationem Tissot propria in praxi collegit. l. c. p. 279).

Bonet[54]), Pechlinus[55]), Hoechstetter[56]), Watter[57]), Vieussieux[58]), Sweeting[59]), Weismann[60]), Tissot[61]), aliique[62]) et propria docet experientia[63]). Eo certior phlebotomiae effectus, quo recentior epilepsia. Persuasi denique sumus, hac

53) Praxis admirabilis. Lib. I. obs. 21.

54) Mercur. compil. de epilepsia. §. 5.

55) Obs. L. II. obs. 30. p. 288 (Inter sex epilepticos, très una plebotomia sanavit).

56) Dec. VIII. obs. 10.

57) De epilepsia juvenis cachectici venaesectione curata (misc. ac. n. c. Dec. 9. et 10. p. 299. 328).

58) *De la saignée. Paris* 1815.

59) *The London medical repository. Vol. V.* 1816.

60) Epilepsiae inveteratae et erysipelatis chronici spasmodici, sola venae sectione certis anni diebus et corporis partibus instituta, curatio (eph. ac. n. c. cent. 9 et 10. p. 299).

61) l. c. art. 23. *De la saignée.* „*J'ai vu si souvent le mal, soulagé dès les premières saignées, se guérir en les continuant, que je ne puis assez recommander aux médecins, d'être en garde contre cette opinion funeste, qui interdit la saignée dans presque toutes les épilepsies*" (p. 282).

62) *Journal der Geburtshülfe, Frauenzimmer- und Kinderkrankheiten.* 1. *B.* 2. *St. N. XV.* Chiappa et Moretti in *the Edinb. m. and s. j.* 1822. *Vol.* 24 (epilepsiam, non raro inflammatione alicujus organi excitatam, omnino apparatu antiphlogistico sanandam esse, docent). Portal l. c. p. 206. 229. 236. 385. M. v. Wolff l. c. Colson in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 12. p. 272. Ribken l. c. Infra duas sanationes interveniente epistaxi afferemus, quae utilitatem sanguinis extractionum testantur.

63) Epilepticum triginta sex annorum, 1816 in clinico Vilnensi decumbentem, venaesectione e pede sanavi. Eclampsiarum sic sanatarum plurimarum recordor.

hac operatione illico post vehementem terrorem, aut primis sub insultibus convulsivis inde ortis institutâ, fieri posse, ut perfectae epilepsiae evolutio praepediatur [64]). De selectu venarum secandarum non immerito quondam disceptabatur. Quis enim in dubium vocaret, in epilepsia inflammatoria *encephalica* sanguinem potius e *jugularibus* [65]), in *spinali* et in aliis ex abdomine et pelvi originem trahentibus, potius e *saphena* [66]), in reliquis vero potius e *brachio* [67]) educendum esse? Quid quod ipsa *arteriotomia*, praesertim arteriae temporalis, tentata est [68]). *Ligaturam* *caro-*

64) Puella 15 annorum, de qua supra (§. LVI. 2 (16)), quae a latronibus terrefacta an. 1814 in epilepsiam incidit, meaeque curae se *illico* commisit, venaesectione sat cito sanata est.

65) Richard ergo epilepsiae venarum jugularium sectio. Paris. 1689. Hagendorn med. septentr. de epilepsia. C. 19. T. I. p. 115. Tralles de vena jugulari saepius secanda. p. 181. Hoffmann de vera epilepsiae caussa. §. 31. Monro *epilepsy of a child cured by letting five ounces blood at the jugular vein (medical essays and observ. by a soc. in Edinb. Vol.* 5. *P.* 2. p. 561). Portal l. c. p. 233 (Sectionem venae jugularis defendit).

66) Galenus jam docuerat, in epilepticis venaesectionem e pede instituendam esse. Venae sectione e *pede* omni mense repetita Zacutus Lusitanus (l. c.) virum viginti annorum, plethoricum, robustum, ab epilepsia liberavit.

67) Theoph. Bonet l. c. Tissot l. c. p. 282.

68) Aretaeus l. c. C. 4. Severinus de efficaci medicina. L. III. Francf. 1671. p. 42. Fothergill *effects of arteriotomy in cases of epilepsy in mem. of the med. soc. of Lond. Vol.* 5. *N.* 26. p. 221.

carotidis communis[69]) proponere haud audeamus. Potius ad *compressionem* recurrendum foret [70]). Nisi evidens plethora adsit, ac signa inflammatoria potius *congestionibus* sanguineis ortum debeant [71]), *hirudines* ad encephalum [72]), spinam [73]), vel ad loca quondam cruorem cum levamine largientia apponuntur [74]). Centies sic eclampsiam cepha-

69) J. R. Preston *Unterbind. d. art. carot. comm.*, ex *transact. of Calcutta Vol.* 5. p. 345. in Froriep *Notiz. B.* 35. *N.* 5. p. 78. Idem ex ibid. 1833. *Vol.* 6. p. 392. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 244. Gerson u. Jul. *Mag.* 1834. *H.* 2. p. 338.

70) Compressio abdominis ad paroxysmum supprimendum a Reid commendatur. v. supra, N. 2 (7). *Ueb. d. Compress. d. Carotiden b. manchen Gehirnaffect.* ex *journ. des connaiss. méd.* 1837. *Octbr.* in Schmidt *Jahrb.* 1838. *B.* 20. p. 166. (Trousseau postquam carotidem compresserat, epilepsia, ex magnis congestionibus ad cerebrum pullulans, siluit).

71) Ut in casu epilepsiae apud W. Henderson (ex *Edinb. journ.* 1836. *N.* 128, in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 15. p. 186) spontanea epistaxi sanatae. Similem casum habet Portal l. c. p. 235 et 236. Epilepticus in faciem labens terribili epistaxi sequente morbo liberatus est.

72) D'Alguen in Horn *Archiv.* 1829. *H.* 1 (epilepsiam cum sanguinis congestionibus ad caput hirudinibus curavit).

73) Colson in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 12. p. 272.

74) Zacutus Lusitanus med. Pr. Hist. L. I. p. 235. Benedictus Sylvaticus in Bonet mercur. compil. epileps. Rhodius cent. I. obs. 65. Langlois ergo epilepticis et melancholicis haemorrhoides salutares. Paris 1640. Tulpius L. I. C. 56. Tissot l. c. p. 283. Saur in *Abh. d. K. Schwed. Akad.* 35. *B.* p. 88. *Gazette salutaire de* Bouillon. 1775. p. 42. Tetu in *annal. de la méd. physiolog.* 1828. *Mars* (ad epigastrium).

cephalicam infantum debellavimus. *Epilepsiae spinali*, sub iisdem rerum positionibus, *cucurbitulae scarificantes* ad latera columnae vertebralis opponuntur [75]). Quae singula parum praestare queunt, nisi congruo regimine pulcherrime a GALENO [76]), CHEYNE [77]) et TISSOTO [78]) indicato, sustineantur. Spectant huc *sobrietas* [79]), *fames* [80]), *diaeta lactea* [81]), *lac asininum* [82]) vel aliud, *carnes* sic dictae *albae* juniorum animalium, *cibi farinacei* [83]), *fructus horaei*, potus aquae, fuga vini [84]), cofeae, theae etc. Evitentur quoque calor atmosphaerae, odores fortes, motus nimius, vigiliae, animi [85]) pathemata ingrata [86]). Praeterea sanguis *eccoproticorum* ope a capite revellendus. *Supertartras et nitras potassae*, saporis gratia *saccharo* nupti, *tamarindi*, *oxymel*, *oxycratum* ac similia optime conducunt [87]). *Digitalem purpuream* in epilepsia ab aliis laudatam [88]), ab aliis vituperatam [89]),

75) TISSOT l. c.

76) Consil. pro puero epilept. Ed. CHART. T. X. p. 487.

77) *An essay on the gout. Lond.* 1724. p. 103.

78) l. c. art. 22.

79) BOERHAAVE, TISSOT l. c.

80) CHEYNE v. CULLEN mat. med. Vol. 1. p. 216. MÜLLER in HUFELAND *Journ.* 26. *B.* 1. *St.* p. 173.

81) CHEYNE l. c.

82) CAELIUS AURELIANUS. p. 314. BURSERIUS institut. med. pract. Vol. III. p. 2581.

83) *Zeam Mais* ut nutrimentum quotidianum, epilepsiam prohibere, fertur in HECKER *lit. Annal.* 1827. *Jahrg.* 3. *H.* 1. p. 66.

84) VAN HEERS obs. 24. TRALLES de opio. T. III. p. 32.

85) Contentio: SWIETEN aphor. 1075.

86) Praesertim iram, et terrorem.

87) Cfr. N. 12.

tam [89]), hîc non usurpavimus; cum vero pluries hoc remedium cum successu in *spasmis cordis* adhibuerimus [90]), illud et in epilepsia cardiaca, aut alia, actione nimia arteriarum stipata, tentandum esse putamus. *Digitalis purpurea* quoque in epilepsiis ex liquore, a praevio processu inflammatorio in cavitatibus encephali columnae vertebralis extravasato, locum inveniet. Si caussa morbi in venis potius quaereretur, *acetati plumbi* locus foret [91]). Nec indicatio sanguinem ex variis

88) WITHERING *vom rothen Fingerhut.* p. 50. 58. *Dict. des sc. méd. T.* 9. p. 454. VOGT *Pharmakodynamik. B.* 2. p. 187. R. W. SCOTT *üb. d. Anwend. des roth. Fingerh. geg. d. Epileps.* ex *Edinb. m. and s. j.* 1827. p. 19. in *n. Samml. auserl. Abh. f. pr. Ä.* 1827. *B.* 10. *St.* 3. p. 410. A. COURTNEY *Behandl. d. Epileps. durch Digitalis u. Polypodium;* ex *the lancet.* 1831. *Octbr.* in BEHREND *allg. Repertor.* 1832. *März.* p. 294 (autor remedii multo nimiam, minime imitandam, dosin exhibuit). Sic et SHARKEY ex *the lancet.* 1832. *Febr.* 4. in HAENEL *Summarium d. Neuest. u. Wissenswürdigst. a. d. in- u. ausländ. Med.* 1832. *B.* 2. p. 215 (enormes doses hyperemesin provocabant). Cfr. BEHREND *allg. Repertor.* 1833. *N.* 6. p. 271. NASSE *Cur d. Fallsucht v. Schreck durch Digitalis;* in HORN *Archiv.* 1834. *II.* 1. p. 5.

89) CURRIE in *memoirs of the med. soc. of Lond. Vol. IV. N.* 2.

90) Cap. XIV.

91) Actionem hujus remedii in systema venosum in plurimis hujus operis locis confirmabo. In epilepsiis laudatur a RUSH *Philadelphia medical museum. Vol. I. N.* 1. p. 60. *Abhandl. f. pr. Aerzte.* 22. *B.* p. 254. (Epilepticus loco sacchari cochleare acetatis plumbi sumpsit et convaluit. Convaluit et puer decennis et alter). Dosis granum unum

riis systematis nervosi partibus, ope *cucurbitularum siccarum* vel similium auxiliorum[92]) revellendi, negligenda est.

6. *Epilepsiae rheumaticae metastaticae* et *arthriticae* recentes, utpote notis inflammatoriis insignitae, ut epilepsia inflammatoria curantur[93]). Exhausta methodo antiphlogisticâ, in provectiori morbo vix amplius indicata, ad *irritamenta localia*[94]), aut prope focum morbi[95]), aut ad partem, ex qua aura manare solet, caute[96]) applicita, devenitur. Spectant huc *vesicatoria*[97]), *fonticuli*[98]), prae- C. ep. rheumaticae, metastaticae et arthriticae.

bis terve de die. Cfr. Saxtorph act. r. soc. med. Havn. Vol. 3. p. 90.

92) Hufeland *Journ.* 1819. *Mai (Der bleyerne Stiefel).*

93) Rieken l. c.

94) Sic Rieken (l. c.) epilepsiae, a scabie retropulsa excitatae, unguento Anglico contra scabiem illinito medebatur.

95) Pontier *épilepsie sympathique et périodique guérie par la cauterisation du nerf saphène de chaque jambe avec les reflexions de* F. J. Double (Sedillot *rec. périod. de la soc. de méd. de Paris. T. XVI.* p. 261. 268).

96) Quam caute ustiones, praesertim ad caput, suscipiendae sint, ex Pisone (l. c.) et Haenio (l. c.) intelliges.

97) Panarolus Pentecost. IV. obs. 30 (in sutura coronali). Morgagni observationem Serrao referens Op. c. ep. X. art. 8 (circa extremum suturae sagittalis). Avicenna l. c. C. 11 (in loco, ex quo aura). Eph. n. c. cent. I. II. obs. 80 (parti, unde aura). Pleindoux *de l'emploi des vésicatoires appliqués sur toute l'étendue du cuir chevelu, dans l'épilepsie idiopathique (ann. de la soc. de méd. de Montpellier. T.* 3. *P. I.* p. 340). v. Pommer l. citando.

98) Zacutus Lusitanus prax. admir. L. I. obs. 29 (Epilepsia ex ulcere nasi siccato per fontanellam in tibia sanata). Mercatus cons. med. cons. 3 (ad brachium morbi vim

praesertim *ustionis*[99]) ope instituti, *moxa*[100]), *setacea*[101]), *urticatio*[102]), illinitio *unguenti tartari emetici*[103]), ipsaque *psorae*[104]), *tineae*[105]) resti-

fregit). WILLIS path. cerebri c. 27 (Quousque fonticulus pus largiebatur, epilepsia nulla, contra ea illo exsiccato). C. PISO de morbis a colluvie serosa. Obs. 31. p. 173 (ad verticem capitis vel ad nucham). MALVICINI collect. utiles (in sutura coronali). Act. n. c. Vol. VIII. obs. 13 (in manu exoriens, fonticulo ibi excitato, sanata). *Anecdotes de médecine* 85. p. 124. TISSOT l. c. p. 389. v. POMMER l. citando.

99) ARETAEUS cur. chron. L. I. c. 4 (capitis usque ad laminam secundam). CELSUS L. III. C. 23 (capitis). RIVERIUS obs. cent. II. N. 93 (suturae coronali). FORESTUS L. X. obs. 61 (nuchae). SCHENK obs. L. I. N. 233 (testimonia plurima cauteriorum variis in partibus applicitorum). TULPIUS L. I. C. 56 (nuchae). IV. C. 3 (pollicis pedis, à quo aura ascendebat). MEEKREN obs. med. chir. C. 5 (ad suturam coronalem). BLANKARD collect. med. phys. cent. IV. N. 16 (genu, unde aura epileptica). PORTAL l. c. p. 209 sq. (ad brachium).

100) C. F. v. POMMER in *Heidelb. klin. Annal.* 1817. *B.* 3. *H.* 1. p. 119. LARREY in *dict. des sc. méd. artic. Moxa.* MAYO in *Lond. m. and ph. j.* 1831. *Jan.* (retro aures et ad nucham omni tertia die).

101) FABRICIUS HILDANUS cent. I. obs. 41 (ad nucham). SCHENK obs. L. I. N. 232. PARÉ *oeuvres de chirurgie. L.* 9. *C.* 4. CLARKE *Lond. med. journ.* 1781. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 2. *B.* p. 201 (in dorso). MARET in *nouv. mém. de Dijon.* 1784. *Prem. sémestre* p. 149 (ad brachium irritatum). HEGEWISCH in FRORIEP *Notiz.* 1823. *B.* 4. *N.* 22. p. 362 (ad nucham). V. supra, observat. DI RENZI l. c. PORTAL l. c. p. 395.

102) SELLI diss. de urticatione. v. BRUGNATELLI *biblioteca fisica. T. XI. N.* 6.

103) J. CREIGHTON in *the Lond. med. and phys. j.* 1824.

restitutio. Nec *balnea tepida*[106]), et in arthriticis *sulphurata*[107]), negligenda. *Veste lanea* universum idque nudum corpus involvere ac repetitas ejus frictiones instituere solemus[108]). Praeterea pharmacis *transpirationi studendum*[109]) e. c. *guajaco officinali*[110]), *sambuco*[111]), *liquore acetatis ammo-*

Octbr. (illinitione diu continuata varia ad loca paroxysmos rariores reddi, expertus est) et in *transact. of the associat. fell. and licent. Dublin* 1825. *Vol. IV* (ad spinam). *Lond. med. reposit.* 1826. *Apr.*

104) *Gazette salutaire de Bouillon.* 1775. Loeffler *Beyträge z. Wundarzneyk.* 1. *B.* Archambault *obs. d'épilepsie guérie p. l'inoculat. de la gale* (Sedillot *recueil périod. de la soc. de méd. de Paris. T.* 57. p. 90). *Heil. ein. nach unterdrückt. Krätze entstand. Epilepsie;* in Rust *Mag.* 1827. *B.* 23. *H.* 3. p. 577.

105) Labonardière in *journ. général de méd. de chir. et de pharm. T.* 50. 1814. *Juillet* (per insitionem). P. L. Müller in Hufeland *Journ.* 1825. *Spptb.*

106) Tissot l. c. p. 381. Marcard *üb. d. Gebrauch d. Bäder.* p. 410. Neque vero pauca balnea sufficiunt, de centenis enim quaestio hîc est. Praeterea cavendum, ne impetus sanguinis encephalum versus augeatur. Horn *Archiv.* 1832. *H.* 4. p. 625 (simul psychrolusias frigidissimas adhibuit).

107) In epilepsia saturnina commendata a Brockmann l. c. *H.* 4.

108) Mangor in act. n. soc. Haffniens. Vol. II. N. 35.

109) De diaphoreticorum in epilepsia usu lege praecipue Lentinium in *Beytr. z. ausüb. Arzneyw.* 3. *B.* p. 171 et in Hufeland *Journ.* 14. *B.* 3. *St.* p. 15.

110) Zacutus Lusitanus Pr. hist. L. I. C. 6. II. C. 1. Mercurialis respons. et consult. L. II. C. 3. Horstius opp. III. p. 32. Forestus L. X. obs. 58. 63.

ammoniae[112]) et *agarico muscario*[113]). Quodsi prima quidem epilepsiae origo rheumatica fuerit, jam vero magis de reliquiis praegressae forte inflammationis rheumaticae, arthriticae, metastaticae, quam de ipso rheumate debellando agatur, praeter digitalem, in *mercurium,* utpote in remedium, ad absorptionem humorum extravasatorum promovendam maxime idoneum, spes locanda est. Fama, quam *cinnabaris* in curanda epilepsia sibi non immerito vindicavit[114]), maxime hydrargyro tri-

111) Dufour in *gazette de Bouillon.* 1775. p. 46 (laccae).

112) Ad uncias tres quatuorve de die, sic ut aeger per hebdomadem et ultra sudori innatet. L. Martinet *üb. d. innern Gebr. des Ammoniaks b. d. Behandl. d. Epileps.* l. c.

113) Etsi propria de hoc pharmaco experientia destitutus sum, ex observationibus Bernhardti *chym. Versuche u. Erfahr. Leipz.* 1755. p. 323. et Whistlingii (diss. de virtutibus agarici muscarii. Jen. 1778. p. 13) illud in epilepsia ex tinea aliisque impetiginibus incaute fugatis commendandnm esse, putarem. Alvum movet et sudorem ad partem prius affectam elicere dicitur. Dosis pulveris a scrupulo dimidio ad scrupulum. Paratur et tinctura, a vulgo Lithuaniae in diarrhoeis usitatissima. Commendatum etiam ut specificum in epilepsiis a terrore (*allgem. liter. Zeitung.* 1793. *N.* 245). *Med. Conversat.-Bl.* 1832. *N.* 32. Schneider in Clarus u. Rad. *wöchentl. Beitr.* 1833. *B.* 1. *N.* 22 (mitigabatur morbus).

114) Cinnabarim *epilepsiae magnetem* appellavit J. Crato, teste Riverio. (Bursbrii institut. Vol. III. §. 286). Frid. Hoffmannus non modo in epilepsia a caussa interna, sed etiam externa, a gravi nempe capitis percussione producta, incomparabilem cinnabarinorum facultatem expertus est (med. rat. syst. Vol. III. Sect. 2. C. 2. p. m. 450). Bis in epilepsia cinnabarim cum successu ipse adhibui et

tribuenda videtur. Cujus pharmaci virtus antepileptica respectu ad *calomel* [115]) et ad *frictiones* ope *unguenti mercurialis* [116]), saepe ad salivationem usque [117]), a multis confirmata est. Arthriticam

quidem ad scrupulum semis bis de die. Lege de usu et dosi hujus pharmaci SCHULZE scrutinium cinnabarinum. Hal. 1680. SCHLICHTING traumatologia novantiqua. Amstelodami 1748. p. 27. VOGEL hist. mat. med. Lugd. Batav. 1758. p. 394. WALLERIUS resp. SKRAGGE diss. de cinnabari in corp. human. effectu. Upsal. 1762. OETTINGER cinnabaris exul, redux in pharmacopol. Tub. 1760. DALBY *on the virtues of cinnober and musk against the bite of mad dog. Birmingh.* 1764. DEMETRIUS de medicis cinnabaris viribus. Lips. 1778. Interea saepius cinnabarim incassum tentavi, quod et alii fassi sunt, uti videre est apud GRÜGER de epilepsia (misc. ac. n. c. Dec. II. an. 6. p. 105. an. 7. p. 140). TISSOT l. c. p. 345. §. 176. PITTSCHAFT in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 9. COHEN in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 13.

115) SPÖRRI *üb. d. Wirk. d. Quecksilbers in d. Fallsucht.* v. *Museum d. Heilk. Schweiz. Aerzte u. Wundärzte.* 1. *B.* p. 275. *N.* 35 (tres epilepsiae ex suppressione tineae capitis, psorae et miliarium ortae, per *calomel*, ad lenem salivationem usque porrectum, sanatae sunt). BURSERIUS inst. med. §. 276. p. 253.

116) SYLVATICUS consil. et resp. med. cent. 4. Patav. 1656. consult. 47. WILLIS l. c. C. 3. ETTMÜLLER opp. T. II. art. 8. p. 884. ROLFINK medic. consult. p. 193. KAEMPF act. Hass. I. Vol. N. 23. p. 152. HOUSSET *diss. sur les parties sensibles du corps humain.* 1769. p. 72. BANG act. soc. Havn. Vol. 3. N. 10. p. 112 etc.

117) ACOLUTH salivatio mercurialis epilepsiae habitualis averrunca (misc. ac. n. c. Dec. II. an. 9. p. 312). WALTHER de epilepsia salivatione mercuriali curata (eph. ac. n. c. cent. 3. et 4. p. 231). BUDAEUS de epilepsia per salivatio-

ticam seu rheumaticam habuisse indolem et illa epilepsia videtur, quae ope extracti *aconiti napelli* sanata est[118]).

C. Ep. syphiliticae. 7. Maxima vero mercurii virtus in *epilepsia venerea* est[119]). Administrationi autem illius saepe magna epilepticorum sensibilitas obstat. Nihilominus plurimi mercurium *sublimatum corrosivum*[120]), inprimis si in *aethere sulphurico* solutus exhibeatur[121]), perferunt. Radicalis tamen morbi cura vix aliter, nisi parvis diuque continuatis *frictionibus hydrargyri*[122]), interpositis balneis tepidis et decocto saturato radicis *smilacis sarsaparillae*[123]) cum *lacte*, obtinetur.

8. *Mer-*

nem mercurialem curata (misc. ac. n. c. Dec. III. an. 7. et 8. p. 288). MAURIT. HOFFMANN ptyalismus salutaris in epilepsia (eph. ac. n. c. cent. 1. et 2. p. 272).

118) DURANDE in GARDANE *gazette de santé.* p. 143.

119) §. LVI. N. 29 (130).

120) Legatur stupenda epilepsiae venereae cura a LOCHERO peracta l. c. p. 41. Cfr. CIRILLO *traité des maladies vénér. P. III: obs.* 32. RAHN *Briefwechsel mit sein. ehemal. Schülern.* 1. *B.* p. 427.

121) R. Mercurii sublimati corrosivi grana duo. Aetheris sulphurici drachmas duas D. S. Cap. quater de die guttas sex: *vix augendo dosin*, nam ultimae hujus pharmaci portiones aliunde, ob aetheris evaparationem, solutionem magis saturatam exhibent, quae circumstantia efficit, ut solutio mercurialis aetherea mihi in genere parum arrideat.

122) CULLERIE *obs. sur deux maladies épilept. dépendentes de l'affection vénérienne, et guéries l'une p. les frictions mercurielles, l'autre p. le sirop sudorifique et p. la liqueur de* VAN SWIETEN (SEDILLOT *rec. périod. de la soc. de méd. de Paris. T. XIV.* p. 271. 283).

8. *Mercurius* et in *epilepsiis gastricis*, quarum caussa vel in obstructione hepatis et pancreatis, vel in vermibus intestinalibus locata est, indicatur. Generatim in pueris curam epilepsiae a pulvere anthelminthico, ex *calomel*, radice vel *convolvuli jalappae* vel *rhei palmati*, additis seminibus *artemisiae contra* scopo vermes et saburras, etiamsi fortuito tantum praesentes, eliminandi, inchoamus[124]). *Oleum ricini communis* reliquis[125]) anthelminthicis anteponimus. Enim vero cum epilepsiae originis abdominalis saepe ex affectione scrophulosa glandularum mesenterii pullulent, nil magis quam irritationem fortiorem intestinis illatam timemus. Timor vero iste nequaquam impedit, quominus in cura epilepsiae ad *indicata* quoque confugiamus *emetica* et *drastica*[126]). Indica-

C. Ep. gastricae, scrophulosae, rhachiticae et carcinomaticae.

123) Una cum Potassae hydriod. gr. iij. ter de die: R. MACLEOD l. c. p. 101.

124) LATHAM *some observat. respecting the med. usually given in worm-cases with remarks upon the collateral advantages sometimes derived from them in cases of epilepsy* (*med. transact. Vol.* 5. p. 52).

125) Cortice radicis *punicae granatorum* taeniam et epilepsiam simul sanavit GOUPIL in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 250. — Oleo santon. aether., et interne, et externe adhibito, epilepsiam verminosam fugavit DAWOSKY *epilept. Anfall v. Würmern*; in *n. Ztschr. f. Geburtsk. B.* 7. *H.* 3.

126) DEMAN. Epilepsia paucos inter dies sola primarum viarum evacuatione curata (nova acta ac. n. c. Vol. 7. p. 147). W. GUN in *the Edinb. m. and s. j.* 1827. *Apr.* ALÈGRE (*gaz. méd. de Par.* 1832. *T.* 3. *N.* 59. *Journ. spéc. du choléra-morbus. Juill.* 17) ait: paroxysmi epileptici accedente cholera mitiores ac rariores reddebantur, praeci-

dicatur autem *emeticum* in epilepsia ex ventriculo originem trahente (absente statu hujus visceris inflammatorio vel nimia illius sensibilitate), si vomitus insultui epileptico superveniens eum breviorem reddit [127]), si paroxysmus a nausea (nequaquam a consensu cum cerebro pendente) annuntiatur [128]), sique aeger de pondere ad ventriculum, aut de fame canina continuo conqueritur [129]). In epilepsia plenilunio addicta, emetico, triduum antea, locus est [130]). De usu emeticorum in epilepsiis inter alios legendi sunt: Alexander Trallianus [131]), Zacutus Lusitanus [132]), Roncalli [133]), Meibom [134]), Richter [135]), I. Clarke [136]), J. M. Smith [137]) et Portal [138]). Nostra experientia nullum epilepsiae solis emeticis sanatae exemplum exhibet; verum pluries vomitoria aliis auxi-

pue si diarrhoea valde serosa et rebellis fuerit. Quo ex facto autor concludit, *evacuantia epilepticis maxime conducere.*

127) Swieten l. c. aph. 1080.

128) Hahn rat. med. P. 5. C. 4. §. 1.

129) Tissot l. c. p. 236.

130) Swieten l. c.

131) L. I. C. 21.

132) Prax. admirab. L. I. obs. 24.

133) Histor. morb. p. 19.

134) Diss. cit.

135) *Med. u. chir. Beobachtungen.* p. 132.

136) *Commentar. on some of the most important diseas. of childern. Lond.* 1825 (vomitum saepius repetitum excitat ope sulphatis zinci).

137) *Ueb. d. Wirk. d. Brechmitt. in krampfhaft. Krankheit.*; ex *med. and phys. journ. N.* 21. p. 53, in *Samml. auserles. Abh. f. pr. A. B.* 35. p. 329.

138) l. c. p. 387.

auxiliis viam parasse videbantur, unde et hîc TISSOTO ea commendanti [139]) omnino assentimur. Nec reticendum, posse emetica praeterquam quod vomitum cient, opem afferre [140]). Epilepsiâ ex intestinis proficiscente, purgantia fortia suadentur, ut *aloe* [141]), *helleborus niger* [142]): nobis *rheum* [143]) satisfecit, et, si bilis praedominari videatur, *supertartras potassae*, aliaque salia neutra, — verum diu continuata [144]), interposita nunc quiete, nunc si vires deficiant *amaris*, e. c. *bile* [145]). Nec aquae mine-

139) l. c. p. 236. . . . „*Je suis même persuadé, qu'en les (émétiques) negligeant trop, que des grands médecins échouent.*"

140) MAYER epilepsia contumax usu radicis ipecacuanhae vindicata (eph. ac. n. c. cent. 5. 6. p. 315). F. FERRARA et GAETANO ALLEGRETTI testantur radicis virtutem antiepilepticam, et gr. 4—5 p. d. praescripserunt (*osservatore med. di Napoli* 1830. *Ottbr.* OMOIDEI *ann. univ.* 1831. *Gennajo.* p. 151. Cfr. BEHREND *allg. Repert.* 1831. *Aug.* p. 178. *Sptbr.* p. 364. FRORIEP *Notiz.* 1831. *B.* 29. *N.* 19. p. 303).

141) GALENUS de locis affect. L. V. C. 7. PITTSCHAFT in formula sua contra epilepsiam cerebralem, in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 9.

142) CAEL. AUREL. p. 307. GREDING *sämmtl. Schriften.* 1. *B.* p. 186. *Journ. de méd.* 1776. p. 544. 1777. p. 63. *Abh. f. pr. Aerzte.* 4. *B.* 2. *St.* p. 313. RAYMOND-POUTIER in *n. journ. de méd., chir. et pharm. par* ADELON, BECLARD etc. 1821. *Debr.* (in epilepsia verminosa).

143) MANGOLD Pr. de epilepsiae novis specieb. KINNEIR *essay on the nerves.* p. 179. SIEVERS in PALLAS *n. nord. Beyträgen.* 7. *B.* p. 264. Tincturam rhei aquosam cum aqua menthae exhibere soleo.

144) Sic omni jure monet THON, *Erfahrungen u. Bemerk.* p. 35.

145) Variorum animalium commendatur, ut ursi (in *Abh.*

minerales, *saponaceae* et *salinae*[146]) effectu hîc destituuntur [147]), dummodo alvus non nimis inde ruat. Quae vero cuncta nil efficere possent, si *regimen* negligeretur *diaeteticum*, nulla in epilepsia, quod spectat alimenta, majoris momenti, quam in gastrica aliaque ex imo ventre profecta. Praecepta generalia hîc statuere haud licet, nec quod unum juverat regimen, ideo et alium juvabit [148]). Maxima aegrorum nostrorum pars sub *diaeta lactea* optime se habebat. Ac revera *lac* inprimis *asininum* ab omni tempore epilepticis com-

d. *K. Schwed. Ak.* 27. *B.* p. 314), bovis (ib. p. 325), canis (Bartholinus act. Hafn. Vol. III. obs. 20), hirci (*gaz. de santé.* 1774. p. 134), catelli nigri (Unzer de epilepsia. L. II. C. 14), tauri (Quarin animadv. p. 24), qua et ego exclusive utor. Hofberg *üb. d. Nutzen d. Ochsengalle gegen d. fallende Sucht* (*Schw. Ac. Abh.* 1765. p. 325). Serpentum: G. v. Marikowszky *Anwend. d. Schlangen-Galle gegen d. Epileps. durch Erfahr. bestätigt*; in Hufeland *Journ.* 1831. *St.* 10. p. 56 (fel coronellae austriacae aut colubri beri in vino adusto jejuno sumitur), C. L. Klose *üb. d. Anwend. d. Schlangengalle in der Fallsucht*; in Hohnbaum *med. Conversat.-Blatt.* 1832. *N.* 48. p. 377 (incassum adhibitum).

146) P. I. ed. alt. Vol. I. Sect. 2. Cap. VI. 27.

147) e. c. *Balaruc* (Tissot). *Brückenau* (Adix obs. chir. Fas. III). *Nenndorf* (Schröter in Badd. *n. Magaz. II. B.* p. 211). *Freienwalde* (Heydecker *Beschreib. d. Gesundbrunns zu Freienwalde.* 3. *Abschn.*). *Ems* (Brückmann enarratio choreae Sti Viti et epilepsiae, quae per fontes medicatos et thermas Emsenses curatae sunt. Francf. 1786).

148) Hanc ob caussam haud suademus, ut omnes diaetam, in op. cit. *Diaetophilus* indicatam, sequantur.

commendabatur[149]), de quo argumento CHEYNE[150]) legendus. Interea et *vegetabilia*[151]), non flatulenta, et *fructus* maturi, et *carnes* juniorum animalium, dummodo quantitate non peccent, concedi possunt. Sobrietas enim omnibus epilepticis commendanda. Potus optimus *aqua*; nam si pauca exempla excipias, alcohol, vinum, coffea, thea, cioccolata epilepticis constanter nocent. Idem de acidis vegetabilibus valet, nisi forte aegri iis a prima juventute adsueti sint, uti inter populos septentrionales accidit. Sed et hîc acida iis prohibeantur epilepticis, quorum morbus ex acidis primarum viarum pullulare videtur, qui casus in infantibus haud rarus est. Nil hinc miri, si *absorbentia* ad potiora, nisi genuinae epilepsiae, saltem convulsionum pharmaca spectent[152]). Loquimur de *lapidibus cancrorum*, *conchis praeparatis*, *cineribus variis*[153]), *carbonate potassae*[154]), *magnesia*,

149) CAELIUS AURELIANUS op. c.

150) *An essay on the Gout.* Lond. 1724. p. 105. *English malady.* Lond. 1739. De naturae fibrae ejusdemque laxae morbis. Lond. 1725.

151) Excipiunt nonnulli *Apium petroselinum.* v. HOFMANN de apio epilepticis noxio (et quare?) (in misc. ac. n. c. Dec. III. an. 3. (1095) p. 78).

152) RIVINUS diss. de remed. antepilept. terreis. Lips. 1710.

153) e. c. testae limacum sine igne calcinatae (GOEHLIS in *med.-chir. Ztg.* 1812. *N.* 81), corvorum combustorum (REUSNER obs. cent. I. N. 13). BLAW artemisiae carbonum usus in epilepsia (misc. a. n. c. Dec. III. an. 9. et 10. p. 244).

154) Cfr. supra. N. 3 (22). HUFELAND *Journ. B.* 18. *St.* 4. p. 5. RICHTER *spez. Therap. B.* 7. p. 691.

sia, *sapone*[155]), *aqua calcis*[156]). *Pulvere Frankii* sic dicto *contra physconiam*[157]), pueri epilepsiam radicitus sanavimus[158]). Verisimiliter istiusmodi pharmaca[159]) praeter acidorum absorptionem, et *vitium scrophulosum* aggrediuntur, in quo debellando, si epileptici notas scrophulosas prae se ferant, toti esse solemus. Maxime tunc juvant *fonticuli*, pro re nata ad basin cranii et ad latera spinae[160]). *Vesicatorium* umbilico in epilepsia infan-

155) Cum lacte v. COHAUSEN epilepsia usu saponis veneti (in lacte soluti et per aliquot septimanas administrati) curata (nov. act. a. n. c. T. 2. p. 31). BURSERIUS inst. Vol. III. p. 247.

156) TISSOT *v. d. Nerven.* 4. *B.* p. 489.

157) Ex baccis lauri, rasura cornu cervi et nuce moschata, partibus aequalibus, pasta panis obductis et in furno calcinatis. Dosis ter de die ad cuspidem cultri.

158) Puer triennis ab undecimo aetatis mense epilepsiae subjectus erat, cujus accessus prius omni secundo, tertio mense, dein omni tertia hebdomade redibant. Abdomen erat tumidum, ac pruritus narium continuus aegrotum molestabat. Anthelminthica plurima sine successu adhibita fuere. Morbum ex affectione glandularum mesaraicarum derivans, pulverem contra physconiam adhibui, sub cujus usu omnino convaluit.

159) Inter quae et *jodum* locari fortasse meretur: FRANKLIN *ein Fall v. Epileps., geheilt durch die Jodine*, ex *the lancet* in BEHREND *allgem. Repertor.* 1832. *N.* 3. p. 307 (vix, ne vix quidem credimus, morbum spasmodicum veram fuisse epilepsiam, et multo minus tam enormes doses jodi praescribere auderemus). MAGENDIE *formulaire*; 8. *edit. Par.* 1834 (ejusdem formula: ℞. Jodureti potass. ʒj. Jodi gr. ij. Aq. Menthae, Aq. flor. Aurant. ana ℥iij. Cap. ter de die cochlear majus).

infantum cum successu adhibuit M. HOFFMANN[161]). *Ulcera artificialia* et adversus epilepsiam ex *vitio rhachitico* indicata esse, sponte elucet. Hîc et *extractum pampinorum vitis viniferae* locum obtinebit. Rhachiticae indolis saltem epilepsiam fuisse, quae ope succi uvarum necdum maturitatem adeptarum sanata est, suspicamur[162]). Quodsi principium *carcinomaticum* ut caussa epilepsiae latere videretur, methodus adversus scirrhum et cancrum commendanda, adhibenda foret. De virtute antepileptica *conii maculati*[163]), et ipsius *arsenici*[164]) nonnulli testantur.

9. Jam

160) Viduam Professoris Vilnensis coram oculis habemus, quae sex et ultra fonticulis lateribus spinae admotis, a rebelli epilepsia liberata est.

161) Eph. acad. n. c. cent. 9. et 10. p. 465.

162) Graecus, narrante Dr. LUDOVICO FRANK, epilepsia laborans, somniavit se per succum expressum uvarum necdum maturarum sanitatem recuperaturum esse; ac revera succo hoc largiter epoto a tanto morbo liberatus fuit. SIBERGUNDI *bestätigt. Nutz. des Saftes d. unreif. Trauben*; in HUFELAND *Journ.* 1822. *St.* 10. p. 130 (praecipue contra epilepsiam, ex plethora abdominali et reproductione nimia pullulantem, commendat). KLOSE *Weinrankenextract gegen Epileps.* in *med. Ver.-Ztg. in Preuss.* 1832. *Jahrg.* 1. *N.* 16 (℈β. omni bihorio).

163) STOERK libellus, quo continuantur experimenta. PERCIVAL *pract. essays. Vol. I.* p. 44.

164) L. ALEXANDER in DUCAN *med. comment. for the year* 1791. Dec. II. Vol. 5. N. 11. v. *Samml. auserl. Abh. f. pr. A. B.* 14. p. 427. PEARSON *n. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 13. *B.* p. 572. v. *Med. Comm. von Edinb. II. Dec.* 3. *B.* p. 233 (potassa arsenicata, ad $\frac{1}{40}$—$\frac{1}{16}$ grani). BRUGNATELLI in *bibl. fisica. T.* 14. MASIUS *Beob. üb. d. Wirk-*

C. Ep. atonicae et nerveae.

9. Jam vero ad *epilepsiam atonicam* et *nerveam* curandam nos accingimus. Cum epilepsiarum maximus numerus huc certe immerito revocatus fuerit, nil mirum, si pharmaca decantata semel juvent et centies effectu destituantur.

Pharmaca ex regno animali.

10. *Moschus*. Etiamsi hoc pharmacum bonae indolis et dosibus conspicuis diuque continuatis saepe saepius in epilepsiis adhibuerimus, tamen nec unum inde sanavimus. Immo plurimi aegrorum, quamvis non plethoricorum, potius detrimentum accipiebant. Cum vero feliciores fuerint HANNES[165]), KUEFNER[166]), SCHENK[167]), MASSA[168]), HOFFMANN[169]), SWIETEN[170]), WALL[171]), CULLEN[172]),

samk. d. Valeriana u. d. Arseniks in d. Epilepsie. v. HUFELAND *Journ.* 1813. *März.* p. 43. S. G. v. VOGEL *med. Betracht. u. Memorabil. Stendal* 1834 (contra epilepsiam cum febre intermittente). J. PEACOCK *pract. hints on the treatm. of several diseas. Lond.* 1834. p. 56 (Solutione Fowleri epilepsiam sanavit). Nemini usum hujus veneni, omni morbo pejoris, suadeo.

165) De moschi virtute antepileptica in proprio filiolo observata (nova acta ac. n. c. Vol. 5. p. 244).

166) Pharmacoliterion s. medicamenta secund. ordinem effectuum alphabet. Ingolst. 1522 (cum vino albo).

167) Diss. de moscho. Jen. 1667.

168) *Journ. étranger Juillet.* 1760. p. 235 (℞. Moschi orientalis grana decem, nitratis antimonii scrupulum unum, extracti chamomillae q. s. ut fiat bolus. Cap. Sic virginem octodecim annorum gravissima epilepsia febrem intermittentem insequente detentam, binis remedii dosibus ante paroxysmum exhibitis auctor sanavit).

169) Med. rat. syst. T. IV. p. 23. 25. 531.

170) Commentar. in BOERHAAVE aphor. T. III.

LEN[172]), THOUVENEL[173]) aliique[174]), procul a nobis sit, moschum ex serie antepilepticorum fugare velle. *Castoreum*, quod RIVINUS[175]), JUNKER[176]), NEUMANN[177]), ALEXANDER[178]) aliique vituperarunt, si optimae, uti in Rossia, haberi queat indolis, in *epilepsia nervea* ad potiora pertinet auxilia. Pulvis illius extractis resolventibus junctus[179]) et narcoticis plus vice simplici nobis in epilepsia praesertim uterina satisfecit. Conveniunt cum nostris et aliorum observationes[180]). *Oleum animale Dippelii.* Binis propriis exemplis, aliisque nonnullis Patris mei laudem adversus epilepsias praesertim uterinas huic pharmaco a DIPPELIO[181]),

171) *Medical tracts. Oxf.* 1780.

172) *Anfangsgr. d. pr. Arzneyk.* p. 376.

173) *Mém. sur les principes et les vertus des substances animales médicamenteuses. Bourdeaux* 1779. p. 357. et *Abh. f. pr. Aerzte.* 10. *B.* 2. *St.* p. 352.

174) Nova acta n. c. Vol. V. obs. 63. MOEBIUS diss. de epilepsia. Jen. 1659. FEUERSTEIN diss. de epilepsia. Goett. 1792. MAURER diss. de med. antepilept. p. 25. REINECK de moscho naturali et artefacto. Jen. 1784.

175) Censur. medic. offic. C. 2. §. 8.

176) Conspect. med. theor. pract. Tab. 37. cent. 35. et Tab. 35. cent. 5.

177) *The chem. works of* CASPAR NEUMANN. p. 566.

178) *Experimental essays.* p. 87.

179) ℞. Pulveris castorei drachm. semis. Extracti fumariae, graminis, āā drachmas tres. Extracti rhei aquosi drachmam unam. M. f. pil. pond. gr. trium. Consp. pulvere florum chamomillae. S. Bis, terve, de die No. octo capiat.

180) THOUVENEL l. c. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 10. *B.* 2. *St.* p. 357.

lio[181]), Alberto[182]), Hoffmanno[183]), Juchio[184]), Ludolfio[185]), Mauchairto[186]), Vatero[187]), Modelio[188]), Morando[189]), Werlhofio[190]), Thouvenelio[191]), Dreysigio[192]), Lepreux[193]) aliisque[194]) impertitam, confirmare possumus. At vero centies illud incassum adhibuimus! Idem Thilenius fatetur[195]). Praeterea olei animalis *Dippelii* foetor intolerabilis, quominus in praxi pri-

181) Disquisitio de vitae animalis morbo et medicina. L. Bat. 1711. p. 89.

182) Diss. de med. quadam efficaci in motib. nat. exacerbatis. Halae 1718.

183) Obs. phys. chem. select. L. I. obs. 14.

184) Diss. sist. facillimam ac certiss. method. epilepsiam curandi. Erf. 1741.

185) Resp. Tresselt de olei animalis praeparatione et modo agendi. Erf. 1748.

186) Diss. de oleo animali *Dippelii*. Tub. 1745.

187) Diss. de specificorum antepilepticorum, sigillat. olei animal. virtutib. Viteb. 1725.

188) *Recréations physiques* etc. *Paris* 1774.

189) *Journ. de méd.* T. 35. p. 565.

190) Op. med. colleg. Wichmann. P. I. p. 88 (Bis de die a guttis XXX—XL).

191) l. c. *Samml.* 16. *B.* 1. *St.* p. 137. 192) l. c. p. 322.

193) *Huile animale de Dippel comme remède contre la teigne et contre l'épilepsie* (*ann. de la soc. de Montpell.* *T.* 18. p. 316).

194) Kortum diss. de epilepsia. Duisb. 1766. *Breslauer Samml.* 1721. p. 661. Baumer de oleo anim. *Dippelii*, morboque comitiali observationes quaedam in act. Mogunt. Vol. I. p. 297. W. A. Haase *üb. d. Erkenn. u. Cur d. chron. Krankheit. Lpz.* 1817. *B.* 2. p. 204.

195) *Bemerkungen* etc. p. 112.

privata saepius in usum deduci possit, impedit [196]). Connubium cum *aethere sulphurico* [197]), aut forma *clysterum* [198]) aptissima est. *Phosphorus.* A multis in epilepsia commendatus [199]), a nobis nec usurpatus, nec aliis utpote periculosissimus commendandus. Quod fere et de *cantharidibus* valet [200]). Interea non reticendum, *partes animales* phosphorum largientes ab omni aevo in epilepsia sananda

196) Juvenis adhuc, cum olei anim. *Dippelii* saltatori cuidam Italico epilepsia detento praescripserim, parum abfuit, quin me cum pharmaco per fenestras dejiceret.

197) ℞. Olei animalis *Dippelii*, aetheris sulphurici ââ drachmam unam. D. S. ter quaterve de die a guttis quindecim ad triginta. Quo connubio, tinctura opii crocata addita, duos epilepticos sanavit Stegmann in Horn *Archiv.* 1828. *H.* 2.

198) *Auswahl d. wirksamst. einfachen und zusammengesetzten Arzneymittel.* 2. *Aufl.* 1. *B.* p. 359.

199) Kramer in commerc. literar. Norimb. 1723. p. 137. 1732. p. 180. P. I. Hartmann resp. Fietz. diss. usum phosphori urinarii internum medicum a nuperis opprobriis vindicans. Francf. ad Viadr. 1786. J. J. Hartmann. resp. Elfoenberg. diss. de noxio phosphori urinae in medicina usu. Aboae 1773. Feuerstein diss. de epilepsia. Goett. 1792. Quarin. animadv. pract. p. 23. Cfr. Hufeland *Journ.* 7. *B.* 3. *St.* p. 110. et *med. National-Zeitung. Jul.* 1799. p. 639. De Lens in *dict. des sc. méd. T.* 41. *artic. Phosphore.* Voigtel *vollst. Syst. d. Arzneimittell. B.* 2. *Abth.* 2. p. 51.

200) Stocker diss. de usu cantharidum interno. Goett. 1781. p. 34. Clara *sur l'efficacité des cantharides dans le traitem. de l'épilepsie.* Sedillot *r. pér. de la soc. de méd. de Paris. T.* 53. p. 455. Portal l. c. p. 443 (tristissima exempla ex usu Cantharidum vidit).

sananda sibi laudem promeruisse. Hujusmodi sunt: *sanguis* non solum variorum animalium[201]) sed ipsius adeo hominis[202]), *secundina* humana[203]) et vitulina[204]), *testiculi*[205]), *hepata*[206]), *cor*[207]) *et*

201) e. c. leonis (WIRDING nova medicina spirituum. p. 151), felis nigrae (BIERLING medicus. p. 944), asinae gravidae (FORMEY *Versuch e. med. Topographie von Berlin.* p. 193), aquilae (ALDROVANDUS ornithologia. L. I. N. 1), corvi (ibid. L. XII. N. 13), talpae (REUSNER obs. N. 12), testudinis (PLINIUS hist. nat. L. XXVII. C. 4), vituli marini (CAELIUS AURELIANUS. p. 314).

202) e. c. gladiatoris jugulati (CELSUS L. III. C. 23), hominis recens occisi (BIERLING l. c. p. 435), patris (POPP *Handbüchl.* p. 116), ex pollice pedis aegri epileptici (AETIUS tetrab. II. Serm. 2. C. 15. CAMERARIUS sylloge memorab. cent. XVI. N. 34. 43), menstruus (ETTMÜLLER opp. T. I. p. 780. SCHRÖDER pharmacop. p. 826), cruor humanus generatim (BARTHOLINUS obs. cent. II. hist. 78. LANGIUS epist. I. N. 14. SCHAPER diss. med. curiosae specimen I. de odio 2. de potu sanguinis calentis e corpore humano contra epilepsiam. Rostoch. 1705). Quanto cum damno horrenda ista medendi ratio in usum deducta sit, ex observationibus apparet TULPII (L. IV. C. 4), VERZASCHAE (obs. med. cent. N. 7) aliorumque (*Breslauer Samml.* 1720. 2. *B.* p. 447. — 1721 p. 654. 1723. p. 559).

203) ZACUTUS LUSITANUS med. pr. hist. L. II. N. 62. SCHURIG embryolog. p. 879. FINKIUS enchirid. dogmat. hermet. C. 5. LENTILIUS misc. Vol. I. p. 37. LANGIUS opp. Vol. II. 137. BERNHARDUS ALBINUS, professor in academia ad Viadrum, ut efficax epilepsiae remedium secundinam foetus humani in umbra siccatam et pulverisatam a scrupulis duobus ad drachmam unam in aqua spirituosa tanaceti exhibendam commendavit, referente DIETRICO in diss. de epilepsia. L. Bat. 1684. §. 31.

204) Populare Lithuanorum remedium.

et cerebra[208]), *cranium humanum*[209]), *carbo talpae nigrae*[210]), *urina*[211]), *stercus*[212]), *ossa*[213]), *sericum* ustum[214]) et maxime *ungula alcis*[215]) etc.[216]).

11. *Ra-*

205) e. c. asini (GESNER hist. mirab. L. I. p. 9), vulpis (LENTILIUS misc. Vol. III. p. 136), verris (ib.), galli (ALEXAND. TRALLIAN. L. I. C. 31).

206) Hominis (ARETAEUS cur. chron. L. I. C. 4), lupi (BORELLUS obs. cent. II. N. 95).

207) Lupi (PAULLINI cent. obs. 65).

208) Hominis (HIRSCHEL *Gedank. v. d. fallenden Sucht.* §. 4. — *Mém. de Paris. an.* 1765. *hist.* 51. *homme épileptique agé de* 28 *ans, guéri par la cervelle humaine qu'on lui fait manger pendant* 10 *jours, sans qu'il lé sut*), cameli (PLINIUS hist. nat. L. XXVIII. C. 8), coturnicis (CAMERARIUS memorab. cent. XVI. N. 42), ranae (BLANKARD collect. med. phys. cent. IV. N. 89).

209) PLINIUS hist. nat. L. XXVIII. C. 1. HENAULT ergo epilepsiae cranium humanum. Paris. 1611. QUERCETANUS tetras gravissimorum capitis affectuum. p. 325.

210) Jam a HIRSCHEL (l. c. 1770. p. 5) laudatum, contra omnes fere epilepsiae formas salutarem esse, fertur: *Verhandl. d. vereinigt. ärztlichen Gesellsch. d. Schweiz. Jahrg.* 1828. 2. *Hälfte. Zür.* 1829. p. 300. *Bull. des sc. méd.* 1830. *Mai.* p. 349. *Juin.* p. 438. PREVOST in *troisième rapport du dispensaire de Génève* 1830.

211) CAEL. AUREL. p. 320.

212) Humanum (ETTMÜLLER opp. Vol. I. p. 215), caninum (AL. TRALL. L. I. C. 21), pavonis (BORELLI obs. cent. III. N. 15).

213) Ex vertice carpionis (BARICELLUS hortulus genialis. p. 312), truttae fluviatilis (VELSCH hecatost. Vol. II. obs. 90).

214) *Breslauer Samml.* 1718. p. 698. HEIMREICH de holoserico remedio antepileptico, aetiologice considerato (act. a. n. c. Vol. 4. p. 76). Die 7. Apr. 1815. Centurio mili-

Pharm. ex regno vegetabili petita.

11. *Radix valerianae officinalis.* Quamvis decem epilepsiis huic pharmaco rebellibus, unam tantum, Polonus, epilepsiâ (cujus caussa in onania, timore et laesione tendinis Achillis quaeri posset) a viginti annis laborans, meum exposcebat consilium, ajens, se quidem nunc a morbo liberum esse, a quo scilicet tempore serico nigro usto (*gebrannter schwarzer Sammt*) a cive quodam illi commendato utitur, quamvis jam pluries prodroma adventantis paroxysmi, aliàs certissima, perceperit. Quid dein cum hoc aegro contigerit, ignoro.

215) Cum viderim *ungulam alcis* ingrediens celebratissimum omnium specificorum antepilepticorum constituere, eamque adhuc suffragia vulgi Lithuaniae colligere, eo magis illam novis experimentis subjicere statui, cum pharmaca hujus generis vel ab ipso Fr. Hoffmanno ad tumultus nervosos compescendos commendantur (cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. VI. 26). Equidem fabulam de epilepsia alcis (sylvarum Lithuaniae incolae), non bestiae ferocis, ut Swietenius narrat (l. c. §. 1085. p. 454), haud ignoro; sed in ea versor opinione, quod si fabulae nos a pharmacorum usu absterrere deberent, vix unum illorum adhiberi jam amplius posset. Quid enim aliud sunt, nisi fabulae, hypotheses de actione pharmacorum jactatae? Sed ad rem revertor. Exhibita plurimis epilepticis ungula alcis, praeter unum, nullum sanavi, sed iste unus, cujus historiam alibi narravi (P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. IX. §. XLII. 1 (5)), epilepsia laborabat cunctis aliis auxiliis rebelli. Tanta erat hujus aegri in hoc pharmaco fiducia, quod, cum in Germaniam profectus esset, ac ibi in pharmacopoliis ungulam alcis reperire non potuerit, eam ex myropoliis Vilnensibus desumeret (cfr. C. X. §. LI. N. 5 (30) ubi de pulvere etiam ungulam alcis continente quaestio est, cujus ope chorea epidemica sanabatur). J. J. Virey *Notiz üb. d. chemals als antiepileptisches Mittel gebrauchten Elennsklauen*; ex journ. de pharmac. 1833. *Mai*,

tantum eo sanatam opponere valemus, et quamvis encomia a Tissoto illi impertita [217]) haud parum restringere debemus; nihilominus fateamur oportet, in epilepsia *nervea,* omni complicatione experte [218]), radicem valerianae officinalis, non ex locis paludosis, sed ex montibus desumtam, debitis cautelis exsiccatam, recenter in pollinem subtilissimum redactam, hac sub forma [219]) bis terve de die adultis a scrupulo ad drachmam semis, per nonnullorum mensium spatium porrectam, primum inter vegetabilia antepileptica locum occupare. Compara hanc nostram sententiam cum observationibus Fabii Columnae [220]), Dominici Panaroli [221]), Schuchmanni [222]), Crugerii [223]),

in Behrend *allg. Repertor.* 1833. *N.* 9. p. 263. et Geiger *Annal. d. Pharmacie.* 1833. *H.* 2.

216) *Crustam genu equini* jam anno 1782 contra epilepsiam adhibitam esse, fertur: J. S. Mettauer *Beobacht. üb. d. gut. Wirkung. der Rossknieckruste bei d. Fallsucht;* ex *Americ. journ.* 1835. *Aug.* in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 11. p. 237 (aut pulveris grana II—XX, aut Tinctura).

217) l. c. p. 303. „*Cette plante est celle qui mérite la première place sur le catalogue des meilleurs anti-épileptiques.*"

218) Vide infra. N. 18.

219) Si aeger pharmaca volatilia perferre queat, tinctura aetherica valerianae c. drachma una radicis in uncia aetheris sulphurici infusa, quandoque pulveri palmam eripit.

220) Phytobasanes. Neapol. 1592. p. 97. Ed. II. Mediol. 1740 (Vir alta stirpe natus, epilepsia ipse mulctatus, botanices studio, scopo auxilium adversus proprium morbum inveniendi, addictus, feliciterque valerianae ope sanatus).

221) Iatrologismorum seu medic. histor. pentecostae quinque. Romae 1643. Pent. I. obs. 33. p. 26.

gerii [223]), Rosini Lentilii [224]), Morchandii [225]), Chomelii [226]), Halleri [227]), Scopolii [228]), Hillii [229]), Quarini [230]), Thilenii [231]) aliorumque [232]) atque eam experientiae consonam invenies. *Radix paeoniae.* Antiquissimum hoc pharmacum antepilepticum [233]), ut plurimi recentiorum auctorum monent [234]), immerito obsoletum, binis a nobis

222) Valeriana epilepsiae euporiston (misc. a. n. c. Dec. III. an. 4. p. 116).

223) Eph. n. cur. Dec. III. an. 7. 224) Ibid. Dec. III.

225) *Hist. de l'ac. des sc. an.* 1700. p. 355. et *an.* 1706.

226) *Abrégé de l'hist. des plantes usuelles. T. I.* p. 71.

227) Hist. stirpium indigenarum. Helvet. T. I. p. 92.

228) Flora carniolica. p. 347.

229) *Von d. Tugenden des Baldrians. Nüremb.* 1765.

230) Animadv. p. 23. Nova acta n. c. Vol. V. obs. 63.

231) *Med. u. chir. Bemerk. nach dem Tode d. Verf. herausgeg. v. d. Sohne* H. C. Thilenius. 2. *Th. Frankf. a. M.* 1714. p. 111 (adhibebat et oleum essentiale valerianae a guttis duabus ad sex).

232) *Samml. auserl. Abh. f. pr. Ärzte.* 4. *B.* p. 311. Hufeland. *Journ.* 2. *B.* p. 256. Chauffard in *journ. gén. de méd. de Par. T.* 94. 1825. *Decbr.* 1826. *Mars.* Lapland. in *revue méd. fr. et étrang. Par.* 1827. *Juill.* J. Gairdner in *annal. de la méd. physiol.* 1828. *Mars* (epilepsiam 12 annorum fugavit). Siedler l. c. 1832 et 1833. cas. VII.

233) Berger *Bericht v. wunderbarl. Kraft d. Paeonienwurzel wider das Vergicht. Frankf.* 1599. Friderici diss. de paeonia. Jen. 1670. Hubnerwolf anatomia paeoniae. Amst. 1680.

234) Hufeland *Bemerk. üb. d. natürl. u. inoculirten Blattern, verschiedene Kinderkrankh. u. s. w.* 3. *Aufl. Berl.* 1798. p. 316. Thom *Erfahr. aus d. Arzney-, Wundarzney- u. Entbindungswiss. Frankf.* 1799. Cullen *Anfangsgr.*

nobis vicibus tentatum, minime satisfecit. Mereretur nihilominus ulterioribus subjici periculis. Propriam desideramus experientiam de virtute antepileptica radicum *pyrethri* [235]), *artemisiae vulgaris* [236]), *selini palustris* [237]), *doronici pardalianches* [238]),

d. prakt. Arzneyk. nach d. viert. engl. Ausg. übersetzt mit Anmerk. u. Zusätzen. 2. *Ausg.* 3. *B. Zusätze.* p. 389. 390. *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. des Kanton Zür. Herbstsitzung* 1827. Siedler l. c. cas. IV et VII.

235) Alexand. Trallian. L. I. C. 21. Ch. Fr. Harless opera minora academ. Lips. 1815. T. 1. p. 321. Lindt diss. cit.

236) Vix unquam remedium, nostris saltem temporibus, in epilepsia frequentius, quam radix artemisiae, tentatum est. Ecce elenchum: Burdach in Hufeland *Journ.* 1824. *St.* 12. p. 20. 1825. *St.* 10. 1826. *St.* 4. 1830. *St.* 9. p. 92 (primus hanc radicem ut antepilepticum commendat laudatque. Duce ejusdem experientia feminis melius conducit; si prior dosis gr. XXX—XL, vespere sumenda, aut alterior levamen afferat, sanabitur certissime aeger; si sudorem non provocaverit, altera dosis augenda est). Cfr. ib. 1824. *St.* 4. Wagner ib. *St.* 12. p. 26 et Stoll ib. p. 30 (antiquum esse antepilepticum). E. Graefe in Graefe *u.* W. *Journ.* 1824. *B.* 6. *St.* 2. p. 358. et 1826. *B.* 9. *St.* 3. Bonorden in Rust *Mag.* 1824. *B.* 17. *St.* 2. et in Hufeland *Journ.* 1825. *St.* 1. Schönbeck in *Aars berättelse om svenska Laekare sällskap. Arbet. Stockh.* 1825. Brock in *Vaterl. Letteroefening. Amst.* 1825. *Decbr.* Hufeland *Journ.* 1825. *St.* 8. p. 115. *St.* 10. p. 97. J. R. v. Maanen ib. *St.* 11. p. 64. et in *pract. Tydschr. voor Geneesk., Verlos. en Scheidkund. Wetenschap.* 1826. *St.* 4. p. 289. Bresler in Hufeland *Journ.* 1825. *Spptb.* p. 125. Rust *Mag. B.* 21. *H.* 1. p. 140. Van de Pant spec. med. de artemisia vulgari. Ultr. 1826. De Vries Reclingh diss. de

artemisia vulg. laudato in epilepsia remedio. Groning. 1826. Schlitter, Frank et Heun in Rust *Mag.* 1826. *B.* 22. *H.* 3. p. 510. Gittermann in Hufeland *Journ.* 1826. *St.* 1. p. 61. *St.* 4. p. 54. P. J. Tosetti diss. de rad. artemis. vulg. remed. antiepileptico. Berol. 1827 (conducere praeprimis in epilepsia uterina, hysterica et metastatica). Fr. Bird, E. Löwenhard et Geis in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 9. p. 63—117. Himmelseher in *Badensche Annal. f. d. gesammte Heilk. Karlsr.* 1827. *Jahrg.* 3. *H.* 1. p. 120. Usteri *Ber. üb. d. Krankh. im Zür. Kr.-Hause v. J.* 1825. in *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. des Cant. Zür.* ib. 1827. Müller *Erfahr. üb. d. Wirkg. d. rad. artem. vulg. in d. Epileps.* in *Baden. Annal.* 1828. *Jahrg.* 3. *H.* 2. p. 62. 1831. *Jahrg.* 4. *H.* 1. p. 69 (20 epileptici, ad remedii usum apti, nil lucri, plus damni ex eo traxerunt). Stegmann *med. Beobacht.* in Horn *Archiv.* 1828. *H.* 2. p. 306 (solum infantibus conducens). *Abhandl. u. Beobacht. d. ärztl. Gesellsch. zu Münster.* 1829. *B.* 1. *Abschn.* 17. 2. D'Alguen in Horn *Archiv.* 1829. *H.* 1. F. A. W. Hofmeister in *n. Ztschr. f. Nat.- u. Heilk. Dresd.* 1829. *B.* 1. *H.* 1. p. 209. Suffert in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 2. p. 124. A. S. Löwenstein in Horn *Archiv.* 1831. *St.* 4. p. 716. J. Pick diss. de rad. artem. vulg. Vien. 1831. Peters in Rust *Mag.* 1832. *B.* 37. *H.* 1. p. 182. L. Rai diss. nonnulla de artem. vulg. Pav. 1832. *Pract. Miscell. a. amtl. Ber.* in Rust *Mag.* 1832. *B.* 37. *H.* 1. *Brandenb. Sanitätsber. v.* 2. *Halbj.* 1830. *Berl.* 1833 (solum in epilepsia recenti). Frank ib. (incertum esse remedium). Kahlert *bestätt. Wirk. d. Beifusswurz. geg. d. Epileps.* in Clarus *u.* Radius *Beitr.* 1834. *B.* 3. *N.* 22. Siedler l. c. cas. VIII. Wagner *Wirkg. d. rad. artem. vulg. b. d. Epileps.* in Hufeland *Journ.* 1835. *St.* 8. Friedländer *üb. d. rad. artem. vulg.* in *Oester. med. Jahrb.* 1838. *B.* 25. *St.* 4. p. 626. — Plurimi horum virorum radicem, de qua loquimur, in majus quidem extollunt, at quae hujus operis autor celeberrimus observavit in aegrotis, qui radice ar-

temisiae

ches[238]), *dictamni albi*[239]), *heraclei spondylii*[240]), *tussilaginis petasitis*[241]), *scillae*[242]), *colchici*[243]), *cepae*[244]), et herbarum *anagallidis amarae*[245]), *cardamines pratensis*[246]), *sedi acris*[247]), *galii lutei*[248]),

temisiae usi sunt, nos timere faciunt, ne elogia illa ex errore proficiscantur.

237) Schmutziger *Erfahr. üb. d. Wirk. d. rad. selini palustr. gegen Epilepsie*, in *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. des Cantons Zür.* ib. 1827 et 1828 (plures epileptici hoc remedio sanati sunt. Dosis est gr. 15—20, ter de die). Usteri ibid. Peschier *Analyse d. Wurzeln des Selin. palustr. u. sylvestr.* ib. Ammon, ib. Rahn l. c.

238) Gesner. epist. p. 18. 66. 74.

239) Störk lib. de flammula Jovis C. 2. p. 38 (Essentia a guttis viginti ad sexaginta ter de die). Radix dictamni albi ingrediens est pulveris antepileptici ad Guttetam v. Pharm. Würtemb. p. 151. — Orvietanum p. 133 aliorumque. V. infra. N. 19.

240) Orne in *medical papers, communicat. to the Massachusetts med. soc. Vol. I.* (Quinquies contra epilepsiam tentata, ter profuit. Dosis pulveris a drachmis duabus ad drachmas tres).

241) Cranz mat. med. P. II. p. 162 (uncia una radicis ad hydromellis libram unam, cujus aliquot unciae mane jejuno ventriculo per longum tempus potantur subjuncta bis vel ter de mense medicina laxante).

242) Riverius obs. commun. p. 672. *Gardane gazette de santé.* p. 223.

243) Raven in *the Lond. med. and surg. journ.* 1817.

244) *Journ. de méd.* 1787. v. Hufeland *neueste Annal. d. französ. Arzneyk.* 2. B. p. 38 (succus expressus ad uncias tres quotidie).

245) Dioscorides mat. med. L. II. C. 209. Casser observat. N. 57.

246) Berger de remed. specif. in epilepsia. Francf. 1795.

lutei[248]) et *molluginis*[249]), *indigo ferae tinctoriae*[250]), *campanulae graminifoliae*[251]), *lunariae redi-*

p. 11. Dufresnoi in Fourcroy *médecine éclairée. T. IV.* Nagel diss. sistens cardamines pratensis characterem botan. et usum medic. Francf. 1793. p. 13. Nil praestitisse Baker (*med. trans. T. I.* p. 445) refert.

247) Zschorn in Hufeland *Journ.* 13. *B.* 2. *St.* p. 167. Gaulay *emploi du sedum acre (joubarbe) et du nitrat d'argent dans l'épilepsie (ann. d. l. soc. de m. de Montpel. T.* 17. p. 182). Peters ib. 1815. *Mai.* p. 19 (Pulvis herbae siccae a granis decem ad scrupulum unum bis de die propinatur). C. Sommer *Behandlungsart d. idiopath. Falls. u. vorzügl. üb. d. Anwend. ein. bis jetzt sehr wenig versucht. Mittels, d. Sedum acre gegen diese Krankh. Quedlinb. u. Lpz.* 1819. Godier *üb. d. Nutzen des Sedum acre in der Behandl. d. Fallsucht;* ex *journ. gén. de méd.* 1829. *Août.* in Behrend *Journ.* 1830. *II.* 1. p. 210. Pasquier *üb. d. Anwend. des Sedum acre in d. Epileps.;* ex *journ. clin. des hôp. de Lyon.* 1830. *T.* 1. *Mars.* in Behrend l. c. 1832. *Apr.* p. 102 (quinque casus feliciter sanati). Maier *u.* Doepp in Hufeland *Journ.* 1834. *St.* 7. p. 118.

248) Chomel *plant. usuelles. T. II.* p. 24. Bonafos in Hautesierk *recueil. Vol. II.* p. 443. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 1. *B.* 3. *St.* p. 101. Gardane *gazette de santé.* 1773. p. 19. — 1776. p. 73. — 1777. p. 9. Müller diss. de clematitide vitalba. Erl. 1786. Wendt *klin. Annal.* p. 146 (Succus expressus ad uncias duas, vel quatuor mane sumendus).

249) Extract. v. Goppner in Hufeland *Journ.* 1817. *Jul.* p. 93.

250) G. v. Stahly diss. cit. p. 62 (℥β — ℥j sexies, octies de die). v. Lenhossek *Indigo als Heilmitt. in d. Epileps.*, in Ehrh. v. Ehrhartstein *med.-chir. Ztg.* 1832. *B.* 4. *N.* 87. p. 79 (sanationis historiam narrat). Grossheim in *med. Ver.-Ztg. in Preuss.* 1833. *N.* 51. Roth diss. de indico, medicamine. Berol. 1834. et *Beobacht. üb. d. Indigo, als Heilm. d. Epileps.* etc. in Hecker *Annal.* 1835. *B.* 1.

redivivae [252]), *androsaces lacteae* [253]), *taxi* [254]), *rutae* [255]),

H. 1. p. 17. Idbler *üb. d. Gebr. des Indigo, als Heilm. gegen Epileps.* in *med. Ver.-Ztg. in Pr.* 1835 et in Rust *Mag.* 1835. *B.* 43. *H.* 3. Strahl *einige Bemerkg. üb. d. Wirksamk. des Indigs in Krampfkrankh.* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1835. *B.* 22. *H.* 1 (in epilepsia inveterata nil effecit, quod et me, editorem, affirmare oportet). Doepp *Indigo, als epilept. Heilm.* in Hufeland *Journ.* 1835. *St.* 6 (gr. ⅛ ter de die infantem trium mensium; gr. XV. bis de die puellam 20 annorum sanavit). Koch *üuss. therapeut. Anwend. des Indigos;* in *med. Ver.-Ztg. in Pr.* 1836. *N.* 20 (epilepsia 12 annorum mox sanabatur eo, quod aeger, paroxysmo appropinquante, in vas, indici solutione calidissima impletum, quod in officina infectoris est, manus inseruit). M. Huss *Indigo geg. Krämpfe;* in Dieffenbach *Ztschr.* 1836. *H.* 3. p. 124. Noble, Rech *u.* Blanche *üb. d. Gebr. des Indig. b. d. Behandl. d. Epileps.* ex *bull. de thérap.* *T.* 11. in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 15. p. 157. Mankiewicz *Indigo geg. Epileps.* in *med. Ver.-Ztg. in Pr.* 1837. *N.* 22. Hohnhorst *Epileps. durch Indigo geheilt.* ib. Hilsenberg *Indigo geg. Epileps.* ib. Wiesner in *Provinz.-Ber. des Colleg. zu Königsb.* 1837. Sick in *med. Ver.-Ztg. in Preuss.* 1839. *N.* 20. p. 105 (duae epilepsiae feliciter curatae).

251) Salvatoris ex Brera *nuovi comment. di med. e di chirurg.* 1820. *N.* 2. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1821. *B.* 1. p. 172 (Herb. et fol. ℥β. ad infus. libr. j. Cap. ter de vasculum coffeanum).

252) *Russische Samml. f. Naturwiss. u. Heilk.* 2. *B.* 2. *H.* 1816. p. 248 (Remedium populare in Rossia).

253) Ibid. P. 251.

254) Extract. aquosum foliorum taxi a grano uno ad duodecim, spatio diei. Commendatur praecipue in epilepsia defectu catameniorum instructa. Lege Harmand *journ. de méd.* 1700. *Vol.* 73. p. 214. Hufeland *Annal. d. französ.*

rutae[255]), *nicotianae*[256]), *daturae stramonii*[257]), *hellebori*[258]) et *atropae belladonnae*[259]). *Hyoscya-*

Arzneyk. 1. *B.* p. 147. LODER diss. de taxo baccata. Jen. 1794. p. 17. 18.

255) ALEXANDER TRALLIANUS L. II. C. 32. PLINIUS op. c. L. XX. C. 13 (Decoctum ante accessiones). RIEDLIN Lin. med. 1698. p. 877. SCHENK obs. L. I. N. 228. VALLERIOLA obs. L. VI. N. 7. STENZEL diss. de ruta medicamento et veneno. Viteb. 1735.

256) ZACUT. LUSITANUS prax. admirab. L. I. obs. 26 (succo nicotianae sanata). SENNERT Paralip. ad L. I. med. pr. N. 13 (Syrupus). HANNEMANN de epilepsiae cura (in infante mediante clystere, ex decocto foliorum nicotianae constante) misc. a. n. c. Dec. II. an. 3. p. 159. Cfr. PITTSCHAFT in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 3. et 1833. *St.* 9. COHEN in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 13. A. FR. FISCHER *Beitr. z. Bekräftig. d. hohen Wirksamk. des Tabacksblattes in wichtig. Krankheit.* in CASPER *Wochenschr.* 1838. *N.* 10—12 (in epilepsia ex onania conducens).

257) STOERK libellus, quo demonstratur Stramonium, hyoscyamum etc. esse remedia in multis morbis maxime salutifera. Viennae 1762. SIDRÉN diss. de usu Stramonii in convulsionibus. Upsal. 1772. et ODHELIUS (Tinctura, ex onania et seminis jactura epilepticis valde conducens. v. WENDT *üb. d. Gebr. d. Dat. Stram.* in RUST *Mag.* 1827. *B.* 24. *H.* 2. p. 322). COOPER *diss. on the proprieties and effects of the datura stramonium. Philadelph.* 1797. HUFELAND *Journ.* 9. *B.* 13. *St.* *N.* 4. DREYSSIG l. c. p. 300. MOST l. c. 1825. F. AMELUNG in HUFELAND *Journ.* 1828. *St.* 11. CUNNINGHAM ex *n. Amer. m. and s. j.* 1828. in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1828. *H.* 4. p. 148 (doses multo nimias commendat).

258) CELSUS L. III. C. 23. SCHULZIUS de helleborismo veterum. Hal. 1717. *Tinctura Hellebori nigri* in morbis convulsivis ex retentione menstruorum commendatur a MACLEAN in *Edinb. med. and surg. journ.* 1818. *Jul.*

scyamum[260]) incassum hucusque in epilepsiis adhibuimus. Idem post multa pericula de *foliis aurantiorum*[261]), jactato antepileptico[262]), cum aliis[263])

259) Münch *Beob. der angewendeten Belladonna bei d. Menschen. Stendal.* 2. *St.* p. 66. Münch (filius) diss. continens obs. pract. circa usum belladonnae in melancholia, mania et epilepsia. Goett. 1785. Theden *neue Bemerk. u. Erfahr.* etc. 2. *Th.* p. 209. Stoll rat. medendi. P. III. p. 407. Ebers *Hannöv. Magaz.* 1783. p. 99. Hufeland l. c. 9. *B.* 3. *St.* p. 100. Oppositas observationes collegerunt Greding *sämmtliche Schriften.* 1. *Th.* *N.* 4. Thilenius l. c. 2. *Th.* p. 112. Allemand *obs. sur l'usage de la belladonne dans quelques affections nerveuses et épilept. et notamment sur ses heureux effets dans une maladie convulsive singulière* (*ann. de la soc. de méd. de Montpell. T.* 19. p. 47). Löbenstein-Löbel l. c. p. 278. Vok l. c. (Bellad. c. Zinc. oxydat.). Wagner in Hufeland *Journ.* 1835. *St.* 8 (Bell. c. zinc.). Jules Picard *üb. d. Anwend. d. Belladonna gegen Epileps.* in *gaz. méd. de Par.* 1838. *N.* 12. p. 179. Cfr. Hufeland *Journ.* 1838. *St.* 3. p. 128 (pericula in 22 epilepticis instituta, infaustos eventus praebuerunt). Séguy in *revue méd. franç. étrang.* 1839. *Avr.*

260) Störk op. c. Collin obs. med. T. 2. p. 148. Stockar de Neuforn diss. de hyoscyami virtute med. Erl. 1797. p. 68. 69. Baldinger *Magazin.* 3. *B.* p. 340. Hufeland *Bemerk. üb. d. natürl. u. inocul. Blattern.* p. 334. — Et hae Gredingii observationibus felicioribus oppositae sunt. Op. c. 1. *B. N.* 1. et Ludwig adversaria. P. I. N. 2. Portal l. c. p. 425. et Siedler l. c. (cum zinco oxydato conjunctum) extract. Hyosc. nigr. cum fructu adhibuerunt.

261) Dosis *pulveris* a drachma semis ad drachm. un. bis terve de die. *Infusum* ex uncia una foliorum ad colaturam librae paratum.

262) Haen rat. med. P. VI. C. 7. §. 4. Locher obs. pract. circa luem veneream, epilepsiam et maniam. C. 2. p. 56.

aliis [263]) fateri adigimur. Nec aliter de *visco betulino, corylino, querno* seu *quercino* [264]) judicare possumus, si agatur de genuina epilepsia, et non solum de convulsionibus puerorum, quo in casu quandoque profuisse [265]) et propria docet praxis [266]). *Muscum terrestrem clavatum* [267]) non adhibui-

Cranz mat. med. P. I. p. 31. Hannes epist. de puero epileptico, foliis aurantior. recent. servato. Lips. 1776. et varia diarii Hufelandii loca. 2. *B.* p. 256. 9. *B.* 3. *St.* p. 103. 12. *B.* 1. *St.* p. 169.

263) Quarin animadv. p. 23. Nova act. n. c. Vol. V. obs. 63. Tissot l. c. „*J'ai vû, que dans l'épilepsie elles (les feuilles d'orangers) faisoient quelquefois du bien (!); je n'ai pas vû qu'elles guérissent.*" Portal l. c. p. 412.

264) Plinius hist. mundi. L. XVI. C. 95. T. II. p. 42. Bachwald diss. analysis visci ejusque in diversis morb. usu. Hafn. 1753. Lebenwald de visci querni admiranda (in epilepsia) virtute. Misc. ac. n. c. Dec. II. an. 2. p. 203. Colbatch *Abh. v. d. Mistel u. dess. Kraft geg. d. Epileps. A. d. Engl. Alt.* 1776. Boyle de utilitate natur. philosoph. P. II. Sect. 5. C. 7. Cartheuser fund. mat. med. Sect. 15. C. 27. T. II. p. 528. 2. edit. Hannes l. c. p. 39. Haen op. c. p. 5. C. 4. §. 2. Henning l. c. Frazer *on epilepsy and the use of viscus quercinus in the cure of that disease. Lond.* 1806. *Efficacité de guy contre l'épilepsie (ann. de la soc. de m. de Montp. T.* 17. p. 249). Esquirol in *dict. des sc. méd. T.* 12. p. 535. Schinz in *Verhandl. d. vereinigt. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Jahrg.* 1828. 2. *Hälfte. Zür.* 1829. Hildebrand *ein Mittel geg. Epileps.* in Casper *Wochenschr.* 1834. *N.* 30.

265) Eadem est Boerhaavii observatio (de morbis nervorum p. 841). Pfündel de spasmis tonicis visco persanatis. Jen. 1783.

266) *Pulverem* bis terve de die a scrupulo uno ad drach-

hibuimus. *Cortex cinchonae* praeter virtutem in febre *intermittente larvata epileptica*, a plurimis observationibus confirmatam[268]), et illam exerit epilepticos a venere et nimiis evacuationibus exhaustos recreandi[269]). Exhibetur sub forma aut *infusi frigidi* cum *lacte*, aut *sulphatis chinini*[270]). Generatim tamen cinchona neutiquam remediis antepilepticis adscribi potest. Adscribunt vero illis flores *anchusae officinalis*[271]), *convallariae*[272])

Kk 2 et

mam semis exhibere soleo, superbibendo decoct. saturatum ejusdem visci e. c. ex uncia una ad colaturam librae unius.

267) W. Wedel de musco terrestri clavato ejusque usu epilept. et drastico (misc. ac. n. c. Dec. III. an. 5 et 6. app. p. 98).

268) Werlhof de febrib. Sect. 1. §. 4. Sect. 4. §. 4. Grainger febris anomala Batava. p. 112. L. Frank in *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1792. 1. *B.* p. 427. Hirschel l. c. §. 26. Tode *med. chir. Bibl.* 2. *B.* 1. *St.* p. 160. Tissot l. c. art. 27. p. 336. Bang act. r. soc. méd. Havn. Vol. I. p. 106. Dumas *observation sur une espèce d'épilepsie ramenée à la forme périodique par une methode nouvelle, et guérie sous cette forme par l'administration du Quinquina, lue à l'instit. le* 5. *Nov.* 1810 (Sedillot *rec. pér. de la soc. de méd. de Paris.* *T.* 39., p. 351). J. Peacock *pract. hints on the treatm. of several diseas. Lond.* 1834.

269) Ruhr diss. de cort. peruv. vi antispasmod. Argent. 1787. *Neue Samml. med. Wahrnehm.* 3. *B.* p. 217. Löbenstein-Löbel l. c. p. 309 (praecipue potatoribus epilepticis, debilitatis conducere).

270) Lemontagner in *bull. gén. de thérap. méd. et chir. Par.* 1835. *T.* 9. Classen *Anwend. des Chinin b. d. Epileps.* in Pfaff *Mittheil.* 1837. *H.* 9 *u.* 10. p. 117.

271) Bruz *prakt. Beob. üb. d. Heilkräfte d. Blumen d. Och-*

et pollen *coryli*[273]. Inter semina, nucleos et fructus virtutem antepilepticam patefecerunt[274]) *sabadilla*[275]), *cocos nucifera*[276]), *faba Sti Ignatii*[277]), *strychnos nux vomica*[278]), et *amygdalae ama-*

senzunge in d. Epilepsie. v. BALDINGER *Magaz. f. Aerzte.* 7. *St.* p. 604.

272) LENKENBERG diss. de lilii convallii ejusque inprimis baccae viribus. Goett. 1737. p. 29 (Baccarum pulvis. Et *pollen* florum *lilii candidi* cum saccharo et magnesia pro antepileptico declaratur. v. VOIGTEL *Arzneymittellehre.* 2. *B.* p. 410).

273) ETTMÜLLER valetudinarium infantile etc. Eph. n. c. Dec. III. an. 1. obs. 97. HÜNERWOLFF de antepilepticorum praesertim pulveris farinacei ex corylo effectu diverso (misc. ac. n. c. Dec. III. an. 1. p. 195).

274) Grana *piperis:* HOLER *Epileps. durch rohe Pfefferkörner geheilt*; in *Salzb. med.-chir. Ztg.* 1835. *N.* 96 (cum epilepsia typum quartanum observasset et nunquam non hora septima pomeridiana rediisset; suspicamur, febrem intermittentem fuisse; ad cujus curam tentandam L. FRANK grana piperis commendaverat).

275) SCHMUCKER *verm. Schriften.* p. 1. LOEFLER *Beytr. z. Wundarzneyk.* 2. *B.* (cum melle). Veratrino (gr. iij. Aq. destill. ℥j. S. bis in die gutt. X) SCHAIBLE epilepsiam novennem sanasse fertur in *Heidelb. med. Annal.* 1839. *B.* 5. *H.* 3. p. 469.

276) THUNBERG *Reise durch Europa, Asia und Africa.* 2. *B.* p. 203 (nuclei in pulvere).

277) STEIN diss. de faba Sti Ignatii. Erlang. 1793. Act. med. Berol. Dec. II. Vol. 16. p. 12. Arcani antepileptici Weitzii ingrediens primum est faba St. Ign. W. A. HAASE pr. 1 et 2 de faba St. Ign. Lips. 1822. J. S. ROSENTHAL *Bemerk. üb. d. Salubrität v. Güstrow. Frühling* 1830. in HORN *Archiv.* 1834. *H.* 4.

278) LANGGUTH progr. de nucis vomicae virtute medica, non

amarae[279]). *Aqua laurocerasi*[280]), nobis ab experto medico[281]) adversus epilepsias commendata, hoc quidem in morbo in permultis tentaminibus non satisfecit, attamen conduxit in plurimis convul-

ita fallaci. Witteb. 1771. Sidrén diss. de nuce vomica. Upsal. 1780. Act. med. Suec. Vol. I. Upsal. 1783. p. 397. *Abh. f. pr. Aerzte.* 8. *B.* p. 552. Hartmann diss. continens spicilegia ad nucis vomicae usum medicum pertinentia. Traj. ad Viadr. 1785. Cappel diss. de nucis vomicae viribus et usu. Jen. 1784. Rese diss. de nuce vomica. Jen. 1788. p. 20. — Hufeland *Journ.* 1. *B.* p. 109 (Dosis quarta pars grani, ter quaterve de die, ascendendo). Lichtenstein l. c. (grana duo bis de die), et in Hufeland *Journ.* 1819. *St.* 8. Kuhk l. citando. J. Peacock l. c. (gr. IV—V; horrenda dosis!). A. M. Semenza in *il filiatro Sebezio giorn. delle sc. med. Nap.* 1835. *Marzo.* Legrand in Froriep *Notiz.* 1838. *N.* 133 (nucem vomicam *tostam*, naturam venenatam, salva virtute sua medicatrice, perdidisse et epilepsiae mederi, testatur). — Hodie frequentius *Strychninum* (gr. $\frac{1}{16}$—$\frac{1}{4}$) adhibitum est: a Brosserio in *bibl. méd. nat. et étrang. Bruxelles* 1825. *Juil.* (nimia dosi et infausto successu). W. Hennemann in *Beitr. Meklenb. Aerzte z. Med. u. Chir.* 1830. *B.* 1. *H.* 1. p. 123 (epileps. diurna inveterata sanabatur).

279) Ludike *einige Beobachtungen über die Anwendung der Blausäure in Nervenkrankh.* (aqua amygd. amararum a guttis octo ad quindecim pro dosi).

280) P. L. Müller in Hufeland *Journ.* 1825. *Supplemth.* (sub usu Aq. laurocer. tinea retropulsa reparuit et epilepsia siluit), et in Harless *n. Jahrbb.* 1827. *B.* 12. *St.* 3. p. 9 (epilepsiam septennem, quotidie bis recidivam, unciis quatuor, in dosi gtt. 20—80 quater de die porrecta, sanavit). Siedler l. c. cas. III (in dosi augenda). Borie l. c.

281) Golz quondam medicus Seren. Principis *Czartoryski.*

vulsionum speciebus, quorum caussa in affectione morbosa nervorum cardiacorum locata videbatur. — Quid vero de virtute antepileptica *opii, camphorae, asae foetidae, camphorae* et *olei terebinthinae* dicendum? — *Opii* usus, antiquitus adversus epilepsias commendatus [282]), nunc, omnium consensu [283]), ac jure meritoque, ad sequentes solum restringitur casus: videlicet, dum epilepsiae paroxysmi (absentibus indiciis congestionis sanguinis ad cerebrum, aut ad alia viscera) ab animi pathematibus, aut a dolore [284]) provocantur, dumque cum somno aut vigiliis cohaerent [285]). Exhibetur *laudanum liquidum Sydenhami* ante paroxysmum. *Camphora,* suffragiis plurimis suffulta [286]), in epilepsia ex onania, inprimis perstantibus pollutionibus nocturnis indicatur; hocque in casu, adjuvantibus et aliis pharmacis, cum magno successu adhi-

282) Aetius tetrab. IV. Serm. I. C. 96. Sennertus med. pract. L. I. Par. 2. C. 31. T. p. 730. Riverius, Quercetanus, Turpin l. c. Rehfeld progr. sist. hist. morbi catalept. epilept. opio potissimum sanati. Gryphae 1788.

283) Tralles usus opii Sect. 3. p. 16. Tissot l. c. art. 26. Müller in *Badensche Annal.* l. c. (fatuitatem prohibendo). C. G. Neumann *v. d. Krankh. des Gehirns des Mensch. Coblenz* 1833. *Kap.* 17 (in epilepsia inveterata).

284) Cfr. N. 4.

285) Haen ratio medendi. P. V. C. 4. §. 3. Portal l. c. p. 207.

286) Hannes l. c. p. 47. Locher l. c. p. 42. Collin *v. d. Wirkung. d. Camphers. N.* 8. Tissot l. c. p. 338. §. 172. Pinel *philosoph. Krankheitslehre. A. d. Fr. Kopenh.* 2. *Th.* 1800. p. 102. Schneider in Hufeland *Journ.* 1837. *St.* 3.

adhibuimus. Item in epilepsia puerperii sequela. Dosin majorem, quam unum alterumve granulum de die, non porrigimus, utque aeger vasculum emulsionis amygdalinae vel limonadae superbibat, suademus. Tali pacto vel ipsa hora somni camphora sumi potest [287]). *Asam foetidam,* encomiis non carentem [288]), in epilepsiis de complicatione verminosa suspectis, vel alterius abdominalis originis, cum aliis pharmacis, saepe saepius adhibuimus. Pluries aegroti inde irritabantur, quod Burgrave et Tissot [289]) jam animadverterant. Bonum illud experti sumus, quod symptomata nervea, quae in nonnullis epilepsiis unum alterumve inter paroxysmum epilepticum molesta fiebant, ab asa foetida mitigabantur; sed epilepsiae legitimae, hujus tantum remedii ope sanatae, nullum novimus exemplum. *Oleum terebinthinae* in epilepsiis non solum a vermibus [290]), sed et in aliis nerveis, et potissimum maniacorum [291]), ad doses incomprehensibiles [292]), Angli [293]), — utinam jure!

287) Tissotus usum vespertinum reprobat. l. c.

288) Commentar. Lips. Vol. IV. p. 72. Berger l. c. p. 13. Lange tentamen de remed. Brunsuicens. domesticis. Brunsuigae 1765. p. 83. Hoven *Versuch üb. d. Nervenkrankh. Nürnb.* 1813. §. 188. C. L. Klose *Beitr. z. Klin. u. Staatsarzneiw. Lpz.* 1823 (Duas epilepsias tinctura a. f. debellavit). Siedler l. c. cas. III.

289) l. c.

290) Latham in *med. transact. published by the college of physicians in Lond.* 1815. *Vol. V.*

291) *The Dublin hospital reports and communications in medecine and surgery. Vol. I.*

jure! commendant. Alia *olea essentialia* e. c. *foeniculi*[294]), *anisi*[295]), *majoranae*[296]), *cajeput*[297]), jam dudum ut antepileptica in usu erant. Ita *benzoe*[298]).

Ph. ex regno minerali petita.

12. *Acidis vegetabilibus*, prius in epilepsia usitatis[299]), Paracelsus *acida mineralia* substituit. Inter

292) ℞. Olei terebinthinae, sacchari ää unciam unam. Misce terendo, affunde aquae menthae piperitidis libras duas (!) S. Bis terve de die cochlear majus (!!). Cfr. Plenderleath (293) cit.

293) Young *remarks on palpitation of the heart, complicated with dropsy of the chest and on use of the oil of turpentine in the cure of epilepsy* (*méd. tr. V.* 5. p. 257). E. Percival in *the Edinb. m. and s. j.* 1813. *Vol.* 20. p. 271. in *n. Samml. auserles. Abh. f. pr. A. B.* 1. p. 213. Dav. Plenderleath in epilepsia ex febre recens nata ordinavit Ol. Terebinth. ʒiij., Aq. fontan. ℔j., omni quarta hora ℥ij. sumend. Paroxysmi mitiores reddebantur. Tandem remedii dosi duplicata, siluerunt (*the Lond. m., s. and pharmac. reposit.* 1814. *Vol. I.* v. *Salzb. med.-chir. Ztg.* 1815. *B.* 4. *N.* 79. p. 7); ast Horn in ejusd. *Archiv.* 1819. *H.* 1 incassum tentavit. Graves in *the Lond. m. and s. j.* 1833. *Jan.*

294) Med. experimentalis Digbyan. Vol. 2. p. 315.

295) Ibid. p. 316.

296) Ledel de usu olei majoranae insigni in epilepsia (misc. ac. n. c. Dec. III. an. 9. 16. obs. 32. p. 47).

297) Werlhof opp. T. III. p. 711. Commerc. litter. Norimb. 1731. p. 5.

298) Hartmann diss. sistens varias epilepsiae medendi methodos. Francf. 1787. p. 11.

299) Galenus consil. pro puero epileptico. C. 4. Chart. T. X. p. 42 (oxymel). Riverius obs. cent. IV. obs. 10 (oxycratum).

Inter haec ut antepilepticum *acidum sulphuricum*[300]) laudem promeruit. Nobis praesertim *elixir acidum Halleri* in usu fuerat, quo quidem cum pharmaco epilepticis, tumultum vasorum sanguiferorum ex nimia systematis nervosi sentiendi facultate extra paroxysmos obnoxiis, levamen attulimus, ac plurimos eorum ad remedia antepileptica calefacientia perferenda, idoneos reddidimus: sed nullum eo solo sanavimus. Tristissima exempla de usu *acidi hydrocyanici* in epilepsiis exstant[301]). *Sulphatem zinci* in epilepsiis nunquam tentavimus, tentaverunt cum suscessu alii[302]).

Ab

300) Agricola comment. in Poppium de vitriolo. p. 386. Ab Heers obs. med. N. 18. Quercetanus tetras graviss. morbor. p. 360. Ruland curat. emp. cent. IV. obs. 96. Desault *nouvelles découvertes concernant la santé et les maladies. Paris* 1727. p. 287. Feuerstein diss. de epilepsia. p. 80. Hildenbrand in Hufeland *Journ.* 9. *B.* 4. *St.* p. 34. 35. Tissot l. c. art. 30 (acidum sulphuricum seu spiritum sulphuris adhibet).

301) Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1828. *II.* 4. p. 144 (septem epileptici nimia dosi necati sunt). Caeterum fateri adigimur, nonnullis epilepticis remedium salutare fuisse: H. Kollmann diss. de acidi Boruss. usu in spasmis ex perversa syst. sexualis ratione ortis. Berol. 1825 (designat accuratissime casus, in quibus acidum hydrocyanicum proderit). Scott l. c.

302) Johnson *Bemerk. üb. d. innerl. Gebrauch d. weiss. Vitriols in d. Epilepsie u. d. Durchfalle.* v. *Med. Comm. v. Edinb.* 5. *B.* 1. *St.* p. 334. Wiel diss. de usu interno nucis vomicae et vitrioli albi in pertinaci morbo curando conspicuo. Witeb. 1775. Lettsom in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol.* 3. *N.* 18. Stoller diss. de vitriolo albo

Ab *oxydo zinci*, saepe saepius in usum deducto, in epilepsia originis, uti videbatur, abdominalis, ac singultui nupta [303]), et inprimis in illa puellarum ante pubertatem [304]), opes accepimus. Alii plus [305]), alii minus [306]) obtinuerunt [307]). *Oxydum*

ejusque usu medico-chir. Goett. 1792 (Dosis a grano uno ad quinque, duodecim bis de die). IDELER in HUFELAND *Journ. B.* 4. p. 114.

303) In virgine Vindobonensi.

304) Novocomii plures ita sanitati restitui.

305) GAUBIUS advers. var. argument. p. 113. NEUMANN. Praelect. chem. p. 1876. METZGER advers. med. P. II. p. 98. PERCIVAL *med. Comm. v. Edinb.* 2. *B.* p. 316. DE LA ROCHE *journ. de méd. T.* 42. p. 518. RUSH *med. Comm. v. Edinb.* 3. *B.* p. 105. CRELL diss. de zinco med. Helmst. 1780. in WEIZ *neue Anzeig.* 16. *B.* p. 35. RANOE act. soc. med. Hafn. Vol. I. p. 451. 457. STARK *Einricht. d. klin. Instituts zu Jena.* p. 89. 178. OSIANDER *Denkwürdigkeiten.* 2. *B.* 1. *St.* p. 188. AASHEIM act. r. soc. med. Havn. 3. Vol. p. 268. HART diss. de Zinco. L. B. 1772. RICHTER *med. chir. Bemerk.* 1. *B.* p. 137. HIRSCHEL *med. chir. Nebenstund.* p. 161. 190. HUMANN diss. quaestiones super flor. zinci usu interno continens. Traj. ad Viadr. 1778. KERKSIG diss. sistens observationes et experimenta circa usum med. calcis, zinci et bismuthi. Hal. 1792. p. 22 (Dosis a grano semis, ad grana quinque, octo, bis terve de die). BELL in *med. and philos. comment. by a soc. in Edinb. Vol. I.* p. 103. et 204. HAYGARTH ibid. *Vol.* 3. p. 212. WHITE ibid. *Vol.* 4. p. 326. VOK l. c. (c. Belladonn. conjunct.). SIEDLER l. c. (gr. 6—12, c. Extr. Hyosc. a. gr. 2—3). J. G. LOESCHNER diss. sistens. conspect. morbor. in clin. med. pragensi . . . tractator. Prag. 1834. WAGNER l. c. (zinc. c. belladonn.). GÜNTHER in HUFELAND *Journ.* 1837. *St.* 8 (c. pulver. conchar. limacum).

dum bismuthi, in epilepsiis nerveis originis abdominalis ulterioribus experimentis commendamus[308]). *Oxydum magnesii*[309]) sine omni fructu pluries tentavimus. *Ferrum*[310]) iisdem rerum positionibus, sub quibus corticem cinchonae proposuimus, quadrat. Immo illud scopo roborandi, et emmenagogo cortici anteponi potest. Dubitamus caeterum, num unquam mars epilepsiam genuinam per se debellaverit. *Aquae minerales martiales* ut *Spaa*, et *Pyrmont*, in epilepsiis ex imbecillitate functionum viscerum abdominalium et

306) Cullen mat. med. J. A. Hoffmann in Hufeland *Journ.* 1833. *St.* 2. p. 33. Busse *langsame Vergiftg. durch Zinkblumen, bei der Cur ein. inveterirten Epilepsie*, in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 18 (aeger suo arbitrio, cum Siedlerii observationes legisset, intra quinque menses grana 3246 zinci oxydati consumserat. Inde intoxicatio gravis).

307) *Zincum hydrocyanicum* a Hennig in Hufeland *Journ.* 1823. *St.* 6. a Brockmann l. c. (in epilepsia saturnina); *zincum chloratum* a Hanke in Graefe *u.* W. *Journ.* 1831. *B.* 16. *H.* 2. p. 347 (gr. j. sol. in aether. muriat. ℥ij. Cape omni quadrihorio gtt. V.) et a Canquoin in *journ. de chimie méd. Par.* 1835. *Févr.*

308) Cfr. C. XIV. In epilepsia tentatum est a Pittschaft in Hufeland *Journ.* 1833. *St.* 9. Cohen in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 13.

309) Jacques in *journ. gén. de méd., chir. et pharm.* 1814. *Déc.* (a granis decem, duodecim cum saccharo, bis de die).

310) Epilepsiae ex onania medebatur *tinctura ferri*: Schneider in Hufeland *Journ.* 1837. *St.* 3. *Ferri carbonici* ℈j—ij p. d. praescripsit Strauch in *General-Sanitätsber. v. Schlesien f. d. J.* 1830. *Bresl.* 1832. Krimer l. c.

et pelvis, caute, nunquam vero in epilepsiis encephalicis adhiberi queunt [311]). *Ferrum hydriodatum* [312]) et *hydrocyanicum* [313]) non adhibuimus. Principio addicti, aegrotis nequaquam ea pharmaca praescribendi, quae ipsi loco eorum sumere non auderemus [314]); *nitratem argenti fusum* (*lapidem infernalem* [315])), utpote pharmacum rodens ac periculosum, quamvis a summo viro [316]) commendatum, in usum internum necdum deduximus [317]). Veluti miracula ab eo narrant Mudie [318]), Bostock [319]), Cappe [320]), Curvie [321]), Sims [322]), Powel [323]), Badely [324]), Fauchier [325]), Valen-

311) Tissot l. c. art. 27.

312) *Revue méd.* 1828. *Debr.* p. 525.

313) J. R. L. v. Kirkhoff in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1827. *St.* 3. p. 533 (gr. *β.* ad iij — Vj. usque tandem quotidie, in epilepsia anorganica). Stegmann in Horn *Archiv.* 1828. *H.* 2 (cum artemisia levamen attulit). Brockmann l. c. (in epilepsia saturnina).

314) P. I. edit. alter. Vol. I. Sect. 1. Introd. ad stud. clin. §. XVIII. 6 (14).

315) Legatur de hoc medicamine: Krahmer *Bemerk. üb. d. innere Anwend. des salpetersaur. Silbers*, in *allg. med. Ztg.* 1837. *N.* 57 — 60.

316) Boerhaave elementa chem. P. II. p. 466.

317) Postea tentamen frustratum institui.

318) Kühn *physisch-medicinisches Journal.* 1800. p. 456 (granum semis (!) bis de die).

319) Kühn ibid. p. 169 (Duo grana in quadraginta pilulis. Bis de die pil. duae).

320) Duncans *annals of medecine for* 1798. p. 456 (quarta pars grani ter de die).

321) *Auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 22. *B.* p. 361.

322) *Mem. of the med. soc. of London.* 4. *B.* *N.* 29.

VALENTIN[326]), GOULAY[327]), HEIM[328]), SCHÄFFER[329]) aliique[330]) attamen non sine omni con- . . . tra-

323) *Medical trans.* 1813. *N.* 8. Cfr. *allgemeine Hallische Literaturzeitung.* 1815. *N.* 9.

324) *Medico-surg. trans. publ. by the med. surg. soc. of Lond.* 1818. *Vol.* 9. *P.* 1 (a gr. uno ad granum unum et semis, ter de die!!).

325) *Obs. sur l'usage du nitrate d'argent dans l'épilepsie* (*ann. de la soc. de m. de Montp.* *T.* 7. *P.* 1. p. 360).

326) *Obs. sur l'usage du nitrate d'argent et le sucre de saturne dans l'épilepsie* (ib. *T.* 8. *P. II.* p. 301).

327) *Emploi du sedum acre et du nitrate d'argent dans l'épilepsie* (*ann. de la soc. de m. de Montp.* *T.* 17. p. 182).

328) Egregius medicus Berolinensis sequenti utitur formula. Lapidis infernalis grana decem. Opii puri grana sex. Extracti conii maculati drachmas duas. Succi liquiritiae drachmam unam. M. f. pil. ponderis granor. duor. Consp. pulv. liqu. S. Mane et vespere 3—5. pil. capiat.

329) HUFELAND *Journ.* 1819. *St.* 5. p. 43. Cfr. 1820. *St.* 7. p. 70.

330) KAUSCH op. c. N. 14. LANDSKROON in *Salzb. med.-chir. Ztg.* 1819. *N.* 62. p. 166. 167 (Formula ejusdem: ℞. Nitri argent. gr. jß. Solve in Aq. destill. ℥Vj. Adde Mucilag. G. arab. ʒiij. Quater de die cochlear maj. sumend. Dosis arg. nitr. sensim sensimq. ad gr. jV. augenda). KRÜGER in HORN *Archiv.* 1823. *H.* 5. TOEL in ibid. 1824. *H.* 6. BALARDINI in OMOIDEI *ann. univers.* 1826. *Apr.* MÜLLER in *Badensche Annal. f. d. ges. Heilk. Karlsr.* 1828. *Jahrg.* 3. *H.* 2. p. 70. et 1831. *Jahrg.* 4. *H.* 1. p. 69. *Bull. des sc. méd.* 1828. *Jan.* p. 141. KAHLEIS in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 3. p. 63 (valde laudat hanc formulam: ℞. Rad. Artemis. vulg. ℥ij. Fac Decoct. ℥Vj. in Colatur. solve: Lap. infern. gr. X. Col. praecipitatum, siccetur in umbra et admisc. Sacch. D. S. Capiatur mane et vesper. pars 60.) PREVOST in *troisième rapport du dispensoire de*

tradictione[331]). Mirum, sub *nitratis argenti* protracto usu plerumque cutis colorem in coeruleum commutari[332]), et in plexu choroideo et pancreate argentum inveniri[333]). Jam vero ad pharmacum, omni alio a nobis hucusque adhibito supe-

Génève. 1830. H. C. Lombard *üb. d. innere Anwend. des salp.s. Silbers in d. Epileps.* ex *gaz. méd.* 1832. *T.* 3. *N.* 7. *Août.* in Rust *Mag.* 1833. *B.* 40. *H.* 1. p. 145. Dom. Lazzarini *neue Belege für den Nutzen des krystall. salpetersaur. Silbers in d. Epileps.* ex *l'osservat. med. di Nap.* 1834. *Marz.* 1. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 137. A. M. Semenza in *il filiatro Sebezio. Giorn. delle sc. med. Napoli* 1835. *Marzo* (cum nuce vomica). C. J. Kuhk *Jahresber. üb. d. Charité-Krankenhaus z. Berl. v.* 1832. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 12. p. 84. Schneider *Bemerk. üb. d. Witterungs- u. Krankheitsconstitut. in d. Stadt Fulda,* in Hufeland *Journ.* 1838. *St.* 9.

331) Magennis in Kühn op. c. 1802. p. 168. Kinglake ib. p. 772. Höger apud Streintz *üb. d. ärztl. Anwend. d. salpetersauren Silbers. Prag* 1817. p. 32. Wedemeyer in Rust *krit. Repert.* 1828. *B.* 19. *H.* 3 (epilepsia in hydropem lethalem transiit). Stegmann in Horn *Archiv.* 1828. *H.* 2. Godier l. c. Faber *Warnung vor heroisch. Arzneimitt.* in *Würtemb. med. Corresp.-Blatt.* 1834. *N.* 13.

332) Fourcroy *médecine éclairée p. les sciences phys. T. I.* p. 342. Albers in *med. chir. trans. published by the medico-surg. soc. of Lond. Vol.* 7. *P. I.* p. 143. Buttini diss. de usu interno praeparat. argenti. Genf. 1815. *Med. and chir. transact. Vol.* 9. *P.* 1. p. 234. Cfr. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1817. *N.* 18. Hufeland in ejusd. *Journ.* 1824. *St.* 7. p. 111. Müller, Wedemeyer ll. cc. Elliotson l. c. p. 27.

333) Froriep *Notiz. B.* 28. *N.* 5. p. 72. Wedemeyer in Rust *krit. Repert. B.* 19. *H.* 3.

superius, pervenimus, — ad *cuprum* scilicet *ammoniacale.* Quoties enim in epilepsiis curandis aliae indicationes quam illa genus nervosum specifice aggrediendi, deficiunt, toties nos ad medicamentum istud non sine successus spe convertere solemus. Rationem inde aegrorum sanatorum ad non sanatos, ut alii fecerant [334]), exacte statuere arduum nimis est, satis quod plurimos, inter multos, et magis adultos quam pueros juvit. Oportet vero ut pharmacum rite paratum sit [335]). Dosis illius quarta pars grani cum saccharo bis terve de die. Jejunus ventriculus rarius illud fert, caeterum vel ex diu continuato usu nullum observavimus detrimentum. Observationes virtutem antepilepticam cupri ammoniacalis confirmantes inveniuntur apud WEISMANN [336]), DUNCAN [337]), CULLEN [338]), STORER [339]), WALKER [340]), BALLY [341]), GREDING [342]), THILENIUS [343]), THOMASSEN A THUESSINK [344]),

334) MICHAELIS *medicinisch pr. Bibl.* 1. *B.* 3. *St.* (Inter 7 aegrotos, 4 sanantur).

335) Modus cuprum ammoniacale secundum pharmacopoeam Rossicam parandi, plane erroneus, nam paratur per *evaporationem* ad siccitatem (l. c. p. 199); — hinc vale ammonia!

336) Nov. act. n. cur. Vol. I. p. 276 (Auctor usus remedii in epilepsia. An. 1756).

337) *Krankheitsgeschichten, a. d. Engl. Leipz.* 1774.

338) Mat. med. vers. cit. p. 31.

339) *Med. Commentar. v. Edinb.* 7. *B.* p. 31. 91.

340) Ibid. 10. *B.* 2. *St.* p. 33.

341) In DUNCANS *annals of medecine for* 1781.

342) *Vermischte Schriften.* 1. *B.* p. 103.

SINK[344]), WECZENBREYER[345]), BATT[346]) aliosque[347]) bene multos[348]). Et *acetas plumbi* suum habuit laudatorem[349]), nec non *murias stanni*[350]) et *platinae*[351]).

Balnea. 13. *Balnea frigida* tum fluviatilia tum marina, aestate, cum debitis cautelis et immergendo[352]) potius,

343) *Med. chir. Bemerkungen.* 1. *Ausg.* p. 103.

344) *Verhandelingen van d. Genootschap te Vlissing.* 14. *Deel.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* p. 380.

345) Diss. de cupro medicato. Erf. 1783. 346) l. c.

347) HAASE l. c. *B.* 2. p. 206. J. URBAN in HUFELAND *Journ.* 1827. *St.* 10. p. 78 (quinque narrat sanationis historias). RUST *Mag.* 1829. *B.* 30. *St.* 2. p. 381. PREVOST l. c. HARTMANN in HUFELAND *Journ.* 1831. *St.* 3. p. 135. MÜLLER l. c. ALBERTZ in HUFELAND *Journ.* 1832. *St.* 5. EILSNER ib. *St.* 11 (Liquor cupri ammon. Koechlini). CRAMER in *med. Ver.-Ztg.* 1834. *N.* 18. GEBHARDT in FRICKE u. OPPENH. *Ztschr.* 1839. *B.* 12. *H.* 4. p. 514.

348) *Liquorem cupri ammoniacalis* cum *mercurio*, necdum expertus sum (v. KÖCHLIN in *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1819. *N.* 33).

349) EBERLE in LEROUX *journ. de méd., chir. et pharm.* *T.* 38 (Forma solida, ad grana tria bis de die, hauriendo dein cochlear olei).

350) W. SHEARMAN in *Lond. med. repository.* 1822. *Sptbr.* J. SCHLESINGER *üb. d. verb. Anwend. des Stann. mur. oxydat.* (Stann. gr. j. solut. in Spirit. mur. aether. ℥j. Ter, quater de die gtt. V. sumendum, et alternis diebus dosis nonnullis guttulis augenda. Contra epilepsiam ex transpiratione suppressa) in HUFELAND *Journ.* 1837. *St.* 9. p. 94.

351) PREVOST in *troisième rapport du dispensaire de Génève.* ib. 1830.

352) Ipse in aquam frigidam lapsus epilepsiam sanavit in eph. nat. c. Dec. II. an. 9. obs. 190.

potius, quam per diuturnam moram in aqua adhibita, in adultorum epilepsia nervea omni plethora experte vel ob id commendari merentur, quod aegros sensiles admodum ad usum internum pharmacorum calefacientium e. c. valerianae, sustinendorum, idoneos reddunt; quae singula observationibus CAELII AURELIANI [353]), FLOYERI [354]), TURPINI [355]), TEMPLEI [356]), LENTINII [357]), DE BEUNIE [358]), TISSOTI [359]) et S. G. VOGELII [360]) confirmantur. *Balneis tepidis* alibi commendatis [361]) vix in epilepsia, nisi uterina [362]), locus est.

14. Quoties *electricitatem* in epilepsiis adhibuimus, toties id cum evidenti detrimento factum est. Propria hinc infausta tentamina vix cum aliorum felici experientia [363]) conciliare possumus; qua Electr. galvanismus, magnetismus.

353) Chronicor. Lib. I. C. 4. p. 312.

354) *Psychrolusia or the histor. of cold bathing both ancient and modern. Lond.* 1773. p. 160.

355) l. c. p. 274.

356) *Praktische Arzneykunst, a. d. Engl. übers. mit Anmerk. von* MICHAELIS. *Leipz.* 1794.

357) HUFELAND *Journ.* 7. *B.* 2. *St.* p. 160.

358) *Samml. auserl. Abh. f. pr. Ärzte.* 8. *B.* p. 577.

359) Op. c. art. 32.

360) HUFELAND *Journ.* 1820. *St.* 9. p. 21. 361) N. 6 (106).

362) JONDINET *mém. et obs. sur des convulsions épilept. survenues au travail de l'enfantement, et sur les bons effets du bain tiède et de l'eau à la glace, dans ces cas morbides diversement modifiés (ann. de la soc. de méd. de Montpell. T.* 7. p. 81). Cfr. EMBRY *reflex. crit. sur l'obser. de Jondinet* (ib. *T.* 15. p. 371) et JONDINET *réponse aux refl. crit. d'Embry* (ib. *T.* 16. p. 11). PORTAL habet observationem. l. c. p. 397.

363) *Rapport de Mr.* CORNIER, MELORT etc. *sur les avan-*

qua de re non soli conquerimur [364]). Interea electricitatem forte iis in epilepsiis adhuc tentare liceret, quae paralysin sociam habent [365]), quaeque amenorrhoeae [366]), vel caussis traumaticis originem debent. Quibus in casibus *galvanismus* forte electricitati consuetae anteponendus foret. Nonnulla saltem pro eo loquuntur facta [367]). De modo

tages de l'électricité dans l'épilepsie et catalepsie p. Comus. *Paris* 1783. Albanus *u.* Borse in *den Material. f. Elektriker. Halle* 1790. p. 174. Deiman *v. d. gut. Wirkung. d. Elektricität in verschied. Krankh.* 2. *B.* p. 187. 2. *B.* p. 160. Feuerstein diss. de epileps. p. 81. Hodgson in Hufeland, Schreger *u.* Harless *Journ. d. ausl. med. Liter.* 1802. p. 81. Pomu et Arnaud in *neuesten Ann. d. franz. Arzneyk.* 2. *B.* p. 327. Addison in *Guy's hospital reports. Lond.* 1837.

364) Linnaeus resp. Zetzel diss. cont. electrico-medica. Ups. 1754. Kühn *Gesch. d. med. u. phys. Electric. Leipz.* 2. *B.* p. 240. Electricitatem vel nil boni, vel detrimentum attulisse observarunt quoque Quarin animad. pract. Vind. 1786. p. 30. Mauduyt in *mém. de la soc. r. de méd. an.* 1771. et Fourcroy *méd. éclairée. T.* 3. Maisonneuve l. c. p. 81.

365) Deshais diss. de hemiplegia per electricitatem curata. Montp. 1794. p. 19.

366) Spengler *Briefe u. Erfahr. üb. d. Wirk. d. Electricität in Krankh.* 4. *B.* p. 39. Herhbstaedt in *actes de la soc. de méd. à Bruxelles. T. I. P. I.* p. 159.

367) Burdach *Handbuch d. neuest. Entdeck. in d. Heilmittellehre. Leipz.* 1806. p. 233. 234. Whittam *medical phys. journ. Vol.* 14. p. 527. *Abh. f. pr. Ärzte.* 23. *B.* p. 630. Marcus *Magazin f. Therapie u. Klinik.* 1. *B.* p. 349. 353. 355. J. G. Mansford l. c. F. G. Most *d. Heil. d. Epileps. durch ein neues, gr., kräftig. u. wohlfeil. Heilm.,*

modo applicationis, a quo multum pendere videtur, legatur egregius WALTHER [368]). Unicum, quod in epilepsia uterina cum *magnetismo animali* instituimus, frustratum periculum, observationes WIENHOLDII [369]), FRICKE [370]) aliorumque [371]) non confirmavit. *Magnetem* [372]) et *Perkinismum* [373])

L l 2 non

mit zahlr. Beispiel. bestät. Hannov. 1822. Ejusd. *üb. d. gr. Heilkr. des Galvanism., nebst einig. nähern Bestimmung. üb. ein neues Heilm. d. Epileps. Lüneb.* 1823. et l. c. USHER PARSON ex *n. Engl. j. of med. and surg.* 1827. in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1827. *St.* 4. v. FLANDER *Galvanism. mit Erfolg bei ein. Epileps. angewend.*, in *Würtemb. med. Corresp.-Bl.* 1833. *Jahrg.* 2. *N.* 9. C. KIRCHHOFER hemipleg. et convulsion. epilepticae Voltaismi ope sanatae. Kiel. 1836.

368) *Ueb. d. therapeut. Indicationen des Galvanismus.* C. VI. ALLÉ epilepsia; in *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *B.* 23. *St.* 2. p. 225 (electro-galvanismus).

369) *Heilkr. d. thier. Magnetismus.* Cas. I. et sq.

370) *Geschichte einer durch den Lebensmagnetismus geheilten Epilepsie. Halle* 1812.

371) WOLKERS et HENDRIKCZ. K. BARDENFLETH *en otteauring epilepsie helbredet allene ved animalske magnetisk Behandling* 1821. *Kopenh.* 1821 (se profligasse Mesmerismo epilepsiam, persuasum sibi habet). PFHÄLER hist. epileps. .... magnetismo animali feliciter curatae, in comment. soc. phys.-med. Mosquens. 1827. LÖWENHARD *Gesch. ein. durch den* (animal.) *Magnetism. geheilten mehrjähr. Epileps.* in HUFELAND *Journ.* 1835. *St.* 6. p. 81. SCHNEIDER in HUFELAND *Journ.* 1837. *St.* 3. histor. II.

372) *Gazette de salut. Bouillon.* 1761. HEINSIUS *Beytr. Mém. de la soc. r. de méd.* 1779. p. 636. ANDRY *u.* THOURET *Beobacht. v. Gebr. des Magnets in d. Arzk. A. d. Franz. Lpz.* 1785. p. 192. BORIE l. citando (ut brachia magneticis armillis ornent (*bracelet aimanté*), suadet).

non tentavimus. Parum saltem ab eo expectandum [374]).

Amuleta. 15. De *amuletis* nostram jam alibi exposuimus opinionem [375]). Mirum certe non foret, si metalla e. c. aurum [376]), utpote electricitatis conductores, sique radices paeoniae [377]) et aliae [378]), quatenus aromaticae, corpori appensae, in sensile nervosum epilepticorum systema, imperium aliquod exercerent [379])! Quod imperium metallorum alia-

373) *Recherches sur le percinisme ou de l'infl. des tracteurs métalliques, inventés p. le Dr.* PERKINS *sur certaines maladies telles que les douleurs .... et l'épilepsie (ann. de la soc. de méd. de Montp. T.* 29. p. 274).

374) UNZER *Beschreibung eines mit d. künstlichen Magnet angestellten Versuches. Alt.* 1775.

375) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. VI. 54.

376) ALEXAND. TRALLIANUS. L. I. C. 21.

377) GALENUS de simpl. medicam. facult. L. VI. ZACUTUS LUSITANUS med. pr. hist. Lib. I. hist. 22. GRÜBEL epilepsia per annulum appensum curata (misc. ac. n. c. Dec. II. an. 10. p. 80).

378) SCHULTZ de amuleto epilepsiae (radice Ostrutii, seu Imperatoriae recens dissecta et pollicibus manuum et pedum alligata) cum addendis LENTILII (misc. ac. n. c. Dec. I. an. 4. et 5. p. 38. Dec. III. an. 3. app. p. 86).

379) Quod imperium fortasse canibus attribuendam est! E. c. Puer 13 annorum, duos annos et quod excurrit ab epilepsia nocturna rebelli excruciatus, bene valens evadit, postquam omni nocte canis cum eo in lecto fuerat. v. DAWOSKY epilepsia nocturna; in *n. Ztschr. f. Geburtskunde. B. 7. H.* 3. Monet autor: „*Mag die Natur zur Zeit der Entwickelung einen Weg zur Heilung eingeschlagen haben; so bleibt es doch merkwürdig, dass der Hund*

aliarumque rerum externarum in corpus epilepticorum cum et nocivum evadere posset, sequitur ut medici ad domicilium, cubiculum, lectum, vestes, ornatum, subfumigia etc. hujusmodi aegrotorum, respiciant.

16. Quid *lapidis* cujusdam *viridis*, sic dicti *nephritici*, sub cute introductio ad epilepsiam debellandam valeat [380]), experientia docebit [381]). Introductio lapidis viridis sub cute.

17. *Victus* in epilepsia gastrica commendatus [382]) omnino et *nerveae* quadrat. Si ista ex affectione nervorum partium genitalium, a spermate aut vehemente coeundi desiderio irritatorum, pullulet, — *matrimonium* [383]), aliàs epilepticis, Regimen diaeteticum.

von Zittern u. Schwäche befallen wurde, die ihn nie wieder verliessen."

380) Hauterive *obs. sur une pierre verte dont se servènt les sauvages de la riv. d'Orenogue contre l'épilepsie*, in *mém. de l'ac. r. de Paris. an.* 1724. p. 18. — *Rimedio nuovo decantàto contro l'épilepsia (una pietra verde che si trova alle sponde dell' Orenoco la quale si introduce con una picciola incisione sotto la cute, ove si porta per qualche tempo). Giornale della soc. med. chir. di Parma. Vol.* 6. p. 59.

381) Dux militum Polonus epilepsia mulctatus ejusmodi lapidem in usum deduxit; videbatur ab initio conducere, sed paululum serius malum eadem ratione ut prius perstabat. Scio nuper in clinico instituto, quod Landshuti floret, lapidem nephriticum adhibitum fuisse, et ut ferunt, cum successu; num perpetuo? G. R. v. Gräfe *Einheilung nephritisch. Steine geg. Epilepsie*, in Gräfe *u.* W. *Journ.* 1835. *B.* 22. *H.* 1 (catameniis adhuc parcis, profusius profluere incipientibus, epilepsia siluit. Autor sanationis partem illius auxilii appulsui psychico attribuit).

382) N. 8.

cis, nisi forte menischesi laborantibus [384]), vix concedendum. Maxime vero mutatio coeli epilepticis conducit [385]). *Machina rotatoria* [386]) et hîc commendata est [387]). Ita mora in *stabulis vaccinis* [388]). Quoad *regimen mentis* generatim quies

383) Krünitz de matrimonio multorum morborum remedio. Francf. 1749. Dolaeus de febre et epilepsia amatoria matrimonio curata (misc. ac. n. c. Dec. III. an. 2. p. 91). Stegmann de epilepsia diuturna virginis post congressum cum viro sublata, sed eo denegato postea in furorem uterinum mutata (misc. ac. n. c. Dec. III. an. 1. p. 29). Stahl diss. de dispositione haereditaria ad nonnullos morbos. Hal. 1706. p. 48. Moreau in *mém. de la soc. méd. d'émulat.* 2. *B.* p. 189.

384) Cumme epilepsia ex retentis menstruis venere et puerperio sanata (misc. ac. n. c. Dec. I. an. 1. p. 204).

385) Hippocrates aphor. Sect. 2. N. 47. Hoffmann diss. de peregrinationibus sanitatis caussa instituendis. Hal. 1701. p. 22. Swieten l. c. Guyon *leçons diverses. T. II.* p. 78. Roncallus hist. morbor. observationibus auct. Brixiae 1741. p. 21. Lentin *Beytr. z. ausüb. Arzneywiss.* 3. *B.* p. 175. et Hufeland *Journ.* 14. *B.* 3. *St.* p. 17.

386) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XXVI. §. CXI. 2 (51).

387) Cox op. c. vers. germ. p. 203. Quantum concussiones corporis aliquando adversus epilepsiam valere possint, exemplum epilepsiae a lapsu curatae docet, quod Winckler (in misc. ac. n. c. Dec. I. an. 6. et 7. p. 145) narrat; aliudque teste Bouchero (*observation sur une épilepsie guérie par une chute* in *mém. de Paris an.* 1767. *hist.* p. 28), et virgae adversus epilepsiam in usum deductae sunt (Gerber de epilepsia duorum annorum virgis curata, in misc. ac. n. c. Dec. III. an. 7. et 8. p. 306).

388) Pinel *rapport sur le traitement de l'épilepsie par un séjour prolongé dans une étable à vaches. Bulletin de l'Ecole de méd. et de la soc. de Paris. an.* 6. *a.* 1815. p. 26.

quies animi, fuga irae et terroris conveniunt, etiamsi speciales extent casus epilepsiarum, a vehementi animi motu, e. c. a terrore [389]) sanatarum.

18. Exposito praeceptorum multifarias *epilepsiarum complicationes* curandi, limites hujus capitis excedent. Lex generalis esto: curandi rationem semper conditioni singulari aegrotantis adaptare, et non praecipitanter ad pharmaca antepileptica pervenire, sed antea obstacula, quae effectum illorum pharmacorum eludere possent, removere; aut, aliis verbis, antea morbum ab omnibus complicationibus liberare et ad suam perducere simplicitatem [390]). C. Ep. complicatae.

19. Quodsi

389) Paullini epilepsia ex terrore aqua (a lapsu in aquam frigidam) curata. Misc. ac. n. c. Dec. II. an. 9. p. 353. Seger epilepsia igne (seu lapsu in ignem) curata (misc. a. n. c. Dec. I. an. 2. p. 28).

390) Ait Tissot (op. c. art. 21) „*je dirai seulement* . . . . 2. *que souvent cependant, s'ils ne réussissent pas (les remédes antépileptiques) c'est par ce qu'on néglige, avant de les employer, de mettre le corps dans l'état dans lequel il serait à souhaiter qu'il fut avant d'en faire usage; on les regarde comme spécifiques absolus, on veut par là même, qu'ils guérissent toutes les épilepsies, on les ordonne indistinctement dans toutes, sans faire attention, que toutes les causes ne sont pas de nature à être vaincus par leur effet, et que comme ils sont tous de la classe de fortifiants, si on les employe dans le tems, qu'il y a pléthore, tension, sécheresse, disposition à l'inflammation, embarras dans les prémières voyes, putridité, obstruction, constipation, loin de faire du bien, il font un mal réél et certain; on les essaye tous successivement, tous nuisent, et tous auroient été utiles, si on avait donné au corps la disposi-*

Secreta antepileptica.

19. Quodsi indicationes rationales frustra exantlatae fuerint; ex variis *secretis antepilepticis* (quae caeterum a nemine medicorum ignorari debent) unum alterumve eligi posset. Hujuscemodi sunt: *remedium Ragolinum*[391]), *pulvis de Gutteda*[392]), *pulvis Marchionis*[393]), *pilulae balsamicae*

tion, qu'il devait avoir." — De necessitate curae praeparatoriae vide: Elliotson in *monthly gaz. of health.* 1830. *Mai.* p. 934. — Cura, duce Borie (*lancette franç. N.* 86. Froriep *Notiz.* 1830. *B.* 16. *N.* 18. p. 281) nimis complicata est et agyrtam redolet.

391) A medico Hispaniae Mendola propositum et ab alio Ragolo confirmatum. Variae sunt opiniones circa partes illud constituentes. Constat nempe illud, teste Knopf, ex Radicum Valerianae drachma una. Foliorum Aurantiorum scrupulo uno. Salis ammoniaci granis duobus. Olei Cajeput guttis quatuor. M. f. pulvis (Baldinger *Magazin f. Ärzte. II. B.* p. 232); teste Gmelin ex Rad. Valerianae minoris drachma semis, magnesiae albae, salis ammoniaci depurati ââ granis tribus, olei cajeput guttis duabus. M. D. (Crells *chem. Annal.* 1793. 12. *St.* Feuerstein diss. de epilepsia. p. 33) et, teste alio, ex agarico muscario, rad. valerianae et oleo essentiali (*allg. Liter. Zeitung.* 1793. *N.* 245). Lege *Abh. v. d. berühmt. u. wirksam. Ragoloischen Mittel z. Heilung. d. Epilepsie v. deutsch. Ärzten z. Druck befördert. Leipz.* 1788. Dreyssig l. c. p. 370. *Ragolo's Mitt. geg. d. fallende Sucht. Hamb.* 1815.

392) ℞. Rad. Cassamuniar, dictamni albi, paeoniae, visci quercini, vel corylini, seminum paeoniae, ââ semiunciam. Cranii humani, ungulae alcis ââ drachmas tres. Castorei Rossici, corallii rubri ââ drachmas duas. Rad. valerianae sylvestris unciam unam. M. f. pulvis, cui adde olei dest. rutae, saccharo excepti, guttas triginta.

cae Stahlii[394]), *essentia dulcis*[395]) et *electuarium di Brera*[396]) aliaque[397]).

CAPUT

393) Radicum paeoniae uncias tres. Visci querni, rasurae eboris, ungulae alcis, cornu cervi, spodii, coralliorum rubrorum, alborum, margaritarum praeparatarum áá drachmas duas. Foliorum auri puri N. XX. F. pulvis subtilissimus (dosis a granis decem ad drachmam semis).

394) ZUCH diss. sistens facillimam ac certissimam methodum curandi epilepsiam. Erf. 1741 (Formula non reperitur in L. VOGELII *Formul. od. Recept-Lexicon. Frf.* 1804—1806).

395) GOHL de admiranda essentiae dulcis Hallensium efficacia in epilepsia infant. mesenterica periodica (act. ac. n. c. Vol. I. p. 267). WOELLNER diss. de epilepsia ejusque curatione medicamento specifico, essentia dulci nominato. Leid. 1706. v. VOGEL l. c. Vol. I. p. 377.

396) Ad secreta spectat formula; hoc tamen non ignoratur, corticem peruvianum et valerianam ad partes illius constitutivas pertinere.

397) Multa restant adhuc enumeranda secreta antepileptica, quo labore autem nos liberavit PORTAL l. c. p. 468—477; addamus solummodo haec: ℞. Acidi hydrocyan. gtt. XXX. Sulphat. Chin. ʒj. Sulphur. praecip. ʒjβ. Confection. aromat. gr. XV. Aq. destill. ℥iij. S. Cochlear coffean. ter de die (J. EPP l. c.). — Contra epilepsiam cerebralem: ℞. Cinnabar. fact., Magist. Bismuth. ana gr. XX. Extr. Aloës aq. gr. V. M. f. pulv. div. in part. XX aeq. S. Hora post prandium et vespere pulv. unus sumendus. Pueris ½—¼ p. d. (PITTSCHAFT in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 9). — ℞. Aq. Meliss. c. Castor. ℥j. Aq. Valerian. min. ℥j. Oxym. squillit. ℥j. Extr. Cent. min. ʒij. Spirit. Minder. ℥j. Cap. cochlear maj. ter de die et omni vespere Ol. Rutae gtt. V. (*allg. Anzeig. d. Deutsch.* 1834. *Jul.* 14). — ℞. Cort. rad. Dictamni s. Fraxinellae Libr. j. Pulv. Zedoariae ℥jβ. Cap. ℈ij. semel-quater quotidie (C. J. B. ALDIS *üb. Sloet's Heilm. d. Epileps.* ex *Lond. m. gaz.* 1836.

Caput XII.

De paralysi.

§. LIX.

Definitio. Literatura. Divisio.

Definitio. 1. *Paralysis* [1]) dicitur fibrarum muscularium immobilitas, nixu voluntatis aut stimulorum consuetorum vix aut ne vix quidem superanda, haud raro cum abolitione sensus in parte, nulla laesione externa visibili detenta. *Paresis* [2]) ejusdem morbi minor est gradus.

Literatura. 2. Molesti hujuscemodi morbi literatura, comparate ad illam tumultuariae epilepsiae, egena est. Enim vero si excipiamus principes medicorum [3]),

Vol. 19. p. 142, in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 16. p. 103). — ℞. Cupri ammon. gr. ⅛—1. Flor. Zinc. gr. j—jjj. Rad. Valer. Flor. Aurant. ana ℈β—j. Visc. alb. ℈β—ʒj. Cort. peruv. ℈j—ʒj. Elaeosacch. foenic. ℈j. M. f. Pulv. Cap. mane et vespere talem pulv. sensim sensimq. augend. (Günther contra epileps. nervos. typicam; in Buchner *Repert.* 1838. *B.* 14. *H.* 2).

1) A Gr. *Παρὰ*, vitiose, et *Λύσις*, debilitas seu resolutio. *Synonyma.* Apoplexia (apud ipsum Hippocratem in Coac. praen. C. 3. vox apoplexiae pro paralysi significanda occurrit). Resolutio nervorum, Celsi. Sideratio aliorum. Germ. *Lähmung.* Gall. *Paralysie.* Angl. *Palsy.* Russ. Параличъ. Pol. *Paraliż.*

2) Latine remissio. Laxatio.

rum[3]), utpote qui passim et paralyseos doctrinam dilucidaverant; — si excipiamus, qui idem praestiterunt, compendiorum medicorum auctores potissimum SWIETENIUM[4]), BURSERIUM[5]) et CULLENIUM[6]); — si excipiamus dissertationum de paralysi scriptores[7]); — si excipiamus collectores obser-

3) HIPPOCRATEM loc. cit. GALENUM L. IV. C. 5. de locis affectis. De tumoribus praeternaturalibus. C. 11. CAELIUM AURELIANUM morb. chron. L. II. C. 1. CELSUM L. III. C. 27. ARETAEUM chron. L. I. C. 7. AETIUM Lib. VI. C. 28. p. 109. AEGINETAM Lib. III. C. 18. p. 31. AVICENNAM canon. Lib. III. Ten. 2. Tract. 2. C. 2. ZACUTUM LUSITANUM Lib. I. prax. med. QUERCETANUM art. med. pract. T. III. de paralysi. p. 188. Tetras gravissimorum totius capitis adfectuum morb. 1606. v. HALLER bibl. med. pract. Vol. II. p. 202. WILLISIUM de anima brutorum. Patholog. C. 9.

4) Comment. T. III. Paralysis §. 1057—1070.

5) Institut.

6) *First lines.*

7) Inter eos excelluerunt: SENNERT diss. de paralysi. Witteb. 1600. BADILI diss. de paralysi. Basil. 1645. SCHENK diss. de paralysi. Jen. 1668. S. GRASS diss. de paral. Jen. 1677. WEDEL diss. de paralysi. Jen. 1677. Diss. aegri paralysi laborantis. Jen. 1682. Pr. de paralysi torquente. Jen. 1690. Pr. de paralysi. Jen. 1691. Pr. de paralysi particulari. Jen. 1695. Pr. de paralysi universali et particulari. 1696. Diss. de paralysi ex epitome prax. clin. Jen. 1707. Diss. de paralysi. Jen. 1719. C. F. ZIMMERMANN diss. de paralysi scorbut. Lips. 1694. VATER diss. de hemiplegia. Witteb. 1700. DANCKWERTS diss. ratio paralyseos anatom. Helmst. 1735. BURCHARD diss. de affect. paralys. earumque ab aliis impotentiarum generib. differentia. Rost. 1736. ALBERTI diss. de hemiplegia. Hal. 1744. CREVECOEUR diss. obs. circa varias affectionum paralyt. species. Hafn. 1748. ESCHER diss. de paralysi artuum

observationum, ut FORESTUM [8]), RIVERIUM [9]), WEPFERUM [10]) aliosque citandos; — si excipiamus, qui speciatim de morbis cerebri [11]) et medullae spinalis [12]) egerunt, si, inquam, hos singulos excipiamus, non nisi paucos de paralysi indicare valemus scriptores, quorum inter opera nullum, quod omnibus numeris absolutum dici possit, invenitur. Nemo saltem libros VERZASCHAE [13]), JEBBI [14]), CHANDLER [15]), KIRKLANDI [16]), BETHKE [17]), OTTEN-

infer. Bas. 1753. FABRICIUS diss. de paralysi musculor. capitis extensor. Lips. 1754. HALLER col. diss. §. 1. N. 8. AURIVILLUS diss. de paralysi. Upsal. 1765. v. BALDINGER sylloge. Vol. I. BÜCHNER diss. de paralysi sine nerv. et arter. laes. Hal. 1766. GARIOCH diss. de paralysi. Lugd. Bat. 1771. PEREBOOM diss. de paralysi inprimis nervea. Hoornae 1773. v. SCHLEGEL thes. pathol. Vol. I. VAN ROSSUM diss. de paralysi. Lovan. 1784. v. DOERING Vol. I. p. 158. C. F. SCHURICH diss. de paralysi. Viteb. 1807. S. LOEWE diss. de paralysi. Berol. 1824. J. HUTTA diss. de paralysi. Pestini 1831. O. CARUS diss. de paralysi nonnulla. Berol. 1835. P. BILLIZER diss. de paralysi. Pest. 1835. J. ALBRECHT diss. quaed. de paralysi. Berol. 1835.

8) Lib. X. obs. 84 sq. 90. 91. 121.

9) Cent. I. obs. 74. Cent. II. obs. 98. Cent. IV. obs. 4. 29.

10) Observ. p. 686.

11) P. II. ed. alter. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. I. 2.

12) C. I. §. I. 3.

13) Exercit. de apoplex. et paralysi. Bas. 1662.

14) *Select cases of the disorders commonly termed of paralysis of the lower extremities.* *Lond.* 1782.

15) *Unters. üb. d. verschied. Theor. u. Heilmethod. d. Schlagfl. u. Lähm. A. d. Engl. Lpz.* et *Stendal* 1787.

16) *Comment. of apoplectic and paralyt. affect. Lond.* 1792. Vers. germ. Lips. 1794.

Ottensee [18]), Copelandi [19]), Cooke [20]) et Bochardt [21]) absolutis monographiis adscribet. — Attamen paralysis, testantibus vel ipsis sacris paginis [22]), hominum omnis aevi ad se traxit attentionem [23]). Ac re quidem vera! inter corporis nostri infirmitates, vix aeque lamentabilem et adspectu miserandam invenies, quam paralysin. Unde pulchre ait Wedel [24]): „miserum est tortores experiri dolores, horumque facibus accensis noctu diuque ingemiscere . . . . ast nec sentire nec ad imperium moveri posse non punctam sectàmve retrahere manum, omni tristi sensatione est miserius.“ Qua de caussa et medico nil gratius, quam adspectus aegri prius paralytici nunc proprio motu libere obviam euntis! Faxit hinc benignum numen, ut ista, quam tradituri sumus, doctrinae pars e voto succedat.

3. Ut vero in symptomatibus paralyseos tra- **Divisio.** den-

17) *Ueb. Schlagfl. u. Lähm. Lpz.* 1797.

18) *V. d. Erkenntniss u. Heil. d. Schlagfl. u. d. Lähm. Berl.* 1805.

19) Op. c. (v. C. 1. §. I. N. 3 (42)).

20) *Hist. and meth. of cure of palsy. Lond.* 1821.

21) *Ueb. d. Aetiolog. u. Therap. d. Lähm. Stuttg.* 1826.

22) Paralytici novi testamenti medico et philos. commentario illustr. Hafn. 1653. Richter progr. paralysis alio sensu priscis, alio recentioribus sumta, ad paralyticos novi testamenti accomod. Goett. 1789.

23) Et Chinensibus non exceptis: A. Pearson *Bemerkg. üb. d. Ansicht. u. Behandlungsweis. d. chinesisch. Ärzte bei Lähmungen*, in Gerson u. Jul. *Mag.* 1828. *St.* 4. p. 151.

24) Diss. an. 1677. Prooemium.

dendis debito incedamus ordine; paralysin in *internam* et *externam*, nec non in *universalem* et *partialem*, dividemus. Dari enim *paralysin internam* pro re nata linguam, laryngem, oesophagum, pulmones, cor, diaphragma, ventriculum, intestina, vesicam urinariam, illorumque sphyncteres, renes et uterum aggredientem, jam ARETAEUS jure docuit[25]); ac plus vice simplici de illa in doctrinis aphoniae, dysphagiae, asthmatis, anginae pectoris, asphyxiae, bulimiae[26]), lienteriae, hydropis, ischuriae, enuresis et morborum puerperarum, quaestionem instituemus. Quid quod praeter systema musculorum, et *alia corporis humani systemata* paralysi affici posse, verisimile est[27]). *Paralysis universalis externa, paraplexia,* seu *paraplegia* salutatur. *Paralysis externa partialis* detinet aut *unum* idemque *corporis latus,* tunc *hemiplegia;* aut brachium unius et pedem alterius lateris *paralysis* seu *hemiplegia transversa;* — vel speciatim *musculcs faciei, colli, thoracis, abdominis, brachii* et *cruris.* Tandem ad paralysin peculiaris Indiae morbus vulgo *Beriberi* seu *Barbieres* revocari solet.

§. LX.

Symptomata. Necroscopia.

S. prodroma. 1. Paralysis vel fulminis instar ingruit, vel lente

25) l. c.

26) De fame canina et lienteria ex pyloro ita relaxato, ut omnes manus digitos junctim compositos admitteret, lege RUYSCHIUM (obs. med. chir. cent. obs. 74. p. 68).

27) HAASE *üb. d. Erkenntniss u. Cur d. chronischen Krankheiten. Leipz.* 1817. 1. *B.* p. 85.

lente insidias struit. Ibi praecedit aut sequitur apoplexia encephalica [1]), rhachialgica [2]), neuralgica [3]). — Hîc malum annuntiatur a dolore [4]), formicatione [5]), torpore [6]), stupore, tremore, concussionibus involuntariis, anaesthesia, aphonia [7]), palpitatione cordis [8]), atrophia et a difficultate movendi partium ad paralysin dispositarum.

2. Praesente jam paralysi, eaque perfecta, omnis motus abest, parsque affecta neque extendi, neque contrahi, neque in motu tonico manere, neque proprio motu transferri in alium locum potest. Feriantur haec motus organa, musculi flaccidi, laxi ac veluti elumbes ac enervati subsident, aliàs e contrario rigent [9]). *Sensus* saepe simul S. generalia.

1) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. V. §. XXV. 2.

2) Sect. 2. C. III. §. XIV. 5. 6. 3) C. V. §. XXII.

4) Ollivier l. c. T. 2. p. 836. obs. 122 (neuralgia ischiadica). Gregory et Castello l. citando (cephalalgia cum strabismo et amaurosi). Constant in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 227. Collectanea med. chirurg. acad. Vilnens. Viln. 1838. p. 243 (cephalalgia cum amaurosi).

5) Gibrl in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 1. p. 95. histor. III.

6) „*Taubheit in Zehen u. Fusssohlen*" Marx l. citando.

7) J. Abercrombie *üb. d. Krankh. des Gehirns u. R. M. Bonn* 1821. p. 118 (vir robustus sine capitis dolore praecedente linguae usu plane privatus, postridie in dextro latere paralyticus fuit. Tria exempla alia linguae perditae et hemiplegiae mox secutae, v. p. 120—122).

8) Moreau *Beobacht. u. Betracht. üb. d. Hemiplegie*, ex *n. bibl. méd.* 1829. *Novbr.* in Behrend *Journ.* 1830. *H.* 4. p. 21 (palpitationem cordis, longis intervallis repetitam, sequebatur tandem hemiplegia lateris dextri).

9) Hais diss. de hemiplegia. p. 31. Sequitur inde monente

simul cum motu desideratur [10]), aliàs perstat sed imminutus, vel et normalis, vel, ut cum aliis [11]) vidimus, adeo acutus, ut pars paralytica non solum frictiones, sed levissimum quoque attactum respueret. Aliquando stimuli mechanici plus quam chemici, et vice versa, percipiuntur. Calor animalis in loco affecto saepe minor sano, quandoque major, cum motu arteriarum aucto, et venarum turgore. Interea et arteriarum pulsatio in parte paralytica defecisse est visa [12]). Nutritio saepe

WARDROP (de paralysi in WEBSTERI syst. prax. T. II. p. 186) *laxam musculorum immobilitatem* in definitione paralyseos a BOERHAAVIO stabilitam (aph. 1057) nequaquam admittendam esse. Observationem, quam BARTELS (RUST *Mag. B.* 49. *II.* 1) foras dedit, ignorare non debemus. Virginis nempe floridae 18 annor. et paralysi afflictae brachium sinistrum in *rigiditate cerea* mansit, dextrum *plane relaxatum* et resolutum fuit. Simili modo extremitates inferiores se habebant.

10) AL. REID *Fall v. Gefühl- u. Bewegungslosigk.* ex *Edinb. m. and s. j. Vol.* 31. p. 292. in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1829. *St.* 5. Aut desideratur motu perstante: LE SAUVAGE *Fall v. Lähm. des Gefühls bei ungehindert. Bewegung,* ex *bull. des sc. méd. T.* 19. p. 198. in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1830. *St.* 2. FRORIEP *Notiz. B.* 24. *N.* 14. Cfr. §. LXII. 4 (38).

11) SENAC *de la struct. du coeur. T.* 2. p. 291 (brachium unum erat paralyticum cum sensu acutissimo, alterum vero brachium omni carebat sensu, sed motu naturali gaudebat). J. TANQUERELIO DESPLANCHES (SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *B.* 14. p. 188) hoc symptoma, in aegroto suo observatum, mirum est et, saepenumero occurrere, eum fugisse videtur.

saepe perstat[13]), saltem pro tempore; enim vero in longum deducto morbo atrophia vix evitari potest. Absconditur interdum ab oedemate.

3. *Paraplegia*[14]) exhibet resolutionem omnium partium infra caput positarum (hinc trunci et extremitatum[15])) perstantibus functionibus cordis et pulmonum. Quin immo in gravissimo hujus morbi exemplo[16]) et linguam partemque musculorum Paraplegia.

12) Stover in *transact. of a soc. for the improvement of med. and chir. knowledge. Vol. III. N.* 32.

13) „*Abmagerung ist unbedeutend*" Marx l. citando.

14) A Gr. *Παραπλήσσω* percutio: Hippocrati audit paralysis membri cujusdam corporis ex praegressa apoplexia aut epilepsia orta; Aretaeo: sensus et motus in parte jactura. Galenus solius linguae paralysin dicit paraplegiam (de loc. aff. L. IV. C. 2).

15) Boerhaave de morb. nervor. T. I. p. 559.

16) Mense Majo 1818 festinanter ad virum 27 annorum vocatus fui, morbo, ut ajebant, haud definiendo extemplo correptum, sub quo, perstantibus singulis animi et sensuum viribus, aeger extremitates tum superiores tum inferiores amplius movere haud poterat (remanente in iis, minori tamen in gradu, sentiendi facultate), loquela balbutiente, deglutitione impossibili, respiratione sublimi anhelante redditis, urina sponte secedente. Pulsus ad centum non sine vi micabat. Ex anamnesticis compertum habui, aegrotum rhachiticum et scoliosi laborantem, syphilidem sub forma cephalaeae perpessum ac hyeme praecedente febre rheumatica, gravi capitis dolore insignita, detentum fuisse; relicto inde cruciatu occipitis et cervicis ad hoc usque tempus durante. Morbo pro *paraplegia* ex affectione cerebelli et medullae oblongatae, nec non cervicalis declarato, prognosique vix non absolute lethali instituta, venaesectionibus, hirudinibus, capiti et

lorum faciei a paralysi correptos invenimus, aegro a capite usque ad calcem resoluto; perstantibus cunctis animi facultatibus [17]). In secundo paraplegiae casu [18]) extremitates inferiores, sphincteres

ano admotis, fonticulis ad basin granii, aegrum non solum inter vivos, adjuvante Deo, servavi, sed spatio sex mensium ita restitui, ut tandem expedite loqui, facile deglutire, brachia omnino movere, libere respirare, urinam retinere posset. Immo et gressus sat libere instituere jam potuerat, quam vero facultatem iterum (praevia lumbagine, hirudinibus, cauteriis et setaceo rebelli) amisit. Deambulat nempe non nisi baculi auxilio, et crura post se trahens. Quo primum deglutire poterat, solutio tartari emetici, lenia evacuantia, salina, digitalis, pro usu interno inserviebant.

17) Casum non absimilem refert GIERL l. c. hist. IV.

18) Rusticus 38 annorum, quatuor abhinc annis super dorsum vehementer verberatus fuit, ita ut per nonnullas dies decumbere deberet. Convaluit, relicto tamen sensu doloris ad spinam, sub gravibus laboribus inprimis manifestum. Die 18. Aprilis 1819 ebrius iter quatuor miliarium super carro instituit, vento frigido tergum allidente. Recordatur se horrorem tunc percepisse et toto corpore resolutum a rusticis transeuntibus super solo inventum fuisse. Domum deportatus tentatisque nonnullis auxiliis domesticis die 23. Aprilis ad clinicum nostrum delatus est. Invenimus facultates animi et sensus omnino in statu normali, brachia pectori admota torpentia, et dextrum paresi tentatum, inspirationem profundam impeditam, plagam gangraenosam ad nates dextras, abdomen tensum, ischuriam, alvum clausam, pulsum regularem ad 84 et extremitates inferiores omni motu et sensu destitutas. Declarato morbo pro paraplegia, apoplexiae spinalis traumatico-rheumaticae effectu, ad venaesectiones, hirudines, cucurbitulas scarificantes lateribus spinae admotas, ad fonticulos ignis ope

res vesicae urinariae [19]) et ani paralyticos illosque omni sensu destitutos [20]), brachium dextrum paresi laborans, alterum sanum, invenimus, perstantibus et hîc cerebri sensuumque functionibus. In tertio aegro [21]) universi corporis paresi laborante, mente integra, quaevis syllaba speciatim articulari debuerat. Alia celebrata paraplegiae exempla apud GALENUM [22]), BOERHAAVE [23]), DU VERNAY [24]), BURDEL [25]), BAILLIE [26]), EARLE [27]),

Mm 2 HEID-

ibi excitatos, ad mercurium, arnicam, chenopodium ambrosioidem et *nucem vomicam* confugimus. Quo ultimo auxilio extremitates superiores et respiratio ab omnibus liberabantur incommodis, urina saepe sine catheteris auxilio secedebat, alvus sat regulariter deponebatur, extremitates multis involuntariis motibus agitabantur, et nisu voluntatis attrahi poterant. Hac sub rerum positione aeger die 30. Junii, ob ingruens vacationis tempus, domum portatus, ibi, nulla amplius usus medela, obiit.

19) De vesicae urinariae affectionibus in paraplegia sat bene disseruit THOM. BLIZARD CURLING in *Lond. med. gaz.* 1833. *Vol.* 1. *Octbr.* 19. Cfr. SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 1. p. 323. et J. BURNE ex ibid. *Dcbr.* 7. in ibid. *B.* 2. p. 310.

20) CRAMER in RUST *Mag.* 1828. *B.* 25. *H.* 3. p. 551.

21) Juvenis Vilnensis 18 annos natus, post febrem, ut fertur, typhodem, in paralysin universi corporis incidit, deficiente simul loquela, ita ut aeger, quamvis mentis compos, per sex menses ferae instar ejulare deberet. Restituta tandem loquela, verba tamen aliter pronuntiare haud poterat, quam syllabas sejunctim articulando. De dolore inter scapulas conquerebatur.

22) l. c. 23) l. c. 24) l. c.

25) *Med. and phys. journ.* 1827. *June.*

26) *Transact. of the med. college of Lond. Vol.* 6.

27) Ex *med.-chir. transact. of Lond.* 1827. *Vol.* 13. *P.* 1.

Heidler [28]), Elliotson [29]), Montesanto [30]), Kind [31]), Maisonneuve [32]) aliosque [33]) leguntur. Lega-

p. 516. in *Samml. auserlesen. Abh. f. pr. A.* 1828. *B.* 12. *St.* 3. p. 553. *St.* 4. p. 622.

28) Hufeland *Journ.* 1828. *B.* 67. *St.* 3. p. 94.

29) Ex *the lancet.* 1831. in Behrend *allg. Repert.* 1832. *N.* 3. p. 297.

30) *Storia ragionata di paraplegia antica con fenomeni straordinari in persona vivente* etc. *Milano* 1831. — *Seconda append. alla stor. di parapleg. ant.* etc. *Letta all' acad. di Padova li* 9 *Luglio* 1833. — *Riassunto, continuazione e fine della stor. ragionata di paraplegia* etc. *Padova* 1835. Ex *n. saggi dell' J. R. acad. di sc., lett. ed arti di Padova. Vol.* 4. — Epitomen hujus morbi historiae, qui, quum urinae et alvi retentione septemdecim annorum conjunctus esset, oculos omnium medicorum ad se convertit, donarunt: F. W. Lippich in *med. Jahrb. des Oesterr. Staat.* 1833. *B.* 14. p. 166. 1834. *B.* 15. p. 323. 1836. *B.* 20. p. 33. et Ollivier d'Angers in *acad. de méd. de Par.* 1833. *Févr.* quorum ulterior de altero paraplegia affecto, quem 72 annos (!) urinam alvumque retinuisse dicitur, affert; dum Lippich (ultimo loco cit. p. 334—336) probabiliter exponit, aegrotum Patavinum urinae et alvi excretionem dolose dissimulasse.

31) *Merkwürd. allgem. Lähm.* in Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 9.

32) *Revue méd.* 1833. *Juill.* p. 44. Cfr. Gerson u. Jul. 1833. *St.* 6. p. 444.

33) Gregory u. Costello *Fälle v. Parapl.* ex *Lond. m. and s. j.* 1834. *N.* 110. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 170. Galli *rheumat. Parapl.* etc. ex Omodei *ann.* 1834. *Octbr.* in Froriep *Notiz. B.* 44. *N.* 20. V. D Junod *Parapl. mit gänzlichem Verluste der Sensibilität*, ex *revue méd.* 1834. *Septbr.* in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 130. J. H. Miller *Ber. üb. Fälle, die in dem Baltimore Almosen-Krank.-Hause behandelt wurden*, ex *Americ. journ.* 1834. *N.* 28.

Legatur et ZIMMERMANN de paralysi brachiorum et crurum post dysenterias[34]).

4. *Hemiplegia*[35]) est paralysis unius lateris, plerumque sinistri[36]). Malum plurimos aegrotos a Hemiplegia.

in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Sppltb.* 1. p. 292. WADDEL *üb. einige Krankh. des Nerv. sympath.* ex *Americ. journ.* 1835. *N.* 30. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 12. p. 297 (paraplegiae casum memoratu non indiguum enarrat, quam ex affectione nervi sympathici pullulasse fertur. Medulla spinalis cum membranis et spina ipsa incolumes visae sunt). R. LAW *Paraplegia mit vollk. Verluste d. Beweg. u. fast gänzlichem der Empfind., geheilt durch Quecksilber,* ex *Dublin journ.* 1836. *N.* 26. in SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *B.* 13. p. 288. VOGEL *Paraplegie mit Blasenlähm.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1837. *N.* 13. PREISS *eine glückl. geheilte, durch Metastase entstand. Paraplegia completa d. untern Extremit.* in CASPER *Wochenschr.* 1837. *N.* 22. HOFER *glückl. Ausg. ein. Paraplegie* in *Würtemb. med. Correspond.-Bl. B.* 9. *N.* 13.

34) *Von d. Ruhr unter d. Volke.* p. 143 (Duo exempla).

35) A GR. *Ἥμισυ*, medietas, *Πλήσσω*, percutere.

36) Inter decem hemiplegias vix duae lateris dextri mihi obvenire solent. Convenit cum isto et CALDANI calculus, asserentis, hemiplegias lateris sinistri ad eas lateris dextri se habere ut 11 ad 3 (Animadvers. in CALDANI experimenta et obs. ad illam cerebri partem attinentes, in qua fibrae medullosae ejusdem praecipue decussantur). In nosocomio Parisiensi St. Ludovici inter 63 hemiplegias 36 latus sinistrum, 27 latus dextrum occupabant (BOURDON *essai sur l'infl. de la pesanteur sur quelques phénomènes de la vie.* v. *Journ. général de méd.* T. 68. *de la seconde série. N.* 273. *Août.* 1819. p. 155). Ex diss. inaug. Dr. CABARD (Paris. 1815) elucet inter 45 paralyses, 24 hemiplegias lateris sinistri obvenisse.

a capite[37]) ad calcem detinet. Tunc visus, auditus[38]) in latere affecto laedi solent[39]), immo adest diastrophe[40]), seu oris et linguae in partem sanam distorsio, cum loquela impedita[41]). Praeterea magna mentis irritabilitas, et infantilis quasi mobilitas observatur, quo fit, ut vel minima oblata opportunitate aeger, aetate quamvis provectus, modo in fletum[42]), modo in risum prorumpat. Si vero caput immune sit, tunc resolvitur residui tantum corporis pars dextra vel sinistra, ita tamen, ut plerumque brachium gravius afficiatur, quam artus inferior[43]). Sicuti in aliis paralyseos formis,

37) Immo mentis alienatione conjunctum: J. J. Meyer *Fall ein, mit eigenthümlicher Geisteszerrüttung verbunden. halbseitig. Lähmung*, ex *the Maryland med. record. Vol.* 1. p. 452. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1830. *St.* 6 (in opinione fuit aegrotus, latus corporis sui sanum esse dominum, paralyticum vero servum, inter se rixantes. Similem casum habet Gall).

38) Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 191. ex *Lond. m. and s. j.* 1833. *P.* 23. *Vol.* 4. *N.* 97. Blondlot ib. 198. ex *gaz. méd. de Par.* 1834. *N.* 3. p. 44.

39) Miror, Cl. Yeloly sensus in hemiplegia parum affici contendere. v. *Med. chir. Abh. d. med. chir. Gesellsch. in Lond. A. d. E. v.* Osann. *Berl.* 1811.

40) Stromeyer (in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 7) vere adnotat, in hemiplegia rheumatica repentine provocata latus oppositum contrahi.

41) Tavernier *merkwürd. Fall v. Halblähmung*, in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1827. *St.* 4. ex Johnson *med.-chir. rev. N. Ser. Vol.* 7. p. 130.

42) Hohnbaum in *med. Corresp.-Bl.* 1831. *N.* 46. p. 367.

43) Sic in casu a Grisolle (*Fall v. rein nervöser Hemiplegie,*

mis, ita et in hemiplegia, tactus nunc deletur, nunc perstat, nunc acutior evadit, nunc pruritu molestatur. Quandoque brachium aut crus nequaquam in toto ambitu aequo pacto paralyticum est, quod tum accidit, pars affecta sub movendi conatu pro re nata plus minus introrsum, extrorsum, antrorsum, postrorsum flectitur. Aegrotus, ut nisum partem resolutam movendi faciat, excitatus, plerumque ad id efficiendum, latus sanum movet. Fertur, quod per visum aeger adjumentum obtinuerat [44]). Hinc inde latus hemiplegicum motibus involuntariis [45]), convulsivis, rigiditate [46]), tentatur. Aliàs convulsiones latus hemi-

ex *presse méd.* 1837. *N.* 29. in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *B.* 18. p. 189) enarrata.

44) HALDAT, in *bulletin de la faculté de méd. de Paris.* 1809. p. 146.

45) HOHNBAUM *unwillkührliche Muskelbewegung in sonst gelähmten Theilen;* in *med. Correspond.-Bl.* 1831. *N.* 46. p. 364. — Hi motus et nervorum respirationi dicatorum munere effici possunt. E. c. quotiescunque vir, cujus latus sinistrum plane resolutum fuit, oscitabat, brachium paralyticum tollebatur (ABERCROMBIE l. c.). Alter hemiplegia affectus humerum resolutum elevare non potuit; at profunde inspirando una cum narium dilatatione attollebatur, ut humerus sanus. BELL, cujus haec observatio est, ex his concludit, nervos respiratorios in hemiplegia semper fere incolumes esse et in partibus ipsis voluntati subtractis motus conciliare (l. c.). Caeteroquin de hoc argumento MARSHALL HALL (*üb. d. Zustand d. Irritabilität in den Muskeln gelähmt. Glieder* in MÜLLER *Archiv f. Anat.* 1839. *H.* 3. p. 200 sq.) legisse juvabit.

46) Aegrum hemiplegia laborantem coram oculis habui,

hemiplegico oppositum agitant. Sphincteres vesicae urinariae et ani nunc mali participes fiunt, nunc immunes manent. Crines et ungues lateris resoluti lentius, aut nequaquam[47]) crescunt. Pulsus ibi plerumque, at certe non semper, debilior; quandoque irregularis. Porro latus hemiplegicum saepe ephidrosi, decubitui, atrophiae et oedemati obnoxium.

Paralysis transversa.

5. *Paralysis* seu *hemiplegia transversa* resolutionem brachii unius et pedis alterius lateris exhibet. Rara haec paralyseos forma doloribus veluti arthriticis stipata, a CONRADO FABRICIO descripta[48]), post dysenterias malignas epidemicas, adstringentibus et opiatis praemature suppressas, observata est. Vidimus illam ut apoplexiae effectum[49]).

6. Para-

cujus crus paralyticum ita *rigebat*, ut ligneum videretur. Pedis digiti sursum tracti et erecti cernebantur. Manus paralytica nec vi adhibita explicari poterat. ROMBERG (l. c. hist. III) pueri mentionem facit, hemiplegia faciei laborantis, qui latere faciei dextro flebat, dum sinistrum larvae instar erat.

47) Act. nat. cur. Vol. IV. obs. 111.

48) Diss. de paralysi brachii unius et pedis alterius lateris, dysentericis familiari. Helmst. 1750. v. HALLER *Samml. ac. Streitschr.* CRELL *Auszüg.* 1. *B. Helmst.* 1779. p. 117. Cfr. praeterea: HUFELAND *Journ.* 1826. *St.* 2. p. 103. MATTHAEI in HORN *Archiv.* 1830. *II.* 5. p. 755. cas. I (brachium sinistrum et pes dexter).

49) Die 25. Aprilis an. 1817 pro viro 30 annorum herculeae constitutionis in consilium deductus fui, qui e stirpe plicosa descendens, haemorrhoidibus et spasmis vexatus, ante tres hebdomades, sine ulla nota caussa in apople-

6. Paralysis musculorum faciei, cujus exempla FRIEDERICH[50]), VERSCHUIR[51]), POWELL[52]), SCHOENEMANN[53]), LABONNARDIERE[54]) et praecipue J. SHAW[55]), CH. BELL[56]) aliique[57]) collegerunt, Paralysis faciei.

nos-

xiam inciderat, relicta paralysi seu hemiplegia transversa. Paralysi enim laborabant brachium sinistrum et crus dextrum. Et lingua tota resoluta erat, aegroto balbutiente.

50) De paralysi musc. faciei rheumat. Würceb. 1797.

51) Diss. de paralysi musculor. faciei sic dicta rheumat. Gröning. 1804.

52) In *medical transactions publ. by the coll. of physic. in London* 1815. *Vol.* 5.

53) In HUFELAND *Journ.* 21. *B.* 2. *St.* p. 149.

54) *Journ. général de médecine. T.* 27. p. 22.

55) *V. d. Wirkg. d. Lähm. d. verschied. Art. v. Gesichtsnerv. auf d. Mensch.* ex *journ. of sc., litt. and arts. N.* 25. in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1822. *B.* 4. p. 70. — *Ueb. theilweise Lähm.* ex *med. chir. transact. Vol.* 12. p. 105. in GERSON l. c. p. 313 (hemiplegiam facialem raro ex cerebro, sed potius ex portionis durae paris 7. aut paris 5. affectione pullulare). — *Some observ. on a case of partial paralys. of the face. Lond. s. a.*

56) *Append. to the pap. on the nerv. . . . contain. consult. and cas. illustr. of the facts arrang. in those papers. Lond.* 1827. Cfr. GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1828. *St.* 1. p. 49 (decem paralyseos faciei historias majoris momenti enarrat).

57) HORN *Archiv.* 1824. *II.* 2. p. 281 (paralysis faciei lateris sinistri, post dentis extractionem difficilem molaris maxillae superioris lateris ejusdem). OMODEI *annal. univ.* 1827. *Febbr. e Marzo.* p. 253. *Bullet. des sc. méd.* 1829. *Mai.* p. 182. ex *la cliniq. des hôp. T.* 4. *N.* 13 (ab exostosi syphilitica). *Revue méd.* 1830. *Janv.* p. 63. CHOMEL *Lähm. d. N. facial.* ex *gaz. méd. de Par. T.* 3. *N.* 5. in HAENEL *Summar. des Neuest. a. d. in- u. ausländ. Med. Lpz.* 1832. *B.* 1. p. 228. *Paralyse d. rechten N. facialis;*

nosque plurima vidimus[58]), plerumque unum latus

ex *gaz. méd. de Par. T.* 3. *N.* 111. in Haeser l. c. *B.* 4. p. 88. Phoebus *rheumat. Lähm. d. Gesichtsmusk.* in *med. Ver. Ztg.* 1832. *N.* 13. W. Friedrich *zwei Fälle v. rheumat. Lähm. d. einen Gesichtshälfte*, in Clarus u. Radius *wöchentl. Beiträge. B.* 2. *N.* 1. Gerdessen *paral. musculor. faciei hemiplegica u. glückliche Heil. derselb. in mehr. Fäll.* in Hufeland *Journ.* 1833. *St.* 5. Dürr in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1833. *N.* 4. E. Humbert diss. de paral. n. fac. Berol. 1834. W. Turnbull in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 351. ex *Edinb. m. and s. journ.* 1834. *Jan.* Otto *Fall ein. rheumat. Lähm. in d. einen Gesichtshälfte*, in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 13. J. B. Thomson *partielle Gesichtslähm.* ex *Lond. med. gaz.* 1834. *Vol.* 14. *Jul.* 12. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 7. p. 59. Romberg *Lähm. d. Antlitznerv. durch Krankh. des Felsenbeins*, in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 38. Christison *Fälle v. Paralyse einzeln. Nerven des Gesichts*, ex *Edinb. journ.* 1835. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 108—110. L. Tanquerel-Desplanches *Beob. ein. Paralyse d. Empfind. u. Beweg. d. linken Seite des Gesichts, mit Lähm. des Musc. rect. extern. des gleichseit. Aug. in Folge d. Stör. eines der Nerv. v.* 5., 6. *u.* 7. *Hirnnervenp.* ex *revue méd.* 1836. *T.* 11. *Avril.* in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 14. p. 183. L. Stromeyer in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 3. 4. 7. 8. C. J. Heidler *Gesichtslähm.* in Rust *Mag. B.* 49. *H.* 2. Stöber *zwei Fälle v. Hemipl. facial.* ex *gaz. méd. de Par.* 1838. *N.* 17. in Fricke *Ztschr.* 1838. *B.* 9. *H.* 2. p. 243. Ulrich paral. n. facial. in Casper *Wochenschr.* 1838. *N.* 9. Stanski *Fall v. Paral. des* 3. *u.* 5. *Gehirnnervenpaar.* ex *archiv. de méd. de Par.* 1839. *Jan.* p. 62. in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 23. p. 165. L. Picard *Lähm. des* 3. *u.* 5. *Nervenp.* ex *archiv. gén.* 1839. *Jan.* in Froriep *Notiz.* 1839. *B.* 10. *N.* 1. p. 13. Landouzy *v. d. halbseitig. Lähmung des Antlitzes bei Neugeborn.* in Froriep l. c. *B.* 12. *N.* 19.

tus (hemiplegia facialis[59])), saepissime dextrum occupat. Morbus extemplo oriri solet[60]) quandoque

p. 297. Klokow *halbseit. Lähm. d. Gesichtsmuskeln* in *Provinz.-Sanit.-Ber. des K. Med.-Colleg. z. Königsb. f. d. erste Semester* 1838. *Königsb.* 1839. p. 23.

58) Morbus iste in regionibus septentrionalibus tam communis est, ut spatio quindecim annorum viginti duo mihi obvenerint exempla.

59) Prout caussa excitans unius aut alterius lateris nervum facialem tetigerit. Juvenis 18 annos natus, hemiplegia *dextra* affectus, impos fuit, palpebras oculi dextri claudendi, sibilandi et inflandi atque non nisi latere sinistro risum edidit et frontem contraxit. Bell, qui hanc historiam enarrat (l. c.), cognovit tumorem durum retro ad aurem juvenis dextram, inter ramum mandibulae et processum mastoideum ossis temporum, qui nervum facialem, foramine stylomastoideo exeuntem compressit. Similia refert autor de glandulis inflammatis et tumidis. — Et Abercrombie (l. c. p. 415) infra aurem sinistram, inter angulum mandibulae et processum mastoideum tumorem durissimum magnitudinis fabae, truncum portionis durae nervi faciei comprimentem reperiebat in uxore defuncta, cujus os distortum et musculus orbicularis resolutus fuerant. *Folgen ein. Schlages auf die linke Infraorbitalgegend* (hemiplegia ejusdem lateris faciei), in Froriep *Notiz.* 1834. *B.* 40. *N.* 20. Blondlot l. c.

60) Septem aegrorum meorum optima sanitate fruebantur, cum matutinis horis lectum deserentes, ex fenestris, vel parte illarum (vulgo *Was ist das*) prospectabant, retracto vero mox, ob auram frigidam faciem allidentem, capite, faciei paralysin adstantibus in cubiculo jam patefaciebant. Juvenis dolore dentium lateris sinistri detentus, partem affectam per totam diem strophiolo coopertam tenuit. Vespere theatrum adivit, epoto ibi *Punsch*, excalefactus foras petiit, ac tantum per horae momentulum partem

que illum veluti rheumatismus acutus faciei seu potius neuralgia facialis rheumatica [61]) praecedit [62]). Facies in latus sanum trahitur; ac saepe risum sardonicum exprimit [63]). Praeterea impotentes sunt alii vel frontem et supercilia corrugandi [64]), vel palpebras rite claudendi [65]), aut aperiendi [66]), vel labium superius et alam nasi attollendi [67]), vel naricem dilatandi [68]), vel angulum oris elevandi [69]), vel os claudendi et effluxum salivae aut

denudavit, jam inde paralyticam redditam. Alter ex nuncio mortis uxoris in eundem incidit morbum. Ita vetula ex moerore et ira. Idem refert Bell (l. c.) de studioso medicinae, qui, corpore fervefacto ad fenestram apertam considens, eodem momento hemiplegia faciali et capite obstipo afflictum se vidit. Cfr. J. Castara *üb. d. Hemiplegia facial. u. ihre Behandl. durch d. Galvanism.* ex *journ. des conn. méd.-chir. T.* 3. p. 231. in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 16. p. 33. Dahling apud Stromeyer in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 7 (paral. n. fac. et abducentis). Collect. med.-chir. acad. Vilnens. Viln. 1838. p. 243.

61) Cap. VI. §. XXX. N. 8.

62) Memorabilis casus habetur mulieris, in qua dolor diversa capitis loca successive occupabat et mutationem loci dolentis sequebatur paralysis diversarum partium corporis (*acad. des sc. l'an.* 1742. p. 52).

63) Sic in casu a Hannam S. Thompson ex *Lond. m. gaz. Vol.* 21. p. 335. in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 21. p. 196.

64) Ex paralysi musc. frontalis et corrugatoris supercilii.

65) Ex paralysi musc. orbicularis palpebrarum.

66) Ex paralysi musc. levatoris palpebrae superioris.

67) Ex paralysi musc. levatoris labii superioris et alae nasi.

68) Ex paralysi musc. compressoris nasi.

69) Ex paralysi musc. levatoris anguli oris et musc. zygomaticorum.

aut regressum ciborum impediendi[70]), vel buccas aëre, aut aqua implendi[71]). Facies lunae phases sequi est visa[72]). Generatim fere[73]) omnes, qui paralysi faciei laborant, de anaesthesia praecipue ad labium superius conqueruntur. Raro mastica-tio

70) Ex par. musculi orbicularis seu sphincteris oris.

71) Ex par. musc. buccinatoris. — Hujusmodi paralyses ex affectione nervi communicantis faciei proveniunt, cujus functione nasi alae dilatantur et contrahuntur, labia, musculi orbiculares palpebrarum moventur etc. ut Bell (l. c.) docet. E. c. dum autor tumorem retro ad aurem exstirpavit et ramum perscidit nervi facialis, angulo oris pervenientem, aeger facultate sibilandi extemplo spoliatus est. Cfr. Phoebus l. c.

72) *Traité médico-philos. sur le rire*, p. Denis-Prudent-Roy. *Paris* 1814 (Kerkringius feminam vidit solo plenilunio physiognomiam admodum regularem et compositam exhibentem. Mutabatur vero vultus decrescente luna; tunc enim oculi, nasus, os, ad unum convertebantur latus, ac ita quidem, ut aegra, vigente hac rerum conditione, conspectum hominum fugeret).

73) Sedulitate Ch. Bell et Shaw edocti sumus, nervum quintum sensui, facialem vero motui dicatos esse et, iis perscissis, illic sensus, hîc autem motus deleri; quare fieri potest, ut, prout solummodo alteruter nervus affectus erit, et paralysis *sine anaesthesia* occurrat, et revera observationes exstant. Billard (*archiv. gén. de méd. T.* 4) de uxore, hemiplegia faciali sine sensu deleto necata, refert: truncus nervi facialis transversum digitum deletus fuit. Cfr. Pichonnière *de la paralysie partielle de la face. Par.* 1830. J. Corrigan ex *the Edinb. m. and phys. journ.* 1830. *Sptbr.* p. 91. in Behrend *Journ.* 1830. *II.* 8. p. 231. Casum eximium paralysis nervorum motui dicatorum faciei unius lateris habet Kieser, *klinische Beitr. Lpz.* 1834. *Th.* 1.

tio impedita. Nec lingua, nisi quid apoplectici lateat [74]), laedi solet [75]). Contra autem verisimile est, musculos maxillam inferiorem adducentes [76]) in senibus paresi laborare; saltem continuus maxillae motus masticatorius, cui indulgere solent, aliter vix explicari potest, quam per repetitos nisus labentem per proprium pondus maxillam áttollendi [77]).

Paralysis colli.

7. *Musculorum colli, caput sustinentium* [78]) *paralysis,* pulchre a Quelmalz [79]), Rust [80]) aliisque [81]) nomine *capitis obstipi* descripta est. Hîc caput

74) Ut in casu a Klokow l. c. p. 24 relato.

75) Uvulae obliquitatem editor huj. op. in hemiplegia faciali semel observavit. A. Shaw de hoc phaenomeno disserens, affectionem rami digastrici portionis durae accusat (*Lond. med. gaz. Vol.* 21. p. 164. Cfr. Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 21. p. 195 et 196).

76) M. temporalis, masseter, pterygoideus internus. Nervis, quos a Quinto accipiunt, prope ganglion Gasseri irritatis, musculi moventur incitanturque; nervis perscissis mandibula paralytica labitur. Romberg *neuropathol. Stud.* in Rust *Mag.* 1830. *B.* 30. *H.* 2. p. 281.

77) Brückmann *Untersuch. d. Ursachen, woher d. beständige Beweg. der untern Kinnlade bey alten Leuten rühre. Braunschw.* 1752.

78) Musc. biventer cervicis et complexus, m. splenius capitis, m. trachelomastoideus.

79) Progr. de musc. capitis extensorum paralysi. Lips. 1754. v. Haller *Samml. acad. Streitschr.* Crell *Auszüg.* 1. *B. Helmst.* 1779. p. 134.

80) l. c. p. 78 sq.

81) Mauchart diss. sist. caput obstipum. Tüb. 1737. in Heber disput. chir. salut. T. II. Rettig diss. sist. caput obstipum. Bud. 1783. G. Greeve diss. de capite obstipo.

caput antrorsum veluti sub somno profundo super sedile capto, pendulum observatur. Legitur puer post lapsum habuisse manus et brachia et quosdam musculos capitis paralyticos, ita, ut caput nunc antrorsum, nunc retrorsum dilaberetur, simul ac truncum corporis huc illucve inflecteret[82]). Aliàs aegroti, sanitate fruentes, solum capiti debitum situm aliter conciliare nequeunt, quam propriis vel alienis manibus, seu artificio quodam[83]). Sunt inter eos, qui loquantur, alii non nisi ejulatus edere queunt. Sensus in musculis affectis perstare solet.

8. De

Traj. ad Rhen. 1786. GILBY ex *Lond. m. journ.* 1790. *T. IV. N.* 12. in *Samml. auserles. Abh. f. pr. A. B.* 14. p. 355. ABRAHAMSON in MECKEL *n. Archiv. B.* 1. *Abth.* 3. *N.* 25. A. G. RICHTER *Anfangsgr. d. Wundarzneik. B.* 4. p. 256. SYME *Durchschneid. d. M. sternomast. wegen unheilb. schiefen Halses;* ex *the Edinb. m. and s. j.* 1833. *Apr.* in BEHREND *allg. Repert.* 1833. *N.* 4. p. 24. AMUSSAT *Heil. ein. schief. Hals. durch Durchschneid. des Sternocleido-mast.* ex *gaz. méd.* 1834. *N.* 52. p. 829. in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1835. *St.* 2. De paralysi colli, strychnini medio sanata, PELLETAN in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 5. p. 230 verba facit. DIEFFENBACH *Durchschneid. des Musc. sternocleidomast. z. Heil. des schief. Hals.* in *med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 27 (de 37 casibus rationem reddit). LEHMANN *Durchschneid. des recht. Musc. sternocleidomast. unter d. Haut beim schiefen Halse,* in *med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 2.

82) *Acad. des sciences l'an.* 1741. hist. p. 104.

83) Duo hujusmodi exempla, unum Mediolani in cantore, aliud in femina Novocomensi, Domina Scalini vidi. Haec caput obstipum acquisivit, quum aestivo tempore, leviter vestita, inter januam et fenestras apertas, sederet.

Paralysis musculorum thoracis et abdominis.

8. De *paralysi musculorum thoracis et abdominis* [84]) mentionem jam injecimus [85]).

Paralysis extremitatum superiorum.

9. *Paralysis extremitatum superiorum*, prout musculi huc spectantes vel omnes vel partim resoluti sunt, varia exhibet phaenomena. Nequit enim saepe *humerus* modo extendi et ad thoracem adduci [86]), modo retrorsum trahi [87]), modo elevari [88]), modo intus [89]) aut extus [90]) converti; — interdum nequit *antibrachium* flecti [91]), extendi [92]), supinari [93]), pronari [94]). Eadem impotentia respectu motus *carpi* [95]) locum invenit [96]). *Digiti* neque-

84) Copeland l. c. p. 12. 13.

85) C. I. §. II. 4. 5. Cfr. Hufeland *merkwürd. Krankheitsfall ein. eigenthüml., jetzt häufiger werdend. Art d. Lähmung*; in ejusd. *Journ.* 1826. *St.* 2. p. 103. Cramer *Paraplegie*, in Rust *Mag.* 1828. *B.* 25. *H.* 3. p. 551. Zaegel *üb. eine eigene v. R. M. ausgehende Lähmung*, in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 12. p. 54. L. Stromeyer *üb. Paralyse d. Inspirations-Musk. Hannov.* 1836. et in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 3. 4. Leinweber *Lähm. .. des link. gross. Brustmusk.* in *med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 29.

86) Ex paralysi m. pectoralis majoris.

87) Ex paralysi m. latissimi dorsi.

88) Ex par. m. deltoidei et coracobrachialis.

89) Ex par. m. subscapularis.

90) Ex par. musc. supraspinati, infraspinati, et teretis minoris.

91) Ex par. musc. bicipitis brachii seu coraco-radialis et brachialis interni.

92) Ex par. musc. tricipitis s. m. anconaei magni et anconaei parvi.

93) Ex par. m. supinatoris longi et brevis.

94) Ex par. m. pronatoris rotundi et quadrati.

95) C. R. Pemberton *die Lähm. d. Hände*, in ejusd. *pract. Abh. üb. verschied. Krankh. des Unterleib. A. d. Engl. v.*

nequeunt nunc extendi[97]), nunc flecti[98]), nunc ad latus moveri [99]). Sic et *pollex* [100]), *digitus index* [101]), *medius* [102]), *auricularis* [103]) et *minimus* [104]). Quandoque *ligamenta* cum musculis resolutis commercium prope alentia *relaxantur*, unde *luxationibus spontaneis* ansa porrigitur [105]).

10. *Para-*

G. v. d. Busch. *Brem.* 1817. p. 159. Herzog *üb. Lähm. d. Hände u. Füsse* in *med. Ver-Ztg.* 1837. *N.* 25. hist. I., III et VI.

96) Ex par. musc. flexorum carpi, radialis et ulnaris extensorum carpi radialis longi et brevis, nec non ulnaris.

97) Ex par. m. extensoris quatuor digitorum communis.

98) Ex par. m. flexoris quatuor digitorum sublimis et profundi, nec non lumbricalium.

99) Ex par musc. interosseorum internorum et externorum.

100) Ex par. m. extensoris pollicis longi et brevis, — ex par. m. flexoris pollicis longi et brevis, — ex par. m. abductoris longi et brevis, ex par. m. adductoris et opponentis pollicis.

101) Ex par. m. extensoris indicis proprii; ex par. m. abductoris indicis.

102) Ut *tremore* (v. cap. IX. §. XLIII. 1 (5)), sic et *paralysi* hi tres digiti impotentes fiunt scribendi, de quo plures observationes exstant: Albers *üb. ein. eigenthüml. Krampf d. Finger beim Schreiben*, in *med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 9. A. Th. Brück in Hufeland *Journ.* 1835. *St.* 4. p. 89 (duos similes casus affert). Troschel paralysis extensorum digitor. man. dextrae, in *med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 44.

103) Ex par. m. flexoris brevis, abductoris, adductoris.

104) Ex par. m. adductoris. White *Hysterie mit beständig. Abduction des kl. Fingers u. Aphonie*, ex *Lond. m. and s. journ.* 1835. *Aug.* in Froriep *Notiz. B.* 45. *N.* 18. p. 286.

105) C. II. §. VIII.

Paralysis extremitatum inferiorum.

10. *Paralysis extremitatum inferiorum* nisi perfecta sit, impedimenta motus partiatim prodit. Sic desideratur aliquando potestas *femur* elevandi[106]), aut femur elevatum retrorsum extendendi[107]), extrorsum vertendi[108]), aut femora invicem adducendi[109]), divergendi[110]), aut femur unum alteri imponendi[111]), aut *crus* extendendi[112]), flectendi[113]), aut *pedem* flectendi[114]), extendendi[115]), intus[116]), extus[117]) vertendi, aut *digitos pedum* flectendi[118]), extendendi[119]), a se invicem removendi et appropinquandi[120]), aut *hallucem* extendendi[121]), flectendi[122]), a reliquis

106) Ex par. m. psoae et iliaci interni.

107) Ex par. m. glutaeorum.

108) Ex par. m. glutaeorum, pyriformis, gemellorum, obturatorii interni et externi, quadrati femoris.

109) Ex par. m. bicipitis femoris, pectinaei.

110) Ex par. musc. glutaeorum, praesertim maximi et medii.

111) Ex par. m. gracilis et sartorii.

112) Ex par. musc. recti femoris, vasti externi et interni, cruralis.

113) Ex par. musc. bicipitis femoris, semi-tendinosi, semimembranosi, poplitaei.

114) Ex par. tibialis antici, peronaei secundi et tertii.

115) Ex par. gastrocnemiorum, solei, plantaris. Herzog l. c. cas. II., IV et V.

116) Ex par. m. tibialis postici.

117) Ex par. m. peronaei longi.

118) Ex par. m. flexoris quatuor digitorum longi et brevis, lumbricalis.

119) Ex par. m. extensoris digitorum longi, brevis.

120) Ex par. musc. interosseorum internorum et externorum.

121) Ex par. m. extensoris hallucis longi, brevis.

122) Ex par. m. flexoris hallucis longi et brevis.

liquis digitis abducendi [123]), adducendi [124]). Paralysis interdum contractionem musculorum morbosam sociam agnoscit [125]).

11. Aegri *Beriberi* [126]) laborantes genubus retra- Symptomata Beriberii.

123) Ex par. m. abductoris hallucis.

124) Ex par. m. adductoris hallucis.

125) Die 20. Maji 1829 vir aetatis mediae consilium meum propter paralysin cruris dextri post lapsum in dorsum ortam, exposcebat. Patella dicti cruris adeo firmiter partibus subjectis adhaerebat, ut plane immobilis fuerit. Ex schedis autoris.

126) De hoc morbo legi merentur: Jac. Bontius medic. Indiae oriental. Lib. II. C. 1. Mangeti biblioth. pract. (asseritur, hunc morbum jam *Erasistrato* fuisse notum). Tulpius obs. Lib. IV. C. 5. Sauvagesius nosolog. method. Classis IV. Gen. 22. Thomas *the modern practice of phys. New-York* 1817. W. Hamilton *Bemerk. üb. d. Nat., Ursach. u. Behandl. des Beriberi*; ex *transact. of the med.-chir. soc. of Edinb.* 1826. *Vol.* 2. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1827. *St.* 4. p. 153 (malum endemicum in Ceilano, litoribus Malabariae et in parte septemtrionali praefecturae Madras, raro longius 60—70 milliariis citra mare in terram mediterraneam pertinens, praecipue tempore Etesiarum occurrit. Caussa ejus excitans transpiratio suppressa, et proxima, congestiones ad organa interna esse videntur). J. Whitehead Macnee *üb. d. Krankh. Beriberi*, ex *the lancet.* 1832. *Septbr.* 15. in Haenel *Summar. des Neuest. a. d. in- u. ausländ. Med. Lpz.* 1832. *B.* 3. p. 420. P. W. Wright *üb. d. Beriberi*, ex *Edinb. journ.* 1834. *Apr.* in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 301 (parcet infantibus, foeminasque raro ingreditur. Cum hydrope complicari non desinit). A. Segond *essai sur la neuralg. du grand sympath., maladie connue sous les noms de coliq. végétale, de Poitou, . . . de Béribéri* etc. *Par.* 1837. Cfr. Fricke *u.* Oppenh. *Ztschr.* 1838. *B.* 8. *H.* 3. p. 332—344.

retractis elevando crura tanquam oves progrediuntur. Praeter debilitatem universalem sensus et motus extremitatum est imminutus, cum vocis exilitate, raucedine; immo accedit non raro pectoris musculorum crampus, qui anhelitum et vocem intercludit.

Necroscopia. 12. *Paralyticorum cadavera* obtulerunt in *encephalo*, atque hîc, si pauca excipias exempla [127]), in *latere resolutioni opposito* [128]): crassitiem [129]) et cariem [130]) cranii, meninges sanguine ple-

127) Schlichting traumatologia. Bianchi *storia medica d'un apostema nel lobo destro del cerebello che produsse la paralisia della parte destra in una giovinetta. Rimini* 1772. Reil mem. clin. Fasc. IV. N. 4. A. L. J. Bayle *mém. sur l'existence de la paralysie du même coté que la lésion cérébr., qui la détermine*, in *indicateur méd.* 1824. *Avril.* Cfr. Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1824. *St.* 4. p. 143. *Paralysie du même côté que la lésion cérébr.* in *revue méd.* 1828. *Novbr.* p. 299. R. Law ex *the Dublin hosp. reports.* 1830. *Vol.* 5. in *n. Samml. auserles. Abh. f. pr. A.* 1832. *B.* 15. *St.* 2. p. 356. Hilsenberg l. citando.

128) Du Pui diss. de homine dextro et sinistro. Caldani in *saggi scientif. e letterar. dell' acad. di Padova. T. I.* 1786. Monteggia Fasc. pathol. Bichat *anatomie général. T. I.* p. 121. Mehlis commentat. de morb. hom. dextri et sinistri. Goett. 1818. H. Thiaudière ex *la cliniq. T.* 3. p. 68. in Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 23. *N.* 15. Delorme *üb. Krankheit. des klein. Gehirns*, ex *la cliniq.* 1829. *Févr.* Froriep l. c. *N.* 22.

129) Horn *Uebers.* etc. in ejusd. *Archiv.* 1833. *H.* 1. W. Davidson l. citando. J. Johnson *Lähm. d. Zunge u. d. Schlingmuskeln ohne Apoplexie od. Veränder. d. Sinnesverrichtungen*, ex *med.-chir. rev.* 1836. *N.* 49. in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 16. p. 195.

plenas [131]), crassiores [132]) et decolores [133]), cum tuberculis [134]) et ossificationibus [135]), lympham inter eas et cerebrum [136]); festucas cerebrum comprimentes [137]), portionis cerebri impressionem [138]), indurationem [139]), emollitiem [140]), atrophiam [141]),

130) Eph. n. c. cent. IX. obs. 14. RHODIUS cent. I. obs. 34. ABERCROMBIE *on the diseas. of the brain and spin. cord. edit.* 2. p. 443. R. LAW *Hemiplegie ohne sichtbare Veränder. d. Gehirnsubstanz*, in *n. Samml. auserles. Abh. f. pr. A.* 1832. *B.* 15. *St.* 2. ROMBERG l. c. CHRISTISON l. c. p. 109. cas. I. p. 110. cas. II. HILSENBERG in RUST *Mag.* 1837. *B.* 5. *H.* 3. *Abth.* 8.

131) TAVERNIER l. c. (arachnoidea cerebri). STÜVE *halbseit. Lähm.* etc. in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1827. *B.* 10. *H.* 1. p. 142. W. SEERIG in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 1. p. 94 (dura mater). J. JOHNSON l. c.

132) TAVERNIER l. c. BEHREND *allg. Repert.* 1830. *H.* 2. p. 151. ex *n. biblioth. méd.* 1829. *Octbr.* GREGORY et COSTELLO l. c. hist. I.

133) TAVERNIER l. c. (arachnoidea cerebelli lacteo-alba). BEHREND l. c. (arachnoidea cerebri fusca).

134) EARLE l. c. (in dura matre). ROMBERG l. c. hist. III.

135) BELL in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1831. *St.* 6 (in dura matre). L. *Zungenlähm. v. organ. Hirnleid.* in *med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 5.

136) STÜVE l. c. 137) HEISTER *Wahrnehmungen.* 2. *B.*

138) ABERCROMBIE l. c. p. 119 (viri, hemiplegia *dextra* mortui, cerebrum in latere *sinistro* plane impressum). CHRISTISON l. c. p. 110. cas. I.

139) *Aesculap v.* WEBER *u.* RULAND. 1. *B.* p. 283. SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 191. J. JOHNSON l. c.

140) DENONVILLIERS *rothe Erweichung des Gehirns mit Lähmung*, in KALISCH *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 11. ROSTAN in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 5. p. 189. CRAIGIE ib. *B.* 6. p. 114. L... l. c.

phiam [141]), degenerationes [142]), cruorem [143]) et serum [144]) in ventriculis, corpus striatum degeneratum [145]), omnino a cerebro separatum [146]), item thalamos nervi optici [147]) et medullam oblongatam [148])

141) Bell *Beobacht. v. Atrophie d. einen Gehirnhälfte mit ein. complett. Paralyse d. entgegengesetzt. Körperhälfte*, ex *bull. méd.* 1831. *Mai.* in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1831. *H.* 6 (atroph. lobuli dextri cerebri et cerebelli).

142) Abercrombie l. c. (substantia dissoluta). Stüve l. c. (degeneratio hemisphaer. *sinistri* in hemipleg. *dextra*). Amman in *Verhandl. d. vereinigt. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Jahrg.* 1830. 2. *Hälfte. Zür.* 1831 (hemisphaer. *sinistrum* quasi dissolutum in hemiplegia *dextra*).

143) Tavernier l. c. (coagulum cruentum in lobulo medio sinistri hemisphaerii). *Patholog. Anatom. üb. Lähm.* ex *n. bibl. méd.* 1829. *Septbr.* in Behrend *allg. Repert.* 1830. *N.* 1. p. 67 (cruor in ventriculis). Oehler in Pabst *allg. med. Ztg.* 1835. *H.* 2 (cruor extravasat. in ventriculo laterali *dextro* et hemiplegia *sinistra*).

144) Pezold obs. med. chir. N. 60. A. Velpeau l. citando. hist. III. Stüve l. c. (in ventriculo *sinistro* hemiplegia dextra defuncti). Earle l. c. Gregory et Costello l. c. hist. 1. Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 191. Craigie in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 114. Hilsenberg l. c. (saepius vidi).

145) Wenzel op. c. (in capite praecedente). Foville et Pinel-Grandchamp *recherch. sur le siège spécial de diffèrent. fonctions du syst. nerv. Par.* 1823 (degeneratio cancrosa). Behrend *pathol.-Anatom.* l. c. p. 66 (in hemiplegia *sinistra* corp. str. in latere *dextro* kystam apoplecticam includebat), p. 67 (emollitum et cruore infiltratum). Idem l. c. *N.* 2. p. 151 (inflammatum). Hecker *lit. Annal.* 1830. *H.* 6. p. 217. ex *journ. des progr. Vol.* 11 (emollitum, griseum). R. Law l. c. p. 356 (mollitum).

146) Morgagni de sedibus et caus. morb. epist. XI. 2.

tam [148]) alienatos, pus in sacco inclusum [149]), steatoma pugni magnitudinis inter cerebrum et cerebellum [150]), hydatides [151]) et tumores [152]) in ence-

147) Behrend *pathol.-Anat.* l. c. p. 67 (thalam. dexter kystam apoplecticam includens et altero in casu destructus). Hecker *lit. Ann.* l. c. p. 217 (emollitus et flavus). R. Law l. c. p. 356 (uterque emollitus). Gregory et Costello l. c. hist. l.

148) Behrend *pathol.-Anat.* l. c. p. 67. L... l. c. (durissima). J. Johnson l. c. (emollita).

149) Prochaska annotationes academicae. Prag. 1784. Fasc. 2. Sect. 2. C. 2. W. Stockes ex *Dublin journ.* 1834. *Vol.* 15. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 81 (abscessus in hemisphaerio dextro). Hilsenberg l. c. (pus in hemisphaerio cerebelli dextro).

150) Drelincourt in Boneti sepulchr. anat. Lib. 1. Sect. 1. p. 123.

151) *La cliniq. T.* 4. *N.* 28.

152) Tavernier l. c. (in lobulo sinistro cerebelli tumor cysticus, serum continens). Esquirol apud Andral *Anleit. d. speziell. Pathol. u. Therap. v.* Bressler *u.* Jacobson. *B.* 1. *H.* 6. p. 815 (duo tumores cancrosi in hemisphaeriis, totidemque tumores medullares, de quibus *la cliniq. T.* 4. *N.* 47. Earle l. c. (in substantia cerebri tres tuberculi scrophulosi). Bell l. mox citando (tuberculi). Gregory et Costello l. c. hist. I. Seerig l. c. (fungus medullaris in hemisphaerio *sinistro* in hemiplegia *dextra*). J. Bishop in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 136. ex *Lond. m. gaz.* 1833. *P. III. Vol.* 1. *Decbr.* 21 (tumor scirrhosus). Schmidt *Jahrb.* l. c. p. 191 (t. fungosus). W. Davidson *theilweise Lähm. mit Scirrhus des Gehirns,* ex *monthly archiv.* 1834. *March.* in Schmidt l. c. 1835. *B.* 5. p. 167. Stannius *unvollkomm. Hemiplegie . . . veranlasst durch eine Balggeschwulst im Gehirne*, in *med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 19. Christison l. c. p. 110. cas. I. et II. J. Johnson l. c. (ar-

encephalo et ad pontem Varolii[153]), in *columna vertebrali*, atque hîc concessis paucis exceptionibus[154]), in *latere paralysi respondente*[155]): gibbositates varias infra accuratius describendas, tumores[156]) sese inter processus spinosos ad ipsum spe-

teria valde amplificata corpus olivare et pyramidale comprimens). HILSENBERG l. c. (tuberculus in substantia corticali). MARTINY in DIEFFENBACH *Ztschr.* 1837. *B.* 5. *St.* 4 (steatoma in hemisphaerio cerebelli *dextro;* hemiplegia *sinistra*).

153) YELLOLY in *medico-chir. transact. Vol. I. N.* 16. BELL ex *arch. gén.* 1834. *Mars.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 312 (tuberculus magnitud. nucis avellanae).

154) Sic ex SOEMMERRINGII verbis concludimus: „laeso vero spinae medullae latere, *plerumque idem corporis latus* afficitur" (de corp. hum. fabrica T. 4. §. 85. p. 87). A. VELPEAU *Lähmungsfälle mit u. ohne Verletz.* ex *revue méd.* 1826. *T.* 2. p. 247 in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1827. *H.* 2 (in hemiplegia *sinistra* defuncto pars medullae cervicalis *dextra* abscessum continebat).

155) SALICETO chirurg. libri V. p. 330. RIOLANO p. 349. MORGAGNI epist. anatom. XIII. Art. 20. 21. DUPUI l. c. Sect. 2. cap. 1. §. 5. ANDERSON *medical journ. Vol. II.* HALLER physiol. T. IV. p. 134 aiens: „in medulla spinali ..... id latus corporis resolvitur, in quo ea medulla vulnus passa est, aut pressionem." RACCHETTI l. c. p. 270.

156) Agnum posterioribus artubus claudicasse, cui *callus* erat circa spinalem medullam, jam in *Talmude* habetur. HALLER bibl. med. pr. T. I. §. 119. p. 333. Cfr. PALLETTA exercit. pathol. p. 62 (histor. *tumoris* cervicalis cum paralysi ac morte, ex carie vertebrarum cervicalium secuta). *Ueb. eine faserigte Geschwulst, die sich auf dem Knochenbogen der vordern Wurzeln des 9. Rückenpaar. d.*

specum insinuantes [157]), spinam bifidam [158]), vertebrarum mollitiem [159]), cariem [160]), destru-ctionem [161]), consumtionem [162]), luxationem [163]), fra-

Rückenmarksnerven gebildet hatte, ex *n. bibl. méd.* 1827. *Mai.* in FRORIEP *Notiz.* 1827. *B.* 18. *N.* 2. p. 25. *Paraplegie, beruhend auf einer, das R. M. zusammendrückenden Krebsgeschwulst;* in BEHREND *allg. Repert.* 1833. *N.* 10. p. 76. ex *soc. de Par.* (SESTIES et CRUVEILHIER).

157) COPELAND op. c. p. 7. 158) C. IV. §. XVII. N. 3.

159) FRANK orat. acad. de vertebr. columnae in morbis dignitate. LUDWIG de distorta spina dorsi v. adversar. med. pract. Vol. 2. RACCHETTI l. c. p. 292. BOSTOCK in *medico-chir. trans. published by the med. and chir. soc. of Lond. Vol.* 4. 1813 (Ex analysi chemica vertebrarum dorsalium emollitarum apparet: ossa hoc in morbo dimidium minus materiae terreae possidere). A. VELPEAU l. c. hist. II. (vertebrae cervicales fere cartilagineae). CRAIGIE in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 114. L. M. REY l. citando. obs. 13.

160) COWPER *anatom. of human body.* v. HALLER bibl. chir. Vol. 1. p. 519 (Innumerabilia exempla paralyseos ex carie vertebrarum mea suppeditat praxis). Cfr. HELM l. mox citando. PALLETTA l. c. KUHRKE l. citando. OMOIDEI *annal.* 1832. *Luglio.* p. 207 (caries vertebr. cervical.). CRAIGIE l. c. CLASS in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1834. *N.* 38.

161) LUDW. FRANK *storia d'una paralisia.* v. *Nuovo giorn. medico-chir. di Milano. T.* 4. KILIAN apud COPELAND l. c. p. 63. CRAIGIE l. c.

162) „Die 11. m. Januar. 1800 D. Dr. HELM, discipulus meus, columnam vertebralem pueri 12. fere annorum, magno ingenio quondam praediti, sed cyphosi laborantis aeque crurum exhinc paralysi, pro qua et egomet ipse duos ante annos in consilium vocatus fueram, — ad me tulit. Duodecim vertebrae ex dorsalibus et lumbalibus

fracturam [164]), cartilaginum intervertebralium ossificationem [165]), intumescentiam corporum vertebralium [166]), depositionem materiei osseae ad illa [167]), serum [168]), ichorem [169]), sanguinem in specu

carie erant affectae, sed duae ex his ultimis protinus fuerunt *consumtae.*" Ex schedis J. P. Frank. Cfr. E. Harrison in *the Lond. med. and phys. journ.* 1823. *Vol.* 49 (ex abscessibus musculorum psoas inter se per *consumtionem primae* et *secundae vertebrarum lumbalium* communicantium, paraplegia). L. M. Rey l. citando. obs. 13.

163) Celsus L. VIII. C. 4. Collomb *med. chir. Werke.* obs. 49. Cfr. C. 1. §. 1.

164) Act. nat. cur. Vol. II. obs. 51. Green in *the lancet. Vol.* 5. p. 382 (fractura arcus vertebrae 6. cervicalis). J. Bedingfield *comp. of med. pr.* p. 264 (fractura processus spinosi et arcus vertebrae 5. cervicalis). Smith ex *n. Amer. s. and m. j.* in Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 26. *N.* 5. p. 78 (paralysis ex fractura processuum spinos. trium vertebrarum. Sanatio duobus annis praeterlapsis fragmentis, medullam spinalem comprimentibus, manu chirurgica ablatis).

165) Copeland l. c. Lawrence *Fall v. Verknöcher. des Hinterhaupt. u. d.* 3 *erst. Halswirb.* ex *the lancet. T.* 11. p. 31. in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1826. *St.* 6. p. 437. — Earum protuberantiam: A. Key ex *Guy's hosp. rep.* 1838. in Froriep *Notiz.* 1838. *N.* 162. p. 122. 1840. *B.* 13. *N.* 6. p. 94. et in Fricke *u.* Oppenh. *Ztschr.* 1839. *B.* 2. *H.* 2. p. 226.

166) Pott op. c. (in cap. nostro I. §. I (32)). Eorumque ligamentorum: A. Key l. c.

167) Rarius id contingere asserit Copeland l. c. p. 5; idem asseruit Götz de morb. ligamentorum. Berol. 1799.

168) Copeland l. c. p. 7. J. J. Büsser de hydrorhachia s. hydrope medullae spin. Hal. 1795. In Brera sylloge opusc. Vol. IV. p. 99. In aegro ex paraplegia in clinico

specu extravasatum [170]), hydatides ibi nidulantes [171]), ulcus intra canalem [172]), meninges spinales incrassatas [173]), vasculosas [174]), arachnoideam granis cartilagineis obsessam [175]) et degeneratam [176]);

instituto Vilnensi mortuo, a quinta vertebra ad os sacrum usque extravasatum serosum unciae unius reperimus. HORN *Uebersicht* etc. in ejusd. *Archiv.* 1833. *H.* 1 (in parte lumbali uncia aquae). GREGORY et COSTELLO l. c. hist. II. D. CRAIGIE in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 113 et 114. GRISOLLE ex *journ. hebdom.* 1836. *N.* 10. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 11. p. 30.

169) HOME *clinische Versuche.* p. 267.

170) DU VERNEY v. DUHAMEL reg. scient. acad. hist. an. 1683. Sect. 5. C. 2. p. 264. RAHN *Museum d. Heilk.* 4. *B.* p. 397. COPELAND l. c. p. 5 (Multae propriae observationes idem docent. E. c. in aegroto, nunc ipso memorato, a vertebra 4. colli ad quintam dorsi sanguinis coagulum valde copiosum ad meninges adhaerebat). Cfr. MONOD et CRUVEILHIER in KALISCH *med. Ztg.* 1833. *N.* 16. GREGORY et COSTELLO l. c. hist. II.

171) CHAUSSIER in *journ. de méd. continué. Vol.* 14. p. 231. (cysticercus cellulosae). M. MÉLIER ex *journ. gén. de méd.* 1825. *Juill.* in FRORIEP *Notiz.* 1825. *Dcbr.* p. 317 (acephalocystes).

172) COWPER l. c.

173) COPELAND l. c. p. 4 (**). p. 55. HORN l. c.

174) COPELAND l. c. p. 26. In aegroto nostro meninges nonnullis in locis colore rubro notatae et in tota earum superficie vasa sanguinea turgida erant. HORN l. c. GREGORY et COSTELLO l. c. hist. II. ULRICH *chron. Entz. d. R. M.* (c. paralysi extremit.) in CASPER *Wochenschr.* 1838. *N.* 9.

175) A. VELPEAU in *archiv. gén. de méd.* 1825. *Janvier* (in homine, paraplegia completa necato). J. K. MÜLLER in *bibl. for Läger. B.* 4. p. 249 (extravasatum cruentum inter musculos et spinam, nec non in illius cavitate inter ver-

ratam[176]); medullam spinalem induratam[177]), hypertrophicam[178]), emollitam[179]), consumtam[180]), quasi divisam[181]), exsiccatam[182]), illius fungum[183]), excrescentias[184]), degenerationem[185]), incras-

tebram cervicis 6. et dorsi 9. J. Bedingfield l. c. Montesanto l. c.

176) Cooke ex *Hunter. soc. of Lond.* 1832. in Behrend *allg. Repert.* 1833. *N.* 6. p. 272.

177) Maty in *medical obs. and inquiries.* 3. *Vol.* p. 25. Marx l. citando (portiunculae duriores et excavatae, materiam mollem, griseo-rubeolam includentes; an kystae apoplecticae?).

178) Marx l. citando („*bedeutend vergrössert u. blutreich; beide Substanzen nicht mehr zu unterscheiden*").

179) Maisonneuve l. c. Gierl l. c. hist. IV („*auffallend kleiner, weisser u. weicher*"). Rostan l. c. (fere fluida). D. Craigie l. c. p. 113 et 114. L. M. Rey l. citando. obs. 12. 13. L... l. c. Grisolle l. c. J. Johnson l. c. (pars superior una cum medulla oblongata et ponte Var.).

180) Copeland l. c. p. 26. Horn l. c. (tota medulla, inprimis cauda equina). Maisonneuve l. c. (substantia grisea).

181) Ploucquet hist. morbi singularis paralytici. Tubing. 1806.

182) Salzmann act. nat. cur. T. II. obs. 102.

183) Philips in *the new Lond. med. journ.* 1792. *Vol. I. Par.* 2. Cfr. Richter *chir. Bibl.* 15. *B.* p. 77. Velpeau l. c. (fungus medullaris a 6. vertebra cervicis usque ad 3. dorsi).

184) Paralysin ab insolita medullae spinalis excrescentia describit J. Saltzmann in act. phys. med. nat. cur. Vol. II. obs. 102.

185) Harless u. Ritter *Journ. d. ausländ. med. chir. Liter.* 8. *B.* 1. *St.* p. 59. In aegro, de quo supra: medullae spinalis ad regionem vertebrae 7. colli ipsa nervea substantia flaccida, dissoluta quasi, sanguine suffusa. Ollivier

incrassationem vaginae nervi duri [186]), — cor abnorme [187]), aortam vinctam [188]), musculos membrorum paralyticorum incompletos [189]), albidi coloris [190]), in substantiam informem similem illi, quae in steatomatibus deprehendi solet, degeneratos [191]).

§. LXI.

Caussae.

1. *Disponunt* ad paralysin: vitium haereditarium [1]), aetas infantilis [2]) et senilis, sexus masculinus [3]), temperamentum sanguineum et cholericum [4]), quies C. praedisponentes.

l. c. p. 334 (radices nervorum spinalium anteriores abnormi consistentia. Autor de viro, qui septem annos paralysi membrorum inferiorum laboraverat, refert). MAISONNEUVE in KALISCH *med. Ztg. des Ausl. Jahrg.* 2. *N.* 25 (pars medullae superior). CRAIGIE l. c. p. 113 et 114.

186) FRIEDERICH l. c.

187) SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 191. CHRISTISON l. c. p. 110. cas. III.

188) VIEUSSENS neurographia universa.

189) SALZMANN diss. de plurium pedis musculorum defectu. 1734.

190) MORGAGNI op. c. epist. LXIX. 2.

191) SALZMANN l. c. *Journ. des sçavans.* 1735.

1) ALBERTI diss. de morb. haereditar. 1701. LENTIN *Beyträge.* p. 103. FLEISCHMANN de vit. congenit. circa thorac. et abdom. Erl. 1810. SARTORIUS rhachit. congen. obs. Lips. 1826. et propriae observationes.

2) Loco aliorum lege J. BADHAM *Fälle v. Lähm. b. Kindern,* ex *Lond. m. gaz.* 1835. *B.* 17. *Novbr.* 14. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 12. p. 189.

3) CALMEIL (inter mares ut 1:15; inter feminas ut 1:50), MARX ll. citand.

4) CALMEIL et RODRIGUES ll. citand.

quies musculorum nimis protracta [5]), obesitas [6]), opificia varia [7]), systematis nervosi labefactatio, constitutio scrophulosa [8]), rhachitica, plicosa et tandem rerum positiones encephalitidi, apoplexiae, rhachialgitidi, hydrorhachitidi et neuralgiis faventes.

C. excitantes. 2. *Excitant* paralysin violentiae externae [9]), ut lapsus [10]), praesertim super caput [11]) et columnam

5) „Videmus hoc evidenter in mulieribus, quae pessimo more loricis, ex balaenarum ossibus factis, corpus stringunt, diu saepe noctuque: in illis totus truncus corporis sustinetur hac lorica, hinc musculi dorsi validissimi, qui truncum corporis erectum firmant, otiantur. Unde miserae mulieres, quae a prima juventute his loricis usae fuerunt, illas postea deponere nequeunt, quin antrorsum collabatur totus truncus corporis" Swieten l. c. §. 1060.

6) „In nimis obesis saepe languent musculi compressi ab abundante pinguedine, non tantum incumbente musculis, sed et interposita ubique inter musculorum fibras" Swieten l. c. §. 1059. Calmeil l. citando.

7) Rodrigues l. citando.

8) Hanc veram Pottii observationem illustris Palletta vix admittit l. c. Attamen haec caussa non neganda est: Jaeger in Casper *krit. Repert.* 1830. *B.* 27. *H.* 3.

9) Plater obs. L. I. p. 132. Forestus L. X. obs. 95. J. Conr. Triumphius in *act. phys. med. Vol. VI. obs.* 125. p. 419 (paralysis ex laesa spina dorsi). Meyer *Bericht* etc. in *Verhandl. d. med. chir. Gesellsch. des K. Zür. in d. Frühlings-Sitz.* 1827. *Zür.* 1828. p. 59 (ex contusione dorsi paralyseos extremitatum inferiorum casus tres). Kuhrke l. citando et quotidiana experientia.

10) Super abdomen: Ollivier *op. cit. T.* 2. *obs.* 121. p. 828 („*chûte sur l'abdomen, suivi immédiatement de paralysie des* 4 *membres*").

lumnam vertebralem [12]), harum partium concussiones [13]), nisus [14]); vulnus orbitae [15]), perinaei [16]) et

11) Gahrliep diss. viri ex lapsu lente deficientis casus. Lugd. Bat. 1662. Haller coll. diss. pract. Vol. VIII. N. 247. Green l. c. (ex lapsu super caput compressio medullae spinalis et paraplegia lethalis). Bedingfield l. c. (paraplegia ex lapsu). *Revue méd.* 1827. *Juin.* p. 499. Bell l. c. hist. VI.

12) Pott, Palletta, Copeland, Rust, et plurimae propriae observationes, inprimis in Italia ob foliorum mororum collectionem. Cfr. J. K. Müller l. c. (ex lapsu cum contusione inter scapulas impotentia totum corpus, exceptis capite et collo, veluti mortuo, movendi. Postridie mors). Gierl in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 1. p. 95. histor. IV (ex lapsu ad os coccygis). Festeggiano in *osservatore med. di Napoli.* 1829. *Apr.* et Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 25. *N.* 9. C. Ozlberger in *Oesterr. med. Jahrb.* 1832. *B.* 12. *St.* 3. p. 431. Heusinger in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 11. p. 97.

13) Quandoque sine omni in sensus cadente laesione. Nysten in *journ. de méd. continué. Vol. XIV.* p. 267. Rust *Mag. B.* 21. *H.* 3. p. 452. *Cas de paralysie, qui ne s'accordent pas avec les altérations rencontrées dans les cadavres. Bull. des sc. méd.* 1825. *Août.* p. 360. Ollivier d'Angers l. c. cas. I. Busch in Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 7. p. 52. hist. 4. G. Russel Mart *pr. obs. on the nat. and treatm. of nervous diseas. Lond.* 1835. p. 31 sq. Payan *Parapl. nach Commotion des R. M.* in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 24. p. 160. Roux parapl. a commot. medull. spin. ex *gaz. méd. de Par.* 1839. *Mars.* 30. p. 204. in Hufeland *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 121.

14) Nebel a laboribus durioribus gibber et mors. v. Acta acad. nat. cur. Vol. 5. p. 387.

15) *Journal de médecine. T.* 37. p. 268.

16) Koch *vom Gesundbrunnen in Lauchstädt.* p. 35.

et surae[17]) contusio, nervorum laesiones[18]) e. c. a venaesectione in brachio[19]), a pressione[20]), a morsu

17) LIB. MARONE *seltene Paraplegie*, ex *osserv. di Nap.* 1834. *Settbr.* 1. in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 42.

18) LEVESQUE-LASOURCE in *journal de méd. continué.* 1810. *Juin.* p. 424. BELLINGERI *üb. eine Laesion des 7. Nervenp.* in FRORIEP *Notiz.* 1827. *B.* 18. *N.* 2 (paralysis omnium musculorum faciei lateris dextri ex tumore, nervum facialem ex foramine stylomastoideo exeuntem comprimente). *Eine Paralyse d. Streckmusk. d. recht. Hand durch Verletz. des N. radialis*, in FRORIEP *Notiz.* 1828. *N.* 13. ALB. MAGRI *Ausrottung ein. Geschwulst in d. Ohrdrüsengegend, welche eine Gesichtslähm. nach sich zog*; ex OMOIDEI *ann. univ.* 1829. *Decbr.* in GERSON u. JUL. *Mag.* 1831. *St.* 2. p. 336 (nervus facialis perscissus). BLONDLOT in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 199. ex *gaz. méd. de Par.* 1834. *N.* 3. *Janv.* p. 44. PIORRY in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 91 (ex tumore nervi degeneratio). GRAVES in FRORIEP *Notiz.* 1837. *B.* 1. *N.* 6. EVORY KENNEDY ex *Dublin. journ.* 1837. *Jan.* in FRORIEP *Notiz.* 1837. *B.* 2. *N.* 3 (e. c. infantis in partu). ROECKES *paral. Nervenaffect. des 3. Astes d. N. trigem. durch Ausziehen ein. Zahn. veranl.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1838. *B.* 8. *N.* 18. p. 142.

19) Eph. nat. cur. Dec III. an. 9 et 10. obs. 247.

20) CRAFTMAN 1758. Dec. v. *Hamb. Mag.* 22. *B.* 2. *St.* *N.* 3. Virum sub ebrietate totam noctem capite brachio et manu dextra suffulto profundo somno transigentem, cum paralysi hujus extremitatis evigilatum conspexi. — „Die 2. mensis Novembris 1804 consilium meum petiit vir juvenis, qui, cum ante 5 dies super brachio sinistro obdormivisset, evigilans hoc sensit paresi, — manum vero paralysi affectam et nunc lividam, atque ab antibrachio pendentem." Ex schedis P. FRANK. Plane similem casum paralyseos antibrachii ex eadem caussa vide apud GRAVES in FRORIEP *Notiz.* 1837. *B.* 1. *N.* 3.

morsu canis[21]), a scarificatione inter scapulas[22]), a steatomate[23]), aneurysmate[24]) tumore glandularum[25]), a vesica distenta[26]), a graviditate[27]), a

21) Puer quatuordecim annorum mense Martio 1819 a cane non rabido ad partem inferiorem antibrachii dextri mordetur. Tria inde oriuntur vulnera cruorem largientia. Deligantur linteis. Ad sanitatem hisce ulceribus jam jam fere deductis, puer in partem affectam ex alto cadit. Aperiuntur denuo ulcera, nunc pus fundentia, accedit dolor ex articulo cubiti sese ad digitos extendens; qui dolor, clausis post duos menses ulceribus, in torporem desinit, accedente paullo post impotentia brachium elevandi, supinandi et pronandi. Suscepto aegro mense Octobri ad clinicum, cicatrices ulcerum ad faciem posteriorem et inferiorem ulnae, brachii quodammodo extenuati, conspeximus. Cutis a cubito usque ad digitos erat frigida, livida, veluti macerata, ac sensu ita orbata, ut neque acus puncturam aeger perciperet. Musculi subjacentes flaccidi. Caeterum antibrachii motus non omnino denegatus fuit. Vera enim paralysis solum digitum auricularem et annularem prehenderat. Declarato morbo pro paresi antibrachii, ex laesione nervi ulnaris, ope balneorum sulphuricorum, ope telae ceratae, qua brachium continuo obtegebatur, ope frictionum varii generis, et praecipue ope *fonticuli* per lapidem causticum ad locum prius vulneratum facti, relicto solo quodam in parte affecta torpore, sanatus est.

22) Fabricius Hildanus. Cent. V. obs. 71.

23) Salmuth. Cent. II. obs. 76.

24) W. Stockes *Aneurysma d. Aorta innom. mit Hemiplegie*, ex *Dublin journ.* 1834. *Vol.* 15. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 80. J. Johnson l. c. (aortae descendentis).

25) „Vidi sic tumentes et scirrhosas glandulas subaxillares paralysin brachii fecisse.“ Swieten l. c. §. 1059. v. Abercrombii et Bellii exempla, §. LX. 6 allata. J. F. Hoff-

a partu [28]), plethora [29]), haemorrhagiis [30]), — ligatura carotidis communis [31]), suppressio haemorrhoidum [32]), menstruorum [33]), lactis [34]), dysen-

MANN *Angina tonsill.* etc. *mit nachfolgender Lähm. einig. Sinnorgane;* in RUST *Mag.* 1830. *B.* 33. *H.* 2. p. 341.

26) WICHMANN *Ideen z. Diagnostik.* 3. *Th.* p. 13 (paralysis extremitatum inferiorum).

27) PERCIVAL *essays. Vol. II.* p. 220. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 2. *B.* 2. *St.* p. 90. De impotentia ambulandi artusque movendi subitanea in gravida, caeteroquin sana, refert J. J. SCHLIERBACH in act. phys. med. n. c. Vol. VII. obs. 63. ROBERTS *Hemiplegie in d. letzten Schwangerschaftszeit*, ex *Liverpool journ.* 1834. *Jun.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 7. p. 296. G. P. HOLSCHER in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 11. p. 196.

28) ZACUTUS LUSITANUS prax. admirab. L. I. obs. 35. CALMEIL l. citando. SCHUPMANN in HUFELAND *Journ.* 1830. *St.* 4. p. 115. *Lähm. des Fusses bei ein. Frau, in Folge ein. Contusion d. innern Beckennerven,* ex *lancette fr.* 1834. *N.* 90. in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 7. p. 79.

29) Nov. act. nat. cur. Vol. V. obs. 7. SWIETEN comment. §. 1060. AUTENRIETH *Physiologie.* §. 589.

30) REGNOLI *lettera sopra un' abondante emorragia a cui sopraggiunsero singolari sconcerti. Pesaro* 1824. — CONSTANT *Gehirnblutung b. ein. 11jähr. Kinde; Hemiplegie d. linken Seite* etc. ex *gaz. méd. de Par.* 1834. *Févr. N.* 8. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 2. p. 227. Similem casum refert PELLETAN in SCHMIDT l. c. 1835. *B.* 5. p. 237. A. BOYER ib. *B.* 7. p. 158. ex *gaz. méd. de Par.* 1834. *N.* 52. DIDAY *Fall v. isolirter Gesichtshemiplegie in Folge ein. Gehirnblutung.* ex *gaz. méd. de Par.* 1836. *N.* 3. in SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *B.* 14. p. 186.

31) DOHLHOFF *zwei Fälle v. Unterbindung d. Carot. comm. dextra mit darauf folgend. Lähm. d. linken Körperhälfte,* in RUST *Mag. B.* 51. *H.* 3.

senterici fluxus [35]); labores duriores [36]), calor nimius [37]), frigus [38]), inprimis refrigerium aestu- ante

Oo 2

32) Fabricius Hildanus. cent. II. obs. 11. Hoffmann de nervorum resolutionibus obs. 7. opp. Vol. III. p. 205. Fischer (Hufeland *Journ.* 1834. *St.* 10. p. 42) de puero 10 annorum refert, a matre ad haemorrhoides haud dubio disposita, nato, et paralysi dorsali perfecta laborante. Malum disparuit, postquam intra plures dies cruor niger et coagulatus excretus fuit. Quanta haemorrhoidum in paralysi excitanda potestas sit, jam Hippocrates cognoverat, aiens: „Ex haemorrhoide parum apparente vertigines obortae parvam siderationem brevi futuram significant" (Coacar. Praenot. N. 346. Charter. T. VIII. p. 871). „Tunc enim ait Swieten (l. c. §. 1060. p. 355) natura evacuationem superflui molitur quidem, sed non perficit, et sanguis, per inferiora haec vasa exire non potens, superiora vasa urget et distendit." Sic vir, de quo alibi locutus sum (P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. V. §. XXV. N. 1 (12)) an. 1818 vernali tempore in diarrhoeam haemorrhoidalem cruentam incidit. Quamvis eam sollicitaverim, attamen citius quam voluissem, cessavit, subsequente apoplexiae insultu, cum linguae paralysi. Sanatus fuit aeger. An. 1819 eodem anni tempore, en de novo diarrhoea haemorrhoidalis cruenta. Memor eam praeterito anno apoplexiae insultum annuntiasse, illico venam pedis tundi jussi. Hac vice nulla secuta est apoplexia.

33) Ex menstruis circa cessationis periodum copiose fluentibus et incaute cohibitis, nonnulla exempla paralyseos conspexi. Alia viderunt: Most *paralys. universal. u. Tod in 6 Tag. durch menstruatio suppr.* in *allg. med. Ztg.* 1834. *N.* 38. R. Law l. c. p. 288.

34) Puzos *traité du dépot laiteux, ou lait répandu.* v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 1. *B.* 1. *St.* p. 7.

35) §. LX. N. 5 (48).

36) Nebelii in act. phys. med. Vol. V. obs. 109. p. 387.

ante corpore susceptum [39]), humiditas [40]), catarrhus [41]), exanthemata praepostere fugata [42]), ut

37) HIPPOCRATES monuit paraplecticos fieri homines, si caput repente solis ardoribus expositum, aut frigore correptum fuerit (de aëre, locis et aquis text. 14. CHARTER. T. VI. p. 191). CALMEIL l. citando (insolatio nec non balneum calidissimum). BEHREND *allg. Repert.* 1833. *N.* 6. p. 271. ex *Hunter. soc. of Lond.* 1832.

38) HIPPOCRATES de liquidorum usu C. II. CHARTER. T. VI. p. 444 „cerebrum, quaeque ex eo oriuntur, frigido quidem offenduntur, calido vero delectantur." Sic observavit GALENUS, ani et vesicae sphincteres resolutos fuisse, dum lapidi frigido diu insederant homines vel inter piscandum has partes diu alluerant: idem malum et nonnullis in aqua frigida natantibus contigisse monet (de locis affect. L. I. C. 6). De paralysi ex lapsu in mare frigidum narrat MARTINI *ein Dutzend Beobacht. N.* 6. JOURDAN *Paralyse d. rechten Seite des Antlitzes*, ex *compte rendu des travaux de la soc. des sc. méd. du départm. de la Moselle*, in FRORIEP *Notiz. B.* 19. *N.* 7 (ex vento frigido et acri). KEYLER *Beob. u. Heil. ein. in Folge heftiger Erkältung entstanden. Lähm.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl. B.* 6. *N.* 40. PREISS l. c. GRAVES in FRORIEP *Notiz.* 1837. *B.* 1. *N.* 6.

39) Cfr. scriptores de morbis climatum calidorum in P. I. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. §. IX. N. 4. §. X. N. 7. §. XI. N. 10 citati. Et in climatibus frigidis permultae paralyses ex suscepto refrigerio corpore, culpa balneorum vaporis, liquorum fermentatorum, animi pathematum aestuante, ortas, vidi.

40) HIPPOCRATES notavit, post tempestatem austrinam et pluviosam paraplegias endemico more grassatas fuisse (epid. I. CHARTER. T. IX. p. 63). J. A. KOECHLING *Hemiplegia*, in HORN *Archiv.* 1835. *II.* 5. GRAVES l. c. *N.* 6. PIET (filius) in *bull. de thérap.* 1839. *T.* 16. p. 368.

41) Paralysis brachii ex suppresso catarrho narratur apud BURGGRAV *medicin. Fälle.* p. 72.

ut scarlatina[43]), morbilli[44]), variolae[45]), achores[46]), plica inprimis resecta[47]), metastasis lactea[48]) aliaeque[49]), febres intermittentes suppressae[50]), typhus, otorrhoea[51]), errores diaetae[52]), ver-

42) Kortum in Hufeland *Journ.* 20. *B.* 3. *St.* p. 52. P. K. Müller *Heil. ein. 5jähr. Lähmung ... des linken Arms;* in Harless *n. Jahrb.* 1827. *B.* 12. *St.* 3. p. 9. et *Lähm. .. durch zurückgetriebene Krätze veranlasst.* ib. 12. Cless *erster Bericht* etc. in Horn *Archiv.* 1830. *H.* 2. p. 284 (duae paralyses ex scabie retropulsa). Nicolai in Rust *Mag.* 1833. *B.* 39. *H.* 1 (hemiplegia dextra ex herpete retropulso).

43) Delius diss. de paralysi utriusque brachii post scarlatinam orta. Erl. 1753 (Plurima exempla propria exhibet praxis).

44) Lucas in *Lond. medical journ.* 1790. 4. *Vol. N.* 1. Cfr. P. I. ed. alt. Vol. III. Sect. 1. C. II. §. XI. 3. Eitner *Lähm. nach Masern* in *med. Ver.-Ztg.* 1840. *N.* 8. p. 37 (casus duo).

45) Eph. nat. cur. Dec. I. an. 4 et 5. obs. 9. Dec. III. an. 4. obs. 1. Robarts ex *Lond. m. soc.* in Behrend *allg. Repert.* 1831. *Dezbr.* p. 371. Cfr. op. c. C. IV. §. XXI. 3.

46) De Haen ratio medendi. Vol. I. p. 185.

47) De la Fontaine *med. chir. Abh.* p. 55. op. c. S. 2. C. XXII. §. LXXI. 1. p. 324. Sed et quin plica resecetur, plicosi, potissimum ex animi pathematibus et transpiratione suppressa, facile in paralysin incidunt.

48) Garn *Krankengeschichten. N.* 6.

49) Ulcerum et sudorum pedum: Osann I. citando hist. I et II.

50) Percival l. c.

51) Romberg l. c. hist. I et II. Christison l. c. p. 109. cas. I. p. 110. cas. II.

52) Cael. Aurelianus. p. 342. Percival *essays.* 2. *Vol.* p. 220. *Philos. trans. N.* 277. Cfr. Trampel *Beob.* 2. *B.* p. 139. et Marcard *Beschreib. v. Pyrmont.* 2. *B.* p. 169.

vermes [53]), flatus [54]), vitia hepatis aliorumque viscerum abdominalium [55]), hypercatharsis [56]), podagra retropulsa [57]), syphilis [58]), metalla [59]), ut mercurius [60]), arsenicum [61]), maxime vero plumbum [62]),

53) Salmuth cent. I. obs. 44. Paullini cent. IV. obs. 17. Eph. nat. cur. Dec. II. an. 5. app. 15. *Journ. de méd. T.* 30. p. 44. *T.* 80. p. 344. Mönnich in Hufeland *Journ.* 1817. *Sept.* p. 114 (Brachii paralysin horarum nonnullarum a vermibus ipse observavi). J. Mosing in *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *B.* 21. *St.* 1. p. 174 (paral. extremit. inferiorum quatuor annorum ascaridibus excessis sanabatur). Moll *merkwürd. Fall ein. durch den Abgang des Bandwurms geheilt. Lähm. mittelst des Tart. emet.* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1839. *B.* 28. *St.* 2. p. 242.

54) Helwig obs. 84 (Transitoriam a flatibus paralysin brachii sinistri conspexi).

55) Percival l. c.

56) Helwig obs. 83.

57) De Meza in act. soc. med. Havn. Vol. I. Mense Julio 1819 vir nobilis 70 et ultra annorum, evolutionem insultus podagrae ad pedem sinistrum adhibitis frictionibus spirituosis impedivit. Brevi post iter instituens, susceptoque aestuante corpore refrigerio sub ipso opere pulverem ex pyxide manu sinistra sumendi in hemiplegiam ejusdem lateris incidit.

58) Wepfer obs. p. 689. Lange in Schmuckers *vermischte Schrift.* 2. *B.* p. 232. Hourtet in *mémoires de l'acad. de chir. T.* 4. p. 141. *Samml. med. Wahrnehm.* 1. *B.* p. 84. Busse *Gesch. ein. inveterirt. u. larvirt. Syphilis, welche ... halbseit. Lähm. z. Folge hatte*, in Hufeland *Journ.* 1837. *St.* 4. p. 3.

59) Tuchlan diss. de paralysi metallariorum. Ultr. 1693.

60) Thomann annal. ad 1800. p. 68. Bell l. c. histor. I. E. M. A. Heim *üb. d. Merkurialkrankh. Erlang.* 1835 (historiam paralyseos mercurialis enarrat).

bum [62]), alia venena [63]), animalium illis non exceptis [64]), animi pathemata [65]), potissime terror [66]), ira [67])

61) Forestus. L. VIII. obs. 5. Brandis *üb. d. Wirkung d. Eisenmittel.* p. 155. 170.

62) Borellus cent. IV. obs. 32. Fabr. Hildanus cent. V. obs. 71. Stoll rat. med. P. II. p. 416. Percival *essays. v. Abh. f. pr. Ärzte.* 2. *B.* 2. *St.* p. 70. Bauer in *arzneyk. Abhandl. v. London.* 3. *B.* p. 309. Paris *and* Fonblanque *med. jurisprud. Lond.* 1823. v. Henke *Ztschr. f. St.-Azk.* 10. *Ergänzungsh.* 1829. p. 271. H. M. Hufe- *Bemerk. üb. d. durch Blei herbeigeführte Lähm.* ex *Lond. med. gaz.* 1835. *Vol.* 15. *Febr.* 21 et 28. L. Tanquerel Desplanches ex *journ. hebdom.* 1836. *N.* 28. in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 14. Bicking *traurige Folgen ein. Behandl. d. Schwindsucht durch Plumbum acet.* in Hufeland *Journ.* 1839. *St.* 6. p. 110. Cfr. auctores de colica pictonum.

63) E. c. infusum baccarum laurocerasi in vino (commerc. liter. Norimb. 1733. p. 390); opium: *dictionn. des sc. méd. artic. opium, et* Orfila, *Toxicolog.* (paralysis extremitatum inferiorum apud animalia et homines). Sulphur: Olmstedt *Fall von Lähm. durch Schwefel*, ex *Americ. journ. of sc. Vol.* 8. p. 394. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1827. *H.* 2. Lathyrus cicera: Desparanches in Behrend *Journ.* 1830. *H.* 1. p. 100 (farina hujus plantae, farinae secalinae admixta fuit). Strychninum: Burdach in *med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 23 (ex duobus granis paralysis pedum).

64) E. c. morsus viperae (Fontana *üb. d. Vipergift*), camelorum aestuantium (Larrey *de l'expédition d'Egypte.* p. 413).

65) Auctores P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. III. 9 citati.

66) Dr. Hahn rat. med. P. I. p. 105. Hoffmann de nervorum resolutionibus obs. 5. opp. Vol. III. p. 204. Eph. nat. cur. Dec. I. an. 4 et 5. obs. 9. Barthey ex *bibl. méd.* in Froriep *Notiz.* 1828. *B.* 21. *N.* 13 (plures casus). Bellum Lithuaniae an. 1812 plurimas paralyses ex terrore reliquit.

ira[67]) et moeror[68]), dolor[69]), fulmen[70]), fumus carbonum[71]).

C. proxima. 3. *Caussa proxima paralyseos* a BOERHAAVIO in impedito fluore liquidi nervosi a cerebro in musculum paralyticum, vel liquidi arteriosi in eundem, quaerebatur[72]). Rebus certis stando, id solum compertum habemus, paralysin oriri a caussis aut cerebrum aut medullam spinalem aut pulpam nervorum singulorum vehementer comprimentibus, solventibus, lacessentibus, destruentibus, aut principium vitae, quo partes hae instrui deberent, quocunque demum pacto vel non largientibus, vel exhaurientibus.

§. LXII.

67) WOLFF obs. med.-chir. L. II. N. 5. BERLYN *Hemiplegie b. ein. Säuglinge als Folge heftiger Gemüthsbewegung d. Mutter*, in HARLESS *n. Jahrb.* 1827. *Spptb.* 2. p. 66. *Entzü[illegible]cht. Corp. striatum u. Hemiplegie in Folge v. Zorn*, [illegible]x *n. bibl. méd.* 1829. *Octbr.* in BEHREND *Journ.* 1830. *H.* 2. p. 151. Cfr. P. II. ed. alter. Vol. I. C. XX. §. LXXXVII. 2 (13).

68) SCHENK obs. Lib. I. N. 176. VICAT delect. obs. pract. N. 34. BARTHOLINUS act. Havn. Vol. III. obs. 39. HECKER *lit. Annal.* 1830. *II.* 6. ex *journ. des progr. Vol.* 11. Cfr. op. c. §. LXXXII. 1 (5).

69) SWIETEN l. c. §. 1060.

70) THEDEN *neue Bemerk.* 3. *B.* p. 177. GASTELLIER in *mém. de la soc. méd. d'émulat. an.* 5. p. 462. DESJARDIN ex BROUSSAIS *annal. de la méd. phys.* 1826. *Juin*, in GERSON u. JUL. *Mag.* 1827. *St.* 4. p. 63. DRESSLER *Verletz. durch Blitzschlag* in *med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 35. p. 174. Vidi quondam Viennae Polonum, hemiplegia lateris dextri laborantem ex ictu fulminis, quo percussus fuit.

71) STOLL rat. med. P. VII. p. 92.

72) SWIETEN l. c. §. 1058.

§. LXII.

D i a g n o s i s.

1. Pulchre hinc dicit Wedelius [1]): „Inter istos morbos, qui vivae mortis imaginem sistunt, praecipue est paralysis, facile dignoscenda, et sensibus obvia. Cum enim vita consistat in sensu, consistat in motu, quid est mors viva, etiam hic, si haec non est." Generatim.

2. Paralysis *originem* trahit ex *encephalo*, ex *spina*, ex *nervis*, et ex plurimis locis simul: — natura illius est *traumatica*, *inflammatoria*, *rheumatica*, *metastatica*, *gastrica*, *arthritica*, *scorbutica*, *nervea* et *venerea*. Paralysis origo.

3. *Paralysis originis encephalicae* [2]) a morbis cerebri, dolore videlicet capitis [3]), encephalitide [4]), hydrocephalo [5]), apoplexia [6]), vertigine [7]) etc. annuntiatur, vel iis stipatur. Offenduntur inde maxime sensus, facultates animi, deglutitio, respiratio, circulus sanguinis (utplurimum lentior redditus), musculi faciei, linguae ac illi lateris dimi- P. encephalica.

1) Diss. cit. Göllbri.

2) J. Abercrombie *Abhandl. üb. d. Lähmung., in Folge von Affectionen des Gehirns; ex extract of pathological and practic. researches of the brain and spinal cord*, p. 257, in Behrend *allg. Repert.* 1832. *N.* 6. p. 314. De diagnosi paralyseos encephalicae lege: A. Boyer *Abhandl. üb. Paral. auf Beobacht.* . . *gestützt*, ex *gaz. méd. de Par.* 1834. *N.* 23. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 5. p. 188 sq.

3) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. XI. 2.

4) C. III. §. XVII. 3.

5) C. IV. §. XXI. 7. §. XXII. 4.

6) C. V. §. XXVIII. 3 (12). 6.

7) C. XVI. §. LXXI. 1.

dimidii corporis[8]), affectioni encephali plerumque[9]) oppositi, quod mirabile phaenomenon doctis animadversionibus[10]) de *chiasmo nervorum*, aut potius de *chiasmo substantiae cerebri ad corpora striata*[11]), *pyramidalia*[12]), et de illo *cerebelli ad medul-*

8) Lacrampe Loustan (*recherch. fait. à l'hosp. de la Pitié sous les yeux de Mr.* Serres *pour déterminer les rapports des lésions du cerveau avec les paralys. des membres supér. et infér.*, in *revue méd. franç. et étrang.* 1824. *Mars*) concludit: „*que les radiations postérieures de la couche optique président aux mouvemens du bras; — que les radiations antérieures du corps strié commandent à ceux de la jambe; — que les radiations antérieures du corps strié et postérieures de la couche optique tiennent sur leurs dependance les mouvemens des deux membres.*"

9) Hippocrates docens (de morb. vulgar. L. XII. Foes. Sect. 7. p. 1218. N. 38) latus paralyticum illi affectionis cerebri oppositum esse, tamen rem non semper ita se habere monet (de capitis vulneribus. C. XXVI. T. 2. p. 705. Edit. Lind.). Vide §. LX. 12 (128).

10) Fundamenta hujus doctrinae Aretaeus, Lancisius, Santorini jecerunt, ac Morgagni, Scarpa, Soemmerring, Gall aliique confirmarunt, ut docte Cl. Racchetti exposuit, op. c. p. 262. 274. Cfr. Ristelhuebber apud L. J. A. Marschall *essai sur la topographie méd. a l'hôp. civil de Strasbourg et de son annexe. Strasb.* 1829. Seeric in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 1. p. 94.

11) Caldani (l. c.) corpus striatum lateris hemiplegiae oppositi plerumque multum pati asserit. Jam Willisius motus et sensus principium in corporibus striatis quaesivit (de anima brutorum. P. II. C. 9). Marshall contenderat, omni in hemiplegia corpus striatum in latere sinistro alteratum esse; quod axioma Naumanni observationibus non sine discrimine comprobatur (Hufeland *Journ.* 1824. *St.* 7.

medullam oblongatam [13]), nec non *ad pontem Varolii* [14]) (nervorum encephali et ipsius medullae spinalis communi origine) ansam praebuit. Caussae paralyseos originis encephalicae tum ex necroscopia paralyticorum, tum ex consideratione morborum, qui paralysin antecedunt, vel eam comitantur, elucent. Violentiae cranio illatae, crassities meningum, plethora sinuum, liquores variae

p. 62). ABERCROMBIE l. vix cit. p. 317. 322. CHRISTISON l. c. p. 110. cas. III.

12) In opere posthumo SANTORINI, a GIRARDI edito, legitur (p. 29): „qua calami scriptorii apex est, ibi et foraminulum, quod si dirigente stylo diducatur, atque aperiatur, iidem tractus medullares aversi conspiciuntur, quos pyramidalia corpora efficere dicimus; hi paulo infra calami scriptorii apicem, sic ad decussim feruntur, ut id negare pervicaciae, aut non cernere caecitatis esse arbitrer.“

13) „*La ragione poi per la quale, stante pur il picciol tratto, in cui si discerne questo incrociamento dei fasci midollari nel luogo anzidetto (delle piramidi); pure le lesioni del cervello, anche in altre sue parti quinci discoste, presentano i fenomeni della paralisia nel lato contrario, si è questa, che nella midolla allungata e nel ponte del Varolio concorrono certamente la sostanza del cervello e quella del cerveretto, le quali si uniscono in questo centro commune, che dà commune origine ed ai nervi del cervello, ed al gran cordone della midolla spinale; il che dimostra benissimo, come nel intreccio de' fasci nervosi entro la midolla allungata risieda la cagione organica del frequente eccitarsi le convulsioni e la paralisia nel lato opposto alla parte offesa nel cervello; benchè questa parte fosse pure discosta dal luogo delle piramidi.*“ l. c. p. 267. ABERCROMBIE l. vix cit.

14) ABERCROMBIE l. c.

variae indolis in cavitates vel in substantiam cerebri et cerebelli extravasati [15]), haec, inquam, omnia in eo conveniunt, quod partibus in encephalo contentis comprimendo vel irritando vim inferunt. Ad paralysin sic excitandam aliquando minorem quam ad apoplexiam gignendam vim requiri, ex eo, quod illa hanc interdum annuntiat [16]), apparet. Apparet itidem paralysin originis cerebralis potius *effectum aliorum morborum quam morbum per se* constituere. Habetur interea pro *primaria*, dum alterius morbi praesentia minus evidens est. *Paralysis originis encephalicae* saepissime a *congestionibus* et *plethora* gignitur, — *inflammatoria* dicenda [17]). Socia illi signa sunt *encephalitidis* [18]), aut *apoplexiae* [19]), atque instar hujus morbi derepente adoritur. Gravissime morbus urget, si rupturis vasorum et extravasatis cruentis stipatur. Praeter istam paralyseos cerebra-

15) Quibus Abercrombie (l. c. p. 315) addit: cerebri substantiae emollitiem et encephalitidem cum ejusdem sequelis. Cfr. ejusdem necroscopiae. p. 316 et sq.

16) Abercrombie (l. c. p. 314) ait: „*Häufig geht wohl die Krankheit, die mit einem Anfalle von Lähmung beginnt, nach einer gewissen Zeit in Apoplexie über, alsdann aber ist die Lähmung nur die erste Periode der Apoplexie.*"

17) Paralysin maniacorum *nunquam non* ex encephalitide aut meningitide pullulare, necroscopiis Calmeil aliique ostendunt. Cfr. §. LXIII. 2 (7).

18) Abercrombie l. c. p. 321 et 322.

19) Bouillaud *Fall v. Hemiplegie, die durch einfache Blutcongest. des Gehirns entstanden war*, ex *journ. hebdom.* 1835. *N.* 26. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 10. p. 41. Cfr. §. LXI. 2 (30).

bralis speciem altera datur plerumque lentius [20]) praeviis signis inflammationis chronicae meningum ingruens et a caussis *rheumaticis* [21]), *arthriticis* et *metastasi* originem nanciscens, indeque nomen desumens. A secretione seri cerebrum comprimentis aliisque inflammationum reliquiis, e. c. a meningum incrassamentis, repetenda ea videtur. Nec tertiam paralyseos originis encephalicae speciem ex *inanitione* praeteribimus, effectum evacuationum nimiarum quandoque ipsarum venaesectionum, nec non inediae, narcoticorum, animi pathematum, *nervea* seu *spasmodica* [22]) nuncupanda. Quarta species, *paralysis* scilicet *encephalica traumatica*, sponte intelligitur.

4. Quae ex *spina* proficiscitur *paralysis*, implicatissima omnium est [23]). Praeter signa enim generalia, sensum scilicet constrictionis ad columnam vertebralem [24]) et resolutionem musculorum abdominalium [25]), signa adhuc specialia observantur, prout pars cervicalis, dorsalis, lumbalis, sacralis spi- P. spinalis.

20) „*Dauert die Lähmung lange . . ., so liegt ihr eine tiefe Affection des Gehirns zum Grunde.*“ Boyer l. c. p. 189.

21) Cavallini *storia d'una reumatica paralisia curata con l'unzione mercuriale. Venezia* 1769.

22) C. XIV. §. LXX. 3.

23) Ni fallimur Marshall Hall (in Müller *Archiv.* l. c. p. 211. 212) primus fuit, qui medicorum animum ad symptoma criticum advertit, quod res occultas dubiasque explanare poterit. Docet enim autor, musculorum irritabilitatem in paralysi *cerebrali augeri*, in *spinali* vero *diminui*.

24) Armstrong, Yelloly, Copeland l. c. p. 9.

25) Copeland l. c. p. 13.

spinae separatim, vel tota columna vertebralis simul laeditur [26]); quod ex tradita doctrina [27]) et ex observationibus E. Home [28]) abunde elucet [29]). Paralysin ex affectione spinae, plerumque in latere, caussae morbosae respondente, obvenire, jam monuimus [30]). Ratio in defectu *chiasmi* substantiae medullae spinalis quaeritur [31]). Porro cum medullae hujusmodi ambitus, comparate ad illum cerebri, parvus sit; violentiae illi illatae raro ad *unum* modo latus restringi solent, sed plerumque *totam* medullae circumferentiam occupant: ex quo vir Cl. [32]) explicare satagit, cur ex affectione spinae frequentius paraplegia, quam hemiplegia oriatur. Quae opinio per *paralysin ex cyphosi*, quatenus ut plurimum utrique cruri infen-

26) Cfr. J. Fr. W. Kuhrke *Lähmung der Extremitäten* etc. in Hufeland *Journ.* 1829. *St.* 12. p. 54.

27) C. I. §. II.

28) Op. c. (v. P. II. ed. alt. Vol. I. S. 1. C. IV. §. XXII. 7 (144).) p. 270.

29) Docent praeterea istae: quod sanguis coagulatus superficiem externam durae matris, quae medullam spinalem a quarta vertebra cervicali ad secundam dorsalem investit, comprimens, paralysin extremitatum tum superiorum tum inferiorum, laesa simul evacuatione urinae et faecum, producit; — quod sanguis in centro medullae spinalis, inter sextam et septimam vertebram colli extravasatus, paralysi extremitatum inferiorum, nequaquam vero superiorum, ansam praebet; quodque ex fractura septimae vertebrae colli, dilacerata medulla respondente, partes omnes sub loco affecto paralyticae redduntur, deglutitione valde dolorifica facta.

30) LX. 13. 31) Racchetti l. c. p. 274. 32) Idem l. c.

fensam, comprobatur. *Paralysis* ista, aliàs *cyphosis paralytica* [33]) dicta, graphice a POTT, PALLETTA, RACCHETTI, COPELAND [34]) aliisque [35]) descri-

33) *Cyphosin paralyticam* vocavit PALLETTA (l. c. p. 104), quod ea a reliquis gibbositatis speciebus, ratione caussarum et symptomatum, differat.

34) Op. citatis.

35) WEDEL paralysis pedetentim ingruens a gibbere v. misc. ac. nat. c. Dec. I. an. 2. 1671. p. 333. CONR. HENR. A ROY comment. de scoliosi. Lugd. Bat. 1774. v. WEIZ *neuen Auszug aus Diss. f. Wundärzte.* 15. *B.* p. 108. COOPMANS diss. de cyphosi. ibid. 1775. LUDWIG advers. med. pract. T. I. p. 712. T. II. p. 327. CHESELDEN Osteographia. Tab. XLIV. SANDIFORT mus. anat. T. I. II. III. XXXVII. fig. 5. 6. Vol. I. Sect. 4. p. 127. N. I. p. 129. N. II. III. p. 167. N. CIV. tab. XXXVI. p. 168. N. CV. tab. XXXVIII. p. 181. N. CCIX. p. 182. N. CCX. tab. L. usque ad LIII. p. 183. N. CCXI. tab. LIV. LV. p. 184. N. CCXII. tab. LVI. usque ad LVIII. p. 188. N. CCXIII. tab. LIX. LX. LUDWIGII Lib. I. tab. XII. fig. 2. p. 7. 25. §. XVIII. tab. XIV. fig. 1. p. 9. N. 26. §. XXI. WALTER *Anat. mus.* 2. *B.* p. 59. *N.* 420. 430. VOIGTEL *Handb. d. path. Anatomie.* 1. *B.* p. 310. DOLBEARE *case of curvature of the spine.* v. *Transact. of the college of physic. of Philadelphia. Vol. I. P. I.* p. 45. CRELL. Puellae gibbosae sectio et caussa hujus mali in eadem detecta v. act. ac. nat. cur. Vol. 9. p. 229. PORTAL *obs. anat. sur une bosse particulière* v. *mém. de Paris. a.* 1776. hist. p. 42. *mém.* p. 242. NEBEL l. c. KOK *obs. d'une paralysie des extrémités inférieures avec courbure de l'épine dorsale.* v. *Act. de la soc. de méd. des Bruxelles;* aegrotantibus T. I. P. 2. p. 177. N. W. APPLETON *account of the successfull treatment of a paralysis of the lower limbs, occasioned by a curvature of the spine.* v. *Med. papers communicated to the Massachusetts med. soc. Nrb. 1.* p. 56. B. CEVASCO *cifosi para-*

descripta est. Maxime illa infantiae et pubertatis epochae familiaris cernitur. Verum et adultis non parcet [36]). Annuntiatur languore, inertiâ, frigore pedum, doloribus crurum, cute flaccida circumdatorum, verbo consumtione. Aegrotuli pedibus instare recusant, et si jam gressus fecerint, deambulandi potestatem rursus amittunt. Quodsi aliorum ope suffulti ad motum adigantur, crura aut antrorsum projiciunt, aut post se trahunt, aut cum iis semicirculum describunt. Sedentes crura decussatim Turcarum more collocant. Plurimi prominentiam sterni, respirationem laboriosam, thoracem emaciatum, abdomen inflatum, exhibent, ac de dolore regionis epigastricae conqueruntur. In nonnullis et brachiorum paralysis accedit. Crescente morbo extremitates inferiores omnino resolvuntur, quin tamen sentiendi facultatem plane amittant [37]), et tandem paralysis ipsam attingit vesi-

litica curata. Giorn. della soc. med. chir. di Parma. Vol. 4. p. 155. J. Jacobi diss. de cyphosi paralytica. Heidelb. 1801. Brera delect. opusc. acad. Vol. VIII. p. 81. Delpech *tr. des malad. chirurg. Par.* 1816. Kahleis *Pott's Lähm. d. untern Extremit.* in Hufeland *Journ.* 1829. *St.* 2. Serres *üb. d. Wesen des sogenannt. Pott. Ueb. d. Rückenwirb.* ex *gaz. méd.* 1830. *Janv.* in Behrend *Journ.* 1830. *II.* 6. p. 328. B. Ch. Vogel. C. I. §. V. 3 (10) cit. L. M. Rey *sur la pathogén. de quelq. affect. de l'axe cérébro-spin.* etc. *Par.* 1834. *obs.* 12 et 13. A. Nelaton *Tuberkeln d. Wirbelsäule* (malum Pottii) ex *archiv. gén. de méd.* 1837. *Févr.* in Froriep *Notiz.* 1837. *B.* 4. *N.* 13. Gius. Usiglio *mem. sulle cifosi paralitiche. Firenze* 1838.

36) Morgagni ep. X. 13. 14.

vesicam urinariam. Explorata in *provectiori morbo*[38]) columna vertebrali, pars illius a recto tra-

37) Posse motum sine sensu, et vice versa deleri, mirum non amplius erit, si perpendatur, nervos spinales motui et sensui dicatos, diversas agnoscere radices, et quidem juxta Béclard (*élém. d'anat. génér. Par.* 1823), Magendie (*annal. de chimie.* 1823. *Août*), Bell (l. c.) et juxta Panissa (*ricerche speriment. sopra i nervi. Pav.* 1834) nervi motus a medullae spinalis parte anteriore, illi sensus a parte posteriore; juxta autem Bellingeri (de medulla spin. variisq. ex ea prodeuntib. Taur. 1824. Experimenta physiolog. in medull. spinalem. ib. Experimenta in nervorum antagonism. ib.) nervi motus ex substantia alba medullae spinalis, nervi sensus ex ipsius substantia cinerea, ita tamen, ut sensus omnino et unice pullulet ex radicibus posterioribus, quae simul motui extensionis praesunt, quum motus flexionis dumtaxat anterioribus debeatur. Argumento est historia, quam ex Abercrombie (l. c.) de juvene 18 annorum extremitatum inferiorum motu quidem, minime vero sensu earum orbato audimus. Cadavere dissecto pars anterior medullae dorsalis mollita, in molem pultis instar dissoluta, pars posterior autem fere incolumis videbantur. Similem observationem habet Power ex *Dublin journ.* 1839. *Novbr.* in Froriep *Notiz.* 1840. *B.* 13. *N.* 9. p. 144. Alia argumenta, Bellingeri hypothesin confirmantia, ex tetani speciebus desumpta, vide apud Ferro, Morotti et Paolini, in C. XIII citandos.

38) Copeland jure monet, cyphosin solum provectiori morbo supervenire, immo, ipsam aliquando cariem jam vertebras detinere, quin extus adhuc aliquod in conspectum veniat signum. l. c. p. 9. 10. E. Harrison, Pottii opinionem, ad extremitatum paralysin inferiorum cum cyphosi provocandam vertebrarum cariem absolute requiri, negans, statum vitiosum ligamentorum vertebrarum earumque cartilaginum ut caussam spinae curvoris accusat (*the Lond.*

tramite deflectere ac sub forma anguli prominere cernitur (*cyphosis*). Substantia vertebrarum affectarum nequaquam tumet, ut quondam docuerant, sed, teste PALLETTA [39]), mollior, erosa, consumta et in pultem, instar illius, quae in steatomatibus inveniri solet [40]), conversa, non sine suppurationis [41]) et anchyloseos [42]) vestigiis, detegitur [43]). Mirum hinc non est, columnam vertebralem, ita labefactatam, capitis ponderi et actioni costarum vix resistere posse, ac super et infra locum affectum, antrorsum flecti debere. Sedes cyphoseos communissima, vertebrae dorsi et lumborum. Notari meretur, quod non solum partes *infra* cyphosin locatae, sed aliquando et illae, quae *supra* positae sunt, paralyticae fiant [44]); quod-

med. and phys. journ. 1821. *Vol.* 41). W. TILL. WARD malum influxui musculorum vitioso adscribit. Vide ejusdem opus et aliorum sub *orthopaedia* citata.

39) L. c. p. 104. „Huc (ad *tubercula ossivora spinae*) referri potest illud morbi genus, quod, sub steatomatis specie, corporibus vertebrarum insidet, et quod ossa dissolvendo cum cartilaginibus intervertebralibus spinam inflectit, ut dorsum in gibbum attollatur."

40) Et degeneratio, ait DELPECH (l. c.), ossium tuberculosa, quam SERRES (l. c.) necroscopia perspicuam fecit. Cfr. REY, NELATON ll. cc.

41) VOIGTEL l. c. p. 312. GHIRLANDI in *giornale di medicina pratica di* BRERA. *Vol.* 4. 1813. *Settemb. e Ottob.* SERRES l. c. p. 329. NELATON l. c.

42) VOIGTEL l. c.

43) RACCHETTI l. c. p. 196. *Sullo stato del midollo spinale nelle carie delle vertebre*, in OMOIDEI *annali univers.* 1827. *Fasc.* 122. p. 371.

quodque magnitudo vitii vertebrarum non semper cum gradu paralyseos cohaereat [45]). Generatim tamen HIPPOCRATIS observatio, quod scilicet vitium spinae *supra* regionem diaphragmatis, quam maxime pectus, *infra* vero, quam maxime abdomen, afficit [46]), confirmatur. De *caussa* cyphoseos paralyticae, vario modo sentiunt auctores, eam quaerendo nunc in vitio scrophuloso [47]), nunc in peculiari humorum acredine [48]), nuncque in morbo ipsius medullae spinalis [49]) (cyphoseos simulque paralyseos fonte). Ad nos quod spectat, opiniones hujusmodi pro re nata, quot quot sunt, admittendo, generatim tamen originem cyphoseos paralyticae in caussis traumaticis spinae infensis et inflammationem chronicam, primum vertebrarum, dein meningum et tandem medullae ipsius, cum exitibus inflammationi propriis, producentibus, quaerimus; quae sane caussae dum in aegrotos labe quadam contaminatos agunt, effectus graviores, quam in caeterum sanis, producunt. Resolutio variarum partium certe non indistincte a

 com-

44) JEBB v. RACCHETTI l. c. p. 305.

45) POTT l. c. RACCHETTI l. c. 46) RACCHETTI l. c. p. 306.

47) POTT l. c. 48) PALLETTA l. c.

49) LATOUR, *mémoire sur la paralysie des extrémités inférieures, qu'on supposait dépendente de la courbure de l'épine du dos; avec des observations, qui prouvent, que cette maladie, avec ou sans vice vertébral, dérive de la lésion de la moelle épinière et qu'elle se guérit p. les fontanelles. Par. an. XIII*—1805. v. *mém. de la soc. méd. d'émulat. an.* 6. p. 62. RACCHETTI l. c. p. 311.

compressione, quam nervi spinae illas adeuntes per cyphosin experiuntur, derivari potest, cum necroscopia, vertebras in cyphosi non tumere, sed potius erosas esse, doceat. At vero et vertebrae erosae, dum a recto tramite deflectant, aliena loca occupant, et luxationis spontaneae imaginem referunt [50]), organis vicinis tenerrimis, ut nervis, vim inferre posse nemo inficias ibit. Praeterea cyphosin saepe anchylosin vertebrarum sociam agnoscere [51]) constat. Postremo cavendum, ne incommoda eorum, qui cyphosi laborant, *per nervos* tantum explicare satagamus. Notum enim est, quod, tum columna vertebralis in cyphosi valde laeditur, cavitates pectoris, abdominis et pelvis [52]) maxime angustantur, et vasa majora, inprimis aorta, a recto tramite deflectunt [53]), unde plurima mala, certe non a nervis repetenda, expectanda sunt. Ne vero credamus, omnem, quae ex columna vertebrali aut *osse sacro* [54]) proficiscitur, paralysin absolute cyphosi vel

50) Rust l. c. p. 73. „*Auch ist die sogenannte Pottische Lähmung weiter nichts als die Folge einer spontanen Verschiebung einiger Wirbelknochen von innen nach aussen.*"

51) Voigtel l. c. A. W. Otto aliique C. II. §. VIII. 11 (34) citati.

52) Harrison *case of complete palsy of the lower extremities, with partial dislocation of the pelvis;* in Reece *the monthly gaz. of pr. med.* 1831. *Jun.* p. 210. *Jul.* p. 245.

53) Voigtel l. c. p. 314.

54) Exstant observationes comprobantes, extremitatum paralysin inferiorum non solummodo in forma cyphoseos

vel alio externo vitio insignitam esse. Aliorum[55]) nempe et nostrae observationes, permultas *paralyses spinales* sine omni externo ad columnam vertebralem indicio obvenire, docent. Hujuscemodi sunt: 1° *Paralyses*, quae ex *inflammatione chronica*[56]) indolis traumaticae, rheumaticae, arthriticae, haemorrhoidalis *meningum*, spinalem medullam ambientium, aut *systematis venosi specus vertebralis*, oriuntur (*rhachialgitis paralytica* dici posset). — Frequentissime ea sane, praesertim inter opifices, labores cum lumborum intensione per-

vertebrarum aut colli, aut dorsi aut lumborum conspici, ut POTT contenderat; sed nec minus cum *ossis sacri degeneratione* connexam esse posse. Hujus ossis superficies paralytici, cujus mentio fit in HORN *Archiv. B.* 9 et 10, degenerata et toto ambitu tumida apparuit. — Juvenis, 18 annos natus, de quo fertur in *Salzb. med.-chir. Ztg.* 1811. *B.* 2. p. 115. 116, post lapsum in *os sacrum* eadem paralysi affectus, idem os tumidum habebat. Exinde patet, nec minus *os sacrum* extremitatibus resolutis afflictorum, quam columnae vertebralis caeteras partes inspici, necessarium esse.

55) „Subinde tum hujusce morbi (spinae bifidae) tum cyphosis symptomata, sine ipso ad vertebralem columnam tumore, externo observari videntur." J. P. FRANK l. c. RACCHETTI l. c. p. 305. J. K. H. MARX *z. Lehre v. d. Lähm. d. untern Gliedmass. Carlsr. u. Bad.* 1838.

56) BERNDT *Fälle glücklich geheilt. Lähm., welche v. einer Rhachialgie u. v. chron. Entzünd. in d. Substanz oder den Umgeb. des R. M. ihr. Urspr. genomm. hatten*, in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 11. p. 28. Lege duas paraplegias ex myelitide chronica apud CRAIGIE in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 113.

perficientes, et inter milites atque rusticos vicissitudinibus aëris expositos obvenit. Morbus, sub forma rhachialgiae incipiens [57]), lente insidias struit [58]), tum per meningum callositatem, tum per destructionem partis medullae spinalis, tum per adhaesiones morbosas, tum per extravasata serosa, purulenta, cruenta. 2° *Paralyses*, quae *ex metastasi* antro vertebrali infensa pullulant, quaeque plus minus processui inflammatorio tribui possunt. Sic plurima *febrium rheumaticarum et nervosarum*, peculiari medullae spinalis affectione stipatarum, imperfecta crisi solutarum, paralysi brachiorum pedumque terminatarum, vidimus exempla [59]). *Scarlatina* in hydropem specus vertebralis desinens, nisi morte praecipiti, tandem paralysi terminatur. Idem, quamvis rarius, alia exanthemata efficiunt [60]), 3° *Paralysis* ex *ossificatione cartilaginum intervertebralium* [61]), aut ex *tophis*

57) C. II. §. VIII. N. 7.

58) „*Characteristisch . . . ist das allmählige Fortschreiten von der Peripherie zu den Centraltheilen u. der langsame Verlauf.*" Mark l. c.

59) Inter haec luculentissimum nobilis Lithuani recordor, qui an. 1813 ex febre nervosa convalescens, ita manuum usum amisit, ut a famulis nutriri deberet. Brachiorum motus liber remansit. Non ita crurum, sub deambulatione vacillantium, implicatorum. Universalis aderat macies. Fonticuli vere an. 1817 lateribus spinae admoti quid levaminis attulerunt, sed autumno subsequente aeger sub itinere morbo acuto inopinate e medio ablatus est.

60) §. LXI. N. 2 (43—47).

61) Ast. Key (l. c.) duorum paraplegia affectorum mentionem fecit, in quibus cartilago intervertebralis ac liga-

tophis vertebrarum, cui morbo, uti monuimus [62]), ut plurimum arthritis et syphilis ansam porrigunt. 4º *Paralysis* ex *apoplexia specûs vertebralis.* Morbus istiusmodi, jam alibi commemoratus [63]), saepe est apoplexiae encephalicae aut *socius* [64]), aut *effectus* [65]); aliàs *per se* ingruit [66]). Quo in casu apoplexia spinalis, ut supra docuimus [67]), plerumque [68]) *paraplegiam* post se trahit. Nisi morbus a caussa traumatica excitetur, plerumque a rhachialgia [69]) annuntiari solet. Huic ansam utplurimum dederunt haemorrhoides [70]), menstrua, iochia suppressa, praesertim in hominibus labe scorbutica mulctatis. Apoplexia more suo extemplo ingruit, relinquens variarum partium ex loco affecto nervos desumentium paralysin. Secto cadavere una alterave pars medullae spinalis cruore aut

menta tumida duraque intra thecam ita prosiliebant, ut chorda spinalis vehementer comprimeretur.

62) C. II. §. VIII. N. 11. 15. 63) C. III. §. XIV. N. 5.

64) E. c. casus MORGAGNI op. c. epist. LX. 4. T. II. RACCHETTI l. c. p. 247. DE AGOSTINI in *giorn. di med. prat.* 2. *Vol.* FODÉRÉ de apoplexia disquisitio theor. pract. Avignon. 1808.

65) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. V. §. XXIX. 2 (7).

66) G. H. RICHTER in HUFELAND *Journ.* 1826. *St.* 6 (nonnullos casus, plethora et enormi venarum medullae spinalis repletione provocatos, affert).

67) §. LX. 3.

68) Posse enim paraplegiae caussam etiam in cerebro latere, observationes EARLE (l. c.) docent.

69) ZAEGEL l. c. BERNDT l. c.

70) Quare ZAEGEL (l. c.) dicit: „*diese Lähmung kommt nur im männlichen Alter von 30—50 J. vor.*“

aut sero cruento inundata reperitur [71]). Cerebrum incolume obvenit. Mirum hinc non est, exercitium facultatum animi vix aut ne vix quidem perturbari [72]). Et 5° *Paralysis* ex *medullae spinalis atrophia* seu *inanitione*. Aegritudo hujusmodi, saepissime onaniae [73]), in utroque sexu, effectus, cum *labe dorsali* connubium inire solet [74]). Interdum et venenis originem debere videtur. — Quocunque in casu, ad diagnosin paralysium spinalium, sine evidentibus vitiis externis ad columnam vertebralem obvenientium, instituendam, maxime ut methodi spinae internae conditionem explorandi [75]) memores simus, opus est. Interea certissimum diagnosticon ex anamnesi desumitur.

Paralysis nervea.

5. Inter *paralyses, ex vitiis singulorum nervorum* pullulantes, paralysis affectioni *plexuum nervorum abdominalium* inprimis *mesaraicorum* originem debens, primum occupat locum. „Nervi enim mesenterii non tantum cum intestinis, stomacho, jecore aliisque visceribus communicant, sed etiam cum lumborum aliarumque partium nervis et consequenter cum artuum" [76]). Ac profecto! Nervi intercostales et vagi, plexus abdominales formantes, cum nervis cervicalibus et dorsalibus, plexum brachialem constituentibus, in gangliis cervicalibus invicem confluunt [77]). Miror hinc Swietenium dixisse:

71) §. LX. 12 (170). 72) Marx l. c. 73) Gibel l. c. hist. II.
74) Horn *Archiv.* 1833. *II.* 1. p. 65. 75) C. I. §. IV. N. 2.
76) Willisius de anima brutorum. P. II. C. 15.
77) Scarpa de gangliis nervorum deque origine et essentia nervi intercostalis, ad illustr. vir. H. Weber anatom. Lips. epistola. 1831.

dixisse: „Laetus recordor, me aliquoties brachiorum resolutionem, colicae pictonum succedaneam, feliciter curasse, dum frictiones, emplastra aromatica etc. *soli abdomini applicarem*, licet ex anatomica nervorum historia fatear me non intelligere, quomodo nervi, per abdominalia viscera dispersi, molestissimo et diuturno dolore excruciati, paralysin brachii inducant cum atrophia musculorum“[78]). Ex nervorum abdominalium affectione sequentes paralyseos species ortum ducere solent: 1° *Paralysis saturnina seu metallurgorum* a STOCKHUSIO[79]), LANGIO[80]), SUCHLANDIO[81]), L. TANQUERELIO DES PLANCHES[82]), BROCKMANN[83]) aliisque tum citatis[84]), tum citandis[85]), bene descripta. Detinet morbus iste extremitates praecipue superiores, maxime manus; verum haud raro et crura saltem imbecillia sunt. Extremitates doloribus vagis excruciantur, eorumque musculi atrophia, in pollice manuum maxime obvia, laborant. Nec paralyseos vestigia in partibus internis desiderantur e. c.[86]) ad oesophagum, teste dyspha-

78) L. c. §. 1070.

79) Tract. de lithargyrii fumo noxio morbifico. Gosl. 1656.

80) Epist. Lib. I. epist. 13. p. 189 sq.

81) Diss. de paralysi metallariorum. Traj. ad Rhen. 1693.

82) *Essai sur la paralysie de plomb ou saturnine. Par.* 1834. et in *journ. hebdom.* 1836., *N.* 28. Cfr. SCHMIDT *Jahrb.* 1837. *B.* 14. p. 188.

83) *Pathol.-therap. Bemerkg. üb. d. Bleikrankh. d. Hüttenarbeiter*, in HOLSCHER *Hannöv. Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 3 et 4.

84) C. IX. §. XLIII. N. 2 (43).

85) P. III. Vol. I. cap. de Colica pictonum.

dysphagia, ad intestina, teste pertinaci alvi obstructione, maxime hîc familiari. Origo *abdominalis* paralyseos metallurgorum vel ex eo comprobatur, quod morbus iste multis *signis arthriticis* stipatur, et utplurimum ex *colica saturnina* [87]) ortum ducit. Morbum illum signis arthriticis stipari jam SUCHLAND [88]) ex eo comprobare salegit; „quod tempore pluvioso dolor exacerbetur, quod tophis nodisque articuli perturbentur, ut et quod dolor in articulis, quam in reliqua membri parte major sit" [89]). Arthritidis vero praecipuam officinam ventrem esse, ut res demonstrata [90]) admittitur. Quod spectat ad *colicam saturninam*, haec signa, nisi *neuritidis*, saltem *neuralgiae* plexuum nervorum abdominalium, praecipue mesaraicorum exhibet [91]). Mirumne hinc, si ex neuritide aut neuralgia paralysis oriatur? „Sufficiebat mihi novisse, ait SWIETEN, in *nervis abdominalibus morbum habuisse originem*; et in aliis morbis jam didiceram, nervos multos habere mirum imperium in alias corporis partes . . . ." [92]). Cum vero non quaevis paralysis metallurgorum colicae saturninae succedanea sit [93]), cumque actio plumbi non

86) Ad organa vocis, testibus linguae haesitantia et aphonia, immo ad nervos opticos, teste amaurosi. Cfr. *üb. d. Paralysis saturnina u. ihre Behandl. mit Strych.* ex *bull. gén. de thérap. T.* 6. *livr.* 4. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 35. et supra §. LX. 1 (4 et 7).

87) v. SCHMIDT *Jahrb.* l. c. 88) L. c. p. 6. 89) l. c.

90) v. cap. de arthritide. 91) v. cap. de colica.

92) §. 1070. 93) SUCHLAND l. c.

non solum ad speciales nervos circumscripta, sed in universum genus nervosum extensa sit [94]), origo abdominalis paralyseos saturninae dubiis adhuc subjici videri posset. Diluentur vero haec dubia considerando: a) non omnem paralysin, quae metallarios aggreditur, ideo ex plumbi actione repetendam esse, cum opifices istiusmodi et ex caussis rheumaticis aliisque [95]) paralytici fieri possint; — b) plumbum varia sub forma corpori insidias struere, et verisimiliter potissimum ex usu suo interno, utpote directe nervis abdominalibus infenso, colicam et inde paralysin originis abdominalis expectandam esse (sic antequam adulteratio vini ope plumbi probe nota fuerat, ipsa ex vini qualitate derivari solebat colica saturnina et succedanea inde paralysis [96])) — et c) paralyses non solum colicam saturninam, sed et alterius generis colicas, quidquod multos alios morbos abdominales sequi. Qua de caussa stabilimus generatim 2° *Paralyses ex colicis et dysenteriis.* Exempla paralysium post colicas, quamvis non saturninas, collegerunt alii [97]) ipsique vidimus [98]).

De

94) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. III. N. 75.

95) Suchland l. c. p. 10.

96) Wepfer misc. ac. nat. cur. an. II. obs. 39.

97) Epiphanus hist. N. 35. Cramer diss. de colico dolore et illius symptomate paresi. Basil. 1614. Klopfinger diss. de colica passione ejusque symptomate illustriori paresi. Basil. 1618. Bermond *Beobacht. u. Bemerk. üb. eine Colica nervosa mit darauf folgend. Paralyse d. obern u. unt. Extremit.* ex *journ. de Montp. T.* 2. *livrais.* 11 et 12. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 10.

De *dysenteriae* in paralysin transitu jam monuimus[99]. Cur paralysis ista plerumque[100] transversa sit, explicare non audemus. Opiniones etenim, hoc sub respectu allatae[101], nequaquam nobis satisfaciunt. 3° *Paralysis ex vermibus et flatibus intestinalibus.* Transitoria esse solet, maxime extremitatibus inferioribus infensa[102]. 4° *Paralysis ex febribus intermittentibus*[103]. Testatur

98) Medicus Lithuanus S. perpessis plurimis colicae insultibus, in manuum paralysin crurumque imbecillitatem incidit. Nulla apud eum plumbi suspicio locum obtinere potuerat. Matrona Viennensis R. et stirpe C. nata plures tumores, quorum unus magnitudinem capitis infantilis adaequabat, verisimiliter in mesenterio gerens, colica diu obnoxia, tandem brachiorum paralysin contraxit.

99) §. LX. N. 5.

100) Zimmermann (*von d. Ruhr unter d. Volke.* p. 133) duo exempla paralyseos post dysenteriam affert, ubi manus et brachia simul resoluta erant.

101) Fabricius l. c. 102) Mönch l. c.

103) Febrem intermittentem sub larva paralyseos extremitatum inferiorum describit Winkler in *Oesterr. med. Jahrbb. neueste Folge.* 1830. *B.* 1. *St.* 2. p. 174. Similia observarunt: Musgrave in *phil. transact. N.* 242. Remer in Hufeland *Journ. B.* 20. *St.* 3. p. 88. Seiler pr. de paralysi periodica. Viteb. 1805. Puccinotti *stor. delle febbri intermitt. di Roma. Urbin.* 1821. p. 129—136. J. Alexander *Beobacht. ein. intermittir. Paraplegie in Verbind. mit Amaurose;* ex *the lancet.* 1827. p. 393. in *Heidelb. klin. Annal.* 1828. *B.* 4. *Spptheft* 2. p. 284. Elliotson paralysis intermitt. ex *the lancet.* 1831. *January*, in Behrend *allg. Repert.* 1831. *Juli.* p. 35 (casus memoratu dignus febris interm. quartanae larvatae, chinini medio sanatae, postquam tres fere annos saevierat). Romberg in Casper

tur de ea Riverius [104]), bilem accusans. A veritate minus alienum videtur, compressionem plexuum nervorum abdominalium a visceribus vicinis obstructis [105]), vel a saburris pro caussa tanti phaenomeni admittere. Interea cum et medulla spinalis in febribus intermittentibus scenam ludere videatur [106]), fieri posset, paralysin illis febribus succedaneam quandoque et originis spinalis esse. Ad reliquos nervos quod spectat, ex eorum laesione paralysin oriri, innumeris observationibus confirmatum habetur. ,,Sic praeciso brachii nervo, qui ab illo actuatur, digitus riget. Sic praecisis digitorum nervis non semel vidimus hinc ad motus genera exercenda ineptos digitos, sive contracti maneant, sive rigidi et contractioni inepti" [107]). Spectat huc exemplum paralyseos brachii a laesione nervi ulnaris, quod supra retulimus [108]), aliudque Swietenii paralyseos brachii a glandulis subaxillaribus scirrhosis [109]). Resolutiones ex neuralgiis et neuritide [110]), ortum paralyseos ex affectione traumatica, rheumatica, arthritica etc. singulorum nervorum abunde confirmant. Indolis rheu-

Wochenschr. 1833. *N.* 8. Frank *periodische Lähm. d. Unter-Extremit.* in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 26. Dassit *Fall v. intermittir. Hemiplegie, welche mit ein. Tertianfieb. zusammentraf*, ex *bull. de thérap.* *T.* 15. p. 376 in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 22. p. 288.

104) Prax. L. I. de paralysi. p. 106.

105) Percival l. c.

106) C. I. §. II. 2.

107) Wedel diss. an. 1677. p. 13.

108) §. LXI. 2 (21).

109) Ibid. (25).

110) Cap. VII. §. XXXIII.

rheumaticae plurimae paralyses musculorum faciei, de quibus monuimus [111]), fuere.

Par. compositae et simulatae. 6. Cum cerebrum, medulla spinalis et nervi unum idemque efficiant systema, paralysin ex plurimarum illius partium *simultanea affectione* ortum ducere posse, intelligitur (*Paralyses originis compositae*). Nec satis. Ex tradita aetiologia constat, paralyses quoque caussam interdum in vitiis systematis vasorum sanguiferorum [112]), musculorumque ipsorum [113]) agnoscere, unde ille, qui in fonte morborum paralyticorum unice genus nervorum coram oculis haberet, a recta via valdopere aberrare posset. Aberraret quoque, si paralysin, ut aliquando accidit [114]), *incurvationi columnae vertebralis fortuito nuptam*, ex illa columnam praepostere derivaret. Postremo non ignorandum, *paralysin* interdum *simulari* [115]).

§. LXIII.

111) §. LX. 6 (60).

112) §. LX. 12 (188). Cfr. Swieten l. c. §. 1059. Hoc valet praecipue de Beriberi. Wright l. c. De differentiis paralysium aut ex vasorum sanguiferorum aut ex cerebri affectione pullulantium, lege W. Stockes *Vorles. üb. d. Heil. d. innern Krankheit.* etc., *deutsch v.* J. Behrend. *Lpz.* 1835.

113) §. LX. 12 (189). Mothe (*melang. de méd. et chir. .. paralysie* etc. *T.* 2. *Lyon* 1827) ne paralysin ex cerebro, medulla oblongata, medulla spinali et e nervorum laesione pullulantem cum ea, e *musculorum* affectione morbosa prodiente confundamus, monet.

114) Legi de hoc argumento meretur Earle l. c. et Stromeyer l. c. in Casper *Wochenschr.* (qui ulterior docto exponit, spinae curvaturam saepe ex paralysi peripherica oriri).

§. LXIII.

Prognosis.

1. Periculum paralyseos bifario e fonte pendet; videlicet tum e loco systematis nervosi affecto, tum a musculo inde resoluto. Paralysis encephalica et spinalis; quo magis caussa circa medullam oblongatam et cervicalem urget, eo periculosior [1]). Istis enim locis affectis, musculi nobilissimi, ut cor, aliique respirationi et sensibus dicati resolvuntur. Colligitur inde *paraplegiam* periculosissimam omnium esse. Accedit *hemiplegia*, inprimis si ea apoplexiam praecedat, quae enim apoplexiam sequitur hemiplegia, haec melioris spei est, „quia tunc novimus morbi caussam minui et quasdam encephali partes liberari" [2]). Idem de paraple- Periculum.

115) H. Marshall *hints* . . . *on the examinat. of recruits* etc. in *Edinb. med. and surg. journ.* 1826. *Octbr.* Cfr. Horn *Archiv.* 1827. *St.* 1. J. Cheyne ex *Dublin hosp. reports and communicat.* 1827. *Vol.* 4. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1828. *II.* 1. p. 160. Cfr. Froriep *Notiz. B.* 18. *N.* 17. p. 267. *B.* 22. *N.* 9. p. 138. Wagner *erster Jahresber. üb. d. pr. Unterrichtsanst. f. d. Staatsarzneik.* . . *z. Berlin.* ib. 1834 (casum memoratu dignissimum retulit).

1) Rolfinkius (method. cogn. et curand. affect. C. 1) inquit: „quo cerebro sunt propiores spinae affectus, eo magis sunt periculosiores, quo vero remotiores, eo tutiores."

2) Swieten §. 1062. Sic apoplectici duo, de quibus alibi locutus sum (P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. V. §. XXV. 1 (18. 36)), hemiplegia, in quam inciderant, plane sanati fuere, ac longo tempore post optima adhuc fruebantur valetudine. Vidimus feminam hemiplegia laborantem, quae felicissime infantis sani partu absoluta est.

raplegia, apoplexiae spinalis effectu, valere videretur [3]). Quae ex imo ventre ortum ducunt paralyses, caeteris paribus, facilius sanantur [4]), dummodo atrophia non stipentur. Est illa aliquando *transitoria* [5]). Haec cum praesertim paralysin saturninam comitari soleat, illius prognosis sponte elucet. *Paralysis musculorum faciei,* si ex affectione ipsius cerebri pullulet (quod ex aliis signis labem encephali indicantibus, potissimum ex sensuum, et ex animi facultatum laesione, cognoscitur), magna pericula et inter alia apoplexiae illud portendit; secus autem, si paralyseos caussa in ipsis nervis facialibus sedem figat. Optime hoc monuit Hippocrates [6]) dicens: „distorsiones autem in facie, si nulli alteri parti corporis communicant, cito sedantur, vel sponte, vel per necessitatem; reliqui vero apoplectici fiunt." *Paralyses partiales* quae ex vitiis columnae vertebralis originem ducunt, illorum vitiorum agnoscunt prognosin. Ominosae sunt paralyses ex carie vertebrarum; praesertim morbo jam multum provecto et aegroto labefactato.

2. *Ma-*

3) §. LX. 3 (18).

4) Ergo Heidler (l. c.) „*je vollkommener die Functionen des Unterleibes von Statten gehen,*" eo periculosior est paralysis.

5) Anno 1834 ad propriam mensam dominus St. . ., vir quinquaginta annorum, potui vini haud parcens, brachium dextrum derepente movendi facultate orbatum exhibuit. Rediit tamen haec facultas, elapsa decima horae parte. — *Transitoriae paralyseos* exemplum quoque invenitur in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1831. p. 327.

6) Prorrhet. L. II. C. 17. Chart. T. VIII. p. 826.

2. *Malum*, si sphincterum officium frangatur, si paralysis cum aliis morbis herculeis complicetur[7]), si pars paralytica simul sensu destituatur, si frigida, oedematosa, flaccida, gravis sit, si fiat gangraenosa[8]), atrophica. Unde merito monuit HIPPOCRATES[9]): „quibus una cum hoc, quod movere non possunt, morbosa pars corporis attenuatur, hi in sanitatem restitui non possunt: quibus autem colliquationes non accesserint, hi sani evadent." — Et CELSUS[10]): „Quacunque vero corporis parte membrum aliquod resolutum est, si neque movetur et emacrescit, in pristinum habitum non revertitur; eoque minus, quo vetustius id vitium est[11]) et quo magis in corpore senili Signa mala.

7) Ut cum *mania: Samml. auserles. Abh. f. pr. Ä. B.* 8. p. 485. L. J. C. CALMEIL *de la paralysie considérée chez les aliénés. Par.* 1826. ESQUIROL *rapport statistiq. sur la maison r. de Charenton pendant les an.* 1826—1828. *Par.* 1829. Cfr. G. H. BERGMANN *maison r. de Charenton*, in J. B. FRIEDREICH *Magaz. f. philosoph., med. u. gerichtl. Seelenheilk.* 1831. *H.* 7. p. 102 (CALMEIL et ESQUIROL hanc paralysin insanabilem declarant). W. DAVIDSON *allg. Lühm. u. Blödsinn*, ex *monthly archiv.* 1834. *March*, in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 5. p. 192. H. RODRIGUES *üb. d. allg. Paralyse bei Geisteskr.* ex *revue méd.* 1838. *Avril* et *Mai*, in SCHMIDT *Jahrb.* 1840. *Suppltb.* 2. p. 210.

8) REMER in HUFELAND *Journ.* 1814. p. 40 (Sphacelus spontaneus digitorum manus).

9) L. c.

10) L. II. C. 8. p. 75.

11) „Haec est ratio, quare prudentes medici non multum sperent de curanda paralysi, quae per plures jam annos perstitit; quia jure metuunt, nervosam fabricam vel destructam esse, vel jam concretam adeo ut nil transmittere

senili est;" — aut, ut WEDELII verbis utamur [12]), „si paralysis seni alterum pedem in cymbâ Charontis jam habenti accidat." Paralysis hyeme curatu difficilior, vere facilior.

Signa bona.

3. *Bonum* est, si febris, potissimum ea, quae horrore ingruit [13]), recenti paralysi superveniat; si pars paralytica tremore aut motibus convulsivis tentetur, si dolere incipiat, si sensus puncturae acus in ea percipiatur [14]), si diarrhoea vires haud frangens in conspectum veniat [15]), si paralysis descendat, et liberas partes superiores relinquat, si morbus aetati competat, sique prima medendi tentamina succedant.

Curae spontaneae et accidentales.

4. Paralysis evanuisse visa est, supervenientibus apoplexiae recidiva [16]), abscessu sub aure [17]), ad pelvim posteriorem [18]), fistula ani [19]), partu [20]), men-

possit. Hinc in tali casu membrorum paralyticorum motus emendatur quandoque utcunque, sed raro vel nunquam in integrum restituitur, ut quotidianae observationes practicae docent." SWIETEN l. c. §. 1065.

12) Diss. cit. p. 20.

13) Haec conditio requirere videtur, ut a febre, paralysi superveniente, quid boni expectari liceat.

14) CLIFTON WITRINGHAM de morb. quibusdam commentarii. Lond. 1752. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 8. *B.* 2. *St.* p. 228. *N.* 91.

15) ZAEGEL l. c. („*reichliche Stuhlausleerungen nach gelind abführenden Mitteln*").

16) RUSSEL in *med. obs. and inquiries. Vol. I. N.* 24.

17) *Journal de médecine. T.* 81. p. 354.

18) *Recueil périod. de la soc. de méd. à Paris. N.* 34.

19) GENGA anatomia chirurgica. v. HALLER bibl. chirurg. Vol. I. p. 405 (Paralysis saltem imminuta).

menstruorum eruptione [21]), blenorrhoeae restitutione [22]), apostemate ad lumbos [23]), ad trochanterem [24]), alvi profluvio [25]), ira [26]), terrore [27]), gaudio [28]), risu [29]), imaginatione [30]), febre [31]), combustione [32]), fulmine [33]), ictu sclopeti mino-

ris [34])

20) SCHNEIDER in *med. Corresp.-Bl.* 1831. *N.* 21.

21) GILIBERT advers. pract. p. 271. GULBRAND in act. soc. r. Havn. Vol. I. p. 82.

22) GULBRAND coll. soc. med. Havn. Vol. II. p. 194. CALLISEN in act. r. soc. med. Havn. Vol. II.

23) HUFELAND *Journ.* 1812. *Mai.* p. 34.

24) LIBOSCHITZ *Beiträge z. neuern Heilk.* 2. *B.* p. 133.

25) RANOË in act. reg. soc. med. Havn. Vol. II. p. 30.

26) SCHENK obs. L. I. N. 182. PAULINUS obs. med. phys. obs. 34. v. Ephem. n. cur. Dec. II. an. 5. app. p. 23.

27) SCHENK obs. L. I. N. 181. MARCELLUS DONATUS L. VI. C. 4. p. 640. VALLERIOLA L. II. obs. med. 4. PECHLINI L. III. obs. med. 26. DIMERBROECK obs. et curat. med. C. N. 10. LOEFFLER *Beiträge z. Wundarzneyk.* 1. *B.* JAEGER *merkwürd. Heil. ein. Lähm.* in CASPER *krit. Repertor.* 1830. *B.* 27. *H.* 3.

28) GASSENDIUS in vita Peirescii. L. IV. p. 26.

29) *Gazette de santé.* 1814. *Mai.*

30) PECHLINI obs. 32. L. III. FRORIEP *Notiz. B.* 31. *N.* 9. p. 148. ex PARIS *the life of Davy.*

31) LENTIN Lib. I. obs. 21. ELLER *med. u. chir. Anmerkungen.* p. 17. HERMAN app. ad MARQUET *traité de l'hydropisie.* p. 169. Cfr. *journ. de méd. T.* 6. p. 118. HORNUNG *Hemiparesis rheumat. Natur*, in *Oesterr. med. Jahrb.* 1835. *B.* 17. p. 281.

32) A. GIBSON *Fall ein. Lähm. d. untern Extremit.* in GERSON u. JUL. *Mag.* 1828. *St.* 4 (comb. fortuita).

33) *Gazette salutaire.* 1781. *Août.* WILKINSON *the case of Ms. Winder. Goett.* 1765. *Obs. d'une paralysie guérie par un coup de tonnerre. Revue méd.* 1828. *Févr.* p. 300.

ris[34]) et sponte[35]). Quae singula medico naturae nutum sequenti haud raro viam medendi indicant[36]).

§. LXIV.

C u r a.

Generatim.

1. Ad hanc viam prosequendam, prudentiâ et patientiâ opus est, totaque medendi ratio sedi et indoli morbi adaptanda.

C. paralyseos encephalicae.

2. *Paralysis originis encephalicae,* praesertim recens, instar apoplexiae[1]) curatur. Hîc (si morbus inflammatorius) *venaesectio* ab antiquis commendata[2]), tardius vero, ob varias hypotheses de paralyseos natura frigida[3]) vel asthenica, plerum-

Cfr. Albers in *Heidelb. klin. Annal.* 1828. *B.* 4. *Suppheft* 2. p. 284 (3). Gius. Barrea in *il filiatro Sebezio giorn. delle sc. med. Nap.* 1836.

34) Velpeau *Hemiplegie durch einen Pistolenschuss geheilt,* ex *bull. de thérap. T.* 15. p. 68. in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 21. p. 323 (ut videtur sanatio vulnere et sanguinis jactura contigit).

35) Morisset ergo paralysis repentinae solutio a natura. Paris. 1644.

36) Tandem hemiplegiam salutarem fuisse fertur: Allé *chron. Husten durch Schlagfl. mit Hemiplegie gehoben*, in *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *B.* 23. p. 234.

1) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. V. §. XXIX.

2) Celsus L. III. C. 27. Zacutus Lusitanus prax. admirab. L. I. obs. 38. 39. Valleriola L. IV. N. 4. Du Port ergo paralysi venaesectio. Paris. 1588.

3) Wedelius in diss. Bibleri an. 1719. p. 19 restricto venaesectionis usu ad solam paralysin cum apoplexia, ait „Est enim morbus potius *frigidus* et a torpore sanguinis et defectu spirituum oriundus.“ Et Swietenius methodum

rumque omissa, ut sacra anchora commendari meretur [4]). Relate ad hemiplegias docte disceptatum est [5]), utrum cruor ex parte resoluta vel opposita detrahendus sit, — sane ex ista, utpote cerebri vitio respondente [6]). Interea, si febris, boni quid promittens, paralysi superveniret, priusquam ad phlebotomiam deveniatur, effectus illius observandi forent, ne scilicet salutare naturae conamen intempestive temperemus. Conducente venaesectione ea, si verae plethorae urgeant symptomata, novum apoplexiae insultum minitantia, post aliquod tempus reiteranda, iterumque reiteranda. Sic saltem misera procrastinatur existentia. Quodsi signa congestionis ad encephalon sine universali plethora adessent, ad *hirudines*, circa caput applicandas, confugiendum. Praesente statu

hae-

fere exclusive irritantem adversus paralysin commendat. §. 1668.

4) Casus hemiplegiarum, ubi phlebotomia profuit, enumerare amplius non possum. Quod spectat ad paralyses partiales, matrona quinquaginta et ultra annorum mense Majo an. 1817 paralysi lateris sinistri faciei, torpore linguae et dira cephalaea laborans, incassum a nonnullis hebdomadibus ruri per vesicatorium, arnicam et similia tractata, Vilnam venit. Jubeo venaesectionem e pede dextro, et illico facies, tanquam pars laxata, quae reducitur, debitum in ordinem componitur. Sanam postea ducebat vitam.

5) Detharding diss. de paralysi et hemiplegia subjuncta quaestione: utrum venaesectio in parte sana vel affecta instituenda. Rostoch. 1739. Gehler diss. de sanguinis ex parte siderata per venam eductione. Lips. 1778.

6) Cfr. quaeso P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. XII. 2 (2).

haemorrhoidali, illae prope ani venas locum inveniunt[7]), at non sine urgente necessitate[8]). Cum apoplexia effectus suos saepe ad specum vertebralem extendat[9]), nilque sanguinem efficacius ab encephalo revellat quam *cucurbitulae scarificantes* lateribus spinae admotae, istud quoque auxilium non negligendum. Simul vero ad conditionem viscerum abdominalium, praesertim *hepatis*, raro plane in nostro morbo immunis, respiciendum, ne reali plethorae eas adscribamus congestiones ad encephalum, quae impedito cruoris per ventrem circulo adscribendae sunt. Generatim regula esto, ut in paralysi originis encephalicae, alvus quotidie semel bisve aperta sit; et quidem, si fieri posset, evitando clysteres (quatenus haemorrhoides ani excitant et intestina tenuia haud evacuant). Nisi salia media, rheum aut electuarium lenitivum debita dosi vespere sumta, postridie evacuationem alvinam producant, ad *colocynthidem*[10]), *jalappam* confugiendum, ita tamen ne secessus liquidi fiant[11]), quod vix unquam sine virium

7) Vir quadraginta et ultra annorum an. 1818 apoplexia et hemiplegia mulctatus applicitis hirudinibus ano, jam postridie proprio marte gressus instituere potuerat. At vero tres menses serius, novus apoplexiae cum paraplegia insultus vitae finem imposuit.

8) Cfr. l. c. C. V. §. XXIX. 1 (4).

9) §. LXII. Cfr. P. II. ed. alt. Sect. 1. C. V. §. XXIX. 2 (7).

10) Schmuhr in Hufeland *Journ.* 1829. *St.* 5 (tinct. gtt. 15—80, ter te die). Zaegel l. c. D. A. Bartels in Rust *Mag.* 1837. *B.* 49. *H.* 1 (gtt. 20 omni bihorio).

11) Hoc praecipue de *oleo crotonis* valet, quod adhibitum

virium detrimento contingere solet [12]). Morbo jam jam provecto, systemati abdominali et alvinae evacuationi per *aquas medicatas saponaceas* et *salinas* [13]), dummodo aut ob calorem aut ob gaz acidum carbonicum, aut ob aliam ignotam caussam, encephalo non infensas, prospiciendum. In recenti morbo, temperato impetu inflammatorio, *tartratis stibii et potassae* parvae saepeque repetitae doses, verisimiliter opus transpirationis sustinendo, ad potiora spectant auxilia. *Vomitum* ipsum ut suadeamus [14]) ciere, nisi crapula invasioni morbi prope antecesserit, nunquam ob metum congestionum ad caput, ausi sumus. *Balnea tepida* et *sulphurica*, in paralysi generatim commendata [15]), illi, quae ex encephalo ortum trahit, non

est a Landsberg *therap. u. toxicolog. Würdig. der Grana Tiglii* etc. in Horn *Archiv.* 1831. *H.* 4. p. 565.

12) Legatur, rogo, Swieten. §. 1068. 3.

13) F. Scheu *üb. d. Wirksamk. d. Mineralquell-Bäder in Marienb. b. Lähm. überh. u. besonders bei jen. d. untern Gliedmass., wenn s. v. ein. krankhaft. Affect. des R. M. od. sein. Häute ihr. Ursprung nehmen;* in Rust *Mag. B.* 19. p. 529. et *Heilung ein. 3jähr. R. M.-Lähm. b. einem 18jähr. Mädchen durch die Mar.-Brunnen- u. Badekur,* in Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 4. p. 102. Osann *Chronik d. Heilq.* etc. in Hufeland *Journ.* 1834. *St.* 6. p. 95 sq.

14) Celsus L. V. C. 27. p. 179. Falconer *memoirs of the med. soc. of Lond. Vol.* 2. *N.* 120. Swieten l. c. §. 1068. C. J. Heidler (l. c.) sibimet ipso et uxori suae vicibus iteratis emeticum ordinavit et paralysibus facialibus medicatus est.

15) Summer *account of the success of warm bathing in paralytic disorders. Lond.* 1751. — *Narrative on the efficacy*

non nisi senescente morbo quadrant; si enim citius in usum deducantur, inevitabilis est novus apoplexiae insultus [16]). Contra vero *embrocatio*, praesertim antiquitatis medicorum suffragiis suffulta [17]), tutissime adhiberi potest. Idem de alio antiquorum consilio, dè balneis scilicet frigidis, praesertim ope *natationis* [18]), non audemus contendere. Ne mature nimis ad *vesicatorium* nuchae apponendum confugias! Quousque nempe congestio sanguinis circa caput timenda est, aegros praecipitat. Non ita, deleto jam impetu morbi inflammatorio, inprimis si quid rheumatici aut arthritici lateat. Interea dum celer effectus haud requiritur, *fonticulos*, utrimque ad basin cranii cultri vel lapidis caustici ope, institutos, vesicatoriis longe anteponimus. Immo fatemur, quodsi praeter methodum antiphlogisticam certum aliquod paralyseos originis encephalicae habeatur auxilium, id in fonticulis ad basin cranii consistere [19]).

Cavea-

of Bathwaters in var. kinds of paralytic disorders. Lond. 1787. Fontes calidae prope Cervimontium aliaeque sulphuricae (Hausleutner in Hufeland *Journ.* 1826. *St.* 4. E. Osann *Chronik d. Badeq. im K. Preuss.* ib. 1829. *Spplth.* p. 235. et 1834. *St.* 6. p. 95).

16) Zaegel *Badechronik von Eilsen* etc. in Hufeland *Journ.* 1829. *St.* 3. p. 118.

17) Cael. Aurel. p. 361. Paulus Aegineta L. IV. C. 56. Bang act. r. soc. med. Havn. Vol. I. p. 102. Copeland l. c. Phoebus l. c. Osann l. c. 1834.

18) Cael. Aurelianus morb. chron. L. II. C. I. p. 361 (monens: „partibus passione vitiatis adjungendas esse vesicas, quo natandi laborem minuant").

Caveatur autem a ligamentis scopo vel vesicatoria vel fonticulos firmandi, circa collum applicandis; venas enim jugulares comprimendo omnis bonus eorum effectus destruitur. *Setaceum* ad nucham [20]) nimias excitare solet molestias. Juvat praeterea salivae secretionem per *sialagoga* promovere [21]). Virtus auxiliorum hujusmodi externorum variis *pharmacis internis*, peculiaribus rerum positionibus adaptandis, sustinetur. Indicantur *flores arnicae montanae* [22]), si verisimile sit, paralysin extravasato, potissimum cruento, encephali ortum debere, si morbus provectus, recidivae apoplexiae effectus, si aeger exhaustus, sique pulsus mollis et facies pallida fuerint. Virtutem arnicae perbelle a seminibus *coriandri sativi*, a herba

19) J. C. Pritchard *üb. d. Behandl. d. Hemiplegie;* ex *the Lond. m. gaz.* 1831. *January*, in Behrend *allg. Repert.* 1831. *Jul.* p. 96. et Froriep *Notiz.* 1832. *B.* 32. *N.* 21.

20) Cramer diss. de paralysi et setaceornm adversus eam eximio usu. Goett. 1760. v. Sandifort thesaurus. Vol. I. N. 7. Pritchard l. c. p. 96. Berndt l. c. hist. I.

21) Ut Hannam S. Thompson l. c.

22) De arnicae in paralysi usu lege: Collin obs. circa morb. acut. et chron. Vol. IV. p. 5. V. p. 108. Plenk in Mohrenheim *Wiener Beyträge.* 2. *B.* Aaskow in collect. soc. med. Havn. Vol. 2. p. 162. De Meza act. r. soc. med. Havn. Vol. III. N. 20. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 13. *B.* p. 81. Conradi in Hufeland *Journ.* 6. *B.* p. 463. Angeli *osservaz. medico-prat.* v. Weigel *ital. Bibl.* 3. *B.* 1. *St.* p. 117—122. Morelli *lettera in nuovo giorn. di Milano* 1792. v. Kühn *ital. Bibl.* 2. *B.* 1. *St.* p. 21. Jaeger l. c. Osann l. citando. hist. I. L. F. v. Graefe *Jahresber. üb. d. klin.-chir.-augenärztl. Instit. d. Universität z. Berlin* 1832. Cfr. Graefe *u.* W. *Journ. B.* 18. *H.* 1.

herba *origani majoranae*[23]) sustineri, experti sumus. Sub eadem rerum positione, sub qua arnicam commendavimus, inprimis si ventriculi vires langueant, aegerque notas diatheseos scorbuticae exhibeat, semina *sinapis nigrae*[24]), in sero lactis decocta, aut radix *pyrethri*[25]) usurpari merentur. Ipsa *sanguinis transfusio* cum successu tentata est [26]). Deficiente in parte paralytica necessaria cruoris copia, et *venarum compressio* proposita fuit[27]); aeque ac *carotidis ligatura*[28]). Quodsi extra-

23) Sic praescribo: ℞. Fl. Arnicae drachm. unam, seminum coriandri, aut herbae majoranae drachmas duas. Infunde cum s. q. aquae fervidae per quartam horae partem, colatura unciarum decem; cap. tribus vicibus curriculo nychthemeri. Plurimos senes paralyticos hac formula restitui.

24) Uncia semis ad colaturam librae unius.

25) Oxley in Kühn *phys. med. Journ.* 1802. p. 244.

26) Denis *lettre à M. Sorbière touchant l'origine de la transfus. du sang avec le recit d'une cure faite sur une personne paralyt. Paris* 1688.

27) Venae compressorium (*Tourniquet*) praecipue in paralysi *partiali*, ita quidem admotum, ne arteria prematur, multum auxilium ferre dicunt, credentes, membra paralysi affecta sanguinis sufficiente quantitate carrere. v. Calhoun in *Philadelph. journ. of med. and phys. sc. N.* 1. Valentine *üb. d. Wirk. des Tourniq. b. Paralyse*, ex *the med. quart. review.* 1834. *Apr.* p. 188. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1835. *St.* 2.

28) Moreau (*nouv. bibl. méd.* 1829. *Novbr.* p. 197. Cfr. Behrend *Journ. des Ausland.* 1830. *H.* 4. p. 25) carotidis ligaturam lateris sani in hemiplegia capitis et colli suasit, ut sanguinis affluxus ad caput hîc impediatur et in latere opposito vitalitas augeatur. Preston (ex *the med.-chir.*

extravasati potius serosi in encephalo, ut caussa paralyseos latentis, habetur suspicio, methodus adversus hydrocephalum chronicum indicata [29]) inserviret. Interea fatemur, *mercurium* nobis raro in paralysi originis encephalicae quid praestitisse, hocque pharmacum cane pejus et angue in hemiplegia senum, utpote plerumque diathesi scorbutica plus minus mulctatorum; fugiendum esse. Nec *digitalis purpureae* hîc canere valemus laudem. Potius stipites *solani dulcamarae*, radices *arctii lappae*, *smilacis chinae*, lignum *guajaci* [30]), profuere, quorum vegetabilium decocta per nonnullarum hebdomadum spatium epota urinae secretionem promovent et paralyticorum arthriticorum constitutionem instaurant. Quae praeterea instauratio obtinetur, tempore vernali hujusmodi aegrotis succos expressos herbarum recentium, *hederae terrestris*, *veronicae beccabungae*, *urticae dioicae*, *nasturtii aquatici*, *scandicis chaerefolii* et *fumariae officinalis*, per se vel cum jusculis carneis, viperarum, ranarum, testudinum exhibendo, non neglecta rusticatione, itineribus, animique recreatione. *Corporis* enim *motus*, in nonnullis paralyseos

seos

review. 1831. *Jul.* in Behrend *allg. Repertor.* 1831. *Novbr.* ex *Calcutta transact.* 1831. *Vol.* 5. in Behrend l. c. 1832. *Mai.* p. 153. et 1835. *Vol.* 7. Cfr. Froriep *Notiz. B.* 46. *N.* 9. p. 140) hac audace operatione cum successu perfunctus est.

29) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. IV. §. XXI. 8.

30) Swieten l. c. §. 1068. 4. Verum nisi tenue admodum sit decoctum ligni guajaci, facile excalefacit.

seos speciebus tam infensus, hîc, dummodo modicus, juvat[31]); e contrario *electricitas*, quibusdam paralyseos speciebus accommodata, in paralysi originis encephalicae valde periculosa evadit[32]).

C. paral. spinalis.

3. *Paralyses, ex affectione medullae spinalis proficiscentes*, corporis *summam quietem* et *positionem horizontalem*[33]) exposcunt, quibus scilicet columnae vertebralis partes affectae minus concutiuntur minusque a super impositis comprimuntur. Memorabile, de quo agitur, praeceptum Baytonio[34]) et Copelandio[35]) debemus. Interea non reticendum, *extensionem diuturnam corporis* jam prius, saltem in *cyphosi paralytica*, commendatam fuisse[36]); ne loquamur de aliis *auxiliis mechanicis*[37]), si vertebrae inflammatae aut carie[38]) detentae fuerint, potius damnosis quam utili-

31) Schwenke in *Harl. Abh.* 1. *Th. N.* 15. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 2. *B.* 2. *St.* p. 81.

32) Quarin animadvers. Stoll. rat. med. P. VI. p. 401. Falconer in *memoirs of the med. soc. of London Vol.* 2. *N.* 20. Sane! Nil rationi magis adversatur quam usus electricitatis in paralysi, apoplexiae cerebralis effectu; et nihilominus quotidie, ut ita dicam, tales absurdae curationes obveniunt.

33) E. Harrison l. c. 34) Op. cit. 35) Op. c. p. 22.

36) Le Vacher 1768, sub Orthopaedia, C. I. §. V. N. 3 (10), cit.

37) Vide ibid.

38) Hujusmodi casum, *abstinentia cibi* sanatum, describit Rolffs *das methodische Fasten, als Heilmittel vieler Krankheit. betrachtet*, in Pfaff *Mittheil.* 1833. *H.* 1. Eadem ratione paralysi cum extravasato medicatus est Ellioison l. c.

utilibus. Positio corporis horizontalis optime obtinetur aegrum super *lectum pensile* ponendo. Lectum inter binos arbores appensum suadet Colles[39]). Dolendum corporis illam quietem, indicatamque decumbendi rationem, vix aut ne vix quidem ab infantibus impetrari posse! Eo majori cum sedulitate reliqua auxilia in usum deducenda sunt, et quidem 1° in *cyphosi paralytica,* antequam morbus omnino evolutus sit, inprimis si violentia externa columnam vertebralem attigerit, aut si pars illius dolere videatur, *hirudines* circa locum spinae de morbo suspectae, eo copiosiores, quo robustior aegrotulus, applicamus. Iis praemissis lintea complicata et aqua frigidiuscula cum aceto imbuta, pluries de die per breve temporis spatium, e. c. per horulam, parti affectae admovemus. Nisi aegrotulus tenellus sit, et anni tempus adversetur, eum in *flumen* vel *mare*[40]) immergere curamus. Tenellis, absentibus indiciis processus inflammatorii, tota columna vertebralis bis de die *spiritu* quodam *aromatico* perfricatur. Quibus singulis auxiliis *fonticuli,* ad utrumque latus spinae curvatae, diuque, per annorum scilicet curriculum, aperti, palmam arripiunt[41]). *Methodus*

39) Gordon 1813, C. I. §. I. N. 3 (42), cit.

40) Vel balnea salina: Kahleis l. c.

41) Latour (l. c. p. 62), cyphosin non ut caussam paralyseos extremitatum inferiorum agnoscens, ex necroscopia hac paralysi mortuorum demonstrat, fonticulos illos nunquam contra cyphosin, verumtamen semper fere et certissime contra *omnes paralyses extremitatum inferiorum sine vertebrarum vitiis* conducere. Nihilominus certum est, et

dus ista Pottii dicta, quamvis Pottio longe antiquior sit[42]), saepius nobis satisfecit, unde eam praesenti aevo tot detractores invenisse miramur et dolemus. Caeterum non negamus, vertebris carie magna ex parte corruptis, cruribus omnino paralyticis, aegroto tabe correpto, et Pottii methodum non solum nil amplius praestare, sed miseros incassum excruciare interitumque properare[43]). *Fonticuli* ad latera spinae, in infantibus per *causticum*[44]), in adultis per *ustionem*[45]) instituuntur. Ustionem jam Hippocrates[46]) et Albucasis[47]) commendarunt. Sunt qui et hîc *setacea*[48]) et *vesicatoria*[49]) fonticulis anteponant. Quo-

curvaturas spinae cum paralysi extremitatum fonticulis sanatas esse. Cfr. Horn *Archiv. B.* 9. Meyer l. c.

42) Jeffris, Cammerer, Mercurialis, qui in libro de morbis puerorum capite de paralysi et torpore ait: „quoad chirurgiam remedia quaedam sunt quae accommodantur, ut sunt cauteria etc.“

43) Ait Racchetti: „*Io posso attestare d'aver conosciuto per esperienza, che ne' fanciulli deboli, macilenti, estenuati di forze, il lungo insistere in questo rimedio, invece di recar giovamento, ha condotto più presto il malato ad una consunzione mortifera.*“ L. c. p. 317.

44) Carl Bell *System d. operat. Chirurgie. A. d. E. Berlin* 1815. Keyler l. c.

45) L. Paccini *di una paraplegia sanata col fuoco. Lucca* 1824. Castella *jährl. Ber.* etc. in *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. des Cant. Zür. im J.* 1826. *Zür.* 1827. p. 62 sq. (quatuor cauteriis, ad spinae latera applicatis, duas gibbositates formandas cohibuit et extremitatum inferiorum paresin curavit).

46) Op. c. De articulis. Sect. 3.

47) Chir. P. I. C. 10.

Quocunque in casu ulcerum artificialium actio per diaetam nutrientem, aërem purum, nec non per pharmaca congrua sustinenda est. Inter haec, si agatur de aegroto scrophuloso, *murias calcis* praeprimis indicatur [50]). Nisi alvus obstructa sit, potus, veluti cofea paratus, ex *glandulis quercus tostis* exhibetur. Vitio *rhachitico* extractum *pampinorum vitis viniferae*, aut decoctum *radicis rubiae tinctorum* — et simplici *atoniae*, infusum *corticis cinchonae* frigidum aut *carbonas ferri* [51]) opponuntur. Si *venerei* quid lateret, ad *aethiopem antimonialem*, parva dosi [52]) at diu continuato usu, quod generatim de omnibus pharmacis intelligendum est, confugiendum. 2° *Paralysi ex inflammatione chronica metastatica partium in specu vertebrali contentarum*, si recens, et signis vigentis phlogoseos [53]) stipata, *venaesectionem* [54]) exposcit e brachio, si morbus a cervice et dorso, e pede, si a lumbis et osse sacro proficisci videtur. Sequuntur *cucurbitulae scarificantes* [55]), et *hiru-*

48) Kramer l. c. Kahleis l. c. Berndt l. c. hist. III. Burdach in *med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 19.

49) Plenck in Mohrenheim *Wiener Beiträge.* 2. *B.* Dickson in *med. obs. and inquiries. Vol. II.* p. 27.

50) Rec. Muriatis calcis drachmas duas. Aquae destillatae unciam unam. M. D. S. ter de die guttas decem-viginti (Pro infante quatuor annorum).

51) Grana tria bis terve de die infanti octo annorum.

52) E. c. granum unum de die.

53) C. III. §. XII. N. 1.

54) Gouzée in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 339. ex *observat. belge.* 1834. *Juin.* Ulrich l. c. hist. I.

hirudines, illae prope spinae latera, hae praecipue ad vasa ani, non neglecto reliquo *regimine antiphlogistico.* Morbo jam provectiori, praeprimis rheumatico aut arthritico, super ipsam columnam vertebralem[56]), aut saltem ad latera illius utrinque strias *emplastri vesicatorii* latitudinis trium pollicum apponimus[57]). Usui interno tunc *diapnoica* alternatim cum *diureticis* inserviunt. Si malum indicatis auxiliis rebelle, sique in aegro ab omni crasi scorbutica alieno, juvene et vegeto, extravasati serosi in cavitate specus vertebralis haberetur suspicio; *mercurius*, sub forma aut *unguenti* ad latera spinae illiniendi[58]) aut *calomel*[59]), intus ad levem salivationem usque exhibendus est. Hydrargyri virtus florum *arnicae decocto* sustinetur. Quae si incassum adhiberentur, *moxae*[60]) ad

55) Gouzée l. c. Preiss l. c. (paraplegia completa ex influenza metastatica).

56) Schmidt commentatio de nerv. lumbalibus. p. 94. Pritchard in *the Lond. med. repository. Lond.* 1824. *Jan.* (de utilitate admiranda vesicatoriorum ulcerumque artificialium ad spinam dorsi paralysi afflictorum refert). J. Corrigan l. c. cas. II.

57) Cfr. Percival *essays. Vol. I.* p. 183. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 2. *B.* 2. *St.* p. 120. Preiss l. c. (vesicator. ad os sacrum).

58) Berndt l. c. hist. I. II. IV.

59) Preiss l. c.

60) Methodus Aegyptiaca: v. Alpinus medic. Aegypt. L. III. C. 12. p. 211. De cyphosi et spinae inflexione disserens Lentinus (*Beitr. z. ausüb. A.W.*) utilitatem fonticulorum et *moxae* commendat. Item J. Boyle *tr. on moxa, on the applicat. of ... spin. disorders. Lond.* 1825 (ad moxas conficiendas Burne [Froriep *Notiz.* 1825. *N.* 254] fomi-

ad latera spinae locus est. Stupendos illius effectus, quandoque tantum temporarios [61]), pluries admirati sumus. Similes magisque stabiles ab ustione ope *ferri candentis* obtinuimus [62]). Respuente aegro ignem, *fonticuli* aut *setacea* [63]) supplere possent. A balneis hîc nil expectandum [64]).

tem lignarium; SALANDIERE [*mém. sur l'électropunct. . . . et de moxa. Par.* 1825] lanam foliorum artemisiae vulgaris proponunt; PAILLARD [*n. bibl. méd. Par.* 1828. *Mai.* et FRORIEP *Notiz.* 1828. *N.* 453] moxae loco phosphori fragmentum magnitudine lentis comburi jussit et laudat effectum in organismum morbosum). GIERL *ein. Krankheitsfälle, als Beitr. zu . . . ein. eigenthüml., jetzt häufiger werdend. Art. der Lähm.* in HUFELAND *Journ.* 1827. *B.* 64. *St.* 1. p. 95. hist. I et II. CASTELLA l. c. (moxis quatuor cariem vertebrarum lumbalium cum paralysi extremitatum inferiorum curavit). *Anwend. v. Kalium-Moxen* (in paralysi), in RUST *Mag.* 1829. *B.* 29. *H.* 3. p. 584 (vituperantur). LARREY apud RUST *theoret. pract. Handb. d. Chirurgie* etc. *Berl.* 1831. *B.* 4. BUESCH *Lähm. d. Extremit. durch d. Moxa geheilt,* in *Hamburg. Ztschr. f. d. ges. Med. B.* 3. *H.* 3. LABLACHE *Fall v. unvollkomm. Lähm. des Armes, welche durch eine mittelst Schiesspulv. bewirkte Moxa geheilt wurde*, ex *bull. de thérap. T.* 12. p. 357. in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *B.* 17. p. 303. LARREY et BAUDENS in FRORIEP *Notiz.* 1837. *B.* 1. *N.* 9 (paral. traumat. moxis debellarunt).

61) Acta mea instituti clin. Vilnens. an. 11. p. 91.

62) Adhibitum est ad curam capitis obstipi. KRIMER *schnelle Heil. ein. steifen Halses durch das Glüheisen*, in GRAEFE u. W. *Journ.* 1829. *B.* 13. *H.* 3. p. 523. VON KERN *v. d. Anwend. des Glüheisens. Lpz.* 1828. FEHR in *Verhandlg. d. vereinigt. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Zür.* 1828. *Erste Hälfte* (in paralysi rheumatica).

63) PREISS l. c.

dum[64]). Contra vero 3° in *paralysi ex ossificatione cartilaginum intervertebralium*, quo scilicet in morbo, praeter *ulcera artificialia*, prope locum affectum *balnea calida*, potissimum *sulphurica*, *extractum aconiti napelli*[65]), *guajaci aquosum*, *tinctura guajaci volatilis*[66]) aliaque sic dicta remedia antarthritica indicata sunt, dummodo nil syphilitici lateat. Hoc videlicet in casu nec ulcera artificialia prodessent, nec a sulphure nisi damnum expectare liceret. 4° *Paralysis ex apoplexia specus vertebralis*; nisi in primo morbi limine, *methodo antiphlogistica* et inprimis evacuationibus sanguinis, tum universalibus, tum localibus, cum successu aggrediatur, omnia artis conamina eludere solet. Interea nil impedit, quominus et hîc auxilia, absorptionem liquidi in specu vertebrali extravasati promoventia, tentamini subjiciantur. Posset et *rhus radicans*[67]) et *capsicum annuum*[68]) ten-

64) Immo nocuerunt: KUHRKE l. c. histor. II.

65) J. LENZ in HUFELAND *Journ.* 1827. *St.* 10 (Extr. Aconiti c. Guaj.).

66) FOTHERGILL in *med. obs. and inquiries. Vol.* 5. p. 394.

67) ALDERSON *essay on the Rhus toxicodendron. Hal.* 1794. Vers. germ. a F. L. FRORIEP. *Jena* 1799. *Medic. Comment. v. Edinb.* 2. *Dec.* 10. *B.* p. 136. *Abh. f. pr. Ärzte.* 17. *B.* p. 194. VAN MONS *actes de la soc. de méd. de Bruxelles. T. I. P. II.* p. 136. *Abh. f. pr. Ärzte.* 20. *B.* p. 298. BRERA *prospetto di risultamenti ottenuti nella clinica med. di Padova.* 1812. 13 (usque ad gr. sedecim spatio nychthemeri). DE MATTHEIS ratio instituti clin. Romani. 1816. tab. XVII. Cfr. HUFELAND *Journ.* 1816. *Octob.* p. 127. HENNIG *glückl. Kur ein. Paralys. d. untern u. obern Extremit. durch Rhus rad.*, in HORN *Archiv.* 1823. *II.* 6. OLLIVIER l. c. *T.* 2.

tentaminibus ulterioribus subjici. 5° *Paralysis ex medullae spinalis atrophia seu inanitione, regimen tonicum* exposcit, deductis simul in auxilium pharmacis adversus paralysin originis encephalicae cum notis atoniae commendatis. Adde iis *camphoram* et *herbam chenopodii ambrosioidis*[69]). Et *nucis*[70]) vo-

Rr 2

obs. 121. p. 828. C. Otto in *n. Hygaea. Kopenh.* 1825 (ex Brerae clinice). Buchheim *bestät. Nutz. des R. toxicod. bei Lähm. d. Glieder*, in *allg. med. Annal. des* 19. *Jahrh. auf d. J.* 1825. *H.* 1. p. 138 Cless l. c. (duo casus) et in *Mittheilung. des Würtemb. ärztl. Ver.* 1833. p. 180. Nicolai in Rust *Mag.* 1833. *B.* 39. *H.* 1. Heyfelder in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 127. Trois *üb. d. Nutzen des Rh. r. bei Behandl. paralyt. Krankheit.* ex *giorn. . . . pathologia* 1835. *Gen. Febbr.* in Schmidt *Jahrb.* 1837. *B.* 13. p. 10. Günther *Wirksamk. des Rh. toxicod. in nervös. Lähm.* in Buchner *Repertor.* 1836. *B.* 8. *H.* 3. Collectan. med. chir. Vilnens. Viln. 1838. Vol. I. p. 214.

68) Horn *Archiv. f. med. Erfahr.* 1815. 2. *Heft.* p. 301.

69) Baldinger *n. Magazin* 5. *B.* p. 496. Rudolph ib. 8. *B.* p. 235. Lentin *Beyträge.* 2. *B.* p. 212.

70) „*Dans les expériences cliniques que Mr.* Fouquier *a faites sur l'emploi de la noix vomique dans la paralysie, il a constamment vu que l'extrait alcoholique de cette substance donné de 6 à 24 grains par jour, déterminait des légères contractions dans les parties paralysées et une amélioration remarquable dans l'exercice des mouvements volontaires*" (*gazette de santé.* 1814. *Mai*). Cfr. Fouquier in *journ. de méd. chir. et pharmacie p.* Leroux. *T.* 38 (Contenditur, nucem vomicam prius musculos paralyticos, tetanicos reddere) et Lescure *obs. sur l'emploi thérapeutique de la noix vomique dans la paralysie.* v. *Bibl. méd. Paris* 1818. *Octob.* p. 81 (Monet ischuriam hoc a pharmaco saepe produci, quod et ego in aegro paraplegia laborante,

vomicae et *strychnini*[71]) vis antiparalytica actioni hujus

de quo supra (§. LX. 3 (18)), expertus sum. Suspicabar inde actionem specificam nucis vomicae in vesicam urinariam ac hanc ob rationem in ischuria paralytica senili valdeque rebelli adhibui, stupendo cum successu, ut debito loco palam fiet (P. IV. Vol. II. de morbis vesicae urinae)). Cfr. MAURICET in *arch. gén. de méd.* 1826. *Mars* (Extr. N. v. contra paralys. rheum.). *Précis de la soc. méd. de Tours.* 1827. WENNEIS *Lähm. d. ob. u. unt. Extremität.* in *Badische Annal.* 1827. *Jahrg.* 2. *H.* 2 (Extr. N. v. gr. β — iij bis de die; sanatio). CASTELLA l. c. (in paralysi extremitatum). *Beobacht. ein. rheumat. Paralyse, geheilt durch den Alcoholextract d. N. v.* ex *arch. gén. de méd. T.* 13. *Mars.* 1827. in FRORIEP *Notiz.* 1827. *B.* 17. *N.* 6. *Précis de la soc. méd. de Tours.* 4. *trim.* 1827. RAHN in *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. des Kant. Zürich in d. Herbstsitz.* 1827. *Zür.* 1828. p. 19 sq. KUHRKE l. c. (paral. extremitat. infer.). M. SCHLESINGER in HECKER *liter. Annal.* 1829. *Mai.* p. 74 (par. extrem. infer.). CLESS l. c. E. D. A. BARTELS *erster Jahresber.* etc. in RUST *Mag.* 1830. *B.* 32. *H.* 2. CH. WISBACH *d. bürgerl. Krankenhaus in Bergen*; in GERSON u. JUL. *Mag.* 1830. *H.* 3. HEIBERG *das Reichshospital* etc. ibid. LAFAYE *Harnverhalt. u. Lähm. d. Blase durch Extr. N. v. geheilt*; ex *journ. univers.* 1829. *Août*, in BEHREND *Journ.* 1830. *H.* 2. p. 210. et *H.* 4. p. 65. TRINIUS in *vermischte Abh. a. d. Geb. d. Heilk. Petersb.* 1830. *Samml.* 4. p. 146. OSANN *Anwend. d. N. v. geg. Lähmg.* in HUFELAND *Journ.* 1830. *Spptb.* SCHÖNBECK in HOHNBAUM *med. Conversat.-Bl.* 1830. *Jahrg.* 1. *N.* 31. CHIAPPA *Paralyse d. untern Extremitäten*, ex OMOIDEI *annali.* 1831. *Febbr.* in FRORIEP *Notiz. B.* 31. *N.* 11. BURCKARD *Lähm. nach Apoplex. durch spirit. Krähenaug.-Extr. geheilt*, in CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 52. GALLI in OMOIDEI *ann. univ.* 1834. *Ottbr.* Cfr. FRORIEP *Notiz. B.* 44. *N.* 20. PERRUSSEL *N. vom. geg. Lähm. d. untern*

hujus pharmaci in medullam spinalem tribuenda videtur [72]).

Extremitäten, ex *gaz. méd. de Par.* 1834. *N.* 25. in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 5. p. 10. F. JAHN *Vers. f. d. pr. Heilk.* Eisenach 1835. *H.* 1 (Extr. spirit. incassum adhibit.). C. WLADIMIR RADZIBOR diss. de N. v. Berol. 1837. PÉTREQUIN *üb. d. therap. Wirkg. d. N. v. u. ihre Präparate in d. paralyt. Affectionen*, ex *gaz. méd.* 1838. *N.* 43. 44. in SCHMIDT *Jahrb.* 1839. *B.* 224. p. 157. et FRORIEP *Notiz.* 1839. *B.* 8. *N.* 22. p. 343. HOFER *glückl. Ausg. ein. Paralyse*, in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1839. *B.* 9. *N.* 13. p. 101.

71) Remedium efficacissimum, quod plurimis et quidem multo saepius in paraplegia quam in hemiplegia conduxisse traditur ac jure meritoque commendatur. Ordinatur non nisi absente inflammatione organorum systematis nervosi centralium, lubentissime in paralysi nervorum *motui* dicatorum, et *endermice*, gr. $\frac{1}{6}$ — gr. j, et interne gr. $\frac{1}{12}$ bis terve de die, quae dosis sensim sensimque ad gr. $\frac{1}{4}$ augenda est, immo, ut alii suadent, donec pars paralysi affecta convellatur. Lege observationes apud: ANDRAL in MAGENDIE *journ.* 1823. *T.* 3. *Juill.* et in *cliniq. méd. ou choix d'observat.* etc. 4. *part. Par.* 1827. A. LEMBERT *essai sur la méth. enderm. Par.* 1828 (plus vice simplici partes resolutas post duas horas mobiles reddidisse strychninum endermice applicatum). BALLY in FRORIEP *Notiz.* 1828. *B.* 21. *N.* 6 (contra paralysin vesicae urinariae). HEIBERG et HIORT in *Eyr Christiania* 1829. *B.* 4. et l. c. A. F. LÜDERS in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 4 (℞. Strych. acet. gr. iij. Solve in Alcohol. ℥j. et Aq. Cinnam. spirit. ℥VII. Cap. bis de die gtt. X. Dosis augenda). *The n. Americ. m. and s. journ.* 1829. *Octbr.* H. RICHTER diss. de method. enderm. experiment. illustr. Berol. 1829. J. L. BARDSLEY *hosp. facts and observ. illustrativ. of the new remed., strychn., brucia* etc. *Lond.* 1830. et in *transact. of the provincial. med. assoc. Liverpool* 1834. *Vol.* 2. Cfr. FRORIEP *Notiz.* 1830. *B.* 27. *N.* 9. *B.* 43. *N.* 5. p. 73. et GERSON *u.*

detur[72]). At caute tali cum pharmaco incedatur[73])! Nec

Jul. *Mag.* 1835. *H.* 2. p. 240 (In 12 paralysibus nervosis, sanguinis extractionibus et eccoproticis praemissis optato cum eventu adhibuit. Gr. $\frac{1}{3}$ dosis est maxima; gr. $1\frac{1}{2}$ vitam adimunt). *Von ein. durch örtl. angewend. Strychnin geheilte partielle Lähmung*, ex *Glasgow med. j.* in Froriep *Notiz. B.* 25. *N.* 7. Lembert, Lesieur et Wolff in Rust *Mag.* 1830. *B.* 32. *H.* 3 (Strychn. purum). Ex *the Lond. m. and phys. j.* 1830. *Febr.* in Behrend *allg. Repert.* 1830. *H.* 5. p. 194. Sandras ex *gaz. méd. de Par.* 1830. *Juin. N.* 24. in Behrend l. c. *H.* 7. p. 4. *Lähm. d. linken Vorderarms u. d. Hand, durch Strych. geheilt*, in Froriep *Notiz. B.* 27. *N.* 13. W. Hennemann in *Beitr. Mecklenb. Ä. z. Med. u. Chir. Rostock* 1830. *B.* 1. *H.* 2. p. 123. Stavenson in *transact. of the med. and phys. soc. of Calcut.* 1831. *Vol.* 5. *Schwefels. Strychn. geg. Lähm.* ex *the Lond. m. gaz.* 1832. *Vol.* 10. in Haenel *Summar.* 1833. *B.* 4. p. 213. Romberg *endermat. Heilversuche*, in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 12 et 13. Steinhausen *üb. d. äuss. Anwend. des Strychn.* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1833. *B.* 19. *H.* 1. p. 81. Nicolai in Rust *Mag.* 1833. *H.* 1. L. Geddings *üb. d. Anwend. des Strych. b. d. Behandl. v. Lähm.* ex *Americ. journ. of med. sc.* in Kalisch *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 70. Redlich *Strych. geg. Hemiplegie*, in *med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 26. Gröbenschütz diss. de strychnini in neurosib. vi atq. usu. Berol. 1833 (endermice). Fischer in *Schles. Gen. Sanit.-Ber. f.* 1831. *Bresl.* 1833. 8. Oppler diss. de strych. nitr. interne adhib. usu et efficacia. Berol. 1834. L. T. Reinhardt *vorübergehende Heil. ein.* $9\frac{1}{2}$*jähr. Hemipl. durch d. Strychn.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1834. *N.* 22. Fouquier in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 98. Oesterlen *Beobacht. üb. d. Wirkg. des essigs. Strych. b. ein. Parapl.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1834. *N.* 11. et 1836. *B.* 6. *N.* 27. Lanelongue in *bull. méd. de Bordeaux.* 1834. T. 1. Heyfelder in Schmidt

Nec *electricitatem* [74]) et *galvanismum* [75]) adversus para-

Jahrb. 1835. *B.* 8. p. 127. SCHAIBLE *Beobacht. üb. d. Wirkg. des Strychnins* in *med. Annal. Heidelb.* 1835. *B.* 1. *H.* 1. p. 124. RACIBORSKI *üb. d. Anwend. d. enderm. Methode b. einig. Affect. des Nervensyst.* ex *journ. hebd.* 1835. *N.* 26. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 10. p. 15. G. R. MART pr. *observat. on the nat. and treatm. of nervous diseas. with remarks of the efficacity of Strychnin in the more obstinate cas. Lond.* 1835. p. 10 sq. et p. 31 sq. F. CHR. FAYE *glückl. Anwend. v. Strychn. in d. Paralyse*, ex *Eyr et med. Tydschr.* 1835. *Förste H.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 286. WILKE in *Prov.-Sanit.-Ber. v. Pommern.* 1. *Semest.* 1835. *Stett.* 1836. HAUFF *üb. d. Anwend. narkot. Alkaloide* in *Würtemb. med. Corr.-Bl. B.* 6. *N.* 8. GÖBEL et LOHMEYER *Beitr. z. d. Erfahr. üb. d. Wirkung des salpetersaur. Strychn. geg. Lähm.* in *med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 31. KEYLER l. c. C. F. BARTELS in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1836. *B.* 24. *H.* 2 (adversus paralys. chron., rheumat. et arthrit.). A. AHRENSEN diss. de methodo enderm. Berol. 1836 (in paral. local. sine vitiis organ.). L. NEUBAUTER in *med. chir. Ztg.* 1837. *N.* 100. p. 365. SCHWEIZER in *Ber. des Gesundheits-R. des Cant. Zür.* ib. 1837. VOGEL l. c. PREISS l. c. EBERS *Erleichterg. u. mögl. Heil. in Lähmg.* in CASPER *Wochenschr.* 1837. *N.* 23. 24. M. JANSEKOWICH *ein. Bemerkg. üb. d. endermat. Heilmethode, nebst Heilversuch. damit*, in *Oesterr. med. Jahrb.* 1838. *B.* 14. *St.* 4. p. 537. STAUB *günst. Wirk. des Strychn. b. nach Apoplex. entstand. Lähm.* in *Schweiz. Ztschr.* 1838. *B.* 3. *H.* 1. A. DROSTE *üb. d. antiparalyt. Wirksamk. des Strychn.* in AMMON *Monatsschr.* 1839. *B.* 2. *H.* 2. p. 169. ROSSI *üb. Lähmung. u. d. Gebr. des Strychn. dageg.* in HUFELAND *Journ.* 1839. *St.* 5. p. 110. CLOUGH ib. *St.* 8. p. 130. De effectibus strychnini in partes resolutas MARSHALL HALL (MÜLLER *Archiv.* l. c.) pericula instructiva instituit. — *Brucina*, strychnino conveniens et in paralysi functionibus cerebri turbatis con-

paralysin ex atrophia aut inanitione medullae spinalis

juncta, adversus quam strychninum nil effecit, perutilis, sub iisdem conditionibus, et in dosi majori, gr. β—ij quater de die ordinata est a MAGENDIE, ANDRAL, BARDSLEY etc.

72) Cfr. C. XIII. §. LXVI. N. 2.

73) De damno et periculo nucis vomicae lege *bibl. méd.* 1818 *Février.* p. 196.

74) SIGAUD LA FOND *de l'électricité médicale.* p. 311. JALLABERT *expériences sur l'électricité. Génèv.* 1749. DESHAIS diss. de hemiplegia per electricitatem curanda. Montesp. 1749. TRESKEN *Tagregister üb. d. Wirkung d. Elektricität, welche sich an e. gelähmten gezeigt hat. Königsb.* 1752. SANS *guérison de la paralysie par l'électricité. Paris* 1778. Germ. *Augsb.* 1780. NEBEL de paralysi electricitatis ope sanata. Heidelb. 1778. VAN DER BELEN diss. de usu electricitatis in curatione paralysis. vid. Coll. diss. *Lovan.* MAUDUYT in *mém. de la soc. r. de méd.* 1777 et 1778. p. 201. — 1782 et 1783. *Vol. I.* p. 66. MERTENS observ. med. Vol. 2. C. 1. *Heilkr. d. electrisch. Aale.* Ex *journ. complém. du dict. des sc. méd.* 1821. *Octbr.* in GERSON *u.* JUL. *Mag.* 1822. *B.* 3. p. 365. BERMOND *ein Fall v. halbseit. Lähm. durch Electricität geheilt;* ex *journ. de la soc. de méd. à Bord.* 1831. *Mars,* in FRORIEP *Notiz. B.* 31. *N.* 9. p. 137. PHOEBUS l. c. BUSCH in HUFELAND *Journ.* 1832. *St.* 7. p. 66. FRORIEP *Notiz.* 1834. *B.* 39. *N.* 14. ex *bull. méd. de Bord. N.* 11. BOUSSIRON *fast vollst. Heil. ein. Hemipl. durch Electr.* ex ib. in ib. *B.* 43. *N.* 2. p. 30. RÉVOLAT *Heil. ein. paralyt. Affect. durch d. Electricität* ex *journ. de méd. pr. de Bordeaux* 1835. *Septbr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 10 (balnea electrica). BENATTI *Lähm. ein. obern Gliedm. durch Electricit. geheilt,* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *B.* 21. p. 495. THIENEMANN in *Provinz.-Sanit.-Ber. d. K. M. K. z. Königsb. f. d.* 2. *Semest.* 1835. ib. 1837 (paral. manus dextrae *electro*-punct. sanata). ROUX *Parapl. . . . durch Electricität behandelt,* ex *gaz. méd. de Par.* 1839.

nalis plane excludendum esse censemus; quamvis pro-

Mars 30. p. 204. in HUFELAND *Journ.* 1839. *St.* 3. p. 121. MAGENDIE *üb. Paralyse . . des Antlitzes* in FRORIEP *Notiz.* 1839. *B.* 11. *N.* 4. p. 63 (Electropunctura).

75) TURLETTI *stor. di una parapleg. curata e guarita del galvanismo;* in *repert. di Torino.* 1825. *Genn. N.* 61. p. 28. H. EARLE in *journ. of sc., liter. and arts. Lond.* 1827. *Vol.* 12. p. 96. Cfr. *neue Samml. auserles. Abh. f. pr. A.* 1828. *B.* 12. *St.* 3. p. 553. *St.* 4. p. 26. MARIANINI in *bibl. univ. de Génève.* 1829. *Debr.* G. F. MOST *Anwend. des Mannfordschen Apparats gegen Lähmungen,* in GRAEFE u. W. *Journ.* 1829. *B.* 12. *St.* 3. p. 452. FESTEGGIANO *Heil. ein. Lähm. d. Blase u. des Mastdarmes durch Galvanism.* ex *osservat. med. di Napoli.* 1829. *Apr.* in FRORIEP *Notiz.* 1829. *B.* 25. *N.* 9. ROSAS *Lähmung des obern Augenlid. mit Schiefstehen des Augapfels verbund. u. durch d. Galvanism. gehoben;* in *Oesterr. med. Jahrb.* 1832. *B.* 12. *St.* 3. p. 433. OMOIDEI *annali univers.* 1833. *Luglio.* p. 174. FABRÉ-PALAPRAT in *archiv. gén. de méd. Par.* 1835. *Janv.* Cfr. GERSON u. JUL. *Mag.* 1835. *St.* 2 (linguae paralysis galvanismo sanata). J. HAMILTON *Ber. üb. d. v. Dr. Stockes mit galvan. Akupunkt. angest. Vers.* ex *Dublin journ.* 1834. *Vol.* 16. in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 279 (paralys. port. dur. par. 7). J. H. MILLER l. c. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 292. 293 (parapleg. et paralys. univers. feliciter curat.). CASTURA l. c. EBERS in CASPER *Wochenschr.* 1837. *N.* 21 (galvano-acupunctura). L. HIRSCHFELD diss. de galvan. in paral. adhib. Königsb. 1837. J. GRANTHAM ex *Lond. m. gaz. Vol.* 20. p. 70. in SCHMIDT *Jahrb.* 1839. *B.* 21. p. 195. hist. II. PIET (filius) *Paralyse d. Bewegung d. ein. Gesichtsseite; schnelle Heil. durch die Galvanopunktur.* ex *bull. de thérap.* 1839. *T.* 16. p. 368. in SCHMIDT *Jahrb.* 1839. *B.* 24. p. 183. De effectu galvanismi in organa paralysi affecta lege MARSHALL HALL in MÜLLER *Archiv.* l. c.

propriae observationes hujusmodi auxilia, a multis ad sidera usque elata, in ea solum paralysi quae ex affectione singulorum nervorum oritur, commendent.

C. paral. nerveae.

4. Incipiemus vero therapiam istiusmodi generis paralysium, a paralysi, quae ex affectione plexuum nervorum abdominalium pullulat; et quidem 1° a cura *paralyscos saturninae.* Vix therapia illius ab illa colicae saturninae separari potest. Praeter remedia hîc indicata, paralysis, colicae effectus, tria potissimum agnoscit auxilia; *electricitatem* et *galvanismum, mercurium et balnea sulphurica. Electricitas* praeter auctores supra allatos [76]), speciatim hîc commendatur a Bangio [77]) et Vaterverliet [78]), *galvanismus* a Stockes [79]). Nunquam ea hac sub rerum positione usi sumus. *Mercurius* plurima suffragia sub forma tum *calomelanos* [80]), tum *unguenti* [81]) collegit. Ad nos quod spectat, recenti neque ad extremum perducto malo, in *balneis sulphuricis* [82]), non neglecto victu nutri-

76) 3. 77) Act. soc. r. Havn. Vol. III. N. 10.

78) *Auserl. Abh. f. pr. Ärzte.* 8. *B.* p. 634. 79) L. c.

80) Bürger in Horn *Archiv f. med. Erfahr.* 2. *B.* p. 346. Wagner *Nutz. des Quecksilb. geg. Lähm. u. Contractur. d. Glieder durch Bleivergiftg.* in Horn *Archiv.* 1828. *II.* 4. p. 604.

81) Sic pater meus nonnullos aegros paralysi saturnina laborantes sanitati restituit.

82) Viennae inter tot opifices plumbum pertractantes paralysis saturnina saepe obvenit, unde pluries opportunitatem aquarum Badensium stupendum effectum observandi habui. Cfr. Stoll rat. med. P. II. p. 416. Brockmann

nutriente et aëre puro, potissimum auxilium invenimus. Et *nitras argenti* [83]) nec non *strychninum* [84]) in paralysi post colicam pictonum laudatur. 2° *Paralysis* ex *colica* et *dysenteria*, indiciis inflammatoriis stipata, *venae sectionem*, ut suadent [85]), simultaneam ex brachio et pede sano, exposcit. Quodsi suspicio saburrarum adhuc latentium vigeret, alvus *rheo* movenda foret. Contra vero si praevia dysenteria aegrum debilitasset, sique is exhaustus omnia signa inanitionis exhiberet, ad *spiritum cornu cervi*, *tincturam succini* et *liquorem mineralem anodynum* Hoffmanni, nec non ad *vinum* et diaetam nutrientem, confugiendum [86]). Hîc et *balnea martialia*, et potus *aquarum acidularum martialium* locum invenit [87]). 3° *Para-*

(Holscher *Hannov. Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 4) *sulphur* hîc ut remedium specificum laudat.

83) Roberts in *Lond. med. repository. Vol.* 5. 1816. *January.* H. C. Lombard in *troisième rapp. du dispens. de Génève* 1830. et in *gaz. méd. de Par.* 1832. *Août.* v. Rust *Mag.* 1833. *B.* 4. *H.* 1. p. 145. Lib. Marone l. c. (in paraplegia ex contusione). Cfr. Krahmer *Bemerkg. üb. d. innere Anwend. d. salpeters. Silb.* in *allg. med. Ztg.* 1837. *N.* 59.

84) Andral in Magendie *journ.* 1823. *T.* 3. *Juill. Ueb. d. Paral. saturn. u. ihre Behandl. mit Strychn.* ex *bull. de thérap. T.* 6. *livr.* 4. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 35. Recamier in *lancette franç.* 1834. *N.* 29. Brockmann l. c.

85) Chevalier animadversiones criticae in tract. de usu diversar. venaesectionum specier. in nov. act. Erud. an. 1732. p. 229. Morgagni epist. anat. §. 24. Fabricius l. c.

86) Fabricius l. c.

87) Lentin *Beob. epidem. Krankh.* p. 65. 90. *Beyträge.* p. 67. Marcard *vom Pyrmonter Brunnen. Vol.* 2. p. 169. Hufe-

Paralysi ex vermibus et flatibus consueta opponuntur *anthelminthica* et *carminativa.* Generatim paralyses originis abdominalis remedia exposcunt *alvum sollicitantia*, de quo argumento Abernethy [88]) legisse non poenitebit. Quae remedia 4° et *paralysi febrium intermittentium succedaneae* quadrare videntur, nisi atoniae et inanitionis adsint notae, nisique paralysis diatheseos periodicae adhuc vigentis sit effectus, quo in casu ad *corticem cinchonae* recurrendum foret. — *Paralyses ex vitio topico singulorum nervorum passim in facie et extremitatibus decurrentium* variam prorsus curam exposcunt [89]). Quo recentior morbus, quo-

land *Journ.* 27. *B.* 2. *St.* p. 22. F. Treumann *Freyenwalde geg. Lähm. d. Extremität. nach Schlagfl. u. R. M. Leid.* etc. in Hufeland *Journ.* 1828. *St.* 3. Fritsch *Ber. üb. d. Mineral-Badeanst. z. Naumburg am Bober*, in Hufeland *Journ.* 1829. *St.* 6. p. 85. Zaegel in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 12 (thermas Stadthagae laudat). Hemprich *kurze Uebers. d. Wirksamk. d. eisenhalt. Quell. z. Cudowa*, in Hufeland *Journ.* 1835. *St.* 5.

88) *Surgical observations on the constitutional origin and treatment of local diseases, and on aneurismes.* 3. ed. *Lond.* 1814.

89) Nuperrime *amanitam muscariam Camtschadalicam* in paralysi extremitatum, linguae et organorum quae loquelae et voci serviunt, tentavit Schneider *d. Fliegenschwamm, ein Mittel z. Heilung d. Lähmung.* etc. in Clarus u. Radius *wöchentl. Beitr.* 1833. *N.* 22. — *Secale cornutum:* Desgranges in A. Dupasquier *compte rendu des trav. de la soc. de méd. de Lyon.* ib. 1831 (gr. XII quinquies et sexies in nychthemero, praecipue cum vino et china paralysi spinali medicata sunt). Ducros sen. apud Pétrequin *üb.*

quoque evidentiora neuralgiae et neuritidis signa, eo certior methodi antiphlogisticae, praesertim eva-

eine neue Gebrauchsweise ... des Mutterkorns ex ball. de thérap. T. 13. p. 266. in SCHMIDT Jahrb. 1838. B. 20. p. 18. et apud DUPASQUIER l. c. 1837 (incipit dosi gr. jj—jjj, augenda ad XLVIII). BARBIER apud J. J. LEVRAT-PERROTON recherch. et obs. sur l'emploi thérap. du seigle ergoté. Par. 1837. PAYAN üb. d. Sec. cornut. in d. Parapl. ex revue méd. 1839. Mars. in SCHMIDT Jahrb. 1839. B. 24. p. 159. Cfr. SCHAIBLE in Heidelb. klin. Ann. 1839. B. 5. H. 3. p. 470 (paral. vesic. urin.). — Oleum jecinoris aselli: H. SPITTA d. med. Klinik z. Rostock. 1826. Ber. 1. REDER diss. de ol. jecin. as. Rost. 1826 (paral. extrem. infer. ex diathesi rheum., arthrit.). SCHUPMANN ausgezeichn. Wirksamk. des braun. Leberthr. b. Lähm. in HUFELAND Journ. 1830. St. 4. p. 115. Leberthr. geg. rheumat. Lähm. in A. ANDREAE med. Ber. des Med. Coll. d. Prov. Sachs. f. d. J. 1830. Magdeb. 1831. MARX l. c. — Jodum: ELLIOTSON in the lancet 1830. Novbr. et Dcbr. Cfr. BEHREND allg. Repert. 1831. B. 5. H. 1. p. 50. et H. 3. p. 332 (ut remedium absorbens seri in specu vertebrali extravasati; coercet autem non immerito usum tincturae). — Nicotianam tabacum: C. G. NAUMANN d. Krankheit. des Gehirns d. Mensch. Coblenz 1833. Kap. 18. A. F. FISCHER Beitr. z. Bekräftig. d. hohen Wirksamk. des Tabacksblatt. in wichtigen Krankheitsfäll. in CASPER Wochenschr. 1838. N. 10—12 (ʒj ad infus. ℥VIII, cum rad. Angelicae aut Calam. arom., omni $1\frac{1}{2}$ hor. cochlear maj. sumend.). MARX l. c. (FISCHERI laudem non sequitur). — Corticem Cascarillae: BIERMANN Cort. Cascar., ein neues, sehr wirks. Mittel b. allgem. u. örtl. Lähm. in Summar. des Neuest. u. Wissenswürd. a. d. gesammt. Med. Lpz. 1839. B. 11. p. 342 (Fumigationes ex Cort. Casc. ℥IV. Olibani, Mastiches, Gi. Myrrh. ana ℥β, et frictiones ope panni lanei his vaporibus aromaticis imbuti).

evacuationum cruentarum localium, successus. Sic paralysin musculorum faciei rheumaticam pluries *hirudinum* ad tempora et retro aures positarum et *diapnoicorum* ope debellavimus. Absente febre, et *sudoriferis* [90]), e. c. *tincturae guajaci volatili* [91]), locus est. Nisi haec auxilia sufficiant, *vesicatorium* prope partem affectam [92]) et, si agatur de brachio aut crure, super ipsum membrum paralysi detentum [93]) ponitur. Si actio diuturnior illâ vesicatorii optatur, *fonticuli, setacea, cortex mezerei, moxa* [94]) aliaque irritantia localia praesto sunt. Enim vero jam CELSUS [95]) jubet „torpentis membri summam cutim exasperare vel urticis caesam [96]), vel imposito sinapi, sic ut ubi rubere coeperit corpus, haec removeantur." Verum tamen haec non ita intelligenda sunt, ac si irritamenta par-

90) SIGNORONI in OMOIDEI *ann. univ.* 1837.

91) JOHNSTON in *med. commment. Vol. IX.* p. 388. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 10. *B.* p. 418.

92) Sanguisugentibus, vesicatoriis ad nucham etc. paralysin facialem rheumaticam debellavit JOURDAN in SCOUTETTEN *compt. rend. des trav. de la soc. des sc. du départem. de la Moselle. Metz* 1830.

93) Hoc modo quatuor individua paralysi musculorum manus extensorum liberavit SYME in FRORIEP *Notiz. B.* 27. *N.* 12.

94) CHOMEL l. c. (duabus moxis paralysi nervi facialis medicatus est). Cfr. supra *N.* 3 (60).

95) Lib. III. C. XXVII. p. 179.

96) De urticationis in paralysi virtute legantur: ARETAEUS de curat. morb. acut. L. I. C. II. p. 80. Eph. nat. cur. Dec. III. an. I. obs. 34. *Hist. de l'acad. des sciences.* 1741. p. 103. HUFELAND *Journ.* 11. *B.* 3. *St.* p. 115 etc.

partibus paralyticis indiscriminatim admovere liceret, ab ista scilicet perversa curandi ratione pluries erysipelas, exulcerationes, oedema partium paralyticarum observavimus. Qua de caussa, quamvis ad paralysin, ex affectione topica nervorum externorum pullulantem, curandam nec supra indicata *ulcera artificialia*, nec frictiones ope *linimenti volatilis*[97]), *camphorae oleo terebinthinae solutae*[98]), *solutione phosphori*[99]), *oleo cajeputi*[100]), un-

97) Desault *auserl. chir. Wahrnehm. 7. B. N.* 231. Herzog in *med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 25. 26.

98) Schumacher *med. chir. Bemerk.* 1. *B.* p. 63.

99) Formula Kemeri: ℞. Phosphori grana decem. Olei olivarum unciam semis. Calefiant, donec phosphorus solvatur. Adde adipis suillae unciam semis. Frigefactis admisce camphorae scrupulum unum. D. S. linimentum (hoc linimentum aegrum facile adurit, et exulcerat, dosin hinc phosphori valde imminuerem). Quodsi jam usus externus phosphori periculosus sit, quid de illius usu interno dicendum erit? Responsum habetur apud Brera *riflessioni medico prat. sull' uso interno del fosforo, particolarmente nell' emiplegia. Pavia* 1798. Cfr. Hufeland *Journ.* 1811. *Jan.* p. 78. 80. Rust *Mag.* 1822. *B.* 13. *St.* 2 (paralysis spinalis, praecipue phosphori medio curata). Gerdessen l. c. (hemiplegiae faciales sanatae infrictionibus phosph. gr. VI. solut. in Ol. anim. aether. ℥iij). F. A. Köchling in Horn *Archiv.* 1835. *H.* 5 (excitavit remedium impetiginem herpeticam, quo facto hemiplegia disparuit). — Phosphoro et interne usi sunt: L. Bochardt l. c. (in paralysi artuum, linguae, vesicae urinariae et genitalium). Frank in Hufeland *Journ.* 1824. *St.* 7.

100) Perboom in *nouv. mémoires de Berlin* 1774. p. 391. Thunberg diss. de oleo cajeputi. Upsal. 1797. Schwarze *pr. Beob. u. Erfahr. a. d. Med. Dresd.* 1827 (in paralysi

unguento tartari emetici[101]), *spiritu formicarum*[102]), *tinctura cantharidum*[103]), nec non alia irritantia[104]) reprobemus; attamen mitiorem medendi rationem eligere solemus. Consistit haec inprimis in *fotu* partis paralyticae ope[105]) vel *panni lanei sicci*

linguae). SCHNUHR *glossoplegie nach d. Verschwind. hyster. Zufälle u. ihre Heilung*; in SIEBOLD *Journ.* 1828. *B.* 7. *St.* 3. p. 995.

101) *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1797. p. 295.

102) Eph. nat. cur. Dec. I. an. 4 et 5. obs. 128.

103) ANDRY et CARRÈRE in *hist. de la soc. de méd.* v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 6. *B.* p. 184. J. LENZ l. c. (cum spiritu camphor.). BARTELS l. c. (c. spir. Angelic. comp. et Tinct. Pimpin.). HERZOG in *med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 25 et 26.

104) Faciei paralysis irritantibus sanatae exemplum refert RADEMACHER in HUFELAND *Journ.* 1. *B.* 2. *St.* p. 130. Emplastrum c. *argento nitrico.* J. C. BOSWELL in *transact. of the m. and phys. soc. of Calcutt.* 1831. *Vol.* 5. WOLFF *äuss. Anwend. des Ol. c r o t o n.* in *med. Ver.-Ztg.* 1834. *N.* 5. et 15. *Jahresber. d. ärztl. Gesellsch. z. Petersb.* in HUFELAND *Journ.* 1834. *St.* 1 (fere incassum adhibitum). *Der ätherische Salmiakgeist*, in DZONDI *Aeskulap.* 1831. *B.* 1. *H.* 2. p. 282. *Unguentum veratrinum*: TURNBULL l. c. VOGEL in CASPER *Wochenschr.* 1834. *N.* 13. FRANK in *Sanitätsber. f. d. Prov. Brandenb. v. J.* 1834. *Berl.* 1836. EBEL in HUFELAND *Journ.* 1838. *St.* 8. L. in *med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 41. p. 203 (paralys. extremit. infer. sanatio). *Formicae viventes*: HAUSBRAND in CASPER *Wochenschr.* 1836. *N.* 14. *Armoracia*: D. BIANCHI ex *antologia med.* 1831. *Settbr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 9. p. 41. *Ol. Sinapeos*: HERZOG l. c. Liquor *ammon. caust.* id. ib. WOLFF in *med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 41.

105) Panis recenter cocti: HAUSBRAND in CASPER *Wochenschr.* 1836. *N.* 14.

sicci excalefacti [106]), vel *telae ceratae* subtilis, vel *pellis leporinae*, vel *emplastri de galbano crocato, saponaceo Barbettii* [107]), *de pice Burgundica* etc. Consistit porro in *frictionibus lenibus* [108]) cum pannis laneis, subfumigio aromatico [109]) imbutis, in *fustigatione* sive *pulsatione* [110]) ipsaque in *titillatione* cum penna anserina [111]), in *balneis vaporosis* [112]), *arenae* [113]), *sulphuris* [114]), *humi* [115]) et

106) Et *lanugo dolichi prurientis* hoc modo applicata, utilem se praestitit. GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1831. *B.* 15. *H.* 3.

107) Laudatur a KAHLEIS l. c.

108) Hinc merito CELSUS dixit: „membrum aliquod resolutum ipsius frictione confirmatur" (L. II. C. XIV. p. 89).

109) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. VI. N. 45 (78).

110) „Utebantur ad hanc rem veteres ferulis parvis levibus, mediocriter junctis, quibus percutiebant partem atrophicam, donec rubere et tumescere inciperet" SWIETEN l. c. §. 1069.

111) *Case of palsy cured by titillation with some obs. on the effects of titillation on the nervous system. By* J. WARDROP. v. *the Edinb. med. and chir. journ. Vol.* 8 (sanata paralysis brachii et manus sinistrae).

112) E. c. ope vaporis spiritus vini accensi. v. WEPFER obs. med. pr. obs. 32. p. 72. SWIETEN §. 1068. 4. POWELL l. c. RAPOU *ann. de la méthode fumigatoire. T.* 1. *Par.* 1827. J. WENDT *üb. d. Bedeut. u. Wirk. d. russ. Dampfbäd. Bresl.* 1830 (exempla habet paralyseos sanatae). ROMBERG in CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 13. RUNGE *üb. d. weingeist. Luftbad*, in *med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 5. J. J. SIEBENHAAR *Heil. ein. allmähl. entstand. vollkomm. Paralyse d. untern Gliedmass.* in HUFELAND *Journ.* 1834. *St.* 4. p. 77.

113) „Et arenae calidae, et laconici, et clibani, et quarundam naturalium sudationum, ubi a terra profusus calidus

et in *fotu animalium recenter mactatorum*[116]); quae auxilia ita eligere solemus, ut constanter rigiditatis aut laxitatis musculorum paralyticorum rationem habeamus, ne forte illis pharmaco adstringentia, his emollientia admoveamus. Si objiciatur: corpus humanum vivum aliter, quam corpora vita destituta, a rebus applicitis affici, respondemus, partes paralyticas, ut mortis imaginem referentes, privilegio partium vivarum minus gaudere. Quod SWIETENIUS jam dudum intellexerat,

vapor aedificio includitur.“ CELSUS L. II. C. XVII. p. 93. Cfr. BACCIUS de thermis. L. IV. p. 118.

114) Sulphuris vaporibus plus vice simplici et paralyses et hemiplegiae sanatae sunt, ut facultas medica, quae Parisiis floret, testatur: *mém. et rapports sur les fumigat. sulfur. appliq. au traitem. des affect. cutanées et plusieurs autres. Par.* 1816. Legimus ibid. p. 129: „*Le succès des fumigations sulfureuses nous a paru plus constant contre la paralysie, même quand cette affection succédoit à l'apoplexie.*“ CASTELLA l. c. (quatuor in hemiplegiis utilissimi).

115) J. C. GEBHARD *üb. d. Gas- u. Schlammbäd. . . zu Eilsen . . . in Lähmungen. Berl. u. Stettin* 1811. 2. *B.* 1812. W. KLEEBERG *üb. d. Herrmannsbad z. Muskau*, in RUST *Mag.* 1831. *B.* 34. *H.* 2. p. 305. GUTJAHR *üb. d. Miner.- u. Kohlenschlammbad z. Gleissen.* 1833. HORNUNG in *Oesterr. med. Jahrb.* 1835. *B.* 17. p. 581. KIRCHNER in *Oesterr. med. Jahrb.* 1838. *B.* 25. p. 217.

116) CAYOL et BOCCANERA in *osservat. med. anno 7. Napol.* 1829, sanguinem taurinum calidum adhibuerunt. Cfr. FRORIEP *Notiz.* 1830. *B.* 28. *N.* 2. SCHUHR *Nutz. d. Thierbäd.* (adversus apoplexiam incompletam), in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 9. HAUSBRAND *Mittel geg. Lähm.* in CASPER *Wochenschr.* 1836. *N.* 14. EITNER l. c. (1840), cas. 1.

xerat, ubi ait[117]): „Interim tamen haec (unguenta aromatica), cum pinguibus et oleosis constent, forte *laxabunt* partes jam inde nimis flaccidas; hinc spirituosa et vapores illi aromatici videntur praeferendi: pulchrum tamen usum et haec habent, si debito modo applicantur. Solent enim in membris paralyticis flexores musculi, semper validiores musculis extensoribus, propria contractilitate breviores reddi, et articulos in continua flexione retinere, tum simul ligamenta articulorum diuturna quiete fiunt magis rigida: ideo unguenta talia post frictionem, si illiniantur musculis flexoribus et articulis, proderunt; dum simul spirituosis et vaporibus aromaticis emendatur laxitas extensorum, a praevalente contractilitate flexorum per longum tempus distractorum." Absit caeterum, ut istis principiis therapeuticis mechanicis eas postponamus notiones, quas recentiori aevo, vel per anatomiam pathologicam, vel per leges principii vitalis acquisivimus. Inter illas magni momenti censenda notio vitiorum, quae aut in pulpa nervea, aut in neurolemmate, aut in vagina externa nervorum, per *praeviam inflammationem* generantur. Loquimur inprimis de humoribus inter partes illas extravasatis, nec non de adhaesionibus morbosis. Quae si ut caussa paralyseos adesse videantur, *mercurius* ut praecipuum sese exhibet auxilium. Sic aliorum[118]), sic propriae[119]) do-

117) L. c. §. 1069.

118) Fridrich pr. de paralysi musculorum faciei rheumatica. Christison l. c. cas. I et III.

docent observationes. Si locus, ubi liquor extravasatus nervo, quem circumdat, vim infert, facile divinari posset, *acupunctura*[120]) securum foret auxilium. Tandem nervi perscisio tentata est[121]). Si *sensibilitatis defectus* nervi cujusdam paralyseos videatur caussa, ut post violentias exter-

119) Plures aegros paralysi musculorum faciei laborantes hydrargyri ope, addito interdum antimonio, sanavi; e c. ℞. Pulveris calomel, sulphuris aurati antimonii ãã granum unum. Sacchari grana sex. M. Cap. semel bisve de die talem pulverem.

120) G. B. Bellini *di una paraplegia curata felicemente coll' agopuntura. Venezia* 1825. Cfr. Omoidei *ann.* 1825. *Vol.* 36. p. 88. Roux in *nouv. bibl. méd. Par.* 1826. *Mai* (paralys. extremitatum inferiorum ex tumore, spinae adhaerente, electro-punctura sanata). Cfr. Froriep *Notiz.* 1828. *B.* 19. *N.* 2. E. Graefe *Beitr. z. Elektropunkt.* in Graefe *u.* W. *Journ.* 1828. *B.* 12. *H.* 2. p. 333 (duae curae). Pichonnière l. c. (electropunctura). H. G. Schneider *Erfahr. üb. d. Einwirkg. des Acupunctur-Voltaism.* etc. in Rust *Mag.* 1831. *B.* 34. *H.* 3. p. 462. A. Andreae *Med.-Ber. des K. Pr. Med.-Colleg. d. Provinz Sachs. f. d. J.* 1830. *Magdeb.* 1831 (acup. in paralys. rheumat.). Piebnitz *Acupunct. geg. Lähm. d. Gesichtsmusk. u. Sprachwerkz.* in Clarus *u.* Rad. *wöchentl. Beitr.* 1833. *B.* 3. *N.* 6. Nic. Narduzzi *Beob. üb. d. Wirksamk. d. Acup.* ex *l'osservat. med. di Nap.* 1834. *Genn.* 1. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 144. obs. 4. Francesco da Camin *sulla ago-puntura. Venez.* 1834 (adversus hemiplegiam salutaris). — Electro- et galvano-puncturam v. sub electricitate et galvanismo.

121) Helie *Rückkehr d. Sensibilität des Armes u. d. Hand nach Durchschneid. des Radialis* (in paralysi), ex *gaz. méd. de Par.* 1837. *N.* 17. in Dieffenbach *Ztschr.* 1837. *B.* 5. *H.* 4. p. 530.

ternas contingere solet, non obliviscendum, *alcalia* virtute extinctam jam jam sensibilitatem reficiendi pollere [122]). Ac re quidem vera forte unguenta *ammoniam* continentia ipsa forteque *alcalia fixa* [123]), forte *balnea cum hepate sulphuris*, per illam virtutem paralysi aliquando medentur. Ex eodem principio vis *electricitatis* [124]), *galvanismi* [125]) (quae in paralysi ex affectione topica singulorum nervorum maxima est quaeque per ipsam membri paralytici frictionem evolvi videtur) et *magnetismi animalis* [126]) (dubia adhuc) explicari posset. Quae quidem singula hypothesium

122) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. VI. 23.

123) Stütz in Hufeland *Journ.* 10. *B.* 4. *St.* p. 49.

124) Steinruck hemiplegiam et paralysin musculorum faciei unius lateris ope electricitatis sanavit. v. Hufeland *Journ.* 1816. *Jun.* p. 117. Cfr. supra. *N.* 3 (74).

125) De paralysi musculorum faciei cum visus debilitate galvanismo sanata loquitur Thilenius *med. chir. Bemerk.* 2. *Th. Frankf.* 1814. Cfr. supra. *N.* 3 (75).

126) Weinhold *Heilkr. d. thier. Magnetism. N.* 5. 49. Reinhold *Gesch. ein. durch den thier. Magnetism. geheilten Nervenkrankh.* in *vermischte Abh. a. d. Geb. d. Heilk. v. ein. Gesellsch. pr. Ä. zu St. Petersb. Leipz.* 1825. *Samml.* 3. p. 212 (paralysis extremitat. infer. ex caussa incognita). Bockardt in Pierer *allg. med. Annal.* 1827. *II.* 4. p. 433. Matthaei *Gesch. dreier Krankheitsfälle mit vollkomm. Lähmung d. Extremität., in denen der thier. Magnetism. angewendet wurde*, in Horn *Archiv.* 1830. *II.* 5. p. 755. (1) Paralysis transversalis ex febre nervosa: sanatio non soli magnetismo animali debetur. — 2) Paralys. extremitat. ex terrore; sanabatur. — 3) In simillimo casu magnetism. anim. incassum adhibitus est).

sium referre imaginem libenter concedimus. Realia magis sunt praecepta, paralysi e praepostere sanatis ulceribus et psora, instaurationem illorum opponendi [127]).

C. paralyseos complicatae. 5. *Paralysis ex affectione plurimarum partium systematis nervosi* ortum ducens, *methodum compositam exposcit.* Ad quam methodum, saepe etiam ad temperandam aegrorum eorumque familiarum impatientiam, quin id absolute necessarium sit, confugimus. Quoniam enim rerum medicarum ignari, cur in paralysi faciei et extremitatum originis encephalicae et spinalis auxilia capiti et specui vertebrali, nequaquam vero partibus resolutis applicantur, intelligere nequeant, medicum saepe incuriae accusant, quae accusatio evitatur pharmaca ipsis paralyticis partibus prudenter admovendo.

Monita. 6. Juvat praeterea aegrotis paralysi laborantibus animum addere [128]), fidemque in proprias vires injicere [129]) atque partem paralyticam, in quantum fieri potest, movere [130]).

CAPUT

127) Cfr. §. LXI. 2 (42). SCHLEGEL *Material. f. d. Staatsarzneywissenschaft. I. Samml. N.* 8 (scabiei restitutio). Sic et P. K. MÜLLER l. c.

128) Exempla non desiderantur, praecipue feminarum, quae, levioris generis paralysi laborantes, facta exhortatione precibus junctà, praeter expectationem lectum deseruere et passus fecerunt. Imaginatio paralyticorum, quid valeat, lege in PARIS *the life of Davy*; in FRORIEP *Notiz. B.* 31. *N.* 9. p. 148.

129) Vidi virum ex paralysi convalescentem, qui proprio

Caput XIII.

De tetano et trismo.

§. LXV.

Definitio. Literatura.

1. Musculorum externorum imperio voluntatis subditorum rigiditas permanens et immobilitas *tetanum* [1]) constituit. Idem morbus ad muscu- Definitio.

marte incedere potuit. ast nihilominus baculum exposcebat, ut illi animus adderetur.

130) Celsus lib. III. C. 27 ait: „Tum id membrum quod deficit, si potest per se, sin minus, per *alium* moveatur et vi quadam ad consuetudinem redeat." Ex Portali observationibus (ex *cours d'anat. méd.* in *Samml. auserles. Abh. f. pr. Ä. B.* 23) membra resoluta intentione movendi in integrum restitui possunt. Suadet ergo, ut sana manu paralyticam arripiat aeger et continuo moveat. Eadem spectat Dupont sella mechanica, quam construxit (Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 24. *N.* 3). — Ad manus digitosque resolutos curandos aliis auxiliis mechanicis quasi localibus usi sunt autores supra (§. LX. 9 (102)) allati et Herzog l. c. hist. I. III et VI. J. Grantham *üb. paralyt. . . Nervenleid.* ex *Lond. med. gaz. Vol.* 20. p. 70. in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 21. p. 194 et 195. hist. I. J. Elderton *Erleichterungsmittel f. Gelähmte*, ex *Lond. med. gaz. Vol.* 19. p. 865. in Schmidt *Jahrb.* 1840. *Spplb.* 2. p. 195.

1) Gr. *Τέτανος* (a *τείνω*, tendo). *Synon.* Spasmus tonicus. Rigor seu distentio nervorum. Germ. *Starrkrampf.* Gall. *Tetanos.* Angl. *Tetanus.* Pol. *Kurcz kołowaty.* Ross. Оцепенѣніе.

musculos maxillae inferioris limitatus, oris apertionem impediens, *trismus* [2]) appellatur.

Literatura. 2. Tetani HIPPOCRATES clare meminit [3]). Exactissime vero describitur ab ARETAEO [4]). Ulterior hujus aegritudinis notio FERNELIO [5]), maxime vero scriptoribus de morbis regionum tropicarum [6]), exercituum [7]), observationum chirurgicarum [8]) et dissertationum inauguralium [9]) debetur. Exstant prae-

2) GR. *Τρισμὸς* (stridor). *Synon.* Spasmus maxillae inferioris, gnathospasmus SWEDIAUERI (a GR. *Γνάθος*, maxilla). Tetanus maxillae. GERM. *Kinnbackenkrampf*, *Mundklemme.* GALL. *Tic*, *mal de mâchoire.* ANGL. *Locked-jaw.* POL. *Kurcz kotowaty szczeki niższey.* ROSS. Судорога въ челюстяхъ.

3) De morbis. Lib. III. C. 12.

4) De morbis acutis. Lib. I. C. 6.

5) Universa medicina. Francf. 1574.

6) P. I. ed. alt. Vol. I. S. 1. §. IX. 4. §. X. 7. §. XI. 10.

7) LARREY *mém. de chir. militaire.* MACGREGOR *medical hist. of the British armies in Spain and Portugal, during the late campaigns.* v. *medico-chir. transact.* 1815. *Vol.* 6.

8) Locis in curriculo paragraphi citandis.

9) KEYSER diss. de rarissimo, nec non gravissimo humani corporis affectu, tetano. Altdorf. 1668. FRIDERICI diss. de convulsione maxillae inferioris. Jen. 1672. KRAUS diss. de spasmo cynico. Jen. 1677. KRÜGER diss. de opisthotono, emprosthotono, et tetano. Helmst. 1754. MÜCKE diss. hist. tetani nuper observati. Jen. 1770. ACKERMANN diss. de trismo comm. Goett. 1775. Versio: *Abhandl. üb. d. Kenntniss u. Heilung d. Trismus. Nürnb.* 1778. Anglice in *med. comment. Vol.* 6. *Edinb.* 1779. BAUMER diss. de tetano. Gies. 1776. STARKE diss. de tetano ejusque speciebus praecipuis. Jen. 1778. Commentatio theoretico-pract. de tetano ejusque speciebus. Jen. 1781. STORR diss. de

praeterea monographiae nonnullae non solum de
tetà-

trismo. Tübing. 1780. Monro diss. de tetano. Edinb. 1783. et in *Samml. auserl. Abh. f. pr. A.* B. 5. p. 219. Cochrane diss. de tetano. Edinb. 1784. Stadtmann diss. de tetano. Argent. 1785. Wilson diss. de tetano. Edinb. 1788. Clerke diss. de tetano. Edinb. 1791. Crooks diss. de tetano. Edinb. 1793. Siebold diss. observationes medico-chir. circa tetanum ejusque species praecipuas. Wurceb. 1793. Bourke diss. de tetano. Edinb. 1794. Jones diss. de tetano. Edinb. 1796. Hauscome diss. de tetano. Edinb. 1799. Czekierski diss. de trismo. Francf. 1800. Thomson diss. de tetano. Edinb. 1801. Walrood diss. de tetano. Edinb. 1801. Pasquier *diss. sur le tétanus en général et particulièrement sur le tétanus traumatique. Paris* 1805. J. C. G. Reuss diss. hist. tetan. traumat. largo opii usu sanati. Tübing. 1810. Germ. in J. G. Weber *Samml. med. Dissertt. v. Tübing.* ib. 1824. *Th.* 4. J. H. B. Lohnes (pr. Autenrieth) diss. de utilit. hydrarg. in febre typh., annex. thesib. chir. *de tetano.* Tüb. 1813. Germ. in J. S. Weber l. c. C. Schwarzer diss. de tetano. Vienn. 1814. Lesaive *diss. sur le tétanos des adultes. Paris* 1815. P. Ledeschault *diss. sur le tétan. en gén. et particul. sur le tétan. traum. Par.* 1815. Murat *diss. essai sur le tétanos traumatique. Paris* 1817. J. G. Schaal diss. de tetano. Berol. 1820. J. Goepel diss. de tetano. Jen. 1822. Ph. J. Weiss *Inauguralabh. üb. den Starrkr. Würzb.* 1824. C. Cavalli diss. de tetano ejusq. speciatim nosogenia. Tic. Reg. 1824. J. C. Kirchner diss. de maxillae infer. divaricat. tetanoidea. Berol. 1825. A. B. Weinlig diss. de nat. tetani. Jen. 1826. A. L. Beltz *diss. sur le tétan. Par.* 1828. C. L. O. Schultzen diss. de tetano. Berol. 1829. C. E. de Mickwitz diss. nonnull. tetan. caus. proxim. et cur. Dorpati Livon. 1829. C. H. T. Schumann diss. de trismo. Lips. 1830. C. M. Mayrhofer diss. de tetano rheumat. Vienn. 1832. B. J. Ketteler diss. de tetani va-

tetano[10]), sed etiam de trismo recens natorum[11]) et permultae observationes[12]).

§. LXVI.

riis specieb. Berol. 1834. G. VERNIER *sur le tétan. Par.* 1834. G. A. WALLIS diss. de tetano disquisit. arithmet. Hal. 1837. A. FRIEDRICH diss. de tetano traumat. Berol. 1837. G. CLERICI diss. de tetano. Pav. 1837. S. BLUMENGARTEN diss. de tetano. Berol. 1837. C. F. KESSLER diss. de tetano. Berol. 1837. H. PFLÜGL diss. de tetan. Vindob. 1838. M. N. KEIL diss. de tetano. ib. 1839.

10) J. D. BILGER de tetano seu convulsione universali. Argent. 1708. BILFINGER de tetano lib. singular. theoret.-pract., monument. veter. suffultus et observ. rec. propriisq. illustr. Lindav. 1765. Wz. TRNKA DE KRZOWITZ comment. de tetano. Vindob. 1777. DAZILLE *obs. sur le tétan. Par.* 1788. N. HEURTELOUP *précis sur le tétan. des adultes. Par.* 1789. R. WORTHINGTON *a tr. on the dorsal spasm. Lond.* 1792. J. A. LAURENT *mém. cliniq. sur le tétan. chez les blessés. Strasb.* 1798. EHRMANN *nouv. méthode de traiter le tétan. qui survient aux plaies. Mayence* 1801. P. F. FOURNIER *du tétan. traumat. Brux.* 1803. et in *dict. des sc. m.* T. 4. W. A. STÜTZ *Abh. v. d. Wundstarrkr. Stuttg.* 1804. et in HUFELAND *Journ. B.* 10. *St.* 4. p. 3. C. H. PARRY *cas. of tetan.* etc. *Bath* 1814. J. MORRISON *a treatise on tetan. Newry* 1816. R. REID *on the nat. and treatm. of tetan. Dubl.* 1817. G. BERGAMASCHI *sul mielitide sten. e sul tetano. Pav.* 1820. p. 153 sq. J. SWAN *an essay of tetan., found. on cases and experiments. Lond.* 1825. H. WARD *obs. on tetan. Glouc.* 1825. C. GÖTZNER *d. Krampf, ins Besond. d. Wundstarrkr. Bresl.* 1828. D. FERNANDO CASAS *memor. sobre el tetano. Madrit* 1832. Cfr. GERSON u. JUL. *Magaz.* 1833. *St.* 3. p. 432. J. MORGAN *a lecture on tetan. Lond.* 1833. B. TRAVERS *a further inquiry concerning constitut. irritat. and the pathol. of the nerv. syst. Lond.* 1835. *P.* 2. *chap.* 2. p. 287—338. TH. BLIZARD CURLING *a tr. on tetan. being the essay for which the Jack.*

pr. Lond. 1836 (qua utor). Germ. ab A. Moser. *Berl.* 1838. et in Blasius *Analect. d. Chirurgie. B.* 1. *H.* 2. G. Warneke de tetani caussa et nat. comment. praemio R. ornat. Goett. 1839. 4.

11) Werlhof pr. de tenellor. convulsione maxillae infer. in comm. Norimb. 1737. hebd. 27. p. 43. Brendel pr. de spasmo maxill. infer. infantil. Goett. 1755. v. opp. Vol. I. p. 189. Andreas descript. spasmi maxillar. inter infant. per Hispan. endemic. app. ad compend. Riverii. Patuna *mem. sopra il trismo dei fanciulli recentem. nati. Gerizia* 1785. J. Clarke *an account of disease, which until lately, proved fatal to a great number of infants in the Lying-in Hosp. of Dublin, with obs. on its caus. and prevent.* in *transact. of R. Irish acad. Vol.* 3. *Dubl.* 1790. Baumes *v. d. Convulsion. d. Kind., v. ihr. Ursach. u. ihr. Behandl. A. d. Fr. Lpz.* 1791. N. B. Nottbeck diss. de tetano rec. nat. Goett. 1793. Lemzon diss. de trismo neonator. Duisb. 1802. Schneider *Abh. üb. d. Kinnbackenkr. neugeb. Kind. Herb.* 1805. A. Simon diss. de trismo rec. nator. Berol. 1817. A. Colles *on the cause of the disease termed trism. nascent.* in *hosp. rep. Dublin* 1818. *Vol.* 1. S. B. Labatt *an inquir. into an alleg. connex. between trism. nascent. and certain diseas. appear. in the umbilic.* in *Edinb. m. and s. j.* 1819. *Vol.* 15. P. B. J. Voss diss. de tetano rec. nat. Berol. 1820. Siebold *Journ.* 1828. *B.* 7. p. 115 et 826. A. J. Zechel diss. de convuls. infant. .. de trismo neonator. Prag. 1829. Germ. a Fr. Otto. *Lpz.* 1834. J. Furlonge *case of tetan. nascent. successf. treat.* in *Edinb. m. and s. j.* 1830. *Jan.* German. in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 10. p. 113. M. Dupierris in Behrend *allg. Journalistik.* 1830. *N.* 7. p. 35. J. Hancock *obs. on tetan. infant.* in *Edinb. m. and s. j.* 1831. *Vol.* 35. German. in *Samml. auserl. Abh. f. pr. A.* 1832. *B.* 15. *St.* 2. p. 365. J. Ghisio diss. do trismo neonator. Pav. 1832. Bellinger in *Amer. journ. of the med. sc. Philad.* 1832. *Febr. Vol.* 9. Rosenthal *trism. spurius neonator. u.*

dess.

dess. Behandl. in HORN *Archiv.* 1833. *H.* 6. J. MAXWELL *a paper on acute traum. tetan. and trism. nascent. with dissect.* in *Jamaic. phys. journ.* 1834. R. FINKH *üb. d. sporad. Starrkr. d. Neugeb. Stuttg.* 1835. Vers. Gall. a J. MATURZYNSKI in *gaz. méd. de Par.* 1837. *N.* 22. J. M. STRASAK diss. de trismo neonator. adnexa histor. morb. Prag. 1836. CURLING l. c. p. 207—221. P. G. CEDERSCHJÖLD *epidem. Vorkomm. des Trism. u. d. Eclampsia neonat.* ex *Års Berüttelse* etc. 1835. in DIEFFENBACH *Ztschr.* 1837. *B.* 6. *St.* 7. LEVY *Erfahr. üb. d. Trism. d. Neugeborn.* in *n. Ztschr. f. Gbrtsk. B.* 7. *H.* 3. BIERMANN *pract. Bemerkg. üb. d. Kinnbackenkr. d. Neugeb. u. dessen Behandl.* in *Summar. des Neuest. u. Wissenswürd. a. d. gesammt. Med.* 1839. *B.* 12. p. 372.

12) L. CHALMERS *of the opisthoton. and tetan.* in *med. obs. and inquir. Vol.* 1. *Lond.* 1757. J. CLEPHANE *cas. of a locked jaw successfully treat.* in ibid. J. MACAULAY *a case of a locked jaw*, in ibid. CH. WHITE *an account of the successf. treatm. of a locked jaw.* ibid. *Vol.* 2. 1761. W. FARR *a case of the locked jaw and opisthoton,* ib. *Vol.* 3. 1768. BAJON *mém. pour servir à l'hist. de Cayenne et de la Gujane franç. Par.* 1777. *Vol.* 1. B. RUSH *obs. on the cause and cure of tetan.* in *philos. transact. Vol.* 2. *Philadelph.* 1786. T. DALLAS *hist. of different tetanic complaints* in *ann. of med. Vol.* 3. *Edinb.* 1798. D. HOSACK *obs. on tetan.* in *med. repositor. N.York* 1800. ZULATTI *sul tetano* in *giorn. per servire alla stor. rag. del med. Venezia. T.* 3. C. L. MURSINNA *cas. of idiopath. tetan., with obs.* in *med. and surg. journ. Vol.* 2. *Edinb.* 1806. J. HOWSHIP *cas. of locked jaw, with obs.* in *Lond. m. and phys. j.* 1809. *Vol.* 21—23. VALENTIN *coup d'oeil sur les differ. mod. de traiter le tétan. en Amériq.* etc. *Par.* 1811. W. C. WELLS *a case of tetan. with obs.* in *Lond. transact. of a soc.* etc. 1812. *Vol.* 3. J. LATHAM *cas. of tetan. arising from wounds,* in *Lond. med. transact.* 1813. *Vol.* 4. N. DICKINSON *cas. of tetan.* in *Lond. med. reposit.* 1814. *Vol.*

Vol. 1. E. GRIMSTON *on the treatm. of tetan.* in *med. and s. j. Edinb.* 1815. *Vol.* 2. D. DICKSON *obs. on tetan.* in *Lond. m. and chir. transact.* 1816. *Vol.* 7. p. 2. D. M'ARTHUR *letter on tetan.* in ibid. J. W. HEUSTIS *obs. on tetan.* in *med. reposit. N.York* 1816. *Vol.* 3. CROSS *descript. of two cas. of tetan.* in *Lond. m. and phys. j.* 1817. *Vol.* 37. J. HALL *cas. of tetan. with remarks by Dr.* DICKSON in *Edinb. m. and s. j.* 1819. *Vol.* 15. TH. BRAYNE *Fall v. Starrkr. nebst Leichenöffn.* ex *med. repository* 1820. in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1821. *B.* 1. p. 117. SANDERS *opin. respect. tetan.* in *Edinb. m. and s. j.* 1820. *Vol.* 16. J. KENNEDY *on the treatm. of traum. tetan. with cas. and dissect.* in *Lond. m. reposit.* 1822. *Vol.* 17. E. MAGNIN *Behandlungsart des Wundstarrkr.* ex *revue méd.* 1822. *Octbr.* in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1823. *B.* 5. p. 164. BURGUET in *journ. méd. de la Gironde. Bord.* 1824. *Janv.* BEGIN in *rec. de mém. de méd., chir. et de pharm. milit. Par.* 1824. *T.* 14. R. CARMICHAEL *six cas. of tetan.* in *transact. of the king* etc. *Dubl.* 1824. *Vol.* 4. CRUVEILHIER in *revue méd. franç. et étrang. Par.* 1824. *Avril.* FLECCHIA in *repert. med. chir. di Torino* 1824. *Luglio.* SPERANZA *ann. clin. med. Parm.* 1825. L. v. DE KEER in *bull. de la soc. méd. d'émulat. Par.* 1825. BECK in *Heidelb. klin. Annal.* 1825. *B.* 1. *H.* 2. MANIFOLD *case of tetan. with remarks by Dr.* BRIGGS in *Edinb. m. and s. j.* 1825. *Vol.* 24. p. 277. G. ALEXANDER *case of tetan. successf. tr.* ib. p. 309. W. BRIGGS *further remarks on tetan.* in *Edinb. m. and s. j.* 1826. *Vol.* 25. P. C. GIBSON *a case of tetan. and locked jaw*, ibid. 1826. *Vol.* 26. ANDERSON *case of tetan.* in *Edinb. m. chir. transact.* 1826. *Vol.* 2. WENDT *üb. d. ärztl. Behandl. des Wundstarrkr.* in *Heidelb. klin. Annal.* 1827. *B.* 3. *H.* 2. p. 235. CH. PFEUFER *Beobachtg. üb. d. Trism.* in FRIEDREICH *u.* HESSELBACH *Beitr. z. Nat.- u. Heilk. Nürnb.* 1827. p. 87. CORTAMBERT in *compte rendu des trav. de la soc. d'agricult.* etc. *par* A. MOTTEN. *Macon* 1827. A. LE PELLETIER *mém. sur la nat. et le traitem.*

du

du tetan. traumat. in *revue méd. Par.* 1827. *Tom.* 4. B. BRODIE *abstract of a clinic. lecture on tetan.* in *Lond. m. gaz.* 1828. *Vol.* 2. BLANCKMEISTER *Wahrnehm. üb. d. Wundstarrkr.* in HUFELAND *Journ.* 1828. *St.* 6. p. 81. FRITZ *Beitr. z. Behandl. des Trism. u. Tetan.* in *med. chir. Ztg.* 1828. *N.* 9. AMSTEIN *Beobacht. u. Heil. ein. Starrkr., wobei sich Chin. sulphur. vorzügl. wirksam zeigte,* in *Verhandl. d. med. chir. Gesellsch. des Kant. Zür.* ib. 1828. E. LEAH *case of tetan.* in *Edinb. m. and s. j.* 1828. *Jul. Vol.* 30. GOEBEL *Beobacht. ein. Fälle v. Tetan. u. Rückenmarkserschütter.* in *Heidelb. klin. Annal.* 1829. *B.* 5. *St.* 1. p. 78. A. F. LÜDERS *Gesch. ein. geheilt. chron. Wundstarrkr. nebst ein. Bemerkg. üb. d. Nat. u. Behandl. dies. Krankh.* in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 4. p. 3. G. REIDMOUR *glückl. abgelauf. Fall v. Starrkr.* ex *N.York m. and phys. j. Vol.* 7. p. 248. in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1829. *St.* 5. J. M. WINKLER *ein Tetan.* in *Österr. med. Jahrb.* 1829. *neueste Folge. B.* 1. *St.* 3. p. 100. J. SYM *case of traumat. tetan.* in *Glasgow m. journ.* 1830. *Vol.* 3. TH. ADAMS *on tetan. with cases.* ib. Idem *Fall v. glückl. geheilt. Tetan.* ex *Lond. m. gaz.* 1834. *Vol.* 4. in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 7. p. 155. VANDERBACH *ein Fall v. Wundstarrkr., geheilt durch entzündungswidrige u. Revulsiv-Mittel* ex *ann. de la méd. phys.* 1830. *Févr.* p. 123. in BEHREND *med. chir. Journalist.* 1830. *II.* 6. p. 312. BETTAZZI *allg., auf chron. Spinitis d. Nackenwirb. folgend. Tetan.* ex *soc. med.-fisic. Fiorent.* 1829. in BEHREND l. c. *B.* 6. p. 127. WIEGAND *Gesch. ein. durch Verkält. entstand. u. schnell tödtenden Starrkr.* in HUFELAND *Journ.* 1830. *St.* 8. G. B. MUGNA *Beob. üb. d. Tetan.* ex OMOIDEI *annal. univ. di med.* 1831. *Febbr.* in BEHREND l. c. 1831. *B.* 7. p. 102. COMBETTE *Fälle v. spontan. Starrkr.* ex *revue méd.* 1831. *Mai.* in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1831. *N.* 6. COMLOSSY *Heil. ein. Wundstarrkr. nach 14täg. Dauer,* in *Badische Annal. f. d. gesammte Heilk. Karlsr.* 1831. *II.* 1. F. F. G. EGGERT *üb. d. Wes. des Tetan. u. Trism.* in GRAEFE *u.* W. *Journ.*

Journ. 1831. *B.* 16. *H.* 1. p. 90. Perry *Beitr. z. Pathol. des traumat. Tetan.* ex *the med.-chir. review.* 1831. *Jul.* in Behrend l. c. *B.* 7. p. 196. J. Tünnermann *Tetan. nach ein. Lungenentzünd.* in *Würtemb. med. Conversat.-Bl.* 1831. *N.* 8. Pommer *Tetan. traumat.* ib. 1832. *N.* 5. Eichelberg *Wundstarrkr. glückl. geheilt* in Hufeland *Journ.* 1832. *St.* 7. R. Froriep *Tetan. in Folge ein. Stichwunde in d. Fusssohle, nebst anat. Nachweis. d. Verletz. ein. Nerven,* in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 36. p. 835. Idem, *Tetan. u. Tod in Folge ein. Aderlasses.* ib. *N.* 39. p. 889. Idem, *üb. d. Ursach. des Wundstarrkr. u. d. Behandl. desselb.* in Froriep *Notiz.* 1837. *B.* 1. *N.* 1. p. 7. J. Murray *case of tetan. with remarks on the divis. of nerv. as a method of cure* in *Lond. m. gaz.* 1833. *Vol.* 12. Germ. in Behrend *allg. Rep.* 1833. *N.* 6. p. 250. Idem *Heil. ein. Tetan. traum. mittelst Durchschneid. des N. saphen.* dagegen ex *Lond. m. and phys. j.* 1833. *Mart.* p. 240. in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1833. *St.* 5. F. A. Berndt (tetan. chronic.) *klin. Mittheil. Greifsw.* 1833. *H.* 1. *Abschn. V.* 3. Brunn *Tetan. spontan. mit Sectionsber.* in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 49. J Banner *Tetan. traum.* ex *Lond. m. and s. j.* in Kalisch *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 75. 3). Oelze *Heil. ein. 4monatl. Schlafsucht mit Starrkr.* (ex metastasi morbillosa) *bei ein. 11jähr. Mädchen* in Hufeland *Journ.* 1833. *N.* 10. p. 1. C. H. Fuchs Tetan. rheumat. in *Heidelb. klin. Ann.* 1833. *B.* 9. *H.* 1. p. 54. A. L. Richter *tödl. verl. Trism. u. Tetan. gastric.* in *med. Ver.-Ztg.* 1834. *N.* 17. et *Trism. u. Tetan. in Folge v. Entzünd. des R. M.* ib. 1835. *N.* 15. Münzenthaler Trism. dolorosus in Hufeland *Journ.* 1834. *St.* 5. Baldwin *Heil. ein. Wundstarrkr.* ex *Amer. j. of med. sc.* 1833. *Jan.* in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1834. *St.* 1. p. 130. A. Raciborski *Fall v. ein. Varietät des Tetan.* ex *journ. hebd.* 1834. *N.* 12. in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 160. C. F. Bellingeri *Fall v. ein. tödl. Opisthoton. nebst phys.-path. Bemerkg. darüb.* ex Omoidei *ann. univ. di med.* in Kalisch *med. Ztg. des Ausl.* 1834. *N.* 9. Gius. Ferro

Gesch.

Gesch. ein. tödl. Opisthoton. nebst d. Leichenuntersuch., z. Bestät. d. Theorie des Dr. Bellingeri üb. d. Nervenantagonism. ex OMOIDEI l. c. 1834. *Otbr.—Dcbr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 252. et ex *repertor. del Piemonte* 1834. *Dcbr.* in ib. p. 253. F. MAROTTI *Fall v. Emprosthoton. nebst d. Leichenuntersuch.* ex OMOIDEI l. c. in ibid. p. 253. M. PAOLINI *Opisthoton. welcher auf d. Operat. des Wasserbruchs d. Vaginalis folgte u. Bellingeri's Ansicht üb. d. Nervenantagonism. bestät.* ex OMOIDEI l. c. in SCHMIDT l. c. HANSEN *Gesch. ein. schnell verlauf. Tetan.* in PFAFF *Mittheil.* 1834. *H.* 3 *u.* 4. p. 28. MARTINET *Heil. des Tetan.* ex *journ. des connaiss. méd.* 1834. *Avril,* in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 186. DIEZ *Gesch. ein. ohne äuss. Verletz. entstand. Starrkr.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1834. *N.* 29. V. T. JUNOD *traumat. Tetan. mit ein. beträchtl. Verlangsamung d. Respirat. u. des Kreislaufs* ex *revue méd.* 1834. *Sptbr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 130. NEUMANN *Fall v. idiopath. Trism. u. Tetan.* in *med. Ver.-Ztg.* 1835. *N.* 3. et *Tetan. nach gr. Blutverlust* in CASPER *Wochenschr.* 1839. *N.* 47. HEYFELDER in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 124. et *ein Fall v. Opisthoton. traum. ohne Trism.* in HUFELAND *Journ.* 1837. *St.* 9. p. 117. C. OTTO *Starrkr. nach ein. Anfalle v. habituell. Fallsucht mit tödl. Ausg.* in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 14. A. COOMANUS DE RUITER *Heil. ein. Tetan.* in *pract. Tydschr.* 1835. *Suppl.-B.* 3. *St.* 4. R. LISTON *a clin. lecture on tetan.* in *the lancet. Lond.* 1835. A. DALRYMPLE *case of traum. tetan.* in *med. quarterly review. Lond.* 1835. *Vol.* 4. *N.* 8. Germ. in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 11. p. 317. M. FRANCESCO in OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1835. Germ. HOLER *Fall v. Starrkr. nach überstand. Typhus* in *med.-chir. Ztg.* 1835. *N.* 96. KREUZWIESER *Trism. entstand. durch ein. seit* $\frac{1}{4}$ *J. nach d. Verwund. zurückgeblieb. fremd. Körp.* in CASPER *Wochenschr.* 1835. *N.* 51. HELWEG *Heil. ein. Trism. u. Tetan.* in RUST *Mag.* 1835. *B.* 44. *H.* 3. BÜRGER *ein. Fälle v. Starrkr.* in HUFELAND *Journ.* 1835. *St.* 11. Idem *ein Fall v. glückl. geheilt. Opisthoton.*

ib.

ib. 1837. *St.* 5. p. 102. et *zwei Fälle v. Trism. nach Verwund.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1839. *B.* 9. *N.* 10. p. 79. J. L. Aronssohn in *mém. et obs. de m. et de chir. pr. Par.* 1836. Fasc. 1 et 2. Hertel *Tetan. v. Scharlach-Metastase* (?) in *med. Ver.-Ztg.* 1836. Wallace *a clin. lect. on tetan. with cas.* in *the lancet. Lond.* 1836. *Feb.* R. Bright *case of tetan.* in *Guy's hosp. rep. Lond.* 1836. *Vol.* 1. C. A. Key *case of traum. tetan.* ibid. Petit *Behandl. des Tetan.* ex *gaz. de Par.* 1836. *Juill. N.* 39. in Dieffenbach *Ztschr.* 1836. *H.* 3. p. 111. Eckström *Fall v. Tetan. traum.* ex *Års Berättelse of Setterbl.* 1835. p. 55. in Dieffenbach l. c. 1837. *B.* 6. *H.* 2. p. 254. Plitt *ein Fall v. Myelit. rheum. in Form ein. Tetan. mit Opisthoton. auftret.* in Pabst *allg. med. Ztg.* 1837. *N.* 22. Brüggemann *üb. d. Tetan.* in Casper *Wochenschr.* 1837. *N.* 18—21. Hornung melancholia subsequo tetano, in *Oesterr. med. Jahrb.* 1837. *B.* 21. *St.* 4. p. 593. Spörer *Fall v. glückl. geheilt. Tetan. mit Trism.* in Dieffenbach *Ztschr.* 1837. *B.* 6. *H.* 1. p. 99. Wandtke *Tetan. v. eingedrung. Holzsplitter*, in *med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 48. p. 233. T. S. Kirkbride *Wundstarrkr., durch Anwend. v. Opiat., Schröpfk. u. Blasenpflast. auf d. Wirbels. geheilt*, ex *Amer. j.* 1835. *N.* 31. in Schmidt *Jahrb.* 1838. *B.* 17. p. 336. Friedrich *z. Lehre v. Wundstarrkr.* in Casper *Wochenschr.* 1838. *N.* 29. p. 457. *N.* 30. p. 478. Balling *ein Fall v. rheumat. Tetan.* in Graefe *u.* W. *Journ. B.* 26. *H.* 2. Seidler tetan. rheumat. in *med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 16. Ettmüller *Tetan. u. Trism. innerhalb* 8 *Stund. tödl.* in *Summar. des Neuest. u. Wissensw. a. d. gesammt. Med.* 1838. *B.* 9. p. 260. Hauff tetan. traum. in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1838. *N.* 38. p. 297. J. W. Hanke *d. Wundstarrkr.* in Rust *Magaz.* 1838. *B.* 53. *H.* 1. p. 98—142. Geisler *Fall v. Trism. u. Tetan. traumat.* in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1839. *B.* 9. *N.* 5. p. 33. W. Wehrle trism. idiopath. in Hufeland *Journ.* 1839. *St.* 6. p. 107. A. M. Glücksélig *Leberentz. mit Tetan. gepart*, in *Oesterr. med. Jahrb.* 1839. *B.* 29.

§. LXVI.

Symptomata. Necroscopia.

S. prodroma tetani.

1. Aretaeus tetanum extemplo invadere statuit [1]). Illi formicationem ad frontem [2]) et vertiginem, tensionem nuchae [3]), sensum ingratum ad basin linguae, cardialgiam, deglutitionem difficilem praecedere, alii defendunt, quae symptomata, si pro ingruente jam tetano potius quam pro prodromis habueris, vera erit Aretaei sententia.

S. trismi infantilis.

2. Quadrabit illa et *trismo infantum*, quem constanter sine prodromis ingruisse vidimus [4]). Pro prodromis alii habent alvi obstructionem, inquietudinem [5]), motum tremulum musculorum faciei [6]) et circulum plumbei coloris circa labia [7]).

3. Te-

B. 29. *St.* 1. p. 158. C. F. Rupp trism. rheumat. in Rust *Magaz. B.* 55. *H.* 2. p. 251; trismus et tetan. ib. p. 268 et 358; opisthoton. (gravidae), ibid. p. 293. Neumann *Tetanus nach gross. Blutverlust*, in *med. Ver.-Ztg.* 1839. *N.* 47. p. 235 et passim citandi.

1) l. c. 2) Sprengel instit. medic. Vol. IV. p. 599.

3) §. LXVI. 5 (67). Lüders l. c. cas. I. Baumbach l. citando. Wiegand l. c. Hanke scribit: „*Ziehen zwischen den Schultern bis zum Nacken u. Hinterkopfe, — als ob eine Zugluft diese Theile berührte, womit ein Rieseln in der Haut verbunden ist, Steifigkeit der Nackenmuskeln*" (l. c. p. 99). „*Der Nacken nimmt nun mehr an Steifigkeit zu u. wird schmerzhaft, wenn sich der Kranke bewegen soll*" (ib. p. 100).

4) Idem testatur Schneider l. c. p. 13.

5) Finke l. c. C. 2. Cederschjöld l. c.

6) Fleisch *Handb. d. Krankh. d. Kinder. Leipz.* 1803. p. 264. Cederschjöld l. c. („*ein leichtes krampfhaftes Zusammen-*

3. Tetano, praeviis indicatis signis[8]), evo- S. tetani.
luto, varia plane et stupenda observantur symtomata[9]). Modo enim universum corpus a capite ad calcem ita riget, ut, si pedes attollantur jacenti, occipiti tantum insistat, non secus ac statua (*tetanus tonicus*[10])); — modo corpus ad anteriora flectitur, ita ut mentum pectori affigatur, genuaque antrorsum vertantur (*tetanus emprosthotonicus*[11])), — modo caput versus occiput inflexum remanet et corpus in arcum postice incurvum tenditur (*tetanus opisthotonicus*[12])); — modo corpus ad latus alterutrum inflexum riget (*tetanus lateralis*[13]),

ziehen der Lippen, wobei der Mund, besonders beim Schreien, etwas abgeplattet erschien").

7) J. P. Frank interpretationes clin observationum selectarum. Tubing. 1812. p. 372. De trismo infantum Tergesti endemico.

8) N. 1.

9) Inter haec observatio ex schedis paternis pertinet: „Mense Augusto an. 1784 Dr. Frambaglia, Vogherensis, feminam hystericam simulque tetano afflictam se observasse mihi communicavit, quae (quod jam Bilfinger animadvertit) balneo utens accidente insultu *aquae innabat;* illo praeterito iterum demergebatur. Aegra nec vaporibus laborabat, nec ulla re, ut nataret, fiebat."

10) Sauvages nosol. meth. morb. Class. IV. Ord. II. 7. Cfr. Wiegand l. c. („*der ganze Körper war durch tonische Krämpfe in einer anhaltenden Steifigkeit, Unbeweglichkeit u. Erstarrung*"). Brüggemann l. c. cas. I. („*der ganze Körper, mit Ausnahme der obern Extremitäten u. Unterschenkel, starr u. hart wie Holz*").

11) Ab ἔμπροσθεν, ante, et τείνω, tendo.

12) Ab ὄπισθεν, retro, et τείνω.

lis [13]), *pleurothotonus* [14])). *Cutis* musculos rigidos obducens ductilis est et a statu normali minime recedit, praeterquam quod saepe praeviis horroribus vagis intense urat, et sudore madeat. Artuum dolores ejulatus expellunt. *Pulsus* nunc frequens [15]), plenus, nunc lentus, vacillans, intermittens. *Facies* modo rubet intense [16]), modo livet [17]), modo a statu consueto non recedit, modo risu sardonico, aut spasmo cynico, seu convulsione, quà utraque gena aures versus retrahitur, deformatur [18]). In plurimis *oculi* caligant, protruduntur, et truculenti admodum adstantes intuentur. *Aures* multis inter se ipsae sonitant. Trismo, quandoque stridente [19]), detenti, voce rauca murmurant [20]). Maxima aegro-

13) Fernelii path. Lib. V. p. 372.

14) A πλευρόθεν, a latere, et τείνω.

15) Well (l. c.) pulsum ab 80 ad 170 vidit. Cfr. R. Froriep l. c. (ictus 120 et plenus pulsus). Curling l. c. p. 15 („*the pulse was as much as one hundred and eighty during the paroxysmus*") et alii. Hinc non semper normalis, ut Hillary et Chalmers declararunt.

16) Goebel l. c. cas. I. Wiegand l. c. Otto diss. citanda, R. Froriep l. c. etc.

17) Wiegand l. c.

18) W. Farr l. c. (facies spasmis musculorum sic deformata fuit, ut aegrotus, 26 annos natus, vultu sexagenarii esset). Curling l. c. p. 7 („*distorsion of the face is so great that patients are not recognized by their most intimate friends*," ut jam Aretaeus adnotavit).

19) Sauvages l. c.

20) Hanke l. c. p. 100 („*die Stimme ist verändert, heiser, rauh u. dennoch leise, das Sprechen erschwert*"). Curling l. c. p. 6 („*the voice is sometimes altered*" etc. au ex con-

aegrorum pars mentis compotes sunt [21]). Somnus semper interpellatur, aut tumultuosus est. Frequenter pectus angitur et opprimitur [22]), ac respiratio anhelans et laboriosa fit [23]). Deglutitio ipsius salivae in multis impedita [24]). Ciborum desiderium perstitisse fertur [25]). Alvus et urina (plerumque cum sedimento puriformi [26])) intercipiuntur [27]). Interdum levis dysuria. In viris rigor penis et pollutiones occurrunt [28]). Memorabile est, dum membra tota obrigescunt, flecti tamen posse digitos [29]). Cuncta allata symptomata remissiones et ex-

tractione spastica musculorum glottidis, cujus autor mentionem facit?).

21) Baumer (l. c.) immerito contenderat delirium ad communia tetani symptomata pertinere. Curling scribit (l. c. p. 22): „*In some few instances delirium has occurred a short time previous to death.*"

22) Hanke l. c. p. 100 („*Beklemmung, der Erstickung ähnlich*").

23) Lüders l. c. cas. I. Wiegand l. c. Brüggemann l. c. cas. I („*das Athemholen bis zum Ersticken erschwert*").

24) Wiegand l. c. Curling l. c. p. 9 („*from the spasmodic action of the muscles of the tongue and soft palate*"). Hanke l. c. p. 100 („*Unvermögen zu schlingen, heftiger Durst, Furcht vor Flüssigkeiten*").

25) J. P. Frank in puero novem annorum. Seidler l. c. („*Verlangen nach Speisen lebhaft*").

26) Richerand *nosographie chirurgicale. Paris* 1812.

27) Wiegand l. c. R. Froriep l. c.

28) Sprengel l. c. p. 601. Morgan l. c. p. 14.

29) Sprengel l. c. p. 600. T. Roe (ex *transact. of the med. and phys. soc. of Calcut.* 1836. in Fricke u. Oppenheim. *Ztschr.* 1839. *B.* 2. *H.* 2. p. 221) ait: „*5 Stunden nach dem Tode waren Fuss u. Zehen noch so nach innen gedreht,*

exacerbationes agnoscunt, quae ultimae praecipue spasmo cynico, risu sardonico, palpebrarum constrictione, fronte corrugata, doloreque cardialgico aucto insigniuntur [30]), ac a minimo vel movendi, vel loquendi conatu [31]), nec non ab animi pathemate provocantur [32]). Declinante morbo aeger pruritum ad spinam dorsi, ac sensum liquidi inter scapulas ad os sacrum usque depluentis persentit [33]). Caeterum symptomata vario ordine sensim et gradatim imminuuntur, donec sudor universalis isque calidus convalescentiam adducat. Re male procedente, paroxysmi ad se invicem accedunt, remissiones evanescunt, ac sudor frigidus [34]) cum convulsionibus [35]) vitae finem imponunt. Generatim curriculum morbi quinque vel sex dierum spatio terminatur; potest tamen vel ad plures hebdomadas, quin immo ad plures menses protrahi [36]).

4. Re-

dass sie luxirt erschienen u., wenn man sie drehete, in die widernatürliche Lage zurückkehrten."

30) Bang pràx. med. p. 349. Quem dolorem Curling (l. c. p. 9) ex diaphragmatis spasmo ducit.

31) Aegrotus, de quo Hauff (l. c. p. 298) refert, contactu simplici convellebatur.

32) Callisen principia systematis chirurgiae hodiernae. Petrop. 1800. Vol. II. p. 124.

33) Pinel *nosographie philosophique. Paris* 1811. *Vol.* 3. p. 174. Jam Gilb. Blane (*obs. on the diseas. incident to seamen. Lond.* 1785) hoc symptoma observavit, ast in tetano post dies 4 lethali. Cfr. Curling l. c. p. 8.

34) Bergamaschi l. c. *osserv.* 2. p. 175.

35) R. Froriep l. c. Brüggemann l. c. cas. I. Hauff l. c. p. 298. Curling l. c. p. 23. 24.

36) P. Cl. Gibson (ex *Edinb. m. and s. j. N.* 86. in Behrend

4. Recens natus, inter tertium et sextum a nativitate diem, ubera avide quaerens, ab oris constrictione sugere impeditur [37]), ac solum pauculum illud lactis, quod nutrix instillat, ad stomachum libere deducit. Oculi turbidi, lacrymantes et fixi evadunt. Pupilla dilatata. Vagitus in lamenta permutantur [38]). Respiratio cum angustia et sibilo absolvitur. Pulsus valde creber et parvus. Facies collabitur. Musculi mandibulae inferioris obrigescunt: zygomatico, massetere, temporali et pterygoideo valde contractis et tumentibus; mandibula inferior ad superiorem attrahitur, labia ita coarctantur, ut nec haec, nec maxillam diducere queat. Interdum et os immobiliter apertum servatur, musculis mastoideis, sterno et mylohyoideis valde contractis [39]). Obrigescit etiam lingua, pharynx constringitur, ut nullo modo vel salivam, spumam coram ore efformantem, aegrotulus deglutire possit [40]). Abdomen inflatur, et alvus durissima. Accedunt spasmi [41]), livor cutis, rigor

S. trismi infantum.

neueste Journalistik. 1830. *II.* 2. p. 225) trismum in tetanum transientem tres fere menses curavit, qui sponte evanuit.

37) Finkh, Levy ll. cc.

38) Finkh (l. c.): „*Ein nicht näher zu beschreibendes, gellendes, grillendes, stossweise ausgestossenes Geschrei,*" quod symptoma pathognomicum nominat.

39) Sprengel l. c. p. 602.

40) Finkh l. c.

41) Interdum tam vehementes, ut Levy (l. c. histor. VII) scribere posset: „*Die spasmodische Muskelspannung war so stark gewesen, dass sich in den letzten 4—5 Tagen die beiden Kniegelenke dadurch in subluxirtem Zustande befanden, in-*

rigor musculorum colli et dorsi[42]), atque miser vel tetano correptus, vel suffocatus[43]), praeeunte quandoque lucido intervallo, moritur.

Necroscopia. 5. *Cadavera* tetano et trismo peremtorum obtulerunt: ecchymoses in superficie corporis externa, musculos tumidos, lividos, instar carnis assatae friabiles[44]), sanguinem extravasatum in encephalo[45]), cerebrum oppletum[46]), vertebrarum colli[47]) et vertebrae dorsalis decimae[48]) cariem, meninges medullae spinalis sanguine turgidas[49]) cum sero[50]) et cruore[51]) in specu vertebrali,

dem die Capita tibiae ganz schief nach aussen verdreht u. die Kniescheiben ganz an der äussern Seite der Schenkel hinaufgezogen waren. Als Wirkung der enormen convulsivischen Einwärtskrümmung der Finger sah man an beiden Handflächen tiefe, den eingedrückten Fingerspitzen entsprechende Verschwärung."

42) Finkh l. c. 43) Cederschjöld l. c. (ex spasmo laryngis).

44) Richerand l. c.

45) Bang in act. reg. soc. med. Havn. Vol. 3. p. 126. Finkh l. c. C. 3. Cederschjöld l. c.

46) Larrey l. c. Reid in *transact. of the association of physicians* etc. *in Ireland. Dublin* 1817. *Vol. I.* Schneider l. c. p. 54. Richter l. c. (1835). Curling l. c. *case* 4. p. 161. R. Froriep l. c. (1837). Brüggemann l. c. cas. II. Seidler l. c. Ettmüller l. c. p. 262. Geisler l. c. Levy l. c. hist. I. II. V. VI. Rupp l. c. p. 271. Siebold apud Warneke l. c. p. 29.

47) Act. nat. cur. Vol. II. obs. 98. 48) Aquino l. citando.

49) Siebold *Journ. B. 7. St.* 3. p. 828. Th. Brayne l. c. p. 119. Pfeufer l. c. cas. I. Dubreuil ex *Ephémér. de Montp.* 1826. 12. in Hecker *lit. Annal.* 1827. *Octbr.* Carron l. citando. Wiegand l. c. Curling l. c. p. 48.

brali, saepe nil morbosi hoc in specu [52]), aliàs ejus medulla anterior mollior [53]), lamina ex phosphate calcis obducta [54]); nervos inflammatos [55]); sal-

90. 161. R. Froriep, Bellingeri, Neumann ll. cc. Brüggemann l. c. cas. I et II. Curiotti in *repert. delle sc. med. del Piemont. Torin.* 1837. Seidler, Geisler ll. cc.

50) Reid l. c. Couronné in *revue méd.* 1827. *Septbr.* E. Blasius in Rust *Magaz. B.* 27. *H.* 1. p. 53. Pfeufer l. c. cas. I et II. Wiegand l. c. Parry l. c. cas. II. Brunn l. c. Raciborski l. c. p. 161. Neumann, Hansen, G. Ferro, Dalrymple, Balling ll. cc. Curling l. c. p. 49.

51) *Transact. of the assoc. T.* 1. p. 1 (coagula duo duram inter matrem et canalem osseam). Siebold l. c. p. 828 (specus totus cruore nigro et coagulato abundans). B. Blasius l. c. Parry l. c. cas. I. Cappeler l. citando. R. Froriep, Brunn, Bellingeri, Neumann ll. cc. Brüggemann in Schmidt *Jahrbb.* 1836. *B.* 10. p. 227. et l. c. cas. I et II. Finkh l. c. C. 3. Levy l. c. cas. VI. Rupp l. c. p. 271.

52) Ollivier op. cit. p. 818 („*dans beaucoup de cas* (tetani) *on ne trouve rien dans la portion rachidienne du système nerveux qui puisse expliquer les phènomenes observés pendant la vie*“). R. Carmichael l. c. Dupuytren in Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 26. *N.* 7. p. 112. Hildenbrand ann. schol. clin. Ticin. P. II. p. 278. E. Blasius l. c. cas. II. Bartels in Schmidt *Jahrbb.* 1834. *B.* 2. p. 349. Levy l. c. (plura affert exempla). Rupp l. c. p. 252 et 361.

53) Poggi *necrotom. di una donna morta per tetano reumat., che viè più comprova la distinta funzione dei nervi spinali,* in Omoidei *ann. univ. di med.* 1828. fasc. 45. p. 299. Cfr. Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1829. *St.* 2. p. 364. Combette l. c. cas. I. Cappeler *Beob. ein. Erweichung des vordern Theiles des R. M. nach ein. am 6. Tage tödl. spontan. Tetan.* ex Magendie *journ. de physiol. T.* 11. in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1832. *St.* 4. p. 117. Cfr. Curling l. c. p. 60. Seidler l. c.

saltem laesos in vulnere tetanum excitante[56]), inprimis si gangraena nervorum velamenta aggrediatur[57]); nervum vagum sinistrum ad oesophagum ossi-

54) Th. Brayne l. c. p. 119. Curling l. c. p. 64 (plura enumerat exempla).

55) Walther *Abhandl. aus d. Gebiethe d. Medicin, besond. Chirurgie u. Augenheilkunde.* 1. *B. Landshut* 1810. Bergamaschi l. c. p. 172. 185. 188. Frère l. citand. (n. brachial. valde rubicundus et emollitus). Le Pelletier ex *revue méd.* 1827. *Novbr.* in Froriep *Notiz. B.* 41. *N.* 5. p. 79 (n. cubital. et median.). Idem ib. 1833. *Juill.* (neurilemma n. ischiat. inflammat.). Cfr. Müller *Archiv f. Anat.* etc. 1834. *H.* 2. Monot ex *n. biblioth.* 1826. in Hecker *lit. Annal.* 1827. *Octbr.* Schütte l. citand. Sönderberg et Dahlin in C. J. Eckström *Års-Berättelse om Svenska Laekare-Saellskap. Arbet. Stockh.* (n. ulnar. et nervi plexus brachial.). Perry l. c. cas. II 1828 (omnes median.). R. Froriep (1837) l. c. (n. phrenic. dextr., plantar. intern., tibial. post., digital. volar. radial., ramus superficial. n. radial., n. dorsal. pollic. et indicis). Curling l. c. cas. 4. p. 162 (neurilemma n. plantar.). Autor de hoc argumento fusius disserens (p. 66—74) permulta exempla affert, postquam non immerito admonuit (p. 65), ut medici attento animo systema nervi sympathici in tetano mortuis perscrutentur. Siebold apud Warneke l. c. p. 29 (radices nervor. cervical. anteriores post trismum recens nati). — J. Swan (l. c.), Curling aliique ganglia inflammata repererunt, ut Dupuy (*encyclop. méthod. Art. tétanos*) in equis tetano mortuis.

56) Jacobi in Hufeland *Journ.* 15. *B.* 4. *St.* p. 74. Perry l. c. cas. I. Curling l. c. p. 67 (n. ischiat. sanguine inject.). R. Froriep l. c. (n. plantaris vulnerat. et partiatim inflammatus. Hujus necroscopiae phaenomena omni attentione digna sunt). Heyfelder l. c. (n. radial. digiti med.). Friedrich (l. c.) 30 casus et ultra affert Rupp l. c. p. 361 (n. mediani ramus laceratus).

ossificatum, aculeatum[58]); glandulam trachealem ossificatam, prope eam[59]) ossiculum pungens ex glandula indurata enatum et in nervum intercostalem adactum[60]), hunc nervum inflammatum[61]), ossiculum nervum infraorbitalem laedens[62]), inflammationem laryngis[63]), tracheae[64]) et ventriculi[65]), ossificationem pleurae[66]), abscessum pulmonis sinistri cum diaphragmate concreti[67]), cor

57) Michaelis v. Arnemann *Magazin.* 1. *B.* p. 387.

58) Meyer *Samml. med. Beobachtungen.* p. 671.

59) Vetter *Aphorism. aus d. pathol. Anatomie.* 1. *Th.* p. 131.

60) Observatio patris mei in puero.

61) Cfr. Omoidei *ann. univers. di med.* 1827. Fasc. 127. p. 428.

62) Altera observatio patris mei in puero, qui a lapide impacto contusionem ad os maxillae superioris perpessus est et ex tetano post triduum decessit.

63) Coxe in *Philadelph. med. museum. Vol.* I. *N.* 1. p. 57. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 22. *B.* p. 252. Wiegand, Dalrymple ll. cc.

64) Parry l. c. cas. II. Dalrymple l. c.

65) M'Arthur in *med. transact. Vol.* 7. Andral *clin. med. T.* 4. p. 444.

66) Meyer l. c. p. 676.

67) Horologiarius in laboribus officii sui perficiendis, instrumentum ferreum acutum inter costam sextam et septimam lateris sinistri sibi in cavitatem pectoris intrusit. Extracto licet instrumento laedente, peripneumonia sputo cruento stipata secuta est, huncque phthisis pulmonalis, quo morbo, jamjam conclamato in nosocomium civicum Vindobonense an. 1798 illatus curae meae commissus est. Praeter consueta nefandae aegritudinis symptomata, *singultus*, praesertim post pastum, urgebat. Ultima vitae hebdomade aeger de rigore colli conquerebatur, quem triduo ante mortem *opisthotonus* secutus est. Simile exem-

cor rigidum [68]), aneurysmata arteriarum vertebralium prope locum, ubi in arteriam basilearem conveniunt [69]); intestina contracta [70]) et vermes in iis [71]).

§. LXVII.

C a u s s a e.

C. praedisponentes.

1. Praedisponunt ad tetanum et trismum [1]) regio calida [2]), maritima [3]), aër corruptus, praecipue

plum in phthisica Vilnensi observavi. Affectio nervi phrenici haec phaenomena perbelle explicat.

68) Larrey *rélation de l'expédition de l'armée en Egypte. Vol. II.* p. 45. Hawship (l. c. Vol. 22. p. 185) cor valde contractum videbat. Idcirco alii cum eo crediderunt, in tetano cor spasmo corripi, quem errorem Curling (l. c. p. 9 et 12) convicit docens (p. 14): „*that the organ* (cor) *can never be considered as remaining in a state of permanent spasm, which is the state of the voluntary muscles in tetanus. Such a condition of this important organ is certainly incompatible with the continuance of life.*"

69) Howship l. c. 70) Carmichael l. c. Finkh l. c. C. 3.

71) Curling (l. c. p. 78. 79) permulta exempla collegit.

1) Sexus masculinus, ut Curling, Friederich et Wallis (ll. cc.) ex casibus, quos secundum tabulas ordinaverunt, concludunt. Peccarunt autem in eo, quod casus collegeriut, qui fere omnes ad tetanum traumaticum solummodo spectant. Caussas vero fortuitas, hanc tetani speciem provocantes, multo frequentius in virorum, quam mulierum vivendi ratione occurrere, patet. Relate ad tetanum non traumaticum praedispositio non differt inter utrumque sexum.

2) Cfr. l. c. in §. LXV. 2 (6). Tetanum et trismum haud raro in Italia, rarius in Germania et rarissime in Rossia vidi. Frequentissime obveniunt post operationes chirurgicas in climatibus calidis. Dazille *obs. sur les maladies des climats chauds* etc. A. Henke *Handb. z. Erkenntn. u. Heil.*

cipue nosocomiorum[4]), cubiculorum infantilium, puerperarum, decubitus supinus diuque protractus[5]) et mala corporis nutritio[6]).

2. Excitatur tetanus et trismus utplurimum a vulnerationibus, maxime iis, quae cerebro, medullae spinali[7]), nervis[8]), musculis[9]), tendinibus[10]), C. excitantes.

d. *Kinderkrankh. Frankf. a. M.* 1818. *B.* 1. p. 219. HANCOCK in *Edinb. m. and s. j. Vol.* 35. p. 313. H. MARSHALL *Entwurf d. geograph. Vertheil. d. Krankh. auf d. Erdoberfläche* in KALISCH *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 8 (40). *Zur heilkund. Statist. d. Insel Portorico*, ex P. TOM. DE CORDOBA *mem. geográf., hist., económ. y estadist. de la Isla Puerto-Rico. Sanmiltan* 1831. in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1834. *St.* 4. p. 1 (trismus neonatorum endemicus est). CURLING l. c. p. 36 sq.

3) BAJON l. c. (plures exhibet observationes egregias); aliter sentit DAZILLE l. c.

4) THEDEN *neue Bemerk. u. Erfahrungen.* 1. *B. N.* 24. CLARCKE apud OZANAM *hist. des epidém.* T. 5. p. 200. 201 (in Nosocomio Dublin. 1789 ex illa caussa epidemice grssatus est tetanus). C. H. T. SCHUMANN l. c. p. 16.

5) Ex C. I. §. III. 6 (22) elucet, decubitum supinum, diuturnum, morbis columnae vertebralis favere, moxque infra demonstrabitur, tetanum saepe ex affectione medullae spinalis proficisci.

6) STEEGMEYER in *Abhandl. d. K. K. Josephs-Akademie.* 2. *B.* p. 418.

7) REESE in *Americ. med. record.* 1825. *Jul.* Duo minuta plumbi segmenta in canalem vertebralem pueri, per ictum fistulae ignivomae vulnerati penetrata paralysin extremitatum inferiorum vesicaeque urinariae ac die septimo *opisthotonum* excitarunt.

8) Puncturam nervorum tetanum excitare jam ARETAEUS (Acut. L. I. C. 6) animadverterat. Animadvertant et acu-

bus[10]), aponeurosibus[11]) et articulis[12]) infensae sunt, et a partium vulneratarum medendi ratione nimis irritante[13]). Sic tetanus et trismus adultorum[14]) observatus est, a vulnere frontis[15]), capitis[16]), musculi temporalis[17]), faciei[18]), oculi[19]), a

puncturae fautores. Cfr. Ewbank in *med. gaz. Vol.* 2. p. 346 (laesio n. periton.). R. Liston in *the Edinb. m. and s. journ.* 1824. *Apr. Vol.* 21. p. 292 (ex nervo mediano laniato tetanus lethalis). Dupuytren ex *Lond. med. gaz.* 1830. *Aug. Vol.* 5. p. 574. in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1830. *H.* 6. p. 524 (laesio n. cubitalis). R. Froriep (1837) l. c. (ex contusione n. ischiat. trismus). Holscher *Trism. durch Reiz. ein. Nerv. am Oberarme vermittelst ein. Knochensplitters* in *Hannöv. Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 1.

9) Göbel l. c. cas. II (trismus).

10) Dufouart *analyse des blessures d'armes à feu.* 2. *Part.* Göbel l. c.

11) Odier *manuel de médecine pratique.* p. 189.

12) Larrey l. c.

13) Lesaive l. c. Lüders l. c. cas. II (ex irritatione fonticuli medio lapidis infernalis trismus).

14) De trismo recens natorum mox infra speciatim sermo erit (animadverto praeterea, citationes simplices hîc *tetanum* respicere; nam ubi caussa allata *trismum* producit, in parenthesi id citationi additur).

15) La Billardiere *Reise nach d. Südmeer.* 2. *Th.* p. 194. Ploucquet repert. art. tetanus. Cerioli l. c. J. Grant *Fall v. Wundstarrkr.* in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1833. *St.* 1. ex *transact. of the med. and phys. soc. of Calcutta.* 1831. *Vol.* 5.

16) Fabr. Hildanus cent. V. obs. 9. Steidele *Samml. v. Beobachtungen. N.* 2. 11. Speyer in Henke *Ztschr. f. d. Staatsarzneik.* 1830. *H.* 2. p. 253.

17) Haller bibl. chirurg. Vol. I. p. 267.

a laesione maxillae sub extractione dentis [20]), a dentium peregrinorum [21]) vel artificialium [22]) in-sertione, a dentitione difficili [23]), ab expressione parvi steatomatis sub mento [24]), a perforatione auriculae [25]), a violentia ossibus nasi illata [26]), a laesione infra cervicem [27]), a setaceo nuchae [28]) et pectoris [29]), a dorsi ictu [30]) et levi vulnere [31]), ab eleva-

18) Wright in *medical obs. and inquiries. Vol.* 6. *Journ. de méd. continué. T. XVII.* p. 195. Lüders l. c. cas. I (trismus).

19) Nov. act. nat. cur. Vol. I. obs. 53. Geach in *Phil. transact. Vol.* 53. p. 254 (trismus). Ab extirpatione oculi (trismus) describitur in *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1791. 13. *B.* p. 220. Locher apud Rahn in *Verhandl. d. med.-chir. Gesellsch. des K. Zür. in d. Herbstsitz. des J.* 1827. *Zür.* 1828 (trismus ab exstirp. fungi bulbi oculi).

20) Rush in *transact. of Philadelphia. Vol. I. P. I. N.* 3 (trismus). B. Travers l. c. (trismus chronicus).

21) Lupin apud Ackermann l. c. p. 71 (trismus).

22) Manget in *med. Comment. v. Edinb.* 1. *B.* p. 355 (trismus). Odier l. c. p. 189. Holscher in *Hannöv. Annal.* 1837. *B.* 2. *H.* 1 (trismus).

23) Hufeland *Bibl.* 3. *B.* 2. *St.* p 47. 66.

24) Andrée in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol.* 6. *App.*

25) Hufeland *Journ.* 23. *B.* 3. *St.* p. 210 (trismus).

26) Penada in *memorie della soc. Italiana. Vol.* 10. *N.* 2. Wendt l. c. (trismus a cacumine rudis praepilatae in nares alte descenso).

27) Hippocrates *'Επιδημ.* L. V. N. 47.

28) Walther *Abhandl.* 1. *B.* p. 324 (trismus).

29) Andral *clin. méd. T.* 4. p. 445.

30) Lupin hist. morborum difficilium. N. 49.

31) Portal *cours d'anatomie méd. T. IV.* p. 267. Nicholls *piqûre suivie d'accidens tétaniques.* Ex *med. and phys.*

elevatione ponderis[32]), a lapsu super lumbos[33]), a concussione spinae[34]), a verberibus tergo inflictis[35]), a *colli* vulnere[36]), a spina piscis in larynge[37]), a castanea in pharynge[38]), a mammae extirpatione[39]), a dilaceratione musculi pectoralis magni[40]), a laesione scapulae[41]), ab operatione tumoris subaxillaris[42]), ab illa empyematis[43]), ab umbilici vulnere[44]) et inflammatione gangraenosa[45]),

journ. 1825. *Mart.* p. 180. in *bull. des sc. méd.* 1825. *Novbr.* p. 289.

32) Hac ex caussa tetanus observatus est in schola clinica Ticinensi ann. 1787. Idem observavit Spörer l. c.

33) Wróblewski in *Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Wilenskiego. T. II.*

34) Stoll ratio medendi. Vol. I. §. 298.

35) Wróblewski l. c. (una ex tetani caussis inter milites). Morrison l. c. (tres Aethiopes flagellati). Morgan l. c. p. 6 (duo pueri a scholae magistro verberibus castigati).

36) Binninger obs. cent. 4. N. 75.

37) Larrey l. c. et *Abh. f. pr. Ärzte.* 22. *B.* 1. *St.* p. 22.

38) Guattani de aneurysmatibus (trismus).

39) Boerhaave praelect. de morb. nerv. T. I. p. 70. Schmucker *Wahrnehmungen.* 2. *B. N.* 6. Klein *chir. Bemerk.* p. 252 (trismus). Brückmann in Horn *Archiv f. med. Erfahrung.* 1811. *Jan.* p. 1 (trismus). B. Brodie in *méd. gaz.* 1828 *Vol.* 2. p. 345. S. Cooper in *surg. dict.* 1830. artic. *tetanus.* Hanke l. c. p. 104 (ab exstirpatione mammae carcinomatosae) et p. 108.

40) Dupuis in *act. de la soc. de Lyon.* 1801.

41) Elser in *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1807. p. 23.

42) Mursinna *Journ. f. d. Chirurgie.* 1. *B.* 1. *St.* p. 112. 126.

43) Lefaucheux in *journ. gén de méd.* T. 21. p. 61 (trismus).

44) Bajon in *journ. de méd.* T. 30. p. 408. Finkh l. c. C. 4. J. F. Osiander *z. Praxis d. Geburtsh. Hannov.* 1836.

nosa[45]), a herniotomia[46]), ab abortu[47]), partu[48]), castratione[49]), ab apertione bubonis syphilitici[50]), ab illius erosione per calcem vivam[51]), a vulnere sclopetario cruris[52]) et glutaeorum[53]), a luxatione

45) J. W. Heustis l. c. p. 122. Colles ex *Dublin hosp. reports. Vol.* 1. p. 285. in Gerson *u.* Jul. *Magaz. B.* 3. *St.* 2. K. G. Zimmermann *Fall v. Kinnbackenkr. ein. neugeb. Kind. v. Entzünd. u. Brandigwerd. d. Nabelschnur*, in Gerson *u.* Jul. l. c. 1822. *B.* 4. p. 369. Busch *Entzünd. d. Nabelarter. als Ursache d. Trism.* in *neue Ztschr. f. Gebrtsk.* 1838. *B.* 5. *H.* 3. Levy l. c. (idem testatur). Labatt (l. c.) vero hanc sententiam rejicit.

46) *Breslauer Samml.* 1719. 1. *B.* p. 93 (trismus). Callisen in act. reg. soc. med. Havn. Vol. II. N. 1 (trismus, dum omentum cum caustico tostúm fuerat). Hey *prat. obs. chap.* 3 (trismus). Fritz l. c. (ab hydrocele operata trismus et tetanus). Clot-Bey ex Broussais *journ.* 1834. *Avril*, in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 5. p. 223 (ab hydrocele operata trismus et tetan.). M. Paolini l. c. (item, opisthotonus), R. Froriep (1837) l. c. (operat. hern. umbilic.).

47) Archigenes apud Aetium. Tetr. II. L. 2. C. 39.

48) Forestus L. X. obs. 112 (trismus). *Breslauer Samml.* 1726. 2. *B.* p. 632 (trismus). Christie in *Edinb. m. and s. j. Vol.* 8. p. 415 (trismus). Currie in *med. repository. Vol.* 1. p. 142 (trismus).

49) Cavallini *collezione di casi chirurgici. T.* 2. Morand *vermischte Schrift.* p. 311. Mursinna *Journ. f. die Chirurgie.* 1. *B.* 1. *St.* p. 124. Sabatier in *mém. de l'Instit. nat. des sciences. an. VI.* p. 179 (trismus). Plenk *Samml. v. Beobacht.* 2. *B.* (trismus). Couronné l. c. (trismus et tetan.). Equos post castrationem non raro tetano corripi, adnotat Curling l. c. p. 33.

50) Stoll. rat. medendi. Vol. I. p. 297 (trismus).

51) Baldinger *Journ.* 20. *B.* p. 42 (trismus).

tione brachii[54]), pollicis[55]), ab acu brachio[56]), pollici[57]) infixa, a laesione nervi ulnaris[58]), a femoris[59]), cruris[60]), brachii[61]) et manus[62]) amputatione, ambustione[63]), ex morsu illius a muliere irata[64]), a venaesectione[65]), post ope-
ratio-

52) D. H. TREZEVANT l. citando. p. 505. WAGNER tet. traum. in HORN *Archiv.* 1828. *H.* 3. p. 463.

53) WILD in LODER *Journ. f. d. Chir.* 4. *B.* p. 471.

54) VALENTIN in KALISCH *med. Ztg. des Ausl.* 1833. *N.* 62.

55) HIPPOCRATES l. c. N. 74. 75. 76. VANDERBACH l. c. R. FRORIEP l. c. 1837 (trismus). RUPP l. c. p. 358 (trismus et tetan.).

56) HOSSAK in *med. repository.* 1800. v. KÜHN *Repert.* 4. *B.* p. 635.

57) PLIENINGER in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1834. *N.* 25 (trismus).

58) DUPUYTREN *Tetan. durch Verwund. des N. uln.* ex *lancette franç.* 1829. *Novbr.* in FRORIEP *Notiz.* 1829. *B.* 26. *N.* 7. p. 112. Cfr. (8).

59) F. A. BERNDT l. c.

60) LE PELLETIER l. c. (trismus). BLEICHER in *Würtemb. med. Corr.-Bl.* 1838. *B.* 8. *N.* 6 (trismus).

61) E. LEAH l. c. LARREY *mém. de chir. milit. et champagne. Par.* 1812—17. *T.* 3. p. 287 (cum arteria simul nervus medianus interligatus fuit).

62) BELLOT in *journ. de méd. continué. Vol.* 2. p. 416.

63) BONHOMME in *recueil périodique. T.* X. p. 162. SANSON *tetan. nach heftiger Verbrennung.* in FRORIEP *Notiz. N.* 432. p. 224. AQUINO *Wundstarrkr. in Folge v. verschieden. Brandwunden* (in utroque genu) *u. mit ein. Affection d. Wirbelsäule* (v. supra §. LXVI. 5 (48)) *complicirt*, in BEHREND *allg. Repertor.* 1832. *N.* 10. p. 109.

64) Select. med. Francf. T. II. p. 147.

65) FORESTUS L. X. obs. 118. SCHENK obs. L. I. N. 250. BENEVIENUS de abditis morb. caussis. C. 48. DE LA ROCHE

rationem aneurysmatis brachii [66]), a panaritio [67]), ab indice contrito [68]), a contusione pollicis [69]) et primae phalangis digiti minimi [70]), post laceratum [71]), abscissum digitum [72]), a levissimo illius [73]), brachii [74]) et cruris [75]) vulnere, ab halluce con-

trito [76]),

in *journ. de méd. T.* 40. p. 213. R. Froriep in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 39 (ex laesione rami n. cutan. medii, ut suspicatur). — Nec non ab ipsa *hirudinum applicatione:* P. Jolly ex *n. biblioth. méd.* 1827. *Août.* in Froriep *Notiz.* 1828. *B.* 19. *N.* 5. et a *cucurbitulis scarificantibus:* Curling l. c. p. 34.

66) Callisen in diss. de vulneribus arteriarum in genere. Havn. 1786.

67) Fritz l. c. (trismus). Schütte in *Heidelb. klin. Annal.* 1828. *B.* 4. *H.* 3. p. 481 (trismus).

68) Buisterset in *journ. de méd. continué. Vol.* 5. p. 103. Pommer l. c. (index et medius contriti).

69) Brera *prospetto di risultam. ottenuti nella clin. med. nell' a.* 1816 *e* 1817 (trismus).

70) Elser l. c. p. 18.

71) Matussiere in *journ. de méd. Vol.* 14. p. 453. Schultzen diss. cit. (trismus). Camerer l. c.

72) Fabr. Hildanus cent. III. obs. 91. Griesselich in Rust *Magaz.* 1831. *B.* 35. *H.* 2. p. 255. cas. I (phalanx potius abscissa erat; trismus). Hanke l. c. p. 113.

73) Farr in *med. Bemerk. u. Untersuchungen.* 4. *B. N.* 7. Graefe *tödl. Verwundg. durch ein. Rosendorn,* in ejusd. et Walther *Journ.* 1831. *B.* 15. *H.* 3.

74) Henckel *n. Anmerkungen.* 2. *B.* Monot *nouv. bibl. méd.* 1826. *Août* (vulnus brachii conspicuum). Blankmeister l. c. cas. III (a sinapismo applicito feminae hystericae trismus et tetanus). Frère *Starrkr., veranlasst durch ein mittelst Aetzkali bewirkt. Fontanell am Oberarm,* ex *revue méd.* 1839. in Froriep *Notiz.* 1839. *B.* 10. *N.* 21. p. 327.

trito[76]), a surae[77]) et pedis[78]) ejusque digitorum[79]) contusione, a clavo[80]), vel festuca[81]) pedi et ab assula manui[82]) infixa, a calcis vulnere[83]), a fractura brachii[84]), tibiae[85]), patellae[86]),

75) Ollivier op. cit. *obs.* 119. p. 820.

76) Blankmeister l. c. cas. I (trismus) et II.

77) Fritz l. c. (trismus).

78) Morgagni de sede et causs. morborum. Epist. LIV. art. 49. Siebold *Chiron.* 1. *B.* p. 329.

79) Froriep *Notiz.* 1828. *B.* 19. *N.* 22. Comlossy l. c. Parry l. c. cas. II. Hauff l. c. p. 297 (trismus).

80) Nov. act. nat. cur. Vol. I. obs. 6. Bellot l. c. p. 415 (plantae pedis). Clarkson in *transact. of Philadelphia. Vol. I. P. I. N.* 5. Collomb *med. chir. Werke. obs.* 30. *Journ. de méd. T.* 58. p. 57. Matussierb l. c. p. 462. Göbel l. c. cas. I (trismus). Froriep in Casper *Wochenschr.* 1833. *N.* 36. et in *Notiz.* 1837. *B.* 1. *N.* 1. J. Murray l. c. (trismus). Dawosky l. citando.

81) Nov. act. n. c. Vol. V. obs. 40. *Bresl. Sammlung.* 1718. 2. *Th.* p. 1896 (lignea), l. c. Buisterset p. 102 (festuca vitri plantam pedis vulnerans). Congrigham in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol. II. N.* 11. E. Blasius l. c. (ex assula, quae in plantam pedis sinistri intraverat, trismus et tetan.). Winkler l. c. p. 104 (assula in calce dextra). Wandtke l. c.

82) Kreuzwieser l. c. (trismus). Helwig l. c. (trismus). R. Froriep l. c. 1837 (trismus).

83) Brown in *med. repository. Vol.* 4. *N.* 4. *Art.* 2.

84) Le Pelletier l. c. *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 48. p. 236. Schlesier *Fractur des Vorderarm. mit Tetan.* in *med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 48.

85) Chavasse in *med. Comment. v. Edinb.* IX. p. 84. Cfr. Haen rat. medendi. P. VI. C. 4. §. 9. Hoechstetter Dec. V. C. 6. Vimont in *recueil périod. de la soc. de méd. de Paris. N.* XXIX.

lae[86]), ab incisione pedis gangraenosi[87]), a pernionibus pedum sphacelatis[88]), ab operato circa genu tumore[89]) cystico[90]), a genu laesione[91]), a laesione tendinum pedis[92]), inprimis Achillis[93]), a fractura cruris[94]), femoris[95]), pedis[96]), a morsu apis[97]), araneae[98]), viperae[99]), crotali horridi[100]), galli[101]), canis[102]) et animalium rabido-

86) LANGENBECK *Bibl. f. d. Chirurgie.* 3. *B.* p. 64.

87) HOPFENGAERTNER in HUFELAND *Journ.* 1. *B.* p. 550.

88) STOLL rat. medendi. Vol. I. p. 297 (trismus). *Trismus in Folge v. Erfrieren d. Fusszehen*, in RUST *Magaz.* 1829. *B.* 30. *H.* 1. p. 184.

89) MICHAELIS in PFAFF *Mittheilg. a. d. Geb. d. Med.* etc. 1832. *B.* 1. *H.* 1.

90) BUISTERSET l. c. p. 104.

91) MÜCKE l. c. A. GILMORE ex *transact. of the med. and phys. soc. of Calcutta* 1831. *Vol.* 5. in GERSON *u.* JUL. 1833. *St.* 1. HANSEN l. c.

92) CHALMERS *on the weather and diseases of South-Carolina.* p. 23.

93) BILGUER *Wahrnehmungen.* p. 489 (trismus). CURLING l. c. p. 31.

94) PARKINSON in *med. chir. transact. by the med. and chir. soc. of London. Vol. II.* p. 23.

95) WINSLOW in collect. soc. med. Havn. I. Vol. N. 35.

96) MAUNOIR in *journ. de méd. continué. T.* 18. p. 195 (trismus).

97) CH. RANDOLPH ex *the med. record. for med. and surg. Baltimore* 1827. *January* in FRORIEP *Notiz.* 1828. *B.* 20. *N.* 9. p. 144.

98) *The Philadelph. journ. of the med. and phys. sc.* 1825. *Vol.* 1. *N.* 2. *Aug.*

99) ALEXANDER in *med. Comment. v. Edinb. II. Dec.* 4. *B.* p. 46 (trismus).

100) MASSIE *experimental inquiries into the properties of the polygala Senega.* v. VALENTIN l. c. p. 139 (trismus).

bidorum[103]). Quae singulae laesiones eo facilius tetano et trismo ansam porrigere solent, quo magis cum indicatis caussis praedisponentibus conveniunt, aut cum aliis caussis excitantibus (quae et per se affectiones tetanicas excitare valent) societatem ineunt. Hujuscemodi sunt refrigerium[104]), prae-

101) Ephem. nat. cur. Dec. III. an. 3. obs. 107 (trismus).

102) FRITZE in HORN *Archiv f. med. Erfahrung*. 1816. p. 304 (trismus).

103) ROSSI in *mém. de l'acad. des sc. de Turin. T.* 6 (trismus).

104) RIVERIUS, BONTIUS, RUSH, WRIGHT, BAJON, CHALMERS, LARREY etc. etc. Ex mamma cancro aperto laborante refrigerata trismus describitur in *the Lond. med. and phys. journ.* 1818. *Novemb.* GUERSANT in *gaz. méd. de Par. T.* 3. *N.* 8. WENDT l. c. (ex refrigerio post mammam operatam scirrhosam uno in casu tetanus, altero trismus). K. O. OTTO diss. obs. de trism. et tetan. ex refrigerio oborto. Lips. 1825. Germ. in *n. Samml. auserles. Abh. f. pr. A.* 1829. *B.* 13. *St.* 2. p. 652. BLASIUS l. c. BAUMBACH *Tetan. v. Nagelwunde u. Erkältung*, in HUFELAND *Journ.* 1830. *St.* 7. WIEGAND l. c. (aestuante corpore; trismus et tetanus). GRIESSELICH l. c. cas. II (trismus). HEYFELDER l. c. (trismus). SEGOND ex *journ. hebd.* 1835. *N.* 12. in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 181 (trismus). BALLING l. c. SEIDLER l. c. (trismus). HANKE l. c. p. 107. „Pro secunda vice gravida uxor D^ni^ *Kunz*, Viennensis, mulier laxi pallidique habitus, spasmis hinc inde crurum laboravit. Peperit tandem anno 1800 mensis Junii sub fine sat feliciter puerum. Post partum sanguinem magna copia ex utero amisit, quare latentem placentam extrahere debuit D^nus^ *Leser*. Hoc facto, haemorrhagia cessavit quidem, sed lipothymiae plurimae continuarunt. Ope volatilium, tincturae cinnamomi, castorei, anodynae, ad vitam, de qua ex momento periclitari videbatur, revocata fuit misera. Ab his lochia

praecipue susceptum dormiendo super solum humi-

sat bene procedebant. Pulsus erant valde frequentes, debiles. Sic quatuor per dies se habuit aegra, dolores abdominis, modo semel, brevi tempore, saepius vero lumborum dolores, non tamen atroces experta. Caput dolebat; prima a partu die nil se videre, per horas testata est. Laboraverat autem jam diu et saepius dolore capitis, et ad oculum sinistrum toties fere visu privari solebat. Etsi vero lochia rectius fluerent alvusque soluta esset, et prolem lactaret mulier, pulsus tamen semper fuit valde celer, frequens et febrilis, sitis urgebat. Venter autem mollis, tractabilis, indolens erat. Quinta tandem die a puerperio frustum coagulati, putridique sanguinis ex utero secessit; unde febris imminuta, lochia vero mucosa excreta fuerunt. Die a partu *nona*, cum semper hucusque sudasset, aperta fenestra ac janua, per momentum *a vento frigido fuit adflata.* Mox abhinc *linguae difficultatem* experta est. Haec die *decima*, etsi heri hilaris et jocosa fuisset, continuavit, et insimul oris aperiendi difficultas accessit. Haustum salinum praescripsi. Die 11. maxilla utraque arcte claudebatur et dentes dentibus adprimebantur, nulla vi separandi. Deglutitio omnis impedita, non tam ob dolorem, quam ob spasmum. Hinc clystere, ex tinct. anodynae scrupulo, ex eadem moschi dosi, aliquoties, — dein alii ex asa foetida, dein ex camphora dati fuere. Circa collum et mandibulas fomentationes aromaticae, — linimentum volatile cum camphora, ad spinam dorsi, quae, simul ac occiput, dolebat illiniebatur vesicans nuchae impositum. Die 12. a partu omnia in pejus ruebant; a guttula medicinae inter dentes porrecta (etsi linguae motus ab hesterna die, et loquela, per dentes, restituta esset), fere suffocata fuit. Mucus multus in faucibus colligitur, respiratio anxia. Unguentum mercuriale linimento superadditur; ad brachia duo ponuntur vesicantia, jam heri emollientes in uterum factae injectiones lochia suppressa

midum[105]), flumen pervadendo[106]), vel sub actu submersionis[107]), insolatio[108]), aestuatio[109]), menstrua aberrantia[110]), epistaxis[111]) suppressa[112]), restituerant, sed omnia incassum, et mors eadem die insecuta est.“ Scripsit J. P. FRANK.

105) AVICENNA l. c. C. 8. K. O. OTTO l. c. (trismus). RACIBORSKI l. c. p. 160. E. ENZ in RUST *Magaz.* 1834. *B.* 41. *H.* 2. p. 276. BELLINGERI l. c. SONEELGER in *recueil de mém. de méd., de chir. et de pharm. milit. par* ETIENNE, BÉGIN et JACOB. *Par.* 1838. *Vol.* 45. p. 166 (tetan. spontaneus ex caussa allata). HANKE l. c. p. 106.

106) Auditor quondam meus Dr. MEYER, an. 1817 die 21. Mart. emprosthotonum in duobus fratribus vidit, quorum natu major 17 annos, minor 14 numerabat. Rustici hi lignis in aliena sylva caedendis et colligendis intenti, ac profuso sudore madidi, cum a custodibus nemorum deprehensi et prosecuti fuerint, fugam tentando ad rivulum perducti illum pervadere debuerant. Quo superato cum cursum renovaverint, natu minor circiter quinquaginta adhuc passus, major vero centum fere absolvit, ad quam metam perducti veluti exanimes et emprosthotono correpti humum prosternebantur (*Pamiętnik Towarzystwa lek. Wilenskiego. T. II*).

107) HAWES *Abhandlungen der Lond. K. Gesellsch. zur Rettung Verunglückter und Scheintodter.* p. 145.

108) WRIGHT in *medical observations and inquiries. Vol.* 6. F. MOROTTI l. c. (emprosthotonus).

109) CURRIE in *memoirs of the med. society of London. Vol.* 3. p. 147. ETTMÜLLER l. c. p. 260.

110) BIERLING medicus. p. 737. BOHNNECKER *Franck. Samml.* 6. *B.* p. 21. *Edinb. Versuche u. Bemerkungen.* 5. *B.* p. 43. WAHL trismus a retentione mensium, in *n. Ztschr. f. Geburtsh. B.* 8. *H.* 2.

111) Nec non gonorrhoea: G. C. FENOGLIO *ein durch* (aqua gelida) *unterdrückt. Gonorr. erzeugter Trismus durch künstl.*

pressa[112]), ira[113]), terror[114]), datura stramonium[115]), cicuta aquatica[116]), opium[117]), nux vomica[118]), solaninum[119]), mercurius[120]), vitia gastri-

Hervorruf. des Ausfl. geheilt, ex OMOIDEI *ann. univers. med.* 1826. *Lugl.* in HUFELAND *Journ.* 1827. *St.* 2. p. 118.

112) CARRON in *journ. général de méd. T.* 20. p. 366.

113) Eph. nat. cur. Vol. II. obs. 158 (trismus). GANCIA *caso di pericolosiss. convuls. tetan. produt. in tre ore da mal frenata ira. Repert. med. di Torino.* 1825. *N.* 67. p. 301. *Bulletin des sc. méd.* 1823. *Sept.* p. 58.

114) BIERLING l. c. p. 735. HANSA in HUFELAND *Journ. der pr. Heilk.* 2. *B.* p. 370. PIDERIT *prakt. Annalen.* 2. *St.* p. 206. RAMEL *journ. de méd. T.* 75. p. 421. *Lond. m. reposit.* 1828. *Debr.* in HORN *Archiv.* 1829. *II.* 2 (ex intuitu epileptici). — Huc spectat *gaudii subitanei* effectus, cujus exemplum singulare habet MONRO (l. c.). Miles scilicet, cui eodem momento, quo in eo erat, ut glandis plumbeae ictu necaretur, delicti veniam dabant, extemplo tetano lethali correptus est. Cfr. C. XI. §. LV. 2 (113).

115) KAAW BOERHAAVE impetum faciens. p. 282.

116) WEPFER histor. cicut. aquat. p. 7. 8 (trismus).

117) DELACROIX in *journ. de méd. T.* 39. p. 313 (trismus). MEGLIN in *journ. de médec. continué.* 1810. *Nov.* p. 359. VALENTIN l. c. p. 140.

118) Sub illius usu saltem rigiditatem tetanicam extremitatum paralyticarum vidi, observaruntque alii. MANSFELD *üb. Lesieur's méthode enderm.* in *gemeins. deutsche Ztschr. f. Gbrtsk.* 1827. p. 393 (tetan. ex gr. ij Strychnini). SÉGALES D'ETCHEPARE ex *archiv méd.* 1827. 9. in HECKER *lit. Annal.* 1828. *Mai* (Extr. N. v. in venas inject.). BOUILLAUD *Vergift. durch d. N. v.* ex *journ. hebdom.* 1834. *N.* 12. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *B.* 3. p. 162. J. MORGAN in FRORIEP *Notiz.* 1834. *B.* 41. *N.* 2.

119) Ut suspicamur; nam comestis fructibus solani tuberosi

gastrica[121]), vermes intestinales[122]), ulcus siccatum[123]), pustula maligna[124]), zoster fugatus[125]), erysipelas retropulsum[126]), lichen urticatus suppressus[127]), febres[128]) etc.[129]). *Trismus et tetanus*

germinantibus quatuor individua tetano correpta sunt. KAHLERT in *Oesterr. med. Jahrb.* 1836. *B.* 20. *H.* 4. p. 636.

120) Act. nat. cur. Vol. II. obs. 158 (trismus). DE HAEN rat. med. P. X. C. 4. N. 7 (item). Observ. clin. in nosoc. Warsow. Fasc. II. p. 53 (item). CARRON in *journ. général de méd.* 1811. *Juin.* p. 133.

121) BARTHOLINUS hist. anatom. cent. III. hist. 24 (ab auguilla comesta). MICHAELIS *med. pract. Biblioth.* 1. *B.* 2. *St. Anhang.* GAY in *journ. de médecine par* CORVISART. 1812. *Sept.* (ingesta nimia). BURLEIGH SMART §. LXVIII. 4 citand. RICHTER l. c. (trism. et tetan. lethal. ex ingluvie).

122) SCHENK obs. L. III. N. 20. HEISTER *Wahrnehmungen.* 1. *B.* p. 172. *N.* 372. LAURENT *mémoire clinique sur le tétanus des blessés. Strasb. an. V.* FOURNIER l. c. BELLINGERI l. c. (12 lumbricos in jejuno reperiebat). B. TRAVERS l. c. EARLE (apud TRAVERS) trismum expulsa taenia sanari vidit.

123) TARANGET in *journ. de méd. T.* 87. p. 341.

124) MONOT *nouv. bibl. méd.* 1826. *Août.*

125) HENKE in HORN *Archiv f. med. Erfahr.* 2. *B.* p. 30.

126) COLLIN obs. circa morbos acutos et chronicos. P. IV. C. 4. Cas. 6 (trismus).

127) ALBERS *Beobachtg. gesamm. auf d. Geb. d. Patholog. Bonn* 1838 (impetigine, qua laborabat puer, quinquies suppressa, semper tetano correptus, qui, quoties illa effloresceret, recessit).

128) HIPPOCRATES *'Επιδημιων.* VII. AUTENRIETH ad RUSH *Beschreibung d. gelben Fiebers.* p 465. HOFFMANN consult. cent. I. N. 55 (trismus). Cfr. *journ. de méd. continué. T.* 37. p. 182.

nus recens natorum a variis caussis derivandus. Prima omnium *impuritas atmosphaerae.* Est enim trismus et tetanus recens natorum morbus inter nationes semi-cultas [130]), nec non inter inferiores civium ordines [131]) maxime obveniens. Communissimus quondam erat trismus inter infantes judaeos Vilnenses [132]) utriusque sexus, nunc autem, quo tempore *incipiunt* puritati magis studere ac cubicula ampliora inhabitare, morbus de die in diem rarior evadit. Nullum cum *circumcisionis* opere is nexum agnoscit, cum sine discrimine sexus, et ante octavum diem, quo tantum illa operatio in pusionibus institui solet, obveniat. Caeterum laesiones corpusculi tenerrimi pusionum posse trismum excitare, illorum docent testimonia, qui ut caussas hujus morbi *compressiones capitis sub partu* [133]), *frenuli et linguae lacerationem* [134]), et

129) Ex tumore glandulae inguinalis ROESCH (*Würtem. med. Corr.-Bl. Jahrg.* 3. *N.* 34); ex tumore parotidis CLESS (ib. *Jahrg.* 5. *N.* 23) tetanum exoriri viderunt, et KÖLLER (*med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 3) ex plica latente, qua erupta tetanus disparuit.

130) Barbados (HILLARY), Cayennae (BAJON), in Carolina meridionali (CHALMERS) et in Islandia (omnes infantes insulae islandicae *Westmann-Eyer*) trismo (vulgo *Ginklope*) perire, ita ut incolae non aliter quam per advenas resarciri possint, narrat *Sir* G. ST. MACKENZIE (*Reise durch die Insel Island im Sommer* 1810. *Weimar.* v. *Anhang*).

131) E. c. Galliae meridionalis (BAUMES), in Hispania (ANDREAS). Cfr. SCHNEIDER l. c. p. 718.

132) Sic testatur medicus Vilnensis senex Dr. LIBOSCHITZ.

133) SCHNEIDER l. c. p. 16. C. G. CARUS *Lehrb. d. Gynäkol. Lpz.* 1820. *B.* 2. p. 637. C. H. T. SCHUMANN l. c. p. 16.

et *funiculi umbilicalis laesionem* et *ligaturam incongruam*[135]) et *putredinem*[136]) incusant. Errant vero caussas istas exclusive stabiliendo[137]). Experientia enim multiplici edocti sumus, trismum recens natorum quoque a *refrigerio*[138]), e. c. si puerperae curandae gratia, exclusus foetus negligatur, si St. Baptisma in Ecclesia nimis frigidum aut cum aqua gelida fiat[139]), et maxime per balnea

134) „In modum, quo obstetrices nostrates post partum cum prolibus procederent, inquirens, mox expertus sum: quod, usu hac in civitate (*Tergesti*) ambiguo, insciae illae mulieres recens nati infantis ori digitum unguibus armatum inferre, et *linguae frenulum cum impetu lacerare solent*, credentes nimirum quod absque talj auxilio nec ubera sugere nec verba quondam articulate proferre puer valeret.“ Reuss apud J. P. Frank interpr. clin. l. c. Reussii opinionem jam Patuna defenderat (l. c.).

135) La Fosse *avis aux habitans de St. Dominique.* Bertram in *transact. of Philadelphia. Vol. I. N.* 22. 25. Morand *vermischte Schriften.* 2. *B.* Rahn *Magazin.* 3. *B.* 1. *St.* Colles *report of the r. infirmary of Dublin. Vol.* 1. Cfr. autores supra (45) cit.

136) Nottbeck diss. de tetano recens natorum. Goet. 1793.

137) Hoc sub respectu J. P. Frank, Reussii opinionem, et Labutt illam Collesi omni jure refutant (v. Labutt in *the Edinb. med. and surg. journ. April* 1819. p. 216). Interea veritas in medio latere videtur.

138) Duos infantes deinceps septimo die post partum mater trismo perdidit, quod cunae, quibus illi impositi erant, adversus perflatum aurae stabant. Heim in Horn *Archiv.* 1809. *B.* 3. p. 150.

139) Mauriceau *obs. sur la grossesse et l'accouchement. T.* 2. *obs.* 422. Brouzet *de l'éducation méd. des enfans.* Cfr. J. P. Frank *System e. vollständ. med. Polizey.* 2. *B.* p. 215.

nea pusionum, in cubiculis frigidis peracta [140]), ortum ducere. — Forte *Tergestum* aliaeque urbes maritimae ob id trismum infantilem frequentius exhibent, quod praeprimis mutationibus temperaturae, iisque repentinis admodum, subjiciuntur [141]). Praeterea nec *fumus* in *tuguriis nigritarum* [142]), nec *meconium* [143]), nec *ira gravidarum* [144]) ex aetiologia trismi recens natorum excludi debent.

3. Hy-

Ploucquet *Abhandl. üb. d. die gewaltsam. Todesarten.* 2. *Aufl.* p. 380. *Delle numerose morti dei bambini, dissertaz. acad. dal* St. Verardo Zeviani. Roose *Beytr. z. öffentl. u. gerichtl. Arzneyk.* 1. *St.* 1798. p. 1. 20. Schneider op. c. p. 19. Ledeschault diss. cit. Wunderlich in *Würtemb. med. Corresp.-Bl.* 1835. *B.* 4.

140) Hanc meam opinionem Dr. Wrólewski, carissimus quondam meus auditor, postea medicus Vilnensis laudatus, plurimis observationibus propriis confirmavit.

141) „A solo quidem aëre maritimo trismum endemicum sub coelo calido produci minus est probabile (Dazile l. c.); sed cum a tergo saxoso fere igneo, et a splendente maris unda, solis radii unum quasi in punctum undique circumscriptum concentrentur, *aërisque magnae simul vicissitudines conspirent*, nil nobis ad tetanum vel spasmum maxillae in tenerrima nascentis hominis aetate producendum, deesse videtur" J. P. Frank l. c. p. 378. Interea quam an. 1824 Tergesti fui, medici uno ore mihi fassi sunt, trismum longe rariorem factum esse, quo ex tempore urbs amplior condita est et habitationes pauperum meliores.

142) Clarke *on the yellow fever. Append.* J. Furlonge l. c.

143) Pelargus *med. Jahrgänge.* 3. *B.* p. 290. Chalmers l. c. Hillary *obs. on the epidem. diseas. of Barbadoes.* 1759. Rush l. c. Hanc sententiam spernit Morrison l. c.

144) Schneider l. c. p. 24—28. Hujus argumenta refutat Finkh (l. c. C. 4) minus factis quam verbis.

C. proxima.

3. Hypothesium circa tetani et trismi *caussam proximam* curiosi SPRENGELIUM[145]), STÜTZIUM[146]), OMBONIUM[147]), GIANIUM[148]) et HANKEUM[149]) adeant. Ni fallimur, ex stimulo systematis nervosi partem unam alteramve continuo irritante, musculi inde dependentes, morbose contracti, voluntatis imperio subtrahuntur, donec vel stimulus ille cesset, vel exhausta, tum sentiendi nervorum, tum sese contrahendi musculorum, facultate, mors ingruat. Stimulus musculorum, morbosam contractionem efficiens, variae plane indolis esse videtur. Si enim ex sectionibus cadaverum et ex consideratione caussarum excitantium judicare licet, accusandae sunt: 1° res *inflammationem*[150]) pulpae nerveae vel meningum aut saltem *congestiones cruentas* circa has partes excitantes, e. c. laesiones externae, corpora peregrina in corpus huma-

145) Op. c. p. 606. §. 524. 146) Op. c.

147) *Storia di tetano ... con alcuni brevi riflessioni sulla causa prossima di questa malattia.* OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1827. fasc. 123. p. 417.

148) Pauca de tetani rheumat. ac traum. nosogenia caussaq. proxima. Ticin. 1836.

149) L. c. p. 101—103.

150) Ait R. FRORIEP (l. c. 1837), caussam tetani proximam esse nervi cujusdam inflammationem localem, qua nervi truncum incitante irritationem universalem effici et ad consumtionem vitae usque sustineri. Eadem fere docet FRIEDRICH l. c. p. 478. Quin permultis in casibus res sic se habeat, non dubitandum est. Cfr. A. GUASTALLA *nevritis dentalis in Verbind. mit Trism. u. Tetan.* ex OMOIDEI *ann. univ.* 1836. *Debr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1840. *Spplb.* 2. p. 91.

humanum intrusa, vitia gastrica, vermes, rheuma, arthritis, metastases, plethora; 2° *effectus inflammationum*, ut liquores extravasati, abscessus, ossificationes etc. et 3° *stimuli principium vitae exhaurientes*, e. c. venena vegetabilia, animi pathemata violenta etc., quae singulae noxae eo citius aegrotum praecipitant, quo minus pabulum vitae ab aëre puro cibisque nutrientibus suppeditatur. Sed properemus ad diagnosin.

§. LXVIII.

Diagnosis. Prognosis.

1. Characteres tetani et trismi ita expressi sunt, ut, si *indurationem textus cellulosi*, *catalepsin* et quandoque *rabiem caninam* excipiamus [1]), nec Difficilis confusio.

1) De hoc argumento plurima in capite de rabie canina (P. IV. Vol. II. Sect. 2); interea sequens observatio sufficiat. Die 3. Augusti 1808 ad pauperrimam feminam finem suburbii, *Zarzecz równe pole* dictam, inhabitantem, cujus infans initio mensis Julii ejusdem anni ex rabie canina cum hydrophobia defunctus erat, accersitus fui. Mater nunc trismo, cum sensu constrictionis ad guttur et tensionis ad nucham, non sine opisthotoni ingruentis indiciis, a triduo laborabat. Porrectum quidem potum bibere non poterat, at non abhorrebat. Et aëris afflatum non solum non timebat, sed quaerebat potius. Nec a propria prole, nec ab animali rabido morsa erat. At vero ante duas hebdomadas a contusione vulnus ad crus sinistrum accepit. Post paucas horas obiit. Num ex rabie canina? num ex simplici trismo, ulceris cruris effectu? Fere ultimae adhaererem opinioni. Bürger (l. c.) in puero 5 ann. nato et tetano universali correpto, quamvis panem deglutire potuit, aquae horrorem observavit. Cfr. de tetani affini-

nec cum ullo alio morbo nec cum *rigore cadaveris* [2]) confundi possint. Quis enim *rheumatismum acutum universalem* [3]), ob id, quod aeger statuae instar decumbere cogatur, pro tetano habere posset, cum immobilitatis caussa hîc evidenter in statu inflammatorio articulorum et musculorum locata sit? Quisne cum trismo confunderet impeditam facultatem maxillam inferiorem diducendi, ex adhaesione morbosa interioris partis genarum cum gingivis post inflammationem cavitatis oris, praecipue mercurialem [4])?

Distinctio tetani ab indur. text. cellulosi.

2. *Induratio textus cellulosi* [5]) differt sequentibus a *recens natorum tetano* [6]).

Indu-

tate cum hydrophobia: CAMERER in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1826. *St.* 3. A. F. LÜDERS l. c. (naturam hujus affinitatis evolvit). HANKE l. c. p. 114. 115.

2) *Einige Bemerkg. üb. d. Tetan. u. Trism., sowie die nach d. Tode eingetret. Leichenstarre im Allg.* RUST *Magaz. B.* 21. *H.* 3. p. 475. A. GARTNER-SOMMER de signis mortem homin. insolitam ante putredinis accessum indicantibus. Havn. 1833.

3) P. I. ed. alt. Vol. III. S. 2. C. XXX. §. CV. 2. Cfr. R. J. GRAVES *Unmöglichk. d. Mund zu öffnen, wegen Rheumatism. d. Schläfenmusk.* (duo casus), ex *the Dubl. hosp. reports and communicat.* in *med. and surgery.* 1827. *Vol.* 2. in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1827. *St.* 5. p. 379. CAMERER *Geschichte ein. freiwill., ohne Verwund. entstand. Starrkr., welcher glückl. geheilt wurde* in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1832. *B.* 18. *H.* 3. p. 449 (rheumatismus universal. acut. esse videtur).

4) *Trismus capistratus* SAUVAGESII. Hujus generis sic dictus trismus, quem HAZON post salivationem descripsit, fuisse videtur (*journ. de méd. T. XIV.* p. 219).

Induratio textus cellulosi.	*Tetanus recens natorum.*
1. Rigiditas in *cute.*	1. Rigor in *musculis.*
2. Cutis partibus subjacentibus adeo firmiter adhaeret, ut *moveri haud possit.*	2. Cutis super musculos *moveri potest.*
3. Articuli membrorum *flecti possunt.*	3. Articuli membrorum *flecti non possunt.*

3. Galenus morbum, qui tetani rigiditatem imitatur, sub nomine *catochi* statuit. Teste Sauvagesio [7]) differunt hi morbi inter se 1° quod catochus chronicus sit et diuturnus, tetanus vero acutus, et 2° quod in catocho nulla pectoris vehemens agitatio et respirandi difficultas observetur, quae magna est in tetano. Si vero perpendamus Galenum dixisse [8]): „jacebat studiosus quidam veluti lignum rigidus et extensus, *oculis apertis immobilibus, obscure audiebat, et aphonus erat*" eo magis suspicio aegrum potius catalepsi quam tetano laborasse oritur, cum ex Fehr [9]) audimus, malum illud periodice recurrisse. Praeter periodicum autem recursum, catalepsis a tetano et in eo differt, quod ibi membra ad omnes inflexiones recipiendas conservandasque idonea sunt [10]), hîc autem plane rigida.

De catocho Galeni et distinctione a catalepsi.

5) L. c. C. XXIX.
6) Lodemann in Hufeland *Journ.* 1810. 10. *St.* p. 57.
7) Class. morb. IV. Ordo II. VIII.
8) Comment. in Prorrhet. Hippocr.
9) Collect. academ. T. III. p. 456.
10) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XIV. §. LIX. Frank Prax. II. I. 2. 1.

4. Si

De origine tetani et trismi.

4. Si perpendamus, paris quinti nervorum *cerebri* ramum tertium musculis maxillae inferioris prospicere, — laesionesque *capitis* saepe trismum et tetanum gignere; dubitare haud licet, hujusmodi morbos *originem encephalicam* quandoque agnoscere [11]). Huc potissimum trismus recens natorum, trismus tetani nuncius et socius spectare videntur [12]). Enim vero cum paris quinti nervorum cerebri ramus secundus radicem nervi intercostalis largiatur, propagatio affectionis tetanicae a maxilla inferiori per universum corpus facile intelligitur. — Ex altera vero parte quoque elucet, quantum irritationes *plexuum nervorum abdominalium* per vermes, vitia gastrica, herniotomiam, vulnera abdominis et extremitatum, praecipue inferiorum (nexum tantum cum plexibus mesentericis et solari alentibus [13])), ad morbos, de quibus sermo est, excitandos conferre debent. Quamobrem et *tetanum trismumque originis abdominalis* statuimus [14]), quin cum Crossio hos morbos

11) Vere ait Warneke (l. c. p. 20): „Tetanus non traumaticus per nervorum motum e cerebro exeuntem primitive excitari potest . .; tetani traumatici efficacitas nervorum cerebrum versus tendens caussa est."

12) Lege de hoc argumento Romberg (*neuropathol. Stud.* in Rust *Magaz.* 1830. *B.* 32. *H.* 2. p. 231), qui ait: „*der Trismus kann nicht anders, als durch eine Affection der Quintuswurzeln entstehen.*"

13) C. XII. §. LXII. N. 5.

14) Jure id factum esse recentiores observationes Hildenbrandii (l. c.), Poggii (l. c.), Burleigh Smartii (*Fall v. trismat. Starrkr., der durch die Entleerung gross., rauher*

bos in genere ex affectione ventriculi et illius nervorum derivemus [15]). Communissima caeterum origo tetani, praesertim opisthotoni et emprosthotoni, *medulla spinalis* est [16]); quam opinionem et Reid [17]) defendit. Neque id mirum, si in memoriam revocemus: quod nervi qui musculis cervicis, dorsi, lumborum, abdominis et extre-

mita-

u. eckig. Stücke Thonerde (ab aegra deglutitae) *a. d. Darmkanale in d. Scheide entstanden*, ex *the Amer. journ. of the med. soc.* 1830. *Aug.* p. 337. in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1831. *St.* 1. p. 114), H. L. v. Roosii (*erst. med. Jahresber. v. Marienkrankenhause f. Arme in St. Petersb. v. J.* 1836. *Petersb.* 1837) aliorumque (cfr. §. LXVII. 2 (121)) docent. Illam opinionem defendit quoque Hanke (l. c. p. 113. 114), sed errat in eo, quod tetani sedem nonnisi in systematis gangliorum centro esse contendat.

15) L. c. Jam J. Hamilton (*obs. on the utility and administrat. of purgativ. medic. Edinb.* 1806) haec docuit.

16) Romberg l. c. („*der Tetanus geht ohne Zweifel vom Rückenmarke aus*"). Larrey l. citando („*entzündliche Affection des Rückenmarks u. der zu ihm gehörenden Nerven ist eine der constantesten Erscheinungen beim Tetanus*"). Travers l. c. (semper ex systemate cerebro-spinali oriri). Curling l. c. p. 82. 86. 101 (Bellii tractus motorii affectionem (irritationem) ut caussam tetani accusat). Sic quoque Warneke l. c. p. 17 sq. Ait autor p. 19: „Nulla alia pars systematis nervorum tanto jure morbi sedes haberi potest quam tractus motorius, qui tamen non solus omnino per se considerandus est. Nam quum et nervorum systema arctissime cohaereat . . . tetanus sive ex medulla ortum trahere sive per vehementem vulnerationem nervorum longe a medulla positorum cerebrum versus provocari potest").

17) L. c.

mitatum provident, quique maximam in indicatis morbis scenam ludunt, maxime a medulla spinali proficiscuntur [18]). Cum *nervi systematis cutanei* ex eodem fonte pullulent, verisimile est, *indurationem textus cellulosi* (morbum non semper recens natorum [19])), quoque ex affectione medullae spinalis emanare [20]), atque cum tetano originis spinalis maximam alere affinitatem. Differre enim videntur solum in eo, quod in induratione textus cellulosi *nervi systematis cutanei*, in tetano vero *nervi systematis musculorum* patiuntur. Posse vero nervos hujusmodi *separatim* affici, eorum diversa origo ex medulla spinali docet [21]). Postremo exstat tetanus, cui *affectio*

18) Pergit Warnekr (l. c. p. 20): „nihil, quod ad effectum pertinet, interesse, num propius vel remotius a medulla spinali caussae dentur occasionales, an ex medulla spinali irritatio caussalis moveatur, an denique a partibus remotioribus in medullam spinalem motu reflexo irritatio provocetur."

19) „Adolescentula Neapolitana an. 1752 cutim colli, dein faciei, demum totius corporis sibi indurari sensit, ita ut corium siccum, vel corticem ligneum firmitate aemularetur, anno aetatis decimo septimo nondum erat menstruata, caeterum sana." Curzio *raro e stravagante morbo*. v. Sauvages nosol. morb. class. IV. ordo II. VIII. 3. Catochus cutaneus.

20) Quam olim hos inter morbos affinitatem statuimus (*Reise nach Paris, London* etc.), cuique dein renunciavimus (P. I. ed. alt. Vol. III. S. 2. C. XXIX. §. CI. 3), hanc iterum revocamus. Eadem enim caussa, quae dum nervos systematis dermoidei afficit, indurationi textus cellulosi ansam porrigit, haec dum nervos systemati musculorum dicatos aggreditur, tetanum generare videtur.

affectio singulorum nervorum ortum praebet, affectio scilicet, quae ex vulneribus, ulceribus systematis dermoidei partiumque subjacentium, nec non ex suppressione operis transpirationis, secretionum habitualium in cute, gignitur. Sicuti enim affectiones medullae spinalis, quae *originem* nervorum systematis dermoidei et musculorum laedunt, tetanum excitare valent, ita etiam affectiones cutis et musculorum, quae *fini* nervorum spinalium infensa sunt. Dubitare etenim haud licet, similem plane nexum inter centrum et peripheriam, quam inter peripheriam et centrum exstare. Caeterum per se patet, tetanum et trismum, ex affectione singulorum nervorum vel abdominis ortum, semper vel ad *encephalicum* vel ad *spinalem* pertinere, cum illorum morborum ortus, quin cerebrum aut medulla spinalis afficiatur, nequidem cogitari possit. Quae singula si colligantur, apparet: tetanum et trismum esse originis, modo *encephalicae*, modo *abdominalis*, modo *spinalis*, modo *nerveae*. Quibus speciebus eritne et altera addenda, tetani scilicet, ex vitio, ut dicunt, dynamico *totius* systematis nervosi pullulantis? Quoniam plurimae caussarum, quae *partem* systematis nervosi afficiunt, e. gr. plethora, rheuma, inanitio, venena etc., et *totum* afficere possint, neutiquam intelligimus, cur tetani ex affectione *universi* systematis nervosi emergentis existentia neganda foret.

5. Interea tetanus et trismus frequentissime ex De indole tetani et trismi.

21) C. XII. §. LX. N. 2.

ex vi *parti* systematis nervosi illata oritur — *traumaticus* [22]) dicendus. Mirum est, effectum hîc caussam sero admodum sequi. Constat enim tetanum et trismum post laesiones non illico, sed plerumque vulneribus jam jam sanationem attingentibus ingruere [23]). Quamobrem a multis potius rerum positiones accidentales (aër nosocomialis [24]), diaeta stricta, frigus vulneribus deligationis tempore admissum, humorum ex protracta suppuratione, vel ex haemorrhagiis jactura, vis dolorum, timor operationum chirurgicarum et mortis), quam laesiones systematis nervosi accusantur. Nec ipsa *vulnerum sanatio* hîc praetervidenda est. Ni enim fallimur, omne, quod diu apertum manserat vulnus, inprimis si abunde suppuraverit, dum derepente dein sanetur, suppressae excretionis habitualis culpa nervis injuriam infert. Sic quantum vulneris a canis rabidi morsu excitati diu protracta suppuratio nervis prospiciat, et evolutioni hydrophobiae rabiosae obstet, neminem latet. Praeterea si aeger vulneratus, antea quadam labe e. c. syphilide, arthritide mulctatus fuerit, nonne ex-

22) De eo lege Le Pelletier l. c. Wendt l. c. p. 235. Paillard *üb. d. Wundstarrkr. u. dessen Ursach., a. d. Klinik des Prof.* Dupuytren, ex *journ. hebdom.* 1831. *Juill.* in Behrend *allg. Repert.* 1832. *N.* 1. p. 20. R. Froriep (1837) l. c. A. Friedrich l. c. (casus 252 collegit) et Hanke l. c.

23) Intra 10—14 dies, ait Travers (l. c.) afferens nonnullos paucos, multo prius afflictos. Friedrich (l. c.) plurimos die 28. post laesionem tetano affligi asserit.

24) Legi meretur Sprengel l. c. p. 605.

expectandum, vulnus characterem simplicem amittere, illum labis latentis induere summasque in cura cautelas exposcere [25])? Praeter traumaticum et *inflammatorium, rheumaticum, arthriticum, gastricum, nerveum et periodicum* stabilimus *tetanum* et *trismum. Tetanus et trismus inflammatorius, rheumaticus, arthriticus* [26]) saepe nil aliud, nisi *effectum inflammationis* sive *cerebri,* sive *medullae spinalis,* sive *nervi* [27]), sive *stomachi* [28]) sistunt. Docent id febris, dolorum praesentia, necroscopia, aetio-

25) Tetanus syphiliticus Riverii obs. 10. v. Sauvages nosol. method. morb. class. IV. ord. II. VII. „D. Bollon militaris abscissionem brachii ex ictu tormenti bellici vulnerati passus erat, *cicatrice obducta* convulsiones experiebatur, quibus caput versus partem dextram et mandibulam frequenter agitabat, ita ut lintea continuo intra dentes habere cogeretur. D. Aimar ex male sanata olim gonorrhoea *virus syphiliticum in ejus sanguine latere* ajebat, itaque, cum irrita fuissent caetera auxilia, imo iterata amputatio, demum adhibito litu mercuriali et ptyalismo excitato aeger ab illis convulsionibus immunis evasit."

26) De Haen rat. medendi. P. X. C. 4. §. 7. Stoll rat. med. T. IV. p. 76.

27) Cfr. C. I. §. II. 2. C. III. §. XIII. 7. Bergamaschi l. c. p. 202 et scripsit p. 230: „*che in due circonstanze il tetano dee ripetersi dall' azione accresciuta da qualsivoglia causa nel cerevello, e nella midolla spinale, cioè o nella diretta infiammazione di questi visceri, o nell' azione tramandata loro da un qualche punto lontano nella macchina umana, come avviene nelle ferite. Nel terzo caso poi non sappiamo riconoscere nel tetano, che una causa meramente nervosa a guisa d'ogni altra neurosi.*"

28) Bisset *medical essays.*

aetiologia et medendi ratio. *Tetanum et trismum gastricum* pro consensualibus habemus. Nomine *tetani et trismi nervei* illam designamus speciem, quae ex vitio idiopathico universi systematis nervosi constante [29]) pullulat, aut saltem, quae tale vitium socium agnoscit. Patet hinc, *tetanum et trismum traumaticum* quodammodo et ad nerveum spectare. Utrum *tetanus periodicus, febris scilicet intermittens perniciosa tetanica* [30]) encephalitidis, rhachialgitidis aut neuritidis effectum sistat, an potius indolis sit gastricae aut nerveae, necdum determinare audemus. Sunt qui tetanum *partialem* [31]) atque *semi-lateralem* [32]) observaverint.

6. Mor-

29) Hystericarum enim transitorius tetanus vel trismus nequaquam huc spectat. v. C. XIV. §. LXXI. N. 3. Interea et trismi hysterici chronici, sex scilicet mensium, legimus exemplum fauste terminatum (*journ. de méd. chir. et pharm.* T. 3. p. 293. 1755. *Octobr.*).

30) De tetano *periodico* lege ephem. nat. cur. cent. III et IV. obs. 72. Casimir Medicus *v. periodisch. Krankh. Abth.* 1. p. 16. et ejusd. *Samml. v. Beobacht. a. d. Azk. B.* 1. 2. Schütte *Heilg. ein. intermitt. Trism.* in *Heidelb. klin. Annal.* 1828. *B.* 4. *H.* 3. p. 481. Suffert in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 3. p. 128 (tetan. sub typo quotidiano). Dance in *archiv. gén. de méd.* 1831. *Juin.* Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1831. *St.* 5. p. 328. Andrejewsky in Graefe *u.* W. *Journ.* 1833. *B.* 20. *H.* 2. p. 277. Kühlbrand trismus intermitt. in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 26. H. Herschmann febris interm. quartana tetanica in *Östeir. med. Jahrb.* 1840. *B.* 21. p. 234. — De tetano sub forma febris intermittentis ex fonte traumatico disserit A. Fr. Lüders *üb. d. intermittirend. Wundfieber. Hamb.* 1831. p. 76.

31) Saltem in dubium vocare non possumus; quin muscu-

6. Morbus tetano et trismo periculosior vix datur. Ait quidem HIPPOCRATES: „qui tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt, si vero hos effugerint, sani fiunt" [33]); atque alibi: „febre accedente solvi solere tetanum" [34]); at vero saepe nimis contrarium docuit experientia. Teste PARRY [35]), si pulsus quinto morbi die, frequentia centum, aut centum decem ictus non excedat, aeger sanabitur, secus neutiquam. Tetani ad quartam hebdomadem protracti ac nihilominus morte terminati, exstant exempla [36]). Aliàs tamen ad plures hebdomades sine noxa protrahebatur [37]). Irrita febre, tetanum lethalem pluries vidi- Prognosis.

lorum flexorum manuum pedumque digitorum retractio, quam, praeeuntibus DANCE, TONNELÉ, GUERSENT et MURDOCH, LOUIS DE LA BERGE (*üb. gewisse kurz dauernde Muskelretractionen, welche besonders die Beuger d. Finger u. Zehen betreffen*, ex *journ. hebdom.* 1835. *N.* 45. 48 et 49, in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 10. p. 179) graphice descripsit, ad tetanum referenda sit.

32) *Lond. med. gaz.* 1838. *Mai* (musculi unius lateris a spinis dorsi ad lineam corporis mediam tetanice affecti erant).

33) Lib. aphor. Sect. V. aph. 6. Cfr. CORNUTI ergo tetanus intra quatuor dies letalis.

34) L. c. GUERSENT (l. c. cas. II) de tetano loquitur, febre accedente morbillosa, sanato.

35) Op. c.

36) STEEGMEYER in *Abhandl. d. Josephin. Acad.* 2. *B.* p. 418. BERGAMASCHI l. c. p. 206.

37) HOECHSTETTER Dec. V. C. 5. TRAVERS (l. c.) prognosin praecipue ex intervallis liberis inter paroxysmos spasticos desumit: ea, quo liberiora et longiora, eo melius et vice versa.

vidimus [38]). Verissimum autem est in tetanis et opisthotonis, maxillam resolutam perniciem portendere [39]). Tetani a terrore orti ac emphysemati mammarum cedentis, cujus et renum apostema [40]) et capitis allisio [41]) auxilia fuerunt, casus narrantur [42]). Opisthotonum emprosthotono, ob id quod nervi ex medulla spinali emanantes ibi magis comprimuntur, periculosiorem esse, LARREY contendit [43]). *Tetanus et trismus traumatici* omnium periculosissimi sunt [44]). Nihilominus gradus periculi minime a plagae praegressae amplitudine et gravitate pendet, sed potius a climate et aëris conditione aliisque rerum positionibus [45]). *Tetani inflammatorii et rheumatici* mature riteque curati plurima exstant exempla [46]). *Recens natorum trismus*

38) Quae lethalitas facile intelligitur, si TRAVERSIO assentimus, febrem, tetanum concomitantem, pure symptomaticam et nimia systematis nervorum musculorumque commotione provocatam esse (l. c.). CURLING l. c. p. 41: „*the prognosis in acute tetanus must always be unfavourable.*"

39) HIPPOCRATES Coacar. 36.

40) LUCY in *journ. de méd. T. LXXI.* p. 19.

41) HIPPOCRAT. Epid. V. 42) PENADA *saggio d'osservazioni.*

43) *Mémoires de chirurgie militaire. Vol. I.*

44) B. TRAVERS l. c. p. 292. CURLING (l. c.) ex intervallo, vulnus inter et tetani eruptionem praeterlapso desumit prognosin, dicens (p. 35): „*It has been noticed, that the longer the interval before the appearance of symptoms the more chronic is the disease, and the greater the probability of recovery.*"

45) HANKE l. c. p. 117.

trismus communi consensu letalis[47]). Letalis et puerperarum trismus[48]).

§. LXIX.

C u r a.

1. Prophylaxis potissimum *tetanum et trismum traumaticum*; nec non *trismum et tetanum recens natorum* respicit. Illis, praecipue in regionibus tetani et trismi in vulneratis evolutioni faventibus, occurrere studemus saltem[1]), ope atmosphaerae puritatis, temperaturae mediae, victus debiti, lecti commodi et mollis[2]), cubitus lateralis; praeterea vulnera blande curanda (rejecto scilicet usu praepostero alcoholis camphorati, causticorum etc.), accessum aëris deligatione rara[3]) et prompta praepediendo, nimiam puris abstersionem lavationemque frigidam evitando, verbo processum inflammatorium et suppurationis secundum regulas artis ducendo[4]), potissimum primas vias a saburris liberas tenendo[5]), tuncque vires lan- Prophylaxis.

46) Sic adolescentes, de quibus supra (§. LXVII. N. 2 (106)), morbum eluctabantur.

47) In Islandia creberrime occurrere et trucidare, fertur in Froriep *Notiz.* 1834. *B.* 8. *N.* 4. Cfr. §. LXVII. 2 (130).

48) Unus exstat casus feliciter curatus: Busch *Beobacht. üb. d. Kindbettfieb. mit dem Sitze des entzündl. Localleid. in d. Schädelhöhle*, in *gemeins. deutsche Ztschr. f. Gbrtsk.* 1828. *B.* 3. *H.* 1.

1) Rite monente Danes aliquando omnia frustra adhibentur (*annals of med. Vol. III. N.* 2).

2) Aretaeus curat. acut. Lib. I. C. 6.

3) Valentin l. c. p. 34.

4) Lesaive l. c.

languentes *cortice cinchonae* sustinendo [6]), somnum modica dosi *opii* [7]) ad noctem porrecti conciliando, ac repentinae ulcerum sanationi *fonticulo* in parte prius laesa, ac si de cura vulneris a cane rabioso inflicti ageretur [8]), occurrendo. *Prophylaxis trismi et tetani recens natorum*, ex notione caussarum hos morbos gignentium, nec non ex regimine pusionum generali sponte elucet [9]).

C. tetani traumatici.

2. *Cura tetani traumatici* multiplex. Si pars affecta phlogoseos signa exhibeat, ea illico vel *hirudinibus* numerosis circumdanda, vel *scarificanda* [10]); *fotuque frigidiusculo* obiter fovenda [11]). Prae-

5) Moseley l. c. J. Furlonge l. c. 6) Moseley l. c.

7) Furlonge, Hancock ll. cc. Atropam belladonnam hîc commendat Sauter *Anweis. d. Beinbrüche zu heilen.* v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1812. p. 195.

8) Valentin in *journ. général de méd.* 1811. *Janv.* et *Févr.* p. 13. 27. 129.

9) Plura de hoc argumento v. apud F. Furlonge, J. Hancock ll. cc., Schneider in *gemeins. d. Ztschr. f. Gbrtsk. B.* 3. *H.* 3. et Finkh l. c. C. 8, quibus umbilici cura nimis valet.

10) Larrey l. c.

11) Circa frigoris in tetano applicationem multum pro et contra disceptatum est. Nemo interea illam indicata sub rerum positione hucusque rejecit, inprimis si de *affusione* aut *embroche* ope aquae frigidae agatur. Lege de hoc argumento Schenk obs. L. I. N. 246, ubi opiniones plurimorum medicorum ad trutinam vocantur, porro Th. Cochrane *obs. on the use of cold bathing in tetan.*, in *med. comm. Vol.* 3. *Edinb.* 1775. Wright *med. obs. and inquiries. Vol. VI. N.* 13. Rush *transact. of Philadelphia. Vol. II.* Moseley op. c. Currie *mem. of the med. soc. of London.*

Praeterea quo magis aetas, corporis et annua constitutio diathesi inflammatoriae favet, quoque certiora illius adsunt signa, eo securius universum regimen antiphlogisticum in usum deducitur [12]). Quod si membrum aliquod ita destructum sit, ut illius instauratio neutiquam, aut saltem haud cito expectari possit, illud, si alioquin fieri potest, sine temporis jactura extirpandum [13]). Si nervi, mu-

Vol. III. p. 147. GALLMAN *transact. of Philadelphia. Vol. I. P. I. N.* 21. DE LA VERGNE *journ. de méd. T.* 90. p. 168. ARNOLDI in *med. and surg. journ. of Edinb. Vol.* 4. 1808. Cfr. *med. transact.* 1813. *N.* 13. MÉGLIN *sur l'usage des bains dans le tétanos. Par. et Strasb.* 1822. F. O. DOUCET *Beobacht. des Wundstarrkr. u. Heil. desselb. durch kalte Douchebäd.* ex *transact. méd.* 1832. in FRORIEP *Notiz.* 1833. *B.* 36. *N.* 20. p. 315. CURLING l. c. p. 184—188 (valde laudat dicens: „*With the exception of tobacco, I know of no remedy so well adapted to produce an impression on the nervous system, of power adequate to control the severe spasms of this disease, as cold affusion*").

12) Vide infra. N. 3.

13) Tetanum incipientem ex vulnere, contusione extremitatis, bis fugavit per amputationem istius illico susceptam cl. LARREY, cum copiae Galliae Vindobonam occuparent anno 1809. Scheda J. P. FRANK. Plures casus felices v. apud LARREY l. c. et ejusd. *chir. Klin., eine Samml. v. Erfahr. in d. Feldzüg. u. Militairhosp. v.* 1792—1829. *A. d. Fr. v.* J. AMELUNG. *Lpz.* 1831. *B.* 1. p. 39. PLENK *Samml. v. Beobacht.* 2. *B. N.* 6. VALENTIN l. c. p. 28. HOWSHIP in *med. and phys. journ.* 1809. *Aug.* CARRON in *journ. génér. de méd. T.* 20. p. 363. *Allg. Liter. Zeitung. Halle* 1815. *N.* 7 (tetanus ex laesione digiti ortus solum per amputationem sanari potuerat). WAYTE in *the Edinb. med. and s. j.* 1821. *Vol.* 17. p. 394 (tetan. traum. amputatione

musculi[14]), tendines[15]) pro parte dissecti morbum excitaverint, sectio transversa profunda supra vulnus, ut *in totum* illae partes resecentur, instituenda[16]). Absentibus in vulnere signis phlogoseos indicataque ibi processus inflammatorii instauratione, applicatio topica remediorum irritantium, ut *balsami peruviani*[17]), *olei terebinthinae*[18]), *vesica-*

manus, ambustae calce viva, sanatus). *The Lond. m. rep.* 1822. *Juny* (amputato digito laeso tetanus desiit). SCHÜTTE in *Heidelb. klin. Annal.* 1828. *B.* 4. *H.* 3. p. 481 (pollicis amputatione trismus fugatus). Praeterea CURLING (l. c. Tab. *N.* 14. 23. 55. 99 et 119) quinque casus enumerat, in quibus amputatio cum successu suscepta est, ast simul medicamina interne adhibita sunt. Sed alii, et inter hos A. COOPER et TRAVERS (*surgic. essays. P.* 2. p. 176), GRIMSTONE (*the Edinb. m. and s. j. Vol.* 11. p. 419), B. BRODIE (*med. gaz. Vol.* 2. p. 346) et H. L. HAMMICK (*pract. remarks on amputat.* etc. in FRORIEP *Notiz.* 1834. *B.* 40. *N.* 6) utilitatem amputationis in dubium vocant, casus infelices afferentes. — Exscindendo particulam vitri KREUZWIESER (l. c.) trismum extemplo fugavit.

14) SCHMUCKER *Beobachtungen.* 1. *B. N.* 31.

15) DE LA ROCHE *journ. de méd. T.* 40. p. 213.

16) Si haec sententia (§. LXVII. 3 (150) allata) naturae rei convenit, pergit FRORIEP, ut sanandi scopus attingatur, pars nervi inflammata a trunco sano separari debet, quod et amputatione totius membri affecti (13), et nervi perscissione fieri potest. Itaque HICKS (apud CURLING l. c. p. 133), LARREY (l. c.), J. MURRAY (l. c.) hanc operationem tentarunt, partimque malum sanaverunt, partim levamen attulerunt. Cfr. H. S. MICHAELIS in GERSON *u.* JUL. *Magaz.* 1833. *B.* 20. *St.* 2. p. 333. FRIEDRICH l. c. p. 482 (commendat nervi sectionem).

17) ROLLOCK in *Philadelph. med. and chir. journ. Vol. 1* (jungit usum internum ejusdem balsami).

sicatorii[19]), *tincturae cantharidum*[20]), non timenda[21]). Generatim tamen morbosae sensibilitatis ratio habenda est, et blandissime incedendum. *Emollientia*[22]), usus topicus *olei*[23]) cum *opio*[24]), de cujus usu interno plurima infra[25]), inprimis sese commendarunt. Item remedia quae *latenti saepe complicationi gastricae* prospiciunt[26]) et inter haec maxime radix *convolvuli jalappae*[27]). Viribus decrescentibus *arnica, moschus, vinum, cinchona* aliaque mox enumeranda[28]) pharmaca indicantur.

3. Dum

18) Rush in *mem. of the med. soc. of London. Vol. I. N.* 3. et *medical inquiries. N.* 14. 15. Gaertner in Graefe *u.* W. *Journ.* 1823. *B.* 4. *St.* 3 (optato cum successu ol. terebinth. fervens in vulnus artus amputati et tetanici fudit). Hanke l. c. p. 125.

19) Larrey l. c. (e. c. in truncum amputatum).

20) Pidbrit *prakt. Annalen.* 1. *St.* p. 65. Hanke l. c. p. 125.

21) Valentin l. c. p. 24. 22) Idem l. c.

23) Paulus Aegineta L. III. C. 20. Petit *essai sur la médecine du coeur. N.* 4. Odier *manuel de méd. pratique.* p. 189. Méglin l. c. Peters *Heil. ein. Tetan. mit Einreibg. mit warm. Mandelöle*, in Siebold *Journ.* 1828. *B.* 8. p. 847. Comlossy l. c. Spoerer l. c. Hauff l. c.

24) Windslow in collect. soc. med. Havn. Vol. I. N. 35. Bontflower in Kühn *phys. med. journ.* 1802. p. 368. M. Ward *facts, establish. the efficacity of opium frictions ... tetanus. Manch.* 1809. Ploucquet diss. hist. tetani traumatici, largo opii usu sanati. Tüb. 1810. Pommer l. c.

25) N. 6.

26) Hildenbrandt, Poggi ll. cc. Hanke l. c. p. 117 („*die ausleerende, ableitende Methode ist die beste u. sicherste*").

27) Wendt l. c. 28) N. 6.

C. tetani inflammatorii.

3. Dum legimus *arteriotomiam* [29]), *phlebotomiam* [30]), *hirudines* [31]), *cucurbitulas cruentas* [32]), *scarificationes* [33]), *affusionem frigidam* [34]), verbo *methodum antiphlogisticam* [35]), morbos, de quibus quae-

29) Vogel diss. de febr. intermitt. metastasibus. Goett. 1775. app. p. 2.

30) Caelius Aurelianus. p. 210. Paulus Aeg. L. III. C. 20. Forestus. L. X. 66. 116. Gardane *gazette de santé.* Cross l. c. Gancia in *repert. med. chir. di Torino* 1825. *Lugl.* (e vena jugulari). *Journ. univers. des sc. méd. T.* 38. *cah.* 113. 1825. *Mai.* p. 240 sq. Lisfranc ex *journ. gén. des hôp. N.* 56. in Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 24. *N.* 9.

31) Medicus *Briefe.* Connell *journ. de méd. T.* XX. p. 335. Lisfranc l. c.

32) Celsus L. IV. C. 3. Asclepiades apud Cael. Aurelianum. p. 216. Paulus Aegineta l. c. A. L. Richter (1835) l. c.

33) *Allgem. deutsche Biblioth.* 8. *B.* p. 79.

34) F. O. Doucet ex *n. bibl. méd.* 1828. 3. in Hecker *lit. Annal.* 1829. *März* (tres casus trismi traumat. magna utilitate curati); idem *kalte Douche gegen traumat. Tetan.* ex *transact. médic. Par.* 1832. *Novbr.* in Kalisch *med. Ztg. des Ausland.* 1833. *N.* 25. idem *Fälle v. Wundstarrkr., die durch kalte Begiessung. geheilt wurden,* ex *gaz. des hôpit.* 1833. *B.* 7. *N.* 4. in Gerson *u.* Jul. *Mag.* 1834. *St.* 1. p. 125. Murray l. c. Cfr. supra 2 (11).

35) Favent quammaxime methodo antiphlogisticae Dickson *obs. on tetanus.* v. *medico-chir. transact. Vol. VII. P.* 2. *Lond.* 1816. Bergamaschi, Flecchia, Speranza ll. cc. Carron in *compte rendu des trav. de la soc. de méd. de Lyon.* 1826. Omoidei *ann. univ. di méd.* 1831. *Febbr.* p. 241. Martinet l. c. R. Froriep l. c. (1837). Friedrich l. c. p. 484. Camerer l. c. Earle in *n. Samml. auserl. Abh. f. pr. Ä. B.* 24. *St.* 1. Hanke l. c. p. 119.

quaestio est, sanasse, medendi istam rationem, speciatim in *tetano et trismo inflammatorio*, eo minus commendare haesitamus, quo magis aderant signa vel reconditae encephalitidis, vel rhachialgitidis, vel neuritidis.

4. Quae antiphlogistica methodus etiam *tetano et trismo rheumatico* in primo morbi limine accommodata est [36]. Serius transpirationi [37], *fotus calidi* [38] et *balneorum tepidorum* [39] ope stu- C. tetani rheumatici.

36) Venaesectionibus largis Dr. MEYER adolescentes, de quibus supra (§. LXVII. 2 (106)) quaestio fuit, sanitati restituit. Peractam vix phlebotomiam convulsiones horrendae sequebantur.

37) Diaphoretica commendata sunt in tetano a PISONE de med. Brasil. L. II. HOECHSTETTER obs. Dec. V. cas. 5. BLANE *Beobacht. üb. d. Krankh. d. Seeleute*. p. 374. RAMEL in *journ. de méd. T. LXXV.* p. 417 etc. in trismo a CHEVALIER *lettre sur les maladies de St. Domingue.* BERGAMASCHI l. c. p. 229 („*Egli è certo, che mercè tali esercizj, riducesi alla cute una lieve traspirazione, che dissipa ogni cosa*"). PLIENINGER l. c.

38) HIPPOCRATES περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. p. 561. COLLIN de morb. acut. et chron. P. IV. C. 4. cas. 6. VALENTIN l. c. (ad scrotum).

39) MARCARD *v. Bädern*. p. 224. CHALMER l. c. DU BONEIX in *journ. de méd. T. XLII.* p. 215. ST. HERAN D'AMBON ibid. T. XII. p. 241. HUFELAND *Bemerk. üb. d. Blattern.* p. 373. MACKIN in *med. Comment. v. Edinb. II. Dec.* 10. *B.* p. 77. BODIN *recueil périod.* etc. *T. V.* p. 295. HORN *Archiv f. med. Erfahr.* 1810. *Jan.* p. 177. TH. CHRISTIE in *Edinb. m. and s. j.* 1812. *Vol.* 8. GÖBEL l. c. cas. III. GUERSENT l. c. cas. I. DAWOSKY *Tetan. u. Trism. durch Camillenbad geheilt*, in *n. Ztschr. f. Gebrtsk. B. 7. H.* 3.

studendum[40]). Praeterea prope morbi fomitem[41]), encephalum inprimis, aut spinam, *vesicatoria*[42]), *sinapismi*[43]), *ignis*[44]) aliaque *caustica*[45]) applicanda,

Balnea quidem calida, ut remedium universale tetani, jure reprobatur a MÉGLIN. *N.* 2 (11) cit.

40) Et *balnea vaporis* commendata sunt: H. MARS ex *the Dublin hosp. reports* 1827. *Vol.* 4. p. 567. in GERSON u. JUL. *Magaz.* 1828. *St.* 1. p. 208. MICHAELIS *Notizen*, in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1829. *B.* 12. *H.* 3. p. 504 (duo tetani sanati, trismus decrescens). G. VERNIER l. c. (tetano idiopathico medicatus est). SCHAEFFER *das russische Dampfbad geg. Trismus rec. nator.* in *med. Ver.-Ztg.* 1836. *N.* 9 (infans extemplo ex orci faucibus ereptus est). CRAMER *Nutz. d. Dampfbäd. b. ein. Tetan. rheum.* in CASPER *Wochenschr.* 1837. *N.* 21.

41) GAERTNER (l. c.) pedis digitum tetano affectum incidebat, quo facto liquor. ammon. caust. infundebat laudato successu. — *Acupunctura* malum sublevarunt: FINCK in *the Lond. med. reposit.* 1823. *Novbr.*, PIPELET in *journ. complém. du dictionn. des sc. méd.* 1823. *Août*, LOCHER l. c.

42) CARTEN in *med. transact. T.* 12. *N.* 4. ALIX observ. chir. Fasc. IV (ad nucham posito, trismus sublatus). MORDIE in *med. Comment. v. Edinb.* 13. *B.* p. 325 (capiti impositum trismum sanans). RUSH in *mem. of the soc. of Lond. Vol. I. N.* 3 (inter scapulas in tetano). GUINDAUT in *journ. de méd. T. XXV.* p. 509 (in tetano ad suras). VALENTIN *sur le tétanus. Vol. I.* p. 143 (in trismo, ad maxillas). SCHNEIDER in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 7. p. 191 (opisthotonum vesicator. cervici applicato fugavit).

43) CELSUS L. IV. C. 3 (cervici in tetano). HUNTER *obs. on the diseases of the Army in Jamaica.* RUSH in *mémoirs. Vol. I. N.* 3.

44) CELSUS L. IV. C. 3 (cervici in tetano). ALBUCASIS chir. P. I. C. 7. VALENTIN l. c. POCHON v. SEDILLOT *journ. de méd.* 1812. *Janv.* p. 107. et BRERA *giorn. di med. prat.*

canda, non neglectis *unctionibus*[46]). Maxima spes in *mercurio*, cum aegri raro deglutire possint, sub forma *frictionum* adhibito, locatur[47]), quam spem propria experientia sustinere nequimus[48]).

Yy 2 5. *Te-*

Vol. 2 (per approximationem non immediatam ad spinam. Ferrum *etiam non candens* a fossa axillari usque ad apices digitorum, secundum nervorum cursum deductum, tetanum (verisimiliter hysteriae tantummodo symptoma) fugasse, narratur a Pfaff in Meckel *Deutsch. Archiv f. Physiol.* 1817. 2. *Heft*). Moxa a Blankmeister (l. c. cas. II) ipso in tetano traumatico optato cum successu applicata est ad vertebras lumbales. Clarus apud K. O. Otto l. c. A. L. Richter (1835) l. c. (ferrum candens). Rupp l. c. p. 294 (ferr. cand.).

45) In ipso tetano traumatico cum successu applicata fuisse ad vertebras legitur: Lewis in *the Americ. record. of origin. pap. and intelligenc. in med. and surgery. Philad.* 1820. *Vol.* 3. *N.* 2. D. M. Reece *Heil. ein. Tet. traum. durch Anwend. des Kali caust. auf d. Rückenwirb.* ex *Lond. m. reposit.* 1826. *June*, in Horn *Archiv.* 1826. *St.* 3. p. 545. Gebhard *Aetzkali auf die Rückgratgegend eingerieb. geg. Tetan.* in Froriep *Notiz.* 1832. *B.* 34. *N.* 17. Camerer l. c. Renault in *n. Samml. auserl. Abh. f. pr. Ä. B.* 24. *St.* 1. Petit in *gaz. méd. de Par.* 1836. *Dcbr.* (ol. Terebinth. c. Liq. Amm. caust. ad spinam applicitum).

46) Aretaeus curat. acut. L. I. C. 6. Avicenna l. c. C. 10. Beniviénus de abditis morborum caussis. C. 103 (capitis).

47) De usu mercurii in tetano et trismo legantur D. Monro *on the use of mercury in tetan.* in *phys. and liter. essays. Vol.* 3. *Edinb.* 1771. Rush in *mem. of the soc. of Lond. L. I. N.* 3 (inunctio colli). Trocy in *med. and phys. journ. N. XCVII.* p. 211. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 24. *B.* p. 450. Renault in *journ. de méd. continué. Vol. XI.* p. 266 (dulcis). *Abh. f. pr. Ärzte* l. c. p. 232. De la Roche *journ. de méd. T. XL.* p. 213. *Abh. f. pr. Ärzte.*

C. tetani gastrici.

5. *Tetani et trismi gastrici cura* in *clysmatibus*[49]), *emeticis*[50]), *purgantibus*[51]), et *anthelminthicis*[52]) (*calomel*[53]) prae aliis) consistit. Quodsi

2. *B.* 3. *St.* p. 133. BLANE l. c. p. 366. RAMEL l. c. AIMAR in RIVERII obs. commun. N. 10. DU BRUBIX l. c. YOUNG in *Philadelph. med. and phys. journ. P. I. Vol. I.* 1804. v. HARLESS *neues Journ. d. ausl. med. chir. Lit.* 10. *B.* 2. *St.* p. 159. VALENTIN l. c. p. 137. BONAFOX in *recueil périod. T. XII.* p. 380. WELL in *trans. of a soc. for the improvement of med. and chirurg. knowledge. Vol.* 3. *N.* 18. RUPPIUS in RUST *Magaz.* 1822. *B.* 12 (calom. c. digital. purp.). PH. F. WEISS l. c. WENDT l. c. *The Philadelph. journ. of the med. and phys. sc.* 1825. *Vol. I. N.* 2. *Aug.* (calomelano et opio). *Glückl. Heil. ein. Tetan.* (calomelano et op.) in FRORIEP *Notiz.* 1828. *B.* 19. *N.* 22. F. A. BERNDT l. c. (c. opio). Cfr. CURLING l. c. p. 140 sq.

48) G. PIDONE *sui cattivi effetti del mercurio nelle, malatt. nervose a particolarmente nel tetano. Palermo* 1833.

49) ARETAEUS curat. acut. L. I. C. 6. ELLIS in *med. Comment. v. Edinb. II. Dec. 7. B.* p. 126 (ex tartaro emetico).

50) PRAXAGORAS apud CAELIUM AURELIANUM. p. 214. SCHMITH in *n. Samml. auserles. Abh. f. pr. Ä.* 1828. *B.* 11. p. 353. MÜNZENTHALER l. c.

51) FORESTUS L. X. obs. III. BELLOT in *journ. de méd. continué. Vol.* 2. p. 425. H. BRIGGS *hist. of a case of tetan. cur. by purgatives*, in *Edinb. m. and s. journ. Vol.* 5. 1809. HAMILTON *obs. on the utility of purgative medecine.* p. 119. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 24. *B.* p. 523. W. W. MANIFOLD in *the Edinb. m. and s. j.* 1825. *N.* 88. p. 277 (praeprimis ol. croton. utitur). W. BRIGGS ib. 1826. *Jan.* WENDT, HILDENBRANDT, POGGI, MÜNZENTHALER ll. cc.

52) LAURENT *mémoire clinique sur le tétanus chez les blessés.* BERGAMASCHI l. c. p. 227. HASBACH in FRIEDREICH *Magaz.* 1832.

53) DICKSON *repository.* 1814. *Febr.* BERGAMASCHI l. c.

Quodsi aeger os plane aperire haud posset, via pro pharmacis per nares aut per foramen dentem unum inter et alium fortuito obvium, invenienda foret. Verum neutiquam sufficit, ut pharmaca ori intrudantur, cum etiam *eorum deglutitio* requiratur; quae si ob statum tetanicum musculorum pharyngis et oesophagi impedita sit, aeger, ut vidimus, suffocationis incurrit periculum. Qua re optandum est, ut methodus per infusionem successum habeat [54]).

6. *Cura tetani et trismi nervei* et quodammodo *traumatici* [55]) indicationes amplectitur 1° stimulum systema nervosum intendentem, infringendi, 2° systema nervosum ad actionem hujusmet stimuli percipiendam minus idoneum reddendi, 3° sensibilitatem exhaustam instaurandi et 4° vires languentes excitandi. Si stimulus, systema nervosum intendens, affectionem inflammatoriam indu- C. tetani nervei.

54) H. D. Jonas diss. de chirurgia infusoria. Berol. 1825. C. W. Coindet in Gerson u. Jul, *Magaz. B.* 6. p. 467 (℞. Op. ℈j. Aq. ℥j. filtr. ʒjβ. in venam basilicam injecit. Quinque injectionibus malum tetanoides sanatum fuit). Percy et Laurent in Paul Scheel *d. Transfus. des Blutes u. die Einspritzung d. Arzneien in die Adern* etc. *fortgesetzt v.* J. J. Dieffenbach. *Berl.* 1828. *Th.* 3 (Extr. op. gr. XXIV. Aq. dest. ℥β. Fluidum *guttatim* in venam intrare debet) et ex *journ. des progrès des sc.* etc. 1830. *T.* 3. in Behrend *allgem. Repert.* 1831. *B.* 5. *H.* 1. p. 154 (operatio bis reiterata mitigavit malum, sed non sanavit). — Solutio tartari stibiati in venam medianam injecta, mortem attulit. H. Köhler in Rust *Magaz.* 1836. *B.* 46. *H.* 2.

55) Vide N. 2.

induxerit; methodus *antiphlogistica*, ut docuimus [56]), indicatur. Absentibus indiciis inflammatoriis, et praesertim rheumaticis, *affusio aquae frigidae* nec non *balnea frigida* [57]) locum habent, quae auxilia praesertim in climatibus calidis excellunt. Systematis nervosi facultas stimuli morbosi actionem percipiendi *opio* aut ejusdem compositionibus [58]) imminuitur. Pharmacum istud, quamvis saepe saepius votis neutiquam respondeat [59]), cum efficaciora auxilia adhuc desiderentur, praecipue si tetanus et trismus nerveus vel traumaticus sine febre obveniat, sacram constituit ancho-

56) Vide N. 2. 57) N. 3.

58) *Morphium aceticum* endermice applicatum: LEMBERT *sur la méthode enderm. Par.* 1827. FRORIEP *Notiz.* 1828. *B.* 21. *N.* 1. Ex *Lond. m. repository* 1828. *Dcbr.* in HORN *Arch.* 1829. *H.* 2 (duae sanationes). G. CEROLI ex OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1829. *Maggio*, in FRORIEP *Notiz.* 1829. *B.* 25. *N.* 7. p. 103 (remedium interne porrectum malum non tangebat; at, endermice nuchae applicatum, fugavit. Censet autor, remedium nervorum functiones, processu phlogistico turbatas, in ordinem redigere, hunc vero processum antea removendum esse). ROMBERG *Aphonie u. Trism. nach Convulsion. durch Morph. acet. enderm. geheilt*, in CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 50. A. L. RICHTER (1835) l. c. A. AHRENSEN diss. de meth. enderm. Hafn. 1836. HANKE l. c. p. 123 (morph. muriat.). SCHMIDTMANN *glückl. Anwendg. des essigsaur. Morph. geg. Starrkr.* in HUFELAND *Journ.* 1840. *St.* 1.

59) RUSH in *trans. of the soc. of Philadelph. Vol.* 2. *N.* 10. REISINGER diss. obs. med. et chir. Goett. 1789. DE LA ROCHE in *journ. de méd. T. XV.* p. 213. Et ego pluries sine effectu adhibui.

anchoram[60]). Ad conspicuas autem ut adhibeatur doses, opus est[61]). *Opii cum affusione frigida* con-

60) De opii efficacia recentes de tetano scriptores PARRY (op c.), TAUNTON (*the Lond. med. and phys. journ.* 1817), E. MAGNIN (l. c. tetan. traum. largo opii usu sanavit), STOLL (in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1823. *B.* 4. *St.* 2. tetano traumat. cum miliaribus opio et calomelano medicatus est), BLAISE (*journ. méd. de la Gironde. Bord.* 1824. *I. ann.*), BEGIN (*rec. de mém. de méd., chir. et pharm. militaires. Par.* 1824. *T.* 13), MARTINI (RUST *Magaz.* 1824. *B.* 16). TALENDER (*n. Samml. auserl. Abh. f. pr. Ä.* 1825. *B.* 8. *St.* 4). P. C. GIBSON (*the Edinb. m. and s. j.* 1826 *Octbr.*), E. LEAH l. c. BAUMBACH l. c. (laudanum). POMMER l. c. DÖLLINGER in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 2. HUSS Tetan. idiopath. ex *Tidskrift for Läkare* 1837. *B.* 5. in SCHMIDT *Jahrb.* 1839. *B.* 22. p. 97 testantur.

61) Nihilominus caute tamen exempla WHITE (*med. obs. and inquiries. Vol.* 2. *N.* 34) et VALENTIN (l. c. p. 36) imitanda esse censeo, quorum scilicet ille, opium spatio quinque hebdomadum ad grana 317 et hic, spatio septendecim dierum ad grana 1005, praescripsit. Casus memorabilis tetani a HULLIO enarratur (*the Edinb. med. and surg. journ.* 1819. *April*), ubi aeger per errorem spatio unius noctis tincturae opii uncias duas, usui externo dicatae, intus sumsit, atque convaluit. Multo magis audacter et plus quam par est large opium dederunt GLOSTER *a cure of tetanos and lock. jaw cur. by amazing quantities of opium*, in *Edinb. med. and philos. comment.* 1775. *Vol.* 1. p. 72. MOSELEY in *med. transact. of Calcut.* 1829. *T.* 4. Cfr. FRORIEP *Notiz. B.* 31. *N.* 5. DORSEY ex *the Amer. j. of the med. sc.* 1836. *N.* 36. in DIEFFENBACH *Ztschr.* 1837. *B.* 5. *H.* 2. p. 262. et BLAISE in *med. gaz. Vol.* 17. p. 70. De his insanis dosibus CURLING (l. c. p. 154) judicat: „*the opium therefore unacted upon by the gastric juice, the muscular fibres of the stomach being very*

connubium suadet Currie[62]). Peculiari vero attentione methodus autore Stütz[63]), *opium* alternatim cum *potassa*[64]) adhibendi, digna videbatur[65]). Eam methodum (a paucis confirmatam[66]),

a

probably, at the same time paralysed, remains in this organ inert and useless." Hanke (l. c. p. 123) op. gr. V seu morphii muriat. gr. jjj propinavit et dosin augebat.

62) L. c. 63) L. c.

64) Alcali in convulsionibus adhibuerunt jam Michaelis v. Hufeland *Journ.* 3. *B.* et Wiedemann ibid. 6. *B.* 2. *St.* Castella (*drei Fälle geheilt. Wundstarrkrampfes durch die Verbind. des Op. mit kohlensaurem Natrum*, in Pommer *schweiz. Ztschr.* 1836. *B.* 2. *H.* 2) *kali* carbonico *natrum* carbonicum, et Hanke (l. c. p. 125) *ammonium* carbonicum praeferunt.

65) Innititur haec methodus experimentis Humboldtii (P. II. ed. alt. Vol. I. S. 1. C. 1. §. VI. 23), quatenus demonstrant, *potassam* irritabilitatem fibrae muscularis jam jam semi-extinctam refocillare, forteque instaurare, atque ad novos stimulos recipiendos idoneam reddere. Solvit vero Stütz *subcarbonatis potassae* drachmam unam in unciis septendecim aquae destillatae, atque in unciis totidem *opii* grana octo. Liquida haec ita adhibet, ut solutionis alcalinae dosi ingestae illico liquidi opiati portionem subjungat. Praeterea *balnea tepida alcalina* (Lixivii caustici ab uncia una ad uncias sex pro balneo) in usum ducit.

66) Behrends in Loder *Journ. f. d. Chir.* 4. *B.* 2. *St.* p. 205. Ehrmann *nouv. méthode de traiter le tétanos qui survient aux plaies. Mayence. an. IX.* v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 5. *Ergänzungsband.* p. 45. Else in *Salzb. med. chir. Zeit.* 1807. p. 18. Schütz v. Barth. Siebold *Samml. selt. u. auserles. chir. Beobacht.* 3. *B.* 1812. *N.* 2. Ruppius in Rust *Magaz.* 1822. *B.* 12. Tschiemky *Wundstarrkr. durch die Stütz. Methode geheilt*, in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 10. Fritz l. c. Rees in *Badische Annal. f. d. gesammte*

a multis vituperatam[67]) adhibendi opportunitas nobis non fuit concessa. Quodsi ab ulteriori ea non confirmaretur experientia, salus tandem in pharmacis vires languentes excitantibus quaerenda foret. Celebratissima hîc auxilia sunt: *aether sulphuricus, moschus, vinum* et *cinchona*. *Aether* ab experientia comprobatus[68]), etiamsi aeger eum deglutire nequeat, attamen cum illicò evaporetur, suffocationis periculum non producit. Conspicuae illius requiruntur doses[69]). *Moschus*, famae hîc laesae pharmacum[70]), vel per se[71]), vel opio junctus[72]) praescribitur. *Vini* efficacia in tetano et

Heilk. Carlsr. 1832. *B.* 4. *St.* 1. Hornung in *Österr. med. Jahrb.* 1835. *B.* 17. p. 574. Holer l. c. L. Wagner in *Österr. med. Jahrb.* 1837. *B.* 21. *H.* 2. p. 334.

67) Marcus *Magaz. f. Therapie u. Klinik.* 1. *B.* 1. *Heft.* p. 26. Mursinna *Journ. f. d. Chirurgie.* 1. *B.* 1. *St.* p. 124. Méglin, Wendt ll. cc. etc. Hanke (l. c. p. 140) tandem de ea existimat: „*Aus der grossen Anzahl der Beobachtungen hochverdienter Ärzte u. aus der geringen Zahl meiner eigenen Beobachtungen geht hervor, dass beim Gebrauche der Stütz'schen Methode die Kranken selten den 3. Tag überlebten.*"

68) Plinaire in *journ. de méd. continué. Vol. XI.* p. 421. Gay in *journ. de méd. p.* Corvisart. 1812. *Sept.* p. 54. P. C. Gibson l. o.

69) Uncia una alterave de die.

70) Farr *med. Bemerk. u. Untersuchungen.* 1. *B.* p. 46. Clephane ibid. 1. *B.* p. 76.

71) Nov. act. nat. cur. Vol. III. obs. 74. Vol. V. obs. 40. Hillary p. 274. Ackermann l. c. p. 47. Huck in *med. obs. and inquiries. Vol. III. N.* 31. Robot. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 9. *B.* p. 877. Hanke l. c. p. 124.

et trismo apyrectico, magna virium jactura stipato, aut dum aeger reliqua pharmaca respuit, a remotissimis temporibus [73]) ad nostrum usque aevum celebratur [74]). *Cinchona* in tetano periodico specifice agens [75]), in reliquis hujus morbi speciebus ut tonicum usurpatur [76]). Ut tonica [77]), excitantia, nervina, farrago auxiliorum auctoritate plus minus fide digna commendatur, inter quae meminisse sufficiet *carbonatem ferri* [78]), *campho-*

72) Chapp in *journ. gén. de méd. T. XXIV.* p. 290. Methodus patris mei. ℞. Moschi grana tria. Opii granum unum. Sacchari grana quatuor. M. Cap. omni hora pulverem unum.

73) Hippocrates περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. p. 561.

74) Rush in *trans. of Philadelphia. Vol. 1. P. I. N.* 3. Currie *mem. of the med. soc. of Lond. Vol. III* (narrat de viro, tetano traumatico afflicto: „*In less than a month, he drank, mixed with nourishment*, 140 *bottles of Madeira wine, finishing four or five in the twenty four hours, besides ale and brandy, two gallons of strong broth, and about two drachms and a half of laudanum.*" Post haec aeger quidem a tetano deliberatum se vidit; nihilominus ejus vestigiis non ingrediamur) et Hassak in *medical repository. Vol. III. N.* 1. *Art.* 4. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 20. *B.* p. 197. Cross l. c. (ad ebrietatem usque). Scott apud Curling l. c. cas. VII. p. 194.

75) Stoerck ann. med. II. p. 166.

76) Schoust in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol. II.* Fischer v. Hufeland *Journ.* 1. *B.* p. 281. Plenk in *Abh. d. Josephin. Acad.* 1. *B.* p. 76. Bright ex *Guy's hosp. rep.* 1826. *Vol.* 1. in Dieffenbach *Ztschr.* 1837. *B.* 6. *H.* 3. p. 343 (chinin. sulphur.).

77) Extolluntur a Bright l. c., Key ex ibid. in ibid. p. 344. et a Curling l. c. p. 191.

phoram [79]), *alcali volatilis fluorem* [80]), *acidum hydrocyanicum* [81]), *valerianam* [82]), *castoreum* [83]), *asam foetidam* [84]), *terebinthinam* [85]), *solanum Caroli-*

78) Elliotson ex *med. chir. transact. Vol.* 13. et *Vol.* 14. 1828. *Vol.* 15. 1829. p. 161. in *n. Samml. auserl. Abh. f. pr. Ä.* 1828. *B.* 11. *St.* 2. p. 308. et 1830. *B.* 13. *St.* 2. p. 338. Idem *üb. d. Anwend. des kohlens. Eisens b. Tetan.* ex *the Lond. m. gaz.* 1833. *Jan.* in Behrend *allg. Repert.* 1833. *N.* 4. p. 9. E. F. Dehane ex *the Lond. m. gaz.* 1833. *Sptbr.* in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1834. *St.* 4. J. Hamerton in *the transact. of the provinc. m. and s. assoc. instit. Lond.* 1837. *Vol.* 5 (electuar. ex ferr. carbon. et spirit. terebinth.). In larga quidem dosi propinari oportet; sed quis Téalliero (ex *revue méd.* 1834. in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 124), tetano afflictum mensis curriculo *quotidie* libram integram ferri carbonici deglutivisse, referenti fidem tribuet? Curling l. c. p. 198.

79) A permultis.

80) *Gazette de santé.* 1787. *N.* 15. *Sur les effets salutaires de l'alcali volatile fluor contre le tétanos.* Ruppius in Rust *Magaz.* 1822. *B.* 12 (liq. C. C. succ., omni bihor. gtt. 20, puerperam tetano deliberavit).

81) Klein in *Heidelb. klin. Annal. B.* 2. p. 112. D. H. Trezevant ex *med. record.* 1825. *Octbr.* in Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1826. *B.* 11. p. 505. Ward l. c. Baehrens et Strahsen binae obs. de virtutib. acid. hydrocyan. in tetano et eclampsia partur. Rig. 1827. Clarus apud K. O. Otto l. c.

82) Odhelius in *n. Schwed. Abhandl. II. B.* p. 216. v. Eicker *Samml. I. B.* p. 229. Horn *Archiv.* 1810. *Jan.* p. 178 (cum opio). Wandtke l. c. Hanke l. c. p. 125.

83) Aretaeus curat. acut. L. I. C. 6. Celsus L. IV. C. 3. Forestus L. X. obs. 113. Schol. Schenk obs. L. I. N. 237.

84) Piderit *prakt. Annalen.* 2. *St.* p. 206. Carter in *Arzneyk. Abh. v. London.* 2. *B.* (cum opium et moschus non

rolinense[86]), *hyoscyamum*[87]), *atropam belladonnam*[88]), *daturam stramonium*[89]), *colchicum autumnale*[90]), *capsicum annuum*[91]), *micaniam Guaco*[92]), *allium*[93]), *nicotianam*[94]), *cantharides*[95]), *arse-*

juvarent). Berndt in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 228 (trismus neonati sanatus).

85) Teste Edward Philipps (in *medico-chir. transact. Vol. VI. Lond.* 1815) puella, quae, post nisum in urinae retentionem, in hemiplegiam et trismum incidit, injecto clystere ex infuso foliorum sennae cum uncia dimidia (!) olei terebinthinae illico sensum caloris per columnam vertebralem ad caput ascendentem persentiit, redeunte extemplo motu maxillae. J. Kennedy in *the Lond. med. reposit.* 1822. *N.* 101. J. Gibbon *Behandl. des Wundstarrkr. durch Terpentinölklystiere*, ex *the Lond. m. gaz.* 1831. *Jan.* in Behrend *allg. Repert.* 1831. p. 96 (ter de die clysma ex: Ol. Terebinth. ℥ij, Ol. Amygd. ℥j et Mucilagine). Peacock ex *the lancet.* 1836. *Dcbr.* 10. et 1837. *January* 28. in Dieffenbach *Ztschr.* 1837. *B.* 5. *H.* 2. p. 261 (gtt. XII omni trihorio. Tres sanationes).

86) Valentin l. c. p. 14 (baccae). 87) Walrood diss. cit.

88) Blankmeister l. c. cas. III. Grant in *transact. of the med. and phys. soc. of Calcutta.* 1831. *Vol.* 5.

89) Begbie ex *transact. of the m. and chir. soc. of Edinb.* in Froriep *Notiz.* 1829. *B.* 25. *N.* 15 (Extr. D. stramon. una cum balneis tepidis medicatus est tetano idiopathico). Grant l. c.

90) Dr. Smith's *auf Haiti Behandlungsweise des Starrkr.* ex *Jamaica phys. journ.* in Froriep *Notiz.* 1838. *N.* 139. p. 112 (autor tincturam colchici vinosam propinavit felicissimo cum successu).

91) Hufeland *Journ.* 1833. *St.* 2 (Infus. seminis cum succo citri, sale et aq. tepida, ut clysma).

92) Otto in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 11 (Succus expressus in- et externe adhibitus).

arseniatem potassae [96]), *tartarum stibiatum* [97]), *zin-*

93) Valentin l. c. p. 19 (frictiones columnae vertebralis cum succo).

94) *Philadelph. med. and phys. journ. T. II.* p. 131 (in clysmate). T. Duncan in *the Edinb. med. and surg. journ.* 1815. *Apr. Vol.* 2 (in clysmate). Gerson *u.* Jul. *Magaz. B.* 4. p. 479 (sanatio). J. O'Beirne in *the Dublin hosp. reports.* 1822. *Vol.* 3. Cfr. *n. Samml. auserles. Abh. f. pr. Ä.* 1823. *B.* 7. et in Froriep *Notiz.* 1834. *N.* 913 (in clysmate; sanatio). Th. Anderson in *transact. of the med. and chir. soc. of Edinb.* 1824. *Vol.* 1. et 1826. *Vol.* 2. Cfr. Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1825. *St.* 5. p. 283. 1827. *St.* 4. et *Samml. auserles. Abh. f. pr. Ä. B.* 34. p. 141. et *B.* 35. *St.* 1 (nec non clysmata, sed et fomentationes ex nicotiana colli et partis laesae commendat). B. Smart l. c. Graves ex *the lancet.* 1832. *Mai.* in Froriep *Notiz.* 1833. *B.* 34. *N.* 8 (frustra tentatum). T. Duncan *case of traumat. tetan. cured by injections of tabacco-smoke,* in *Edinb. m. and s. journ. B.* 11. p. 198 (clysmata valde extollit). Travers l. c. p. 323 (ex ℥β in ℞. j.). Cfr. Curling l. c. p. 163sq.

95) *London med. and phys. journ.* 1808. *Vol. I.* v. *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1810. 1. *B.* p. 189 (tinctura usque ad inflammationem ventriculi et intestinorum!! — addita vulneris irritatione perenni). *Med. repository of New York. T. IV.* p. 337. Valentin l. c. p. 142.

96) Jenkinson in *med. repository.* v. Sedillot *journ. Vol.* 36. p. 114. *Tinctura Fowleri* ad guttas decem omni hora cum aequali dosi *tincturae opii* et cochleari majori alcohol, quatuor aegros tetano detentos sanatos fuisse contendit Nathaniel Miller in *the new England journ. of med. and surg. and the collateral branches of science. Vol.* 7. *Boston* 1818.

97) Bergamaschi l. c. p. 209. 215. E. Woodward ex *the Doubl. j. of m. and chem. sc.* 1835. *Mai. Vol.* 7. *N.* 21. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Spptb.* 1. p. 256, et Ogden ex *Lond.*

zincum [98]), *electricitatem* [99]), *galvanismum* [100]) etc. [101]).

7. Cum

m. and s. j. 1836. *Mai*, in DIEFFENBACH *Ztschr.* 1836. *B.* 2. p. 371 sanaverunt hoc remedio; totum contra A. L. RICHTER (1835) et G. FERRO ll. cc.

98) SMITH in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol.* 6. p. 77. v. *Abh. f. pr. Ärzte.* 23. *B.* p. 299. HANKE l. c. p. 126.

99) SIGAUD LA FOND *de l'électricité médicale.* p. 208. HARRIS in *med. repository. Vol.* 4. *med. news.* WATSON in *philos. transact. Vol.* 53. v. LESKE *auserl. Abhandl.* 5. *B.* p. 226. WILKINSON in *med. facts and obs. Vol.* 3. HUTCHINSON in *mem. of the med. soc. of Lond. Vol.* 2. *N.* 15. SPRY in *philos. transact.* ad 1767. 1. *Vol. N.* 10. VALENTIN l. c. p. 143. MATTEUCCI *Behandl. des Starrkr. durch Electricität*, in FRORIEP *Notiz.* 1838. *N.* 137 (cum successu sanationis adhib.).

100) MARCUS *Magaz. f. Therapie u. Klinik.* 1. *B.* p. 324. VON HERDER *diagnost. pract. Beitr. z. Erweiter. d. Gbtsh. Lpz.* 1803. STRUVE in HUFELAND *Journ.* 23. *B.* 4. *St.* p. 16.

101) E. c. operatio *torolosi* dicta v. *Lond. med. and phys. journ. T. XII.* p. 113. et *journ. universel des sciences méd. IV. année. N.* 44. 1819. *Août.* p. 227. „*Le tétanos est fort commun chez les peuples de Tonga, et encore plus chez les insulaires de Fiji. Ils nomment cette maladie gita. Ils pratiquent une operation à laquelle ils ont donné le nom de torolosi en introduisant dans l'urètre un roseau humecté de salive, de manière à y faire naitre une irritation et un saignement considérable. Si le spasme général est très violent, ils attachent à l'extrémité du roseau un fil double. Lorsque cette extrémité introduite dans le canal est sentie au perinée, ils y font une incision, saisissent le fil et retirent le roseau. De cette manière le fil dont la partie doublée sort par l'ouverture artificielle du perinée, et les deux extrémités par l'orifice de l'urètre, forme un seton qu'ils font aller et venir. Cette manoeuvre produit*

7. Cum *trismus et tetanus recens natorum*, hucusque omnia artis conamina (opium scilicet, alcali volatilis, fluorem, camphoram, valerianam, hyoscyamum, oxydum zinci, alcali, emetica, purgantia etc.) eluserit [102]), methodum medendi, exceptis purgantibus, vix indicare audemus. *Tincturam ambrae cum moscho* conduxisse, SCHNEIDER asse- C. trismi et tetani recens natorum.

une forte douleur et une hémorrhagie considérable." Post haec hujus operationis mentio facta est in *the Lond. med. and phys. journ. for July* 1829. p. 78. et 1830. *Dcbr. Vol.* 5. *N.* 30. Cfr. BEHREND *neueste med. chir. Journalistik des Ausl.* 1831. *B.* 5. *H.* 1. p. 80: „MACINET *üb. d. Torolosi-Operation, ein eigenthümliches in den Südseeinseln gebräuchliches operatives Verfahr. gegen den Wundstarrkrampf.*" MACINET hanc operationem pluries et perfici vidit et ipse fecit prospero cum successu. Cfr. GUTHRIE in GRAEFE *u.* W. *Journ.* 1832. *B.* 18. *H.* 2. — Ope apparatus cujusdam ad aërem rarefaciendum JUNOD (l. c.) tetanum se debellasse enarrat.

102) FURLONGE (l. c.) se trismo neonati medicatum esse, asserit; quo autem remedio, non determinare audemus. MORTIAL DUPIERRIS (BEHREND *neueste Journalist.* 1830. *H.* 7. p. 35) duabus hirudinibus applicitis trismum et tetanum neonati fugavit. Tinct. op. crocat. gtt. j. saepius trismum neonatorum se sanasse persuasum sibi habet ESCHRICHT in FRICKE *u.* OPPENHEIM *Ztschr.* 1838. *B.* 8. *H.* 2. p. 242. F. X. VERSONI (*d. Arzt am Krankenbette d. Kind. u. an d. Wiege d. Säuglinge. Wien* 1838) methodus medendi trismo parum facit fiduciae. BIERMANN (l. c. p. 374) artemisia vulgari, interne propinata, et balneis tepidis cum floribus Sambuci se feliciter curasse affirmat. Balnea tepida ab aliis commendantur, ut a BELLINGER (*the Americ. j. of the med. sc. Philadelph.* 1832. *Febr. Vol.* 9) et CURLING (l. c. p. 26) tracheotomia in periculo suffocationis.

asserit[103]). Ni fallimur, ex eo, quod morbus in recens natis obvenit, non sequitur, eum necessario jure ejusdem semper esse debere indolis. Qua de caussa sicut varias caussas illius admisimus, ita et variam medendi rationem indicatam fore suspicamur. Trismo et tetano recens natorum hinc obveniente gradus probabilitatis, num in aegrotulo, quem coram habemus, morbus vel ex cerebro, vel ex medulla spinali, vel ex gangliis abdominalibus proficiscatur, determinandus foret, non neglectis conjecturis circa mali indolem inflammatoriam, rheumaticam[104]), gastricam, nerveam. Quo facto methodus generalis, variis rerum positionibus accommodata, corpusculo tenero recens natorum, cum omni cautela et prudentia, ne, quem salvare nequimus, ipsi interficiamus, adaptanda erit.

Caput

103) L. c. p. 37. ℞. Ambrae griseae drachmam unam. Aetheris vitriolici unciam dimidiam. Stent per horas duodecim saepe agitando, dein adde Moschi drachmam unam. Liquoris anodyni mineralis Hoffmanni uncias tres. Dosis pro recens nato gutta una omni octava horae parte, cum syrupo aut aqua cerasorum. — Moschum per se commendat Wendt l. c.

104) E. c. infans sex septimanas nata singultu cruciatur et deglutitione impedita, cui trismus et opisthotonus mox accedunt. Adsunt praeterea faciei collapsus et livor, extremitates gelidae, pulsus creber et parvus. Certi cum simus, malum *refrigerio* admisso recenter exortum esse, extemplo *balneum tepidum* aromaticum instituo, quod intra 12 horas bis adhuc repetitur. Exinde calor cutis et sudor universalis, et infans salva. Ex sched. editor.

Caput XIV.

De affectionibus spasmodicis vagis generatim et de hysteria in specie.

§. LXX.

Definitio. Literatura.

1. Syndrome symptomatum fugacium, subito mutabilium, per intervalla redeuntium, quae morbos infinitos, praesertim systematis nervosi, aemulantur, *affectionum spasmodicarum vagarum* nomine [1]) comprehendimus. — Eaedem affectiones, quatenus ex utero proficiscuntur, *hysteriam* [2]) constituunt. Brevitatis caussa, vocabulo generali *spasmorum* [3]) utemur. Definitio.

2. Doctrinam generalem spasmorum, praeeuntibus Hippocrate [4]) et Aegineta [5]), multi quidem illu- Literatura.

1) *Synonyma.* Mobilitas nervosa nimia. Ataxia spirituum. Hyperkinesia (a Graec. ὑπὲρ, nimium, κίνησις, mobilitas). Gall. *Vapeurs, spasmes.* Germ. *Krämpfe.* Pol. *Spazmy.* Ross. Корчи, Судорога.

2) A Gr. ὑστέρα, uterus. Germ. *Mutterkrämpfe.* Gall. *Hystérie, hystéricie, hystéralgie, vapeurs hystériques, mal de mère, neurose utérine.*

3) Gr. Σπασμὸς. Gall. *Les spasmes.* Germ. *Die Krämpfe.* Ital. *Gli spasmi.*

4) De virgin. morb.

5) Artis medicae compendium. L. III. C. 71.

illustrarunt [6]), at vero, ut classicos de hoc argumento

6) Bockel diss. de spasmis. Helmst. 1587. Planer diss. de spasmo seu convulsione ejusque caussis. Tübing. 1590. Laurentius de hystericis affectibus, infantilibusque morb. Lugdun. 1595. Stupanus diss. de suffocatione appellata hysterica. Basil. 1604. Tandler diss. de matricis praefocatione. Vittenberg. 1614. Jaenich diss. de passione hysterica. Basil. 1614. Salzmann diss. de spasmo seu convulsione. Argent. 1620. Caspar. Hoffmannus diss. de spasmo, seu convulsione ejusque caus. Altd. 1620. Schaller diss. de passione hysterica. Vittenberg. 1625. Rolfink diss. de spasmo seu convulsione. Jen. 1631. Riverius obs. med. et curat. insignes. Paris. 1646. Highmorus de passione hysterica. Amstelod. 1660. Dalen diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1661. Tielen diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1662. Placcius Lucretia hysterica. Duisburg. 1666. Lammus diss. casus hysteriae variis symptomatibus stipatae. Groen. 1666. Hartenfels diss. de passione hysterica. Erford. 1672. Wedel diss. de uteri suffocatione. Jen. 1674. C. V. Schneider diss. de spasmis eorumq. natura. Viteb. 1676. Ejusd. de spasmor. nat., subjecto, nec non de caus. earum motion. spasticar., quae aliquando in rec. defunctis et in occis. corporib., maxime militum, deprehenduntur. ib. 1678 (continens quatuor dissertatt. de nominib. spasmor. graec. et latin. — de spasmor. natura, — subjecto, — et caus., an. 1675 — 1677 ab eodem autore editas). Ejusd. diss. de spasmi subjecto vero. ib. 1679. Metzger diss. de passione hysterica. Tüb. 1677. Jorden diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1678. Schweizer diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1684. Orlob diss. de suffocatione hypochondriaca, vulgò passione hysterica. Ultr. 1684. Rückert diss. de spasmo. Ultraj. 1685. Holland diss. de hysterica passione. Lugd. Bat. 1687. Bussius diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1692. De Vries diss. de passione hyterica. Ultraj. 1692. Malus diss. de passione hysterica. Ultraj. 1693. Wesling

diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1694. ELNBERGER diss. de passione hysterica. Duisb. 1695. DE KRUYT diss. de passione hysterica. Ultraj. 1696. FRESENIUS diss. de spasmo seu convulsione. Gies. 1697. G. D. COSCHWITZ (praeside G. E. STAHL) diss. de motib. humor. spasmodicis a motu pulsus ordinarii diversis. Hal. 1697. BUBHREN diss. de aegra, suffocatione uterina laborante. Erf. 1698. KLAUNIG diss. de spasmo. Lugd. Bat. 1699. PURCELL *on vapours and hysteric fits. Lond.* 1701. J. P. PAULI (praeside G. E. STAHL) diss. de spasmis. Hal. 1702. VESTI cas. passione hysterica laborantis, ejusque curatio. Erf. 1703. VERNON diss. de passione hypochondriaca, hysterica dicta. Lugd. Bat. 1704. DUVERNOY diss. theoria vaporum uterinorum. Basil. 1710. GRUEGER diss. de magnetismo rerum et uteri ascensione. Zittaviae 1712. JOHREN diss. Idolum muliebre in passione hysterica elevatum et excussum. Jen. 1712. HUNAULD *diss. sur les vapeurs et les pertes de sang. Paris* 1716. J. PH. EYSELIUS diss. de convuls. et spasmo. Erf. 1717. VATER diss. de passione colica et hysterica. Vittenb. 1726. FISCHER de strangulatione uteri. Erf. 1727. J. F. CLEMENS diss. de melancholia hysterica. Erf. 1727. BÜCHNER diss. de atrocissimo sexus sequioris flagello, sive passione hysterica. Erf. 1721. Diss. spasticorum motuum theoria et therapia generalis. Erf. 1738. Pathologia et therapia passionis hystericae. Erf. 1739. Diss. de praeservatione morbor. spasticor. Hal. 1750. Diss. de clavo hysterico. Hal. 1751. Diss. sistens casum rariorem affectus spasmodico-convulsivi vagi. Hal. 1764. SPISSENHOF diss. de spasmis in genere. Heidelb. 1738. BURCHARD diss. de affectibus quibusdam spasmodicis frequentius occurrentibus. Rost. 1738. JUNKER diss. de morb. spasmodico-convulsivis. Hal. 1739. Diss. de spasmis eorumque quadruplici respectu. Hal. 1754. SCHULZE diss. de spasmo dolorifico saepius remedio quam morbo. Hal. 1740. W. E. FRANKEN diss. de spasmis, convulsionib. et motib. convulsiv. L. B. 1740. RICHTER diss. de malo hysterico. Goett. 1741. JARVIS diss.

diss. de hysterica affectione. Edinb. 1744. GEBAUER diss. de spasmo fixo Paracelsi. Erlang. 1746. FLEIG diss. de malo hysterico. Argentorat. 1750. LUDOLF diss. de clavo hysterico. Erf. 1750. FABRICIUS diss. de miris quibusdam motibus spasmodico-convulsivo vagis. Helmst. 1751. H. D. BROCKMANN diss. de clavo hysterico. Hal. 1751. CHAUFFEPIÉ diss. de malo hysterico. Lugd. Bat. 1752. CARTHEUSER diss. de var. spasmorum caus. et remed. Francf. 1753. KALTSCHMID diss. de affectionibus spasmod. vagis. Jen. 1754. PERRY *a mechanical account and explication of the hysteric passion. Lond.* 1755. JUCH diss. de spasmo in genere. Erf. 1755. VRIGA diss. de motu spasmodico. Lugd. Bat. 1755. A. H. GERNHARD diss. de spasmo ab inanitione. Lips. 1755. RAULIN *traité des affections vaporeuses du sexe. Paris* 1758. ASTRUC *traité des maladies des femmes. Paris* 1761. BOEHMER diss. de spasmorum externa ratione ad viscera, indeque oriunda morborum complicatione. Hal. 1762. Ejusd. diss. de spasmi peripherici signo in febrib. contin. ib. 1764. UVEN diss. de mali hysterici symptomatum diversitate, ob regionum et vitae regiminis diversitatem, habita praesertim ratione ad hystericas in Frisia orientali. Hal. 1762. BAUMER diss. de mali hysterici vera indole et curatione. Erf. 1762. J. F. HEBER theoria passion. hyster. Jen. 1762. RICHARDSON diss. de malo hysterico. Edinb. 1763. G. A. LANGGUTH diss. sist. cas. de motib. spasmod. vagis. Viteb. 1764. MARX diss. de spasmis sive motibus convulsivis optimaque iisdem medendi ratione. Hal. 1765. JAGELSKI diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1765. DUBOIS diss. de passione hysterica. Vindob. 1765. KUBRN diss. de malo hysterico. Basil. 1766. VAN STEVENINCK diss. de hysterica passione. Lugd. Bat. 1766. MITTERBACHER diss. de secretione urinae feminarum hystericarum, et de ea ut signo affectionum earundem. Prag. 1766. MORGAGNI de sedibus et caussis morborum. Lugd. Bat. 1767. Epist. XLV. Art. 17.20. ALEFELD diss. de pathematibus hystericis. Gies. 1767.

J. F.

J. F. Cartheuser diss. de limitando emollient. usu in spasmis. Francf. ad V. 1767. J. Ph. Nonne diss. de antispasmod. modo agendi et usu. Erf. 1769. Götz *Beytr. z. Gesch. v. d. hyster. Krankheiten. Meinung.* 1771. Boehmer diss. de caussis, cur malum hystericum morbum malo hypochondriaco majorem constituat? Hal. 1772. J. F. Isenflamm *Versuch ein. pract. Anmerkg. üb. d. Nerven z. Erläuter. . . hyster. u. hypochondr. Zufälle. Erl.* 1774. Woolcombe diss. de hysteria. Edinb. 1776. Wilson *med. researches on the origin and nature of hysterics. Lond.* 1776. Lang diss. de passione hysterica. Vindob. 1776. J. G. Baumer pr. de iis, quae spasm. rigid. universalib. commun. sunt. Giess. 1776. Kaehler morbi spasmod. aliquot historiae. Soraviae 1778. Stewart diss. de spasmo. Edinb. 1779. Leidenfrost opusc. T. III. N. 3. Diss. de differentia passionis hyster. a morbis convulsiv. reliquis. Caldwell diss. de hysteria. Edinb. 1780. Van Muysen diss. de malo hysterico. Colon. 1781. A. W. Bertram diss. de spasmo ab inanitione. Hal. 1781. Ch. F. G. Pfündel diss. sist. obs. quasd. de spasmis. Jen. 1783. Van Kessel diss. de passione hysterica. Lugd. Bat. 1785. Flosse diss. de malo hysterico. Argent. 1785. Grosmann diss. de malo hysterico. Gies. 1785. Busch diss. de spasmo. Marb. 1785. Mitchell diss. de hysteria. Edinb. 1789. Robertson diss. de hysteria. Edinb. 1790. Bankead diss. de hysteria. Edinb. 1790. Manning *über die Mutterbeschwer. A. d. Engl. v. F. St. Hanke. Wien* 1790. Nebel diss. de Hippocratis doctrina semiotica de spasmis et convulsionibus. Marb. 1791. Heinecke diss. de hysteria. Helmst. 1791. Marc diss. morbi rarioris spasmodici. Erlang. 1792. Todd diss. de morbis spasmodicis, hystericis praesertim. Havn. 1793. Belcher diss. de hysteria. Edinb. 1793. Keer diss. de hysteria. Edinb. 1794. J. K. H. Ackermann *üb. Blähung. u. Vapeurs; Briefe, hypochondr. u. hyster. Personen gewidm. Zeiz u. Naumb.* 1794. Seemann diss. de hysteria. Jen. 1796. Andrea diss. de constitutionis aevi

nostri

nostri spasmodicae quibusdam momentis. Erford. 1797. J. W. L. v. Luce *Vers. üb. Hypochondr. u. Hysterie. Gotha u. St. Petersb.* 1797. Lessel momenta quaedam generaliora circa affectionem hystericam. Goett. 1798. Heilmann diss. momenta quaedam circa affectum hystericum. Vittenb. 1800. Tucker diss. de hysteria. Edinb. 1801. Duvernoy *diss. sur l'hystérie. Paris* 1801. Campbell diss. de hysteria. Edinb. 1801. Lang diss. de spasmo fragmenta. Erlang. 1802. Jannasch diss. de spasmorum differentiis et natura communi. Francf. 1804. E. S. v. Embden *Vers. ein. Hypochondralgologie, od. Lehre v. d. Milz u. der Mutterbeschwerde. Brem.* 1804. Berends de hysterica affectione epilepsiam simulante. Francf. ad Viadr. 1806. Maccary *essai sur l'hystérie sthén. et asthén. Paris* 1810. Rey *diss. sur l'hystérie. Paris* 1812. Reid *essays on hypochondriacal and other nervous affections. Lond.* 1816. Vers. German. c. additam. a Haindorf. *Essen* 1819. K. J. Zimmermann *Vers. üb. Hypochondr. u. Hyster. Gotha u. St. Petersb.* 1816. F. C. Samberger diss. de hyster. Berol. 1816. G. L. W. Hohnstock *üb. Hypochondr. u. Hyster. u. der. Heilg. Sondersh.* 1816. Villermay *traité des maladies nerveuses ou vapeurs, et particul. de l'hystérie* etc. *Par.* 1816. et in *dict. des sc. m. T.* 23. p. 107. Meier *d. Arzt f. Hypochondrist. u. hyster. Frauenzimmer. Posen* 1817. J. Ch. Reil *Rhapsod.* etc. *Halle* 1818. p. 29. J. Heuser diss. de morbo hyster. Berol. 1820. J. C. A. Clarus *d. Krampf, in pathol. u. therap. Hinsicht. Th.* 1. *Lpz.* 1822. M. Georget *üb. d. Physiolog. d. Nervensyst. .. Untersuch. ... üb. d. Sitz, d. Nat. u. Behandl. d. Hysterie* etc. *A. d. Fr. v.* G. F. Kummer. *Lpz.* 1823. F. A. Wilde diss. de spasmor. nat. atq. curat. Berol. 1823. C. Ringelmann *üb. d. Nat., das Wes. u. d. Behandl. d. Hypochondr. u. Hysterie. Würzb.* 1824. F. G. Braeunlich diss. de hysteria. Lips. 1825. N. M. Sormani de hypochondr. atq. hysterismi nosographia. Paviae 1825. J. Schroeder diss. de sympt., aetiol., praesertim de nat. et cur. morbi hypochondr. et hyste-

hysterici. Rostoc. 1827. H. SCHNAUBERT *Beitr. z. Kenntniss des Wes. d. Hypochondr. u. Hysterie u. deren richtige Behandl. Eisenb.* 1827. C. H. BIRNBAUM diss. de spasmis fragmenta. Berol. 1828 (duo cas. memoratu digni). C. GÖTZNER *d. Krampf u. s. w. Bresl.* 1828. HENRICH *Heilung v. hartnäckigen, sehr heftigen Krämpfen ... durch den Gebr. des Sirona-Schwefelwass. z. Nierstein*, in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 9. p. 74. N. DUMONT diss. de hysteria pathologica quaed. atq. therap. Berol. 1830. G. TATE *a tr. of hysteria. London* 1830. ELLIOTSON *üb. Hysterie, deren Ursachen, Verwickelung. u. Unterscheidungsmerkmale v. Epileps. u. üb. d. Wirksamk. des Terpentins geg. dieselbe*, ex *the lancet.* 1830. *Apr.* in BEHREND *Journalistik.* 1830. *H.* 6. p. 394. LUCAS *ein merkwürd. Fall v. Hysterie,* ex ib. 1831. *Jan.* in ib. 1831. *Juli.* p. 46. G. KMELLIO diss. de hysteria. Pest. 1831. VENCESLAUS HELD diss. de hysteria. Casan. 1832. J. L. BRACHET *recherch. sur la nat. et le siège de l'hystérie. Par.* 1832. BRIGHT *Hysterie* ex ejusd. *reports of med. cas. Vol.* 2. p. 2. in BEHREND *Journalist.* 1832. *Octbr.* p. 35—40 (plures casus afferuntur). UWINS *the disorders of the brain and nervous system. Lond.* 1833. HAUFF *üb. d. Hyster. u. ihr Verhältniss z. Hypochondr.* in HUFELAND *Journ.* 1833. *St.* 6. p. 3 sq. E. FR. DUBOIS *hist. philosoph. de l'hypochondr. et de l'hystérie. Par.* 1833 et 1837. CAJ. CHIAPPA diss. nonnulla de passione hyster. Paviae 1834. CHAMBON DE MONTAUX *v. d. Krankheit. unverheirathet. Frauenzimmer.* 2. *Ausg. Nürnb.* 1834 (*Kap.* 11. *üb. d. Hysterie*). J. B. THOMSON *Fälle v. Krämpfen*, ex *Lond. med. gaz.* 1834. *Vol.* 14. *Mai* 31. in SCHMIDT *Jahrb.* 1835. *B.* 6. p. 80. L. v. VEST *üb. Hysterie*, in *Österr. med. Jahrb.* 1835. *B.* 7. *St.* 1. p. 166. L. RUDELOFF diss. de morbo hyster. Berol. 1835. C. F. HELLMUTH diss. de hysteria. Berol. 1835. J. ROBERTON *üb. Ursach. u. Wesen d. Hysterie*, ex *Lond. m. gaz.* 1835. *Vol.* 15. *Jan.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 36. p. 309. B. TRAVERS *a further inquiry concerning constitut. irritat. and the pathol. of the nerv.*

syst.

syst. Lond. 1835. *chap.* 2. p. 268. NEUBER *glückl. Heil. v. heftigen Krämpfen, welche das Mittel zwischen Epilept. u. Catalepsie hielten,* in HUFELAND *Journ.* 1835. *St.* 8. p. 82. TINELLI *Fall v. hartnäck. Hyster.* ex OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1835. *Giugno*, in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 12. p. 57. HACKER *Krampfzufälle v. ein. 20jähr. Dauer u. den verschiedenst. Schattirung.* in *Summarium des Neuest. u. Wissenswürd. a. d. ges. Med. Lpz.* 1836. *B.* 1. p. 21. T. C. KLEVESAHL diss. de hyster. quaed. Berol. 1836. BEAU *statist. Untersuch. z. Gesch. d. Epilepsie u. Hysterie,* ex *archiv. gén. de Par.* 1836. *Juill.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1836. *B.* 13. p. 297. G. SUBOTTA diss. de hysteriasi. Pad. 1837. FORTUN. CALIARI diss. de affect. hystero-hypochondr. ib. 1837. D. FIORINI diss. de hysteriasi. Pav. 1837. FR. EAGLE *üb. d. Identität d. Nat., Sympt. u. Ursach. d. Hysterie u. Hydrophobie,* ex *the lancet.* 1837. *Jul.* 15. p. 583 sq. in DIEFFENBACH *Ztschr.* 1837. *B.* 6. *H.* 3. p. 376. B. C. BRODIE *lectur. of certain local nerv. affect. Lond.* 1837. German. a KÜRSCHNER. *Marb.* 1838 (qua utor). p. 27—65. C. A. TOTT in SIEBOLD *Journ.* 1837. *B.* 16. *St.* 3. DANIECKI diss. de hysteria. Würceb. 1838. M. ZOLLER diss. de hysteria. Vindob. 1838. J. PRICHARD *pract. obs. on hysteria, especial. relating to its organic charact. Lond.* 1838. TH. LAYCOCK in *the Edinb. m. and s. j.* 1838. *Octbr.* C. J. HEIDLER *Krampf u. Krämpfe. Prag* 1838. LEONH. DEI CLOCHE *merkw. Fall ein. Hyster.* ex OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1837. *Novbr. e Dcbr.* in SCHMIDT *Jahrb.* 1838. *B.* 20. p. 186. J. JACOB *Fall v. Hysterie*, ex *Lond. m. gaz.* 1838. *March.* p. 976. in FRIECKE u. OPPENH. *Ztschr.* 1838. *B.* 9. *H.* 2. p. 213. LEBKÜCHNER *Krankh.-Gesch. u. Heil. ein. sogenannt. Besessenen*, in *Würtemb. med. Corr.-Bl. B.* 8. *N.* 52. J. CONOLLY *die Hysterie*, ex *encyclop. of pr. m. edit. by* FORBES etc. *Vol.* 2. p. 557. in *Analect. d. chron. Krankh. Stuttg.* 1839. *B.* 2. *H.* 1. FLECKLES *ein merkwürd. Fall v. Hyster. complicirt mit Plica Polon.* in AMMON *Monatsschr. f. Med., Augenheilk. u. Chir.* 1840. *B.* 3.

mento scriptores, hodiedum adhuc SYDENHAMUM [7]), FR. HOFFMANNUM [8]) et ROBERTUM WHYTT [9]) agnoscimus, commendamusque eorum opera iis praesertim medicis, qui praxin in urbibus magnis, ac inter ordines civium superiores, sexus potissimum sequioris, exercitaturi sunt. Solum, summos quoque illos viros hypothesibus indulsisse [10]), dolendum.

§. LXXI.

Symptomata. Necroscopia.

1. Morbus, ad quem describendum nos accingimus, saepe sub *habitu corporis* sano absconditur. Plurimi tamen, praesertim inter feminas, structuram delicatam [1]), extremitates frigidas, cum pulsu

Habitus, status mentis.

B. 3. *H.* 1. p. 92. et *Österr. med. Jahrb.* 1840. *B.* 30. *St.* 4. p. 516. Fusius hic casus enarratur ab AD. BARACH in *Österr. med. Jahrb.* l. c. *St.* 3. p. 399 sq.

7) *An epistle from Dr.* THOM. SYDENHAM *to Dr.* W. M. COLE *treating of the small-pox and hysteric diseases. Lond.* 1684. v. *Works. V. Edit.* p. 407.

8) Medic. ration. syst. Pars III. C. 3. De motibus spasmod. vagis, et diss. de morbi hysterici vera indole, sede, origine et cura. Hal. 1733.

9) *Obs. on the nature, caus. and cure of those disorders which are commonly called nervous, hypochondriac or hysteric. London* 1764. *Ed. II.* 1766. Versio Germ. *Leipz.* 1794. *Ed. III.* 1767. *Works. Edinb.* 1768. p. 489—712.

10) E. c. sic ait SYDENHAM: *The chief curative indication is to strengthen the blood which is the source and origin of the spirits* (l. c. p. 425). — Sic HOFFMANN „aut enim illa (materia spasmos excitans) est vaporosa, narcotica, sulphurica, acris aut magis salina, acris volatilis" (med. rat. syst. cur. §. II).

pulsu parvo et irregulari exhibere solent. Praeterea *mentis* maxima in iis animadvertitur mutabilitas [2]), fluctuatio [3]), et extravagantia [4]). Noctes saepe somniis terrificis perturbatae [5]). Quocunque tempore ad impressiones improvisas, fortes, ingratas, sine agitatione, metu et tremore perferendas impares sunt. Hinc nulla de sanitate nec per horulae momentum securitas [6]).

Mala consueta.

2. *Mala consueta*, quibus hujuscemodi aegroti anguntur, sunt dolores vagantes capitis, dorsi, lumborum, calores partiales, cum facie mox rubente, mox pallescente [7]), organi tactus sensibilitas

1) Clarus l. c. p. 123 addit: „*dass der schwammige Habitus, bei dem ebenfalls noch immer eine wenigstens relative Gesundheit bestehen kann, unter übrigens gleichen Umständen, eine grössere Anlage zu Krämpfen darbietet, als ein festes Gefüge,*" et p. 125: „*Mädchen von dieser Constitution . . . werden nach der ersten Niederkunft hysterisch; Knaben sind oft schon im 20. J. vollendete Hypochondristen.*"

2) Sydenham l. c. p. 414 „*and are constant only to inconstancy.*"

3) Idem l. c. „*This instant they propose doing one thing, and the next change their mind, and enter upon something contrary to it, but without finishing it.*"

4) Idem l. c. „*They love the same person extravagantly at one time, and soon after hate them without cause.*"

5) Idem l. c. „*Their dreams being accompanied with the representations of funerals and apparitions of their departed friends.*"

6) „*Merkwürdig war es auch, dass Patientin selbst durch den Gedanken an ihre Anfälle dieselben zu erwecken vermogte*" Barach l. c. p. 405.

litas aucta[8]), visus obnubilatio, perceptio odoris absentis, e. c. fumi, sensus internus aegritudinis, anxietatis, inquietudinis, inflatio colli, constrictio oesophagi[9]), perceptio cinguli costas spurias circumdantis, oscitationes, suspiria, languor operis digestionis, screatio frequens, anorexia[10]) alternatim cum bulimia[11]), pica, adipsia; alvus tarda, ventris inflatio, et borborygmi.

3. *Paroxysmi* symptomatibus adeo multiplicibus et variis annuntiantur[12]) et insigniuntur[13]), ut Paroxysmus.

7) Clarus l. c. p. 46: „*eine scharf umschriebene Blässe, so wie man unter andern Umständen eine umschriebene Röthe bemerkt* (cfr. p. 48). *War der Anfall an u. für sich schwächer, so blieb es oft bei dieser Erscheinung, auch konnte derselbe oft noch verhütet werden, wenn man gleich bei seinem Eintritte dienliche Mittel anwendete.*"

8) P. I. ed. alt. Vol. III. Sect. 2. C. XXIV. §. LXXX. 1 (5). Barach l. c. p. 400 („*entwickelt sich in dem ganzen äussern Hautorgane, so wie in den Kopfhaaren eine solche krankhaft gesteigerte Sensibilität, dass die leiseste Berührung dieser Theile einen Krampfanfall* (convulsion. hyster.) *hervorrief*"). Hac sensibilitate caruerunt facies et manus. Ib. p. 405.

9) Gouraud ex *journ. des conn. méd. et chir.* 1834. *Mars*, in Schmidt *Jahrb.* 1834. *B.* 4. p. 205.

10) Mira est hystericarum nonnullarum *inediam* perferendi potestas. Cfr. P. III. Vol. I. Sect. 2. C. XVI. §. LVI. 6. D. G. Kieser *klin. Beitr. Lpz.* 1834. *Th.* 1. p. 186 *fgd.* L. dei Cloche l. c. p. 187 (ipsa aversio cibi potusque).

11) Jagielski *eigenthümliche Krampfkrankh.* in Rust *Mag. B.* 54. *H.* 1 („*der Hunger war unersättlich u. Pat. vertrug zehnfache Portionen ohne Beschwerde*").

12) „Mense Martio 1798 ad comitissam, virginem 17 annorum in consilium vocatus sum. Medicus ordinarius erat D. Dr.

ut re vera Protei formas et Chamaeleontis colores antecellant. Haec vero consistunt: modo in capitis dolore [14]), inprimis hemicrania, clavo [15]), ovo [16]), saepe cum vomitu herbaceo, seroso, inani; — modo in statu apoplectico [17]) cum indiciis hemiplegiae aliarumque paralysium [18]); — modo in odontalgia [19]); — modo in cataphora [20]); — modo in agrypnia [21]); — modo in incubo [22]); — modo

Closset. A 16 jam mensibus aegrotat etsi menstrua recte fluxerint. Mirae convulsiones nempe miseram prehenderunt, suffocationis metui non raro junctae, saepe periodicae. Quod vero mirum erat, fuit, quod ubicunque fortior paroxysmus imminebat, semper in *plurali* loqui soluerit; in *singulari* vero, quotiescunque mitior accessio erat futura. Mane *tussi* laborat atroci, sicca, interdum atrocissima. Haec ultima fere cessat illico, dum convulsiones artuum subintrant aut oscitatio.“ Ex sched. J. P. Frank.

13) Rei rarae caussa lege Jahn *eine Krankheitsgeschichte a. d. 17. Jahrh., abgedruckt a. ein. alt. Chronik Meiningens* (poligraphia Meining. auctore Guth. 1676) in *med. Convers.-Bl.* 1832. *N.* 6.

14) Barach l. c. p. 400. 15) Conolly l. c. p. 166.

16) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. II. §. VIII. 3. 4.

17) L. c. C. V. §. XXVII. 15. Villermay l. c. I. Vol. p. 67. Conolly l. c. p. 164.

18) C. XII. §. LXII. 3. Bright l. c. p. 38 et 39. Quae paralysis a vera distinguitur eo, quod musculi voluntati obediendi non impotes sint, sed quod voluntas ipsa absit. Brodie l. c.

19) Sydenham l. c. „*The teeth also (which we would scarce believe) are subject to this disease.*“ Cfr. P. III. Vol. I. Sect. 1. C. XIX. §. LXXIX. Barach l. c. p. 402.

20) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. VI. §. XXXII. 2 (2—13).

21) L. c. C. VII. §. XXXIV. 2. Conolly l. c. p. 168.

— modo in somniatione spontanea[23]); — modo in catalepsi[24]); — modo in lacrymarum proflu- vio, fletum summopere moerentis imitante[25]); — modo in diaphragmatis musculorumque faciei convulsionibus risum simulantibus[26]); — modo in furore[27]); — modo in delirio[28]); — modo in rhachialgia[29]); — modo in neuralgia[30]); — modo in

22) L. c. C. X. §. XLVI.

23) L. c. C. XII. §. LI. Fr. Hoffmannus med. rat. syst. l. c. obs. III. Renard in Hufeland *Journ.* 1815. *St.* 2. p. 3 (duo casus memoratu digni). *Salzb. med.-chir. Ztg.* 1818. *B.* 4. p. 332.

24) Petetin *de l'électricité méd. Lyon* 1805. Renard in Hufeland *Journ.* 1815. *Jun.* North *Fall v. hyster. Catalepsie*, ex *med. and phys. j.* 1827. *Nov.* in Froriep *Notiz.* 1828. *B.* 19. *N.* 16. G. Burnett *period. Hyster. u. Katalepsie*, in Behrend *Journalist.* 1833. *Juni.* p. 258.

25) Manelphi de fletu et lachrymis. Rom. 1618. Schneider diss. de fletu. Lugd. Bat. 1628. De lacrymis et fletu. Lips. 1620. Hufeland *Journ.* 1818. *St.* 1.

26) Berelarius tract. de risu. Florent. 1603.

27) Hystericas novi, quae, mente caeterum illaesa, famulabus, ut veniam ipsas impune verberandi darent, pecuniam persolvebant.

28) Nunn. progr. de delirio hysterico. Erf. 1762. Baumer diss. de delirio hysterico. Erf. 1763.

29) C. II. §. VIII. 16. De spinae affectionibus hystericis lege Brodie l. c. 2. *Vorles.* Conolly l. c. p. 167.

30) C. VI. §. XXX. 14. Chomel ex *gaz. méd. de Par. T.* 3. *N.* 127. in Haenel *Summar.* 1833. *B.* 4. p. 205 (neuralgia epigastrica). Crebriores sunt neuralgiae hystericae articulorum. Neuralgia rebelli genu cruciabatur femina et tandem accesserunt paroxysmi hysterici. Quibus feliciter sanatis, neuralgia illa disparuerat. Brodie l. c. Autor

in tremoribus[31]); — modo in contractione dolorifica unius alteriusve musculi[32]); — modo, et saepissime quidem, in convulsionibus[33]) (quibus saevientibus veluti in epilepsia[34]), aegroti caput [illegible] in

hos dolores, qui medicum non raro in errorem ducunt, sub nomine *hysteriae localis* describit, et CONOLLY l. c. p. 167 de iis ait: „*Schmerzen in den Gliedern sind häufige Plage Hysterischer, ... häufig mit Störungen im Sehen u. in der Stimme verbunden.*" Sic puella 13 annor. paralytica, partim coeca et fatua evadit etc. ibid.

31) C. IX. §. XLV. 7.

32) Haec affectio spastica, subito accedens et subito recedens rigiditas cum dolore saepe atroci in artubus vel in collo, *crampus* nuncupatur. Tentat *musculos digastricos*, inprimis eos *digitorum manuum pedumque* atque *surae* et conglobat per breve tempus praeter voluntatem cum dolorifica illa rigiditate. Cfr. VOGEL de cogn. et cur. morb. p. 39. SAUVAGES nosolog. RUST *Repertor. B.* 22. *H.* 2. p. 306 (contractio spasmodica extremitatum inferiorum). An huc spectat *anxietas crurum?* de qua SAUVAGES (l. c.) ait: „Hoc affectu nil est in praxi frequentius, et non altius de quovis morbo quam de illo apud auctores est silentium. Quotidie videmus mulieres et viros, potissimum *arthriticos*, rheumaticos, qui accedente vespere tibias ne per minutum in eodem situ et loco retinere queunt, ob importunam quandam sensationem, quae motu illo paulisper sedatur, quaeque vulgo decubitu in lecto evanescit." Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. VIII. §. XXXVIII. 2.

33) Tam fortibus, ut ossa ab hinc frangerentur. Eph. n. c. Dec. I. an. II. obs. 225; quod et de spasmis valet LOESCH in *med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 16. HEYFELDER *Stud. im Geb. d. Heilw. Stuttg.* 1839. *B.* 2. p. 95.

34) FR. HOFFMANNUS pulcherrime paroxysmum convulsivum hystericum describit. L. c. §. V.

in omnes plagas rotant, oculos violenter aperiunt [35]), — in gyrum movent, os vicissim clausum, hians, huc illuc torquent, linguam exerunt, commordent, dentibus strident [36]), sonos edunt varios [37]), mirificosque boatus, animalium voces aemulantes [38]), membra variis modis agitant, ac si tripudiarent, propriis pugnis pectus allidunt [39]) seque cruciant [40]), vestes lacerant, parietes scalpunt, terram validissime quatiunt conculcantque, mox in terra insectorum instar reptant, retro ambu-

35) Hujus symptomatis loco nictationem palpebrarum observarunt Fleckles et Barach ll. cc.

36) Del Chiappa in Omoidei *ann. univ. di med.* 1831. *Apr.* p. 13 („*il feroce stridòr dei denti si forte e continuato, fè che altri dei denti si spessarano, altri se ne svellessero (ed uno di questi si trovò nel ventricolo) e tutti gli restanti poi venissero ismossi dai loro alveoli*"). Lucas l. c. L. dei Cloche l. c. p. 188 („*das Zähneknirschen war so bedeutend, dass man das Geräusch einer auf Eisen wirkenden Feile zu hören wähnte*").

37) Schneider *sonderbare Convulsion.* in Casper *Wochenschr.* 1839. *N.* 8. p. 123.

38) Elliotson *Hysterie mit Bellen,* ex *the lancet.* 1832. *Octbr.* 27. in Haenel *Summarium.* 1833. *B.* 4. p. 204.

39) L. dei Cloche l. c. p. 188: „*Die mit verschlungenen Händen gegen die Brust geführten Schläge waren so furchtbar gewaltig, dass sie nicht allein überall im Hause der Kranken, sondern auch auf der Strasse u. ziemlich fern von demselben gehört werden konnten.*" Similia observarunt Fleckles (l. c. p. 93) et Barach (l. c. p. 400. 405).

40) „*Zuweilen drückte die Patientin mit ihren Händen so stark die Magen- u. Lebergegend des Bauches zusammen, dass sie vor Schmerz ächzte*" Barach l. c. p. 406.

ambulant [41]); vixque a robustissimis hominibus coërceri queunt [42]); aut veluti in tetano totum corpus antrorsum, retrorsum, ad latera movent, attollunt, circumgyrant, contremiscunt, spinam dorsi incurvant, arcum formant et sanguinem sudant [43])); — modo in aphonia [44]); — modo in hydrophobia [45]); — modo in tussi sicca nec momentum pacis concedente [46]); — modo, et saepius qui-

41) M. A. Raciborski *précis prat. et raisonné de diagnostic. etc. Par.* 1837. p. 397 (hysterica in paroxysmo convellebatur et cancri modo retrogredebatur).

42) Schneider l. c.

43) Chauffard *hyster. Anfälle mit blutigem Schweiss*, in Froriep *Notiz.* 1831. *B.* 29. *N.* 14. p. 223. ex *bull. des sc. méd. Par.* 1830.

44) Zacutus Lusitanus prax. L. VII. obs. 18. Eph. nat. cur. Dec. II. an. 7. obs. 133. Berdot in act. Helvet. Vol. VIII. p. 196. Van der Hont in *Abh. f. pr. Ärzte.* 9. *B.* p. 387. M. Saxtorph *gesammelte Schrift.* etc. *herausgeg. v.* Scheel. *Kopenhag.* 1803. p. 266. Dufour in *gazette de santé de Par.* 1817. *Septbr.* F. W. ab Hildenbrand ann. schol. clin. med. Tic. Pav. 1830. P. II. P. Blundell in *Lond. m. gaz.* 1835. *Vol.* 16. *June* 6. Brodie l. c. Conolly l. c. p. 158. Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XIII. §. LVII (3).

45) Balbus de immani quadam passione hysterica et aquifuga, v. Ortschii diar. an. 1766. p. 196. Dassit *merkwürd. Fall v. hydrophobischer Hysterie*, ex *bull. de thérap. T.* 17. p. 329. in Schmidt *Jahrb.* 1840. *B.* 26. p. 208 (historia lectu digna).

46) Whytt l. c. p. 603 „*a nervous cough*" (Memorabilis narratur morbi historia). Sinclair in *the Edinb. m. and s. j. Vol.* 82. *Jan.* 1825. Dugès l. citando. Th. Davies *lect. on the diseas. of the lungs and heart. Lond.* 1835

quidem in asthmate [47]); — modo in cordis palpitatione arteriarumque vibrationibus [48]); — modo in lipothymia [49]) et ipsa asphyxia [50]); — modo in singultu canis latratu saepe simili [51]); — modo in cardialgia [52]); — modo in pulsatione abnormi aortae abdominalis [53]); — modo in ructibus sonoris

(in appendice ad cap. de catarrhis tussis hysterica describitur).

47) *Synonym.* Suffocatio uterina. Uteri strangulatus. Suffocatio hysterica. Praefocatio hysterica. Matricis praefocatio. Cfr. P. II. Vol. II. Sect. 1. C. XIII. §. LXII. 3 CONOLLY l. c. p. 161.

48) Cfr. P. II. Vol. II. Sect. 2. C. XVII. §. LXXI. 3. LEBKÜCHNER l. c. Virgo 36 annorum et ultra, vitam degens castam, ex amore deluso hysterica evadit. Paroxysmi annuntiantur anxietate et pectoris oppressione cum lacrymas retinendi impotentia; quibus mox accedit *cordis palpitatio* tam vehemens, ut ab adstantibus audiatur. Statum cordis auscultavi reiteratis vicibus mediate et immediate paroxysmo vigente et in liberis intervallis, quin vitium organicum detexissem. Ex sched. editor.

49) WHYTT l. c. „*Many hysteric women are liable to be seized with faintings during which they lie as in deep sleep, only their respiration is so low as scarce to be perceived.*“ Cfr. HOFFMANN de animi deliquiis. Obs. III. opp. Vol. III. p. 274. FORESTUS L. XVII. obs. 7. 12. P. II. V. II. S. 2. C. XXII. §. XCV. 2.

50) MARCELLUS DONATUS L. IV. C. II. BONET sepulcr. L. III. obs. 9. *Journ. des sçavans.* 1715. CONOLLY l. c. p. 164 („*die Thätigkeit des Herzens u. der Lungen kann scheinbar aufhören u. d. Körper so sehr erkalten, dass er einem Leichnam ähnlich sieht*“) et p. 165 (plures casus).

51) RANOE in act. r. soc. med. Havn. Vol. I. p. 460. Cfr. (38).

52) *Neuralgia coeliaca?* BARACH l. c. p. 400. 405.

noris acidis [54]); — modo in palpitatione musculorum abdominalium [55]); — modo in vomitu herbaceo aut in diarrhoea [56]); — modo in colica [57]); — modo in nephralgia calculum renalem aemulante [58]); — modo in dysuria [59]); et in omni fere [60]) casu in profluvio urinae limpidae aquosae [61]), quo profluvio paroxysmi per horas, dies et

53) De hoc symptomate sermo est P. II. Vol. II. Sect. 2. C. XVI. Pulsationes, quibus hystericae cruciantur, generatim F. Jahn (*Vers. f. d. pr. Heilk. Eisenach* 1835. *II.* 1) *vasorum erethismum nervosum* denominat.

54) Commune symptoma.

55) C. IX. §. XLIV. 1 (6).

56) Sydenham l. c. p. 412.

57) Neuhaus casus colicae hystericae cum epicrisi. Argent. 1769. P. Blundell, Jagielski ll. cc. — Addit Brodie (l. c.) *tympanitidem* non raro cum obstipatione alvi conjunctam. Cujus caussam proximam aeque ac deglutitionis impeditae et dysuriae hystericae nec ad stricturam nec ad spasmum, *sed ad musculorum inertiam* reducit. Conolly l. c. p. 168 („*die qualvollsten Kolikanfälle, welche wir uns erinnern, kamen bei Hysterischen vor; sie dauern viele Tage fort*").

58) „*So that it is hard to distinguish, whether the symptoms arise from the stone or any hysteric disorder.*" Sydenham l. c.

59) „*The bladder also is occasionally affected with this delusory symptom, which not only causes pain, but a suppression of urine, as if there was a stone, tho' there is none.*" Sydenham l. c. Dysuria hysterica, ait Brodie l. c., tam saepe occurrit, ut ejus descriptio superflua videatur. L. dei Cloche l. c. Conolly l. c. p. 166.

60) Urinam cum sedimento lateritio hysterica, de qua Barach (l. c. p. 403. 406) narrat, emittebat.

61) Sydenham l. c. p. 414. Nicolai progr. de diabete ex

et quamvis raro per menses protracti, minimisque utplurimum sejuncti intervallis, terminari solent. „Remanent ineffabiles corporis languores, vel alti sopores, haud raro truces articulorum agitationes terminantur in tumores inflammatorios, in quibus cutis veluti bile suffusa flavescit[62]); aliis pustulae foedae ulcerosae[63]), vel vesiculae magnae aqua repletae[64]), corpus obsident"[65]). Sunt quae febricula lenta[66]) et atrophia corripiantur.

4. „Post mortem in dissectis cadaveribus inflammationes ventriculi, intestinorum, hepatis, lienis, pulmonum observantur; vesicula fellis admodum turgida, et ipsa bilis ad aliquot cochlearia in ventriculum effusa adparet"[67]). Verum haec phaenomena cum affectionibus spasmodicis vagis nexum habuisse vehementer dubitamus, credimusque potius illa morbis accidentalibus, a qui- Necroscopia.

Aaa 2 bus

spasmo. Jen. 1773. *Sur la composition de l'urine d'une personne hystérique*, in *bull. des sc. méd.* 1826. *Juin. N.* 6. p. 177. G. DEL CHIAPPA in OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1831. *Lugl.* J. CONOLLY l. c. Nihilominus G. TATE (l. c.) hoc symptoma abnuit et nunquam se observasse asserit.

62) *Ecchymoma.* Cfr. P. I. ed. alt. Vol. III. S. 2. C. IV. §. X. 3.

63) *Hydroa nervosum, criticum.* Ibid. C. XIII. §. XXXIV. 4.

64) *Pemphigus* ibid. C. XIV. §. XXXVI. 3.

65) FR. HOFFMANN l. c. §. VI.

66) Opinio BALLONII et MORGAGNI. v. VILLERMAY l. c. p. 89. *Hyster. Fieb. besonder. Art. v.* HOPFENGAERTNER in *rhein. Jahrb. Supptb. f. d. ersten* 4 *Bände.* p. 1.

67) FR. HOFFMANN l. c. §. VII. Cfr. BONETI sepulcr. anat. et opera de motibus convulsivis. p. 120. et eph. nat. cur. cent. III. obs. 84. Cfr. R. BRIGHT in *med.-chir. transact. Lond.* 1839. *Vol.* 22 (de vitiis pericardii et cordis hystericarum).

bus nec hystericae nec consortes immunes sunt, tribuenda esse. Contra vero nexum inter motus spasmodicos vagos et vitia ovariorum animadvertimus, quae scilicet viscera in cadaveribus hystericarum cum steatomate [68]), et vesiculis, liquido quodam repletis [69]) reperta sunt.

§. LXXII.

C a u s s a e.

C. praedisponentes.

1. Ad *caussas praedisponentes* spasmorum spectant: vitium haereditarium [1]), congenitum [2]), clima calidum humidum [3]), structura corporis gracilis [4]), sexus sequior [5]), pubertatis epocha [6]), illa-

68) Binniger cent. II. obs. 90.

69) Vesalius Lib. V. de humani corporis fabrica. C. XV. Riolanus anthropographia. Villermay l. c. p. 143.

1) Fr. Hoffmann l. c. §. IX et quotidiana experientia.

2) Feminae sanissimae, dum eo tempore, quo utero gerunt, terrore, animique pathematibus ingratis vexantur, prolem, affectionibus spasmodicis vagis obnoxiam, generare solent. Sic infantes spurii saepe mobilitate nervorum et ingenio prae caeteris antecellunt. Idem testatur Clarus l. c. p. 123: „*Kinder, deren Mütter während der Schwangerschaft heftigen Gemüthserschütterungen ausgesetzt gewesen sind, bringen oft eine auffallende Erregbarkeit des Nervensystems mit zur Welt*" etc.

3) Quamvis spasmi nec in regionibus septentrionalibus desiderentur, eos tamen longe frequentius in Italia obvenire, meae docent observationes, a recenti mea in Insubria mora omnino confirmatae. Lege de hoc argumento Lind *on diseas. incident. to hot climates.* p. 170. 258. E. F. Dubois l. c.

4) „*There is often an uncommon weakness or delicacy or an unnatural or depraved feeling in various parts of the body*

illaque *critica* in feminis dicta [7]), caelibatus [8]), matrimonia immatura, abortus [9]), partus crebri, educatio voluptuosa, effeminata, praesertim contracta inde consuetudine, ut omnibus desideriis illico satisfiat [10]), philautia, vita luxuriosa, otium, vigiliae nocturnae, somnus diurnus [11]), protractus [12]), mora in lecto [13]), poeseos et musicae stu-

which exposes certain persons to violent, and sometimes very extraordinary affections from causes which would scarce produce any disturbance in people of sound constitution." Whytt l. c. p. 543.

5) Quamvis, nostro inprimis aevo, et mares spasmis saepe laborent, nihilominus frequentissime in feminis obveniunt. Clarus l. c. p. 123.

6) Spasmi, exceptis iis, qui a vermibus excitantur, raro ante pubertatem utroque in sexu obveniunt.

7) „*L'époque critique est encore une condition favorable au développement de cette maladie, et nous verrons par fois les effets de cette révolution se prolonger long-tems après la cessation du tribut périodique.*" Villermay l. c. p. 43.

8) Virgines annosae et monachae maxime spasmis laborant. Quam ob rem his personis et viduis hystericis, „digitum sibi imponere, ut ex motu et titillatione possint spermatizare," commendare Platearium (pract. f. 221. b) non pudet.

9) Fleckles l. c. p. 93. Barach l. c. p. 400.

10) „*Quand leur (des femmes) susceptibilité a été trop ménagée, lorsqu'elles ont été entourées des soins trop recherchés ou prévenues jusque dans leurs moindres désirs; elles éprouveront souvent une forte commotion, par suite d'une contrariété légère.*" Villermay l. c. p. 39.

11) Inter homines, qui noctes vigiles transigunt, ac diu ad meridiem usque somno indulgent, paucos mehercle invenies, spasmis non obnoxios.

12) Clarus l. c. p. 125.

studium indefessum, lectio fabularum milesiarum, inedia [14]), jactura humorum, praecipue sanguinis [15]), seminis, lactis, item fluor albus, diarrhoea etc.

C. excitantes.

2. *Excitant* spasmos eorumque repetitos accessus: animi pathemata [16]), praesertim ira, invidia, zelotypia, amor (maxime occultus [17])), taedium [18]), moeror [19]), terror [20]), item expectatio protracta, nisus

13) „*Lying to long in bed will weaken and relax.*" Whytt l. c. p. 643.

14) Clarus l. c. p. 180 sq.

15) Venaesectiones habituales systema nervosum tandem labefactare, nemo ignorat. Cfr. Clarus l. c. p. 132 sq. et 169 sq. et 185 de turgescentia venarum et collapsu seu inanitione docens. Schleifer in *Österr. med. Jahrb.* 1833. *B.* 14 (5). *St.* 2. p. 267 (convulsiones ex venaesect. abusu).

16) Clarus l. c. p. 141 sq. et 394. C. F. Schwarze *pr. Beobacht. u. Erfahr. a. d. Med.* etc. *Dresd.* 1827. 15. Cfr. §. LXXIV. 22.

17) Fr. Hoffmann l. c. C. V. Exam. morb. obs. IV.

18) Hinc divites, quorum vota sine omni cura impleri solent, saepe spasmis, a quibus solum per adversitatem liberantur, laborare solent. Sic medicorum Parisiensium plurimi mihi narrarunt, spasmos ante revolutionem Gallicam tam communes, illa saeviente omnino fere evanuisse. Mercatorum uxores coram oculos habeo, quae, florente quondam inter nos commercio, sub lenta vivendi ratione, continuo hysteriâ excruciabantur, nunc vero commercio circumscripto, curisque vexatae, ut ipsae ajunt, tempus aegrotandi amplius non habent.

19) Homines sanissimos post interitum personae carae in spasmos perpetuos incidisse vidi. L. dei Clocch l. c.

20) Cfr. C. XI. §. LV. Mirum insultus spasmodicos saepe

nisus imitandi[21]), contrarietates, corporis motus violentus, sessio[22]), loquela[23]), sibilus continuus[24]), res suaveolentes[25]), odores fortes ingrati[26]), sonus vehementes[27]), gratissimi[28]), con-

ea ipsa hora, qua primum excitati fuere, denique omni nychthemero redire.

21) Si ad epilepsiam excitandam valeat (C. XI. §. LV. N. 2 (117)), eo magis ad simplices spasmos. SIEBOLD *Journ.* 1828. *B.* 8. p. 538. BRACHET in *compte administr. des deux hôp. civils de Lyon pour l'an.* 1836. *Lyon* 1837. MEYER in *med. Ver.-Ztg.* 1838. *N.* 8. A. DEWAR ex *Edinb. m. and s. j.* 1839. *Jul.* in FRORIEP *Notiz.* 1839. *B.* 12. *N.* 11. p. 169. Cfr. §. LXXIV. 22.

22) NIC. TULPIUS obs. med. lib. I. C. XIV (Virgo 15 annos nata, hystericis adfectibus antehac subjecta, invasa fuit admirabili quadam nervorum contractione. Invasit haec illam *non nisi sedentem*, stanti quippe et ambulanti nihil peperit unquam negotii. Caussam morbi TULPIUS credidit inhaerere cum lumbis, tum ligamentis, uterum ilei ossibus utrimque adnectentibus).

23) SEMMOLA de singulari neurosi diss. Neapoli 1830 (juvenis, alioquin bonae valetudinis et robustae corporis constitutionis, non nisi *locuturus* convulsionibus corripitur. Ex caussa ignota exortae hae convulsiones quotiescunque redeunt et perdurant quamdiu ille in eo est ut clara et distincta voce loquatur: silent, si ipse dicendi finem facit. Cfr. BEHREND *Journalist.* 1833. *Juli.* p. 82).

24) HOHNBAUM *sonderbare Entstehungsweise v. Convulsionen*, in CASPER *Wochenschr.* 1834. *N.* 20 (Ad vocem inter concentum musicum edentes deficientem supplendam vir sanus 35 annorum sibilavit horam integram. Nunc convellebantur oris anguli: tandem convulsiones universales fiebant et lethales).

25) E. e. moschus, oleum essentiale rosarum.

conspectus objecti motu rotatorio et alio continuato agitati, nauseosi, vel ob peculiarem idiosyncrasiam antipathici [29]), ut ranarum, hirudinum [30]), murium, felium, horumque animalium exhalationes [31]), narcotica, inprimis opium, hyoscyamus, digitalis, belladonna aliaque venena [32]), hydrargyrum [33]), dolores, e. c. sub partu, operationibus chirurgicis, dentitione [34]), a panaritio, tumore cystico [35]), calculo renali; porro laesiones levio-

26) E. c. fumus nicotianae, quo aevo nostro mares saepe feminas molestant.

27) A tubarum clangore hystericam Principem in lipothymiam incidisse vidi. Alia spasmorum genere ab explosione ignium artificiosorum, et tormentorum bellicorum, quin timor hinc scenam luderet, observavi.

28) E. c. concentus instrumenti vitrei, vulgo *harmonica* dicti.

29) WEIGLEIN in *Österr. med. Jahrb.* 1810. *B.* 30. *St.* 4. p. 568 („*auf die Berührung von Metall*").

30) Matrona Vilnensis, ab hirudinum intuitu, in spasmos incidit.

31) Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. app. ad C. XIV. p. 544. et KAAU BOERHAAVE impetum faciens. §. 409.

32) Amygdalae amarae (10—12). C. F. SCHWARZE l. c. 14.

33) Accessus spasmorum sub cura luis non rari. Cfr. P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XVII. §. LXXIV. 1 (12). CLARUS l. c. p. 297.

34) CLARUS l. c. p. 192. J. FR. OESTERLEIN *Convuls. v. Zahnen in N. Chiron* 1822. *B.* 1. *St.* 2. BIERMANN in HUFELAND *Journ.* 1834. *St.* 3 et 7. Huc pertinet casus a ALBRECHT (*Wirkg.* (spasmi) *d. schiefen Stellung ein. Zahnes*, in CASPER *Wochenschr.* 1837. *N.* 8) relatus. Dente extracto spasmi disparuerunt.

35) REYNAUD *hartnäck. Hysterie, geheilt durch d. Ausrottung ein. klein. unterhalb des Busens belegenen Balggeschwulst,*

leviores [36]), contusiones, compressio, inprimis thoracis, per vestes nimis arctas, titillatus [37]), manipulationes magnetismum sic dictum animalem excitandi gratia institutae [38]), attactus et intuitus voluptuosus, refrigeratio corporis et transpiratio suppressa [39]), calor atmosphaerae, temperaturae repentinae mutationes, ventus *scirocco*, aër conclusus, electricitas [40]), alimenta copia et qualitate peccantia, maxime mel, saccharum, cruda [41]), porro ea, quae imperium peculiare in genus nervosum, potissimum partium genitalium [42]) exercent,

ex *archiv. gén. de méd.* 1829. *Novbr.* in Behrend *Journalist.* 1830. *II.* 3. p. 312.

36) Brodie l. c. Puella 14 ann. acu se pungebat in digitum. Dolorem persentiit ad decursum nervi mediani; musculi contrahebantur et aegra convellebatur.

37) Clarus l. c. p. 209.

38) L. c. C. XII. §. LII. 2.

39) Ex vestium levitate, mammarum et uteri refrigeratione, saepe spasmi. Hysteria ex refrigerio crebrius occurrit inter Marburgenses. Cfr. Bartels in Horn *Archiv.* 1827. *St.* 5. p. 778.

40) Feminas novi haud paucas, quae ex longinquo appropinquantem tempestatem cum tonitru praesagiunt, ex variis scilicet spasmis, quibus tunc tentantur, simul cum peculiari somnolentia, sudoribus profusis, palpitatione cordis etc. Tissot *Nervenkr.* *B.* 2. p. 214 (Individuum, quod ut magna vi electrica impleatur jusserat, omni tonitru appropinquante, quamvis id non timeret, valde convellebatur).

41) E. c. fila xylina in tractu intestinorum uxoris hysteriam excitarunt. Hartmann *eine Partie verschluckter Tambourirbaumwolle verursacht Wurm- u. Krampfzufälle*, ex *Ars-Berättelse om Svenska Läkare* etc. in Schmidt *Jahrb.* 1839. *B.* 23. p. 50.

cent, ut lycoperdon tuber, cancer astacus, fragaria vesca [43]), *cioccolata* cum aromatibus, cofea [44]), thea [45]), crematum, vina, acida primarum viarum, flatus; vermes [46]), bilis spissa, abusus clysterum irritantium, alvi, quin immo ipso urinarum evacuatio, congestiones haemorrhoidales [47]), menstrua appropinquantia [48]), eorum suppressio [49]), aut fluxus

42) Lego apud Villermay (l. c. p. 32) ubi de caussis morborum spasmodicorum loquitur: „*En première nous indiquerons encore les* p a s t i l l e s *dans lesquelles on fait entrer quelquefois la* t e i n t u r e, *ou une* t r è s p e t i t e d o s e d e c a n t h a r i d e s!"

43) Clarus l. c. p. 257.

44) Pluribus abhinc annis, virgo, ut a spasmis magna cordis palpitatione et anxietate stipatis liberaretur, curae meae commissa est. Accessus omni die hora octava ingruebant. Cum parum antea potum cofeanum epotare fuerit solita, imperavi ut ab eo se abstineat. Nullus tunc observabatur paroxysmus, ac ancilla, quae multa prius ingurgitaverat pharmaca, nullo eorum amplius adhibito, *per solam a potu cofeae abstinentiam* convaluit.

45) „*I once imagined to be in a great measure injustly accused; but experience has since taught me the contrary.*" Whytt l. e. p. 642.

46) Lohmann in Casper *Repert.* 1830. *B.* 27. *H.* 1. C. G. Neumann *v. d. Krankheit. des Gehirns des Mensch. Coblenz* 1833. *Kap.* 17 (ascarides quidem, verumtamen nunquam (?) lumbricos ut caussam convulsionum agnoscit). L. v. Windisch in Schmidt *Jahrb.* 1836. *B.* 9. p. 217. Andrae *merkwürd. Krämpfe a. selten. Ursache* (ex julo terrestri vivo in nare), in Casper *Wochenschr.* 1838. *N.* 13.

47) L. Fleckles in *Österr. med. Jahrb.* 1837. *B.* 12. *St.* 2. p. 278 sq. (hysteria ex plethora abdominali). Barach l. c.

48) Ex venarum turgore. Clarus l. c. p. 195.

fluxus irregularis, coitus [50]), veneris desiderium inane [51]), graviditas [52]), partus [53]) et puerperium, impetigines [54]), praecipue urticatio, nec non fluor albus [55]) praepostere fugatus [56]).

3. *Caussa proxima* spasmorum quaerenda videtur, in sensibilitate corporis totius, aut partis illius sive aucta sive perversa [57]), quâ contingit, ut

C. proxima.

49) Liscovius in Klose *Ztg. f. d. ges. Med.-Wes. Lpz.* 1831. *N* 11. Kieser l. c. Alt in Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 122.

50) Praeterquam quod coitus per se symptomata spasmi exhibet, plurimae feminae exstant, quae nunquam illum exercent, quin dein per diem unum alterumve nervorum malis excrucientur.

51) Caelibem vitam plures sine noxa ducere possunt feminae, sed vix unam illarum invenies, quae prope maritum impotentem impune decumbere possit. Idem de uxoribus, a maritis neglectis, valet. Plures meretrices, variorum morborum curandorum caussa in nosocomium translatae, hysteria tentabantur, quod, ut repentine diuque coitu abstinerent, coactae erant. Chambon de Montaux l. c.

52) P. IV. Vol. II. Sect. 2. cap. de graviditate.

53) Praecipue abortus: Naumann in *Zeitschr. f. Nat.- u. Heilk. Dresd.* 1827. *Th.* 5. *H.* 2. p. 218. Siebold *Journ.* 1831. *B.* 10. *St.* 3. p. 444. Stirba v. Stirbitz in *Österr. med. Jahrb.* 1830. *Neueste Folge. B.* 1. *St.* 3. p. 116. hist. 18 (hysteria ex abortibus). Cfr. N. 1 (9)

54) Hoffmann med. rat. syst. l. c. §. XIV.

55) Ibid. C. V. enarrat. morb. obs. 12.

56) Febris intermittentis tertianae suppressio: Schleifer in *Österr. med. Jahrb.* 1833. *B.* 14 (5). *St.* 2. p. 272 (hac febre tandem redeunte, convulsionum paroxysmi quotidiani siluerunt).

57) In eo consentit Brodie (l. c. *Vorles.* 3), systematis ner-

ut quivis stimulus aut externus aut internus, quin semper absolute limites excedat, relative impressionem nimiam vel abnormem faciat[58]). Caeterum quis intimam spasmorum naturam, praesertim quatenus anima in iis scenam ludit, perspicere posset? Nec aditus talem ad labyrinthum patet!

§. LXXIII.

D i a g n o s i s.

Difficultas. 1. Si morborum hucusque recensitorum diagnosis ob id, quod illorum quivis cum aliis *nonnullis* adfectibus similitudinem aluerit, difficultates exhibuerat; — quanto majores difficultates, respectu ad diagnosin affectionum spasmodicarum vagarum, utpote adspectum fere *omnium* corporis humani morborum usurpantium, expectandae erunt? Neque satis! Affectiones spasmodicae vagae, cum saepe gravissimas easque rebelles simulent aegritudines, ipsae vero hae affectiones non tanti sint momenti; patet, errores in diagnosi commissos nullibi magis quam hîc palpabiles et opprobriosos esse. Sunt aliquando et *crudeles in aegros*, dum scilicet gravis quidam morbus pro *spasmo* proclamatur et ut spasmus curatur, aut, aegro pro imaginario et importuno declarato, vilipenditur. Clamantia hujuscemodi peccata iis praesertim medicis familiaria esse solent, qui debita vel doctrina

vosi evolutionem imperfectam caussam proximam agnoscens.

58) Autorum opiniones numerosiores de spasmorum caussa proxima legantur apud Clarus l. c. p. 70—107.

doctrina vel diligentia destituti, morborum reconditorum diagnosin instituere aut nequeunt aut negligunt, ac propriam sive ignorantiam, sive levitatem, magico illo *spasmorum nomine* cooperire satagunt.

2. Ne vero charybdin vitans in scyllam incidas! Compertum enim habemus, medicos juvenes prudentia magis quam experientia excellentes, ac honorem diagnosin morborum abstrusorum instituendi ambientes, viscera, solum motibus abnormibus transitoriis tentata, ac si gravi eoque organico vitio laborarent, designasse, — itaque terrorem in familiis, non sine propriae famae detrimento, sparsisse [1]. Monitum.

3. Utriusque generis errores evitare licet probe cognitis spasmorum *notis*, *formis* et *indole*. Cautelae.

4. *Notae* essentiales affectionum spasmodicarum ex definitione [2], quin immo ex inscriptione hujus capitis, elucent. *Vagae* enim illae sunt, *fugaces* et *subito mutabiles* et per *intervalla redeuntes*. Qua de caussa, quo magis morbus definiendus symptomatibus *fixis*, *constantibus*, et *perseverantibus* insignitur; eo minus illum ad affectiones spasmodicas vagas pertinere, exstat probabilitatis gradus, et vice versa. Notae.

5. Porro:

1) Hic error quotidie invalescit, quum mos dici ferat, morbos a vitiis organicis repetere. Pulchrum ideo argumentum elegit E. LEE in opere suo: *a treat. on some nerv. disord. being chiefly intended to illustr. those which simulate structural disease. Lond.* 1833.

2) §. LXX. 1.

Formae. 5. Porro: quamvis *formae* spasmorum, ut monuimus [3]), infinitae sint; attamen quaevis illarum sat constanter tum determinatae vitae periodo alligari, tum sub data rerum positione evolvi solet. Crescit aut decrescit hinc probabilitas, morbum problematicum adfectionibus spasmodicis vagis adnumerandum esse, nec ne, quo magis vel minus ille ad normam generalem accedit, aut ab ea recedit. Examen peculiare hujus argumenti rem clariorem reddet.

Spasmi recens natorum. 6. Admittendo sensibilitatem nimiam pro caussa proxima affectionum spasmodicarum vagarum [4]), quisne magis illis subjicietur, corpusculo tenello *recens nati* [5]), tot inusitatis stimulis exposito?

3) §. LXXI. 3. 4) §. LXXII. 3.

5) Ita, ut ex observationibus Blackmore (ex *the Edinb. m. and s. j.* 1829. *Jul.* in Froriep *Notiz. N.* 546) convulsiones inter infantes octies crebrius, quam inter adultos occurrant. Cfr. Schaeffer in Hufeland *Journ.* 1818. *St.* 2. G. P. F. Marne diss. de eclampsia infantum. Goett. 1822. Brachet *mém. sur les caus. des convuls. chez les enfans. Par.* 1824. 2. *ed.* 1837. German. a Finkii. Reutling. 1839. J. North *pr. obs. on the convuls. of infants. Lond.* 1826. L. v. d. Keere *mém. sur les convuls. chez les enfans et les moy. d'y remédier*, in *journ. compl. du dictionn. d. sc. méd.* 1826. *Mars.* p. 16. et 1827. *N.* 109. p. 77. Burnet in *journ. hebdom.* 1829. *T.* 5. p. 261. A. J. Zechel de convuls. infant. Prag. 1829. German. a J. F. Otto *Lpz.* 1834 (compilatio). Urban in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 11. p. 96. W. Rau in *gemeins. d. Ztschr. f. Gbrtsk. B.* 5. p. 294. Wittke in *med. Convers.-Bl.* 1831. *N.* 26. Hohnbaum ib. *N.* 37. Ph. A. Pieper *d. Kinderprax. im Findelh. u. in d. Hosp. f. kr. Kind. z. Paris. Götting.* 1831.

sito? Subjiciuntur recens nati potissimum *colicae, crampis, singultui, oscitationi, risui*[6]), et *sopori.* Quorum malorum caussae quaeri debent in meconio, in prava lactis conditione (nutrice scilicet menstruante, coitu, potu cremati aut vini perturbatâ, animi pathematibus, inprimis irâ, vexatâ) in refrigerio, in exhalationibus narcoticis[7]), et in obstaculis, quae sanguis potissimum in circuitu suo per pulmones et circa cor invenire solet. Cavendum vero, ne spasmis effectus violentiarum, sub partu encephalo vel columnae vertebrali illatarum[8]), item *hydrorhachitidis congenitae, inflammationum ventriculi intestinorumque, vitiorum organicorum* systematis *arteriosi* aut *venosi*, nec non *trismi* et *tetani* adscribamus. Examen universi

p. 337. G. DEL CHIAPPA in OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1831. *Lugl.* J. ZANGERL *üb. d. Convuls. im kindl. Alter. Wien* 1834. ADELMANN in *allg. med. Annal.* 1835. *Apr.* J. D. PONTIKES diss. de singulor. spasmor. infant. forma, quae vulgo eclampsia dicitur. Ticini 1835.

6) Infans ante quadragesimum aetatis suae diem neutiquam risu naturali gaudere solet (LANZONI act. nat. cur. Dec. III. an. I. obs. 45. p. 62), qua de caussa risus, citius obveniens, *morbosus* est atque convulsivus.

7) STORCH infantis sex hebdomadum meminit a liliorum odore soporosi (*Kinderkrankheiten.* 1. *B.* p. 266). Idem a fumo nicotianae accidere compertum habeo, cujus observationis parentes ipsa cubicula infantilia fumo illo adimplere soliti, memores esse deberent.

8) E. c. ex BRECHET et ROUSSEL (*rapport gén. sur les trav. du conseil de salubrité de Nantes. N.* 1828) observationibus compertum habemus, praeprimis infantes, forcipis ope natos, facile convelli.

versi corpusculi recens nati, et absentia symptomatum constantium vix allatorum diagnoseos arduum opus adjuvant.

Spasmi infantum. 7. Quamvis, firmato magis corpusculo infantili, proclivitas ad spasmos decrescere debere videatur; attamen potius contrarium, sub intrante in *infantibus periodo dentitionis* [9]), uberrimo malorum generis nervosi fonte, observari solet. Spectant praecipue huc *pavores sub somno* [10]) et *convulsiones*, quae, dum morbum primarium constituunt, probe a malis similibus, utpote symptomatibus *encephalitidis*, *hydrocephali*; *rhachialgitidis* et *hydrorhachitidis* distinguendae sunt. Interea ex observationibus nostris circa *indolem* spasmorum palam fiet, inter illos et inflammationes non semper tantum discrimen, ut vulgo creditur, intercedere, easdem caussas, puta congestiones cruentas circa cerebrum [11]) et medullam spinalem [12]), metastases ad has systematis nervosi partes, pro re nata nunc *simplices motus spasmodicos*, nunc *inflammationem medullae nerveae* et *meningum* gignere [13]). Differentia solum in eo locata videtur, quod caussae motuum spasmodicorum effectus transitorios sine gravibus reliquiis, illae vero

9) Cfr. P. III. Vol. I. Sect. 1. C. IX.

10) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. VIII. §. XXXIX.

11) Heyfelder *üb. d. Ursache d. Convulsion. z. Zeit d. erst. Dentition*, in *med. Conversat.-Bl.* 1830. *N.* 9.

12) „*Krämpfe u. Zuckungen entstehen, wenn das Rückenmark zu Reactionen aufgefordert wird*“ Heidler l. c.

13) C. Billard *tr. des malad. des enfans* etc. *Par.* 1828. Urban l. c.

vero inflammationum, effectus constantes cum proventu liquoris extravasati, aliisque processus inflammatorii exitibus, gignunt. Unde colligitur, motus spasmodicos saepe *praecursores inflammationum* esse, quarum adventus usu remediorum antispasmodicorum calefacientium saepe properatur. Caeterum convulsiones ex simplici spasmo ab illis, quae inflammationis sistunt symptoma, distinguimus ex eo, quod ibi status febrilis ex calore, siti, pulsuum frequentia, sudore, urinae conditione determinandus, abest, secus in convulsionibus ex inflammatione.

8. Quam scenam in infantibus prima dentitio ludit, haec, minori solum gradu, in *pueris* sub altera dentitione repetitur [14]). Praeterea pueri *convulsionibus* ex ingruentibus variolis, ex ingluvie et praecipue ex vermibus subjiciuntur. *Eclampsiae* hujusmodi, ab *epilepsiis*, duratione, reditu et conditione memoriae distinguuntur. Juvat hîc et ad aetiologiam respicere, quae si de injuriis externis, de terrore, de retropulsione impetiginum testetur, morbus spasmodicus problematicus, potius ad legitimas epilepsias, quam ad simplices convulsiones pertinebit. Tandem non obliviscendum, ex glandulis mesaraicis scrophulis tentatis, quatenus illae induratae plexibus nervorum mesaraicis, cum plexu solari communicantibus, vim inferunt, nervorum intercostalis et vagi culpa, multa symptomata nervea excitari posse.

Spasmi puerorum.

9. *Periodus pubertatis* in utroque sexu, non mino-

Spasmi juvenum.

14) Cfr. P. III. Vol. I. Sect. 1. C. X.
Frank Prax. II. I. 2. 1.

minores quam dentitiones excitare solet tumultus. Juvenes, praeter convulsionum varia genera, haud raro quidem *spasmis*, sub forma *hemicraniae*, *palpitationis cordis*, *tussiculae* obnoxii sunt. Verum diuturna praxi edocti sumus, symptomata haec longe saepius ex latentibus in pulmonibus tuberculis pullulare. *Phthiseos* enim *tuberculosae primum stadium* toties symptomata spasmodica (a spasmis simplicibus mehercle probe distinguenda) producit, quoties vel glandulae lymphaticae pulmonis induratae ramos paris nervorum vagi irritant, — vel cruor ex venis jugularibus ad venam subclaviam sinistram et ad venam cavam descendentem, difficulter perveniens, in encephalo, stagnans, cerebrum ac nervos, inde ortum ducentes, offendit, — vel sanguis in circulo suo per pulmones impeditus, cor praeter modum expandens, plexus nervorum cardiacorum molestat. Medici harum rerum ignari, ut spasmis occurrant, quos simplices coram se habere credunt, ad remedia antispasmodica calefacientia saepe confugiunt, quae remedia, oleum igni addendo, inflammationem tuberculorum pulmonis excitant, phthiseosque evolutionem properant, quae tamen mala, debita medendi ratione, nisi plane evitare, saltem quodammodo impedire licuisset. Jam vero *functiones sexuales* cum magnum imperium in affectiones spasmodicas vagas exerceant, in utroque sexu separatim considerandae veniunt.

Spasmi virorum.

10. Annum vigesimum inter et quadragesimum,

mum, viri quandoque, ob veneris abusum et maxime ob onaniam, circa epocham pubertatis exercitam, saepissime ob gravia animi pathemata, et ob studia vitamque sedentariam, morbo nervoso, hypochondriasi scilicet, subjiciuntur, qui morbus cum alibi descriptus fuerit[15]), hîc silentio praeteritur. Juvabit solum in mentem revocare spasmos hypochondriacos, probe a symptomatibus nerveis, quae ex morbis potissimum organicis cordis, ventriculi, hepatis, lienis, pancreatis, intestinorum, renum, testiculorum, proficiscuntur, distinguendos esse.

Spasmi mulierum, hysteria.

11. Quamvis *mulieres*, virgines annosae spasmis, ex multifariis caussis utrique sexui communibus, emergentibus, laborare possint, attamen plerumque affectiones spasmodicae vagae, quibus tentantur[16]), ex *utero*[17]) proveniunt, ideoque *hy*-

 ste-

15) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XVII.

16) H. S. Sinogowitz *üb. Krampfform. eigenthüml. Art u. der. Verhältniss zu Sexualstörung. b. weibl. Individ.* in Rust *Mag. B.* 23. *H.* 2. p. 195.

17) „*Pendant les accès de l'hystérie, la main placée sur l'hypogastre reconnait un mouvement vermiculaire, qui se fait également sentir au doigt introduit dans le vagin*" Villermay l. c. *T. I.* Cfr. Krimer in Hufeland *Journ.* 1820. *St.* 12. *Hysterie v. ein. Prolaps. uteri incomplet. erzeugt*, ex *Miscell. pr. Ä.* ibid. 1830. *St.* 3. H. Autenrieth in *med. Conversat.-Bl.* 1830. *N.* 27 (virgines saepissime ex utero retroverso hystericas reddi, docet). Neumann in Siebold *Journ.* 1831. *B.* 11. *St.* 2. p. 240. Omodei *ann. univ. di med.* 1833. *Ott. Nov.* p. 339. Lisfranc ex *gaz. méd. de Par.* 1833. *N.* 64. in Schmidt

steriae[18]) nomen merentur. Spasmi ex utero emergentes characteres gentilitios agnoscunt, quibus, nisi ab affectionibus spasmodicis vagis generatim, saltem a hypochondriasi speciatim distinguuntur.

Distinctio hysteriae ab hypochondriasi.

12. Quamvis enim gravissimi auctores, inter quos Highmorum, Sylvium et Sydenhamum nominasse sufficiet, hysteriam et hypochondriasin pro uno eodemque morbo proclamaverint[19]), attamen contrariae cum Friderico Hoffmanno multisque aliis adhaeremus opinioni, ad quam suffulciendam sequens inserviet tabula diagnostica comparativa.

Hypochondriasis.	*Hysteria.*
1. Invasio morbi lenta.	1. Insultus morbi subitaneus.
2. Paroxysmi in longum trahuntur.	2. Curriculum insultus breve.
3. Symptomata in ipsis intervallis liberis potius remittunt, quam intermittunt.	3. Symptomata in liberis intervallis intermittunt.
4. Symptomata sat simplicia sunt et constantia.	4. Symptomata multifaria et volubilia.

5. Signa

Jahrb. 1831. *B.* 1. p. 215. Philo ex *Lond. m. and s. j.* 1833. *Vol.* 4. *N.* 88. in Schmidt l. c.

18) Cfr. §. LXX. 1.

19) Ut adhuc decennio praeterlapso J. C. G. Joög (*Handb. d. Krankh. des Weibes* etc. 2. *Aufl. Lpz.* 1821), Buchheim (*Altenb. med. Annal.* 1821. *Juni*). Hauff (l. c.) aliique. Immo hysteriam maris describit Grieve in *Liverp. journ.* 1834. *Vol.* 1. *N.* 4. Cfr. Schmidt *Jahrb.* 1835. *B.* 8. p. 41. Sic quoque J. Roberton l. c. aliique.

5. Signa morbi maxime ex aegri narratione innotescunt.	5. Signa morbi plurima in sensus medici cadunt.
6. Sedes praecipua morbi in gangliis nervorum abdominalibus.	6. Origo morbi e systemate nervorum hypogastrico.
7. Alvi obstructio malum aggravat.	7. Alvi libertas incommoda auget.
8. Venter extrorsum distenditur.	8. Musculi abdominales introrsum contrahuntur.
9. Scrupulosa est aegri ad corporis sui statum et in excretiones attentio.	9. Aegrotae ad excrementa examinanda vix unquam deveniunt.
10. Aegrotus morbos, de quibus legit et audit, hos ipse se jam habere autumat.	10. Multifaria aegrota accusat symptomata, quin ea interpretari soleat.
11. Praeter coenaestheseos et imaginationis vitia, sensus et facultates animi illaesae sunt.	11. Sensus et facultates animi saepe perturbantur.
12. ,,Nulli unquam hypochondriaci pro mortuis ac sepulchro destinatis fuerunt habiti ....“	12. ,,.... ut quidem de hystericis fide dignae testantur historiae“ [20]).
13. Timor continuus mortis.	13. Potius vitae valetudinariae timor.
	14. Mor-

20) Fr. Hoffmann l. c. §. V.

14. Morbus inter vitae annum 20. et 50. communis.	14. Urget circa pubertatem et cessationem menstruorum.
15. Caussae excitantes sunt vita sedentaria et literaria.	15. Caussae excitantes sunt animi pathemata, inprimis amor.
16. Magnam hîc scenam ludunt haemorrhoides.	16. Magnam hîc scenam ludunt menstrua.
17. A pharmacis vix levamen.	17. Multum praestant pharmaca, aliquando jam solus pennarum accensarum suffitus.
18. Aeger morosus, consiliis medicorum rebellis, nulli illorum addictus.	18. Aegrota quidem garrulitate peccat, at prompta est ad obediendum, medicoque addictissima.

Quodsi quis objiceret, hystericas saepe et symptomata hypochondriaca exhibere, respondendum, hysteriam haud raro cum hypochondriasi complicari. Interea palam est, hac in quaestione facile *petitionem principii* subrepere. Qua de caussa, quamvis persuasi simus, hysteriam ab hypochondriasi differre [21]), attamen cum iis, qui contrarium defendunt, ob id neutiquam bellum geremus. Ad hysteriam maxime illa accedit hypochondriasis, in qua systema partium genitalium marium evidenter laesum est, et vice versa ad hypo-

21) De differentia ac similitudine amborum morborum perbene disseruit E. F. Dubois l. c.

hypochondriasin evidenter illa accedit hysteria, quae systemate abdominali labefactato insignitur.

13. Majoris momenti objectum nostrae hîc se exhibet observationi. Contingit enim saepe, ut vel hysterica, vel hypochondriacus, in *alienum novumque quemdam morbum* incidat, cujus, ut propria consuetudo fert, amplam rationem reddere, haud facile omittere solet. Accidit inde, ut medicus incautus complicationem praetervidens facile, quotquot accusantur mala, ex hysteria vel hypochondriasi explicare inducatur. Ex gravi illo errore vita aegrorum et fama medici periclitatur. Monitum.

14. *Spasmi senum et vetularum* potissimum sub forma *asthmatis*, *tussis*, *vertiginis* et *apoplexiae* obveniunt. In iis definiendis, periculo gravem quemdam morbum cordis, arteriarum, pulmonum et cerebri praetervidendi, circumdamur. Ad quod evitandum, nil magis exactâ historiâ morborum quondam praegressorum refert. Spasmi senum et vetularum.

15. Verum non solum aetas sed et aliae rerum positiones, inprimis corporis constitutio, imperium in affectionum spasmodicarum vagarum varias formas exercent. Auctor hujus animadversionis, SYDENHAM [22]) monet: praecipue subjici affectionibus spasmodicis vagis sub forma *apoplexiae*, — mulieres post partum difficilem, sanguinis jactura stipatam, post violenta animi pathemata; illis sub forma *convulsionum*, et *sensu strangulationis ad guttur*, — feminas plethoricas et Animadversiones.

22) L. c.

et robustas; illis sub forma *palpitationis cordis,* — virgines aliasque delicatioris et debilioris structurae; illis sub forma *tussis siccae,* — feminas constitutionis phlegmaticae; illis sub forma *vomitus,* — mulieres textus corporis laxi, aut quae infantes magnos in lucem ediderunt; et illis sub forma *calculi renalis,* — feminas a praegressis insultibus hystericis labefactatas valdeque valetudinarias.

Designatio formae.

16. Quaeritur nunc, quomodo *forma* affectionis spasmodicae vagae *designanda sit? Duplex* hîc nomenclaturae species se exhibet; altera, nomen morbi a forma desumendi, adjecto epitheto *spasmi* (e. c. *epilepsia hysterica*); altera, spasmum pro morbo primario stabiliendi, adjecto epitheto formae (e. c. *hysteria epileptica*). Prima illa magis nobis arridet, propterea quod diversos generis humani morbos describendo, quid spasmus in iis producendis valeat, longe facilius, quam formas, quot quot spasmi inducere possunt, indicare liceat.

Indoles.

17. Quomodocunque res se habeat, ne credamus, determinata affectionum spasmodicarum vagarum *forma,* diagnoseos opus jam ad complementum perductum esse. Restat enim adhuc, ut *indoles* mali probe indicetur. Inter spasmum enim et spasmum ejusdem plane formae magna aliquando intercedit differentia. Nimirum quamvis caussa proxima affectionum spasmodicarum vagarum in sensibilitate nimia aut perversa et in impotentia inde orta, impressiones sine tumultu per-

perferendi, consistat[23]), hoc non impedit, quominus mali indoles, et quodammodo illius forma a qualitate caussae sensibilitati infensae, morbumque excitantis, pendeat. Quae observatio adeo vera est, ut non solum in diversis hominibus, sed et uno eodemque in aegro confirmetur. Differt enim unus spasmorum paroxysmus ab altero, quatenus nunc ab animi pathemate, nunc a potu excalefaciente, nunc ab errore in diaeta, nunc a refrigerio, nunc ab excretione quadam retenta etc., excitatur. Intelligitur inde quod FRIDERICUS HOFFMANNUS de pharmacis paroxysmis accommodatis dixerat: „neque quod semel profecit, id alio tempore juvet" [24]). Nec *character morborum annuus*, nec *climatis imperium*, affectionibus spasmodicis vagis alienum est. Sic *annua constitutione* morbis inflammatoriis, rheumaticis, gastricis etc., favente, affectiones spasmodicae vagae saepe eundem exhibent characterem inflammatorium, rheumaticum, gastricum. Neque mirum, constitutionem annuam, cujus vis tanta est, ut fortissimos adeo homines imperio suo subjiciat, debilioribus non parcere. Ad *clima* quod spectat, potentia illius in indolem spasmorum vel ex eo elucet, quod egregii medici, prout variis in regionibus praxin exercent, variam admodum medendi rationem commendant. En cur illorum consilia non indiscriminatim in usum deduci possint, curque methodus, ab Anglis indicata, haud sem-

23) §. LXXII. 3.

24) L. c. C. V.

semper in mediterranea regione prospere succedat. Verum praeter clima, et modus vivendi civium, et gentium cultura, considerari merentur. Certissime enim spasmus a tragoediae adspectu excitatus, ab illo, cui potus cremati ansam dedit, differt! Quae cum ita sint, in varia spasmorum indole determinanda tuti erimus.

Spasmi traumatici.

18. Primum sese exhibent spasmi *traumatici*, quibus subjiciuntur praecipue *infantes* — culpa insectorum, corporum extraneorum ad cavitates aurium, narium etc. perductorum, lapsus aliarumque violentiarum; et *feminae* culpa vestium arctarum, praecipue fibulatariarum, partus laboriosi et illius reliquiarum. Inter has maxime *prolapsus uteri* notandus, a quo hysteriam pharmacis permultis incassum tractatam solis auxiliis mechanicis sanatam[25]) observavimus, et observarunt alii. *Herniae* porro utroque in casu, ut spasmorum caussae, obvenire possunt; ne dicamus de calculis biliosis et urinalibus, de vermibus etc.

Spasmi inflammatorii.

19. Affectiones spasmodicae vagae, saepe adspectum inflammatorium exhibent. Nisi vero aegrotorum habitus, aetas, morbi antecedentes ac caussae malum excitantes revera de *diathesi inflammatoria* testentur, illius praesentia caute statuenda. Enim vero signa inflammatoria hîc saepe per nervorum in cor, arterias et venas imperium gignuntur. Praeterea spasmi et viscerum obstructiones, circulo libero sanguinis obstando, saepe

25) P. IV. Vol. II. Sect. 2.

saepe efficiunt, ut cruor (forte majore vi expandente gaudens et secretioni cujusdam gasis favens [26])) in unam corporis partem (ob morbos praegressos labefactatam, vel ob praesentiam transitorii cujusdam stimuli ad plethoram dispositam) nimia copia irruet, ac pulpae nerveae ibi obviae infensus evadat. Si congestiones cruentae in encephalo, specu vertebrali, circa cor, pulmones, hepar, lienem et praecipue circa *uterum*, caussam communissimam spasmorum et potissimum hysteriae, sistunt. Viscus congestione laborans, ex ipsa spasmi *forma*, saltem a medico, nervorum diversis motibus praepositorum gnaro, divinari solet.

20. *Gastricos* nominavimus *spasmos*, qui ex visceribus et nervis abdominalibus proficiscuntur. Spasmi gastrici. Frequens eorum caussa in *erroribus diaetae* latet, qui in infantibus et mulieribus altioris ordinis [27]) saepe difficulter eruuntur. Accedunt *vermes intestinales*, qui, ut diximus [28]), saepe spasmos, non solum in pueris, sed et in adultis, praesertim sexus sequio-

26) Vide mox infra N. 20 ubi de passione flatulenta quaestio est.

27) Plus vice simplici ad feminas sensitivas, quae solo, ut ita dicam, aëre et spiritu vesci videbantur, paroxysmi spasmodici medendi gratia, vocatus sum. Jam caussam in animi quodam pathemate sublimi quaerere paratus eram, dum ex signo, ab ancilla aulica mihi clam dato, ad praegressam ingluviem concludere debueram. Nec ista in cibo quodam exquisito et delicato, sed e contrario in caseo, halecibus, brassica, carne suilla etc. consistebat.

28) C. XI. §. LVI. N. 14.

sequioris, excitant[29]). Fons spasmorum praeterea saepe in *acidis primarum viarum*, et maxime in *flatibus* quaerendus. Istorum imperium in spasmis excitandis adeo magnum est, ut nisi nobis ab hypothesibus plane abstinendi lex esset, doctrinam de *spiritu flatulento* quondam a GALENO et nuper a VIDALIO[30]) jactatam admitteremus. Meretur ea saltem examini eique experimentali subjici. Sic forsan origo flatuum intelligeretur, qui non solum per tubum intestinalem hystericarum, sed aliquando per universum textum cellulosum decurrunt atque tumores emphysematicos colli, pectoris, aliarumque partium excitant[31]). De quo argumento in tractatu de flatu[32]) ampla quaestio instituetur. Porro frequens spasmorum caussa in *hepate* et *cystide fellea* invenitur, inprimis si ira, moeror, zelotypia subrepserint, si mercurii multum adhibitum fuerit, sique caput antea valde doluerit. Spasmi originis hepaticae praesertim latus corporis dextrum detinere, et maxime ventriculum et cor in consensum trahere solent. Contra vero si *lien* spasmorum focum constituet, maxime latus corporis sinistrum patitur, quod prae-

29) Feminas elegantissimas curavi, in quibus nemo hospites tam immundos ac vermes expectasset, quae tamen non prius quam illis fugatis sanitati restitui potuerant.

30) *Essay sur le gaz animal considéré dans les maladies, ou renouvellement de la doctrine du* GALIEN *concernant l'esprit flateux. Marseille* 1809.

31) P. I. ed. alt. Vol. III. S. 1. C. XXVII. §. XCIV. 2 (27).

32) P. III. Vol. I. S. 2. cap. de affectionibus flatulentis.

praecipue in aegris, aut haemorrhoidibus, aut febribus intermittentibus obnoxiis, aut ad scorbutum pronis, contingit. Spasmi tunc saepe sub forma melancholiae[33]) et vomitus obveniunt. Urgent ipsi appropinquante menstruorum periodo, in herniosis, in iis qui vitam sedentariam ducunt, aut si *complicationes* adsint; quas inter complicatio cum *plethora*, praesertim *venosa*, et cum *vitiis scrophulosis glandularum mesaraicarum*, prima loca obtinent.

21. Spasmi *rheumatici* saepissime ex corporis, praesertim mammarum, uteri et pedum refrigerio, ac transpiratione suppressa oriuntur. Derepente sub forma cephalaeae, lumbaginis, colicae, singultus, obveniunt. Rheuma maxime illis, qui alioquin *arthritide* laborant, infensum evadit. Interea et ex simplici arthritide, inprimis si ea medullam spinalem et uterum aggrediatur, spasmi gignuntur multifarii. Ab illis haud multum spasmi ab *herpete* et ab *urticatione* excitati, differre videntur. Urticatio praecipue cum systemate uterino nexum agnoscens[34]) in regionibus septentrionalibus, quibus alioquin familiaris est[35]), hysteriae saepe nisi caussam, saltem socium sistit. Generatim spasmorum arthriticorum diagnosis instituitur ex notis generalibus arthritidis, praecipue ex praegressa podagra[36]), ex urina specifico sedi-

Spasmi rheumatici, carcinomatioi, plicosi, syphilitici, scorbutici.

33) ANGLICE. *Spleen.* POLONICE. *Sledziona.*

34) CLARKE *obs. of those diseases of females which are attended by discharges. Lond.* 1814. *P. I. C. II.*

35) P. I. ed. alt. Vol. III. S. 1. C. XII. §. XXXI. 4.

sedimento instructa, ex reditu morbi periodico, doloribus insignito, ex imperio mutationum tempestatis in aegros, habitu peculiari praeditos etc. — Subjiciuntur spasmis *arthriticis* praesertim feminae plethoricae circa tempus sic dictum criticum. Verum hîc gressus duntaxat unus requiritur, ut spasmi illi indolem induant *carcinomaticam*. Rerum talem conditionem arguimus, si morbus solitis spasmis rebellior sit, si sub forma dolorum lancinantium obveniat, si fluor albus isque rodens et foetidus adsit, si cancer in familia aegrotae regnet, sique habitus corporis carcinomatici quid indicet. A spasmis carcinomaticis, vix aut ne vix quidem *spasmi plicosi* ac *leprosi*, de quibus jam Whytt loquitur[37]), differunt. Communissimi illi sunt in Lithuania, ubi ipse vulgus spasmos rebelles, inprimis symptomatibus arthriticis stipatos, a recondita vel imperfecte evoluta plica derivare solet. Spasmi plicosi tria sat pathognomica agnoscunt signa, videlicet *susurrum aurium*, *cardialgiam* et *formicationem*. Maxime illi sub temperiei mutationibus saeviunt, ita ut aeger cuivis nubi tributum persolvere debeat. — Tandem cum nobis spasmi obvenerint, qui cum *syphilide* ingruerant, neque prius eradicari potuerint, quam profligata syphilide, *spasmos* quoque ex *diathesi venerea* statuere cogimur. Num vero spasmi hujuscemodi directe ex actione principii venerei in systema nervosum, num indirecte per exostoses, tophos,

36) Lege Fr. Hoffmanni observ. II. l. c.

37) L. c. p. 656.

tophos, ulcera etc. excitentur, non audemus determinare. Nec signa gentilitia hîc indicare valemus. Restat hîc solum, ut moneamus, ne spasmos a *mercurio* excitatos cum venereis confundamus. *Diathesin scorbuticam* spasmos gignere posse principes medicorum jam dudum docuerunt [38]). Diagnosis ex conspectis diatheseos scorbuticae signis statuitur.

22. *Spasmi primitivi* sunt illi, qui immediate ex sensibilitate aucta aut perversa systematis nervosi prodeunt; ac a caussis imponderabilibus, ut ab animi pathematibus [39]), aestu venereo, idiosyncrasia, nisu imitandi [40]), fanatismo [41]), odoribus, sonis, Spasmi primitivi.

38) Fr. Hoffmannus l. c.

39) „*Sie können mir nicht helfen*, acclamabat virgo infortunata, de qua supra (§. LXXI. 3 (48.); *ich habe den edlen Zweck des weiblichen Daseins* (infantes legitimos procreandi) *verfehlt, u. das ist meine Krankheit!*" Idcirco non abhorreo quodammodo ab A. Th. Bruck (*Beitr. z. Erkenntn. u. Heilg. der Lebensstörung. mit vorherrsch. psychisch. Krankheitserscheinung. Hamb.* 1827. *B.* 1) dicente: „*Hysterie ist Hauptform des weiblichen Erkrankens aus verfehltem Leben für das Bestehen der Gattung.*"

40) Caussa haec praesertim in scholis, opificinis valet, qua de re legantur: Gerson *u.* Jul. *Magaz.* 1822. *II.* 4. p. 97. *Rapport sur les filles convulsionaires de la commune de Baisieux*, in *bull. des sc. m.* 1830. *Août.* p. 258. J. F. C. Hecker *die Tanzwuth. Berl.* 1832. p. 64 sq. Trannoy in Froriep *Notiz. B.* 28. *N.* 14. Cfr. §. LXXII. 2 (21).

41) „*C'étoit au cimetière de St. Médard à Paris, que cette farce miraculeuse (les convulsions au tombeau) fut jouée l'an.* 1726. 1727 sq. *Il-y-avoit des gens reconnus pour très instruits, qui ajoutèrent foi à cette charlatanerie pieuse, tels que les Arnaud, les Nicol, les Pascal.*

sonis, narcoticis, electricitate etc., provocantur. Exhibent illi summo in gradu notas essentiales affectionum spasmodicarum vagarum [42]). *Finguntur* saepe, inprimis a sexu sequiori, scopo, exquisitam sentiendi facultatem patefaciendi, aut hominum simplicium commiserationem, aut publicam admirationem excitandi [43]), indeque propositum ali-

Un conseiller du Parlement de Paris, nommé Carré de Montgeron, repandit dans le public un ouvrage où tous ces prodiges étoient rapportés et certifiés. L'appareil des procès-verbaux ne manquoit point à ces guérisons miraculeuses par l'intercession du diacre de la paroisse de St. Médard. Non seulement les témoins étoient nombreux; mais on en trouvoit plusieurs d'un nom imposant et d'une piété recommandable. La police vit pendant trois ans ce délire fanatique sans oser l'arrêter. Enfin le cimetière de St. Médard fut fermé en Janvier 1732. *On y vit affichée le lendemain de sa clôture cette plaisante inscription:*

De par le roi, defense à Dieu
De faire miracle en ce lieu.

Le Parlement et les prélats jansénistes avoient affecté d'y croire. Le cardinal de Noailles avoit été un moment séduit par la prétendue évidence de ces miracles." Lacretelle *le jeune l'hist. de France pendant le dixhuit. siècle. T.* 2. p. 94 sq. Cfr. J. F. C. Hecker l. c. p. 73, qui et aliorum fanaticorum mentionem fecit, et Ozanam *hist. des malad. épidém.* etc. *T.* 5. p. 189.

42) N. 4.

43) E. c. jactando phaenomenon quoddam extraordinarium, ut evacuationem *acicularum* per ventrem (J. D. Herholdt obs. de affectib. morbos. virgin. havniens., cui plurimae acus e var. corp. partib. excisae et extractae sunt. Hav. 1822. Idem *Auszüge aus d. üb. d. Rahel Hertz während d. J.* 1807—1826 *geführt. Tagebüch. Kopenhag.* 1826.

aliquod extorquendi etc., unde medicos juvenes serio monemus, ne in talem incidant decipulam [44]). Illam aliquando ab expertis licet practicis difficulter evitari per plura exempla edocti sumus [45]).

Eo

E. Büchner *versucht. Selbstmord durch Verschlucken von Stecknadeln*, in Henke *Ztschr. f. Staatsarzneik.* 1823. *B.* 8. p. 305. Müller *Gesch. ein. convulsiv. Krankh.*, *in deren Verlauf mehr. Nadeln auf d. Körperoberfläche z. Vorschein gekommen sind*, in *Badische Annal. f. d. ges. Heilk. Karlsr.* 1828. *Jahrg.* 3. *H.* 2. p. 54), *scarabaeorum* (Mornich in Mursinna *Journ. f. Chirurg. Berlin.* 1812. *B.* 4. *St.* 3. Puella 11 annor. spasmis afflicta ultra centum scarabaeos conspurcatos per alvum evacuavit), *limacem rufum* (J. Trümpy *merkw. Fall ein., beinahe* 2 *J. lang im menschl. Körp. enthalt. gewesen. ausgeart. Schnecke*, in Hufeland *Journ.* 1823. *St.* 10. p. 3) per alvum etc.

44) Juvenis medicus, ex optimis quondam discipulis meis, ad Aspasiam quandam derepente vocabatur, quae, praeviis cum amasio rixis, in statu asphyxiae simili jacebat. Conditio feminae, caussa excitans, decumbendi modus, pulsuum denique ratio, dolum cuilibet fraudium et artium feminarum peritiori, facile revelassent. Ille vero, aegrae obitum timens, meum consilium imploravit, qui panico terrori irrisi. Revera cum applicationem ferri candentis ad cervicem proposuerim, asphyxia oculi ictu evanuit. Quod cum vidisset juvenis medicus, adeo indignatus fuit, ut exercitio ulteriori artis medicae valedixerit.

45) En unum! Uxor medici viri egregii per nonnullos menses quotidie in saevas convulsiones incidebat, quarum, si dicere liceat, integra facultas P..na ludibrium fuit. Docuit enim eventus, quod femina haec astuta convulsiones tantum simulaverit, ut maritus juvenem medicum, quocum invicem alios aegrotos in urbe visitare erat solitus, domi, scopo uxori aegrotanti auxiliandi relinqueret. Cujus inter

Eo major occurrit difficultas, cum persuasi simus, inter spasmos simulatos et veros *tertium quid* latere. Enim vero feminas cognovimus, quae voluntatis quidem nisu spasmos excitabant, at vero spasmos jam excitatos non amplius in propria habebant potestate. Nec satis. Feminae et quodammodo juvenes alterius sexus, dum imaginatione fervida praediti sunt ac male educati fuerant, ita sensationibus a quocunque animi pathemate fortiori excitatis se praedam dare solent, ut in saevas quandoque systematis nervosi turbas incidant [46]), quae quidem haud plane simulatae dici possunt, sed altera ex parte etiam ad spasmos omnino sinceros neutiquam spectant. Hi instar alio-

brachia sese convulsive aeque ac obscoene jactans, altera Putiphar imperitum rerum adolescentulum seduxit; qui dein, animi grati erga maritum benefactorem suum immemor, praevio divortio, nuptias cum aegra, ablata larva, sanitati restituta, celebravit. Poena brevi crimen secuta est. Periit enim phthisi pulmonali post anni jam curriculum exhaustus sponsus, ac vidua ab omnibus derelicta misera jam dudum perempta esset, nisi primus maritus eam ex longinquo sustinuisset.

46) Pulchre hinc ait illustrissima GENLIS sexus sui decus: „*J'ai toujours remarqué, que, lorsque les gens sans éducation de la classe du peuple, dont le caractère n'a pu être modifié par l'usage du monde, éprouvent des vives sensations, ils les expriment par des démonstrations et une véhémence, qu'on ne trouve jamais parmi les personnes bien élévées, toujours contenues par la raison et par un sentiment délical de convenance*“ (*Les Parvenus.* Tom. *III.* 3. *édition.* p. 78. *Paris* 1819).

aliorum morborum generis nervosi ex variis corporis humani partibus proficisci possunt, ex cerebro [47]) scilicet, medulla spinali [48]) et plexibus nervorum pectoris, abdominis et pelvis [49]).

23. Monita circa *complicationes* aliorum morborum systematis nervosi tradita, et *spasmis* quadrant. Qui spasmi, dum sese in alios *morbos* [50]), aut

Spasmi complicati.

Ccc 2

47) ELLIOTSON in *the lancet. Lond.* 1830. *Vol.* 2. *N.* 350.

48) Fratres GRIFFIN in *the Lond. m. and phys. j.* 1830. *March* p. 207 et permulti, qui de irritatione spinali scripsere. Cfr. S. ANNAN in *the Americ. j. of med. sc.* 1837. *Mai.* p. 85 sq.

49) Hystericas interdum omnia graviditatis signa, praeprimis quae e systemate nervoso pullulant, et foetus motus immo sentire opinari, nemini medicorum ignotum est. ORFILA hunc statum „*grossesse nerveuse*" nuncupat. Hujusmodi casum rariorem silentio praeterire nefas est. Hysterica nempe 48 annos nata et non amplius menstruata, paulo post cum filiam suam partum edere vidisset, ipsa dolores ex partu sentit: sanguinem emittit ex utero plures per dies, mammae tumescunt et fluidum lacti non absimile secernunt intra sex integros dies, quo facto omnia phaenomena disparent et valetudo redit (PICHON in *journ. des progrès* 1827. *Vol.* 6).

50) Sic in simplici coryza, apud hystericas, subsultus tendinum et delirium pluries observavi. Cum nobilissimae feminae quondam ob saevam tussim vesicatorium proposuerim, libenter me submittam, inquit, at spasmos, ut sub hujus auxilii usu semper experta sum, iterum habebo. Ac re quidem vera, quartâ ab applicito vesicatorio horâ, motus convulsivi, subsultus tendinum in conspectum venerunt. Inprimis medici, quorum materia medica fere unice ex pharmacis inter venena petitis constat, spasmos in morbis, quos curant, expectare debent.

aut in *convalescentiam* [51]) insinuant, nonnunquam statum rerum adeo complicatum inducunt, ut medico necdum canescente, si filum Ariadnes illico non inveniat, revera condonandum sit.

§. LXXIV.

Prognosis.

Generatim. 1. Spasmi generatim, malum non adeo periculosum, quam molestum sistunt. Molestum, inquam, aegrotis non modo, sed et illorum affinibus. Ens marito hystericae infelicius vix reperiemus, nisi ille forte in varietate delectationem inveniat. Enimvero hysterica unius nychthemeri curriculo vicissim tristis, serena, dura, placida, irascibilis, mansueta etc., decem et ultra feminarum diversarum characteres includit, quae, ut diximus, varietas mares facile captat. In genere spasmi, quo magis tumultuarii, dummodo transitorii, eo magis salutares. Sicuti enim tempestates cum tonitru atmosphaeram, ita spasmi corpus humanum expurgare solent. Quod praecipue de spasmis morborum acutorum crisin comitantibus intelligendum est. Sic convulsiones variolarum quandoque expulsionem accelerant, et haud raro febrem solvunt [1]). Verum aliquando et contrarium contingit. Viscera iterum iterumque a spasmis tentata, tandem in graviora incidunt mala; inter quae jam Sydenham [2]) uteri hydropem locavit.

2. *Spas-*

51) Sydenham l. c. p. 422.

1) Hippocrates aph. IV. 57.

2) L. c. p. 421.

2. *Spasmorum traumaticorum* prognosis a caussa laedente, a loco laeso pendet. Laesiones medullae oblongatae et cervicalis, plexusque solaris, maxime periculosas esse, notum est. Pr. spasmorum traumaticorum.

3. *Spasmi inflammatorii* saepe cujusdam systematis nervosi partis inflammationem praesagiunt, quod jam indicatam [3]) nonnullorum spasmorum cum inflammationibus affinitatem clare ostendit. Eadem affinitas spasmorum cum quibusdam haemorrhagiis, debito loco [4]) palam fiet. Hîc meminisse sufficiat, multorum spasmorum crisin in fluxu sanguinis spontaneo consistere. Pr. spasmorum inflammatoriorum.

4. *Spasmi*, qui ex *vitiis abdominalibus* pullulant, nisi plexui solari immediate infensi sint, aut male curentur, minus reliquis artis praesidia eludunt. Interea si diu durant, cerebrum, et uterus tam diu inde in consensum trahuntur, donec ipsa haec viscera dein in morbos idiopathicos conjiciantur. Pr. spasmorum gastricorum.

5. Affectiones spasmodicae vagae ex caussa *rheumatica* ephemerae sunt, nisi in *arthriticis* locum obtineant, quo scilicet in casu, difficulter, atque si *carcinomatici* aut *plicosi* quid lateat, vix unquam eradicantur. Ipsa scirrhi aut *plicae* evolutio, non semper nervorum turbas compescit. *Spasmi indolis syphiliticae* debellata lue evanescunt, vel nervei primitivi fiunt. Pr. spasmorum rheumaticorum, arthriticorum etc.

6. Qui

3) §. LXXIII. 7.

4) P. II. Vol. II. Sect. 2. cap. XX.

Pr. spasmorum primitivorum.

6. Qui spasmi, ex *primitivo* scilicet *systematis nervosi vitio* orti, quod spectat ad periculum, omnium minoris momenti, quod vero ad curam attinet, difficillimi sunt. Praeterea diu neglecti aut male curati, tandem in morbos nervosos, quos antea solum aemulabantur, revera transeunt, e. c. in epilepsiam, maniam etc. Aliàs vero spasmi illi, citra omnem expectationem [5]), inprimis vel contracto matrimonio, vel graviditate [6]), vel absoluto partu [7]), vel celebrata lactatione, vel mutata vitae ratione, sponte evanescunt.

§. LXXV.

C u r a.

Generatim.

1. Quaevis spasmorum species *duplicem medendi rationem* agnoscit, quarum altera paroxysmo, altera tempori libero, adaptanda. *Paroxysmo* ea pharmaca opponere solemus, quae in morbo, cujus scenam ille ludit, si indolis nervosae foret, indicarentur. Generatim in auxiliis pharmaceuticis chirurgicis et diaeteticis eligendis semper *complicationum* [1]) memores sumus. Antequam vero ad

5) Rödenbeck *Convulsionen durch Schreck geheilt*, in *Med. Ver.-Ztg.* 1837. *N.* 48.

6) De clavo hysterico scribit Conolly l. c. p. 166. „*Wir haben ihn während der Schwangerschaft vollkommen verschwunden u. einige Monate nach der Entbindung wiederkehren sehen.*"

7) Bluff *gynäkolog. Miscell.* in Siebold *Journ.* 1833. *Bd.* 18. *St.* 1.

1) Nullibi complicationes frequentius obveniunt quam in spasmis, praesertim in hysteria. Quo fit, ut saepius uno

ad ea confugiamus, num spasmi, quorum curam suscipimus, revera detrimentum afferant nec ne, probe determinamus, ne scilicet *salutaria naturae conamina* praepostere cohibeamus.

2. In *spasmis traumaticis* curandis, scopus proponitur, irritamentum locale vel auferendi vel leniendi, illius propagationi obstandi, sentiendique facultatem imminuendi. Quo pacto indicationibus hujuscemodi satisfaciendum sit, tum ex praeceptis generalibus [2]), tum ex therapia epilepsiae et tetani traumatici [3]) elucet. Praeter curam topicam, in selectu pharmacorum ad illa respiciendum erit, quae specifice in nervos, irritamenti conductores, agunt. C. spasmorum traumaticorum.

3. In *spasmis inflammatoriis*, vigente paroxysmo, ad *phlebotomiam* [4]) confugiendum est: — si aeger antea a methodo antiphlogistica non fuerit exhaustus, si venaesectionem habitualem intermiserit, si morbus ex cohibito quodam profluvio cruento, menstruis videlicet, haemorrhoidibus, lochiis, ortum duxerit; si aeger vera plethora laboret, sique organon nobile vexetur. Pro varia illius sede, sanguis modo e brachio, modo e pede [5]) educitur, lateris nunc dextri, nunc sinistri. C. spasmorum inflammatoriorum.

eodemque in aegro cura ab evacuatione sanguinis incipiatur, deveniatur dein ad resolventia, ac claudatur illa tandem tonicis.

2) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. VI. 17. 41.

3) C. XI. §. LVIII. N. 4. C. XIII. §. LXIX. 2.

4) Chiappa in Omodei ann. univ. di med. 1831.

5) M. v. Wolff in L. Leo *Mag. f. Heilk. u. Naturwiss. in Pohlen. Warsch.* 1828. *II.* 4. p. 522.

stri. At vero cavendum, ne phlebotomiâ abutamur, et levamen temporaneum inde obtentum cum effectu salutari eoque constanti confundamus! Negari enim haud potest, venaesectionis reiteratum usum, praesertim si solum ob habitum floridum instituatur, systema nervosum temporis tractu magis magisque labefactare. Tutius hinc est, nisi phlebotomia clare indicatur, ad *hirudines*, vel prope loca congestionibus obnoxia, vel circa illa, e quibus quondam sanguis cum levamine fluere erat solitus, applicandas, confugere. Immo si congestiones sine omnibus plethorae generalis indiciis obveniant, et simplex *cruoris revulsio* [6]), scilicet ope *cucurbitularum siccarum* [7]), *semicupii*, *balneorum tepidorum pedis*, *clysterum emollientium* aliquando sufficit. Praeterea *foliorum digitalis purpureae* virtutem in spasmis cum motu abnormi cordis et arteriarum quotidie magis magisque celebramus; egregii enim huiuscemodi pharmaci ope diros aeque ac rebelles spasmos, ex nervorum cardiacorum et plexuum pulmonalium irritatione emergentes, utque saepe post animi pathemata, praesertim moerorem occurrere solent, sedavimus [8]). Accedit *elixirii acidi*

6) Trousseau *üb. Compression d. Carotis bei Behandl. v. Convulsion. nebst Erklärung d. Wirkg. u. Indikat. für deren Anwend.* in Froriep *Notiz.* 1837. *Bd.* 4. *N.* 8.

7) Suadentur a Boivin *et* Dugès *tr. pratiq. des malad. de l'utérus et de ses annexes. Par.* 1833. *T.* 2. (e. c. ad abdomen et femur virginum hystericarum applicandae).

8) R. Foliorum digitalis purpureae drachmam semis. In-

acidi Halleri non diu continuandus usus [9]). Tempore aestivo *aqua Selterana*, vel alia *gaz acidum carbonicum* evolvens, indicatur. *Nitratem potassae* systema nervosum admodum sensile respuere solet. Tandem, cum plurimi aegrorum, insultus tempore, auxilium aliquod momentaneum exposcant, ac pharmaca volatilia, quae aliàs sub paroxysmo exhiberi solent, excalefaciendo noceant [10]), *aqua pruni lauro-cerasi* praesto est [11]). Sunt qui *acidum hydrocyanicum* suadeant [12]). *Tempore*

funde c. s. q. aquae fontis fervidae. Stent in digestione per horae dimidium. Colatura unciarum septem D. S. (pro adulto aegro) omni tertia hora unciam unam capiat.

9) Cum remedium, de quo agitur, palato gratum sit ac aegrotis saepe conducat, contingit haud raro, ut ipsi, vel inscio medico, per menses et annos in illius usu continuent, ex quo gravia ventriculi et renum incommoda orta vidi. Porro si elixirium acidum Halleri per se praescribatur, pluries contingit, ut aegri, spasmorum tempore, illud cum aliis guttis antispasmodicis confundentes, quin diluatur sumant, os, fauciumque cavitatem comburant. Nec satis, saepe lagena elixirium acidum Halleri continens, sub itineribus frangitur, lintea vestesque vicinas erodit. Ex quibus omnibus colligitur, medicum, hoc in pharmaco praescribendo, cautissimum esse debere. Debet etiam post illius usum os aquâ tepidâ ablui, ne dentes ex acido detrimentum capiant. Cfr. Dömling in *Altenb. med. Annal.* 1804. *Mai.*

10) De damno remediorum calefacientium ista sub rerum positione lege Rodericum a Castro de morbis mulier. L. II. Ludov. Mercatum L. II. de morbis uteri C. III. et Fr. Hoffmannum l. c. C. V. cautel. et monit. pract. §. I.

11) Adulto, a guttis decem ad drachmam semis pro dosi.

12) Henning in Hufeland *Journ.* 1821. *St.* 10. G. Hay-

pore a spasmis *libero* morbus praesertim regimine diaetetico, quale in diathesi inflammatoria generatim requiritur, radicitus evellendus. Potus cofeae, theae viridis et liquorum fermentatorum severe interdicendus, atque illius loco, *aqua fontana* naturali frigiditate, praesertim absoluto digestionis negotio, copiose haurienda commendari debet. Porro decubitus in lecto ita indicandus, ut cruoris in partem congestionibus obnoxiam influxus impediatur. Anni tempore favente, nisi congestionum circa cor et pulmones obstet periculum, *balnea fluviatilia* [13]), *lacus*, et *praecipue marina* [14]), scopo sanguinis aestum temperandi, nervorum systema corroborandi, ac debitum inter arterias, venas et nervos aequilibrium instituendi, omnia, quae noscimus, auxilia antecellunt [15]).

4. *Spasmi*

WARD ex *N. bibl. méd. Par.* 1829. *Sptbr.* in BEHREND *Journ. I.* p. 69. H. F. A. KALLMANN diss. de acidi boruss. usu in spasm. ex perversa syst. sexual. functione exort. Berol. 1825. J. SCHNEIDER in HENKE *Ztschr. f. d. Staatsarzneik.* 1830. *II.* 4. p. 269. 270. (gtt. ij. Spir. mur. aether. vel Tinct. Valerianae aether. ℥β. Guttul. 20 — 30. sumend.).

13) *Ueb. d. Wirkg. d. Kälte in d. Hysterie*, in FRORIEP *Notiz.* 1830. *Bd.* 26. *N.* 17.

14) VOGEL in HUFELAND *Journ.* 1820. *St.* 9. 1821. *St.* 3. (Dobberana). MIQUEL in *gaz. méd. de Par.* 1825. *N.* 23. A. ASSEGOND, *manuel des bains de mer* etc. *Par.* 1825. CHAMBON DE MONTAUX l. c. BARACH l. c. p. 401.

15) De diris convulsionibus (in virgine 17 annorum post terrorem exortis) b a l n e o f r i g i d o (patienter et longo

4. *Spasmi ex ingluvie*, nulla obstante contraindicatione, *emesin*[16]), praecipue ope radicis *cephaëlidis ipecacuanhae*[17]) excitatam, poscunt. „Eo magis et necessarius et fructuosus est emetici usus, ait FR. HOFFMANNUS [18]), si morbus sit re-

C. spasmorum gastricorum.

tempore adhibito) sanatis refert CHR. AND. HAUNES (N. act. phys. med. N. C. T. IV. obs. 28). Consuluerat haec medicus alter copiosis curationis huius exemplis celebris. Addit HAUNES: „noveram usum externum aquae frigidae ad epilepsiam a *Cael. Aureliano* et *Celso* commendatum fuisse, — *Joan. Floyerum* casum referre hominis, usu balnei a chorea St. Viti liberati, — *Whyttium* adversus hunc morbum balneum frigidum laudasse, — atque *Meadium* affirmare, sibi nunquam difficile fuisse frequentibus in aquam frigidam demersionibus morbum hunc penitus dispellere.“ Cfr. SIEBOLD *Journ.* 1828. *Bd.* 8. p. 842 (curatio hysteriae feliciter peracta ope aquae frigidae, externe adhibitae). TOURNON in FRORIEP *Notiz. N.* 567. p. 272. BALLY in *journ. analyt. de méd.* 1829. *Sptbr.* GRAVES in BEHREND *Journalist.* 1832. *Mai.* p. 170. DEL CHIAPPA in OMOIDEI *ann. univ. di med.* 1831 (clysmate ex aqua frigida et glaciali paroxysmus hystericus extemplo mitigatur).

16) SUFFERT *Kraft des Brechmittels z. Heil. period. Krämpfe*, ex *Miscell. preuss. Aerzte a. d.* ½ *jähr. Sanitätsber.* in HUFELAND *Journ.* 1829. *St.* 9. J. D. DEAN in *the Americ. m. record.* etc. *Philad.* 1821. *Vol.* 4. J. M. SMITH ex *med. and phys. j. N.* 21. in *Samml. auserles. Abh. f. pr. Ärzte.* 1828. *Bd.* 11. *St.* 2. p. 332. J. C. W. DYER ex *the Lond. m. and. s. j.* 1833. *Vol.* 4. *N.* 84. in SCHMIDT *Jahrb.* 1834. *Bd.* 1. p. 49.

17) J. MAHON in *the Lond. m. and phys. j.* 1819. *Octbr. Vol.* 42.

18) l. c. §. IV.

recens et aegri adhuc de nausea, cardialgia, praecordiorum anxietate, atque vomendi conatu conqueruntur; claro documento, morbi fomitem maxima adhuc parte in ventriculo haerere." Serius, aut dubia emetici indicatione, ad *purgantia* deveniendum. Maxime hîc sese commendat *tinctura rhei aquosa* cum *aqua menthae* [19]). Latentibus simul haemorrhoidibus, — *electuarium lenitivum*. Si tubus intestinalis valde sensilis allata auxilia respueret, — *calomel* [20]). Cave autem a continuo hujus pharmaci usu, nam hystericae mercurialia aegre ferunt. Idem de purgantibus dicendum, dum alvum liquidam cient. Tutius plerumque *clysteres emollientes* [21]) quandoque *Kaempfiani* [22]) ministrantur. Si spasmi gastrici aestum socium habent, *citras potassae* conducit [23]). Leviori in morbo *aqua fontis saccharata*, auxilium

19) Judaeae Lithuanae, systemate nervoso sat excitabili praeditae, ac victu crudo, caseo scilicet, halecibus, carne frigida nutritae, spasmos gastricos saepe patiuntur, a quibus indicato pharmaco veluti per incantamentum liberari solent.

20) c. c. a granis quinque, ad grana decem, pro una dosi, vix amplius repetenda.

21) „*'Tis observable that some hysteric women cannot bear the gentlest purgatives or clysters, but are seized with a lowness of spirits as often as they have only a single loose stool.*" Not. ad SYDENHAM l. c. p. 426.

22) Cfr. P. III. Vol. I. Sect. 2. cap. de obstructionibus hepatis.

23) R. Subcarbonatis potassae scrupulos duos. Saturentur c. s. q. succi citri recentis. Adde aquae cerasorum vel rubi idaei uncias septem. Syrupi citri unciam semis.

lium domesticum Gallis familiare[24]). Acidis primarum viarum *lapides cancrorum*, *magnesia*, additis guttis nonnullis *olei essentialis anisi* vel *foeniculi*, — ac vermibus intestinalibus *extractum tanaceti*, *pulvis seminum santonici*, *oleum terebinthinae* etc.[25]) opponuntur. Spasmis ex hepatis laesa functione, inprimis praegressa ira aut moerore pullulantibus, *pulvis antispasmodicus ruber Stahlii* aliis pharmacis palmam eripit[26]). Si vero regio epigastrica valde sensilis esset, ex indicato pulvere *nitras potassae* omittenda foret. Praeterea pulvis antispasmodicus ruber ob *cinnabarim*, quam continet, in hominibus proclivitatem ad diathesin scorbuticam exhibentibus, vix aut ne vix quidem praescribi potest. Generatim non nisi caute illius usus diuturnus locum habere potest[27]). Nihilominus dum spasmi ex obstructioni-

Cap. cochleatim. — Praeterea *liquor kali carbonici* a Graf (*chem. pharmaz.-clin. Tab. München* 1814.) valde commendatur, ut *kali hydrocyanicum* a Pointe (in *compte rendu des trav. de la soc. de méd. de Lyon per* A. Dupasquier. *Lyon*. 1837).

24) *Eau sucrée.*

25) *Cort. rad. punic. granator.* Heyfelder *Beitr. z. Kenntniss d. Wirksamk. der frischen Granatwurzelrinde gegen d. Bandwurm*, in Hufeland *Journ.* 1838. *St.* 5. obs. *II.* Fortasse huc etiam pertinet sanatio hysteriae inveteratae illo remedio peracta a Berthold in Casper *Wochenschr.* 1834. *N.* 21.

26) A granis decem ad viginti pro dosi cum aequali sacchari parte.

27) Ex unciis tribus pulveris antispasmodici rubri, spatio

etionibus imi ventris, praesertim in scrophulosis, haemorrhoidariis urgent, ad ipsam curam radicalem obtinendam et extra tempus paroxysmi per mensis curriculum omni vesperi dosin indicati pulveris exhibere solemus; postridie mane unciam unam cum dimidio *mellaginis graminis*[28]), tribus vicibus sumendam, propinando. Tempore vernali, aut aestivo aegrotus cyathum vel aquae selteranae, vel seri lactis dulcis (si ventriculus id ferat) mellaginis unicuique dosi superbibit. Simplicissima ista methodo, aliquando usu *saponis terebinthinati*[29]) suffulta, quovis anno permultos aegros spasmis abdominalibus obnoxios, prius per annorum curriculum quassiâ, cortice, asa foetida, aethere, aliisque sic dictis remediis antispasmodicis (hîc mehercle potius ad spasmos excitandos quàm sanandos idoneis) a medicorum vulgo incassum curatos, adjuvante Numine, prosperae restituimus valetudini. Idem effectus, majoris etiam certitudinis, per *fontes minerales resolventes salinos*[30]), prae-

nonnullorum mensium sumti, exanthema mercuriale conspexi.

28) Extractum graminis liquidum. Curandum, ut omni empyreumate expers, et debitis cautelis paretur.

29) Vulgo: *sapo Starkeyanus.*

30) P. I. ed. alt. Vol. I. S. 2. C. VI. §. XXXVIII. 27 (32.) Sturm *Gesch. einig. Krankh.* (spasmi univers. et duae hysteriae), *bei welchen sich das Hermannsbad bei Muskau heilsam erwies,* in Rust, *Mag.* 1828. *Bd.* 26. *II.* 1. p. 31. Zemplin *die Brunnen- u. Molkenkur zu Salzbr.* in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 3. p. 93. Chambon de Montaux l. c. (*Amisia et Kissingium*). Weiglein in *Österr. med. Jahrb.* 1840. *Bd.* 30. *St.* 4. p. 569. (*Saidschütz*).

praecipue Carolinenses[31]) obtinetur. Auxiliorum istiusmodi sub administratione, sunto diaeta selecta, ex carnibus albis et vegetabilibus non flatulentis, vigiliae, animi pathemata ingrata et venus ad Garamantes relegatae et exercitium corporis modicum. Quodsi absoluta cura spasmorum ex vitio abdominali pullulantium, primarum viarum atonia relinqueretur, lenibus amaricantibus, e. c. *extractis cardui benedicti, achilleae millefolii, aquis martialibus* locus foret. Cave vero, ne effectum, quem methodo illa obtinuisti, hac iterum destruas, et perfectionem curae quaerendo, adagii: optimum est bono contrarium, recordaberis.

5. Spasmis a caussa *rheumatica* aut *arthritica* excitatis, aegrum lecto decumbere oportet, non neglectis *frictionibus* corporis cum pannis laneis *subfumigio* quodam *aromatico*, e. c. *succini, mastichis, benzoes, styracis* imbuti. Potui *infusum* subcalidum *florum tiliae, sambuci, salviae, melissae* inserviet. Multis *balneum tepidum* conducit. Quibus singulis, si aestus febrilis praesto sit, locus non est, quo scilicet methodus adversus spasmos inflammatorios commendata[32]) in usum ducenda. Si spasmi adhuc urgerent, *pulvis Doveri* exhibetur. Quondam *antimonium diaphoreticum* in usu erat[33]). In morbo graviori aut latente

C. spasmorum rheumaticor., arthritic. etc.

31) Flemming *Nutz. des künstl. Karlsb. Neubr. u. Sprudels, geg. ein mit Krämpfen complicirt. materiell. Uterinleiden,* in Hufeland *Journ.* 1830. *St.* 9. Fleckles et Barach ll. cc.

32) N. 3.

33) Fr. Hoffmanno l. c.

latente *metastasi*, ut spasmorum caussa, *sinapismo*, *vesicatorio*, frictione cum *unguento ex tartaro emetico*, *fonticulis*[34]), aliisque *ulceribus artificialibus*, „sed in certis duntaxat reservatis casibus"[35]), et nunquam cutis formositati praepostere injuriam inferendo[36]), uti licet. Praeterea in *arthriticis* ad *balnea sulphurea*, *pediluvia acriora*, *decoctum* stipitum *solani dulcamarae* aliaque hujus indolis pharmaca confugiendum est[37]). Spasmis ex diathesi *carcinomatica*, *plicosa*, *syphilitica*, *scorbutica* pullulantibus methodus specifica opponitur. Palliativa medendi ratio, curae spasmorum, qui ex vitio primitivo systematis nervosi proficiscuntur, similis est.

C. spasmorum primitivorum.

6. Consistit autem ea in administratione *remediorum* proprie *antispasmodicorum*, nec non in congruo *regimine*. Inter pharmaca illa eliguntur, quae tum sensibilitati aegrorum, tum loco affecto, tum symptomatibus, maxime vigente paroxysmo urgentibus, accommodata sunt. Summus sensibilitatis

34) Berg in Hufeland *Journ.* 1815. *St.* 7. (hysteria plane anata).

35) Sunt Fr. Hoffmanni verba (l. c. Cautel. §. 3), a medicis aegros, ita in spasmis transitoriis, sicuti in epilepsia aut alio gravi morbo solum liceret, excruciantibus, probe retinenda.

36) Medicis pluries irascebar, observando, quod, necessitate id non plane exposcente in cuti tenera candidaque feminarum, et quidem ad loca obvia, foedas cicatrices excitaverint.

37) Th. Raven (*the Lond. m. and phys. j.* 1817. *Jan. Vol.* 37) tinctura colchici cum successu usus est.

litatis gradus aliquando nil nisi *emulsiones* admittit, inter quas *emulsio quatuor seminum frigidorum majorum et minorum* excellit. Si uterus praecipue patiatur, indicatis seminibus illa *hyoscyami nigri* addimus[38]). Spasmis magis debilitatis quam nimiae sensibilitatis notas exhibentibus, inprimis si eos lipothymiae, ructus, constipatioque faucium comitantur, maxime *liquor anodynus mineralis Hoffmanni* indicatur; quod pharmacum, dummodo rite et cum peculiari solertia secundum mentem inventoris paretur, omnibus aetherum speciebus, quibus hodierna chemia gloriatur, longe anteponimus. Quodsi inter aetheres unum alterumve eligere deberemus, *aceticum* et *muriaticum* praeferremus. Gravidae optime *spiritum nitri dulcem* ferunt. In spasmis vetularum *tinctura castorei*, aut, si ipsae alcohol perferre nequeant, illius pulverem magni facimus. Ita *tincturae castorei* cum *liquore anodyno minerali Hoffmanni* connubium discipulis nostris sub nomine *guttarum antihystericarum* notum[39]). Efficax quoque eiusdem generis remedium ex connubio *tincturae radicis valerianae, corticum aurantiorum, castorei et aethere sulphurico*, emergit[40]).

Mo-

38) A granis decem ad triginta ad libram unam emulsionis.

39) Partes aequales, ut aegrota tempore spasmorum guttas quindecim capiat.

40) R. Tincturae valerianae, — corticis aurantiorum ãã unciam semis. — Castorei drachm. duas, aetheris sulphu-

Moschus, in spasmis infantum sacra anchora, — hystericis vix unquam conducit. Arrident illis magis pharmaca foetida, ut *spiritus cornu cervi succinatus* et *asa foetida*, de qua infra. *Camphora* [41]), praesertim in spasmis ex affectione systematis nervosi partium genitalium pullulantibus, minimis tamen dosibus, utimur. Quoties vero agitur de cohibendo terribili quodam symptomate, ut dolore intolerabili, vomitu aut diarrhoea effreni, convulsionibus toties, saltem pro tempore ad *opium*, generatim hystericis nocuum [42]), confugimus [43]). Magna vero inter varia hujus pharmaci praeparata differentia observatur, ita ut aegrotis nonnullis *opium purum*, aliis illius *extractum aquosum*, aliis *laudanum liqui-*

rici drachmam semis. M. D. S. Cap. cochl. coffeanum tempore spasmorum.

41) Tourtuel in Hufeland *Journ.* 1813. *St.* 5. (in spirit. sulphur. - aeth. soluta). Guersent in *Encyclop. d. med. Wissensch. nach d. Dict. de méd. frei bearb. v.* F. L. Meissner. *Lpz.* 1830. *Bd.* 2. p. 457.

42) „*Yet we often meet with patients who receive more hurt than benefit from it.*" Whytt l. c. p. 641.

43) „*But as the pain, vomiting and purging are sometimes so violent, that they cannot safely be neglected.... we are to disregard the cause for a time, and begin the cure by quieting the symptoms, for that purpose exhibiting an opiate.*" — Sydenham l. c. p. 425. — J. M. Smith in *Samml. auserles. Abh. f. pr. A.* 1828. *Bd. II.* p. 330. Hufeland *Journ.* 1829. *St.* 6. p. 1. (cum castoreo conjunctum). Lucas in *the Lancet. Lond.* 1831. (doses enormes cum fructu se propinasse gloriatur).

liquidum Sydenhami, aliis *acetas morphii*[44]) aliisque, et quidem non paucis, *theriaca veneta*[45]) magis conducat. Sub deterrimo rerum statu e. c. sopore, lipothymiis, mira aliquando est virtus *subfumigiorum foetidorum*[46]). Ad paroxysmum spasmorum mitiorum debellandum saepe *infusum florum matricariae, chamomillae, herbae menthae, melissae, rutae* eorumque *aquae destillatae* sufficiunt. Commendantur etiam *herba senecionis vulgaris*[47]), *indigoferae tinctoriae*[48]), *mikoniae guaconis*[49]), *meliae azedirachtae*[50]), *radix artemisiae vulgaris*[51]) etc.[52]). Si plexus nervorum

Ddd 2 car-

44) Richter in Rust *Magaz.* 1830. *Bd.* 32. *H.* 3. (externe).

45) „*Is an excellent remedy in this disease*" — *how much soever 'tis contemn'd by most persons, because 'tis common and of ancient date.*" Sydenham l. c. p. 440. (Dosis a scrupulo uno ad drachmam semis unica vice haurienda).

46) Hoffmann l. c. Theses therapeut. §. 3.

47) Finazzi in Froriep *Notiz. Bd.* 7. *N.* 12. Omodei *ann. univ. di med.* 1831. *Lugl.* p. 78.

48) Grossheim in *med. Ver.-Ztg.* 1833. *N.* 51. Strahl in Graefe *u. W. Journ.* 1834. *Bd.* 22. *H.* 1. (laudat contra hysteriam). Roth in Hecker *Annal. Bd.* 1. *H.* 1. v. Stahly in *Tidskr. för Läkare och Pharm. Utgiv. af* Ronander *och* Mosander. *Stockh.* 1836. M. Huss in Schmidt *Jahrb.* 1837. *Bd.* 15. p. 75.

49) Otto in Casper *Wochenschr.* 1835. *N.* 11. (plantae succi expressi cochlear mane et vespere capiendum).

50) G. Skipton ex *Transact. of the med. soc. of Calcut. Vol.* 1. in *N. Samml. auserl. Abh. f. pr. A.* 1827. *Bd.* 10. *St.* 1. p. 180. (remedium anthystericum Calcuttae usitatissimum).

51) R. Frank et Heun ex *Erfahr. a. d. ½jähr. Sanitätsber.*

cardiacorum valde afficiantur, ut monuimus [53]), folia *digitalis purpureae* et *aqua laurocerasi*, aliquando *extractum lactucae virosae* [54]) potiora sunt auxilia. Ita affecto plexu coeliaco *oxydum bismuthi*, illudque *zinci* [55]), nec non *cuprum ammoniacale*.

in Hufeland *Journ.* 1827. *St.* 9. Kaminsky in Rust *Magaz.* 1832. *Bd.* 37. *H.* 1. Biermann in Hufeland *Journ.* 1834. *St.* 3. Weiglein in *Österr. med. Jahrb.* 1840. *Bd.* 30. *St.* 4. p. 568. (levamen attulit).

52) Cortex Litsaeae citratae: Brandes *Archiv. Lemgo* 1827. *H.* 3. — Belladonna: Pagès *ex Revue méd. N.* 531. in Froriep *Notiz.* 1829. *Bd.* 25. *N.* 13. (unguentum bell. in uterum illinit.). H. Autenrieth in *Med. Conv.-Bl.* 1830. *N.* 17. (bell. adversus hyst.) — Tinctura chenopod. vulvariae: *Heidelb. klin. Ann.* 1831. *Bd.* 7. *H.* 2. (gtt. 20 — 40. omni bihor.) — Terebinthina: Elliotson, Battley, Behrend *Journalist* 1831. *Dezbr.* p. 305. — Scutellaria lateriflora: ex *Boston journ. Vol.* 11. *N.* 19. in Schmidt *Jahrb.* 1836. *Bd.* 10. p. 152. — Veratrinum: Ebers in Müller *Archiv.* 1835. *H.* 4. F. A. Forcke *phys.-therap. Untersuch. üb. d. Veratr. Hannov.* 1837. (externe in hyster. sine materie). — Flor. pruni padi: Kerner in *Würtemb. med. Corr.-Bl. Bd.* 9. *N.* 3. Lebküchner, l. c. — Argentum nitricum: H. C. Lombard in *Gaz. m. de Par.* 1832. *Août.* R. J. Graves in *journ. of m. and chem. sc.* 1833. *Mai.* Tinelli l. c. p. 57.

53) N. 3.

54) et *sativae*: Bang in *N. act. soc. m. Havn.* 1829. *T.* 3. (histor. duae).

55) Zincum hydrocyanicum laudatur a Kürst in Leo *Magaz. f. Heilk... in Pohlen. Warsch.* 1829. *St.* 4. p. 600. Klokow in Hufeland *Journ.* 1829. *St.* 8. p. 112. 1830. *St.* 2 p. 125. (gr. $\frac{1}{16}$ — $\frac{1}{2}$ p. d.). *Gesellsch. d. Aerzte des K. Aargau*, 2. *Quart.* in *Verhandl. d. ver. ärztl. Gesellsch. d. Schweiz. Zür.* 1829. (omni trihor. gr. j — jß.).

nicale. Interea ut istiusmodi pharmaca virtutem exserant, tempore indigent, qua de caussa minus paroxysmis quam *intervallis liberis* accommodata sunt. Hîc nempe novus medendi sese exhibet campus. Quin enim aegroti pharmacorum farragine obruantur, scopo nervorum sensibilitatem obtundendi illosque nec non universum corpus a partu, haemorrhagiis, fluore albo, exhaustum roborandi, varia prudenti manu usurpare licet pharmaca, at diu continuanda. Spectant huc *tinctura stomachica Whyttii* [56]), *elixir balsamicum stomachicum temperativum Hoffmanni* [57]), *mars*, ac illius praeparata [58]), *carbonas ferri* [59]), *tinctura martis pomata* [60]), *tinctura Bestuscheffii* [61]), *tinctura*

56) F. H. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. 1. §. VI. 31. (58.).

57) R. Extracti absinthii, cardui benedicti, centaurii minoris, gentianae, ãã unciam unam. Flavedinis corticum aurantiorum amarorum, ab omni albedine mundatorum, uncias quatuor. Affunde vini Hungarici optimi libras duas, spiritus corticum aurantiorum rectificati, uncias duas. Stent per triduum infusa in digestione, postea filtrata reponantur. Dosis a drachma una ad drachmas duas.

58) Martem omnibus praeparatis anteponit Sydenham haec memorabilia proferens verba: „*For officious chemists rather lessen than improve the virtues of this and other excellent medecines by their method of preparing them.*" l. c. p. 427.

59) A granis tribus ad sex, ter de die. Hacker l. c.

60) Ter de die a guttis decem ad triginta. Superbibatur, si placet, cyathus aquae Selteranae.

61) Vidi ibi conduxisse, ubi reliqua martialia nil praestiterunt. Dosis a guttis decem ad viginti bis terve de die.

ctura ferri acetici aetherea Klaprothii[62]), *vinum chalybeatum Fulleri*[63]), et maxime *aquae chalybeatae*[64]), porro *vina medicata*[65]), *viscus quercinus, prunus padus* et *cortex cinchonae*. Conducit praesertim sub forma *infusi frigidi*, dummodo complicatio desit haemorrhoidalis. SYDENHAM corticem in pulvere mane et vespere ad scrupulum unum, praesertim aegrotis, qui convulsionibus, sub quorum curriculo pectus percutiebant, obnoxii erant, porrigebat[66]). Accedit FR. HOFFMANN, qui tamen sub hac ipsa circiter rerum positione aliud pharmacum laudat, quod nostro seculo philosophico jam praescribere puderet, *lumbricos* scilicet *terrestres* vel in pulvere vel in succo datos, aiens: ,,quippe qui *specificam* fere in sopiendis motibus hisce spasmodicis vagis obtinent vir-

62) Dosis similis illi tincturae *Bestuscheffii*.

63) R. Limaturae chalybis unciam unam. Succi aurantiorum acidorum Nro. quatuor: dein adde vini albi libras duas. Cinnamomi acuti drachmas duas, caryophyllorum drachmam unam. Macis scrupulos duos. Stent iterum tepide per quatuor dies. Bis de die duo cochlearia cofleana.

64) P. I. ed. alt. Vol. I. S. 2. C. VI. §. XXXVIII. 33. (44.). Addimus F. STIRBA v. STIRBITZ in *Österr. med. Jahrb. neueste Folge. Bd.* 1. *St.* 3. p. 115. hist. 18. p. 117. hist. 20. (fontem *Krynicensem*). CHAMBON DE MONTAUX l. c. (*Eger.*) CASPER *Wochenschr.* 1833. *N.* 41. A. CH. BRÜCK in HUFELAND *Journ.* 1834. *St.* 3. p. 72. (*Driburg.*). WEIGLEIN l. c. p. 567 (*Tobel*). Et tales aquae artefactae: MÜLLER in *Med. Corresp.-Bl.* 1832. *N.* 8.

65) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. I. §. VI. N. 31. (55.).

66) l. c. p. 442.

virtutem" [67]). Familiares sunt *gummi resinae*, quarum plurimae in *pilulis antihystericis*, revera commendandis, continentur [68]). Quibus singulis pharmacis internis, si pro re nata, tum sub paroxysmo tum extra illum, addas *balnea* cum *herbis aromaticis*, aut cum *globulis martialibus*, *clysteres* [69]) *asae foetidae*, *injectiones anodynas in vaginam* [70]), *pessaria* [71]), *odoramenta* et *subfumigia* [72]), *epithemata* [73]), *unctiones* [74]), *frictiones* [75]), *emplastra* [76]), — materia tua medica, respectu auxi-

67) l. c. §. VIII.

68) R. Galbani optimi, asae foetidae, myrrhae electae, ãã drachmas duas, castorei drachmam unam, extracti chamomillae unciam semis. Essentiae croci quantum satis. M. f. massa pilularum et formentur inde pilulae granorum trium. Conspergantur pulvere radicis ireos florentinae D. S. Cap. bis terve de die N. quinque.

69) *Ammoniae*: Marbottin ex *Journ. univ. et hebdom. T.* 6. *N.* 67. in Haenel *Summarium* etc. *Lpz.* 1832. *Bd.* 1. p. 89.

70) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. VI. §. VI. N. 43.

71) Dum scilicet prolapsus uteri spasmos excitant.

72) l. c. N. 45. (76.).

73) l. c. N. 50.

74) „Saepius ait Fr. Hoffmannus (op. c. C. III. §. 8.) etiam mali vehementia requirit, ut externis linimentis anodynis atroces motus paullo consopiamus; quo reliquorum remediorum vis eo melior evadat. Inter ea deprehendi praestantissimum, quod sic se habet. R. Axungiae humanae (!), olei nucis ãã unciam semis, olei hyoscyami drachmam unam, balsami peruviani, croci ãã drachmam semis, olei ligni Rhodii, lavendulae, rutae, majoranae ãã gutt. decem. M. D. Hoc linimentum ad tempora, cervicem, spinam dorsi applicare convenit.

75) l. c. N. 51.

76) l. c. N. 52.

auxiliorum antihystericorum, sat ampla erit. *Electricitatis* et *magnetismi animalis* [77]), hîc experientia destituti, mentionem non injecimus. Forte illius gratia *res corpori appensae* [78]) aliquando spasmos antevertunt. Interea nec istis dubiae adhuc actionis auxiliis, nec pharmacis in cura hysteriae nimis fidendum, et maxime ad *regimen diaeteticum* respiciendum. Convenit spasmis ex vitio primitivo systematis nervosi, praeter caussarum fugam [79]), *diaeta lactea* [80]), *vinum* [81]),

77) Mandt in Hufeland *Journ.* 1826. *St.* 11. (spasmorum remissiones perspicuas effecit). J. Heinecken *Beobachtg. u. Erfahr. auf d. Felde d. pr. Heilk. Bremen* 1832. Sieberer *Gesch. ein. durch* magnetism. animal. spontaneus *geheilt. krampfhaft. Krankh.* in Hufeland *Journ.* 1837. *St.* 7.

78) l. c. N. 54. Sacculum, sulphur continens, sub linteis lecti locatum, comitissam D** Vindobonensem a spasmo surarum, cui obnoxia erat, liberavit. Idem malum filo sulphurato (Trautsch in Clarus *u.* Radius *wöchentl. Beitr. Bd.* 3. *N.* 8.) et subere (Stein in *Berlin. med. Centralztg.* 1838. *N.* 15.) suram circumligato fugatum est. — Lebküchner l. c. (amuleto ex Flor. Chamom., Herb. Rut., Gi. As. foet., Fol. Aurant., Rad. Valer., Flor. Arnic. āā ʒj., Camphor. trit. gr. X., finiss. pulverat., ad cordis regionem applicato hysteriam atrocissimam mitigavit).

79) E. c. virgo 16 annorum spasmis, quibus et quotiescunque oculos in rem novam conjecerat, multo vehementius cruciabatur, eo plane liberata est, quod oculi aegrae praeligabantur. Ex *decadas de med. y cyrurg. prat. T.* 6. *N.* 5. in Hecker *lit. Annal.* 1828. *Novbr.*

80) „*Some women (which may seem stranger at first view) have been cured of long and obstinate hysteric disorders,*

num [81]), *equitatio* [82]), *itinera* [83]), *consortium* [84]), *conjugium* [85]) aliaque jam alibi abunde indicata [86]). Tandem hystericae monendae sunt, ne mulierculis vetulis, et agyrtis, qui arcana, elixiria, aliaque huius generis pharmaca jactant, aurem praebeant.

which had baffled all the endeavours of the physicians, by living on milk only for some time." l. c. p. 442.

81) Ait CELSUS (De med. L. I. C. 8.). „Si quis vero stomacho laborat, non aquam, sed vinum calidum bibere jejunus debet." — Hystericae nostrae vix vinum jejuno ventriculo, at potius ad finem prandii, circa bellaria, sustinent, ac maxime illis conducunt vina Lunelle, muscat etc.

82) SYDENHAM l. c. p. 424. Feminae, vitae sedentariae addictae, *gradatim* equitationi adsuescere debent.

83) FR. HOFFMANN l. c. §. IX. GILCHRIST *Treatise on the use of voyages in medicine.*

84) *Peter* magnus, qua ex caussa nescimus, convulsionibus affectus fuit rebellibus, quas hac methodo removerunt. Adducebant nempe imperatori convulsivo aut imperatricem aut, ea absente, virginem quampiam juvenem et suavem eumque alloquentem: „hîc adsum quacum tibi colloquendum erit." Alterutra consorte et sola cum imperatore is ad se redibat, convulsionibus fugientibus.

85) HIPPOCRATES libro de virgin. morbis. C. S. VALESCUS DE TARANT. philon. pharm. L. VI. C. 10. DURETUS in enarratione ad C. LIX. HOLLERII. ZACUTUS LUSITANUS prax. med. admirand. obs. 91. FR. HOFFMANN. Op. cit. C. V. §. IX.

86) P. II. ed. alt. Vol. I. Sect. 1. C. XVII. §. LXXVII. 2. 3.

Typis Fr. Rückmanni: Lipsiae.

In bibliopolio Kuehniano prodierunt:

Auszug eines Briefes, die Illuminaten betreffend ohne Einwilligung des Schreibers, aber in der redlichsten Abs. z. Druck befördert v. 's. Freunde. 8. 2 Gr.

Geschichte, geheime, der Lieblinge der Fürsten. 2 Theile. 8. 1 Thlr. 12 Gr.

— — und Darstellung d. poln. Revolut. in ihren nähern und entfernt. Ursachen entwick. v. ein. Vetter des Hippolit. a Lapide. 8. 12 Gr.

Gruner's, Joh. Ernst, Cremutius Cordus, oder über die Bücherverbote. 8. 18 Gr.

Marx, M. A. F., die vier Menschenalter; ein Unterhaltungsbuch für Kinder von 6 bis 10 Jahren. Mit illum. Kupf. 1tes bis 3tes Bändchen, welche das kindliche, jugendliche, männliche Alter enthalten. 12. gebunden. jedes 1 Thlr. 6 Gr.

Philomele, oder Victors und Nataliens Gespräche über die Strickkunst und ihre Gränzen, uud über neue Bilderschriften und Hieroglyphen. Ein Beitrag zur Reinigung des Geschmacks in der Stickerei. Für die schöne Welt und für jeden Freund der Kunst. 1 Heft mit 4 illum. Kupfern. 4. 1 Thlr.

Poetae minores Graeci. Praecipua lection. variet. et indicib. locupletiss. instrux. Th. Gaisford. Ed. nova, F. V. Reizii annotat. in Hesiodum, E. H. Barkeri epistolis criticis, plur. poet. fragment. aliisque accessionib. aucta. V Voll. 8. maj. 11 Thlr. Charta script. 14 Thlr. 16 Gr.

Prasse, Maur. de, institutiones analyt. 4. broch. 5 Thlr. 12 Gr.

Reuss, C. F., Sammlung versch. vorzügl. allgem. anwend. Feuerordnungen und Feueranstalten etc. Th. 1. 8. 20 Gr. Th. 2. 16 Gr.

Riedel's, Joh. Gli., gründl. Unterricht v. d. Gebrauche der Boussole in der prakt. Geometrie. M. 12 Kupf. 8. 1 Thlr. Neue Aufl. unter dem Titel: Anweis. z. Feldmessk. mit der Boussole. 8. 1 Thlr. 12 Gr.

Ruheims Reisen ins sächsische Erzgebirge. 8. 18 Gr.

Rüdiger's, Chr. Fr., Darst. d. neuen Methode des Herrn du Sejour, Sonnen- und Mondfinsternisse f. e. gegeb. Ort analyt. zu berechnen. Nebst Nachricht v. d. Leipz. Sternwarte. M. Kupf. 8. 8 Gr.

Sallustii, Caii Crispi, quae exstant, item epistolae de rep. ordinanda, declamatio in Ciceronem et Pseudo — Ciceronis in Sallustium, Jul. Exsuperantius de bell. civ. et Porcius Latro in Catilinam. Ex recens. et cum integr. annotatt. Theoph. Cortii et var. lect. libr. recens collatorum accur. edid., vitam Sallustii, et notit. litterar. praemisit, divers. lect. Havercamp. iu fragm. etiam Gerlach. suosque comment. atque indices adiec. Carol. Henr. Frotscher. Acced. Constant. Felic. Durantinus de coniur. Catilin. itemque vett. historicor. fragmenta plenius et emendat. edita. Vol. 1. 8. maj. 3 Thlr. Charta script. 4 Thlr. 12. Gr. Charta membr. 6 Thlr.

Sammlung v. anat. Aufs. u. Bemerk. z. Aufklär. d. Fischkunde. Th. 1. enth. Vicq. d'Azyr's anat. Kennz. d. Fische, und Lorenzini's Beschreib. und Zerglieder. des Krampfrochens. A. d. Ital. und Franz. v. J. G. Schneider. M. 7 Kpfrn. 8. 16 Gr.

Schmiedlein's, Gfr. Ben., vollst. Lehrbegr. der Entomologie. Mit 4 Kpfrn. B. 1. 8. 1 Thlr. 16 Gr.

Schulze, W., neue kaufmännische kalligraphische Vorschriften, für alle, die sich der Handlung gewidmet haben und noch widmen wollen. Quer Fol. 1s Heft. 1 Thlr.

Semmler's, Chr., Untersuchungen üb. d. höchste Vollkommenh. in d. Landschaftsmahlerei für Freunde dieser Kunst und der schönen Natur. 2 Thle. 8. 2 Thlr. 16 Gr.

— — die Gartenlogik; ein Versuch das Unverständliche und Widersinnige bei dem Anlegen englischer Gärten zu vermeiden, um dafür das Schöne und Nützliche darin aufzunehmen. 8. 1 Thlr. 16 Gr.

Stobaei, Joan., florilegium. ad MS. fidem emend. et supplev. Th. Gaisford. IV Voll. Ed. auct. 8 maj. 10 Thlr.
Charta script. 14 Thlr.

Theocriti, Bionis et Moschi carmina bucol., cum schol. Ed. Th. Gaisford. II Voll. Ed. nova et aucta (aus Poetae min. graeci besonders.) 8. maj. 4 Thlr. 8 Gr.

Vorbereitung zu Gall's Vorlesungen üb. d. Cranioscopie, v. e. seiner Schüler. Mit Kupf. broch. 8. 8 Gr.

Wadström, C. B., Versuch über Kolonien, vorzüglich in Rücksicht auf die westliche Küste von Afrika, nebst einer Beschreibung der bis jetzt dort errichteten Kolonien, besonders der neuen von Sierra Leona und Bulama. Aus dem Englischen mit vielen Anmerkungen, die Naturgeschichte von Africa, dessen Bewohner und den Sclavenhandel betreffend, von E. A. W. Zimmermann. M. Kpf. und Charten. 1 Bd. 8. 1 Thlr.

Wahrheit ohne Schminke über den freien Getraidehandel, von einem unparteiischen sachverständigen Manne zur Beherz. für jede Classe von Lesern, besonders für Minister, Cameralisten etc. 8. 1 Thlr.

Weber, Dr. Fr. und Dr. D. M. H. Mohr's Archiv für die systematische Naturgeschichte. 1r Bd. 1s St. mit Kupf. gr. 8. brochirt 1 Thlr.

Wenkii, F. A. W., orat. secul. de vir. erud., qui inde a secul. solemn. 1709. Lips. acad. doctrina scriptisque ornav. atque illustrav. 4. 18 Gr. Charta script. 1 Thlr. 3 Gr.
Charta membr. 1 Thlr. 12 Gr.

Wichmann, über die natürlichst. Mittel, dem Landmanne die Stallfütt. zu erleichtern. 8. 16 Gr.

William's Cooper, Geschichte des Krieges in Westindien im Jahre 1794. A. dem Engl. v. Chr. Aug. Fischer. 8. 18 Gr.

Wulfen, Xav., cryptogama aquatica. Cum tab. aen. 4. 16 Gr.

— — plantarum rarior. descriptiones. 4. 1 Thlr.

Zimmermann's, E. A. W., statist. histor. Archiv. Bd. 1. 8. 16 Gr.

— — ernste Hinsicht auf Deutschland. 8. 16 Gr.

[illegible]

13 [illegible]

